รายงานฉบับสมบูรณ์
คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริง
เพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.)
กรกฎาคม ๒๕๕๓ – กรกฎาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

คำนำ ๗

ส่วนที่ ๑ บทนำ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคณะกรรมการ ๘

๑.๑ การก่อตั้ง คอป. ๘

๑.๑.๑ ที่มาและความสำคัญในการก่อตั้ง ๘

๑.๑.๒ การแต่งตั้งกรรมการ ๘

๑.๑.๓ อำนาจหน้าที่ ๑๐

๑.๑.๔ หลักการ ปรัชญา แนวคิดและยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ๑๐

๑.๑.๕ การตั้งคณะที่ปรึกษา ๑๔

๑.๒ การบริหารจัดการ ๑๕

๑.๒.๑ บุคลากร ๑๕

๑.๒.๒ งบประมาณ ๑๖

๑.๒.๓ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการ ๑๗

๑.๓ ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๑๘

๑.๓.๑ หน่วยงานภายในประเทศ ๑๘

๑.๓.๒ ความร่วมมือกับต่างประเทศ ๑๙

๑.๔ กิจกรรมหลักของคณะกรรมการ ๒๓

๑.๔.๑ กิจกรรมของ คอป. ๒๓

(๑) การจัดเวทีเสวนา ๒๓

(๒) การประชุม ๒๓

(๓) การจัดทำรายงานความคืบหน้า คอป. ๒๓

(๔) การจัดทำข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีและสาธารณชน ๒๔

(๕) โครงการสำรวจและบันทึกคำบอกเล่าผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในประเทศไทย (Statement Taking) ๒๘

๑.๔.๒ กิจกรรมของคณะอนุกรรมการ ๓๐

(๑) คณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง ๓๐

๑. การประชุม ๓๑

๒. การจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อสนับสนุนงานของคณะอนุกรรมการ ๓๑

๓. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ๓๒

(๒) คณะอนุกรรมการเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันความรุนแรง ๓๒

๑. การประชุม ๓๓

๒. ดำเนินการช่วยเหลือ ฟื้นฟู เหยื่อ ๓๓

๓. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ๓๓

๔. ประสานหน่วยงานภาครัฐ และพบผู้นำทางศาสนา ๓๔

๕. การลงพื้นที่ช่วยเหลือเยียวยาผู้ถูกคุมขังร่วมกับกรมสุขภาพจิต ๓๔

๖. การจัดทำโครงการ/กิจกรรม เพื่อสนับสนุนการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบ ๓๔
๗. การจัดตั้งศูนย์ประสานงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ๓๕
(๓) คณะอนุกรรมการด้านการศึกษาวิจัยและกิจกรรมทางวิชาการ ๓๖
๑. การประชุม ๓๖
๒. การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะ ๓๗
๓. การจัดเวทีสาธารณะเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ในงานวิจัย ๓๘
(๔) คณะอนุกรรมการด้านยุทธศาสตร์เพื่อความปรองดอง ๔๐
๑. การประชุม ๔๐
๒. การเปิดพื้นที่ในการสร้างความปรองดอง ๔๐
๓. การสื่อสารสาธารณะ ๔๒
๔. การเข้าพบ และการมาเยือนของ H.E. Mr. Kofi Annan อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ และ H.E. Mr. Martti Ahtisaari อดีตประธานาธิบดีฟินแลนด์ ๔๓

ส่วนที่ ๒ สรุปเหตุการณ์ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิที่เกิดขึ้น ๔๔

๒.๑ บทนำ ๔๔
๒.๑.๑ การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง ๔๔
๒.๑.๒ หลักการและแนวคิดในการตรวจสอบและค้นหาความจริง ๔๕
๒.๑.๓ กรอบแนวคิดการดำเนินการของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง ๔๕
๒.๑.๔ วิธีการดำเงินงานของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง ๔๖
๒.๑.๕ ปัญหาและอุปสรรคในการตรวจสอบและค้นหาความจริง ๕๑
๒.๒ ลำดับเหตุการณ์และสถานการณ์ทางการเมืองหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และช่วงปี ๒๕๕๓ ๕๓
๒.๒.๑ บริบททางการเมืองก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ๕๓
๒.๒.๒ บริบททางการเมืองระหว่างใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ๕๓
๒.๒.๓ การรัฐประหารวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ ๕๙
๒.๒.๔ บริบททางการเมืองระหว่างใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ๖๑
๒.๒.๕ เหตุการณ์ทางการเมืองและเหตุการณ์ความรุนแรงในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ๖๓
๒.๒.๖ เหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญและเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ๖๗
๒.๒.๗ ลำดับเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ ๗๓

๒.๓ ข้อค้นพบเฉพาะกรณีในการตรวจสอบเหตุการณ์ความรุนแรงในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ๙๐

๒.๓.๑ ความรุนแรงที่สถานีดาวเทียมไทยคม วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ๙๑

๒.๓.๒ เหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ความรุนแรงในเหตุการณ์สะพานมัฆวานรังสรรค์ สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า สี่แยกคอกวัว หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา และในสวนสัตว์ดุสิต ๙๔

๒.๓.๓ วันที่ ๑๔ เมษายน นปช. ยุติการชุมนุมบนถนนราชดำเนิน และย้ายมาชุมนุมรวมกันที่สี่แยกราชประสงค์เพียงแห่งเดียว และเริ่มเสริมที่มั่นการชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์ ๑๑๓

๒.๓.๔ วันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ความรุนแรงบริเวณอนุสรณ์สถานแห่งชาติ ๑๑๕

๒.๓.๕ วันที่ ๑๓ เมษายน - ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ความรุนแรงบริเวณสี่แยกศาลาแดงก่อน ศอฉ.ปิดล้อมพื้นที่ชุมนุม ๑๑๖

๒.๓.๖ ศอฉ.ใช้มาตรการปิดล้อมการชุมนุมของ นปช. และความรุนแรงระหว่างมาตรการปิดล้อมช่วงวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ๑๑๙

๒.๓.๗ การเสียชีวิต พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ๑๒๐

๒.๓.๘. การชุมนุมย่อยและความรุนแรงในพื้นที่นอกแนวปิดล้อมของเจ้าหน้าที่ ๑๒๔

๒.๓.๙ ความรุนแรงบริเวณศาลาแดง – สีลม – สวนลุมพินี - ถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ - ถนนวิทยุ ช่วงปฏิบัติการปิดล้อมวันที่ ๑๓ - ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ๑๒๕

๒.๓.๑๐ เหตุการณ์บริเวณถนนราชปรารภ แยกสามเหลี่ยมดินแดง และอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิระหว่างวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ๑๓๑

๒.๓.๑๑ เหตุการณ์ความรุนแรงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ๑๔๒

๒.๓.๑๒ เหตุการณ์บริเวณวัดปทุมวนาราม วันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ๑๔๘

๒.๓.๑๓. การเผาสถานที่ในกรุงเทพมหานคร ๑๕๔

๒.๔. พฤติการณ์ของคนชุดดำที่ใช้ความรุนแรงและอาวุธสงคราม โดยปรากฏตัวอยู่ในพื้นที่ชุมนุม ๑๕๗

๒.๔.๑ เหตุการณ์ความรุนแรงในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ๑๕๗

๒.๔.๒ เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณถนนพระราม ๔ – บ่อนไก่ และถนนราชปรารภ ๑๕๘

๒.๔.๓ พบว่าเคยมีการปราศรัยบนเวทีในเดือนมกราคม ๒๕๕๓ เกี่ยวกับ “กองกำลังไม่ทราบฝ่าย” ๑๖๐

๒.๕ ข้อค้นพบเกี่ยวกับพฤติการณ์การชุมนุมระหว่างเดือนมีนาคม ถึง พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ๑๖๑

๒.๖. การใช้กำลังและอาวุธในการควบคุมฝูงชนและการสลายการชุมนุม ๑๗๔

๒.๗ ข้อค้นพบเกี่ยวกับกรณีผู้สูญหาย การซ้อมทรมาน และการข่มขืน ๑๙๓

ส่วนที่ ๓ สาเหตุและรากเหง้าของปัญหา **๑๙๗**
๓.๑ ที่มาและความสำคัญ ๑๙๗
๓.๒ วิธีการศึกษาวิจัยและแนวทางการดำเนินงาน ๑๙๗
๓.๓ การวิเคราะห์รากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย ๑๙๙
๓.๓.๑ ระยะเริ่มแรกของความขัดแย้ง หรือระยะบ่มเพาะความขัดแย้ง (latent tension) ๒๐๐
๓.๓.๒ ระยะความขัดแย้งปรากฏ (overt conflict) ๒๐๓
๓.๓.๓ ระยะความขัดแย้งในระดับการช่วงชิงอำนาจ (power struggle) และการเกิดความรุนแรง (violence) ๒๐๗
๓.๔ สรุป ๒๑๖

ส่วนที่ ๔ เหยื่อ และการเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อ **๒๑๘**
๔.๑ ทฤษฎี แนวคิดทางการดำเนินการ เยียวยา ฟื้นฟูและป้องกันความรุนแรง กรณีมีเหตุการณ์ ไม่สงบทางการเมือง ๒๑๘
๔.๑.๑ นิยาม ความหมายของการชดเชย (Reparation) ๒๑๘
๔.๑.๒ ความสำคัญของการชดเชย ๒๑๘
๔.๑.๓ ลักษณะและประเภทของการชดเชย ๒๑๙
๔.๑.๔ บุคคลที่เข้าข่ายได้รับการชดเชย ๒๒๐
๔.๑.๕ ผู้ที่รับผิดชอบในการให้การชดเชย ๒๒๑
๔.๒ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาในต่างประเทศ ๒๒๒
๔.๓ แนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ๒๒๒
๔.๓.๑ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาของประเทศไทย ๒๒๓
๔.๓.๒ การเยียวยาความเสียหายในกรณีความรุนแรงทางการเมือง ๒๒๓
๔.๔ องค์กรและวิธีการเยียวยาสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงทางการเมือง ๒๓๓
๔.๕ สรุปผลการรายงานและการติดตามความคืบหน้าการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง ๒๓๔

ส่วนที่ ๕ ข้อเสนอแนะ **๒๓๙**
๕.๑ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำข้อเท็จจริงของเหตุการณ์และรากเหง้าของความขัดแย้งมาเป็นบทเรียนในการสร้างความปรองดองที่ยั่งยืน ๒๓๙
๕.๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านมาปรับใช้ ๒๔๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักนิติธรรมและกระบวนการยุติธรรม ๒๔๖
๕.๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตย หลักธรรมาภิบาลและการเคารพสิทธิมนุษยชน ในสังคมไทย ๒๕๑
๕.๕ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพื้นฐานของสังคมไทย ๒๕๓
๕.๖ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ๒๕๔
๕.๗ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ๒๕๕

๕.๘ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อ ๒๕๘
๕.๙ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทหาร ๒๖๑
๕.๑๐ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการชุมนุมและสิทธิผู้ชุมนุม ๒๖๒
๕.๑๑ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทและการคุ้มครองของหน่วยแพทย์ พยาบาล หน่วยบรรเทา สาธารณภัย ในการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมในสถานการณ์ความขัดแย้ง ๒๖๖
๕.๑๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันศาสนา ๒๖๗
๕.๑๓ ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่รายงานฉบับสุดท้าย ๒๖๘
๕.๑๔ แนวทางการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ คอป. ๒๖๙

ภาคผนวก (Annexes)

คำนำ

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) โดยมีศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร เป็นประธานกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก ๘ ท่าน เพื่อดำเนินการตรวจสอบและค้นหาความจริงที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรง โดยมีเป้าหมายที่จะให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และการเยียวยาอันจะนำไปสู่การป้องกันมิให้เกิดเหตุความรุนแรงและความเสียหายอีกในอนาคต เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปรองดองในประเทศไทยระยะยาวต่อไป โดยกำหนดระยะเวลาดำเนินการ ๒ ปี ตั้งแต่วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ – ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ นั้น

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา คอป. ได้จัดให้มีกิจกรรมทางวิชาการ กระบวนการรับฟังข้อมูลและความเห็น ตลอดจนการลงพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการตรวจสอบค้นหาความจริง การศึกษารากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง การเยียวยาและฟื้นฟู และการเสนอมาตรการเพื่อลดความขัดแย้งและส่งเสริมให้เกิดความปรองดองในประเทศ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสาธารณชน รวมทั้งได้จัดทำรายงานความคืบหน้าของการทำงานทุกรอบ ๖ เดือน เสนอต่อคณะรัฐมนตรีและสาธารณชน รวม ๓ ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ ๑ (๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ – ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔) ครั้งที่ ๒ (๑๗ มกราคม ๒๕๕๔ – ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔) และครั้งที่ ๓ (กรกฎาคม ๒๕๕๔ – มีนาคม ๒๕๕๕) อันถือได้ว่าเป็นการเสนอผลการตรวจสอบ ผลการศึกษา และข้อเสนอแนะให้กับรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติ และเผยแพร่ให้สังคมได้รับทราบเป็นระยะ ๆ มาอย่างต่อเนื่อง

รายงานฉบับสมบูรณ์ของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) ฉบับนี้ เป็นบทสรุปการดำเนินงานของ คอป. ตลอดช่วงเวลาการทำงานเมื่อครบ ๒ ปี ซึ่งจะมีเนื้อหาครอบคลุมภารกิจทั้งหมดตั้งแต่ข้อมูลเบื้องต้นของ คอป. งบประมาณ บุคลากร ความร่วมมือกับหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ การตรวจสอบและค้นหาความจริง การศึกษาวิจัยรากเหง้าของปัญหา การเยียวยาและฟื้นฟู รวมถึงข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการสร้างความปรองดองในชาติ โดยมีประเด็นสำคัญต่างๆ ทั้งระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาว

คอป. ขอขอบคุณทุกภาคส่วนที่ได้ให้ความสนใจติดตาม สนับสนุนการดำเนินการและขยายแนวคิดของ คอป. ให้สังคมได้รับทราบตลอด ๒ ปีที่ผ่านมา งานตามภารกิจของ คอป. แม้จะสิ้นสุดลงตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ แต่การสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในชาติคงต้องใช้เวลาและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม คอป. หวังว่าข้อเท็จจริง ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะที่ปรากฏในรายงานฉบับสมบูรณ์นี้ จะเป็นส่วนผลักดันที่สำคัญให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและสังคมได้เข้าใจบนข้อมูลเดียวกัน และร่วมมือร่วมใจกันคิด สานต่อให้เกิดความปรองดองของประเทศต่อไป

คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.)
กันยายน ๒๕๕๕

ส่วนที่ ๑

บทนำ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับคณะกรรมการ

๑.๑ การก่อตั้ง คอป.

๑.๑.๑ ที่มาและความสำคัญในการก่อตั้ง

ตามที่ได้มีเหตุการณ์ความไม่สงบ และความรุนแรงในประเทศในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยเฉพาะเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ อันนำมาซึ่งความสูญเสียและความเสียหายอย่างประมาณค่ามิได้สู่สังคมและประเทศไทย รวมทั้งส่งผลกระทบในทางลบต่อทุกภาคส่วนของสังคม โดยยังมีประเด็นข้อสงสัยที่ยังไม่สามารถค้นหาและทำความจริงให้ปรากฏเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของผู้คนในสังคมไทยและนานาประเทศได้ จึงต้องมีการตรวจสอบและค้นหาความจริงและข้อเท็จจริงที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง และเหตุการณ์ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงในการชุมนุมทางการเมือง การละเมิดสิทธิมนุษยชน การสูญเสียชีวิต การบาดเจ็บทางร่างกายและจิตใจ ความเสียหายของทรัพย์สิน และความเสียหายในรูปแบบอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมาให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ถึงสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งที่สั่งสมจนทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม ความตึงเครียดและขัดแย้งทางการเมือง โดยมีเป้าหมายที่จะให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและการเยียวยา และป้องกันมิให้เกิดเหตุความรุนแรงและความเสียหายซ้ำอีกในอนาคต ทั้งนี้ ต้องมุ่งเน้นการใช้มาตรการเชิงสมานฉันท์ รวมถึงความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และความยุติธรรมทางสังคม การฟื้นฟูและเยียวยาเหยื่อและผู้เสียหาย เพื่อสมานบาดแผลทางสังคมและเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ถ้อยทีถ้อยอาศัย และยอมรับความแตกต่างทางความคิดเพื่อส่งเสริมให้เกิดความปรองดองในประเทศไทยระยะยาวต่อไป คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ เห็นชอบในหลักการให้มีคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) หรือ Truth for Reconciliation Commission of Thailand (TRCT) และแต่งตั้งศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประธานกรรมการดังกล่าว[๑]

๑.๑.๒ การแต่งตั้งกรรมการ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการตามที่ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร เสนอ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ให้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓[๒] เพื่อให้มีคณะกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ มีความอิสระ และความเป็นกลางเป็นผู้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ แนวทาง และกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ โดยให้คำนึงถึงความหลากหลายของสาขาวิชา และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง

---

[๑] หนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ๐๕๐๓/๙๒๘๒ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่อง เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติหลักการและเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ ผนวก ๑

[๒] ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗ ตอนพิเศษ ๘๗ ง ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ และเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ผนวก ๒

อาศัยอำนาจตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประธานคณะกรรมการดังกล่าว และคณะกรรมการที่ประธานคณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นอีก ๘ คน เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นกลางของคณะกรรมการ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร เป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งเองทั้งหมดจากบุคคลที่มีผลงาน มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการตรวจสอบและค้นหาความจริง การเยียวยาฟื้นฟู การลดความขัดแย้ง หรือการป้องกันความรุนแรง และความสูญเสีย ซึ่งในขั้นตอนการทาบทามและสรรหากรรมการ ได้รับเกียรติอย่างสูงจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างเหมาะสม โดยมาจากหลากหลายสาขาวิชา ซึ่งได้แสดงออกถึงความเสียสละที่จะเข้ามาร่วมปฏิบัติภารกิจในตำแหน่งกรรมการเพิ่มจากภาระหน้าที่ประจำของตน

คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ และเลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ จึงประกอบด้วย[๓]

๑. ศาสตราจารย์คณิต	ณ นคร	ประธานกรรมการ
๒. นายกิตติพงษ์	กิตยารักษ์	กรรมการ
๓. รองศาสตราจารย์จุฑารัตน์	เอื้ออำนวย	กรรมการ
๔. รองศาสตราจารย์เดชา	สังขวรรณ	กรรมการ
๕. นายมานิจ	สุขสมจิตร	กรรมการ
๖. ศาสตราจารย์ นายแพทย์รณชัย	คงสกนธ์	กรรมการ
๗. นายสมชาย	หอมลออ	กรรมการ
๘. นายสรรพสิทธิ์	คุมพ์ประพันธ์	กรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์สุรศักดิ์	ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	กรรมการ[๔]
๑๐. นายวิศิษฏ์	วิศิษฏ์สรอรรถ	เลขานุการ[๕]
๑๑. นายวิทยา	สุริยะวงค์	ผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. นายพิรียุตม์	วรรณพฤกษ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของ คอป. ไว้ในข้อ ๔ ดังนี้

๑. ตรวจสอบและค้นหาความจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ รวมตลอดถึงประเด็นที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงในประเทศในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา

๒. เยียวยาและฟื้นฟูบุคคล สังคม องค์กร และสถาบันที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตามแนวทางความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และความยุติธรรมทางสังคม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปรองดองในประเทศต่อไป

---

[๓] คำสั่ง คอป. ที่ ๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ และ คำสั่ง คอป. ที่ ๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ผนวก ๓

[๔] ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง ศาสตราจารย์

[๕] ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง ศาสตราจารย์พิเศษ

๓. วางมาตรการเพื่อลดความขัดแย้งในสังคมไทย และป้องกันมิให้เกิดเหตุความรุนแรงและความสูญเสียขึ้นอีกในอนาคต

๑.๑.๓ อำนาจหน้าที่

เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าว จึงกำหนดให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำรายงานความคืบหน้าของการทำงานทุกรอบหกเดือน รวมทั้งรายงานสรุปผลและข้อเสนอแนะเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและสาธารณชน จัดให้มีการศึกษาวิจัยทำความกระจ่างกับรากเหง้าของปัญหาทั้งในทางกฎหมาย การเมืองและประวัติศาสตร์ที่ส่งผลให้เกิดความแตกแยกและความรุนแรง จัดให้มีเวทีสาธารณะ การประชุม เพื่อรับฟังข้อมูลและความเห็น เสนอผลการตรวจสอบและศึกษาและให้การศึกษากับสังคมเป็นระยะๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสาธารณชน เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อคุ้มครองบุคคลผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งเยียวยาและชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น เชิญผู้แทนหน่วยงานของรัฐและผู้เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้จัดส่งเอกสาร วัตถุ หรือข้อมูลมาเพื่อประกอบการพิจารณา และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน มอบหมายหรือจ้างองค์กร คณะบุคคลหรือบุคคลให้ดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี

อย่างไรก็ตามเมื่อได้รับมอบหมายดังกล่าวแล้ว คอป. ได้มีการปรึกษาหารือและระดมความคิดร่วมกับนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ ได้ข้อสรุปว่าแนวทางที่ คอป. จะดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการนำสังคมไทยก้าวข้ามความขัดแย้งและส่งเสริมให้เกิดความปรองดองได้นั้น คอป. ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการต้องนำแนวทางว่าด้วยเรื่องความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านมาปรับใช้ สำหรับในประเทศไทยแม้ความขัดแย้งอาจไม่รุนแรงเท่าบางประเทศ และความขัดแย้งยังไม่สิ้นสุดซึ่งทำให้สถานการณ์ต่างจากประเทศส่วนใหญ่ที่นำเรื่องนี้มาใช้ แต่การนำประสบการณ์ต่างประเทศมาปรับใช้ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยก็เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ และเนื่องจากแนวคิดในเรื่องนี้ยังเป็นเรื่องใหม่จึงต้องใช้เวลาในการสื่อสารให้สังคมได้รับทราบและเรียนรู้ร่วมกันต่อไป

๑.๑.๔ หลักการ ปรัชญา แนวคิดและยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

อาศัยอำนาจตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประธานคณะกรรมการดังกล่าว และคณะกรรมการที่ประธานคณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นอีก ๘ คน เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นกลางของคณะกรรมการ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร เป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งเองทั้งหมดจากบุคคลที่มีผลงาน มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการตรวจสอบและค้นหาความจริง การเยียวยาฟื้นฟู การลดความขัดแย้ง หรือการป้องกันความรุนแรง และความสูญเสีย ซึ่งในขั้นตอนการทาบทามและสรรหากรรมการ ได้รับเกียรติอย่างสูงจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างเหมาะสม โดยมาจากหลากหลายสาขาวิชา ซึ่งได้แสดงออกถึงความเสียสละที่จะเข้ามาร่วมปฏิบัติภารกิจในตำแหน่งกรรมการเพิ่มจากภาระหน้าที่ประจำของตน

คอป. ได้ยึดหลักการ ปรัชญา และแนวคิดสำคัญๆ ในการปฏิบัติภารกิจดังนี้

๑. คอป. ยึดหลักความเป็นอิสระและความเป็นกลางเป็นหลักการสำคัญในการทำงาน โดย

๑.๑ ให้ความสำคัญกับการดำเนินการตรวจสอบค้นหาความจริง และการนำเสนอโดยปราศจากอคติ ไม่นำเสนอเฉพาะมุมมองที่ได้รับความนิยมมากที่สุด หรือเพราะมีอำนาจสนับสนุนและไม่ยืนยันว่ามุมมองที่อยู่ระหว่างกลางของมุมมองต่างๆ เป็นมุมมองที่ถูกต้อง

๑.๒ คำนึงถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในสังคมไทยที่ผูกโยงกับบริบททางสังคมและภูมิหลังความเป็นมาของแต่ละฝ่าย ประกอบการทำงาน

๑.๓ กรณีที่พบข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นประเด็นการถกเถียงโต้แย้งระหว่างฝ่ายต่างๆ คอป. จะไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการโต้แย้งกับคู่กรณีหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเหล่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากข้อเท็จจริงนั้นมีความเป็นกลางโดยตัวเองแล้ว

๑.๔ คอป. จะพิจารณาเปิดเผยความจริงเป็นระยะๆ ในช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงบรรยากาศความปรองดองในสังคมเป็นสำคัญ

๒. รับฟังข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ รวมทั้งแสวงหาแนวร่วมที่พร้อมจะให้การสนับสนุนการดำเนินงานของ คอป. ซึ่งเป็นกลไกที่กระบวนการทางสังคมสร้างขึ้น โดยที่คอป.ตระหนักดีว่าการแสวงหาทางออกที่เหมาะสมในการแก้ไขวิกฤตปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย เป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่มีความสำคัญยิ่ง จึงควรเปิดพื้นที่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอเกี่ยวกับทางออกที่เป็นไปได้ภายใต้เงื่อนไข และในมุมมองของกลุ่มต่างๆ ทั้งที่มีความเหมือนและแตกต่างกัน ทั้งนี้ คอป. จะทำหน้าที่เป็นพื้นที่กลางเพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเปิดเผยข้อเท็จจริง เสนอแนะข้อเสนอและประเด็นสำคัญๆ ที่นำไปสู่การปรองดองทางสังคม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ใช้พื้นที่นี้ในการแสดงอารมณ์ความรู้สึก ความประสงค์ ความคาดหวัง ตลอดจนเสนอข้อเรียกร้องของแต่ละฝ่ายที่มีต่อกัน โดยมี คอป. ทำหน้าที่เป็นคนกลางดำเนินการในกระบวนการหาข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลความต้องการของทุกฝ่าย และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การสร้างความปรองดองของประเทศต่อไป

๓. ยืนยันให้ประชาคมโลกเชื่อมั่นในศักยภาพของประเทศไทยว่าแม้จะมีสถานการณ์ความขัดแย้งระดับรุนแรงเกิดขึ้น แต่ประเทศสามารถพัฒนากลไกการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยคนกลางในรูปของ **“คณะกรรมการอิสระ”** เพื่อดำเนินภารกิจสำคัญและสามารถรับมือกับความขัดแย้งดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศ ขณะเดียวกันก็ไม่ปฏิเสธความร่วมมือรูปแบบต่างๆ ของมิตรประเทศภายใต้ขอบเขตที่เหมาะสมจำเป็น โดยเฉพาะความร่วมมือทางวิชาการ

๔. ให้ความสำคัญกับระบบ **“การตรวจสอบโดยประชาชน”** (Public Accountability) โดยคอป. ตระหนักถึงความสนใจต่อเหตุการณ์ความไม่สงบและสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศทั้งของประชาชนในประเทศและประชาคมระหว่างประเทศ และตระหนักถึงการเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลางที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ประกอบกับเพื่อความโปร่งใสในการทำงาน คอป. จึงให้ความสำคัญกับระบบ “การตรวจสอบโดยประชาชน” เพื่อให้เกิดความเชื่อศรัทธาของประชาชนในประเทศและของประชาคมระหว่างประเทศ กล่าวคือ ในการทำงานของ คอป. นั้น นอกจาก คอป. จะต้องรายงานต่อรัฐบาลแล้ว ยังต้องรายงานต่อประชาชนและเปิดเผยรายงานต่อ

ประชาคมระหว่างประเทศด้วย และ โดยมั่นใน “การตรวจสอบโดยประชาชน” ตลอดเวลาในการทำงาน

๕. ให้ความระมัดระวังต่อกรณีที่อาจก้าวล่วงต่อหลักการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม ขณะเดียวกัน คอป. ไม่ละเลยโอกาสที่จะเสนอแนะข้อเสนอที่เป็นประโยชน์สูงสุดเพื่อการปรองดองของสังคม ทั้งนี้ คอป. ตระหนักดีว่า คอป. ไม่ใช่องค์กรด้านตุลาการหรือกระบวนการยุติธรรมที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมาเพื่อตัดสินคดีหรือชี้ว่าใครถูกใครผิด สมควรต้องถูกลงโทษทางกฎหมายหรือไม่ แต่จะมุ่งเน้นหลักความเป็นอิสระและความเป็นกลางไว้สูงสุด

๖. นำหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice)[๖] มาปรับใช้ในการดำเนินงาน โดยศึกษาจากนานาประเทศที่มีประสบการณ์ความขัดแย้งระดับรุนแรงเกิดขึ้นและ

---

[๖] ความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) เป็นกระบวนการที่ตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง และเป็นกลไกในการนำพาสังคมไปสู่สันติภาพ การปรองดอง และความเป็นประชาธิปไตย เพื่อให้สังคมได้เดินหน้าต่อไปโดยที่เหตุการณ์รุนแรงจะไม่ย้อนกลับมาอีกครั้ง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นในปลายทศวรรษ ๑๙๘๐ เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในละตินอเมริกา และในยุโรปตะวันออก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้มีความยุติธรรมเกิดขึ้นในภูมิภาคเหล่านี้หลังเกิดเหตุการณ์ที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางจากระบอบการปกครองแบบเก่า ต่อมาแนวคิดและการดำเนินกระบวนการนี้ได้แพร่หลายและถูกนำไปใช้ในหลายๆ ประเทศที่มีความขัดแย้งอย่างรุนแรง เช่น อาร์เจนตินา ชิลี แอฟริกาใต้ เอลซัลวาดอร์ เฮติ ติมอร์ตะวันออก ฯลฯ

ความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน เป็นการเชื่อมโยงแนวคิดสองแนวคิดเข้าด้วยกัน คือ การเปลี่ยนผ่าน (transition) กับ ความยุติธรรม (justice) ในขณะที่การเปลี่ยนผ่าน คือ การที่สังคมได้เกิดกระบวนการกระทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านระบอบทางการเมือง (political transformation/regime change) เช่น จากระบอบเผด็จการ (authoritarian) หรือการปกครองแบบกดขี่อื่นๆ (repressive rule) ไปสู่ระบอบประชาธิปไตย (transition to democracy) หรือใช้ในความหมายของการเปลี่ยนผ่านจากความขัดแย้งของคนในสังคมไปสู่สันติภาพและความมั่นคง

ประเทศที่นำความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านมาปรับใช้ มักเป็นกรณีที่กระบวนการยุติธรรมในระบบปกติมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถนำมาใช้กับสภาพความขัดแย้งที่มีสาเหตุที่ซับซ้อนกว่าอาชญากรรมทั่วไป และมีผู้เข้าไปเกี่ยวข้องจำนวนมาก ทั้งเหยื่อและผู้กระทำผิด นอกจากนี้ การใช้กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปกติที่มีพื้นฐานอยู่บนการลงโทษ อาจไม่สามารถทำให้สังคมก้าวข้ามความขัดแย้งไปสู่สันติภาพได้ แนวคิดในเรื่องนี้จึงพัฒนาขึ้นโดยพิจารณาแนวทางที่จะนำไปสู่การแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี จากประสบการณ์ของต่างประเทศ มาตรการที่นำมาใช้อาจจะเป็นอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสถานการณ์ในแต่ละประเทศดังนี้

๑. Criminal Prosecutions คือ การฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ซึ่งมีส่วนต้องรับผิดชอบ (accountable) ต่อเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้น เป็นองค์ประกอบประการหนึ่งที่จะป้องกันไม่ให้เหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นอีก

๒. Truth Commissions คือ กระบวนการสร้างความจริง (establish the truth) ที่ได้จากการไต่สวน สอบสวน (inquiry) ค้นหาความจริง (truth seeking) ในช่วงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (focus on the past) เพื่อเปิดเผยความจริงให้เหยื่อหรือครอบครัวของเหยื่อและสังคมโดยรวมได้ทราบในรายละเอียดเหตุการณ์อย่างถูกต้องแท้จริง อีกทั้งยังเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้ได้รับผลกระทบได้แสดงออก

๓. Restoration Programs คือ การให้ความช่วยเหลือ ชดเชย เยียวยา และฟื้นฟูแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ทรัพย์สิน และรวมไปถึงการกล่าวคำขอโทษจากคู่ปรปักษ์อย่างเป็นทางการ (official/state apologies)

ไม่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมตามปกติในการแก้ไขปัญหาได้ จะมีการนำหลักการเรื่องความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านมาใช้ในการดำเนินงาน โดยจะมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อตรวจสอบค้นหาความจริงและดำเนินการให้เกิดความปรองดองที่เรียกว่า Truth and Reconciliation Commissions (TRCs) ซึ่งโดยทั่วไปจะได้รับมอบอำนาจจากรัฏฐาธิปัตย์ และมีอำนาจดำเนินการเพื่อให้เกิดการปรองดองอย่างเต็มที่ รวมตลอดถึงอำนาจในการหาผู้รับผิดในลักษณะของการสอบสวนตามกระบวนการยุติธรรม แต่จากอำนาจหน้าที่ตามภารกิจของ คอป. นั้น มีข้อจำกัดที่ไม่ได้ให้ คอป. มีอำนาจในลักษณะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เหมือน TRC ในต่างประเทศและมีข้อจำกัดที่เป็นองค์กรที่ได้รับการแต่งตั้งโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ที่อาจถูกมองได้ว่าเป็นกลไกหนึ่งของฝ่ายบริหาร

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของ คอป.

คอป. ได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานโดยวางยุทธศาสตร์ กรอบการดำเนินงาน ๔ มิติหลักดังนี้

๑. การตรวจสอบและค้นหาความจริง (Truth Seeking) ซึ่งได้แก่ การตรวจสอบและค้นหาความจริงและข้อเท็จจริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นในห้วงเดือนเมษายนถึงเดือน พฤษภาคม ๒๕๕๓ รวมตลอดถึงประเด็นที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงในประเทศในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

๒. การเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันความรุนแรง ประกอบด้วยการฟื้นฟูและการเยียวยา (Restoration) ซึ่งได้แก่ การฟื้นฟูและเยียวยาสังคมไทย องค์กร สถาบันและบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง โดยแนวทางความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) และความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปรองดองของประเทศไทยในระยะยาวต่อไป และการป้องกันความขัดแย้ง (Conflict Prevention) ซึ่งได้แก่ ความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกิดความเข้าใจและการเยียวยาในระยะสั้นแก่บรรดาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงของกลุ่มต่างๆ เพื่อการป้องกันมิให้เกิดเหตุความรุนแรงและความสูญเสียขึ้นอีก

๓. การศึกษาวิจัยรากเหง้าปัญหาของความขัดแย้ง ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างกับรากเหง้าของปัญหาทั้งในทางกฎหมาย การเมือง และประวัติศาสตร์ที่ส่งผลให้เกิดความแตกแยกและความรุนแรงในสังคมในช่วงที่ผ่านมา

๔. การสร้างความปรองดองและป้องกันมิให้ความรุนแรงเกิดขึ้นอีก

---

๔. Memorialisation of Victim คือกระบวนการที่ทำให้สังคมยอมรับตระหนักรู้ (recognition) และกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในทางศีลธรรม (raise moral consciousness) ถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่ผ่านมา เพื่อที่จะไม่ให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำรอยขึ้นอีก ซึ่งอาจอยู่ในรูปพิพิธภัณฑ์หรืออนุสรณ์แห่งความทรงจำ (memorial)

๕. Institution Reform คือ กระบวนการปฏิรูปสถาบัน หน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน อาทิ กองทัพ ทหาร ตำรวจ สื่อสารมวลชน กระบวนการยุติธรรม ฯลฯ เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้หน่วยงานหรือองค์กรดังกล่าวใช้รูปแบบเดิมในการปฏิบัติที่อาจนำความรุนแรงกลับมาอีกครั้ง

๖. Reconciliation คือ การทำให้สังคมข้ามผ่านปัญหาความขัดแย้งและก่อเกิดความปรองดอง สมานฉันท์ของคนในสังคม

๑.๑.๕ การตั้งคณะที่ปรึกษา

ภายหลังจากที่ได้ตั้ง คอป. แล้ว เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายลุล่วงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถของผู้มีประสบการณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา ข้อแนะนำแก่ คอป. ในหลากหลายประเด็น เพื่อสนับสนุนให้การปฏิบัติภารกิจของ คอป. บรรลุวัตถุประสงค์ คอป. จึงได้เรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และเปี่ยมด้วยความสามารถเป็นที่ประจักษ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่จะสามารถให้คำปรึกษาและข้อแนะนำแก่ คอป. ในด้านต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้การดำเนินการของ คอป. ก้าวหน้าและประสบผลสัมฤทธิ์ได้เป็นอย่างดี จำนวน ๖ ท่าน[๗] ดังนี้

๑. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. สุรเกียรติ์ เสถียรไทย อดีตรองนายกรัฐมนตรีและอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๒. ศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๓. Ms. Priscilla Hayner ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้นหาความจริงและความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน

๔. N. Hassan Wirajuda, J.S.D. อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ประเทศอินโดนีเซีย

๕. Professor David Kennedy, Ph.D. อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา

๖. Honorable Judge Dennis Davis อดีตผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ประเทศแอฟริกาใต้

๑.๒ การบริหารจัดการ

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๑๑ ให้มีสำนักงาน คอป. เป็นหน่วยงานภายในสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม โดยให้เลขานุการ คอป. เป็นผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของสำนักงาน และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของสำนักงานขึ้นตรงต่อประธานกรรมการ และข้อ ๑๒ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบในงานธุรการ งานวิชาการ งานการประชุม งานประชาสัมพันธ์ และงานเลขานุการของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน ติดตามสถานการณ์ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน ประสานงานกับบุคคล องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และปฏิบัติงานหรือดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย โดยมีที่ตั้งอยู่ ณ อาคารจอดรถ ชั้น ๕ อาคารบี ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร

อนึ่ง ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม (นายวิทยา สุริยะวงค์) ได้มอบหมายให้ นายวัลลภ นาคบัว ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (สำนักงาน คอป.) และเข้าร่วมประชุมในฐานะฝ่ายเลขานุการ คอป. ด้วย

---

[๗] คอป. ได้แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาและมีการจัดแถลงข่าว เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๑ บุคลากร

ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานของ คอป. ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๓ - เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๕ สำนักงาน คอป. ประกอบไปด้วยบุคลากร ดังนี้

๑. คณะกรรมการและเลขานุการ คอป. จำนวน ๑๒ คน

๒. ที่ปรึกษา คอป. จำนวน ๖ คน

๓. คณะอนุกรรมการต่าง ๆ จำนวน ๑๑๖ คน[๘]

๔. เจ้าหน้าที่ที่ทำงานประจำหมุนเวียนทั้งสิ้น ๔๘ คน[๙]

นอกจากนี้ ยังได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองจากต่างประเทศมาเป็นที่ปรึกษาในการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การทำงาน ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมถึงการตรวจสอบพยานหลักฐานร่วมกับ คอป. ด้วย

๑.๒.๒ งบประมาณ

คอป. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อดำเนินการตามภารกิจ รวม ๒ ครั้ง กล่าวคือ ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓๒ ล้านบาท เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๓ และครั้งที่ ๒ จำนวน ๔๕ ล้านบาท เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๔

การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินการที่สำคัญของ คอป. ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๓ – เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๕ โดยสรุปกิจกรรมที่สำคัญได้ดังนี้

๑. เบี้ยประชุมคณะกรรมการ คอป.[๑๐] รวมทั้งสิ้น ๒๒๕,๒๒๐.๐๐ บาท

๒. ค่าเบี้ยประชุมคณะอนุกรรมการต่าง ๆ[๑๑] รวมทั้งสิ้น ๑,๕๓๓,๘๐๐.๐๐ บาท

๓. ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานและผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งสิ้น ๑๒,๑๗๔,๗๔๐.๘๒ บาท[๑๒]

๔. ค่าจัดประชุม[๑๓] จำนวน ๑๔๑ ครั้ง รวมทั้งสิ้น ๕,๕๙๔,๙๘๕.๐๐ บาท

๕. โครงการสัมมนาและกิจกรรมทางวิชาการ รวมทั้งสิ้น ๑,๒๙๙,๓๕๗.๓๖ บาท

๖. ค่าจ้างที่ปรึกษาโครงการวิจัยและเก็บข้อมูล[๑๔]จำนวน ๒๔ โครงการ รวมทั้งสิ้น ๒๕,๘๘๐,๐๕๗.๐๐ บาท

๗. ค่าเช่า ค่าปรับปรุงสำนักงานและวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งสิ้น ๑๔,๓๘๖,๑๐๔.๓๖ บาท

---

[๘] เริ่มต้นจากคณะกรรมการ คอป. จำนวน ๑๒ คน ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๓ และคณะกรรมการ คอป. และคณะอนุกรรมการต่างๆ สูงสุดจำนวน ๑๒๘ คนในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔

[๙] เริ่มต้นจำนวน ๙ คนในเดือนกันยายน ๒๕๕๓ และสูงสุดจำนวน ๔๘ คนในเดือนเมษายน ๒๕๕๕

[๑๐] คอป. ได้ประชุมรวมทั้งหมด ๓๔ ครั้ง โดยแต่ละครั้งได้รับเบี้ยประชุมตามระเบียบของทางราชการ กล่าวคือ ประธานกรรมการได้รับเบี้ยประชุมครั้งละ ๑,๕๐๐ บาท กรรมการ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการได้รับเบี้ยประชุมครั้งละ ๑,๒๐๐ บาท

[๑๑] คณะอนุกรรมการที่ คอป. แต่งตั้ง ได้ประชุมรวมทั้งหมด ๑๐๗ ครั้ง โดยแต่ละครั้งได้รับเบี้ยประชุมตามระเบียบของทางราชการ กล่าวคือ ประธานอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมครั้งละ ๑,๐๐๐ บาท รองประธานได้รับเบี้ยประชุมครั้งละ ๙๐๐ บาท อนุกรรมการ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการได้รับเบี้ยประชุมครั้งละ ๘๐๐ บาท

[๑๒] เจ้าหน้าที่ที่ทำงานประจำหมุนเวียนทั้งสิ้น ๔๘ คน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๕๓ – เดือนกันยายน ๒๕๕๕

[๑๓] ค่าจัดประชุม หมายถึง ค่าอาหารว่าง ค่าอาหาร ค่าเช่าสถานที่ ค่าวิทยากร ค่าพาหนะเดินทาง ค่าจัดทำเอกสารประกอบการประชุม ค่าตอบแทนผู้ให้ข้อมูล

[๑๔] โครงการจ้างที่ปรึกษา จ้างเหมาบริการ จัดจ้างผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

๘. ค่าวัสดุครุภัณฑ์สำนักงาน รวมทั้งสิ้น ๓,๑๗๑,๕๓๖.๕๘ บาท

๙. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ [๑๕] รวมทั้งสิ้น ๙๙๕,๘๐๕.๖๘ บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๖๕,๒๖๑,๕๘๖.๘๐ บาท สำหรับเงินงบประมาณที่เหลือจำนวน ๑๑,๗๓๘,๔๑๓.๒๐ บาท [๑๖] คอป.ได้มีมติเห็นชอบในหลักการให้สำนักงานกิจการยุติธรรมสนับสนุนกิจกรรมที่ต้องดำเนินการเมื่อ คอป. สิ้นสุดวาระแล้ว สรุปได้ดังนี้

(๑) จัดจ้างบุคลากรเพื่อรองรับการดำเนินงานของ คอป. ต่อเนื่องไปจนถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

(๒) จัดกิจกรรมต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์และสมควรให้มีการดำเนินการเพื่อเป็นการเผยแพร่การดำเนินงานของ คอป. ต่อสาธารณชน เช่น

- การเผยแพร่หลักการและการดำเนินงานของ คอป. ในลักษณะเป็น Pocket Book โดยจัดทำทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- การเผยแพร่ผลงานต่างๆ ของ คอป. ได้แก่ รายงานฉบับสมบูรณ์ รายงานผลการดำเนินการและการวิจัยของคณะอนุกรรมการชุดต่างๆ

- การจัดทำวิดีทัศน์นำเสนอและเผยแพร่ผลงานการดำเนินงานแบบสั้นและแบบเป็นตอน

- การจัดกิจกรรมหรือเวทีสำหรับนำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์ของ คอป.

- การดำเนินกิจกรรมอื่นที่จำเป็น เช่น การแปลเอกสาร หรือการประชุมต่างๆ เพื่อให้ภารกิจของ คอป. ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒.๓ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ

๑. คอป. ทำหน้าที่ในฐานะกลไกสำคัญนำพาสังคมสู่ความปรองดองแต่ไม่มีอำนาจตามกฎหมายใด

เนื่องจากการดำเนินงานของ คอป. เป็นไปในลักษณะการขอความร่วมมือเพราะ คอป. ไม่มีอำนาจเรียกบุคคลหรือหน่วยงานใดมาให้ข้อมูล เป็นเหตุให้ในบางกรณีการขอรับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนมีอุปสรรค ทำให้ไม่ได้ข้อมูลสำคัญที่มากเพียงพอสำหรับการพิจารณาประเด็นต่างๆ อีกทั้งบางหน่วยงานอ้างว่าข้อมูลบางส่วนเป็นความลับของทางราชการ จึงไม่สามารถได้ข้อเท็จจริงเชิงลึกที่เพียงพอในการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ความจริงอันเป็นที่ยอมรับได้ ทำให้เกิดคำถามจากสังคมตามมาว่าข้อมูลที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เปิดเผย หรือไม่ประสงค์จะเปิดเผย หรือมีความลังเล ล่าช้าในการส่งให้ คอป. นั้น เป็นข้อมูลที่ปิดบังซ่อนเร้นข้อเท็จจริงสำคัญๆ บางประการไว้ และการปิดบังนั้นคุ้มค่ากว่าการเปิดเผยต่อสาธารณชน แม้อาจเสี่ยงต่อการถูกครหาถึงความโปร่งใส และการตกเป็นกลไกขัดขวางการนำพาสังคมสู่ความปรองดองของ คอป. ก็ตาม

๒. ขาดการคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคลหรือองค์กรที่ให้ข้อมูล

ความกังวลของบุคคลหรือองค์กรที่ไม่กล้าให้ข้อมูลแก่คณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง ทำให้การเชิญบุคคลหรือองค์กรมาเพื่อให้ข้อมูลข้อเท็จจริงมีอุปสรรคพอสมควร

---

[๑๕] ค่าแปลเอกสาร ค่าจัดทำเอกสารเผยแพร่ ค่าจัดซื้อหนังสือ ค่าถอดเทป ฯลฯ

[๑๖] ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จำนวนอาจมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากอยู่ระหว่างการเบิกจ่าย

เนื่องจากพยานบุคคลบางคนเกรงว่าจะได้รับอันตรายหากเสนอพยานหลักฐานที่อาจมีผลกระทบต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

๓. ข้อจำกัดจากสถานภาพและที่มาของ คอป.

เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้มีข้อกังวลถึงที่มาของ คอป. ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลที่ถูกมองว่าเป็นฝ่ายหนึ่งของความขัดแย้ง ทำให้บางฝ่ายขาดความเชื่อมั่นและไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบและค้นหาความจริง อย่างไรก็ดี จากการดำเนินการที่ผ่านมาจนกระทั่ง คอป. สิ้นสุดวาระลง ปรากฏว่ามีพัฒนาการไปในทางที่ได้รับการยอมรับมากขึ้น เนื่องจากแนวทางในการทำงานของ คอป. ที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ถึงความเป็นอิสระและมีความเป็นกลาง และรัฐบาลได้แสดงให้เห็นว่าให้ความอิสระและไม่เข้ามาแทรกแซงการทำงานของ คอป.

๑.๓ ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

๑.๓.๑ หน่วยงานภายในประเทศ

ด้วยภารกิจในการตรวจสอบและค้นหาความจริง รากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและเหตุการณ์รุนแรงในช่วงเวลาที่ผ่านมา ตลอดจนเยียวยาและฟื้นฟูบุคคล สังคม องค์กรและสถาบันที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมถึงวางมาตรการเพื่อลดความขัดแย้งในสังคมไทย การดำเนินงานของ คอป. จึงจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง นอกเหนือจากการประชาสัมพันธ์และการรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานของ คอป. ผ่านทางสื่อต่างๆ เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไป รวมถึงการจัดประชุม สัมมนาเพื่อรับฟังข้อมูล ความเห็นและข้อเสนอแนะจากสาธารณชนแล้ว คอป. ยังได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งปัจเจกบุคคลทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อขอข้อมูลและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินภารกิจลุล่วง โดยตลอดระยะเวลาในการดำเนินงาน ๒ ปีที่ผ่านมา คอป. ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนกว่า ๑๖๐ หน่วยงาน และบุคคลกว่า ๔๕๐ คน โดยสรุป ดังนี้

หน่วยงานด้านความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อย (ประกอบไปด้วยหน่วยงานทางทหารและตำรวจ) ในฐานะหน่วยงานที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและควบคุมสถานการณ์ในช่วงเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ คอป. ได้ประสานความร่วมมือด้านข้อมูล เอกสารเกี่ยวกับนโยบายแผนการจัดกำลังพลเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ในช่วงเวลาดังกล่าว ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบบริเวณจุดเกิดเหตุต่าง ๆ และบริเวณใกล้เคียง รวมถึงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีการชุมนุมทางการเมืองและเหตุการณ์ความไม่สงบในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการบาดเจ็บและเสียชีวิตของเจ้าหน้าที่ การขอให้เจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการในเหตุการณ์เข้าให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการเข้าเยี่ยมเยียนผู้ปฏิบัติงานในการรักษาความสงบในเหตุการณ์ความไม่สงบ และการขอสำรวจและบันทึกคำบอกเล่าผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในประเทศไทยเพื่อการเยียวยาและการปรองดองทางสังคม (Statement Taking)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม (ประกอบไปด้วย ศาล อัยการ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมสอบสวนคดีพิเศษ) คอป.

ได้รับการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลผู้ต้องขัง บัญชีพยาน คำร้องการไต่สวน คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมืองและความไม่สงบในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ รายชื่อผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองและการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง การลงพื้นที่เยี่ยมเยียนและเยียวยาผู้ต้องขังในคดีความผิดต่อพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ รวมถึงการสำรวจและบันทึกคำบอกเล่าผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในประเทศไทยเพื่อการเยียวยาและการปรองดองทางสังคมตามแนวทาง คอป. (Statement Taking)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาและฟื้นฟูสุขภาพและจิตใจ (ประกอบไปด้วย กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาและรักษาสภาพจิตใจ) คอป. ได้รับการสนับสนุนในการดำเนินการเยียวยาฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบ การลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมเยียนและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง รวมไปถึงข้อมูลทางเวชระเบียนของผู้เสียชีวิตและผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เข้ารับการรักษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระดับจังหวัด (ประกอบไปด้วยศาลาว่าการจังหวัดและสำนักงานเขตต่างๆ ของพื้นที่เกิดเหตุและที่ใกล้เคียง) ในช่วงเกิดการชุมนุมทางการเมืองและความไม่สงบในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระดับจังหวัดถือเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับเหตุการณ์และประชาชน ซึ่งในบางพื้นที่ศาลากลางจังหวัดเป็นสถานที่ที่ถูกทำลาย คอป. จึงได้ประสานขอข้อมูลด้านต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเผาสถานที่และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ภาพถ่ายและพยานหลักฐานต่างๆ ข้อมูลการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบที่อยู่ในบริเวณเหตุการณ์ความไม่สงบและบริเวณใกล้เคียง

หน่วยงานภาคเอกชนและภาครัฐต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบและความเสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบ (ประกอบไปด้วย บริษัท ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ธนาคาร ผู้ประกอบธุรกิจต่างๆ โรงเรียน) คอป. ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบ เอกสาร ภาพถ่าย พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเกี่ยวกับความเสียหายทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน การแก้ไขฟื้นฟู การเยียวยาที่ได้รับข้อมูลและเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินคดีทางกฎหมายก่อนและหลังเหตุการณ์ความรุนแรง รวมไปถึงการเข้าร่วมประชุมหารือเพื่อหาทางป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง

หน่วยงานด้านสื่อสารมวลชน (ประกอบไปด้วยสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่างๆ กรมประชาสัมพันธ์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ) คอป. ได้รับการสนับสนุนข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม คลิปวีดิโอ ภาพถ่าย ฯลฯ

๑.๓.๒ ความร่วมมือกับต่างประเทศ

ความร่วมมือในการส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการทำงานด้านต่างๆ กับ คอป.

๑. เอกอัครราชทูตสวิสเซอร์แลนด์ประจำประเทศไทยได้ให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ ดังนี้

Ms. Beatrice Schiffer, Ph.D. ผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science Expert) มาให้คำปรึกษาในการทำงานของ คอป. ตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๕๓ ถึงเดือนมกราคม ๒๕๕๔

และเข้าร่วมในการทำงานของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง เป็นระยะเวลาอีก ๑ ปี ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๕๔ ถึง เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๕

Mr. Quentin Milliet ผู้เชี่ยวชาญด้านภาพถ่ายและวีดิทัศน์ (Visual Imagery Expert) มาให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในงานด้านการตรวจสอบและค้นหาความจริง ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๔ รวมระยะเวลา ๔ เดือน

Mr. Matthieu Glardon และ Mr. Fabiano Riva มาให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในด้านอาวุธ ตั้งแต่วันที่ ๑๖-๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เป็นระยะเวลา ๑๐ วัน

๒. United Nations Office on Drug and Crime (UNODC) ได้สนับสนุนให้ Mr. Steve Nash, Crime Scene Expert มาให้คำแนะนำในการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงตั้งแต่วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นระยะเวลา ๑ สัปดาห์

๓. International Center for Transitional Justice (ICTJ) ได้ส่ง Mr. Ari Bassin ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการ (Management Strategy Expert) เพื่อเข้าร่วมในการทำงานของ คอป. ตั้งแต่วันที่ ๙ – ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ รวม ๓ สัปดาห์

๔. United Nation Development Programme (UNDP) ได้ส่ง Mr. Samuel Gbaydee Doe, Ph.D. ที่ปรึกษาด้านการวิเคราะห์ความขัดแย้ง (Advisor for Conflict Analysis) เข้าร่วมสนับสนุนการทำงานของ คอป. ตั้งแต่วันที่ ๑๕ มิถุนายน ถึงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๔ เป็นระยะเวลา ๒ เดือน

ความร่วมมือเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของ คอป.

๑. Ms. Priscilla Hayner ที่ปรึกษาด้านการค้นหาความจริง (Truth Commission) สถาบันนานาชาติการเปลี่ยนผ่านเพื่อความยุติธรรม สวิตเซอร์แลนด์ และ Mr. Howard Varney ที่ปรึกษาด้านการค้นหาความจริง สถาบันนานาชาติการเปลี่ยนผ่านเพื่อความยุติธรรม แอฟริกาใต้ ได้มาแลกเปลี่ยนความเห็น และเสนอแนะความเห็นเพื่อวางกรอบการทำงานของ คอป. เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓

๒. Mr. Howard Varney และ Mr. Patrick Burgess ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้นหาความจริง (Truth Seeking and Management) จาก International Center for Transitional Justice (ICTJ) มาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวทางการทำงาน เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

นอกจากนี้ ตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน คอป. ได้มีการหารือร่วมกับหน่วยงานจากประเทศต่างๆ เพื่อสนับสนุนและรับทราบการดำเนินงานของ คอป. ดังนี้

๑. คอป. เข้าพบ Gary Lewis ผู้แทนจาก United Nation Office on Drugs and Crimes (UNODC) เพื่อหารือถึงความเป็นไปได้ในการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ (crime scene expert) เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๓

๒. คอป. เข้าพบเอกอัครราชทูตสวิสเซอร์แลนด์ประจำประเทศไทย H.E. Christine Schraner Burgener เพื่อหารือและรับทราบการดำเนินงานของ คอป. เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๓

๓. ผู้แทนของ Centre for Humanitarian Dialogue (CHD) ได้เข้าพบ คอป. เพื่อหารือและสนับสนุนการดำเนินงานของ คอป. เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

๔. ผู้แทนของสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทยได้ประสานงานกับ คอป. เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

๕. Mr. Tamrat Samuel ผู้แทนจาก United Nations Development Programme New York (UNDP) เข้าพบประธานคอป. เพื่อทราบถึงภาพรวมการทำงานของ คอป. (Overall view of the TRCT) เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๖. ผู้แทนจาก Centre of Humanitarian Dialogue (CHD) เข้าพบคอป. เพื่อสอบถามถึงความเป็นไปได้ในการให้ความช่วยเหลือการดำเนินงานของคอป. เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๗. ผู้แทนจากสถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น เข้าพบคอป. เพื่อทราบการดำเนินงานของคอป. และข้อกังวลเกี่ยวกับความคืบหน้าของกรณีนักข่าวญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๘. เอกอัครราชทูต H.E. Heidi Tagliavini และ เอกอัครราชทูต H.E. Christine Schraner Burgener เข้าพบเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ Truth Commission ในประเทศต่างๆ และ คอป. ได้จัดให้มี Focus Group Consultation Session ซึ่งได้เชิญคณะทูตและองค์การระหว่างประเทศมากกว่า ๔๐ องค์กร เพื่อเสนอความคืบหน้าต่อองค์กรที่ได้ให้ความร่วมมือกับ คอป. เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๓

๙. International Committee of the Red Cross (ICRC) ได้ส่งผู้แทนเข้าพบประธาน คอป. เพื่อรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินการของ คอป. เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๓

๑๐. Ms. Priscilla Hayner ผู้เชี่ยวชาญด้านคณะกรรมการค้นหาความจริง (Truth Commissions) และความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) มาร่วมให้ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานของ คอป. ตั้งแต่วันที่ ๑๙ - ๒๓ กันยายน ๒๕๕๔[๑๗]

๑๑. เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย H.E. Mrs. Kristie Anne Kenney เข้าพบ คอป. เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานของ คอป. เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕

---

[๑๗] Ms. Priscilla Hayner ได้มาร่วมงานและทำกิจกรรมร่วมกับ คอป. ดังนี้

๑. ได้เข้าพบผู้นำฝ่ายค้าน นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ณ ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ และได้ร่วมหารือแนวทางการดำเนินงานของ คอป. ในส่วนของการดำเนินงานด้านการเยียวยากับอนุกรรมการเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันความรุนแรง ณ สำนักงาน คอป. เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๔

๒. เข้าพบนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ณ ทำเนียบรัฐบาล และร่วมหารือแนวทางการดำเนินงานของ คอป. ในส่วนของการดำเนินงานด้านการค้นหาความจริงกับอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง ณ สำนักงาน คอป. เมื่อวันอังคารที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔

๓. เข้าพบพลเอกดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ โดยมีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้าร่วมหารือด้วย หลังจากนั้นได้เข้าพบประธานรัฐสภา นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ณ อาคารรัฐสภา และได้ร่วมหารือแนวทางการดำเนินงานของ คอป. ในส่วนของการบริหารจัดการกับฝ่ายเลขานุการ ณ สำนักงาน คอป. เมื่อวันพุธที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๔

๔. เข้าร่วมหารือแนวทางการดำเนินงานของ คอป. กับภาคประชาสังคม เช่น ตัวแทนจากศูนย์ข้อมูลประชาชนผู้ได้รับผลกระทบฯ (ศปช) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา International Crisis Group (ICG) นางนิชา หิรัญบูรณะ ธุวธรรม (ภรรยาพันเอกร่มเกล้า ธุวธรรม) ณ สำนักงาน คอป. เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๔

๕. ร่วมนำเสนอ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในงานสัมมนา เรื่อง บทบาทของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดอง (TRC) กับความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๔

๑๒. เอกอัครราชทูตฟินแลนด์ประจำประเทศไทย H.E. Sirpa Mäenpää เข้าพบ คอป. เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานของ คอป. เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๔

๑๓. Mr. Frank La Rue ผู้ตรวจการพิเศษแห่งสหประชาชาติด้านเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการแสดงออก (UN Special Rapporteur on the Promotion and Protection of the right to freedom of opinion and expression) เข้าพบประธานคอป. เพื่อหารือในประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและหลักสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๕

๑๔. เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๕ ประธาน คอป. เข้าพบอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทย

๑๕. เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๕ ประธาน คอป. และกรรมการ คอป. เข้าพบคณะทูตจากสหภาพยุโรป (Delegation of European Union to Thailand)

๑๖. Mr. Francesc Vendrell อดีตนักการทูตชาวสเปนที่มีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการปรองดองในหลายประเทศ Mr. Michael Vatikiotis ผู้อำนวยการฝ่ายภูมิภาคเอเชียของ Centre for Humanitarian Dialogue (CHD) Mr. Adam Cooper นางสาวธีรดา ศุภะพงษ์ ผู้ประสานงานของ Centre for Humanitarian Dialogue (CHD) ในนามกลุ่มเพื่อนประเทศไทย (Friend of Thailand) เข้าพบประธาน คอป. เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการปรองดอง และบทบาทของ คอป. ในมุมมองประชาคมระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๕

๑๗. International Center for Transitional Justice (ICTJ) ได้ส่ง Mr. Patrick Burgess ผู้อำนวยการฝ่ายภูมิภาคเอเชีย และ Mr. Ari Bassin ผู้จัดการโครงการส่วนภูมิภาคเอเชีย เพื่อเข้าร่วมในการฝึกอบรมคณะจัดทำรายงานอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ นอกจากนั้นยังได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานกับที่ประชุม คอป. เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

๑๘. H.E. Mr. Kofi Annan อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ และ H.E. Mr. Martti Ahtisaari อดีตประธานาธิบดีฟินแลนด์มาเยือน คอป. เพื่อเข้าร่วมประชุมหารือแนวทางการสร้างความปรองดองในประเทศไทยร่วมกับ คอป. และพบปะกลุ่มตัวแทนจากทุกภาคส่วนระหว่างวันที่ ๑๖ – ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ (โปรดดูรายละเอียดในข้อ ๔ คณะอนุกรรมการด้านยุทธศาสตร์เพื่อการปรองดอง)

๑๙. เอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทย H.E. Mr. Lutfi Rauf และคณะได้เข้าพบ คอป. เพื่อแนะนำตัวเพื่อแนะนำตัวในโอกาสเข้ารับตำแหน่งเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอินโดนีเซียประจำประเทศไทยคนใหม่ เมื่อวันพุธที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๕

๒๐. ประธานคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงฯ ได้เข้าพบผู้แทนสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) เพื่อพูดคุยถึงการให้มีผู้เชี่ยวชาญมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องเสรีภาพในการชุมนุมและสิทธิในการชุมนุมโดยสงบ สิทธิในการแสดงออกของสื่อ การควบคุมฝูงชน และกฎการปะทะ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๒๑. Mr. Wolfgang Hüsken เจ้าหน้าที่โต๊ะที่รับผิดชอบ ประเทศไทย ลาว กัมพูชา มาเลเซีย จากกระทรวงต่างประเทศของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้เข้าพบประธานคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงฯ เพื่อทราบถึงกระบวนการปรองดอง และความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทย เมื่อวันอังคารที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๒๒. ผู้แทนจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) ได้เข้าพบ คอป. เพื่อทราบความคืบหน้าในการทำงานของ คอป. และหารือเรื่องผู้เชี่ยวชาญที่จะช่วยให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแก่ คอป. เมื่อวันอังคารที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๑.๔ กิจกรรมหลักของคณะกรรมการ

๑.๔.๑. กิจกรรมของ คอป.

๑. การจัดเวทีเสวนา

ภายหลังจากที่ได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ เห็นชอบในหลักการให้มีคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) และแต่งตั้งให้ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ปฏิบัติหน้าที่เป็นประธาน คอป. ได้มีการจัดเวทีเพื่อระดมความคิดเห็น พูดคุย แลกเปลี่ยน ปรึกษาหารือ ในการแสวงหาแนวทางเกี่ยวกับการตรวจสอบและค้นหาความจริง การเยียวยาฟื้นฟู การลดความขัดแย้งให้เกิดความปรองดอง หรือป้องกันความรุนแรง และความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต[๑๘] และโดยที่ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมานั้น เป็นความขัดแย้งขนานใหญ่และฝากรากลึกในสังคมไทย การถกเถียงในประเด็นความแตกต่างทางความคิดทางการเมืองเป็นเรื่องที่กระทำได้ยากมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังขาดซึ่งพื้นที่และตัวกลางในการอภิปรายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น คอป. เล็งเห็นถึงประเด็นปัญหาในเรื่องนี้จึงได้ออกแบบกระบวนการที่มุ่งเน้นสร้างบรรยากาศในการปรองดอง เพิ่มเปิดพื้นที่สาธารณะให้บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรต่างๆ เข้ามาพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติ มุมมอง ความคิดเห็นอันเป็นการลดช่องว่างของความขัดแย้ง และเพื่อไม่ให้ความขัดแย้งขยายและลงฝากลึกมากไปกว่านี้ โดยคอป. เวทีหรือกิจกรรมโครงการต่างๆ ดำเนินการโดยคณะอนุกรรมการฯ ชุดต่างๆ ของ คอป.[๑๙]

๒. การประชุม

คอป. ได้มีการจัดประชุมจำนวน ทั้งสิ้น ๓๓ ครั้ง ดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ จำนวน ๖ ครั้ง
ในปี พ.ศ.๒๕๕๔ จำนวน ๑๑ ครั้ง
ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ จำนวน ๑๖ ครั้ง

๓. การจัดทำรายงานความคืบหน้า คอป.

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๙ (๑) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของ คอป. ให้ต้องจัดทำรายงานความคืบหน้าของการทำงานทุกรอบ ๖ เดือน รวมทั้งรายงานสรุปผล และข้อเสนอแนะเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ เสนอต่อคณะรัฐมนตรีและสาธารณชน ทั้งนี้ คอป. ได้มีการจัดทำรายงานความคืบหน้า คอป. ทั้งสิ้น จำนวน ๓ ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ ๑ (๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ – ๑๖ มกราคม

---

[๑๘] เวทีก่อนที่จะก่อตั้ง คอป. มี ๒ ครั้ง คือ

๑. การประชุมเวทีเสวนาเพื่อระดมความคิดเห็น เรื่อง “คอป. ฤาจะเป็นทางออกของประเทศไทย” เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๓ ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ

๒. การประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่าด้วย “แนวปฏิบัติที่ดีและบทเรียนของคณะกรรมการค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ” ระหว่างวันที่ ๒๘-๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๓ ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ

[๑๙] ดูกิจกรรมของอนุกรรมการชุดต่างๆ ในหัวข้อ ๑.๔.๒

๒๕๕๔)[๒๐] ครั้งที่ ๒ (๑๗ มกราคม ๒๕๕๔ – ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๔)[๒๑] และครั้งที่ ๓ (กรกฎาคม – มีนาคม ๒๕๕๕)[๒๒] เสนอต่อคณะรัฐมนตรีและสาธารณชนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

๔. การจัดทำข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีและสาธารณชน

ในรอบการทำงานที่ผ่านมา คอป. ได้จัดทำข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรี รวม ๕ ครั้ง เพื่อสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การปรองดอง โดยได้เสนอต่อรัฐบาลสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ๒ ครั้ง ในประเด็นเสนอให้มีการยกเลิกการตีตรวนผู้ต้องขัง[๒๓] การคำนึงถึง

---

[๒๐] รายงานความคืบหน้าฉบับที่ ๑ นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยนำเสนอหลักการ ปรัชญา แนวคิด รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานของ คอป. ตั้งแต่ก่อนมีการแต่งตั้ง คอป. ตลอดจนผลดำเนินการต่างๆ ในช่วงหกเดือนแรก และข้อเสนอแนะ รวม ๘ ประการ ซึ่งข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้

๑. การให้ความสำคัญในการร่วมกันแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาที่รากเหง้าอย่างจริงจังโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง

๒. การทำให้การเลือกตั้งปราศจากความรุนแรงและเป็นกลางอย่างแท้จริง และการประกาศจุดยืนที่ชัดเจนของพรรคการเมืองก่อนการเลือกตั้งถึงกระบวนการและแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการนำชาติบ้านเมืองไปสู่การก้าวข้ามปัญหาความขัดแย้งภายหลังจากการเลือกตั้ง

๓. ความเหมาะสมในการเสนอให้มีการนิรโทษกรรมผู้เกี่ยวข้องในสถานการณ์ความรุนแรง โดย คอป. เสนอให้นำเอาหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) มาใช้เป็นกลไกเสริมความยุติธรรมกระแสหลักซึ่งมีข้อจำกัดในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่มีลักษณะพิเศษเช่นนี้

๔. การกำกับควบคุมการใช้อำนาจรัฐทุกฝ่ายพึงใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยความระมัดระวัง

๕. ความเป็นกลางของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงการวางตัวเป็นกลางโดยไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างเคร่งครัด

๖. การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันที่อยู่เหนือความขัดแย้งทางการเมือง และพึงระมัดระวังการนำกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพมาใช้ในห้วงเวลาที่มีความขัดแย้งทางการเมืองอย่างสูง

๗. ความรับผิดชอบของสื่อในการเสนอข้อมูลที่ถูกต้องต่อสาธารณชน และต้องหยุดใช้สื่อเพื่อปลุกระดมและยั่วยุให้เกิดการใช้ความรุนแรง

๘. การเยียวยาและฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง

[๒๑] รายงานความคืบหน้าฉบับที่ ๒ นำเสนอคณะรัฐมนตรีรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร และเนื่องจากมีการเปลี่ยนรัฐบาล คอป. จึงได้เน้นย้ำหลักการ ปรัชญา แนวคิดการดำเนินงาน และรายงานผลความคืบหน้าการดำเนินการในช่วงหกเดือนที่สอง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

[๒๒] รายงานความคืบหน้าฉบับที่ ๓ นำเสนอคณะรัฐมนตรีรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อเน้นย้ำและติดตามการดำเนินการตามข้อเสนอแนะที่ผ่านมาของ คอป. รวมทั้งข้อเสนอแนะในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบซึ่งรัฐจะใช้ “มิติการสังเคราะห์” ซึ่ง คอป. ได้เสนอให้การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบต้องไม่เป็นการกระทำที่ลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล กล่าวคือ คอป. เสนอให้การเยียวยาต้องเป็นการกระทำใน “มิติการขอโทษ” และเห็นว่าเงินที่ควรใช้เยียวยาเป็นรายเดือนนั้น ควรที่จะปรากฏในงบประมาณตามพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีของรัฐ ทั้งนี้เพื่อรัฐบาล รัฐสภาที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีจักได้ร่วมรำลึกและตระหนักในการขอโทษต่อประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงเพื่อนำไปสู่การให้อภัยอย่างแท้จริง

[๒๓] หนังสือ คอป. ที่ ยธ ๐๙๑๐/๑ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เป็นข้อเสนอแนะของ คอป. ในเรื่องการตีตรวนผู้ต้องขังซึ่ง คอป. เห็นว่าควรปฏิบัติต่อผู้ที่ถูกกล่าวหาโดยคำนึงถึงหลักสิทธิขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทั้งในกรณีผู้ถูกกล่าวหาในคดีสืบเนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองและผู้ต้องหาในคดีทั่วไปด้วย

สิทธิพื้นฐานของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรง[๒๔] ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลและนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันอังคารที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ โดยรัฐบาลได้กำหนดให้การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตยเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก คอป. ได้มีข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีในหลายๆ ประเด็นต่อนโยบายดังกล่าว ทั้งการเรียกร้องให้ยึดหลักนิติธรรม (Rule of Law) การรักษาบรรยากาศของการปรองดอง การดำเนินการปล่อยตัวชั่วคราว การดำเนินการเยียวยาอย่างรวดเร็ว จริงจังและเป็นธรรม[๒๕] และข้อกังวลเกี่ยวกับการดำเนินคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพตามมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลประมวลกฎหมายอาญา[๒๖] เพราะนับแต่เกิดความขัดแย้งทางการเมืองของคนในชาติ ความผิดตาม

โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวควรใช้เป็นจุดเริ่มต้นในการแก้ไขแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษหรือกฎหมายราชทัณฑ์ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ผนวก ๔

[๒๔] หนังสือ ด่วนที่สุด ที่ คอป. ๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ เป็นข้อเสนอแนะของ คอป. เพื่อให้คำนึงถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวและสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว อันเป็นสิทธิพื้นฐานของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่ได้รับการยอมรับเป็นสากล และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๗) ได้กล่าวถึง “สิทธิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว” การเอาตัวผู้ถูกกล่าวหาไว้ในความควบคุมหรือในอำนาจรัฐจึงเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งนอกจากกระทบต่อเสรีภาพของบุคคลอันเป็นสิทธิพื้นฐานที่สำคัญแล้ว ยังกระทบถึงโอกาสในการต่อสู้คดีและยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวและญาติพี่น้องของผู้ต้องหาอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ คอป. จึงเห็นว่า หากไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะก่ออันตรายประการอื่นแล้ว ก็จะต้องปล่อยตัวหรือปล่อยชั่วคราวในทุกกรณี และเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการปล่อยตัวชั่วคราวแกนนำบางส่วน โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้ก่อหรือสนับสนุนความรุนแรง เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำแนวทางสันติวิธี และเป็นสัญญาณที่ดีว่าทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างความปรองดองในชาติ ผนวก ๕

[๒๕] จากการทำงานที่ผ่านมา คอป. เห็นว่าการชดเชยเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทุกฝ่าย ซึ่งควรครอบคลุมถึงบุคคล ชุมชน สังคม และผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่สืบเนื่องมาจากความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงตั้งแต่ก่อนการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ เป็นต้นมา อย่างเร่งด่วน ต่อเนื่องและเป็นธรรม เพื่อบรรเทาความยากลำบากที่บุคคลเหล่านั้นกำลังประสบอยู่ อันจะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างความปรองดองแห่งชาติ ซึ่ง คอป. ยินดีที่รัฐบาลรับข้อเสนอแนะของ คอป. นำไปปฏิบัติโดยการตั้งคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (ป.คอป.) ขึ้น โดยที่ คอป. มีศูนย์ประสานงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง คอป. จึงได้ส่งรายชื่อผู้ที่ได้รับผลกระทบให้นายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ดูหนังสือ คอป. ด่วนที่สุด ที่ คอป. ๑๕๔/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๕ ผนวก ๖

[๒๖] หนังสือ ด่วนที่สุด ที่ คอป. ๖๕๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๔ โดย คอป. มีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล ๘ ข้อ สรุปสาระสำคัญ ดังนี้ ผนวก ๗

๑. รัฐบาลต้องมีเจตนารมณ์ทางการเมือง (Political Will) ที่จะยึดถือหลักนิติธรรม (Rule of Law) ในการบริหารประเทศโดยเคารพกฎหมาย และยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง

๒. คอป. ขอเรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในความขัดแย้งทุกฝ่าย ใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งยวดในการกระทำการใดๆ ซึ่งอาจเป็นการกระทบกระเทือนถึงบรรยากาศในการปรองดอง

๓. ให้มีการพิจารณาทบทวนการดำเนินคดีอาญาในคดีความผิดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ความผิดฐานมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไปตามมาตรา ๒๑๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และคดีที่เกี่ยวเนื่อง ทั้งก่อนและหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ รวมทั้งคดีที่เกี่ยวเนื่องกับการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพตามมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ล้วนเป็นเรื่องที่มีลักษณะเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางการเมือง รัฐบาลสมควรดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีในความผิดดังกล่าว โดยให้รัฐบาลทบทวนว่ามีการตั้งข้อหาที่มี

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นที่กล่าวอ้างกันมาก คอป. จึงได้มีข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีและฝ่ายการเมืองทั้งหลายว่าเห็นควรที่จะแก้ไขความผิดฐานดังกล่าวให้เป็น “ความผิดที่ต้องให้อำนาจ”[๒๗] นอกจากนั้น คอป. ยังมีข้อเสนอในการแก้ไขกฎหมายการก่อการร้าย ซึ่ง คอป. เห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวไม่ถูกหลักการแห่งประชาธิปไตย และผู้บังคับใช้กฎหมายดังกล่าวยังขาดความรู้ความเข้าใจ การยกเลิกกฎหมายดังกล่าวจะมีส่วนช่วยในการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นของคนในชาติได้[๒๘]

ความรุนแรงเกินสมควร และควรดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวอันเป็นสิทธิพื้นฐานของผู้ต้องหาและจำเลย หากผู้ต้องหาและจำเลยนั้นไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว รัฐบาลสมควรจัดหาสถานที่ในการควบคุมตัวที่เหมาะสมและควรนำหลักความยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) หลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) และความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาศึกษาและปรับใช้

๔. คอป. เห็นว่าการชดเชยเยียวยาและฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทุกฝ่ายเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างความปรองดองในชาติรัฐบาลต้องดำเนินการในเรื่องการเยียวยาอย่างรวดเร็วและจริงจัง

๕. คอป. เห็นควรให้มีการเยียวยาต่อผู้ที่ถูกดำเนินคดีโดยไม่เป็นธรรมเพื่อเป็นเงื่อนไขในการสร้างความปรองดองในชาติ

๖. คอป. มีความกังวลต่อสถานการณ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพตามมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจนส่งผลกระทบในทางการเมือง

๗. รัฐบาลจึงควรส่งเสริมให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อให้ทุกฝ่ายในสังคมไทยได้เข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาความขัดแย้ง

[๒๗] หนังสือ ด่วนที่สุด ที่ คอป. ๗๕๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดย คอป. เห็นว่า นับแต่เกิดความขัดแย้งทางการเมืองของคนในชาติ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๑๒ เป็นที่กล่าวอ้างกันมาก โดยฝ่ายหนึ่งได้ใช้ความผิดฐานดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการดำเนินการทางการเมืองของตน โดยอ้างว่าเพื่อเป็นการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และได้เรียกร้องให้มีการดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาในความผิดฐานดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าเป็นเรื่องของการใช้เสรีภาพทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญที่ชอบที่จะกระทำได้ ซึ่งหากการกระทำทุกอย่างเป็นความผิดอาญาฐานดังกล่าวไปเสียสิ้นก็ย่อมจะขัดต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ จึงเห็นสมควรจักได้ยกเลิกหรือแก้ไขความผิดฐานนี้เสีย ซึ่งผลจากการวิวาทะของทั้งสองฝ่ายนำมาซึ่งความขัดแย้งที่ร้าวลึกขึ้นอีก คอป. จึงได้เสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีและฝ่ายการเมืองทั้งหลายว่า การจะยกเลิกความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ น่าจะยังไม่เหมาะกับสภาพสังคมไทย แต่การที่จะยังคงสภาพความเป็นความผิดอาญาในลักษณะปัจจุบัน จะเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความปรองดองของคนในชาติ คอป. จึงเห็นควรที่จะแก้ไขความผิดฐานดังกล่าวให้เป็น “ความผิดที่ต้องให้อำนาจ” ในการดำเนินคดีอาญา และให้ระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๗ ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับดังที่เคยเป็นก่อนกฎหมายถูกแก้ไขเมื่อคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินยึดอำนาจเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ผนวก ๘

[๒๘] หนังสือ ด่วนที่สุด ที่ คอป. ๒๕๔/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ โดย คอป. เห็นว่า**บทบัญญัติเกี่ยวกับการก่อการร้าย**ในประมวลกฎหมายอาญา คือ “ลักษณะ ๑/๑ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย” **ได้เกิดขึ้นในระบบกฎหมายของประเทศโดยไม่ถูกต้องตามหลักการแห่งประชาธิปไตย เพราะเกิดจากการตราเป็นกฎหมายโดย “พระราชกำหนด”** กล่าวคือ โดย “พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖” กรณีจึงต้องถือว่าการกระทำของรัฐบาลในขณะนั้น (รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร) เป็นการกระทำที่ไม่เคารพต่อเสียงข้างน้อยในรัฐสภา ซึ่ง คอป. เห็นว่าเป็นการกระทำอันผิดหลักการแห่งประชาธิปไตย **เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นการปกครองด้วยเสียงข้างมากก็จริงอยู่ แต่ก็ต้องเคารพต่อเสียงข้างน้อยในรัฐสภาด้วย** ซึ่งเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการก่อการร้ายนี้ คอป. เห็นว่า หากกฎหมายว่าด้วยการก่อการร้ายได้เข้าสู่รัฐสภาตามครรลองที่ถูกต้อง กล่าวคือ ได้เสนอเป็น “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา” แล้ว คอป. เชื่อว่าคงจะได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้กันอย่างกว้างขวางในรัฐสภาอย่างแน่นอน

และเมื่อการดำเนินงานของ คอป. ใกล้สิ้นสุดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ประกอบกับมีสถานการณ์ที่กระทบต่อบรรยากาศของการปรองดอง ทั้งการเร่งรัดให้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ... เหตุการณ์ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรระหว่างวันที่ ๓๐ - ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ กรณีศาลรัฐธรรมนูญรับคำฟ้องเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๑ ว่าเป็นการดำเนินการที่ขัดกับมาตรา ๖๘ แห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดย คอป. มีความกังวลอย่างยิ่งต่อเหตุการณ์ดังกล่าวและเห็นว่าหากกระบวนการสร้างความปรองดองในชาติดำเนินการอย่างไม่เหมาะสมโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งแล้ว สถานการณ์ดังกล่าวอาจบานปลาย และนำไปสู่ความขัดแย้งครั้งใหม่ที่นำมาซึ่งความรุนแรงและความสูญเสียที่มิอาจประเมินได้ คอป. จึงมีจดหมายเปิดผนึก ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล นายกรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้าน พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำกับและควบคุมการใช้อำนาจรัฐ องค์กรตุลาการ กลุ่มบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องกระบวนการสร้างความปรองดองในชาติทุกฝ่าย เพื่อเป็นการลดความขัดแย้งในสังคมและส่งเสริมให้เกิดความปรองดองของคน จากทุกฝ่ายทุกภาคส่วนของประเทศ โดยตั้งอยู่บนหลักของประชาธิปไตย[๒๙]

เพราะเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญมากร่างพระราชบัญญัติหนึ่ง โดย คอป. เสนอให้รัฐบาล รัฐสภา ฝ่ายค้านและกลุ่มการเมืองทุกกลุ่มได้แสดงความกล้าหาญทางการเมืองโดยร่วมกันเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาให้ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๑/๑ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายเสีย **ส่วนการที่จะบัญญัติความผิดฐานก่อการร้ายในประมวลกฎหมายอาญาในอนาคต ซึ่งก็มีความสำคัญ ก็ย่อมจะกระทำได้ แต่ฝ่ายนิติบัญญัติและทุกฝ่ายจักต้องมีความรอบคอบมากกว่านี้โดยถือเอาอดีตเป็นบทเรียน** ผนวก ๙

[๒๙] ดูจดหมายเปิดผนึก คอป. วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ คอป. มีข้อเรียกร้อง ๖ ประการ ดังนี้ ผนวก ๑๐

๑. คอป.ขอเรียกร้องให้พรรคเพื่อไทย ซึ่งเป็นพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลและคุมเสียงข้างมากในรัฐสภา ทบทวนการเร่งรัดเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อลดกระแสความขัดแย้งและความแตกแยกในสังคม

๒. คอป. ขอเรียกร้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในรัฐสภา เมื่อวันที่ ๓๐-๓๑ พ.ค. ๒๕๕๕ เพื่อรักษาไว้ซึ่งบรรทัดฐานที่ดีในการทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา และเป็นการส่งเสริมบรรยากาศอันดีในการสร้างความปรองดองของคนในชาติ

๓. องค์กรตุลาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลรัฐธรรมนูญต้องรักษาไว้ซึ่งหลักความเป็นอิสระและความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายตามหลักนิติธรรมอย่างเคร่งครัด เที่ยงธรรม

๔. คอป. ขอเรียกร้องให้ประชาชน และสังคมทุกภาคส่วนเคารพกระบวนการตามกรอบของกฎหมายและเคารพสิทธิ เสรีภาพ และการแสดงความคิดเห็นตามกรอบรัฐธรรมนูญ โดยใช้กระบวนการทางสันติวิธี และใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษที่จะไม่ดำเนินการใดๆ ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง

๕. คอป. เรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีบทบาทในการรักษาความสงบเรียบร้อยและการควบคุมฝูงชนดำเนินการ โดยเคารพหลักสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามกรอบรัฐธรรมนูญและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลอย่างเคร่งครัด

๖. คอป. เรียกร้องให้พรรคการเมือง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งและการสร้างความปรองดองทุกฝ่าย ต้องไม่ดำเนินการใดๆ ที่จะเป็นการซ้ำเติมให้สถานการณ์เลวร้ายกว่าเดิม

๕. โครงการสำรวจและบันทึกคำบอกเล่าผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในประเทศไทย (Statement Taking)

เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงทางการเมืองที่ผ่านมา ส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ในสังคมไทยอย่างกว้างขวางครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบได้แสดงอารมณ์ความรู้สึก ระบายความโกรธแค้น ความเศร้าและความอึดอัดคับข้องใจ โดยมีผู้แทนจาก คอป. เป็นผู้รับฟังปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยให้ผู้ได้รับผลกระทบฯ ได้สื่อสารระหว่างกัน และสื่อสารกับสาธารณชนอาจนำไปสู่การขอโทษและให้อภัย ซึ่งก็เป็นการเยียวยาอีกรูปแบบหนึ่ง โดยข้อมูลที่ได้สามารถนำไปศึกษาวิเคราะห์ถึงรากเหง้าของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และเป็นประโยชน์ในการจัดทำแนวทางยุทธศาสตร์ปรองดองต่อไป คอป. จึงจัดให้มีโครงการการสำรวจและบันทึกคำบอกเล่า (Statement Taking) ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในประเทศไทยระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ๒๕๕๓ ขึ้น[๓๐]

---

[๓๐] โครงการดังกล่าวครอบคลุมประชากรในพื้นที่การชุมนุมหลักในกรุงเทพมหานครและพื้นที่การชุมนุมในส่วนภูมิภาค โดยได้จัดทำแบบสำรวจผู้ได้รับผลกระทบและผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนประมาณ ๑,๕๐๐ ราย โดยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม (Interview) ซึ่งครอบคลุมทุกฝ่าย ได้แก่ ญาติผู้เสียชีวิต ผู้ได้รับบาดเจ็บ ผู้ถูกดำเนินคดี ผู้ที่ทรัพย์สินเสียหาย ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีการชุมนุม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ชุมนุม และอื่นๆ โดยได้มีการจัดแบ่งพื้นที่ในการเก็บข้อมูลตามเหตุการณ์ความรุนแรง เป็น ๖ พื้นที่ ดังนี้

๑. กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ ในพื้นที่สำคัญ ๔ พื้นที่ ได้แก่

๑) บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีเหตุการณ์การปะทะบริเวณสี่แยกคอกวัว ถนนข้าวสาร รวมทั้งบริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ และกรณีการเสียชีวิตของผู้สื่อข่าวต่างประเทศ เป็นต้น

๒) บริเวณสี่แยกราชประสงค์ สยามสแควร์ ถนนพระรามที่ ๑ ซึ่งมีเหตุการณ์การเผาทำลายอาคารศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ โรงภาพยนตร์สยาม ตลอดจนพื้นที่อื่นๆ บริเวณสยามสแควร์ กรณีการเสียชีวิต ๖ ศพ บริเวณวัดปทุมวนาราม เป็นต้น

๓) บริเวณถนนสีลม ถนนพระรามที่ ๔ ตลอดจนชุมชนบ่อนไก่ ชุมชนซอยพระเจน ซึ่งมีเหตุการณ์การปะทะบริเวณถนนพระรามสี่ กรณีการเสียชีวิตของของพลตรีขัตติยะ สวัสดิผล การเผาทำลายอาคารสถานที่ เช่น การไฟฟ้านครหลวงคลองเตย อาคารมาลีนนท์ ธนาคารกรุงเทพสาขาพระราม ๔ สาขาหัวลำโพง สาขาถนนจันทน์ ซอย ๖ เป็นต้น

๔) พื้นที่บริเวณอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ สามเหลี่ยมดินแดง ซอยรางน้ำ ถนนราชปรารภ ตลอดจนถนนวิภาวดีรังสิต รวมถึงอนุสรณ์สถาน และบริเวณกองพลทหารราบที่ ๑๑ ซึ่งมีเหตุการณ์ความรุนแรง ได้แก่ กรณีการปะทะบริเวณสามเหลี่ยมดินแดง-ซอยรางน้ำ กรณีการปะทะบริเวณด้านหน้าอนุสรณ์สถาน กรณีการปะทะบริเวณด้านหน้ากองพลทหารราบที่ ๑๑ การเผาและทำลายอาคารสถานที่ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ห้างสรรพสินค้าเซ็นเตอร์วันรวมถึงร้านค้าบริเวณใกล้เคียง อาคารร้างบริเวณถนนราชปรารภ ธนาคารนครหลวงไทย สาขาราชปรารภ เป็นต้น

๒. พื้นที่ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดนครปฐม ซึ่งมีเหตุการณ์ความรุนแรง กรณีสถานีดาวเทียมไทยคม เป็นต้น

๓. พื้นที่ภาคอีสานตอนบน ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี ขอนแก่น มุกดาหาร หนองบัวลำภู มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สกลนคร และกาฬสินธุ์ ซึ่งมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น เช่น กรณีการเผาอาคารศาลากลางจังหวัดอุดรธานี การเผาธนาคารกรุงเทพ สาขาศรีจันทร์ จังหวัดขอนแก่น การจุดไฟเผายางรถยนต์หน้าอาคารศาลากลางจังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น

โดยก่อนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลได้มีการจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของ คอป. และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการสำรวจและบันทึกคำบอก (Statement Taking) เพื่อให้ดำเนินการได้อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์[๓๑] นอกจากนั้นเพื่อให้การสำรวจและบันทึกคำบอกเล่าดังกล่าวครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญในการควบคุมสถานการณ์ การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ และการจัดการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินในระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจ ตลอดจนแกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมและควบคุมมวลชนในเหตุการณ์ฯ ทั้งนี้เพื่อให้การบันทึกคำบอกเล่าเพื่อการปรองดองทางสังคมตามแนวทาง คอป. มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น[๓๒]

---

๔. พื้นที่ภาคอีสานตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี ชัยภูมิ นครราชสีมา และศีรษะเกษ ซึ่งมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น เช่น กรณีการเผาอาคารศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี อาคารศูนย์สื่อสารมหาดไทย เป็นต้น

๕. พื้นที่ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และลำปาง ซึ่งมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น เช่น การขว้างปาระเบิดเพลิงใส่ป้อมยามรักษาการณ์ด้านหน้าทางเข้าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

๖. พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดน่าน และนครสวรรค์

สำหรับการการวิเคราะห์ข้อมูล ได้มีการผนวกวิธีการวิเคราะห์ในเชิงสถิติ โดยมุ่งเน้นการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บสำรวจและการบันทึกเป็นลำดับแรก ซึ่งประกอบด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการเฉพาะด้านที่มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในการสำรวจและบันทึกคำบอกเล่าฯ (Statement Taking) อีกทั้งยังนำโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล อีกทั้งยังได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความผ่านตัวบท โดยอาศัยจากคำบอกเล่าของผู้ได้รับผลกระทบ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรง รวมไปถึงพยาน ผู้เห็นเหตุการณ์ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วย

[๓๑] ได้มีการจัดอบรมก่อนลงพื้นที่สำรวจและบันทึกถ้อยคำ ๒ ครั้ง คือ

๑. โครงการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนแนวคิด เรื่อง “Transition and Transitional Justice, Multi Stakeholder Conflict Analysis, Truth-Seeking, Reparation and Reconciliation” ในระหว่างวันที่ ๑๗-๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ โรงแรมรามาการ์เด้นส์ โดย Mr. Samuel Gbaydee Doe ที่ปรึกษาด้านการวิเคราะห์ความขัดแย้ง (Advisor for Conflict Analysis) จาก United Nation Development Programme (UNDP) มาเป็นวิทยากรแลกเปลี่ยนความรู้

๒. ประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การสำรวจและบันทึกคำบอกเล่าผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในประเทศไทย เพื่อการเยียวยาและการปรองดองทางสังคม ตามแนวทาง คอป. (Statement Taking)” ในระหว่างวันที่ ๘-๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ โรงแรมรามาการ์เด้นส์

[๓๒] โครงการดังกล่าวเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในระดับตัดสินใจ รวมทั้งผู้เห็นเหตุการณ์สำคัญๆ ทั้งสองฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน การจัดการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ในระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ อันประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรีด้านความมั่นคง เลขานุการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และแกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมที่มีอำนาจในการตัดสินใจ และควบคุมมวลชน และเพื่อให้มีความชัดเจน จึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในขณะที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง ในระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๘ ราย

ผลการศึกษาสรุปได้ดังต่อไปนี้ จำนวนผู้ให้ข้อมูลในการสำรวจและบันทึกคำบอกเล่าทั้งหมด เป็นจำนวน ๑,๖๔๓ ราย โดยส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์โดยตรง กล่าวคือ เป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงโดยการบาดเจ็บ และทรัพย์สินเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๒๔ และมีร้อยละ ๖.๕๒ ที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น โดยมีความเกี่ยวข้องเป็นสามี/ภรรยาของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ญาติพี่น้อง และบุตร ส่วนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นพยาน/ผู้เห็นเหตุการณ์ความรุนแรง คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๔๙ โดยเป็นผู้เข้าร่วมชุมนุมมากที่สุด รองลงมา คือ เหยื่อโดยตรง คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๙๒ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ได้รับบาดเจ็บ ส่วนเหยื่อโดยอ้อม และผู้ที่ถูกดำเนินคดีอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความรุนแรง มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ที่ร้อยละ ๕.๒๒ และ ๔.๖๓ ตามลำดับ สำหรับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่น้อยที่สุด ได้แก่ ผู้กระทำความรุนแรงในเหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๑ ในประเด็นของการเข้าร่วมในเหตุการณ์ความไม่สงบระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้เข้าร่วมในเหตุการณ์ความระหว่างเดือนเมษายน –พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยคิดเป็นร้อยละ ๘๒.๔๐ ซึ่งเหตุการที่เข้าร่วมมากที่สุด คือ การปะทะวันที่ ๑๐ เม.ย. ๕๓ บริเวณสี่แยกคอกวัวสำหรับเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับที่ผู้ได้รับบาดเจ็บ/ถูกทำร้ายจากเหตุการณ์ ญาติของเหยื่อผู้เสียชีวิต/ได้รับบาดเจ็บ/หลบหนี เพราะถูกไล่ล่า ผู้ได้รับผลกระทบอื่นๆ และพยาน/ผู้เห็นเหตุการณ์ความรุนแรง ที่มากที่สุด คือ เหตุการณ์การปะทะกันบริเวณแยกคอกวัว วันที่ ๑๐ เม.ย. ๒๕๕๓ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๓๘ รองลงมา ได้แก่ การกระชับพื้นที่ราชประสงค์ และการเผาอาคารสถานที่ราชการในต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๒ และ ๑๐.๖๖ ตามลำดับ เกิดเหตุในช่วงเวลา ๑๘.๐๑ – ๒๑.๐๐ น. และ ๑๕.๐๑ – ๑๘.๐๐ น. มากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙๒ และ ๒๓.๕๒ ตามลำดับ และเหตุที่ผู้ได้รับบาดเจ็บฯ สามารถมองเห็นแม้เหตุการณ์เกิดเวลากลางคืน เนื่องจากมีแสงไฟส่องสว่าง ตามถนน มากที่สุด สำหรับเหตุผลที่ถูกกระทำนั้น ผู้ได้รับผลกระทบฯ ระบุว่า เป็นเพราะเป็นการขอคืนพื้นที่ สลายการชุมนุม กดดันผู้ชุมนุม ควบคุมการชุมนุม ต้องการให้ประชาชนออกไป มากที่สุด

๑.๔.๒. กิจกรรมของคณะอนุกรรมการ

(๑) คณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง[๓๓]

การดำเนินงานในด้านตรวจสอบและค้นหาความจริงถือเป็นภารกิจหลักของ คอป. ในการที่จะตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ ในเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โดยเน้นการรับฟังข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดเผยความจริงของเหตุการณ์ให้สาธารณชนได้รับทราบ อันจะทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันของคนในสังคมเพื่อช่วยกันป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงซ้ำอีกในอนาคต ซึ่งภารกิจในด้านนี้มีคณะทำงานในการค้นหาความจริงในรูปของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง และคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการตรวจสอบและค้นหาความจริงเฉพาะกรณี อีก ๕ คณะ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ครอบคลุม และเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีทีมงานภาคสนามและอาสาสมัครเข้าร่วมทำงานด้วย โดยวิธีของการทำงานมีทั้งการสัมภาษณ์ การเรียกข้อมูลจากบุคคล หน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน การจัดทำโครงการ

[๓๓] ผนวก ๑๑

ต่างๆ และได้มีการจัดเวทีสาธารณะที่ให้ทุกฝ่าย โดยเฉพาะคู่ขัดแย้งมาพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน

ในรอบการทำงานที่ผ่านมาคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงได้มีกิจกรรมในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

๑. การประชุม

คณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง ได้มีการจัดประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๖๔ ครั้ง ดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๑๕ ครั้ง
ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๒๑ ครั้ง
ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๒๘ ครั้ง

๒. การจัดทำโครงการ/กิจกรรม เพื่อสนับสนุนงานของคณะอนุกรรมการ

นอกจากการประชุม ซึ่งได้เชิญตัวแทนหน่วยงานต่างๆ ผู้ได้รับผลกระทบ องค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ นักการเมือง สื่อมวลชน ฯลฯ เข้ามาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์แล้วนั้น คณะอนุกรรมการฯ ยังจัดให้มีโครงการต่างๆ ทั้งในการรวบรวมประมวล ข้อเท็จจริง[๓๔]

---

[๓๔] โครงการที่จัดให้มีขึ้นเพื่อตรวจสอบและค้นหาความจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมบูรณ์ ครบถ้วนมากที่สุด จำนวน ๕ ครั้ง ดังนี้

๑. โครงการเพื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ (๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ ถึง ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔)

๒ โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำ (ร่าง) รายงานคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง เพื่อเป็นการให้ความรู้ เตรียมความพร้อม และพัฒนาบุคลากร ระหว่างกรรมการ อนุกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร โดยการศึกษาแนวคิด ความรู้ และประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศในการทำงานด้านการตรวจสอบและค้นหาความจริงให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภารกิจการทำงานหลักของ คอป. ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ โรงแรมยูนิโก้ แซนดารา จังหวัดเพชรบุรี

๓. โครงการรวบรวมและประมวลข้อเท็จจริงภาพรวมความขัดแย้งในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมของเหตุการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริง ถูกต้อง และครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปใช้ต่อในการทำงานของ คอป. และอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง โดยมีการรวบรวม เรียบเรียง และจัดระบบข้อมูล รวมทั้งเปรียบเทียบกระบวนการและกลไกการเคลื่อนไหวของผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปเบื้องต้นของเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงที่ผ่านมา

๔. โครงการสัมมนาเพื่อบูรณาการโครงสร้างการทำงาน คณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง เพื่อให้เกิดการบูรณาการโครงสร้างการทำงานและแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน ให้คณะทำงานทุกฝ่ายได้ทบทวน รวบรวมและประมวลข้อมูลจากการทำงาน รวมทั้งให้ทุกฝ่ายได้ปรึกษาหารือในเรื่องแผนการทำงานและแผนของการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ ระหว่างวันที่ ๑-๒ เมษายน ๒๕๕๔ ณ สำนักงาน คอป.

๕. โครงการระดมความคิดเพื่อจัดทำรายงานคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินการตรวจสอบและค้นหาความจริงเฉพาะกรณี เป็นการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบและค้นหาความจริงตามเหตุการณ์ต่างๆ จากคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตรวจสอบและค้นหาความจริงเฉพาะกรณีทั้ง ๕ คณะ และคณะทำงานของภาคสนาม ซึ่งได้ทำงานครบกำหนด ๘ เดือน โดยจะต้องจัดทำบทสรุปของการค้นหาความจริง จึงได้จัดให้มีการระดมความคิดฯ ขึ้น

๓. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ คือ การเปิดพื้นที่เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้แสดงข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น เกี่ยวกับเหตุการณ์[๓๕] และเพื่อให้การตรวจสอบข้อเท็จจริงเป็นไปโดยรอบด้าน ครบถ้วนและสมบูรณ์มากที่สุด เพราะ คอป. ตระหนักดีว่าข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบอย่างรอบด้าน จะเป็นบทเรียนสำคัญที่สังคมไทยต้องเรียนรู้เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์เลวร้ายซ้ำอีกในอนาคต

(๒) คณะอนุกรรมการเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันความรุนแรง[๓๖]

คอป. ได้ดำเนินการ รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล สังคม องค์กร และสถาบันที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งประสานหน่วยงานของรัฐ ทำการสรุปข้อมูลผู้ที่ได้รับผลกระทบ และได้รับการเยียวยาอย่างเป็นระบบ และนำเสนอต่อสาธารณะ ผ่านการสัมภาษณ์ออกสื่อ โดยมุ่งเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง การเสริมสร้างความไว้วางใจ ความน่าเชื่อถือ (Trust Building) การยอมรับและการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของคณะกรรมการ เสริมสร้างบรรยากาศแห่งการปรองดองให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม และส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการแนวทาง กิจกรรม เพื่อป้องกันความขัดแย้ง และลดความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ในรอบการทำงานที่ผ่านมาคณะอนุกรรมการเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันความรุนแรงได้มีกิจกรรมในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

เพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน และแลกเปลี่ยนแนวทางการวิเคราะห์ตามเค้าโครงร่างรายงานต่อไป ระหว่างวันที่ ๑๗-๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมเบลวิลล่า จังหวัดนครราชสีมา

[๓๕] ได้จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ๒ ครั้ง

๑. โครงการรับฟังข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Hearing) เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ให้แก่ทุกฝ่าย ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยงานของรัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะคู่ขัดแย้งให้สามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยแบ่งเหตุการณ์ออกเป็น ๑๒ เหตุการณ์ด้วยกัน ทั้งเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริง รวบรวมข้อมูล และข้อคิดเห็นจากบุคคลในมุมมองต่างๆของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตามบทบาทหลักของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง เพื่อเป็นการสอบทานความถูกต้องของข้อเท็จจริงในแต่ละประเด็นของทุกเหตุการณ์ ระหว่างวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ถึง ๑๙ เมษายน ๒๕๕๔ ณ สำนักงาน คอป.

๒. โครงการเสวนา (Focus Group) ความเป็นมา สาเหตุ และแนวทางในการแก้ไขความรุนแรง เมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยเป็นเวทีในการรับฟังข้อมูล เปิดพื้นที่ ให้ผู้มีความรู้ ความสามารถ ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ หรือผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าว มาแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ เพื่อมีความรู้และความเข้าใจถึง สาเหตุ ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและรุนแรงที่เกิดขึ้น ระหว่างวันที่ ๔ พฤษภาคม – ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ ณ สำนักงาน คอป.

[๓๖] ผนวก ๑๒

๑. การประชุม

คณะอนุกรรมการเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันความรุนแรงได้มีการจัดประชุม จำนวน ทั้งสิ้น ๑๒ ครั้ง ดังต่อไปนี้

๑.๑ การประชุมคณะอนุกรรมการเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันความรุนแรง จำนวน ๕ ครั้ง

๑.๒ การประชุมคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันความรุนแรงเฉพาะกรณี จำนวน ๗ ครั้ง

๒. การดำเนินการช่วยเหลือ ฟื้นฟู เหยื่อ

ได้มีการเดินทางลงพื้นที่เยี่ยมเยือนผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อรับฟังสภาพปัญหา ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการเยียวยาช่วยเหลือฟื้นฟูเหยื่อโดยได้เดินทางไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น[๓๗] จังหวัดอุบลราชธานี[๓๘]) และภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่[๓๙] จังหวัดลำพูน[๔๐] จังหวัดลำปาง[๔๑])

๓. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ได้จัดเวทีสาธารณะสำหรับเปิดพื้นที่รับฟังสำหรับเหยื่อ (Victim Hearing) ผ่านโครงการเวทีประชาคมระดมความเห็นเพื่อเยียวยาผลกระทบจากภาวะวิกฤตการณ์ สู่การปรองดองแห่งชาติ[๔๒] และได้จัดให้มีเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็น แนวคิด ข้อเสนอแนะ และหลักการเยียวยาอย่างเหมาะสมต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่ผ่านมา[๔๓]

---

[๓๗] เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ ณ โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์ จังหวัดขอนแก่น

[๓๘] เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ณ โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี

[๓๙] เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่

[๔๐] เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ ศาลากลาง จังหวัดลำพูน

[๔๑] เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง จังหวัดลำปาง

[๔๒] โดยได้จัดเวทีใหญ่ประชาคมระดมความเห็นในเขตกรุงเทพมหานคร และเวทีใน ๕๐ เขตกรุงเทพมหานคร และเวทีในระดับภูมิภาค ๓ ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ จัดเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง จังหวัดลำปาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จัดเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมสุรินทร์มาเจสติก จังหวัดสุรินทร์ และภาคใต้ จัดเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ โรงแรมบีพีแกรนด์ ทาวเวอร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

[๔๓] สืบเนื่องจากข้อเสนอเรื่องการเยียวยาของ ปคอป. ซึ่งมีการจ่ายค่าเยียวยาเป็นจำนวนเงิน นั้น คอป. เห็นว่าควรมีการแลกเปลี่ยนทัศนะ ความคิด และหลักการการเยียวยาตามหลักสากลขึ้น โดยได้จัดให้มีเวทีเสวนา จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

๑. เวทีเสวนา เรื่อง “การเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงตามหลักสากล” เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ณ ห้องแกรนด์ฮอลล์ ๒ โรงแรมรามาการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางการ เยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบในทุกๆ ด้านอย่างเป็นระบบ และเป็นไปตามหลักสากล

๒. เวทีเสวนา เรื่อง “การพิจารณาร่างแนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง” เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ ห้องแคนนา โรงแรมรามาการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อคิดเห็น และพิจารณาร่างแนวทางและหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง เพื่อนำมาปรับปรุงร่างแนวทาง

๔. ประสานหน่วยงานภาครัฐ และพบผู้นำทางศาสนา

ในการหาแนวทางร่วมกันเพื่อการปรองดอง ได้มีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐต่างๆ และได้เข้าพบ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ)[๔๔] และนายอาศิส พิทักษ์คุมพล จุฬาราชมนตรี[๔๕]

๕. การลงพื้นที่ช่วยเหลือเยียวยาผู้ถูกคุมขังร่วมกับกรมสุขภาพจิต

คณะอนุกรรมการเยียวยาฯ ได้จัดให้มีการลงพื้นที่ช่วยเหลือเยียวยาผู้ถูกคุมขังร่วมกับกรมสุขภาพจิตในพื้นที่ภาคกลางจำนวน ๕ เรือนจำ[๔๖] ภาคเหนือ จำนวน ๑ เรือนจำ[๔๗] และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน ๖ เรือนจำ[๔๘]

๖. การจัดทำโครงการ/กิจกรรม เพื่อสนับสนุนงานเยียวยา ฟื้นฟู ผู้ได้รับผลกระทบ

๑) โครงการเยี่ยมเยียนผู้ปฏิบัติงานรักษาความสงบในเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง โครงการนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อเยี่ยมเยียน ศึกษาภาวะสุขภาพจิตและผลกระทบทางจิตใจ รวมทั้งศึกษาผลการดูแลสุขภาพจิตผู้ปฏิบัติงานรักษาความสงบในเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง ช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นทหารผู้ปฏิบัติงานในช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง ซึ่งปัจจุบันยังคงปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงาน สังกัดกองทัพเรือ จำนวน ๑๗๐ คน และสังกัดกองทัพบก จำนวน ๑๕๖ คน รวม ๓๒๖ คน[๔๙] หลังจากประเมินสุขภาพจิต พบว่ามี ๒๖ ราย ที่มีปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาที่พบคือ ปัญหาการเมือง คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕ รองลงมาเป็นปัญหาการทำงาน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖ และปัญหาส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕ ตามลำดับ

และหลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือเยียวยาฯ ให้มีความเหมาะสม มีความเป็นรูปธรรม และเป็นแนวทางในการป้องกันเหตุการณ์ความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

[๔๔] เข้าพบเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ วัดสระเกศราชวรวิหาร

[๔๕] เข้าพบเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ณ ศูนย์บริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ

[๔๖] เรือนจำอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี และ เรือนจำจังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่๒๔ มกราคม ๒๕๕๔ เรือนจำกลางคลองเปรม และ ทัณฑสถานหญิงกลาง เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๔ และเรือนจำกลางสมุทรปราการ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๔

[๔๗] เรือนจำกลางเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

[๔๘] เรือนจำกลางจังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๔ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๔ เรือนจำจังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔ เรือนจำอำเภอสีคิ้ว เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๔ เรือนจำกลางจังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๔ และเรือนจำกลางอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

[๔๙] ได้เยี่ยมเยียนเจ้าหน้าที่ ทั้งหมด ๔ ครั้ง ดังนี้

๑. เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๔ ได้เยี่ยมเยียนเจ้าหน้าที่ในสังกัดกองทัพเรือกรุงเทพ จำนวน ๑๐๕ คน

๒. เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๔ ได้เยี่ยมเยียนเจ้าหน้าที่ในสังกัดกองทัพเรือสัตหีบ จำนวน ๖๕ คน

๓. เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ได้เยี่ยมเยียนเจ้าหน้าที่สังกัดกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ จำนวน ๑๐๖ คน

๔. เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ได้เยี่ยมเยียนเจ้าหน้าที่สังกัดกองพันทหารปืนใหญ่รักษาพระองค์ที่ ๑ จำนวน ๕๐ คน

๒) โครงการเยียวยา...สู่การพัฒนาเพื่อสังคมที่มีสุขภาวะ มีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังข้อมูล ปัญหา ความต้องการของผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยกระบวนการเข้าถึง เข้าใจ เยียวยาทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหาของสังคม สนับสนุนส่งเสริมกลไกที่มีอยู่เดิมในระดับครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการแก้ปัญหาและป้องกันความรุนแรงในรูปของการส่งเสริมให้เกิดอาสาสมัครเยียวยาเพื่อความสมานฉันท์ (อยส.)

๓) โครงการติดตามการเยียวยา ฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในการชุมนุมทางการเมือง ชุมชนบ่อนไก่ และชุมชนพระเจน โดยได้ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนและประเมินสุขภาวะจิตเป็นรายบุคคลในพื้นที่ชุมชนเคหะบ่อนไก่ ชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ ชุมชนซอยพระเจน ชุมชนซอยกุหลาบแดง ชุมชนซอยโปโล พร้อมทั้งจัดกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (Group Support) ในพื้นที่ชุมชนดังกล่าว จัดประชุมระหว่างเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ประมวลผลสภาพปัญหา อุปสรรค หรือข้อขัดข้องในการเข้ารับบริการและความต้องการที่จะขอรับการช่วยเหลือ พร้อมข้อเสนอแนะให้แก่หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือต่อไป

๔) โครงการกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ คือ เพื่อกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่มีมาตรฐาน ครอบคลุมสอดคล้องตามหลักการเยียวยาสากล สร้างความพึงพอใจให้กับผู้เสียหายผู้ที่ได้รับผลกระทบ และเหมาะสมกับบริบทในประเทศไทย และเพื่อจัดทำเป็นคู่มือภาคปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยระบบ แนวทาง และหลักเกณฑ์การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่มีมาตรฐาน เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และเหมาะสมกับบริบทในประเทศไทย

๗. การจัดตั้งศูนย์ประสานงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง

คอป. ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ โดยทำหน้าที่ (๑) รับเรื่องและแยกประเภทความต้องการของผู้ขอรับการเยียวยา (๒) ประสานหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการช่วยเหลือเยียวยาเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ (๓) ติดตามความคืบหน้า และ (๔) แจ้งผลให้ผู้ขอรับการเยียวยาทราบ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์ฯ มีดังนี้

๑) ศูนย์ฯ ได้รับข้อมูลของผู้ขอรับการเยียวยารอบแรก ในช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๕๓ ถึงพฤษภาคม ๒๕๕๔ รวมจำนวน ๖๑๔ ราย โดยแบ่งประเภทความต้องการขอรับการเยียวยา ดังนี้

- ร่างกาย จำนวน ๑๘ ราย
- จิตใจ/อารมณ์ จำนวน ๒๔ ราย
- ทรัพย์สิน/รายได้/เศรษฐกิจ จำนวน ๖๐๘ ราย
- สังคม จำนวน ๓ ราย
- อื่นๆ จำนวน ๒๓ ราย

(ทั้งนี้ ผู้ขอรับการเยียวยาบางรายอาจขอรับการเยียวยามากกว่าหนึ่งประเภท)

ในส่วนของผู้ได้รับผลกระทบทางด้านทรัพย์สิน/รายได้/เศรษฐกิจ นั้นเป็นข้อมูลผู้ได้รับผลกระทบที่รับจากการลงพื้นที่ของโครงการเยียวยา...สู่การพัฒนาเพื่อสังคมที่มีสุขภาวะจำนวน ๕๒๙ ราย

๒) ศูนย์ฯ ได้รับข้อมูลของผู้ขอรับการเยียวยา รอบที่สอง ในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๔ ถึงปัจจุบัน รวมจำนวน ๓๑๖ ราย โดยแบ่งประเภทความต้องการขอรับการเยียวยา ดังนี้

- ร่างกาย จำนวน ๑๐๘ ราย
- จิตใจ/อารมณ์ จำนวน ๑๒ ราย
- ทรัพย์สิน/รายได้/เศรษฐกิจ จำนวน ๒๐๘ ราย
- สังคม จำนวน - ราย
- อื่นๆ จำนวน ๑๐ ราย

(ทั้งนี้ ผู้ขอรับการเยียวยาบางรายอาจขอรับการเยียวยามากกว่าหนึ่งประเภท)

สำหรับข้อมูลผู้ขอรับการเยียวยา ทางศูนย์ฯ ได้ประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบที่ขอรับการเยียวยาจากศูนย์ฯ ทั้งกรมสุขภาพจิต กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานเขตปทุมวัน สำนักนายกรัฐมนตรี และคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (ปคอป.)[๕๐]

(๓) คณะอนุกรรมการด้านการศึกษาวิจัยและกิจกรรมทางวิชาการ[๕๑]

เพื่อให้ทราบถึงรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งที่ผ่านมา คอป. ได้มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยเพื่อทำความกระจ่างกับรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งในมิติต่างๆ เพื่อให้สังคมไทยมีความรู้ ความเข้าใจในประเด็นของรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งที่นำมาซึ่งความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง การขาดองค์ความรู้ในรากเหง้าของปัญหาเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งที่จะทำให้สังคมก้าวข้ามความขัดแย้งไปไม่ได้ และ/หรืออาจทำให้ความรุนแรงย้อนกลับมาได้อีกในอนาคต

ในรอบการทำงานที่ผ่านมาคณะอนุกรรมการด้านการศึกษาวิจัยและกิจกรรมทางวิชาการได้มีกิจกรรมในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

๑. การประชุม

คณะอนุกรรมการด้านการศึกษาวิจัยและกิจกรรม ได้มีการจัดประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๒๑ ครั้ง ดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓	จำนวน	๔	ครั้ง
ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔	จำนวน	๑๐	ครั้ง
ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕	จำนวน	๗	ครั้ง

---

[๕๐] หนังสือ คอป. ด่วนที่สุด ที่ คอป. ๑๕๕/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๕ ผนวก ๑๓

[๕๑] ผนวก ๑๔

๒. การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะ

คอป. ตระหนักดีว่า ความขัดแย้งที่ผ่านมาซึ่งนำมาซึ่งเหตุการณ์ความรุนแรงนั้น นอกจากจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบหาความจริง และเยียวยาฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาวิจัยถึงรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง ซึ่ง คอป. โดยคณะอนุกรรมการด้านการศึกษาวิจัยและกิจกรรมทางวิชาการ มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะทำให้สังคมกระจ่างชัดถึงประเด็นดังกล่าว โดยมีการจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ[๕๒] ในประเด็นปัญหาต่างๆ และมีการพูดคุย ปรึกษาหารือกับนักวิชาการ ผู้แทนหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่นำมาซึ่งความขัดแย้งที่ลงรากลึกในสังคมไทย คอป.

จากการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวได้สังเคราะห์ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นพบว่ามีมูลเหตุหลักที่เป็นส่วนหนึ่งของปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงอย่างน้อย ๕ ประการ คือ ๑) โครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ๒) บริบทของสังคมวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และอัตลักษณ์ ๓) การบังคับใช้กฎหมาย ๔) การจัดการด้านความมั่นคงและจิตสำนึกของทหารและ ๕) สื่อในฐานะเครื่องมือผลิตซ้ำทางความคิด จนนำมาสู่กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยชุดโครงการศึกษาปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและแนวทางสู่ความปรองดอง

---

[๕๒] ได้มีการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะ จำนวน ๘ ครั้ง ดังต่อไปนี้

๑. การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น ครั้งที่ ๑ เรื่อง “ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและแนวทางสู่ความปรองดอง : มิติด้านกฎหมายและกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย” ในวันอังคารที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

๒. การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น ครั้งที่ ๒ เรื่อง “ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและแนวทางสู่ความปรองดอง : มิติด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม” ในวันอังคารที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

๓. การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น ครั้งที่ ๓ เรื่อง “ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและแนวทางสู่ความปรองดอง : มิติด้านการเมือง” ในวันพุธที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

๔. การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น ครั้งที่ ๔ เรื่อง “ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและแนวทางสู่ความปรองดอง : มิติด้านสื่อสารมวลชน” ในวันพุธที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร

๕. การจัดประชุมสัมมนา เรื่อง “ประสบการณ์ของการจัดการปัญหาความขัดแย้งในต่างประเทศของ United Nations Development Programme (UNDP) สู่การสร้างความปรองดองในสังคมไทย” ในวันอังคารที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร เพื่อให้มีโอกาสทราบถึงองค์ความรู้และประสบการณ์ของการจัดการความขัดแย้งในต่างประเทศจากผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ (UNDP) รวมถึงการพิจารณากำหนดแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการจัดการความขัดแย้งเพื่อการสร้างความปรองดองของประเทศไทยต่อไป

๖. การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น เรื่อง “ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและแนวทางสู่ความปรองดอง” ในวันพฤหัสบดีที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ที่โรงแรมเซ็นทารา ดวงตะวัน จังหวัดเชียงใหม่

๗. การประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น เรื่อง “ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและแนวทางสู่ความปรองดอง” ในวันศุกร์ที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔ ที่โรงแรมสุนีย์ แกรนด์ จังหวัดอุบลราชธานี

๘. การประชุมคณะอนุกรรมการด้านการศึกษาวิจัยและกิจกรรมทางวิชาการ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๔ (ช่วงรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ) ในวันอังคารที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๔ ที่โรงแรมรามา การ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร

จำนวน ๕ เรื่อง และโครงการสังเคราะห์สรุปรากเหง้าของความขัดแย้งสู่ทางออกเพื่อความปรองดอง จำนวน ๑ เรื่อง

๓. การจัดเวทีสาธารณะเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ในงานวิจัย

นอกจากการศึกษาให้เข้าใจกระจ่างถึงรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งที่ผ่านมาแล้วนั้น คอป. ได้ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่และสร้างองค์ความรู้ให้สังคมได้รับทราบในวงกว้าง ทั้งผ่านเวทีเสวนา[๕๓] ผ่านบทความ และผ่านสื่อต่างๆ โดยสาระสำคัญของการศึกษาวิจัยในแต่ละปัญหารากเหง้าของสังคมไทยที่นำไปสู่ความรุนแรงในแต่ละครั้ง มีดังนี้

๑) เรื่องโครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน

คณะผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาและที่มาหรือรากเหง้าในเชิงลึกของความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงที่ได้เกิดขึ้น และมุ่งสร้างทฤษฎีและมโนทัศน์ในเรื่องโครงสร้างอำนาจในสังคมไทย โดยศึกษาลักษณะทั่วไปเปรียบเทียบกับต่างประเทศ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในปัญหาและสามารถค้นหาแนวทางแก้ไขความขัดแย้งในเชิงโครงสร้างอำนาจที่เป็นลักษณะเฉพาะได้ รวมถึงนำเสนอวิธีการและแนวทางในการศึกษาวิจัยปัญหาเชิงโครงสร้างอำนาจ อันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ของตนเองในเรื่องอำนาจ ทั้งนี้สามารถอธิบายจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายและกลุ่มอำนาจทางสังคมต่างๆ จากทฤษฎีสังคมวิทยาการเมืองว่าด้วยอำนาจทางสังคมของไมเคิล มานน์ (Michael Mann) โดยคาดว่าผลการศึกษาจะนำไปสู่การมีข้อเสนอแนะทางนโยบายต่อปัญหาและวิกฤตทางการเมืองในประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม การสร้างและใช้อำนาจรัฐ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการผลิต รวมถึงระบบข้อมูลข่าวสารและการยกระดับการศึกษา

๒) ความรุนแรงทางการเมือง : พลวัตสังคมและวัฒนธรรม และแนวทางแก้ไข

เป็นการศึกษาและสร้างความเกี่ยวกับเข้าใจพลวัตด้านสังคมและวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของกลุ่มสังคมการเมืองที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางการเมืองของไทยปัจจุบัน รวมถึงสภาพความแตกแยกและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสังคมการเมืองและแนวทางในระยะเปลี่ยนผ่าน รวมทั้งศึกษาแนวทางป้องกันความรุนแรงในอนาคตโดยพิจารณาจากโครงสร้างที่เปลี่ยนแปลงในสังคม ตลอดจนหลักความเป็นธรรมและความมั่นคงร่วมกัน โดยใช้ทฤษฎี เรื่อง การแปรเปลี่ยนความขัดแย้ง (Conflict - Transformation) โดยคาดว่าผลการศึกษาจะทำให้เข้าใจถึงลักษณะและธรรมชาติของความขัดแย้ง ตลอดจนมูลเหตุและพลวัตของความขัดแย้งเพื่อเป็นพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาตลอดจนแนวทางป้องกันในอนาคต

---

[๕๓] คอป. ได้มีการจัดเสวนาเพื่อเผยแพร่ความรู้ ชุดโครงการ “ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและแนวทางสู่ความปรองดอง” จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

๑. การเสวนาเพื่อเผยแพร่ความรู้ ชุดโครงการ “ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและแนวทางสู่ความปรองดอง” ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๕ ที่โรงแรมรามาการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร

๒. การเสวนาเพื่อเผยแพร่ความรู้ ชุดโครงการ “ปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งและแนวทางสู่ความปรองดอง” ครั้งที่ ๒ ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ ที่โรงแรมรามา การ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร

๓) กระบวนการยุติธรรมกับสถานการณ์ทางการเมืองที่มีความรุนแรง : ปัญหาและแนวทางแก้ไข

เป็นการศึกษาถึงสาเหตุปัญหาของความขัดแย้งทางการเมืองที่มีความรุนแรงอันเนื่องมาจากกระบวนการยุติธรรมทั้งทางมหาชนและทางอาญา โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับต่างประเทศ และเสนอแนวทางในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่มีสาเหตุจากปัญหาในกระบวนการยุติธรรมและป้องกันเหตุการณ์ความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ยังศึกษาความเป็นไปได้ของการดำเนินการตามหลักกระบวนการยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านเพื่อสร้างความปรองดองในระยะเริ่มแรกและเพื่อเป็นฐานที่มั่นคงในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ โดยคาดว่าผลการศึกษาจะทำให้เข้าใจปัญหาของกระบวนการยุติธรรมทางมหาชนและทางอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ และแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการยุติธรรมซึ่งจะนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความปรองดองของคนในชาติต่อไป

๔) การปฏิรูปองค์การด้านความมั่นคง

เป็นการศึกษาถึงบทบาททหารในการรักษาความมั่นคงภายในจากอดีตถึงปัจจุบัน และบทบาทของรัฐสภาและภาคประชาสังคมต่อกองทัพไทยในบริบทประชาธิปไตย รวมทั้งศึกษาการประยุกต์ใช้ SSR (Security Sector Reform) ในต่างประเทศและโครงสร้างกองทัพหรือระบบการจัดหาแบบรวมการของกองทัพต่างประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้ SSR กับกองทัพไทย โดยคาดว่าผลการศึกษาจะทำให้ทราบถึงอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านความมั่นคงแห่งรัฐ โดยเฉพาะประเด็นโครงสร้างและจิตสำนึกของกองทัพไทยในการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงบทบาทของกองทัพไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันรักษาความมั่นคงภายใน ความสำคัญและความจำเป็นของการปฏิรูปหน่วยงานด้านความมั่นคง กรณีศึกษาตัวอย่างการประยุกต์ใช้ SSR ในต่างประเทศ และแนวทางในการประยุกต์ใช้ SSR กับกองทัพไทย

๕) ขอบเขตการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย

เป็นการศึกษาขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตลอดจนที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน และหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนตลอดจนบทลงโทษต่อการกระทำที่ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ดังกล่าว และบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมกำกับการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชน ตลอดจนแนวทางในการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อกำกับดูแลการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ขัดต่อกฎหมาย รวมถึงกลไกในการควบคุมกันเองของสื่อมวลชนภายใต้มาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพและแนวทางในการควบคุมกันเองอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อนำหลักการดังกล่าวมาอธิบายเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยจำกัดผลการศึกษาเฉพาะกรณีสื่อหลักอัน ได้แก่ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อหนังสือพิมพ์เท่านั้น โดยคาดว่าผลการศึกษาจะทำให้ทราบถึงแนวคิดทางการกฎหมายเกี่ยวกับขอบเขตการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชน

และแนวคิดเบื้องต้นของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชน บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่มีอำนาจตามกฎหมายในการควบคุมกำกับการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนและแนวทางในการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อกำกับดูแลการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ขัดต่อกฎหมาย กลไกในการควบคุมกันเองของสื่อมวลชนภายใต้มาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพและแนวทางในการควบคุมกันเองอย่างมีประสิทธิภาพ

๖) รากเหง้าของความขัดแย้งสู่ทางออกเพื่อความปรองดอง

เป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลงานวิจัยทั้ง ๕ เรื่องดังกล่าวข้างต้น รวมถึงประสบการณ์ในการจัดการความขัดแย้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเสนอแนวทางทั้งในระยะสั้นและระยะยาวให้แก่รัฐบาลและผู้เกี่ยวข้องในการสร้างความปรองดองให้แก่สังคมต่อไป

(๔) คณะอนุกรรมการด้านยุทธศาสตร์เพื่อการปรองดอง[๕๔]

คอป. ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านยุทธศาสตร์เพื่อการปรองดอง โดยมุ่งเน้นบทบาทในการเป็นตัวกลางที่จะเสริมหรือเชื่อมประสานงานให้ทุกฝ่าย โดยเฉพาะคู่ขัดแย้งสามารถเจรจาหรือพูดคุยกันได้ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้เกิดความปรองดองร่วมกันอย่างเป็นระบบ และนำเสนอแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการยับยั้งไม่ให้เกิดความรุนแรงเกิดขึ้นใหม่หรือขยายตัว เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ การนำประเทศก้าวข้ามความขัดแย้งสู่การปรองดอง คอป. และป้องกันมิให้เกิดความรุนแรงและสูญเสียขึ้นอีกในอนาคต

ในรอบการทำงานที่ผ่านมาคณะอนุกรรมการด้านยุทธศาสตร์เพื่อการปรองดอง ได้มีกิจกรรมในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

๑. การประชุม

คณะอนุกรรมการด้านยุทธศาสตร์เพื่อการปรองดอง ได้มีการจัดประชุมจำนวนทั้งสิ้น ๑๐ ครั้ง ดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จำนวน ๑ ครั้ง
ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๔ ครั้ง
ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จำนวน ๕ ครั้ง

๒. การเปิดพื้นที่ในการสร้างความปรองดอง

คณะอนุกรรมการด้านยุทธศาสตร์เพื่อการปรองดอง ได้ดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ทั้งเป็นตัวกลางสำคัญที่จะเสริมหรือประสานงานเปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่ายให้มาร่วมเจรจา พูดคุย แลกเปลี่ยนทัศนคติความคิดเห็นระหว่างกัน ทั้งกลุ่มบุคคล องค์กร เครือข่ายบุคคลต่างๆ และโดยเฉพาะคู่ขัดแย้ง หรือผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความปรองดองในชาติ โดยสันติวิธี

[๕๔] ผนวก ๑๕

ผ่านการพูดคุยอย่างไม่เป็นการทางการ และผ่านการจัดงานประชุมเสวนา[๕๕] การประสานงานร่วมกับองค์กรต่างๆจนนำไปสู่การรวมตัวเป็นเครือข่าย “ก้าวข้ามความรุนแรงสู่สังคมปรองดอง”[๕๖]

---

[๕๕] ได้มีการจัดเวทีเสวนา จำนวนทั้งสิ้น ๕ ครั้ง ได้แก่

๑. เวทีเสวนา เรื่อง “แนวทางของพรรคการเมืองในการนำประเทศก้าวข้ามความขัดแย้งหลังการเลือกตั้ง” เมื่อวันจันทร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรมสยามซิตี้ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง คอป. และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS) โดยมีที่มาจากการที่ได้มีการประกาศยุบสภา และกำหนดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ซึ่งพรรคการเมืองหลายพรรคมีการนำเสนอประเด็นการสร้างความปรองดองมาเป็นจุดขายในการเลือกตั้งครั้งนี้ คอป. จึงเห็นว่าสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการที่จะริเริ่มสร้างความเข้าใจ และเผยแพร่แนวคิด ประเด็น มุมมองเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้ง รวมทั้งแนวทางการสร้างความปรองดองของประเทศตามข้อเสนอแนะของ คอป. ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะประชาชนได้รับทราบ และคาดหวังไว้ว่าจะทำให้เกิดข้อสรุปในเบื้องต้น และมีความเข้าใจคำว่า “การปรองดอง” ที่ถูกต้องในระดับหนึ่งจากหลายหลายมุมมองและเป็นวิชาการมากที่สุด

๒. เวทีเสวนา เรื่อง “แนวทางการดำเนินงานของ คอป. ต่อข้อเสนอการปรองดองของประเทศ” เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ โรงแรม รามาการ์เด้นส์ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณะให้ประเด็นสืบเนื่องจากการที่มีข้อเรียกร้องทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง ทั้งจากกลุ่มทางการเมือง กลุ่มองค์กรภาคธุรกิจ องค์กรอาชีพสื่อ เครือข่ายภาคประชาสังคมต่างๆ เห็นพ้องต้องกันว่า ควรมอบหมาย คอป. ในฐานะที่เป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระ เป็นกลาง เป็นผู้ดำเนินการในการขับเคลื่อนเรื่อง “ปรองดอง” โดยต้องมีกระบวนการที่เหมาะสมและเป็นธรรม

๓. เวทีเสวนา เรื่อง “บทบาทของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความปรองดอง (TRC) กับความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice)” จัดเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมไทยเข้าใจเรื่อง Truth for Reconciliation Commission (TRC) ที่ชัดเจน อีกทั้งการดำเนินงานของ คอป. ยังนำหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) มาปรับใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินการตามภารกิจนั้น เห็นว่าควรมีการเผยแพร่องค์ความรู้เหล่านี้ให้สาธารณชนรับทราบ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และเป็นการนำพาสังคมไปสู่การปรองดองได้ โดยได้เรียนเชิญ Ms. Priscilla Hayner ผู้เชี่ยวชาญด้านคณะกรรมการค้นหาความจริง (Truth Commissions) และความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) มาร่วมเป็นวิทยากรให้ข้อเสนอแนะและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน

๔. เวทีเสวนา เรื่อง “ความปรองดองในกระแสพลวัตทางสังคมและการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๕” เมื่อวันจันทร์ที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๕ ณ โรงแรมรามา การ์เด้นท์ กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสถานการณ์ปัจจุบัน ที่สังคมไทยยังคงมีความแตกแยกทางความคิด มีการแบ่งขั้วหรือฝักฝ่ายในทางการเมือง รวมถึงมีการเปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลาอันสั้นในประเด็นต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ปัญหาทางความขัดแย้งครั้งใหม่ที่รุนแรงมากขึ้นได้ และเพื่อรับฟังความคิดเห็นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติของทุกฝ่าย โดยสนับสนุนให้แต่ละฝ่ายเปิดใจกว้างที่จะร่วมกันแสวงหาทางออกให้กับประเทศ ลดทัศนะคติในการเอาชนะ และการมองปัญหาในมุมของตนแต่ฝ่ายเดียว รวมทั้งคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตกผลึกทางความคิดอันจะนำมาซึ่งจุดที่ทุกฝ่ายสามารถประนีประนอม หรือความเห็นพ้องร่วมกันว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมต่อการสร้างความปรองดองในชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้ คอป. สามารถกำหนดมาตรการ และปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ในการสร้างความปรองดองให้มีความเหมาะสมต่อไป

๕. เวทีเสวนา เรื่อง “เยาวชนคนรุ่นใหม่กับความปรองดองในกระแสพลวัตทางสังคมและการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๕” เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ โรงแรมแกรนด์ เมอร์เคียว ฟอร์จูน กรุงเทพมหานคร โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปรองดองของชาติ เพราะ คอป. เล็งเห็นว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดการปรองดองในสังคมไทย โดยเฉพาะบทบาทของ

เพื่อแสวงหาแนวทางการปรองดองร่วมกันอย่างสันติ และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งเสนอแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงขึ้นอีก

๓. การสื่อสารสาธารณะ

คณะอนุกรรมการฯ ตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่า ในสภาวะความขัดแย้งที่เป็นอยู่ สื่อควรมีความระมัดระวังและรับผิดชอบต่อการนำเสนอข้อมูล ซึ่งจะต้องให้ข้อมูลต่อสาธารณะอย่างถูกต้องและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย หลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวไปในทางบิดเบือนความจริง ปลุกระดมและยั่วยุผู้รับข่าวสารก่อให้เกิดความรุนแรง ความแตกแยกและความเข้าใจผิด เนื่องจากเป็นตัวทำลายบรรยากาศของความสงบและความปรองดองในชาติ เพราะในทุกวันนี้วิวัฒนาการการสื่อสารขยายวงกว้าง รวดเร็วและฉับไว ดังนั้นสาธารณะหรือประชาชนย่อมรับข่าวสารต่างๆ ได้ง่ายมากขึ้น และเห็นว่าสื่อเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งในการนำประเทศก้าวข้ามสู่ความขัดแย้ง

ดังนั้น เพื่อเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน จึงได้จัดให้มีช่องทางในการสื่อสารกับประชาชนในวงกว้างมากขึ้น เพื่อให้สังคมเกิดความตระหนักในการแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาความร่วมกันอีกทั้งเป็นช่องทางในการเปิดโอกาส รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย โดยยึดหลักความเป็นกลางและประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง คอป. จึงได้เปิดช่องทางในการสื่อสารสาธารณะผ่าน รายการ “คอป.รายงานประชาชน” ออกอากาศทุกวันศุกร์ เวลา ๒๐.๔๐ – ๒๑.๓๐ น. ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (ช่อง ๑๑)[๕๗] นอกจากนั้น

เยาวชนคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันที่มีความสำคัญต่อกระแสพลวัตการเปลี่ยนแปลงในสังคมและการสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในประเทศ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปสู่การกำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความปรองดองของประเทศในอนาคตด้วย ขณะเดียวกัน ก็เป็นการส่งเสริมเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้ได้รับรู้และตระหนักถึงปัญหารากเหง้าของความขัดแย้งในสังคมไทยความเข้าใจต่อกระบวนการตรวจสอบและค้นหาความจริง เครือข่ายในการส่งเสริมความปรองดองในชาติต่อไป

[๕๖] สืบเนื่องจากข้อกังวลใจก่อนการเลือกตั้งในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ คณะอนุกรรมการฯ จึงร่วมหารือกับองค์กรภาคส่วนต่างๆ อันประกอบไปด้วย องค์กรภาคธุรกิจ องค์กรวิชาชีพสื่อ และองค์กรภาคประชาสังคม รวมทั้งสิ้น ๑๔ องค์กร ประกอบด้วย สภาธุรกิจตลาดทุนไทย สมาคมธนาคารไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล คณะกรรมการญาติวีรชนพฤษภา ๓๕ เครือข่ายประชาธิปไตยเห็นต่างกันได้อย่าใช้ความรุนแรง เครือข่ายนักวิชาการไม่เอาความรุนแรง กลุ่มปลาดาว เครือข่ายเยาวชนโลก และแพทยสภา ซึ่งได้มีข้อเสนอในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ รวม ๓ ข้อ ดังนี้

๑. พรรคการเมืองทุกพรรค รวมถึงกลุ่มการเมืองทุกกลุ่มต้องยอมรับผลการเลือกตั้ง และหลีกเลี่ยงหรือไม่ดำเนินการด้วยประการใด ๆ ที่จะนำประเทศกลับไปสู่ความรุนแรงในทุกรูปแบบ

๒. พรรคการเมืองทุกพรรคต้องแสดงเจตจำนงทางการเมืองว่า จะให้ความสำคัญกับกระบวนการลดความขัดแย้งอันจะนำไปสู่ความปรองดองของประเทศ โดยให้ถือเป็นสัญญาประชาคมว่าหลังการเลือกตั้งจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน

๓. การสร้างความปรองดองจะต้องดำเนินการโดยองค์กรที่เป็นอิสระและไม่ใช่คู่ขัดแย้ง โดยมีกระบวนการที่เหมาะสมและเป็นธรรม

[๕๗] เทปแรกออกอากาศเมื่อวันศุกร์ที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ โดยสามารถติดตามรับชมรายการย้อนหลังได้ผ่านทาง www.youtube.com โดยค้นหาคำว่า "รายการ คอป. รายงานประชาชน"

ยังมีช่องทางในการสื่อสารกับสาธารณะผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้ง เว็บไซต์[๕๘] เฟซบุ๊ค[๕๙] และทวิตเตอร์[๖๐]

๔. การเข้าพบและการมาเยือนของ H.E. Mr. Kofi Annan อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ และ H.E. Mr. Martti Ahtisaari อดีตประธานาธิบดีฟินแลนด์

ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองที่ผ่านมา มีผลกระทบใหญ่หลวงอย่างประเมินค่ามิได้ในสังคมไทย และยังส่งผลกระทบต่อสังคมนานาชาติอีกด้วย คอป. จึงได้พยายามหาแนวทางและการดำเนินงานเพื่อสร้างความปรองดองของประเทศโดยสอดคล้องกับมาตรฐานสากลและหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ โดย ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ประธาน คอป. และนายกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ กรรมการ คอป. และประธานคณะอนุกรรมการด้านยุทธศาสตร์เพื่อการปรองดอง ได้เดินทางเข้าพบและหารือร่วมกับ H.E. Mr. Kofi Annan อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ และ H.E. Mr. Martti Ahtisaari อดีตประธานาธิบดีฟินแลนด์ ซึ่งทั้งสองท่านเคยได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ และเป็นผู้เชี่ยวชาญระดับโลกด้านการประสานความร่วมมือทางการทูต การเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อนำไปสู่สันติภาพ และการจัดการภายหลังความขัดแย้ง ในระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ ณ ประเทศสาธารณรัฐฟินแลนด์และประเทศสหพันธรัฐสวิส เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของ คอป. และแนวทางการสร้างความปรองดองที่ยั่งยืนในประเทศไทย

หลังจากนั้น คอป. ได้เชิญ H.E. Mr. Kofi Annan และ H.E. Mr. Martti Ahtisaari มาเยือนประเทศไทยในฐานะแขกของ คอป.[๖๑] ในช่วงระหว่างวันที่ ๑๖ – ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เพื่อร่วมประชุมหารือแนวทางการสร้างความปรองดองในประเทศไทยร่วมกับ คอป.[๖๒] และพบปะกับกลุ่มตัวแทนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำรัฐบาล ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มผู้แทนเหยื่อผู้ได้รับความเสียหาย กลุ่มผู้แทนนักธุรกิจ กลุ่มผู้แทนผู้นำศาสนา กลุ่มผู้แทนภาคประชาสังคม กลุ่มผู้แทนสื่อมวลชน กลุ่มสตรี รวมถึงกลุ่มผู้แทนเยาวชนคนรุ่นใหม่จากภาคต่างๆ โดยผลการประชุมครั้งนี้ คอป.ได้รับข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ต่อการนำสังคมไทยก้าวข้ามความขัดแย้งและส่งเสริมให้เกิดความปรองดองต่อไป

---

[๕๘] http://www.thaitruthcommission.org

[๕๙] http://www.facebook.com/TRCT๒๐๑๐
และ fan page: http: //www. facebook.com/TRCThailand

[๖๐] **Twitter@THAI_TRC**

[๖๑] เพื่อให้การเดินทางมาเยือนประเทศไทยและภารกิจของบุคคลสำคัญทั้งสองท่านและคณะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คอป. ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพิ่มเติมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเดินทางมาเยือนประเทศไทยของ H.E. Mr. Kofi Annan อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ และ H.E. Mr. Martti Ahtisaari อดีตประธานาธิบดีฟินแลนด์ ผนวก ๑๖

[๖๒] จุดประสงค์ในการมาเยือนในครั้งนี้ ก็เพื่อสนับสนุนและสงเสริมการปรองดองที่มีอยู่ในประเทศไทย เพื่อมารับฟง เรียนรู และแบงปนประสบการณในเรื่องการปรองดอง โดยไม่ได้มาเพื่อเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง... ดูถ้อยแถลง ผนวก ๑๗

ส่วนที่ ๒

สรุปเหตุการณ์ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๒.๑ บทนำ

เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นระหว่างเดือนเมษายนและพฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้ส่งผลให้เกิดความสูญเสียและความเสียหายต่อสังคมไทยอย่างประมาณค่ามิได้ การตรวจสอบเหตุการณ์ความรุนแรงดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความปรองดองของคนในชาติ สังคมจำเป็นจะต้องทราบความจริงว่าเกิดอะไรขึ้นในสังคมไทย ความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร มีที่มาและอะไรเป็นสาเหตุของความรุนแรง และจะป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างไรมีคำถามมากมายอยู่ในใจของชาวไทยและประชาคมระหว่างประเทศเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบและค้นหาความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าว เพื่อเปิดเผยต่อสาธารณะ ตลอดจนการตรวจสอบและค้นหาความจริงเกี่ยวกับสาเหตุในระยะใกล้ (immediate cause) และสาเหตุอันเป็นรากเหง้า (root cause) ของความขัดแย้งและความรุนแรง การละเมิดสิทธิมนุษยชน การสูญเสียชีวิตและผลกระทบทั้งต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน ตลอดจนความเสียหายในรูปแบบอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการสร้างความเข้าใจร่วมกัน การฟื้นฟูเยียวยา สร้างความยุติธรรมและความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงในอนาคต นำมาซึ่งสันติสุขในสังคมที่มีขันติธรรม อดทนอดกลั้น ยอมรับความแตกต่างทางความคิด และเกิดการปรองดองอย่างยั่งยืนในสังคมไทยต่อไป จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อความปรองดองแห่งชาติ ลงวันวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ขึ้นโดย คอป. ได้กำหนดยุทธศาสตร์กรอบการดำเนินงานใน ๔ มิติหลัก คือ ๑) การตรวจสอบและค้นหาความจริง ๒) การเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันความรุนแรง ๓) การศึกษาวิจัยรากเหง้าของปัญหาของความขัดแย้ง และ ๔) การสร้างความปรองดองและป้องกันมิให้เกิดความรุนแรงขึ้นอีก โดยแต่ละมิติจะมีคณะอนุกรรมการรับผิดชอบดำเนินการ[๖๓]

๒.๑.๑ การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง

กรอบการดำเนินงานของ คอป. ในมิติลำดับ ๑ คือ การตรวจสอบและค้นหาความจริง (Truth Seeking) ซึ่งได้แก่ การตรวจสอบและค้นหาความจริงและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ รวมตลอดถึงประเด็นที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงในประเทศในช่วงหลายปีที่ผ่านมา[๖๔] เพื่อให้เป็นกลไกสำหรับการดำเนินงานตามกรอบดังกล่าว คอป. จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงขึ้น โดยมีภารกิจหลักในการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสองเดือนดังกล่าว โดยการสืบค้น รับฟังข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

---

[๖๓] รายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๑ (๑๗ กรกฎาคม – ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔), เมษายน ๒๕๕๔, หน้า (๓)

[๖๔] รายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๑ (๑๗ กรกฎาคม – ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔), เมษายน ๒๕๕๔, หน้า ๖

อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบและค้นหาความจริง[๖๕] คณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงจัดตั้งขึ้นโดย คำสั่งคอป. ที่ ๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๓ โดยได้กำหนดอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ตรวจสอบและค้นหาความจริงเหตุการณ์ความไม่สงบ และความรุนแรงในประเทศในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยเฉพาะเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓

๒. เชิญผู้แทนหน่วยงานของรัฐ กลุ่มองค์กร ผู้เชี่ยวชาญทั้งไทยและต่างประเทศ และผู้เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้จัดส่งเอกสาร วัตถุ ข้อมูล หรือเสนอข้อคิดเห็นมาเพื่อประกอบการพิจารณา

๓. รวบรวมและวิเคราะห์ประเด็นที่น่าจะเป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงในประเทศในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เพื่อจัดให้มีการศึกษาวิจัยต่อไป

๔. จัดทำรายงานการตรวจสอบและค้นหาความจริงแต่ละเหตุการณ์ แล้วรายงานให้คณะกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติพิจารณาต่อไป

๒.๑.๒ หลักการและแนวคิดในการตรวจสอบและค้นหาความจริง

ในการตรวจสอบค้นหาความจริงเกี่ยวกับความรุนแรงในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ คอป. โดยคณะอนุกรรมการฯ ยึดถือหลักการ ปรัชญา และแนวคิดสำคัญๆ ในการปฏิบัติภารกิจของ คอป. และเน้นหลักการในการตรวจสอบค้นหาความจริงที่ว่ามี “ความจริงที่มากกว่าหนึ่ง หรือ **truths**” แทนที่จะเป็นความจริงหนึ่งเดียว **truth**” โดยเห็นว่าแต่ละคน แต่ละฝ่ายย่อมมีชุดความจริงของตนเอง คณะอนุกรรมการจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะสร้างความจริง (establish the truth) ร่วมกันของฝ่ายต่างๆ โดยอาศัยกระบวนการและวิธีการที่กำหนด บนพื้นฐานของการเป็นพื้นที่สำหรับการแสดง 'มุมมอง' หรือ 'ความจริง” ของทุกฝ่าย เพื่อประมวลเข้าด้วยกันโดยอาศัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และการพิจารณาอย่างเป็นภาวะวิสัย โดยวัตถุประสงค์ของการค้นหาความจริงเพื่อที่จะตอบคำถามพื้นฐานว่าเกิดเหตุการณ์อะไร (what happen) เกิดขึ้นอย่างไร (how it happened) เหตุใดจึงเกิดขึ้น (why it happened) และเหตุการณ์ส่งผลกระทบอย่างไร (what impact) ด้วยตระหนักว่าความเข้าใจต่อคำถามพื้นฐานข้างต้นจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและสังคมสามารถกำหนดกรอบการดำเนินการอันจะเป็นขั้นตอนเพื่อสร้างความยุติธรรมและความปรองดองในสังคมต่อไป

๒.๑.๓ กรอบแนวคิดการดำเนินการของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง

การตรวจสอบค้นหาความจริงของ คอป. เป็นการตรวจสอบความจริงว่า เหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเหตุใด ในสภาพการณ์เช่นไร มีใครบ้างที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ และมีเหตุผลในการเข้าไปเกี่ยวข้องอย่างไรหรือไม่ และจะสามารถป้องกันไม่ให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นได้อย่างไรหรือไม่ โดยวิธีใด การตรวจสอบความจริงของคอป. บางส่วน อาจเป็นไปทำนองเดียวกับการตรวจสอบเพื่อดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนก็ได้ แต่ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้นเสมอไป โดยพนักงานสอบสวนมุ่งที่จะหาตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีอาญาและหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหา ขณะที่การตรวจสอบและค้นหาความจริงโดยคอป. มุ่งทำความเข้าใจความเป็นมาของความขัดแย้งทางการเมืองตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ เป็นต้นมาอันนำไปสู่ความรุนแรงในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ และการตรวจสอบเหตุการณ์

[๖๕] รายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๑ (๑๗ กรกฎาคม – ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔), เมษายน ๒๕๕๔, หน้า ๗

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นแต่ละเหตุการณ์ ในช่วงสองเดือนดังกล่าว เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง การปฏิบัติภารกิจตรวจสอบและค้นหาความจริง คอป. มีกรอบแนวคิดการดำเนินการดังต่อไปนี้[๖๖]

๑. การตรวจสอบและค้นหาความจริงโดย คอป. มีวัตถุประสงค์หลักในการเปิดเผยความจริงของเหตุการณ์ให้สาธารณะชนได้รับทราบและเกิดความเข้าใจร่วมกันของคนในสังคมไทย เพื่อช่วยป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงซ้ำอีกในอนาคต อันมิได้มีวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อหาตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาล

๒. ยึดหลักสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย รวมทั้งนิติรัฐ และความปรองดองแห่งชาติ เช่น รัฐมีหน้าที่ปกป้องสิทธิมนุษยชนของคนทุกคน-เคารพสิทธิส่วนบุคคลและรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม สิทธิในการชุมนุมโดยสงบสันติและโดยปราศจากอาวุธมีเพียงใด ขั้นตอนในการสลายการชุมนุมตามมาตรฐานสากลได้รับการปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่รัฐเพียงใด เจ้าหน้าที่ใช้อาวุธโดยยึดหลักป้องกันตามสมควรแก่เหตุหรือไม่ ฯลฯ

๓. ให้โอกาสผู้ที่ถูกกล่าวหาในประเด็นต่างๆ ได้ชี้แจง

๔. ประมวลข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์

๕. เจาะลึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องและประเด็นที่ตรวจสอบ ประกอบกับการรวบรวมข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วย

๖. ฟังความจากทุกฝ่าย คู่กรณี คนกลาง ผู้เชี่ยวชาญ ทั้งข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เพื่อให้ทราบและพิสูจน์ หรือสามารถยืนยันได้ถึงความจริงของเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น

๗. รักษาความลับของแหล่งข้อมูล พยานหลักฐาน

๘. ตั้งข้อสันนิษฐานความเป็นไปได้ต่างๆ ของเหตุการณ์แล้วตัดออกแต่ละประเด็นที่เป็นไปได้น้อย เจาะลึกประเด็นที่เป็นไปได้มากที่สุด พิจารณาข้อมูลที่สอดคล้องกันและขัดแย้งกัน

๙. ตรวจสอบจากการกระทำของบุคคลไปสู่การกระทำขององค์กร

๑๐. ตรวจสอบเหตุการณ์และลักษณะเฉพาะเพื่อเข้าใจลักษณะทั่วไปและภาพรวมของเหตุการณ์

๒.๑.๔ วิธีการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง

๑. คอป. โดย คณะอนุกรรมการฯ มีภารกิจในการตรวจสอบค้นหาความจริงจากเหตุการณ์อันซับซ้อนหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และมีรายละเอียดข้อเท็จจริง หลักฐาน และข้อมูลสารสนเทศมากมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ซึ่งเกิดขึ้นทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงเฉพาะกรณี จำนวน ๕ คณะ ตามคำสั่ง คอป. ที่ ๗/๒๕๕๓ โดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงและคณะอนุกรรมการเฉพาะกรณี ดำเนินการดังนี้

๑.๑ ตรวจสอบและค้นหาความจริงเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในช่วงเวลาที่ผ่านมา และเหตุการณ์ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ จากเอกสารและข่าวสารต่างๆ

[๖๖] รายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๑ (๑๗ กรกฎาคม – ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔), เมษายน ๒๕๕๔, หน้า ๑๒

๑.๒ เชิญผู้แทนหน่วยงานของรัฐ เหยื่อของความรุนแรงและผู้ได้รับผลกระทบ บุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญทั้งไทยและต่างประเทศมาให้ข้อเท็จจริง เอกสาร วัตถุพยาน ข้อมูล หรือเสนอข้อคิดเห็นมาเพื่อประกอบการพิจารณา รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลต่างๆและการตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๑.๓ จัดทำร่างรายงานการตรวจสอบและค้นหาความจริงของเหตุการณ์แต่ละกรณี และรายงานภาพรวมของเหตุการณ์ความรุนแรง

โครงสร้างของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง	
คณะอนุกรรมการเฉพาะกรณีชุดต่างๆ ๕ คณะ	**เหตุการณ์ที่ได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบและค้นหาความจริง**
คณะที่ ๑	ภาพรวมของเหตุการณ์ความขัดแย้ง โดยลำดับเหตุการณ์และสรุปข้อมูลการเสียชีวิต สูญหาย การบาดเจ็บ ผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาถูกจับกุมดำเนินคดี จำนวน และลักษณะของความรุนแรง ตลอดจนความสูญเสียและความเสียหายที่เกิดขึ้นของทุกฝ่าย
คณะที่ ๒	๑. การเสียชีวิต ๖ ศพที่วัดปทุมวนาราม ๒. เหตุการณ์ปะทะเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ๓. เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณอนุสรณ์สถานแห่งชาติ (ถนนวิภาวดี) ๔. เหตุการณ์ที่สถานีดาวเทียมไทยคม
คณะที่ ๓	๑. เหตุการณ์กรณีการเสียชีวิตของผู้สื่อข่าวต่างประเทศ (ชาวญี่ปุ่นและอิตาลี) ๒. เหตุการณ์กรณีการเสียชีวิตของ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล (เสธ. แดง)
คณะที่ ๔	๑. เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณบ่อนไก่ - สีลม ๒. เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณสามเหลี่ยมดินแดง - ซอยรางน้ำ ถนนราชปรารภ ๓. เหตุการณ์การเผาอาคารสถานที่ในกรุงเทพฯ
คณะที่ ๕	๑. การเผาอาคารสถานที่ราชการในต่างจังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดอุบลราชธานี ๒. การชุมนุมคู่ขนานในต่างจังหวัด

๒. กระบวนการตรวจสอบและค้นหาความจริงของคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงและคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงเฉพาะกรณี ประกอบด้วย การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึก การเชิญบุคคลเข้ามาให้ข้อมูลหรือส่งมอบข้อมูลพยานหลักฐาน การประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริง (Inquire Hearing) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Meeting) การค้นหาข้อเท็จจริง ข้อมูล และพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การสัมภาษณ์หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้ามาให้ข้อมูล การสำรวจและบันทึกคำบอกเล่า (Statement Taking) การตรวจสอบข้อมูลเอกสาร หลักฐานต่างๆ จากบุคคล หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนข้อมูลสารสนเทศที่เผยแพร่ตามสื่อต่าง ๆ

๒.๑ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลไว้เป็น ๖ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้ชุมนุมแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ หรือ นปช. (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “นปช.”) ๒) รัฐบาล ศอฉ. หรือหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานด้านพิสูจน์พยานหลักฐานและนิติวิทยาศาสตร์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ๓) บุคลากรทางการแพทย์ ๔) ผู้สื่อข่าวหรือช่างภาพทั้งไทยและต่างประเทศ ๕) ตำรวจ รวมทั้งหน่วยงานด้านการสืบสวน สอบสวนเช่นกรมสอบสวนคดีพิเศษ ๖) เหยื่อของความรุนแรงประชาชนที่ได้รับผลกระทบ และกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มสันติวิธี ประชาชนผู้เกี่ยวกับในเหตุการณ์ ชาวชุมชนเป็นต้น

๒.๒ การสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึก การเชิญบุคคลเข้ามาให้ข้อมูล และ/หรือ ส่งมอบพยานหลักฐาน และการลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคล โดย คอป. ได้ดำเนินการสัมภาษณ์บุคคล กลุ่มบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรือเป็นพยานในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งผู้ได้รับบาดเจ็บ และญาติของผู้เสียชีวิต เจ้าหน้าที่รัฐที่ดูแลด้านความปลอดภัย ความมั่นคง การข่าว ตำรวจและทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างเกิดเหตุการณ์ ผู้สื่อข่าวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และหน่วยกู้ชีพ ผู้ชุมนุม ผู้สังเกตการณ์ชุมนุม กลุ่มประชาสังคม กลุ่มรณรงค์ด้านสันติภาพ ตลอดจนพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในคดีเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง โดย คอป. สัมภาษณ์หรือเชิญบุคคลเข้าให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้นกว่า ๔๕๐ คน ในจำนวนนี้มีผู้ที่เป็นตัวแทนหน่วยงานรัฐเข้าให้ข้อมูลกับ คอป. จำนวนทั้งสิ้น ๑๖๐ หน่วยงาน

๒.๓ การประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริง (Inquire Hearing) โดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง เป็นการประชุมซึ่งเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บาดเจ็บ ญาติของผู้เสียชีวิต ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ผู้ชุมนุม หน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐทั้งระดับนโยบาย บังคับบัญชาและปฏิบัติการ หน่วยแพทย์ หน่วยกู้ภัย ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ และสื่อมวลชนมาประชุมร่วมกันเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ตนเกี่ยวข้อง โดยคณะอนุกรรมการได้จัดประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงจำนวน ๑๒ ครั้งในกรณีเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑) สถานการณ์ภาพรวมของความขัดแย้ง

๒) กรณีสถานีดาวเทียมไทยคม

๓) กรณีการปะทะเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

๔) กรณีการเสียชีวิตของช่างภาพชาวญี่ปุ่นในเหตุการณ์ปะทะเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

๕) กรณีความรุนแรงบริเวณอนุสรณ์สถาน ๒๘ เมษายน ๒๕๕๓

๖) กรณีความรุนแรงบริเวณบ่อนไก่ - สีลม ช่วงวันที่ ๒๒ เมษายน– วันที่ ๑๙ พฤษภาคม

๗) กรณีการเสียชีวิตของพลตรีขัตติยะ สวัสดิผล เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๘) กรณีความรุนแรงบริเวณสามเหลี่ยมดินแดง-รางน้ำ ถนนราชปรารภในช่วงวันที่ ๑๓– ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๙) กรณีการเสียชีวิต ๖ ศพที่วัดปทุมวนาราม เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๑๐) กรณีการเสียชีวิตของช่างภาพชาวอิตาลี ในเหตุการณ์วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๑๑) กรณีการเผาสถานที่ต่างๆในกรุงเทพมหานครและสถานที่ราชการในต่างจังหวัด

๑๒) กรณีการชุมนุมคู่ขนานในต่างจังหวัด

๒.๔ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Meeting) จำนวน ๗ เรื่อง โดยเชิญนักวิชาการ ผู้เชียวชาญทั้งชาวไทยและต่างประเทศ และผู้ที่เกี่ยวข้องมาเข้าร่วมประชุม ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑) สาเหตุและปมเงื่อนของความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรง

๒) ทหารนอกแถวและปัญหาอาวุธใต้ดิน อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ผู้ที่ คอป. เชิญส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้ข้อมูลและไม่มีผู้ใดประสงค์จะร่วมพูดคุยกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นจึงต้องพูดคุยหรือสัมภาษณ์เป็นการเฉพาะราย โดยอนุกรรมการได้พูดคุยและสัมภาษณ์บุคคลผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์และนักวิชาการในเรื่องดังกล่าว

๓) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธจากมุมมองด้านกฎหมายและด้านสิทธิมนุษยชน

๔) การจัดการการชุมชน: การป้องกันการใช้ความรุนแรง การควบคุมฝูงชนอย่างมีประสิทธิภาพ กฎในการใช้กำลัง

๕) การคุ้มครองสื่อมวลชน และบทบาทของสื่อมวลชนในการส่งเสริมสันติวิธี หรือความรุนแรง และแนวทางแก้ไขในอนาคต

๖) การคุ้มครองบุคคลกรด้านสาธารณสุขและหน่วยกู้ชีพ และบทบาทในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมระหว่างเกิดความขัดแย้งที่มีการใช้ความรุนแรง

๗) บทบาทของภาคประชาสังคมและกลุ่มต่างๆ ในการช่วยบรรเทาและลดความรุนแรง

๒.๕ การตรวจสอบและค้นหาข้อเท็จจริง ข้อมูล และพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science)

๑) การตรวจสอบและค้นหาความจริงโดย คอป. เน้นความสำคัญของหลักวิชาการและการแสวงหาหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดย คอป. ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์จากต่างประเทศ คือ ประเทศสวิสเซอร์แลนด์จำนวน ๔ คน โดยมีผู้เชี่ยวชาญนิติวิทยาศาสตร์ด้านการสอบสวนอาชญากรรม ๑ คน ผู้เชี่ยวชาญนิติวิทยาศาสตร์ด้านภาพ (Visual Imagery Forensic) ๑ คน มาปฏิบัติงานระหว่างปี ๒๕๕๔ ถึงเดือน

กรกฎาคม ๒๕๕๕ และมีผู้เชี่ยวชาญนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืน (Ballistic Forensic) ๒ คน มาปฏิบัติงานระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๕ ทั้งนี้คณะผู้เชี่ยวชาญสามารถเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยราชการและบุคคลต่างๆได้อย่างจำกัด รวมทั้งไม่สามารถสำเนารายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ อีกทั้งเอกสารที่ได้จากหน่วยราชการส่วนใหญ่ไม่มีภาพถ่ายหรือภาพไม่ชัด นอกจากนี้ยังข้อจำกัดด้านภาษาและการแปลด้วยเนื่องจากต้องแปลเอกสารซึ่งใช้ภาษาเฉพาะด้านนิติวิทยาศาสตร์และมีเอกสารจำนวนมากในเวลาที่จำกัด อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการณ์เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการตรวจสอบค้นหาความจริงให้แก่เจ้าหน้าที่และอนุกรรมการ คอป. ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานด้วยตนเองด้วย แต่ก็มีข้อจำกัดเนื่องจากเป็นเวลานานหลังจากเกิดเหตการณ์ และขาดอุปกรณ์ที่เหมาะสม ผู้เชี่ยวชาญจึงสามารถเพียงเก็บหลักฐานและข้อมูลบางประการเพื่อนำกลับไปตรวจสอบต่อไปที่ห้องปฏิบัติการ (LAB) ในต่างประเทศ เนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงในเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคมมีสถานที่เกิดเหตุที่กว้างมาก ประกอบกับข้อมูลและเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศจึงสามารถตรวจสอบได้เพียงบางกรณีเท่านั้น โดยผู้เชี่ยวชาญนิติวิทยาศาสตร์ด้านภาพได้ดำเนินการตรวจสอบเฉพาะกรณีเหตุการณ์ปะทะในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ การเสียชีวิตของช่างภาพชาวญี่ปุ่น และเหตุการณ์กรณีมีผู้เสียชีวิต ๖ คนในวัดปทุมวนราม ส่วนผู้เชี่ยวชาญนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนได้ดำเนินการตรวจสอบเฉพาะกรณีเหตุการณ์เสียชีวิตของช่างภาพชาวญี่ปุ่นและนายวสันต์ ภู่ทอง จากเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน การเสียชีวิตของพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ช่างภาพชาวอิตาลี เหตุการณ์บนถนนราชปรารภ และเหตุการณ์บนถนนราชดำริเท่านั้น

๒) นอกจากการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศแล้ว คอป. ยังปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญในประเทศ ทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านการชันสูตรพลิกศพ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ และผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธปืน เพื่อขอความเห็นเกี่ยวกับรายงานการชันสูตรพลิกศพ และเพื่อการระบุประเภทอาวุธและเครื่องกระสุนด้วย

๓) การชันสูตรศพผู้เสียชีวิตนั้นมีการดำเนินการโดยแพทย์นิติเวชของโรงพยาบาลต่างๆภายหลังจากการเกิดการเสียชีวิตแล้วส่งรายงานการตรวจศพให้พนักงานสอบสวน ข้อมูลที่ คอป.ได้รับจึงเป็นเพียงสำเนารายงานการตรวจศพในบางรายเท่านั้นดังนั้นด้วยข้อมูลที่จำกัดผู้เชียวชาญของ คอป. จึงสามารถให้ความเห็นได้เพียงบางส่วน คอป. ได้ขอข้อมูลเกี่ยวกับการชันสูตรศพหลายครั้งไปยังหลายหน่วยงาน ทั้งโรงพยาบาลและหน่วยงานด้านการสืบสวนสอบสวนตั้งแต่แรกแต่ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากเจ้าพนักงานเห็นว่าเป็นความลับในสำนวนสอบสวน คอป. ได้รับรายงานการชันสูตรศพเพียง ๖๑ คน โดยมีภาพถ่ายการผ่าศพเพียงบางรายเท่านั้น คอป. ได้รับสรุปรายงานการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในคดีผู้เสียชีวิตจำนวน ๕๐ คน จากกรณีการเสียชีวิตทั้งสิ้น ๙๒ คน ข้อมูลในรายงานสืบสวนสอบสวนที่ได้รับยังมีข้อจำกัด เช่น ภาพถ่ายเป็นเอกสารสำเนาสีขาวดำซึ่งไม่ชัดและไม่สามารถตรวจสอบรายละเอียดในภาพได้ ไม่มีภาพถ่ายของชิ้นส่วนกระสุนหรือเศษโลหะที่พบในศพผู้เสียชีวิต ในหลายกรณีไม่มีรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุและรายงานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น นอกจากนี้ คอป. ยังได้รับรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุทั้งหมดจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และเอกสารรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุบางส่วนจากกองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อย่างไรก็ตามมิได้มีการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยหน่วยงานทั้งสองครบทุกกรณีการเสียชีวิต

๒.๖ การบันทึกคำบอกเล่า (Statement Taking) โดย คอป. ได้บันทึกคำบอกเล่าของผู้ตกเป็นเหยื่อและผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงในประเทศไทยระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ๒๕๕๓ ด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม (Interview) ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ญาติผู้เสียชีวิต ผู้ได้รับบาดเจ็บ ผู้ที่ถูกดำเนินคดี ผู้ที่ทรัพย์สินเสียหาย ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีการชุมนุม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ชุมนุม และอื่นๆ โดยบันทึกคำบอกเล่าจากผู้เกี่ยวข้องกับการชุมนุมที่อยู่ทั่วประเทศจำนวน ๑,๕๐๐ คน ซึ่งคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงได้นำข้อมูลบันทึกคำบอกเล่าบางส่วนมาประกอบในการตรวจสอบและค้นหาความจริงของเหตุการณ์ด้วย

๒.๗ การศึกษาข้อมูลเอกสารที่ได้รับจากทั้งภาครัฐ เอกชน บุคคล ตลอดจนข้อมูลสารสนเทศที่เผยแพร่ตามสื่อต่างๆ ภาพถ่าย คลิปวีดิโอ รายงานข่าว บทความ และสิ่งพิมพ์อื่นๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์

๒.๑.๕ ปัญหาและอุปสรรคในการตรวจสอบและค้นหาความจริง

แม้ว่า คอป. จะมีอำนาจหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการตรวจสอบค้นหาความจริง ทั้งการสัมภาษณ์บุคคล การเชิญบุคคลเข้าให้ข้อมูล การขอข้อมูล เอกสาร พยานหลักฐาน เป็นต้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ คอป. ต้องประสบกับความอุปสรรคหลายประการเช่น

๑. การดำเนินงานของ คอป. เป็นไปในลักษณะการขอความร่วมมือ เนื่องจาก คอป. ไม่มีอำนาจตามกฎหมายในการออกหมายเรียกพยานบุคคล เอกสารหลักฐาน บุคคลหรือผู้แทนหน่วยงานใดมาให้ข้อมูล การให้ข้อมูล ส่งมอบเอกสาร พยานหลักฐานตามที่ คอป. ร้องขอจึงขึ้นอยู่กับการให้ความร่วมมือโดยสมัครใจของบุคคล เจ้าหน้าที่ หน่วยงานราชการ หรือเอกชนนั้นเอง การเข้าถึงข้อมูลทั้งของรัฐและเอกชนจึงมีอุปสรรคทำให้ไม่ได้รับข้อมูล ได้รับข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ หรือมีความล่าช้า อีกทั้งบางหน่วยงานยังให้เหตุผลว่าข้อมูลบางส่วนเป็นความลับของทางราชการ เป็นความลับในสำนวนสอบสวน นอกจากนี้การตรวจสอบค้นหาความจริงของ คอป. ดำเนินไปพร้อมหรือคู่ขนานกับการสืบสวนสอบสวนคดีของเจ้าหน้าที่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการร์หลายคนจึงไม่สามารถเปิดเผยหรือมอบพยานหลักฐานแก่คอป.ได้เนื่องจากเห็นว่าเป็นข้อมูลหรือพยานหลักฐานสำคัญที่ต้องเก็บไว้เป็นความลับเพื่อใช้ในการฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีในศาล จึงมีความลังเลที่จะเปิดเผยหรือให้ข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ คอป. ได้ขอความร่วมมือไปยังบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งการขอความร่วมมือโดยวาจา และการขอความร่วมโดยมีหนังสือ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวต้องใช้เวลามากกว่าจะได้ข้อมูล เอกสาร หรือพยานหลักฐาน หรือไม่ได้รับความร่วมมือ โดย คอป. ยังไม่ได้รับข้อมูลทั้งหมดตามที่ได้ขอไป

๒. เป็นเวลาร่วม ๑ ปีของปฏิบัติภารกิจในการตรวจสอบและค้นหาความจริง โดยที่ คอป. ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควรจากหน่วยงานราชการ และบุคคลต่างๆเนื่องจากปัญหาการแบ่งฝักฝ่ายทางการเมืองที่เกิดขึ้น ทำให้มีข้อกังวลเกี่ยวกับที่มาของ คอป. ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐบาลที่ถูกมองว่าเป็นฝ่ายหนึ่งของความขัดแย้งในระยะแรก คอป. จึงไม่ได้รับความไว้วางใจจากคู่ขัดแย้งอีกฝ่าย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ชุมนุมหรือนปช.บางคน ประกอบกับบรรยากาศทั่วไปความขัดแย้งยังดำรงอยู่และขาดความเชื่อใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากมุมมองของกลุ่มหรือพรรคการเมืองและกลุ่มผู้ที่สนับสนุน นปช. การสัมภาษณ์พยานบุคคลจึงทำได้อย่างจำกัด อย่างไรก็ตาม

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ สถานการณ์ได้คลี่คลายลงระดับหนึ่ง ประกอบกับการดำเนินงานที่ผ่านมาของ คอป. ได้รับความเชื่อมั่นและไว้วางใจจากสังคม ในความเป็นอิสระและเป็นกลาง ในระยะหลังนี้ คอป. จึงได้รับความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆมากขึ้น

๓. การขาดการคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคลหรือองค์กรที่ให้ข้อมูล เนื่องจาก คอป. ไม่มีอำนาจตามกฎหมายเกี่ยวกับการสั่งการหรือจัดให้มีการคุ้มครองพยาน ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์บางคนและหน่วยงานบางแห่งไม่ประสงค์ที่จะบอกเล่าเรื่องราว ให้ข้อมูล ข่าวสาร หรือมอบวัตถุพยานไว้ให้กับ คอป.

๔. การบริหารจัดการกับความคาดหวังของผู้ที่สูญเสียหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจาก คอป. ไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงในการให้การเยียวยาแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหรือได้รับผลกระทบจากความรุนแรง เพียงแต่สามารถให้ข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องว่า คอป. เห็นสมควรที่จะดำเนินการอย่างไรต่อไปในส่วนที่เกี่ยวกับการเยียวยา ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยนั้นๆ เท่านั้น

๕. พยานหลักฐานจำนวนมากสูญหายหรือถูกทำลาย คอป. มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ โดยพบว่าในหลายกรณีที่หน่วยงานสืบสวนสอบสวนของรัฐ มิได้ดำเนินการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ หรือไม่สามารถกำหนดให้สถานที่เกิดเหตุเป็นเขตหวงห้ามเพื่อดำเนินการปิดกั้นและรักษาสถานที่เกิดเหตุให้คงสภาพเดิมไว้ได้ เพื่อให้สามารถตรวจสถานที่เกิดเหตุและรวบรวมพยานหลักฐานจากที่เกิดเหตุได้อย่างถูกต้องแม่นยำ มีการทำความสะอาดก่อนที่จะมีการตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ หลักฐานสำคัญจึงสูญหายถูกทำให้เสียหาย หรือถูกทำลายไปจำนวนมาก คอป. ยังพบว่าหลายกรณีมิได้มีการตรวจสถานที่เกิดเหตุทันทีภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ หรือมิได้มีการตรวจสถานที่เกิดเหตุเลย ทั้งการตรวจสถานที่เกิดเหตุหลายกรณีก็ไม่ละเอียดหรือรอบด้านเท่าที่ควร ซึ่งนอกจากจะเป็นอุปสรรคต่อการตรวจสอบค้นหาความจริงของ คอป.แล้ว ยังอาจเป็นอุปสรรคต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเหยื่อและผู้ได้รับผลกระทบ ในการเข้าถึงความยุติธรรมอีกด้วย

๖. ภาพถ่ายและภาพบันทึกวีดิโอที่ใช้ในรายงานบางส่วนเป็นภาพที่ได้รับการเผยแพร่โดยทั่วไปตามสื่อต่างๆ โดยไม่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของภาพได้ แม้ คอป. ได้ทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญนิติวิทยาศาสตร์ด้านการวิเคราะห์ภาพ แต่พบว่าภาพโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุที่มาหรือวันที่ได้มีการถ่ายภาพไว้ได้ จึงต้องอาศัยการวิเคราะห์ประกอบกับเหตุการณ์และข้อมูลแวดล้อมอื่นๆ เพื่อระบุว่าเป็นภาพจากเหตุการณ์ใด แต่อย่างไรก็ดี ด้วยภาพที่มีอยู่เป็นจำนวนมากและเผยแพร่อยู่ทั่วไป คอป. จึงไม่สามารถตรวจสอบและระบุข้อมูลของภาพได้ทั้งหมด โดยเฉพาะภาพที่เผยแพร่อยู่ในอินเตอร์เน็ต

๗. จากข้อจำกัดและอุปสรรคต่างในการรวบรวมข้อมูลและพยานหลักฐาน ข้อมูลหลายส่วนที่ คอป. ได้รับจากบางหน่วยงานหรือบางคน จึงเป็นข้อมูลฝ่ายเดียวหรือต่างมุมกันโดยที่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ ด้วยเหตุนี้ในประเด็นใดที่ยังไม่มีเป็นที่ยุติ คอป. จะเสนอให้เห็นข้อมูลที่ยังขัดแย้งกันไว้เพื่อประกอบกับข้อค้นจากการตรวจสอบของ คอป.

๒.๒ ลำดับเหตุการณ์และสถานการณ์ทางการเมืองหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และช่วงปี ๒๕๕๓

๒.๒.๑ บริบททางการเมืองก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นผลจากกระแสการปฏิรูปการเมืองครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ และวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี ๒๕๓๗ รัฐสภาในสมัยรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๙ เพื่อดำเนินการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มีสมาชิก ส.ส.ร. จำนวน ๙๙ คน โดย ๗๖ คนมาจากการเลือกตั้งจากแต่ละจังหวัด และอีก ๒๓ คนแต่งตั้งมาจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ มีนายอุทัย พิมพ์ใจชน เป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นทั้งฉบับ ส่งมอบให้ประธานรัฐสภา เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๐ ประกาศบังคับใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำฉบับแรกของประเทศไทยจึงเรียกกันว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน”

๒.๒.๒ บริบททางการเมืองระหว่างใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ คือการปฏิรูปการเมืองโดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในระบอบการเมือง โดยให้มีสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองและมาจากการเลือกตั้ง มีองค์กรอิสระและองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ และที่สำคัญคือการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ สร้างความเข้มแข็งให้แก่ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลโดยกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ทั้งที่มาจากการเลือกตั้งและระบบบัญชีรายชื่อที่เสนอโดยพรรคการเมือง ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

ภายหลังการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ พรรคไทยรักไทยนำโดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ชนะการเลือกตั้งและได้จัดตั้งรัฐบาล และมีการยุบรวมเอาพรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กกว่า อาทิ พรรคความหวังใหม่ พรรคเสรีธรรม เข้ามาร่วมด้วย ทำให้พรรคไทยรักไทยมีเสียงในสภาผู้แทนราษฎร ๒๙๔ เสียง ต่อมาภายหลังมีการยุบรวมพรรคชาติพัฒนาเข้ามารวมด้วยอีกทำให้พรรคไทยรักไทยมี ส.ส. ๓๑๙ คน เมื่อไปร่วมกับพรรคชาติไทย ๒๔ คน และพรรคความหวังใหม่ที่เหลืออีก ๑ คน ทำให้ฝ่ายรัฐบาลมีเสียงในสภาผู้แทนฯมากถึง ๓๔๔ เสียง ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นฝ่ายค้านมีเพียง ๑๒๘ เสียงเท่านั้น การบริหารประเทศโดยรัฐบาลพรรคไทยรักไทยถูกกล่าวหาว่าเป็น “เผด็จการรัฐสภา” หรือ “เผด็จการเสียงข้างมาก” ใช้เสียงข้างมากแบบเบ็ดเสร็จโดยไม่เคารพเสียงข้างน้อย

เหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จนถึงเหตุการณ์ความรุนแรงในเดือนเมษายนและพฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยเฉพาะในช่วงของรัฐบาลไทยรักไทยนั้น รัฐบาลถูกกล่าวหาว่าละเมิดหลักการประชาธิปไตย หลักนิติธรรม คุณธรรมและสิทธิมนุษยชน ใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองและธุรกิจ แต่ระบบ

ตรวจสอบกลับอ่อนแอและขาดประสิทธิภาพและถูกกล่าวหาว่าถูกแทรกแซงโดยฝ่ายบริหาร จนทำให้ผู้นำกองทัพทำรัฐประหารในปี ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจนอกระบบในการแก้ปัญหาและเป็นการละเมิดหลักประชาธิปไตยอย่างร้ายแรง แทนที่จะเป็นการแก้ปัญหาทางการเมือง การรัฐประหารกลับกลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ความขัดแย้งทางการเมืองขยายตัว มีความซับซ้อนและเป็นบาดแผลทางการเมืองที่ร้าวลึกมาจนถึงปัจจุบัน

ยิ่งไปกว่านั้น อำนาจตุลาการซึ่งควรต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการผดุงไว้ซึ่งหลักนิติธรรม กลับไม่สามารถทำหน้าที่ในการยุติความขัดแย้งทางการเมืองได้ และยังถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นผู้ละเมิดหลักนิติธรรมเสียเอง กรณีจึงกลายเป็นปัญหารากเหง้าและปมปัญหาของความขัดแย้งในระยะต่อมานั่นคือปัญหาอันเกิดจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อปี ๒๕๔๔ ในคดีที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙๕ หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “คดีซุกหุ้น” ที่ศาลรัฐธรรมนูญมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักแห่งกฎหมาย กล่าวคือ แม้ศาลรัฐธรรมนูญในขณะนั้นจักได้วินิจฉัยในประเด็น “เงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี” (Prerequisite for Prosecution) ซึ่งเป็น “เงื่อนไขที่ต้องพิจารณาก่อน” (Prerequisite) ไว้ถูกต้องแล้ว โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๑๑ คนเห็นว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนตุลาการอีก ๔ คนเห็นว่าคดีดังกล่าวไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยก็ตาม แต่ในชั้นพิจารณาชี้ขาดในเนื้อหาของคดีนั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๗ คน ได้วินิจฉัยว่า พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้ทำผิดในคดีซุกหุ้นจริง ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๖ คน วินิจฉัยว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้กระทำผิดในข้อกล่าวหา แต่ที่น่าประหลาดก็คือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนอีก ๒ คนที่เคยลงมติว่าคดีไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ลงไปวินิจฉัยชี้ขาดในเนื้อหาของคดีแต่อย่างใด ซึ่งขัดต่อหลักการวินิจฉัยคดีที่ตุลาการจะงดเว้นที่จะวินิจฉัยไม่ได้เว้นแต่จะได้แถลงถอนตัวเสียตั้งแต่แรก เท่านั้นไม่พอศาลรัฐธรรมนูญเองยังได้นำเอาคะแนนเสียง ๒ เสียงหลังนี้ไปรวมคะแนนเสียงจำนวน ๖ เสียงที่วินิจฉัยว่า พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้กระทำผิดในข้อกล่าวหาว่า “ซุกหุ้น” นับรวมเป็น ๘ เสียง แล้วสรุปเป็นคำวินิจฉัยชี้ขาดยกฟ้อง ด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๗ เสียง การปฏิบัติของศาลรัฐธรรมนูญในคดีดังกล่าว นี้จึงมีความไม่ชอบมาพากลและยากที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจได้ ทั้งบรรยากาศของบ้านเมืองในขณะนั้นดูจะไม่เอื้อต่อการที่จะทำความเข้าใจในหลักกฎหมายอันถูกต้องด้วย เพราะกระแสสังคมในบ้านเมืองในระหว่างการดำเนิน “คดีซุกหุ้น” เป็นไปในทิศทางที่มีการคาดหวังในตัวบุคคลอย่างรุนแรงมากจนทำให้ศาลรัฐธรรมนูญเกิดหวั่นไหวในการทำหน้าที่เลยทีเดียว ดังจะเห็นได้จาก

(๑) คำกล่าวของนายอนันต์ เกตวงศ์ ที่ได้กล่าวไว้ในคำวินิจฉัยส่วนตน (ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๘ ตอนที่ ๗๗ ก. วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๔) ซึ่งมีข้อความว่า

“สำหรับความกังวลใจที่ปรากฏในสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศที่ว่าการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายในรัฐธรรมนูญใหม่ทิ้งปัญหาที่ต้องขบคิดอยู่ ๒ ประการคือ ถ้าผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปในรัฐบาลชุดแรกที่มีเสถียรภาพในประวัติศาสตร์ ประชาธิปไตยของไทยก็อาจจะสั่นคลอน แต่ถ้าตรงกันข้ามผู้ถูกร้องพ้นข้อกล่าวหาจากกฎเกณฑ์ที่แตกต่างจากข้อวินิจฉัยเดิม มาตรการต่างๆ ที่ใช้กำจัดการทุจริตประพฤติมิชอบในระยะยาวก็จะไม่มีประสิทธิภาพนั้น ขอยืนยันว่าความกังวลใจดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยคำร้องตามมาตรา ๒๙๕ ไปแล้วเพียง ๘ เรื่องเท่านั้น และยังไม่มีข้อเท็จจริงในคำร้องใดเหมือนกับกรณีของผู้ถูกร้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องทรัพย์สินที่เป็นหุ้น ส่วนกรณีของนาย ป.

นั้นได้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฯ ที่เป็นบัญชีเงินฝากธนาคารกับที่ดินทั้งของนาย ป. เอง และของคู่สมรสมีจำนวนน้อยกว่าที่ไม่ได้ยื่นและไม่มีกรณีเรื่องหุ้นเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงแตกต่างในประเด็นเรื่องข้อเท็จจริงกับผู้ถูกร้องโดยชัดเจน”

(๒) คำให้สัมภาษณ์ของนายจุมพล ณ สงขลา อดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อสื่อมวลชน (บทสัมภาษณ์นายจุมพล ณ สงขลา อดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ **หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์รายวัน** ฉบับประจำวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๗) ซึ่งมีข้อความว่า

“สาเหตุที่ผมตัดสินคดีแบบนี้ก็เพราะผมเห็นแล้วว่าประชาชนเขาพร้อมใจกันเทคะแนนเสียงให้ไทยรักไทย ๑๑ ล้านเสียง นี่คือเสียงสวรรค์ของประชาชนที่พร้อมใจกันเลือก พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ให้เป็นนายกรัฐมนตรี แล้วตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสิบกว่าคนจะมาไล่เขาลงจากตำแหน่งได้อย่างไร วันนั้น (วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๔๔) ถ้าศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่าทักษิณผิดป่านนี้คุณรู้ไหมจะเกิดอะไรขึ้น คุณเห็นพลังประชาชนที่มาให้กำลังใจ นายกฯ ทักษิณ วันที่มาชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญไหม ขนาดกล้าณรงค์ (นายกล้าณรงค์ จันทิก เลขาธิการ ป.ป.ช. ในขณะนั้น) ยังต้องหลบออกประตูหลังศาลรัฐธรรมนูญ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญไล่เขาออกป่านนี้ศาลรัฐธรรมนูญถูกเผาไปตั้งแต่วันตัดสินคดีไปแล้ว ที่ให้ พ.ต.ท. ทักษิณไม่มีความผิดเป็นเพราะได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว ไม่มีเรื่องผลประโยชน์หรือการล็อบบี้ใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะคำตัดสินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ ถึง ๑๑ ล้านเสียงแสดงให้เห็นแล้วว่าประชาชนไม่สนใจข้อกล่าวหาของ ป.ป.ช. ไม่เช่นนั้นคงไม่เทคะแนนให้มากขนาดนี้ แต่ประชาชนลงมติกันแล้วว่าข้อกล่าวหามันไม่ร้ายแรง วันนั้นถามว่าถ้า พ.ต.ท. ทักษิณ ไม่เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วจะเอาใครมาเป็นนายกรัฐมนตรี..... ประชาธิปไตยคือต้องฟังเสียงส่วนใหญ่ เมื่อทักษิณได้เสียงส่วนใหญ่ แล้วตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑๑ คน จะไปไล่เขา แบบนี้หรือคือประชาธิปไตย ปัญหาสำคัญของคดีซุกหุ้นคือมาตรา ๒๙๕ ของรัฐธรรมนูญเขียนมาไม่ดีเอง ทำให้ พ.ต.ท. ทักษิณรอดมาได้ เมื่อกฎหมายเขียนไม่ดีก็เป็นการยกประโยชน์ให้จำเลย”

การที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๒ คน ไม่วินิจฉัยชี้ขาดในเนื้อหาของคดีก็ดี และการที่ศาลรัฐธรรมนูญเองได้นำเอาคะแนนเสียง ๒ เสียงนี้เข้าไปบวกรวมกับคะแนนเสียง ๖ เสียงก็ดี เป็นการปฏิบัติที่ผิดหลักกฎหมายโดยแท้ กล่าวคือ ทำให้เกิดความผิดพลาด ๒ ประการ คือ เป็นความผิดพลาดของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๒ คนที่ไม่วินิจฉัยชี้ขาดในเนื้อหาของคดีซึ่งเท่ากับเป็นการไม่ทำหน้าที่ตุลาการของตน และยังเป็นความผิดพลาดของศาลรัฐธรรมนูญเองอีกด้วยที่ได้เอาคะแนนเสียง ๒ เสียงไปรวมกับคะแนนเสียง ๖ เสียงที่วินิจฉัยว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา ทำให้ผลของคดีดังกล่าวนี้เป็นผลที่มีความไม่ชอบมาพากล เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐๓ บัญญัติเหตุแห่งการถอดถอนออกจากตำแหน่งว่า “จงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย” ผลของการปฏิบัติที่ผิดหลักกฎหมายของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๒ คน และศาลรัฐธรรมนูญโดยรวมดังกล่าวมานั้น จึงเป็นการบิดเบือนหรือหักดิบกฎหมาย อันเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้สังคมเกิดความเคลือบแคลงในหลักนิติธรรมของประเทศไทย โดยที่ตั้งแต่ได้เกิดการบิดเบือนหรือหักดิบกฎหมายขึ้นในคดีที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาใน “คดีซุกหุ้น” เมื่อปี ๒๕๔๔ นั้น รัฐยังละเลยและไม่ได้เข้าไปตรวจสอบถึงรากเหง้าของความไม่ชอบมาพากลหรือความที่น่ากังขาของเรื่องนี้แต่อย่างใด[๖๗]

---

[๖๗] รายงานสรุปผลการทำงาน คอป. ในรอบ ๖ เดือน ครั้งที่ ๒

ต่อมาในการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ในขณะนั้น ถูกตั้งข้อสังเกตในความไม่เป็นกลางและการเอื้อประโยชน์ให้แก่พรรคการเมืองบางพรรค โดยภายหลังการเลือกตั้ง พรรคประชาธิปัตย์ได้จำนวนที่นั่ง ส.ส. ๙๖ คน พรรคชาติไทย ๒๕ คน และพรรคมหาชน ๒ คน ทำให้ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรค หลังจากนั้นพรรคประชาธิปัตย์ได้เลือกนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคแทน ขณะที่พรรคไทยรักไทยได้ใช้นโยบาย “ประชานิยม” รอบสอง เพื่อหาเสียงสนับสนุนจนผู้สมัครของพรรคได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ถึง ๓๗๗ คน จากจำนวน ส.ส.ทั้งหมด ๕๐๐ คน ด้วยคะแนนเสียงกว่า ๑๙ ล้านเสียงทั่วประเทศ ทำให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร สามารถจัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวได้และก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้อีกครั้งเป็นสมัยที่ ๒ ในวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๘

ต่อมาได้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองต่างๆ ภายในพรรคไทยรักไทย มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นต่างๆ โดยเฉพาะกรณีการจัดซื้อเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิดซีทีเอ็กซ์ ๙๐๐๐ (CTX 9000) ในโครงการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ ทำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมต้องพ้นจากตำแหน่งหลังการอภิปรายไม่ไว้วางใจ และเกิดการต่อต้านจากประชาชนจากเหตุ “ปมปัญหา” ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้อำนาจ “เผด็จการรัฐสภา” หรือกระแสข่าวด้านลบในการบริหารราชการแผ่นดินและนโยบายของรัฐบาล อาทิ คดีซุกหุ้น การแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม การทุจริตหรือคอร์รัปชั่นเชิงนโยบาย ผลประโยชน์ทับซ้อน การดำเนินการตามนโยบายปราบปรามยาเสพติดที่มีผลทำให้ในช่วงระยะเวลาเพียงสองเดือนมีผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติดถูกสังหารโดยมีพยานหลักฐานว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ฆ่าตัดตอน” ไปกว่า ๒,๕๐๐ คน ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ความรุนแรงที่เกิดจากเจ้าหน้าที่ในกรณีกรณีกรือเซะ-ตากใบ และการบังคับให้ผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้แบ่งแยกดินแดนจำนวนมากหายสาบสูญ การแทรกแซงเสรีภาพของสื่อมวลชน เป็นต้น มีผลทำให้ภาคประชาชนและสื่อมวลชนทั้งในและต่างประเทศได้ออกมาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรอย่างกว้างขวาง

การปราบปรามยาเสพติดให้โทษในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ทำให้มีผู้คนเสียชีวิตเป็นจำนวนมากจนผิดสังเกต จนทำให้รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบ ศึกษา และวิเคราะห์การกำหนดนโยบายปราบปรามยาเสพติดให้โทษและการนำนโยบายไปปฏิบัติ จนเกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และชื่อเสียง และทรัพย์สินของประชาชน (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “คตน.”) ขึ้นเพื่อตรวจสอบเพราะมีการวิพากษ์วิจารณ์ของประชาคมโลก และ **คตน. ก็ได้ชี้ไว้ใน “รายงานการศึกษาเบื้องต้น” ของ คตน. ว่ากรณีน่าเชื่อว่า “ความผิดฐานอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crime against Humanity) ได้เกิดขึ้น** ซึ่งจะต้องตรวจสอบกันต่อไป และรายงานดังกล่าวนี้ได้มีการเผยแพร่ทั้งเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ตาม รองนายกรัฐมนตรี (ร้อยตำรวจเอก ดร. เฉลิม อยู่บำรุง) โดยปราศจากการตรวจสอบความจริงให้กระจ่างและถูกต้อง ได้ไปออกรายการ “รัฐบาลยิ้งลักษณ์พบประชาชน” ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕ โดยได้กล่าวความว่า

“คือการแก้ปัญหายาเสพติดทำได้ผลมากที่สุดสมัยท่านพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร แล้วก็มีคนตาย ๒,๕๐๐ คน ก็ถูกกล่าวหาว่าฆ่าตัดตอน ในความเป็นจริงแล้วหลังมีการปฏิวัติ มีการตรวจสอบเรื่องนี้ถึงสองครั้ง ท่านอาจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ก็เป็นประธานการตรวจสอบยืนยันว่าไม่มีการฆ่าตัดตอน”

คำกล่าวดังกล่าวจึงคลาดเคลื่อนต่อความจริงจน คอป. ต้องทำหนังสือชี้แจงความจริงไปยังรองนายกรัฐมนตรี (ร้อยตำรวจเอก ดร. เฉลิม อยู่บำรุง) ตามหนังสือที่คอป. ๓๘๕/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๕ และในขณะเดียวกัน คอป. ก็ได้มีหนังสือส่งหนังสือชี้แจงความจริงไปยังนายกรัฐมนตรีด้วย ตามหนังสือที่ คอป. ๓๘๖/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๕

หนึ่งในสื่อมวลชนที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร คือ รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ของสถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ ซึ่งเป็นรายการวิเคราะห์ข่าว มีพิธีกร คือ นายสนธิ ลิ้มทองกุล และนางสาวสโรชา พรอุดมศักดิ์ ต่อมารายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกระงับการออกอากาศ นายสนธิ ลิ้มทองกุล จึงได้จัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรขึ้นในพื้นที่สาธารณะและถ่ายทอดรายการออกสื่อในเครือผู้จัดการ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์และเว็บไซต์ โดยได้รับการตอบรับจากประชาชนกลุ่มที่ไม่พอใจรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จำนวนมาก ทำให้เกิดแนวร่วมและจัดตั้งเป็นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “พธม.”) ขึ้นในวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชนต่างๆ โดยมีแกนนำ พธม. ประกอบด้วยนายสนธิ ลิ้มทองกุล พล.ต.จำลอง ศรีเมือง นายพิภพ ธงไชย นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ และนายสมศักดิ์ โกศัยสุข มีข้อเรียกร้องให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากปมปัญหาพฤติกรรมการซุกหุ้นรอบ ๒ ในการขายหุ้นบริษัทชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) กว่า ๗๓,๐๐๐ ล้านบาท ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และข้อกล่าวหาการคอร์รัปชั่นเชิงนโยบายและผลประโยชน์ทับซ้อน นำมาซึ่งการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะตามเมืองใหญ่ๆ โดยการนำของ พธม. ซึ่งใช้สัญลักษณ์ “เสื้อเหลือง” ในการชุมนุมและรณรงค์

ท่ามกลางมรสุมทางการเมือง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้ประกาศยุบสภา เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขณะที่ พธม. จัดชุมนุมใหญ่ที่สนามหลวงในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๙ ยืนยันให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่งและให้มีกระบวนการปฏิรูปการเมืองครั้งที่ ๒ ก่อนที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ต่อมาผู้นำ พธม.ได้มีข้อเสนอให้ใช้มาตรา ๗ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่บัญญัติว่า “เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” โดยได้ขอพึ่งพระบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อทรงพระกรุณาใช้พระราชอำนาจตามนัยแห่งมาตรา ๗ พระราชทานนายกรัฐมนตรีคนใหม่ เพื่อให้เกิดกระบวนการปฏิรูปการเมืองครั้งที่ ๒[๖๘] แต่ไม่ได้รับการตอบรับในข้อเรียกร้องดังกล่าว[๖๙]

---

[๖๘] แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยฉบับที่ ๖/๒๕๔๙ นัดหมายชุมนุมใหญ่แสดงตนขอพึ่งพระบารมี ขอพระราชทานนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๗ ปลดชนวนวิกฤตของแผ่นดิน เริ่มต้นการปฏิรูปการเมืองครั้งที่ ๒, ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๙ เชิงสะพานมัฆวานรังสรรค์ กรุงเทพมหานคร

[๖๙] พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสในโอกาสที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ประธานศาลปกครองสูงสุด (นายอักขราทร จุฬารัตน) นำตุลาการศาลปกครองสูงสุด เฝ้า ฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อน

การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ พรรคฝ่ายค้าน ประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรชาติไทย และพรรคมหาชน ไม่ส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง พรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงกว่า ๑๖ ล้านเสียง คิดเป็นคะแนนกว่าร้อย ๕๐ ของผู้มาลงคะแนนเสียงทั้งหมด ขณะเดียวกันมีการรณรงค์ No Vote เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับการจัดการเลือกตั้งในครั้งนี้ โดยมีคะแนนเสียง No Vote ถึงกว่า ๙ ล้านเสียง ท้ายที่สุดศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ ด้วยเหตุผลว่าการดำเนินการเลือกตั้งของ กกต. มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และกรณีที่กล่าวหาว่าพรรคเพื่อไทยจ้างวานพรรคการเมืองขนาดเล็กลงเลือกตั้ง ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ได้ร้องเรียน กกต. ในด้านพรรคไทยรักไทยก็ได้ร้องเรียนว่าพรรคประชาธิปัตย์จ้างพรรคเล็กใส่ร้ายพรรคไทยรักไทยเช่นกัน กกต. ได้ลงความเห็นว่า พรรคไทยรักไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย และพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า กระทำความผิดตามมาตรา ๖๖ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และได้ส่งสำนวนต่ออัยการสูงสุดเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองทั้ง ๕ พรรค

เกิดเหตุการณ์ที่ฝ่าย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กล่าวหาว่ามีผู้พยายามลอบสังหาร พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยการใช้รถยนต์บรรทุกระเบิดหรือคาร์บอมส์ ในวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๙ จากการสอบสวนขยายผลได้มีการจับกุม ร.ท.ธวัชชัย กลิ่นชะนะ สังกัดกองบัญชาการกองทัพบก ช่วยราชการ กอ.รมน. พล.ต.ไพโรจน์ ธีระภาพ พ.อ.สุรพล สุประดิษฐ์ หรือเสธ.ตี๋ จสต.ชาคริต จันทระ หรือจ่ายักษ์ ช่วยราชการ กอ.รมน. และ พ.ท.มนัส สุขประเสริฐ โดยมีเพียง จสต.ชาคริต จันทระ ที่สารภาพในชั้นสอบสวนถึงแผนการลอบสังหาร หลังเหตุการณ์ดังกล่าว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งให้ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี รองผอ.กอ.รมน. พ้นจากหน้าที่ทันทีในวันดังกล่าว[๗๐]

เข้ารับตำแหน่งหน้าที่ ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวลวันอังคาร ที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๙ ความตอนหนึ่งว่า... ข้าพเจ้ามีความเดือดร้อนมาก ที่เอะอะอะไรก็ขอพระราชทานนายกพระราชทาน ซึ่งไม่ใช่การปกครองแบบประชาธิปไตย ถ้าไปอ้างมาตรา ๗ ของรัฐธรรมนูญ เป็นการอ้างที่ผิด มันอ้างไม่ได้. มาตรา ๗ มี ๒ บรรทัดว่า อะไรที่ไม่มีในรัฐธรรมนูญ ก็ให้ปฏิบัติตามประเพณีหรือตามที่เคยทำมา ไม่มี เขาอยากจะได้นายกพระราชทานเป็นต้น จะขอนายกพระราชทานไม่ใช่เป็นเรื่องการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นการปกครองแบบ ขอโทษพูด แบบมั่ว แบบไม่มี ไม่มีเหตุมีผล.

[๗๐] ตำรวจสรุปสำนวนเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ สั่งฟ้องผู้ต้องหา ๔ คน ต่ออัยการทหาร คือ ร.ท.ธวัชชัย กลิ่นชะนะ พ.ท.มนัส สุขประเสริฐ พ.อ.สุรพล สุประดิษฐ์ และพล.ต.ไพโรจน์ ธีระภาพ ๖ ข้อหาคือ ร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ร่วมกันพยายามฆ่าเจ้าพนักงานโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ร่วมกันมีวัตถุระเบิดไว้ในความครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ร่วมกันมียุทธภัณฑ์ไว้ในความครอบครองโดยผิดกฎหมาย ร่วมกันปลอม และใช้เอกสารราชการปลอม และซ่องโจร โดยศาลทหารได้พิพากษาเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๒ ให้ ร.ท.ธวัชชัย กลิ่นชะนะ จำคุก ๔ ปี ๖ เดือน ปรับ ๓,๐๐๐ บาท ส่วน พ.อ.สุรพล สุประดิษฐ์ และ พ.ท.มนัส สุขประเสริฐ ให้จำคุก ๖ ปี ปรับ ๔,๐๐๐ บาท ในข้อหาร่วมกันมีวัตถุระเบิดที่นายทะเบียนไม่อนุญาต ร่วมกันเคลื่อนย้ายวัตถุระเบิด พกพาอาวุธไปในเมือง ตลอดจนร่วมกันมียุทธภัณฑ์ไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมาย เนื่องจากศาลเห็นว่าจำเลยทั้ง ๓ คน มีความผิดตามฟ้อง ส่วนข้อหาร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และข้อหาร่วมกันพยายามฆ่าเจ้าพนักงานโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ให้ยกฟ้อง เนื่องจากไม่มีหลักฐานบ่งชี้ว่า จำเลยทั้งสามกระทำผิด, ที่มา: หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ วันที่ ๑๙-๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๒, เนชั่นแชนแนล ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๒

ท่ามกลางความวุ่นวายทางการเมือง ขณะที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี เดินทางไปร่วมประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ นครนิวยอร์ค ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้เกิดการรัฐประหารขึ้น เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ โดยผู้นำเหล่าทัพที่เรียกตนเองว่า “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ คปค. (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “คปค.”)

๒.๒.๓ การรัฐประหารวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙

หลังการรัฐประหารในวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ โดย คปค. ซึ่งมี พล.อ.สนธิ บุณยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบกขณะนั้นเป็นหัวหน้า พล.อ.เรืองโรจน์ มหาศรานนท์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธานที่ปรึกษา คปค. พล.อ.อ.ชลิต พุกผาสุก ผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นรองหัวหน้า คปค. คนที่ ๑ พล.ร.อ.สถิรพันธ์ เกยานนท์ ผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นรองหัวหน้า คปค. คนที่ ๒ พล.ต.อ.โกวิท วัฒนะ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นรองหัวหน้า คปค. คนที่ ๓ และ พล.อ.วินัย ภัททิยะกุล เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นเลขาธิการ คปค. ได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลง ตามประกาศ คปค. ฉบับที่ ๓ โดยตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่จำนวน ๙ คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ขณะเดียวกันได้ออกประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๗ กำหนดให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคงบังคับใช้ต่อไปและกรณีที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคเป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง คปค.ยังได้ออกประกาศ คปค. และคำสั่งทั้งสิ้น ๓๗ ฉบับ ซึ่งตามแนวทางการวินิจฉัยอันเป็นบรรทัดฐานของฝ่ายตุลาการในอดีตที่ผ่านมา ถือว่ามีฐานะเป็นกฎหมายเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติที่ตราโดยรัฐสภา นอกจากนี้ คปค. ได้ประกาศแต่งตั้ง กกต. ขึ้นใหม่จำนวน ๕ คน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแหงชาติ (ป.ป.ช.) จำนวน ๙ คน และได้จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) จำนวน ๑๒ คน ขึ้นมาเป็นพิเศษเพื่อให้เป็นคณะกรรมการเฉพาะกิจตรวจสอบปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ต่อมาในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ คปค. ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.๒๕๔๙ และจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้นโดยมี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เปลี่ยนชื่อ คปค. เป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) และแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติโดยต่อมา สนช. ผ่านกฎหมายถึง ๗๐ ฉบับ[๗๑] รวมทั้ง พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ให้บทบาทและอำนาจอย่างกว้างขวางแก่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ซึ่งมีกองทัพบกเป็นหน่วยงานหลัก พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนอีกหลายฉบับซึ่งยังคงใช้บังคับอยู่จนถึงปัจจุบัน

การรัฐประหารโดยกองทัพ เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ แม้จะได้รับการสนับสนุนจาก พธม. และประชาชนบางส่วนที่เบื่อหน่ายต่อปัญหาด้านต่างๆ ของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

---

[๗๑] http://th.wikipedia.org/wiki/สภานิติบัญญัติแห่งชาติ_พ.ศ._2549 #cite_note-๐, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕

โดยไม่เห็นหนทางอื่นที่จะแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว แต่การรัฐประหารและการดำเนินการทางการเมืองต่างๆโดยคณะรัฐประหารและรัฐบาลของคณะรัฐประหาร เป็นการดำเนินการนอกวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตย ได้สร้างปมปัญหาต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองตามมาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองและสังคมหลายครั้งมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเป็นปัญหาที่ประชาชนและนักวิชาการหลายๆ กลุ่ม รวมทั้ง นปช. ที่กล่าวอ้างถึงที่มาและความชอบธรรมของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งประกาศใช้ภายหลังการรัฐประหารในอีก ๑ ปีต่อมา หลังการรัฐประหารมีเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ ดังนี้

วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๙ ภายหลังการรัฐประหาร ๓วัน เกิดการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อต่อต้านการรัฐประหาร ในนามเครือข่าย ๑๙ กันยาต้านรัฐประหาร ต่อมามีการจัดกิจกรรมต่อต้านรัฐประหารตามมหาวิทยาลัยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด มีการจัดการชุมนุมและกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่องเรื่อยมา

วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ นายนวมทอง ไพรวัลย์ คนขับรถแท็กซี่ ได้ผูกคอตายประท้วงการรัฐประหาร

วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ มีการจัดชุมนุมต่อต้านรัฐประหารที่สนามหลวง โดยใช้ชื่อกลุ่ม “คนวันเสาร์ไม่เอาเผด็จการ” ประกาศนัดชุมนุมที่สนามหลวงทุกวันเสาร์ และมีการชุมนุมต่อเนื่องเรื่อยมาตามสถานที่ต่างๆ

วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๐ กลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ นำโดย นายสมบัติ บุญงามอนงค์ ได้รณรงค์ “แดงไม่รับ” ที่สนามหลวง โดยใช้สัญลักษณ์สีแดงในการเคลื่อนไหวรณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในการลงคะแนนเสียงเพื่อทำประชามติ หลังจากที่สภาร่างรัฐธรรมนูญภายใต้การแต่งตั้งของ คมช. จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๐ เครือข่าย ๑๙ กันยาต้านรัฐประหาร เดินขบวนประท้วงไปที่บ้านสี่เสาเทเวศน์ซึ่งเป็นบ้านพักของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี ซึ่งถูกกล่าวหาว่าอยู่เบื้องหลังการรัฐประหาร

วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๐ นายวีระ มุสิกพงศ์ นายจตุพร พรหมพันธุ์ นายจักรภพ เพ็ญแข นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ นายก่อแก้ว พิกุลทอง และผู้จัดรายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมพีทีวี จัดการชุมนุมครั้งแรกที่ท้องสนามหลวง

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมือง ๔ พรรค คือ พรรคไทยรักไทย พรรคแผ่นดินไทย พรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า จากกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๖๖ ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ โดยเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคทั้ง ๔ พรรคเป็นเวลา ๕ ปีตามประกาศ คปค. และวินิจฉัยไม่ยุบพรรคประชาธิปัตย์ มีผลทำให้ผู้นำพรรคที่ถูกยุบจำนวนมากถูกตัดสิทธิทางการเมือง

วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๐ มีการจัดตั้ง “เวทีประชาธิปไตย ขับไล่เผด็จการ” ชุมนุมใหญ่ที่สนามหลวง ต่อมามีการจัดตั้ง "แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปก.)” ขึ้น เพื่อขับไล่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)

วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ นปก. เดินขบวนจากสนามหลวงไปถึงที่บ้านสี่เสาเทเวศน์ เพื่อกดดันให้พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ลาออกจากตำแหน่งองคมนตรี แต่ถูกเจ้าหน้าที่สกัดกั้นที่แยกเทเวศน์

วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ นปก. ปิดล้อมบริเวณหน้าบ้านสี่เสาเทเวศร์เรียกร้องให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ลาออกจากตำแหน่งองคมนตรี โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าสลายการชุมนุม และเกิดการปะทะกับกลุ่มผู้ชุมนุม แกนนำ นปก. จึงนำผู้ชุมนุมถอยกลับไปยังสนามหลวง ต่อมาแกนนำ ๙ คน มอบตัวต่อเจ้าหน้าที่ในวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐

ในช่วงเดือนสิงหาคม ๒๕๕๐ เครือข่าย ๑๙ กันยาต้านรัฐประหาร กลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ กลุ่ม นปก. กลุ่มอดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย และกลุ่มต่างๆ ได้ร่วมกันรณรงค์ให้ประชาชนลงประชามติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๕๐ มีการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยผลการออกเสียงประชามติ เห็นชอบจำนวน ๑๔,๗๒๗,๓๐๖ เสียง และไม่เห็นชอบจำนวน ๑๐,๗๔๗,๔๔๑ เสียง

วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๐ นปก. ประกาศเปลี่ยนชื่อเป็น “แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)” นำการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐประหารโดยใช้สัญลักษณ์ “เสื้อแดง” มีการชุมนุมทางการเมืองโดยมีประชาชนเข้าร่วมจำนวนมาก ทั้งจากประชาชนที่นิยม พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี นิยมนโยบายพรรคไทยรักไทย และประชาชนที่มีจุดยืนต่อต้านการรัฐประหาร โดยมีแกนนำภาคประชาชนและแกนนำจากสมาชิกพรรคไทยรักไทยเดิมนำการเคลื่อนไหว

๒.๒.๔ บริบททางการเมืองระหว่างใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

เมื่อรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี บริหารประเทศได้ ๑ ปีเศษ ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สมาชิกพรรคไทยรักไทยซึ่งถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้ยุบพรรคเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ได้จัดตั้งพรรคพลังประชาชนขึ้นและได้รับเลือกตั้งด้วยจำนวน ส.ส. ๒๓๒ คน วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๑ พรรคพลังประชาชน ร่วมกับพรรคการเมืองอื่นๆ จึงจัดตั้งรัฐบาลโดยมี นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคพลังประชาชน เป็นนายกรัฐมนตรี และมีพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งมีจำนวน ส.ส. ๑๖๔ คน เป็นฝ่ายค้าน

รัฐบาลที่มีพรรคพลังประชาชนเป็นแกนนำถูกต่อต้านจาก พธม. ซึ่งเริ่มเคลื่อนไหวอีกครั้งตั้งแต่วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เพื่อต่อต้านรัฐบาลภายใต้การนำของพรรคพลังประชาชน พธม. ชุมนุมต่อเนื่องมาจนมีการชุมนุมยึดทำเนียบรัฐบาล ปิดกั้นสนามบินดอนเมืองและสนามบินสุวรรณภูมิ ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๑ ให้นายสมัคร สุนทรเวช พ้นตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังประชาชนด้วยคดีทุจริตการเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคบางคนและให้ตัดสิทธิทางการเมืองของกรรมการบริหารพรรคเป็นเวลา ๕ ปี ส่งผลให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีต่อจากนายสมัคร สุนทรเวช ต้องพ้นจากตำแหน่งไปอีกคนหนึ่ง และทำให้สมาชิกพรรคพลังประชาชนต้องสร้างพรรคการเมืองขึ้นใหม่โดยใช้ชื่อ “พรรคเพื่อไทย” โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมีเหตุการณ์ที่สำคัญดังนี้

วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี กลับเข้าประเทศเป็นครั้งแรกตั้งแต่มีการรัฐประหาร และภายหลังที่พรรคพลังประชาชนได้จัดตั้งรัฐบาล โดยมีนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้เดินทางไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อรายงานตัวในคดีทุจริตที่ดินย่านถนนรัชดาภิเษก และรายงานตัวต่ออัยการสูงสุดใน

คดีปกปิดโครงสร้างผู้ถือหุ้นบริษัท เอสซี แอสเซท จำกัด (มหาชน) และได้เดินทางออกนอกประเทศอีกครั้งในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๑ และไม่มารายงานตัวต่อศาลอีกในทั้งสองคดี

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑ พธม. จัดชุมนุมใหญ่ขับไล่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช โดยออกแถลงการณ์โค่นล้มระบอบทักษิณ ไล่รัฐบาลอันธพาลหุ่นเชิด ต่อมาได้เข้ายึดทำเนียบรัฐบาลในวันที่ ๒๖ สิงหาคม และชุมนุมต่อเนื่องเพื่อขับไล่นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีต่อจากนายสมัคร สุนทรเวช มีการปิดล้อมรัฐสภา และชุมนุมปิดกั้นสนามบินสุวรรณภูมิในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และสนามบินดอนเมือง รวมเวลาที่ พธม.ชุมนุมยึดเยื้อนานถึง ๑๙๓ วัน จนถึงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ ขณะเดียวกัน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๕๑ นปช. ก็ได้จัดการชุมนุมเพื่อต่อต้าน พธม.ที่สนามหลวงอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน โดยเมื่อวันที่ ๑-๒ กันยายน ๒๕๕๑ นปช. ได้เดินขบวนออกมาจากสนามหลวงเพื่อประท้วงต่อต้านการชุมนุมของ พธม. เกิดการปะทะกันบนถนนราชดำเนินนอก มีผู้ชุมนุม นปช. เสียชีวิต ๑ คน คือนายณรงศักดิ์ กรอบไธสง อายุ ๕๕ ปีและมีผู้ได้รับบาดเจ็บประมาณ ๔๒ คน ทั้งนี้ ในระหว่างการชุมนุมของ พธม. ได้เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าใส่บริเวณพื้นที่การชุมนุมและพื้นที่ใกล้เคียงหลายครั้ง ทำให้ผู้ชุมนุม พธม. เสียชีวิตจำนวน ๔ คน จากเหตุการณ์คนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุม พธม. ที่ทำเนียบรัฐบาลและที่สนามบินดอนเมือง[๗๒]

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๑ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีนายสมัคร สุนทรเวช รับเป็นพิธีกรกิตติมศักดิ์ของรายการ “ชิมไปบ่นไป” และ “ยกโขยง หกโมงเช้า” ซึ่งศาลเห็นว่าเป็นกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๗ เรื่องคุณสมบัติของนายกรัฐมนตรี จึงทำให้นายสมัคร สุนทรเวช พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีลง ต่อมาวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๑ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ รักษาการหัวหน้าพรรคพลังประชาชนเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน

วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ พธม. ชุมนุมปิดล้อมรัฐสภา ขัดขวางการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาของนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี เกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจปราบจลาจล จนมีผู้ชุมนุมเสียชีวิต ๒ คน บาดเจ็บ ๔๔๓ คน

วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๑ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จไปที่วัดศรีประวัติ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เพื่อประราชทานเพลิงศพ นางสาวอังคณา ระดับปัญญาวุฒิ อายุ ๒๘ ปี ผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ปะทะกันในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ นปช. จัดงานครอบครัวความจริงวันนี้สัญจรครั้งที่ ๑ ขึ้นที่อาคารธันเดอร์โดม เมืองทองธานี โดยใช้สัญลักษณ์ “สีแดง” ในการชุมนุม ต่อมาจัดกิจกรรมครั้งที่ ๒ “ต้านรัฐประหาร” วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ที่ราชมังคลากีฬาสถาน มีผู้เข้าร่วมชุมนุมจำนวนมาก ครั้งที่ ๓ “ความจริงวันนี้ ความจริงประเทศไทย” วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ ที่สนามศุภชลาศัย

วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอ่านคำพิพากษาคดีซื้อขายที่ดินย่านถนนรัชดาภิเษกว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ลงโทษจำคุก ๒ ปี โดยขณะที่อ่านคำพิพากษาพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรอยู่ต่างประเทศ

วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑ ศาลรัฐธรรมนูญพิพากษาคดีการทุจริตการเลือกตั้ง ให้ยุบพรรคการเมือง ๓ พรรค คือพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคมัชฌิมาธิปไตย ทำให้

---

[๗๒]แถลงการณ์ของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ ๒๘/๒๕๕๑

กรรมการบริหารพรรคถูกตัดสิทธิทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี และส่งผลให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พธม. จึงประกาศยุติการชุมนุมในวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๑ อนึ่งต่อมาสมาชิกพรรคพลังประชาชนเกือบทั้งหมดได้ย้ายสังกัดเข้าพรรคเพื่อไทยแทน ขณะที่อีกส่วนหนึ่งย้ายเข้าสังกัดพรรคภูมิใจไทย

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ ภายหลังจากการที่ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคพลังประชาชน นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้เกิดการเปลี่ยนขั้วทางการเมือง โดยพรรคชาติไทยพัฒนา พรรคภูมิใจไทย และพรรคเพื่อแผ่นดิน ซึ่งเคยสนับสนุนพรรคพลังประชาชน ได้หันมาสนับสนุนให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นนายกรัฐมนตรี ผ่านการลงมติในรัฐสภา โดยนายอภิสิทธิ เวชาชีวะ ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการสนับสนุน ๒๓๕ เสียง และ พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก ผู้สมัครจากพรรคเพื่อแผ่นดินซึ่งสนับสนุนโดยพรรคเพื่อไทย ได้ ๑๙๘ เสียง ต่อมาได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๑ ยุติบทบาทการเป็นฝ่ายค้าน ๘ ปี ของพรรคประชาธิปัตย์ การสลับขั้วทางการเมืองครั้งนี้ กองทัพและ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ปรธานองคมนตรี ถูกกล่าวหาโดย นปช.ว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการจัดตั้งรัฐบาลที่นำโดยพรรคประชาธิปัตย์ ในวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๑ นปช. ได้จัดงานความจริงวันนี้สัญจรครั้งที่ ๔ ที่สนามหลวงและเคลื่อนขบวนไปปิดล้อมรัฐสภาเพื่อขัดขวางการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี จนในวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๑ ได้มีการเปลี่ยนสถานที่แถลงนโยบายไปยังกระทรวงการต่างประเทศแทน

๒.๒.๕ เหตุการณ์ทางการเมืองและเหตุการณ์ความรุนแรงในปี พ.ศ. ๒๕๕๒

เหตุการณ์ทางการเมืองก่อนความรุนแรงในเดือนเมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ เกิดขึ้นสืบเนื่องจากเหตุการณ์ในระยะแรกที่ นปช. (ขณะนั้นยังใช้ชื่อว่า นปก.) หรือกลุ่มคนเสื้อแดง ได้ชุมนุมต่อต้านรัฐบาลภายใต้การนำของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี โดย นปช. เริ่มชุมนุมตั้งแต่ต้นปี ๒๕๕๒ ซึ่งได้เกิดความรุนแรงขึ้นหลายแห่งในเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ทั้งนี้ โดยสรุปลำดับเหตุการณ์สำคัญในช่วงปี ๒๕๕๒ ดังนี้

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๒ นปช.จัดงานครอบครัวความจริงวันนี้สัญจรครั้งที่ ๕ “แดงทั้งแผ่นดิน” ที่สนามหลวง และเคลื่อนขบวนไปทำเนียบรัฐบาล โดยยื่นข้อเสนอ ๔ ข้อ คือ ๑) ให้ดำเนินคดีกับ พธม. ๒) ให้ปลดนายกษิต ภิรมย์ ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ๓) ให้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กลับมาใช้ และ ๔) ให้รัฐบาลยุบสภา

วันที่ ๒๔ - ๒๗ มกราคม ๒๕๕๒ นปช.จัดงานครอบครัวความจริงวันนี้สัญจรครั้งที่ ๖ “แดงทั้งแผ่นดิน” ที่สนามหลวง และเคลื่อนขบวนไปชุมนุมหน้าทำเนียบรัฐบาล เพื่อทวงคำตอบต่อข้อเรียกร้องทั้ง ๔ ข้อ โดย นปช. ประกาศที่จะใช้เวลา ๑ เดือน จัดตั้งเครือข่าย “แดงทั้งแผ่นดิน” ทั่วประเทศ เพื่อกลับมาชุมนุมยืดเยื้อที่ทำเนียบรัฐบาล ต่อมา - นปช.ชุมนุมแดงทั้งแผ่นดินสัญจรครั้งที่ ๖ ที่สนามหลวง โดยประกาศเจตนาปักหลักชุมนุมรอบทำเนียบรัฐบาลอย่างยืดเยื้อจนกว่านายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ และนายชาญชัย ลิขิตจิตถะ องคมนตรี จะลาออกจากตำแหน่ง

วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๒ ผู้ชุมนุม นปช. ได้ล้อมรถยนต์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ที่เมืองพัทยา จ.ชลบุรี โดยนำรถจักรยานยนต์จอดขวางและขว้างปาสิ่งของ

วันที่ ๘-๙ เมษายน ๒๕๕๒ นปช. ชุมนุมที่หน้าทำเนียบรัฐบาลและหน้าบ้านสี่เสาเทเวศร์ บ้านพักของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี โดยปิดกั้นถนนสำคัญหลายสายและขยายพื้นที่การชุมนุมออกไปอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ต่อเนื่องถึงวันที่ ๙ เมษายน หลังจากข้อเรียกร้องไม่ได้รับการตอบสนอง

วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๒ ผู้ชุมนุม นปช. โดยกลุ่มรถแท็กซี่ได้ทำการปิดถนนตามแยกต่างๆ ทำให้รัฐบาลประกาศให้วันที่ ๑๐ เมษายน เป็นวันหยุดราชการ

วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๒ กลุ่มผู้ชุมนุม นปช. นำโดยนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง เคลื่อนขบวนสู่โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นสถานที่จัดการประชุมสุดยอดผู้นำกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน เพื่อต่อต้านนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้เกิดการปะทะกับกลุ่มคนเสื้อน้ำเงินซึ่งออกมาชุมนุมขัดขวางกลุ่มคนเสื้อแดง แต่ นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง แกนนำ นปช. สามารถนำกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. บุกเข้าไปในโรงแรมฯ จนทำให้ที่ประชุมอาเซียนไม่สามารถดำเนินการได้ รัฐบาลร่วมกับที่ประชุมอาเซียนจึงได้ประกาศเลื่อนการประชุมออกไป และรัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตพื้นที่เมืองพัทยาและจังหวัดชลบุรี จนกระทั่งผู้นำประเทศต่างๆ ได้เดินทางกลับโดยปลอดภัย รัฐบาลจึงได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมตัวนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ขณะที่ผู้ชุมนุม นปช. ทำการปิดถนนหลายจุดในกรุงเทพฯ เพื่อกดดันให้ปล่อยตัวนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง รวมถึงชุมนุมที่กระทรวงมหาดไทยซึ่งมีการประชุมฝ่ายความมั่นคงฯ ต่อมานายกรัฐมนตรีจึงได้ใช้สถานที่ภายในกระทรวงมหาดไทยประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี บางอำเภอของปทุมธานี สมุทรปราการ นครปฐมและพระนครศรีอยุธยา เพื่อบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ นปช.ได้บุกเข้าไปภายในกระทรวงมหาดไทย ล้อมทำลายรถยนต์ของนายกรัฐมนตรีและบุคคลในรัฐบาล ยึดอาวุธปืนเจ้าหน้าที่ และทำร้ายเจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บ พร้อมทั้งทำร้ายนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี จนได้รับบาดเจ็บสาหัส ต่อมาจึงมีการตั้งข้อหาความผิดต่อแกนนำผู้ชุมนุม ๒๐ คน รวมถึงนายสุพร อัตถาวงศ์ (แรมโบ้อีสาน)

วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๒ เจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจเข้าควบคุมพื้นที่บริเวณแยกดินแดงซึ่งมีผู้กลุ่ม นปช. ชุมนุมอยู่ โดยเจ้าหน้าที่ทหารใช้แก๊สน้ำตา กระสุนจริงและกระสุนซ้อมรบเข้าสลายการชุมนุม ผู้ชุมนุมยึดรถแก๊สเพื่อขัดขวางการสลายการชุมนุมที่บริเวณแยกดินแดงแต่เจ้าหน้าที่สามารถเคลื่อนย้ายออกไปได้ นอกจากนี้ยังเกิดการเผารถยนต์โดยสารประจำทาง รถยนต์และยางรถยนต์ตามจุดรอบนอกของพื้นที่ชุมนุม ในขณะที่รัฐบาลได้ทำการตัดสัญญาณสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมดี สเตชั่น (D-Station) ของคนเสื้อแดง ทั้งนี้ เวลาประมาณ ๒๑.๓๐ น. เกิดเหตุปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกลุ่ม นปช. กับชาวชุมชนตลาดนางเลิ้ง กรุงเทพฯ มีรายงานว่าชาวชุมชนในตลาดนางเลิ้งถูกอาวุธปืนเสียชีวิต ๒ คน และบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง

จากเหตุการณ์สลายการชุมนุมที่แยกดินแดงเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายนนั้น ผู้ชุมนุม ๒ คนที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ดังกล่าว คือ นายไสว ทองอ้ม และนายสนอง พานทอง ซึ่งถูกยิงเป็นเหตุให้พิการ เป็นโจทก์ยื่นฟ้องสำนักนายกรัฐมนตรี กองบัญชาการกองทัพไทย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในฐานะนายกรัฐมนตรี พล.อ.ทรงกิตติ จักกาบาตร์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ณ ปี ๒๕๕๒ และกองทัพบก เรียกค่าสินไหมทดแทนกรณีได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมดังกล่าว ศาลแพ่งประทับรับ

ฟ้องเฉพาะกองบัญชาการกองทัพไทยจำเลยที่ ๒ และกองทัพบก จำเลยที่ ๕ และต่อมาได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ ๕๙๗๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๔ ให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่นายไสว เป็นเงิน ๑.๒ ล้านบาท และนายสนอง เป็นเงิน ๑ ล้านบาท โดยมีรายงานข่าวคำวินิจฉัยของศาลว่า *"ศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงเบื้องต้น รับฟังได้ว่า ในวันที่ ๘- ๑๔ เม.ย.๕๒ มีการชุมนุมของ นปช. หลายสถานที่ ซึ่งรัฐบาลเห็นว่าการชุมนุมดังกล่าวไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในรัฐธรรมนูญ เพราะมีการปิดถนน ตรวจค้นรถยนต์ประชาชนที่สัญจรไปมา และปิดล้อมทำเนียบรัฐบาล แล้วในวันที่ ๑๒ เม.ย.๕๒ มีกลุ่ม นปช. ประมาณ ๕๐๐ คน นำกำลังขัดขวางการจราจร บริเวณสี่แยกใต้ทางด่วนดินแดง ส่วนหนึ่งพยายามบุกรุกเข้ายึดโรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท ซึ่งเป็นสถานที่จัดการประชุมสุดยอดอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาครั้งที่ ๑๔ อันเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ กระทบสิทธิเสรีภาพประชาชน นายกรัฐมนตรีจึงได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตพื้นที่ กทม. และบริเวณใกล้เคียง ... ดังนั้นในวันที่ ๑๓ เม.ย. เวลา ๐๒.๐๐ น. จึงสั่งการให้ใช้กำลังทหารบก เข้าระงับเหตุและเปิดการจราจรบริเวณดังกล่าว...ศาลเห็นว่า กองกำลังทหารที่ออกมาปฏิบัติภารกิจในวันเกิดเหตุ คือ กองพันทหารราบที่ ๓ กรมทหารราบที่ ๒ รักษาพระองค์ (ร.๒ พัน ๓ รอ.) และกองพันทหารราบที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ (ร.๒๑ พัน ๑ รอ.) ที่เป็นไปเพื่อระงับเหตุไม่สงบ และเปิดเส้นทางจราจร บริเวณสามเหลี่ยมดินแดงซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่ง กอฉ. ที่มี พล.อ.ทรงกิตติ ผบ.สส. เป็น ผอ.กอฉ. โดยข้อเท็จจริงยุติว่า กองกำลังทหารดังกล่าว จัดกองกำลังออกเป็น ๓ แถว แถวที่ ๑ เป็นพลทหารถือโล่และกระบอง อยู่ห่างกลุ่มผู้ชุมนุม ๕๐ เมตร แถวที่ ๒ เป็นทหารชั้นประทวน มีอาวุธปืนเอ็ม ๑๖ ประจำกาย อยู่ห่างออกไปประมาณ ๑๕ - ๒๐ เมตร ซึ่งฝ่ายจำเลยเบิกความว่าใช้กระสุนซ้อมรบ และ แถวที่ ๓ เป็นทหารชั้นประทวนมีอาวุธปืนเอ็ม ๑๖ บรรจุกระสุนจริงประจำกาย อยู่ห่างออกไปประมาณ ๒๐ - ๒๕ เมตร และมีนายทหารสัญญาบัตรประจำอยู่กองพันละ ๖-๗ คน มีอาวุธปืนสั้นขนาด ๑๑ มม. ประจำกาย ๑ คน... แม้จะได้เป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.ก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ฯ ซึ่งอนุญาตให้ใช้อาวุธจริงได้ในการปฏิบัติภารกิจ แต่เมื่อโจทก์ทั้งสอง ยืนยันว่าโจทก์ทั้งสองไม่มีอาวุธและฝ่ายจำเลยไม่ได้โต้แย้ง โจทก์ทั้งสองจึงไม่ใช่บุคคลที่จะเป็นเป้าหมายให้ฝ่ายทหารใช้กำลังอาวุธประจำ กายกับโจทก์ทั้งสองได้ เพราะตามกฎการใช้กำลังของกองทัพไทย ในภาคผนวก จ.ข้อ ๕.๘ ทหารที่ปราบจลาจลจะใช้กำลังได้เฉพาะเพื่อป้องกันตนเอง หรือป้องกันชีวิตผู้อื่นจากอันตรายใกล้จะถึงกลุ่มที่มีอาวุธเท่านั้น เมื่อการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวใช้กำลังทหารติดอาวุธโดยสภาพย่อมต้องกระทำโดย ความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะการใช้วิธีการดังกล่าวย่อมสุ่มเสี่ยงเกิดอันตรายต่อชีวิตและร่างกายของ ผู้ชุมนุมโดยสุจริตได้ เมื่อฟังได้ว่า บุคคลในกองกำลังที่ออกปฏิบัติภารกิจในวันเกิดเหตุซึ่งพยานของจำเลยที่ ๒ และที่ ๕ รับว่ามีเฉพาะกองกำลังทหารบกแล้ว จึงเพียงพอที่ให้จำเลยที่ ๒ และที่ ๕ ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัด รับผิดจากเหตุการณ์ละเมิดโจทก์ทั้งสอง"*[๗๓]

วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๒ แกนนำ นปช. ได้ประกาศยุติการชุมนุม โดยนายวีระ มุสิกพงศ์ นายแพทย์เหวง โตจิราการ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ และนายสุพร อัตถาวงศ์ ได้เข้ามอบตัวต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ก่อนถูกส่งตัวมายังกองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยรัฐบาลได้นำรถทหารมานำส่งผู้ชุมนุมที่สมัครใจกลับสู่ภูมิลำเนา

---

[๗๓] สั่งกองทัพจ่าย ๒.๒ ล.๒ แนวร่วมนปช., หนังสือพิมพ์คมชัดลึก http://www.komchadluek.net/detail/20110823/107021/สั่งกองทัพจ่าย๒.๒ล.๒แนวร่วมนป..html#.UBjJY๗๘kfbk, และคำพิพากษาศาลแพ่ง คดีหมายเลขดำที่ ๒๙๗๑/๒๕๕๒ และหมายเลขแดงที่ ๒๓๐๒/๒๕๕๔

วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๒ นายสนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำ พธม. ถูกคนร้ายลอบยิงได้รับบาดเจ็บสาหัส บริเวณสี่แยกบางขุนพรหม โดยรถยนต์ที่นายสนธินั่งมาถูกยิงด้วยอาวุธปืนสงครามเสียหายทั้งคันและในจุดเกิดเหตุพบปลอกกระสุนอาวุธปืนเล็กยาวยาวอัตโนมัติ (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “ปลย.”) ชนิดเอเค และเอ็ม ๑๖ ซึ่งเป็นอาวุธสงครามตกอยู่จำนวนกว่า ๑๐๐ ปลอก

วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๒ รัฐบาลประกาศยกเลิกการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ กลุ่ม นปช. รุ่น ๒ นำโดยนายสมยศ พฤกษาเกษมสุข นำคนเสื้อแดงชุมนุมบริเวณท้องสนามหลวง และนัดชุมนุมเดินสายใน ๕ จังหวัด ก่อนนัดหมายรวมพลครั้งใหญ่ในกรุงเทพฯ ต่อมาในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๒ มีการชุมนุม “แดงทั้งแผ่นดินสัญจร” ครั้งที่ ๗ ณ วัดไผ่เขียว เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ และวันที่ ๒๗ - ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๒ มีการชุมนุม “แดงทั้งแผ่นดินสัญจร” ครั้งที่ ๘ ที่สนามหลวง โดย นปช. ประกาศล่ารายชื่อถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษให้กับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี

วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ที่สถานีโทรทัศน์ดีสเตชัน ภายในห้างสรรพสินค้าอิมพีเรียล เวิลด์ ลาดพร้าว แกนนำ นปช. นำโดยนายวีระ มุสิกพงศ์ นายจตุพร พรหมพันธุ์ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ นายชินวัฒน์ หาบุญพาด นายมานิตย์ จิตต์จันทร์กลับ นายแพทย์เหวง โตจิราการ นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ร่วมกันแถลงข่าว ผลการประชุมของแกนนำ นปช. มีมติขอเปลี่ยนชื่อจาก แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ เป็น "แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) แดงทั้งแผ่นดิน" (ต่อไปนี้จะเรียกว่า "นปช.") เพื่อการดำเนินงานและการเคลื่อนไหวที่เป็นเอกภาพยิ่งขึ้น โดยหลังจากนั้นมีการจัดตั้ง โรงเรียน นปช. อบรมผู้ปฏิบัติงานในระดับจังหวัด และมีการฝึกการ์ด นปช. อย่างเป็นระบบ

วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๒ นปช. จัดชุมนุม “ถวายฎีกา ดับทุกข์ทั้งแผ่นดิน” โดยลำเลียงฎีกาซึ่งมีผู้ลงนามจำนวน ๓,๕๓๒,๙๐๖ รายชื่อ มายังสนามหลวงและได้ยื่นแก่สำนักพระราชวังที่พระบรมมหาราชวัง

วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๒ เกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเข้าไปในบ้านพักของนายวิชา มหาคุณ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๒ นปช. จัดชุมนุมรำลึก ๓ ปีรัฐประหาร ที่ลานพระบรมรูปทรงม้า โดยมีประชาชนเข้าร่วมจำนวนมาก

วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ เกิดเหตุคนร้ายวางระเบิดริมรั้วหน้าศาลรัฐธรรมนูญ แต่ตำรวจสามารถเก็บกู้ไว้ได้

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๒ เกิดเหตุคนร้ายวางระเบิดข้างรั้วสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุกจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม นายพรวัฒน์ ทองสมบูรณ์ หรือเค ทอง อายุ ๕๐ ปี ในข้อหาความผิดเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ กรณีเผยแพร่คลิปวีดิโอทางอินเตอร์เน็ตว่าจะเกิดระเบิดในกรุงเทพฯ ซึ่งต่อมาเหตุระเบิดเกิดขึ้นจริงในหลายจุด ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๔ ศาลอาญาพิพากษายกฟ้อง แต่จำคุก ๒ ปี ข้อหาครอบครองอาวุธสงคราม ปืนเอ็ม ๑๖ ๑ กระบอก ซึ่งตรวจยึดได้ขณะจับกุม ทั้งนี้มีรายงานว่า

นายพรวัฒน์ ทองสมบูรณ์ เคยเดินทาง ไปพบ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ร่วมกับ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล (เสธ. แดง) ที่ประเทศกัมพูชา[๗๔]

วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ นปช. ได้จัดงานคอนเสิร์ต “สวัสดีปีแห่งชัยชนะ ๒๕๕๓” ที่สนามกีฬาสมโภชเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี

๒.๒.๖ เหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญและเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างเดือนมกราคม-มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

วันที่ ๑๑-๑๒ มกราคม ๒๕๕๓ นปช. ได้ชุมนุมและตั้งหมู่บ้าน ๒ มาตรฐานขึ้น ที่ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา กรณีที่ดินเขายายเที่ยงที่ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรีครอบครอง และเรียกร้องให้ลาออกจากตำแหน่งองคมนตรี

วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๓ เมื่อเวลา ๐๓.๐๐ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าไปที่ตึกกองบัญชาการกองทัพบก บริเวณห้องทำงานของ พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผบ.ทบ. แรงระเบิดทำให้เกิดหลุมเป็นบริเวณกว้าง นอกจากนี้สะเก็ดระเบิดยังทำให้กระจกแตก ๑ บาน

วันที่ ๒๓ – ๒๔ มกราคม ๒๕๕๓ นปช. ชุมนุมที่เขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เรียกร้องให้มีการตรวจสอบกรณีการบุกรุกเขตป่าสงวนและรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาวของสนามกอล์ฟสอยดาวไฮแลนด์กอล์ฟคลับแอนด์รีสอร์ท อำเภอโป่งน้ำร้อง จังหวัดจันทบุรี โดยพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ได้ขึ้นเวทีปราศรัยและมีการกล่าวถึงแนวทางการต่อสู้โดยมี "แก้วสามประการ" คือ พรรคการเมือง มวลชน และกองกำลัง

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เกิดเหตุการณ์มีคนขว้างถุงอุจจาระใส่บ้านพักของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นำมาสู่การยกระดับมาตรการรักษาความปลอดภัยนายกรัฐมนตรี

วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นปช. ได้ชุมนุมคัดค้านการรัฐประหารที่หน้ากระทรวงกลาโหม

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนถึงการเดินทางไปประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ถึงแนวคิดการก่อตั้งกองทัพประชาชนแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (กปช.) โดยมีมติที่จะให้ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ประธานพรรคเพื่อไทย เป็นผู้บัญชาการสูงสุด[๗๕]

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นปช. ได้ชุมนุมคัดค้านการรัฐประหาร ที่หน้าค่ายทหารทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด โดยมีคำขวัญว่า “ผูกมิตรทหารกล้า ต่อต้านขี้ข้าอำมาตย์”

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี ประกาศยุติการเคลื่อนไหวกับกลุ่ม นปช. จากกรณีที่ทางแกนนำกลุ่ม นปช. ปฏิเสธแนวคิดจัดตั้งกองทัพประชาชนแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นปช. ได้ชุมนุมที่หน้าสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อติดตามความคืบหน้าการดำเนินคดี กรณีที่ดินเขายายเที่ยง จังหวัดนครราชสีมาของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี และการถือครองที่พักบนเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ที่ทางกลุ่ม นปช. เชื่อว่า พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีมีส่วนเกี่ยวข้อง และคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของนายสนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำ พธม.

---

[๗๔] เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๗๕] หนังสือพิมพ์มติชน, พัลลภยันตั้งจิ๋วแกนนำเสื้อแดง”, ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=๑๒๖๕๒๑๒๓๗๐&catid=๐๑

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นปช. ชุมนุมที่หน้าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ติดตามความคืบหน้าการดำเนินคดีกับ พธม. และกรณีที่ดินเขายายเที่ยง จังหวัดนครราชสีมา ของพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี และกรณีการถือครองที่พักบนเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นพ.เหวง โตจิราการ แกนนำ นปช. ยื่นหนังสือต่อนายวิทยา บุรณศิริ ประธานวิปฝ่ายค้านเพื่อประณามรัฐบาลกรณีไม่นำญัตติร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับของคณะกรรมการประชาชนเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ (คปพร.) ที่ยื่นเข้าสู่วาระการประชุมตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๑ มาพิจารณาเป็นเรื่องด่วน

วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นปช. ได้ชุมนุมที่หน้าสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โดยรณรงค์ว่า “หยุด ๒ มาตรฐาน ต้านองค์กรเถื่อน” เพื่อประจานการทำงาน ๒ มาตรฐานของ ป.ป.ช.

วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าไปในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ซึ่งอยู่ใกล้กับทำเนียบรัฐบาล

วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจพบระเบิดซีโฟร์ภายในศาลฎีกา

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นปช. ได้ชุมนุมที่หน้าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เรียกร้องให้คณะกรรมการลาออก เนื่องจากมาจากการแต่งตั้งของคณะรัฐประหารและจากกรณีการตรวจสอบเรื่องเงินบริจาค ๒๕๘ ล้านบาทของพรรคประชาธิปัตย์

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นายอภิสิทธิ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามสถานการณ์ความมั่นคง (คตม.) ซึ่งมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่งคงเป็นประธาน และรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมเป็นรองประธาน โดยมีหน้าที่หลัก คือ การประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีหน้าที่ในการประเมินสถานการณ์ความมั่นคงและเสนอแนะให้คำปรึกษากับฝ่ายบริหาร

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ นปช. ได้ชุมนุมที่หน้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด สำนักงานใหญ่ ถนน สีลม โดยมีการโจมตีว่าธนาคารกรุงเทพมีส่วนเกี่ยวพันกับประธานองคมนตรีและเป็นแหล่งทุนให้กับกลุ่ม พธม.

วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ กลุ่มชมรมวิทยุชุมชนคนเสื้อแดง ชุมนุมหน้าทำเนียบรัฐบาลเรียกร้องให้นายสาธิต วงศ์หนองเตย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ลาออกจากตำแหน่ง เนื่องจากมีความพยายามและประกาศจะปิดวิทยุชุมชน ๓ คลื่น คือ เอฟเอ็ม ๙๕.๒๕, ๑๐๑.๒๕ และ ๙๖.๓๕

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ แกนนำ นปช. นัดชุมนุมวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ภายใต้ชื่อ “๑๒ มีนาฯ เคลื่อนพลทั้งแผ่นดิน” เพื่อร่วมชุมนุมใหญ่ตั้งแต่วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๓ ที่ถนนราชดำเนิน โดยมีเป้าหมายให้รัฐบาลยุบสภา

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ร.อ.สุพจน์ เมืองครุฑ นายทหารนอกราชการ ประธานการ์ด นปช. จ.นครราชสีมา ได้จัดอบรมการ์ด นปช. ในนาม “นักรบทุ่งสัมฤทธิ์” ประมาณ ๖๐ คน

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษายึดทรัพย์ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีมูลค่า ๔๖,๐๐๐ ล้านบาท ในคดีร่ำรวย

ผิดปกติอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจนายกรัฐมนตรีเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)[๗๖]

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดใส่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาสีลม สาขาพระประแดง สาขาถนนพระราม ๒ และ สาขาศรีนครินทร์

วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๓ นปช. ได้ชุมนุมที่ลานอนุสาวรีย์ ท้าวสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนัดระดมมวลชนก่อนการชุมนุมใหญ่

วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๓ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนยอมรับว่า ได้เดินทางไปเสนอแผนเผด็จศึกรัฐบาลภายใน ๓ วัน ให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่เมืองดูไบ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เพื่อใช้เป็นแนวทางต่อสู้ของกลุ่ม นปช. แต่แกนนำ นปช. ปฏิเสธ

วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๓ รัฐบาลประกาศใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ (ต่อไปนี้จะเรียกว่า พ.ร.บ.ความมั่นคง) ครอบคลุมพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง ตั้งแต่วันที่ ๑๑ - ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ ขณะที่ พธม. ออกแถลงการณ์รวมพลังแผ่นดิน หยุดภัยคุกคามประเทศไทย

วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓ ที่ประชุมกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) -จัดตั้งศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (ศอ.รส.) ซึ่งแปรสภาพจากคณะกรรมการติดตามสถานการณ์ความมั่นคง (คตม.) มีศูนย์ปฏิบัติการหลักอยู่ที่กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ (ร.๑๑ รอ.) รับผิดชอบในการดูแลสถานการณ์การชุมนุม โดยมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรีเป็นผู้อำนวยการ และได้เปิดเผยแผนปฏิบัติการของ ศอ.รส. ว่าได้มอบหมายทหาร ๓๐,๐๐๐ นาย ตำรวจ ๑๐,๐๐๐ นาย และพลเรือน ๑๐,๐๐๐ คน เป็นผู้ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของการชุมนุมกลุ่ม นปช. โดยจะใช้เพียงอุปกรณ์ป้องกันตัวเอง และอุปกรณ์เท่าที่จำเป็นในการระงับเหตุตามหลักสากล เช่น โล่ กระบอง แก๊สน้ำตา ทั้งยังกำหนดให้ทุกเส้นทางที่ไปโรงพยาบาลศิริราชเป็นเส้นทางต้องห้ามสำหรับผู้ชุมนุมทั้งทางบกและทางน้ำ

วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๓ รัฐบาล โดย ศอ.รส. ประกาศมาตรการเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย กำหนดพื้นที่ห้ามใช้เส้นทางคมนาคม การใช้ยานพาหนะ ทั้งห้ามการพกพาอาวุธออกนอกอาคาร รวมทั้งห้ามเข้าไปยังอาคารสถานที่ในพื้นที่บางจุด ขณะที่พรรคเพื่อไทย ยื่นหนังสือต่อ ป.ป.ช. กรณีคณะรัฐมนตรีประกาศใช้ พ.ร.บ.ความมั่นคง เข้าข่ายความผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ขณะเดียวกันนายโคทม อารียา เข้าพบนายกรัฐมนตรี เพื่อยื่นหนังสือขอให้รัฐบาลหาทางออกของปัญหาการชุมนุมทางการเมืองด้วยวิธีการเจรจาและยุติความรุนแรง

วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๓ แกนนำ นปช. ชุมนุม “แดงทั้งแผ่นดิน” และรวมตัวกันตามจุดต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร ใน ๕ จุดหลัก ได้แก่ บริเวณอนุสาวรีย์พิทักษ์รัฐธรรมนูญ บริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช บริเวณสวนป่าวิภาวดีรังสิต ใกล้สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น บริเวณสี่แยกบางนา และบริเวณพระบรมรูปรัชกาลที่ ๖ สวนลุมพินี เริ่มชุมนุมเรียกร้องให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรียุบสภา

---

[๗๖] คำพิพากษาคดีหมายเลขดำที่ อม.๑๔/๒๕๕๑ คดีหมายเลขแดงที่ อม.๑/๒๕๕๓, http://www.supremecourt.or.th/webportal/maincode/admin/announcements/files/March_5_2010_4_44_095319d94849bb8114e8d61ef75999ab.pdf

วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๓ นปช. ได้จัดเตรียมสถานที่การชุมนุม โดยมีการตั้งเวทีขนาดใหญ่ติดหลังคาโดม และเครื่องเสียงที่บริเวณเชิงสะพาน ผ่านฟ้าลีลาศ ขณะเดียวกัน ศาลอาญาอนุมัติหมายจับนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง หนึ่งในแกนนำ นปช. ในความผิดฐานสร้างให้เกิดการปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๖[๗๗] จากกรณีที่นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง กล่าวคำปราศรัยและปลุกระดมในการชุมนุมที่หน้ากองบัญชาการกองทัพบกเมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๓ และที่ลานน้ำพุบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๓ นายโคทม อารียา ร่วมกับเครือข่ายพุทธิกา และกลุ่มเยาวชนศึกษาสันติวิธี ได้จัดงาน “ภาวนาเพื่อสันติ ขอบิณฑบาตความรุนแรง” โดยขอให้ทุกฝ่ายงดใช้อาวุธและความรุนแรงทุกชนิด และประกาศให้พื้นที่การชุมนุมเป็นเขตอภัยทาน เป็นพื้นที่ของความสันติ

วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๓ นปช. ได้เริ่มตั้งเวทีชุมนุมที่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ ตามแนวถนนราชดำเนิน ตั้งแต่สี่แยกคอกวัวถึงสี่แยกสวนมิสกวัน และแนวถนนพิษณุโลก จากสะพานชมัยมรุเชษฐ์ถึงสี่แยกวังแดง โดยนายวีระ มุสิกพงศ์ ประธาน นปช. ได้อ่านแถลงการณ์ นปช. แดงทั้งแผ่นดิน เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรียุบสภาภายใน ๒๔ ชั่วโมง กลุ่มคนเสื้อแดงจำนวนหนึ่งประมาณ ๑,๐๐๐ คน เดินทางไปสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ เพื่อยื่นหนังสือให้สื่อมวลชนนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง ขณะที่กลุ่มคนเสื้อแดงอีกกลุ่มหนึ่งประมาณ ๒,๐๐๐ คน เดินทางไปยื่นหนังสือที่บ้านพักนายกรัฐมนตรีเรียกร้องให้ยุบสภา

วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ใส่กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ (ร.๑ รอ. และ ร.๑ พัน๑ รอ.) หลายลูก มีทหารได้รับบาดเจ็บ ๒ นาย

ขณะที่กลุ่มคนเสื้อแดงกว่า ๓๐,๐๐๐ คน ได้เคลื่อนขบวนไปชุมนุมยังหน้ากรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ ที่ตั้งของ ศอ.รส. เรียกร้องให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ยุบสภา ในขณะเดียวกันนายกรัฐมนตรีได้เรียกประชุมแกนนำพรรคร่วมรัฐบาล และได้ข้อสรุปว่าจะไม่ยุบสภาตามที่กลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้อง

เครือข่ายสันติวิธี ประกอบด้วย ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล เครือข่ายพุทธิกา กลุ่มเยาวชนศึกษาสันติวิธี กลุ่มประชาชนผู้ไม่เอาสงครามกลางเมือง และเครือข่ายหยุดทำร้ายประเทศไทย หยุดใช้ความรุนแรง ร่วมกันเปิดห้องสันติภาพ (PEACE ROOM) เพื่อดำเนินการประมวลและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสันติวิธี วิเคราะห์และเสนอแนะมาตรการสันติวิธีเพื่อป้องกัน ระงับ และบรรเทาความรุนแรง ตลอดจนคลี่คลายความขัดแย้ง และพร้อมเป็นเครือข่ายติดต่อผู้สนับสนุนและเกี่ยวข้องกับสันติวิธีและเรียกร้องรัฐบาลและแกนนำผู้ชุมนุมให้มีการระดมความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการพูดคุยอันอาจนำไปสู่การเจรจา (Talk about Talk) และขอให้กรุงเทพมหานคร (กทม.) นำภาพจากกล้องวงจรปิดใน กทม.ขึ้นเว็บไซต์ออนไลน์ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

---

[๗๗] มาตรา ๑๑๖ ซึ่งอยู่ในหมวดความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ จะพบว่า กฎหมายได้บัญญัติการกระทำที่เข้าข่ายเป็นความผิดไว้ดังนี้ “ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือหรือวิธีอื่นใดอันมิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือติชมโดยสุจริต เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้าย เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชนถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ (๓) เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี”

นปช. แดงทั้งแผ่นดิน ได้ประกาศเจาะเลือด ๑๐๐,๐๐๐ คน คนละ ๑๐ ซีซี เพื่อที่จะนำไปเทยังสถานที่ต่างๆ ประกอบกับการทำพิธีทางไสยศาสตร์สาปแช่ง

วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๐๒.๒๐ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงเอ็มระเบิดเอ็ม ๗๙ ภายในซอยลาดพร้าว ๒๓ ห่างจากบ้านพักของนายอักขราทร จุฬารัตน์ ประธานศาลปกครองสูงสุด ซึ่งอยู่ในซอยลาดพร้าว ๒๕ ประมาณ ๒๐๐ เมตร แต่ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ต่อมาเวลา ๐๓.๔๐ น. เกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดไม่ทราบชนิดใส่บริษัทของญาติของนายเนวิน ชิดชอบ ที่จังหวัดเชียงใหม่ อาคารเสียหายเล็กน้อย

นปช. ได้ทำพิธีเทเลือดที่หน้าทำเนียบรัฐบาลและที่หน้าที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ ต่อมา นายวีระ มุสิกพงศ์ และ แกนนำ นปช. บางส่วน ได้ประชุมหารือกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เพื่อหาแนวทางสันติป้องกันความรุนแรงในการชุมนุมตามสิทธิเสรีภาพและหลักสิทธิมนุษยชน

วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ กลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ชุมนุมหน้าบ้านพักของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี และเผชิญหน้ากระทบกระทั่งกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รักษาความปลอดภัยหน้าบ้านพักนายกรัฐมนตรี จากนั้นมีการเทเลือดที่บริเวณประตูทางเข้าบ้านพัก ผู้ชุมนุมบางส่วนเดินทางไปที่หน้าสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย และยื่นหนังสือเรียกร้องให้ทางสถานทูตฯ ชี้แจงกรณีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อ้างว่าได้รับข้อมูลจากหน่วยข่าวกรองของสหรัฐอเมริกาว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี สั่งการให้ก่อเหตุวินาศกรรมในกรุงเทพมหานคร

นปช. แถลงมติที่ประชุมให้ประกาศอย่างเป็นทางการว่า พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล และนายสุรชัย ด่านวัฒนานุสรณ์ ไม่ใช่กลุ่ม นปช. อีกต่อไป เนื่องจากมีแนวทางการต่อสู้ที่แตกต่างจาก นปช.[๗๘]

ขณะที่ พล.อ.เลิศรัตน์ รัตนวานิช สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภาบางส่วน เข้าพบแกนนำ นปช. เสนอพร้อมเป็นคนกลางในการเจรจาในเวทีประชุมวุฒิสภา รวมทั้งการเปิดอภิปรายรัฐบาลเป็นการทั่วไปโดยไม่ลงมติ ต่อมากลุ่มสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๖๐ คน ได้ร่วมลงชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปรัฐบาลโดยไม่ลงมติ

วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๓ กลุ่มคนเสื้อแดงประมาณ ๓๕ คน ชุมนุมหน้าอาคารตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อสอบถามถึงความผิดปกติเนื่องจากดัชนีหลักทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้นในขณะที่สถานการณ์ทางการเมืองค่อนข้างตึงเครียด

ขณะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้เข้าร่วมประชุมข้อตกลงเพื่อการเคารพสิทธิเสรีภาพและสันติวิธีในการชุมนุมกับรัฐบาล โดยมีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เข้าร่วมประชุมที่ ศอ.รส. กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

เกิดเหตุคนร้ายใช้อาวุธสงครามยิงบ้านพักของประชาชนในซอยทองหล่อ ๓ ภายในซอยสุขุมวิท ๕๕ และซอยสุขุมวิท ๕๓

วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๓ สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ได้ประกาศร่วมสนับสนุนการชุมนุมของ นปช.

---

[๗๘] แกนนำ นปช. มีมติขับ “เสธ.แดง-สุรชัย” ออกจากกลุ่ม, http://prachatai.com/journal/2010/03/28327

วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายยิงจรวดอาร์พีจีเข้าไปกระทรวงกลาโหม มีนายทหารบาดเจ็บ ๑ นาย (ภายหลังได้จับกุมผู้ต้องหาโดยศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุกเป็นเวลา ๓๘ ปี) และมีเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเอ็ม ๖๗ เข้าไปยังสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

กลุ่มผู้ชุมนุม นปช. จัดขบวนรถจำนวนมาก เคลื่อนขบวนแบบดาวกระจายไปรอบกรุงเทพมหานครตามเส้นทางสายสำคัญต่างๆ

วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเอ็ม ๖๗ ใส่ป้อมรักษาความปลอดภัย หมวดการทางตลิ่งชัน สำนักงานบำรุงทางธนบุรี ถนนสิรินธรขาเข้า ขณะที่ ศอ.รฉ. ประกาศห้ามใช้เส้นทางบางเส้นทาง

วันเดียวกัน นปช. ออกแถลงการณ์ฉบับที่ ๓ ยืนยันข้อเรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภาทันที โดย นปช. ยินดีให้มีการเจรจา โดยผู้เจรจาคือตัวแทนผู้มีอำนาจเต็มของแต่ละฝ่าย ฝ่ายรัฐบาลต้องเป็นนายกรัฐมนตรีเท่านั้น

วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าไปยังอาคารของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นสถานที่ประชุม ครม. ขณะที่ กอ.รมน. ได้จัดกำลังพลให้กับทาง ศอ.รส. เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลสถานการณ์การชุมนุม โดยจัดกำลังพลทั้งสิ้น ๒๐๘ กองร้อย จำนวนประมาณ ๔๗,๐๐๐ นาย วันเดียวกันพรรคเพื่อไทยออกแถลงการณ์ เรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภา เพื่อเลือกตั้งใหม่

วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายวางระเบิดด้านข้างห้างเซ็นทรัลแอร์พอร์ตพลาซ่า จังหวัดเชียงใหม่ วางระเบิดซีโฟร์จุดระเบิดด้วยการตั้งเวลาบริเวณตู้ควบคุมไฟฟ้าริมรั้วของศาลากลาง จังหวัดนนทบุรี และขว้างระเบิดเอ็ม ๖๗ ใส่กรมบังคับคดี เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ขณะที่ ศอ.รส. ได้ออกประกาศเพิ่มเติมในเรื่องห้ามนำอาวุธออกนอกเคหสถาน นอกจากเรื่องห้ามใช้เส้นทางคมนาคมและการใช้ยานพาหนะ

วันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ตรวจพบระเบิดเอ็ม ๒๖ ที่ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ แต่สามารถเก็บกู้ได้และเกิดเหตุคนร้ายปาระเบิดใส่รถกระบะที่ ถนนติวานนท์ ช่วงก่อนถึงกระทรวงสาธารณสุข แต่ระเบิดไม่ทำงาน

วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ตรวจพบวัตถุระเบิดชนิดเอ็ม ๖๗ ถูกบรรจุอยู่ในถุงพลาสติก ตกอยู่ภายในลานจอดรถที่สำนักงานอัยการสูงสุด ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพฯ แต่ระเบิดไม่ทำงาน

วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๓ นปช. ได้เคลื่อนขบวนผู้ชุมนุม ๘ สาย ไปกดดันเจ้าหน้าที่บริเวณที่ตั้งกองกำลังทหารรอบพื้นที่ชุมนุมจำนวน ๘ จุด เรียกร้องให้ถอนกำลังกลับกรมกองของตน โดยทหารทุกจุดยอมถอนกำลังออกจากที่ตั้งทั้งหมด ยกเว้นในทำเนียบรัฐบาล วันเดียวกันเกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเอ็ม ๖๗ เข้าใส่บริเวณกรมศุลกากร สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ ๗ คน ตรวจพบระเบิดเอ็ม ๖๗ บริเวณปั๊มน้ำมันคาลเท็กซ์ ถนนนวมินทร์ เหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ที่ร้านอาหารลุงใหญ่ ถนนรามอินทรา และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ มีผู้ได้รับบาดเจ็บ ๓ คน

วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าใส่สนามฟุตบอลในกองพันทหารราบที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ ถนนพหลโยธิน ซึ่งเป็นที่ทำการ ศอ.รส. มีทหารได้รับบาดเจ็บ ๔ คน เกิดเหตุคนร้ายใช้อาวุธปืน .๓๘ ยิงใส่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขา

สะพานขาว กรุงเทพฯ จำนวน ๕ นัด เกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเอ็ม ๖๗ ใส่ป้ายรถเมล์ใกล้บ้านพักของนายบรรหาร ศิลปอาชา แกนนำพรรคชาติไทยพัฒนา ซึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาล ย่านบางพลัด กรุงเทพฯ มีผู้บาดเจ็บ ๑ คน เกิดเหตุคนร้ายใช้อาวุธปืนยิงใส่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาบางยี่ขัน กรุงเทพฯ กระจกแตก และเกิดเหตุคนร้ายวางระเบิดตู้โทรศัพท์สาธารณะ วัดทรายมูลเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เวลา ๙.๐๐ นปช. เคลื่อนขบวนไปชุมนุมยังกองพันทหารราบที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ พร้อมยื่นข้อเสนอส่งตัวแทน ๔ คน เข้าไปเจรจากับนายกรัฐมนตรี ต่อมาเวลา ๑๑.๐๐ น. นายสาทิตย์ วงหนองเตย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงยอมรับให้มีการเจรจาตามที่ นปช. เสนอ การเปิดการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับแกนนำ นปช. เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการวันแรก เมื่อเวลา ๑๖.๐๐ น. ที่สถาบันพระปกเกล้าและมีการถ่ายสอดทดผ่านสถานีโทรทัศน์ โดยฝ่ายรัฐบาลมี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นายกอร์ปศักดิ์ สภาวสุ และนายชำนิ ศักดิเศรษฐ์ ขณะที่แกนนำ นปช. มีนายวีระ มุสิกพงศ์ นายจตุพร พรมพันธ์ และ นพ.เหวง โตจิราการ แต่การเจรจาไม่สามารถหาข้อสรุปที่เป็นที่ยุติได้ วันเดียวกันกลุ่มแนวร่วมคนรักชาติ สวมเสื้อสีขาวประมาณ ๒๐๐ คน รวมตัวกันที่สถานีรถไฟฟ้าบีทีเอส สถานีสนามกีฬาแห่งชาติ เรียกร้องให้คนกรุงเทพฯ ออกมาแสดงจุดยืนให้ นปช. ยุติการชุมนุม

วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเอ็ม ๒๖ ที่ศาลปกครอง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดเหตุคนร้ายใช้อาวุธปืน .๓๘ ยิงใส่อาคารธนาคารกรุงเทพ จำกัด สาขาบางยี่ขัน และขว้างระเบิดปิงปองใส่รั้วทำเนียบ ระหว่างประตู ๕ และ ๗ ด้านสะพานมัฆวานรังสรรค์ ขณะที่ ศอ.รส. ประกาศให้ตำรวจ และทหาร สามารถพกอาวุธได้ในจุดสำคัญๆ เพื่อระงับเหตุ แต่ยังคงห้ามเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่บริเวณรอบการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดงมิให้พกอาวุธนอกจากอุปกรณ์ควบคุมฝูงชนเท่านั้น[๗๙] วันเดียวกันมีการเปิดการเจรจาระหว่างรัฐบาลกับแกนนำ นปช. เป็นวันที่สอง โดย นปช. เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรียุบสภาภายใน ๒ สัปดาห์ ขณะที่รัฐบาลเสนอให้ยืดเวลาออกไปอีก ๙ เดือน ทำให้การเจรจาไม่มีข้อยุติ ขณะที่ พธม. ออกแถลงการณ์คัดค้านข้อเรียกร้องของกลุ่ม นปช.

วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๓ แกนนำ นปช. ได้ประกาศระดมประชาชนมาชุมนุมครั้งใหญ่อีกครั้ง ในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๓ โดยรัฐบาลได้ประกาศขยายการใช้ พ.ร.บ.ความมั่นคง ออกไปถึงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ วันเดียวกันเกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเอ็ม ๖๗ ใส่หน้าอาคารมูลนิธิรัฐบุรุษ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ถนนอู่ทองนอก

วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๓ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี เรียกร้องให้ผู้ชุมนุมรวมพลังต่อสู้ครั้งใหญ่ในวันที่ ๓ เมษายน เพื่อเปลี่ยนแปลงการเมือง ปรับโครงสร้างครั้งใหญ่และแก้กฎหมาย[๘๐]

๒.๒.๗ ลำดับเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

เหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ มีผู้เสียชีวิตจำนวน ๙๒ คน และบาดเจ็บกว่า ๑,๕๐๐ คน[๘๑] โดยมีลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นตั้งแต่เดือนเมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓ ดังนี้

---

[๗๙] สรุปเหตุป่วนเมือง ปาบี้ม-ยิงระเบิด ๑ เดือน กว่า ๓๐ ครั้ง, http://hilight.kapook.com/view/47429

[๘๐] มาร์คอ้อนเจรจาอีก แม้วสั่งสู้! จบก่อนสงกรานต์, วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๓, http://www.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TUROd01ERXdNVEF4TURRMU13PT๐=

วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๓ กลุ่มคนเสื้อหลากสี นำโดย นายแพทย์ตุลย์ สิทธิสมวงศ์ จัดชุมนุมโดยใส่เสื้อสีชมพู ที่หน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ ๒ รัชกาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกาศวัตถุประสงค์ในการรวมตัวกันเพื่อแสดงให้สาธารณชนเห็นว่าภาคประชาชนยึดมั่นในหลักความสงบสันติ ไม่ต้องการให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใช้กฎหมู่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประเทศ

วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๓ นายแพทย์เหวง โตจิราการ นายสุพร อัตถาวงศ์ และแกนนำ นปช. เดินทางไปยื่นจดหมายเปิดผนึกถึงนางฮิลลารี คลินตัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ผ่านเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย โดยขณะที่เคลื่อนขบวนไปยังสถานทูต มีการกระทบกระทั่งกับกลุ่มคนสวมเสื้อสีชมพูที่ชุมนุมคัดค้านอยู่ที่ลานพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ ๖ สวนลุมพินี

วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายลอบวางระเบิดภายในลานจอดรถด้านหลังโรงพยาบาลเซ็นทรัล เชียงใหม่ เมโมเรียล และหน้าองค์การโทรศัพท์ สาขาผดุงกรุงเกษม กรุงเทพฯ

นปช. เคลื่อนขบวนออกจากเวทีเชิงสะพานผ่านฟ้า ถนนราชดำเนิน มุ่งหน้าไปสี่แยกราชประสงค์ และตั้งเวทีที่บริเวณแยกราชประสงค์ โดยมีผู้ชุมนุมจากต่างจังหวัดและปริมณฑลเดินทางเข้ามาเพิ่มเติม ผู้ชุมนุมอีกจำนวนหนึ่งนำโดย นายขวัญชัย ไพรพนา เคลื่อนขบวนไปปิดล้อมสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (ช่อง ๑๑ เอ็นบีที) เรียกร้องให้หยุดเสนอข่าวบิดเบือน ช่วงเย็นจึงมีการสลายตัวกลับไปสมทบกับผู้ชุมนุมที่แยกราชประสงค์ ส่วนหนึ่งกลับไปยังสะพานผ่านฟ้า ถนนราชดำเนิน ซึ่งยังคงมีเวทีปราศรัยและมีผู้ชุมนุมอยู่จำนวนมาก

ขณะเดียวกัน ศอ.รส. ได้มีประกาศ ฉบับที่ ๕ ให้บุคคลที่เป็นแกนนำหรือผู้ที่จัดให้มีการชุมนุม และผู้ร่วมการชุมนุมออกจากพื้นที่บริเวณแยกราชประสงค์[๘๒] และประกาศห้ามใช้เส้นทาง[๘๓]

วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๓ เวลา ๑๖.๐๐ น. ศอ.รส. ออกประกาศฉบับที่ ๖ เรื่องห้ามบุคคลเข้าหรือให้ออกจากบริเวณพื้นที่ อาคารสถานที่ที่กำหนด[๘๔] และประกาศว่าการชุมนุมประท้วงที่สี่แยกราชประสงค์ผิดกฎหมาย และขอให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ก่อนรัฐบาลดำเนินการตามกฎหมาย

เกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเอ็ม ๖๗ บริเวณทางเข้าสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง ๑๑ และยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ยิงใส่ห้างแม็คโคร สาขาเชียงใหม่ และโรงงานเฟอร์นิเจอร์ดนานุวัฒน์ จังหวัดเชียงใหม่

---

[๘๑] ศูนย์เอราวันสรุปยอดผู้บาดเจ็บ ณ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ จำนวน ๑๔๙๓ คน อย่างไรก็ตามจากข้อมูลที่ คอป. ได้รับพบว่ามีผู้บาดเจ็บทั้งเล็กน้อยและสาหัสจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑,๕๐๐ คน

[๘๒] ๑. ถนนราชดำริ ตั้งแต่แยกราชประสงค์ ถึงแยกประตูน้ำ ๒. ถนนราชดำริ ตั้งแต่แยกราชประสงค์ ถึงสถานีรถไฟฟ้าราชดำริ ๓. ถนนพระรามที่ ๑ ตั้งแต่แยกราชประสงค์ ถึงแยกปทุมวัน ๔. ถนนสุขุมวิท ตั้งแต่แยกราชประสงค์ ถึงแยกชิดลม

[๘๓] ประกาศ เรื่อง ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ ฉบับที่ ๔

[๘๔] ๑. ถนนพระรามที่ ๔ ตั้งแต่แยกตัดกับถนนสาทรถึงแยกสามย่าน ๒. ถนนสาทรตั้งแต่แยกตัดกับถนนพระรามที่ ๔ ถึงแยกตัดกับถนนเจริญกรุง ๓. ถนนสีลมตั้งแต่แยกตัดกับถนนพระรามที่ ๔ ถึงแยกตัดกับถนนเจริญกรุง ๔. ถนนสุรวงศ์ ตั้งแต่แยกตัดกับถนนสุรวงศ์ ถึงแยกตัดกับถนนสาทร ๕. ถนนเจริญกรุง ตั้งแต่แยกตัดกับถนนสุรวงศ์ ถึงแยกตัดกับถนนสาทร ๖. ถนนราชดำริ ตั้งแต่สถานีรถไฟฟ้าราชดำริ ถึงแยกตัดกับถนนพระรามที่ ๔ ๗. ถนนพญาไท ตั้งแต่แยกสามย่านถึงแยกราชเทวี ๘. ถนนรัชดาภิเษก ตั้งแต่แยกตัดกับถนนสุขุมวิท ถึงแยกตัดกับถนนพระรามที่ ๔ ๙. ถนนดินแดง ตั้งแต่แยกตัดกับถนนรัชดาภิเษก ถึงแยกตัดกับถนนทวีมิตร ๑๐. ถนนทวีมิตร ๑๑.ถนนรัชดาภิเษก ตั้งแต่แยกตัดกับถนนดินแดงถึงแยกตัดกับรัชดาภิเษกซอย ๘

วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๓ เกิดเหตุระเบิดรถยนต์หรือคาร์บอมบ์ บริเวณลานจอดรถด้านหน้าสถานบันเทิงโพไซดอน ถนนรัชดาภิเษก

กลุ่ม นปช. ปิดล้อมอาคารศูนย์ราชการส่วนที่เป็นที่ทำการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และบางส่วนได้ฝ่าแนวกั้นของเจ้าหน้าที่เข้าไปด้านใน เพื่อเรียกร้องให้ กกต. ลงมารับหนังสือข้อเรียกร้อง และเพื่อกดดันให้ลงมติในคดียุบพรรคประชาธิปัตย์ ขณะเดียวกัน รัฐบาลยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ นปช. ออกจากพื้นที่การชุมนุมบริเวณสี่แยกราชประสงค์ ศาลแพ่งมีคำสั่งในคดีหมายเลขดำที่ ร.๒/๒๕๕๓ คดีหมายเลขแดงที่ ร.๒/๒๕๕๓ ว่าการชุมนุมของ นปช. เป็นการใช้เสรีภาพเกินกว่าขอบเขตของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๖ อันเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย มีคำวินิจฉัยว่าเมื่อรัฐประกาศภาวะฉุกเฉิน ตามพรก.แล้ว รัฐย่อมมีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายได้ ขณะที่แกนนำ นปช. ประกาศยื่นอุทธรณ์คดีและปักหลักชุมนุมต่อไป

วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายลอบวางระเบิดแสวงเครื่องที่บริเวณทางเข้าประตูใหญ่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ระเบิดไม่ทำงาน และคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ใส่บริเวณลานจอดรถด้านหลังพรรคประชาธิปัตย์ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับบาดเจ็บ ๒ คน

วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๐๐.๓๐ น. เกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเอ็ม ๒๖ หน้าป้อมตำรวจชุมชน ปากทางเข้าห้างเทสโก้โลตัส ถนนนวมินทร์ กรุงเทพฯ เวลาประมาณ ๐๑.๓๐ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ จากสะพานพระราม ๘ เข้าไปยังข้างห้องสำนักงานผู้บัญชาการทหารบก เจ้าหน้าที่ทหารบาดเจ็บ ๑ คน และเวลาประมาณ ๐๗.๐๐ น. มีการวางระเบิดแบบตั้งเวลา บริเวณใต้สะพานวงแหวนขาออกลงสู่ถนนรามอินทรา ใกล้กับห้างแฟชั่นไอร์แลนด์ กรุงเทพฯ

แกนนำ นปช. นำโดยนายสุพร อัตถาวงศ์ นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง นายยศวริศ ชูกล่อม และนายพายัพ ปั้นเกตุ นำกลุ่มผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนเข้าปิดล้อมรัฐสภาและมีบางส่วนบุกเข้าไปภายในรัฐสภาและเกิดเหตุการณ์ชุลมุน จน ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลหลายคนต้องหลบหนีออกจากรัฐสภา ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้ขยายระยะเวลาการประกาศใช้ พ.ร.บ.ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.๒๕๕๑ ออกไปอีกตั้งแต่วันที่ ๘ - ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ แต่ต่อมาเวลา ๑๘.๐๐ น. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี พร้อมรองนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี แถลงภายหลังการประชุมคณะรัฐมนตรีนัดพิเศษ ผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่ความร้ายแรงในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อใช้บังคับพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (ต่อไปนี้จะเรียกว่า "พรก.ฉุกเฉิน") และจัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.)

ศอฉ. ประกาศคำสั่งระงับการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนล โดยให้เหตุผลว่า “การที่สถานีพีเพิลแชนแนล ถ่ายทอดการชุมนุม นปช. ที่เวทีราชประสงค์ โดยมีการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารและส่งผลกระทบต่อสถาบัน บุคคล และองค์กร ทำให้เกิดความเข้าใจผิด เป็นการปลุกระดมประชาชนให้มีความเกลียดชังรัฐและเจ้าหน้าที่ ทั้งการถ่ายทอดการชุมนุมดังกล่าว ซึ่งถูกประกาศว่าเป็นการชุมนุมที่ผิดกฎหมายและขัดต่อรัฐธรรมนูญตามคำสั่งศาลแพ่งจึงเป็นการทำผิดกฎหมายและสนับสนุนการทำผิดกฎหมาย”[๘๕] และประกาศห้ามมิให้บุคคลเข้าในพื้นที่สถานีบริการ

---

[๘๕] ศอฉ. แจงปิดพีทีวีเพราะบิดเบือนข่าวสาร "สาทิตย์" แจง ปิดพีทีวีเพราะบิดเบือนข่าวสาร เตรียมจัดการวิทยุชุมชนเป็นคิวต่อไป วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๓, http://www.komchadluek.net/detail/20100408/55195/

ภาคพื้นดินไทยคมลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี และห้ามเข้าพื้นที่บริเวณบริษัท ไทยคม จำกัด (มหาชน) สถานีดาวเทียมไทยคม ถนนรัตนาธิเบศร์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี[๘๖] และห้ามนำบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าร่วมชุมนุม[๘๗]

เวลา ๑๙.๓๐ น. เจ้าหน้าที่ทหารจำนวน ๗ กองร้อยพร้อมอุปกรณ์ปราบจลาจล เช่น โล่ กระบอง แก๊สน้ำตา รถฉีดน้ำ[๘๘] เคลื่อนกำลังมาที่สถานีดาวเทียมไทยคม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เพื่อดำเนินการปิดสัญญาณการออกอากาศของสถานีประชาชนหรือพีเพิลแชนแนล โดยเจ้าหน้าที่สถานีดาวเทียมไทยคมอธิบายว่าไม่สามารถตัดสัญญาณได้เนื่องจากสัญญาไม่ได้ขึ้นจากที่สถานี เจ้าหน้าที่ทหารจึงได้ใช้วิธีส่งสัญญาณรบกวนจนกระทั่งสัญญาณการออกอากาศของสถานีประชาชนถูกรบกวนจนกระทั่งภาพขาดหายไปเมื่อเวลาประมาณ ๒๑.๕๐ น.

วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๓ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ แกนนำ นปช. ปราศรัยว่าจะตอบโต้การออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงและการปิดสถานีประชาชน ด้วยการระดมกลุ่มคนเสื้อแดงทั่วประเทศครั้งใหญ่ในวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๓ และมีกลุ่มคนเสื้อแดง ประมาณ ๕๐๐ คน ชุมนุมกันที่บริเวณหน้าสถานีดาวเทียมไทยคม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เพื่อขอให้บริษัทไทยคม จำกัด (มหาชน) เปิดสัญญาณเชื่อมต่อสถานีประชาชน ขณะที่ ศาลอาญาออกหมายจับแกนนำ นปช. ๗ คน กรณีนำผู้ชุมนุมบุกรัฐสภาในฐานความผิดข้อหาหน่วงเหนี่ยวทำให้เสียเสรีภาพและข่มขืนใจให้กระทำการใดหรือมิกระทำการใด

วันเดียวกัน เวลาประมาณ ๐๐.๐๔ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ และอาวุธปืนเอ็ม ๑๖ เข้าใส่ที่ทำการพรรคการเมืองใหม่ ถนนพระสุเมรุ มีผู้ได้รับบาดเจ็บ ๑ คน เวลาประมาณ ๐๑.๒๐ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ และอาวุธปืนเอ็ม ๑๖ ใส่อาคารทีพีไอ ถนนนราธิวาสราชนครินทร์ มีผู้ได้รับบาดเจ็บ ๑ คน และประมาณ ๒๐.๐๐ น. เกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเอ็ม ๒๖ บริเวณลานจอดรถของกรมการขนส่งทางบก ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ

วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๓ กลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน เคลื่อนขบวนไปยังสถานีไทยคม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เพื่อเรียกร้องให้ยุติการระงับการเผยแพร่สัญญาณการออกอากาศของสถานีประชาชน มีการนำกองกำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมด้วยการฉีดน้ำ แก๊สน้ำตา และปืนกระสุนยาง ในขณะผู้ชุมนุมบุกเข้าไปในพื้นที่สถานีดาวเทียมไทยคมและมีการปะทะกัน มีผู้ชุมนุมและทหารได้รับบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง ภายหลังผู้ชุมนุมได้ยึดอาวุธและมีการเจรจาให้ทหารถอนกำลังกลับไป สถานีดาวเทียมไทยคมได้ประสานงานให้มีการเชื่อมต่อสัญญาณให้สถานีประชาชนทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมเดินทางกลับ และคืนอาวุธที่ยึดได้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ต่อมาในช่วงค่ำ เจ้าหน้าที่ทหารได้เข้ามาดำเนินการปิดสัญญาณการออกอากาศของสถานีประชาชนอีกครั้งหนึ่ง (รายละเอียดเหตุการณ์ความรุนแรงที่สถานีดาวเทียมไทยคมปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

ศอฉ.แจงปิดพีทีวีเพราะบิดเบือนข่าวสาร.html, ก่อนหน้านี้นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี ได้สั่งการให้กระทรวงไอทีชียุติการให้สัญญาณสถานีพีเพิลแชนแนล, อ้างอิงจาก "วงครม.เผย"สุเทพ"ขอคำตอบ"ไทยคม" ตัดสัญญาณ"ทีวีดาวเทียมบิดเบือน" ถ้าทำไม่ได้จะจัดการเอง", มติชน, วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1270616709&grpid=10&catid=no

[๘๖] ประกาศ ศอฉ. เรื่อง ห้ามใช้อาคาร หรือเข้าไป หรืออยู่ในสถานที่ใดๆ หรือห้ามเข้าไปในพื้นที่ใดๆ

[๘๗] ประกาศ ศอฉ. เรื่อง ห้ามมิให้นำพาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามาเพื่อร่วมการชุมนุม

[๘๘] การเข้าให้ข้อมูลของ พล.ต.ทวีป กิ่งเกล้า ผบ.ศปภอ.ทบ. วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ศาลอาญาได้อนุมัติหมายจับตาม พรก.ฉุกเฉิน จับแกนนำและผู้ร่วมชุมนุม ด้วยเป็นผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้สนับสนุนการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ตามหมายจับที่ ฉฉ ๘-๒๔/๒๕๕๓ ตาม พรก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ มาตรา ๑๑ (๑) ที่ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำเช่นว่านั้น หรือปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๓ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๗ คน ได้แก่ ๑. นพ. เหวง โตจิราการ อายุ ๕๙ ปี ๒.นางดารุณี กฤตบุญญาลัย อายุ ๖๑ ปี ๓.นายจรัญ ดิษฐาอภิชัย อายุ ๖๓ ปี ๔.นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ อายุ ๓๕ ปี ๖.นายนิสิต สินธุไพร อายุ ๕๐ ปี ๖.นายวีระ มุสิกพงศ์ อายุ ๖๒ ปี ๗.นายก่อแก้ว พิกุลทอง อายุ ๔๕ ปี ๘.นายขวัญชัย สารคำ หรือไพรพนา อายุ ๕๘ ปี ๙.นายชินวัฒน์ หาบุญพาด อายุ ๖๖ ปี ๑๐.นายวิภูแถลง พัฒนภูมิไท อายุ ๕๘ ปี ๑๑.นายอดิศร เพียงเกษ อายุ ๕๗ ปี ๑๒.นายวรพล พรหมิกบุตร อายุ ๕๓ ปี ๑๓.พ.ต.ท.ไวพจน์ อาภรณ์รัตน์ อายุ ๕๑ ปี ๑๔.นายสำเริง ประจำเรือ อายุ ๔๕ ปี ๑๕.นายวิสา คัญทัพ อายุ ๕๖ ปี ๑๖.นางไพจิตร อักษรณรงค์ อายุ ๔๘ ปี และ ๑๗.พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล (เสธ.แดง)

วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ช่วงบ่ายผู้ชุมนุมทราบข่าวการเคลื่อนกำลังของเจ้าหน้าที่ทหารเพื่อเตรียมการสลายการชุมนุม นายขวัญชัย ไพรพนา แกนนำ นปช. จึงนำผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนไปปิดล้อมประตูกองบัญชาการกองทัพภาคที่ ๑ บนถนนราชดำเนินนอก เจ้าหน้าที่ทหารจึงเข้าสลายการชุมนุมเพื่อผลักดันให้ผู้ชุมนุมกลับมารวมตัวกันที่เวทีสะพานผ่านฟ้า เหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้ชุมนุมถูกยิงเสียชีวิตในเวลาต่อมาจำนวน ๑ คน

ช่วงเย็นเจ้าหน้าที่ทหารพร้อมอุปกรณ์ควบคุมฝูงชนและอาวุธสงคราม ได้เคลื่อนกำลังเข้าสลายการชุมนุมของกลุ่ม นปช. โดยเคลื่อนกำลังส่วนหนึ่งมาจากฝั่งธนบุรีข้ามสะพานปิ่นเกล้ามาเพื่อสมทบกับเจ้าหน้าที่ทหารอีกส่วน และเคลื่อนกำลังเข้าควบคุมพื้นที่ถนนข้าวสาร ถนนตะนาว และถนนดินสอ เพื่อขอคืนพื้นที่และเปิดช่องทางจราจรบริเวณถนนราชดำเนิน สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า และสะพานพระราม ๘ ผู้ชุมนุมพยายามต่อสู้ขัดขวางเจ้าหน้าที่จนกระทั่งช่วงเวลาค่ำประมาณ ๒๐.๐๐ น. เหตุการณ์ปะทะทวีความรุนแรงเป็นเหตุมีผู้บาดเจ็บกว่า ๘๐๐ คน ในจำนวนนี้เป็นเจ้าหน้าที่ทหารกว่า ๓๐๐ คน และมีผู้เสียชีวิตอีก ๒๕ คน รวมกับผู้เสียชีวิต ๑ คนจากเหตุการณ์ช่วงบ่ายเป็น ๒๖ คน ในจำนวนนี้เป็นเจ้าหน้าที่ทหาร ๕ คน รวมถึง พ.อ. ร่มเกล้า ธุวธรรม เป็นพลเรือน ๒๑ คน รวมถึงนักข่าวต่างประเทศชาวญี่ปุ่น ทั้งในเหตุการณ์ดังกล่าวผู้ชุมนุมได้ยึดอาวุธของเจ้าหน้าที่ทหารไปจำนวนมาก และมีการปรากฏตัวของกองกำลังไม่ทราบฝ่ายที่เรียกว่า “คนชุดดำ”[๘๙] ใช้อาวุธสงครามโจมตีเจ้าหน้าที่ทหาร (รายละเอียดเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

ในวันเกิดเหตุการณ์ปะทะกันที่สี่แยกคอกวัวและหน้าโรงเรียนสตรีวิทยา ได้เกิดเหตุร้ายหลายแห่งอย่างต่อเนื่อง ในช่วงเช้ามืดวันเดียวกัน เวลาประมาณ ๐๓.๓๐ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าใส่รั้วสังกะสีที่กำลังก่อสร้างของกองบังคับการปราบปราม และเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ใส่ตึกนารีสโมสร ทำเนียบรัฐบาล แต่ระเบิดไม่ทำงาน เวลาประมาณ ๒๐.๑๕ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ใส่ห้องสีงาช้าง ชั้น ๒ ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล แต่ไม่

---

[๘๙] โดยในรายงานฉบับนี้ คำว่า "คนชุดดำ" หมายถึง คนหรือกลุ่มบุคคลที่มีอาวุธสงครามและใช้อาวุธสงครามต่อต้านรัฐบาลและ/หรือ เจ้าหน้าที่ทหาร โดยการก่อเหตุความรุนแรงในช่วงก่อนและระหว่างเหตุการณ์เดือนเมษายน-พฤษภาคม ๒๕๕๓

มีผู้ได้รับบาดเจ็บ เวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น. เกิดเหตุการณ์วางระเบิด ๖ ลูกที่เสาไฟฟ้าแรงสูงขนาด ๒๓๐ กิโลโวลต์ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ริมถนนสายเอเชีย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับความเสียหายแต่เสาไฟฟ้าไม่ล้มลงเนื่องจากระเบิดไม่ทำงาน ๓ ลูก (โดยตรวจพบเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๓)

วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๓ นปช. ประมาณ ๑,๐๐๐ คน ได้เดินทางไปชุมนุมหน้าสถานีดาวเทียมไทยคม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เพื่อเรียกร้องให้มีการเชื่อมต่อสัญญาณช่องสถานีประชาชน โดยมีนายชูชีพ หาญสวัสดิ์ เป็นตัวแทนเข้าเจรจากับเจ้าหน้าที่สถานี จนได้รับการเชื่อมต่อสัญญาณออกอากาศเป็นปกติ ส่วนที่อนุเสาวรีย์ประชาธิปไตย กลุ่ม นปช. ได้จัดพิธีสวดพระอภิธรรมศพ ให้กับคนเสื้อแดงที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับทหารเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

วันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๐๐.๓๐ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ยิงใส่บ้านพักของ พ.อ.ทรงพล นีระสิงห์ ตรงข้ามบ้านพักของรองผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ถนนประดิพัทธ์ กรุงเทพฯ และเวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น.กลุ่ม นปช. ได้เคลื่อนขบวนแห่ศพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ไปตามถนนสายต่างๆ ในกรุงเทพฯ ขณะที่นายกรัฐมนตรีออกแถลงการณ์พิเศษ โดยมีสาระสำคัญว่าหลังปฏิบัติการขอคืนพื้นที่เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ จนถึงขณะนี้ มีบุคคลจำนวนหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ก่อการร้ายอาศัยประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่มาชุมนุมเป็นเครื่องมือก่อความไม่สงบ รัฐบาลและ ศอฉ. จึงกำหนดมาตรการแยกกลุ่มผู้ก่อการร้ายออกจากประชาชนผู้บริสุทธิ์

วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๓ นปช. ได้ยุติการชุมนุมที่สะพานผ่านฟ้า ถนนราชดำเนิน เพื่อไปร่วมการชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์พื้นที่เดียว นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ แกนนำ นปช. ได้ประกาศว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ได้ฝากเงินผ่านนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ อดีตนายกรัฐมนตรี มาช่วยเหลือครอบครัวกลุ่มคนเสื้อแดงที่เสียชีวิต รายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ขณะที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งให้ตำรวจตั้งคณะทำงานสืบสวนสอบสวนหาผู้ก่อการร้ายในเหตุการณ์ปะทะเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ และ ศอฉ. มีคำสั่งให้กำลังพลสามารถใช้ปืนลูกซองหรือปืนพกได้ในการป้องกันตนเองหรือตอบโต้กลุ่มคนร้าย โดยให้ใช้อาวุธปืนทำการยิงเมื่อปรากฏภัยคุกคาม หรือกลุ่มติดอาวุธที่มีท่าทีคุกคามต่อชีวิตของเจ้าหน้าที่หรือประชาชนผู้บริสุทธิ์

วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๓ นปช. ได้รื้อถอนเวทีที่สะพานผ่านฟ้า ถนนราชดำเนิน เพื่อไปรวมที่แยกราชประสงค์เพียงแห่งเดียว พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก ศอฉ. แถลงว่า ขณะนี้มีการนำวีดีทัศน์หรือคลิปวีดิโอในช่วงที่มีการขอคืนพื้นที่เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ออกเผยแพร่ตามเว็บไซต์ต่างๆ ซึ่งมีการตัดต่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ ศอฉ. จึงได้นำคลิปบางส่วนที่เป็นต้นฉบับมาให้แก่ผู้สื่อข่าว ขณะที่นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ แกนนำ นปช. ได้นำนายมานพ ชาญชั่งทองการ์ด นปช. มาแสดงตัวต่อสื่อมวลชน โดยระบุว่า นายมานพ เป็นบุคคลที่ถูกเข้าใจผิดว่าเป็นชายชุดดำที่ใช้อาวุธปืนยิงเข้าใส่ทหารในเหตุปะทะเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๓ นายปณิธาน วัฒนายากร ปฏิบัติหน้าที่โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงว่า นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี ได้ออกคำสั่งให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและให้การสนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งมีนักธุรกิจและอดีตนักการเมืองมารายงานตัวต่อ ศอฉ. โดยจะเริ่มส่งหมายเรียกให้มารายงานตัวตั้งแต่วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๓

เป็นต้นไป ขณะที่นายอารีย์ ไกรนรา หัวหน้ารักษาความปลอดภัยหรือหัวหน้าการ์ด นปช. ได้เปิดเผยว่า จะมีการเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยให้แก่แกนนำ นปช. โดยจะเพิ่มจำนวนการ์ดอีก ๑ เท่า ในพื้นที่ฝั่งเพลินจิต ราชดำริ และปทุมวัน และจะมีการตั้งแผงเหล็กป้องกันเป็น ๓ ชั้น และนำไฟแบบสปอตไลท์มาติดตั้งเพื่อส่องไปตามอาคารโดยรอบเวที วันเดียวกันเจ้าหน้าที่ตรวจพบระเบิดซีโฟร์ขนาด ๑.๕ ปอนด์ เพิ่มเติมที่เสาไฟฟ้าแรงสูง บริเวณตำบลเชียงรากน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ใกล้เคียงกับจุดที่เคยเกิดระเบิดเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

วันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามสนธิกำลังกับหน่วยอรินทราช และเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาล ๔ ปิดล้อมโรงแรมเอสซีปาร์ค ถนนประชาอุทิศ เพื่อค้นหาและจับกุมแกนนำ นปช. ๕ คน แต่กลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ประมาณ ๑,๐๐๐ คน ได้ทำการปิดล้อมโรงแรมฯ ช่วยให้แกนนำ นปช. ทั้งนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง นายสุพร อัตถาวงศ์ นายพายัพ ปั้นเกตุ นายวันชนะ เกิดดี และนายยศวริศ ชูกล่อม หลบหนีจากการถูกจับกุมไปได้

นายกรัฐมนตรี แถลงถึงสถานการณ์การชุมนุมในปัจจุบันว่า ได้พัฒนาไปจนกลายเป็นการก่อการร้าย รัฐบาลจึงได้พยายามเข้าจับกุมแกนนำผู้ชุมนุมบางส่วนแต่ไม่สำเร็จ และนายกรัฐมนตรีมีคำสั่งแต่งตั้ง พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก เป็นผู้หัวหน้ารับผิดชอบการปฏิบัติ แทนนายสุเทพ เทือกสุบรรณ[๙๐]

วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายวางระเบิดเสาสัญญาณบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) โดยมีป้ายและรั้วเหล็กเสียหาย จุดเกิดเหตุอยู่ใกล้เสาสัญญาณของช่อง ๓ ช่อง ๙ และสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑

พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก ศอฉ. ชี้แจงถึงคำสั่งแต่งตั้งหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินว่า ในภาพรวมนั้นนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ยังคงมีฐานะเป็นผู้อำนวยการ ศอฉ. ตามเดิม แต่ที่มอบอำนาจให้ พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการสั่งการใช้กำลังนั้น เป็นไปเพื่อให้สายการบังคับบัญชานั้นสั้นลงและเพิ่มความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ ศอฉ. ออกคำสั่งสกัดกั้นไม่ให้กลุ่มผู้ชุมนุมเข้าสู่พื้นที่สีลมโดยเด็ดขาด กำหนดให้เจ้าหน้าที่ใช้อาวุธยิงผู้ก่อเหตุเพื่อหยุดยั้งการปฏิบัติได้ แต่หากอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุมจนการใช้อาวุธของเจ้าหน้าที่จะเป็นอันตรายต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ให้เจ้าหน้าที่งดเว้นการปฏิบัติ พร้อมกันนี้ได้จัดกำลังเข้าควบคุมพื้นที่สูงข่ม และเตรียมพลแม่นปืนและพลซุ่มยิงในการปฏิบัติด้วย[๙๑]

วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๓ พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก ศอฉ. แถลงย้ำว่าเจ้าหน้าที่ยึดมาตรการเบาไปหาหนัก ๗ ขั้นตอน และการส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำบนอาคารสูง ไม่ใช่การข่มขวัญ แต่เพื่อรักษาความปลอดภัยเท่านั้นขณะที่กลุ่ม นปช. ได้นำตาข่ายสีดำขนาดใหญ่กางเป็นหลังคาบริเวณด้านหน้าเวทีปราศรัยยาวไปถึงสะพานลอยหน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ เพื่อป้องกันการซุ่มยิงแกนนำจากตึกสูง ขณะที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี ย้ำว่า การที่ ศอฉ. ให้เจ้าหน้าที่

---

[๙๐] คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่พิเศษ ๙๓/๒๕๕๓ เรื่อง แต่งตั้งผู้กำกับการปฏิบัติงาน หัวหน้าผู้รับผิดชอบ และพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง (เพิ่มเติม) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๓

[๙๑] คำสั่ง ศอฉ.ที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๑๓๙ และ กห ๐๔๐๗/๔๕ (สยก.)/๑๓๐ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕ หน้า ๑๓๐ – ๑๓๒ และ กห. ๑๔๐๗.๓๕/๑๔๙ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓

ติดอาวุธและจะใช้กระสุนจริงได้เฉพาะกรณีที่มีผู้จะทำร้ายเจ้าหน้าที่และประชาชน และ ศอฉ. มีคำสั่งจัดกำลังเจ้าหน้าที่เข้าควบคุมพื้นที่ถนนสีลม ตั้งแต่เวลา ๐๔.๐๐ น. เป็นต้นไป

นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ ปราศรัยว่า รัฐบาลได้จัดวางกำลังทหารที่บริเวณถนนสีลมแสดงให้เห็นว่ามีความพยายามที่จะสลายการชุมนุม ผู้ชุมนุมจึงตั้งแถวประจันหน้าเจ้าหน้าที่บริเวณแยกสีลม โดยนำไม้แหลมมาปักเป็นแนวกำแพง ขณะที่การ์ด นปช. ขอความร่วมมือสื่อมวลชนลงทะเบียนพร้อมเปลี่ยนปลอกแขนสีเขียวใหม่ซึ่งมีข้อความยุบสภา เนื่องจากให้เหตุผลว่าปลอกแขนเก่าของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่เดิมถูกเจ้าหน้าที่นำไปใช้แล้วเข้ามาปะปนกับสื่อมวลชนที่ด้านหลังเวทีราชประสงค์ ขณะที่ พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก ศอฉ. แถลงว่า กลุ่มก่อการร้ายที่แฝงตัว ได้เตรียมระเบิดขว้าง ระเบิดขวด ไม้เหลาแหลม ทั้งชนิดถือและแบบยิง ไม้ตอกตะปู น้ำกรด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ จะต้องปรับแนวทางการปฏิบัติ โดยจะต้องอยู่ระยะห่างจากกลุ่มผู้ชุมนุม ๓๐-๔๐ หลา เพื่อความปลอดภัย วันเดียวกัน นปช. ยื่นหนังสือที่สำนักงานองค์การสหประชาชาติ (UN) เพื่อยืนยันว่าการชุมนุมของคนเสื้อแดงปราศจากอาวุธและไม่ได้เป็นผู้ก่อการร้าย พร้อมทั้งขอให้กองกำลังสันติภาพเข้ามาช่วยรักษาความปลอดภัยและปกป้องผู้ชุมนุมจากการกระทำที่รุนแรงของรัฐบาล และให้องค์การสหประชาชาติเข้ามาตรวจสอบเหตุการณ์สลายการชุมนุม

วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ พล.อ.ชวลิต ยงใยยุทธ และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ อดีตนายกรัฐมนตรี แถลงข่าวที่พรรคเพื่อไทย ให้ยุติความรุนแรงและการสังหารประชาชน ยกเลิกสถานการณ์ฉุกเฉิน และคืนอำนาจให้ประชาชนเลือกรัฐบาลใหม่ วันเดียวกัน ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าฯ กทม. เข้าหารือกับกลุ่มแกนนำ อาทิ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ น.พ.เหวง โตจิราการ นายสุภรณ์ อัตถาวร นพ.เหวง โตจิราการ ที่ด้านหลังเวที

วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๐๑.๑๕ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงจรวดอาร์พีจี จำนวน ๒ ลูก ใส่ถังบรรจุน้ำมันของบริษัทท่อส่งปิโตรเลี่ยมไทย จำกัด อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี แต่ถังไม่ระเบิด

กลุ่ม นปช. ขอนแก่น ได้รวมตัวชุมนุมบริเวณสถานีรถไฟขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อสกัดกั้นไม่ให้ขบวนรถไฟลำเลียงของทหารออกจากสถานี เนื่องจากเกรงว่าทหารจะเข้าร่วมสลายการชุมนุมในกรุงเทพฯ

ขณะที่เวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. เกิดเหตุการปะทะกันระหว่างกลุ่ม นปช. กับกลุ่มชาวสีลม บริเวณแยกศาลาแดงมีรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บ ๒ คน หนึ่งในนั้นเป็นชาวต่างชาติถูกยิงด้วยหนังสติ๊กได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะและใบหูซ้ายทะลุ[๙๒]

วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก ศอฉ. แถลงกำชับเจ้าหน้าที่เพิ่มการดูแล ไม่ให้กลุ่ม นปช. ปะทะกับกลุ่มที่ไม่พอใจการชุมนุม

นายจตุพร พรหมพันธุ์ แกนนำกลุ่ม เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรี และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี และขอให้ศาลมีคำสั่งชั่วคราวห้ามไม่ให้นายกรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรีสั่งการให้ใช้กำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมของกลุ่ม นปช. ที่แยกราชประสงค์ ศาลแพ่งมีคำวินิจฉัยตามคดีหมายเลขดำที่ ๑๔๓๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ มีเหตุจำเป็นที่จำเลยทั้งสองต้องใช้มาตรการขอคืนพื้นที่เพื่อให้สังคมกลับคืนสู่ภาวะปกติ จึงไม่มีเหตุผลเพียงพอที่ศาลจะมี

---

[๙๒] เสื้อแดง-ชาวสีลม เผชิญหน้า ปาสิ่งของใส่กันวุ่น, ไทยรัฐ, ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ https://www.thairath.co.th/content/pol/78254

คำสั่งตามที่โจทย์ขอได้[๙๓] ขณะที่นายแพทย์เหวง โตจิราการ เดินทางไปอาคารสำนักงานสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก เพื่อยื่นหนังสือผ่านผู้แทนสำนักงานในประเทศไทย ถึงนายบัน คี มุน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ เพื่อขอกองกำลังสหประชาชาติคุ้มครองการชุมนุมของกลุ่ม นปช. แดงทั้งแผ่นดิน

ขณะที่กลุ่มคนรักสีลมชุมนุมคัดค้านการชุมนุมของกลุ่ม นปช. เวลาประมาณ ๒๐.๓๐ น. มีคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ จำนวน ๕ นัด จุดแรก ๓ นัด ลงที่หลังคาสถานีรถไฟฟ้าศาลาแดง จุดที่ ๒ บริเวณ ชั้น ๒ เส้นทางสกายวอล์ค ของสถานีไฟฟ้ารถไฟฟ้าเชื่อมต่อกับห้างสรรพสินค้า จุดที่ ๓ หน้าธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด สาขาซิลลิค เฮาส์[๙๔] ทำให้มีผู้บาดเจ็บ ๘๗ คน ในจำนวนนี้เสียชีวิต ๑ คน คือนางธัญยนันท์ แถบทอง อายุ ๕๐ ปี หนึ่งในผู้ชุมนุมกลุ่มชาวสีลม[๙๕]

นายเมธี อมรวุฒิกุล อดีตดารานายแบบซึ่งสนับสนุนการเคลื่อนไหวของ นปช. และเป็นผู้ชื่นชอบติดตาม พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมพร้อมอาวุธปืนทราโว ๑ กระบอก ตรวจสอบพบว่าเป็นปืนที่ยืดมาจากเจ้าหน้าที่ทหารในเหตุการวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ต่อมา นาย วีระ มุสิกพงศ์ และนายแพทย์เหวง โตจิราการ แกนนำ นปช. กล่าวว่า การเคลื่อนไหวของนายเมธี อมรวุฒิกุล ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม นปช. เพราะเป็นการเคลื่อนไหวส่วนตัว โดยชี้แจงว่านายเมธี อมรวุฒิกุล ไม่ได้เป็นแกนนำหรือเข้าร่วมการชุมนุมเป็นประจำ

วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๓ นายวีระ มุสิกพงศ์ แกนนำ นปช. แถลงข้อเสนอให้นายกรัฐมนตรีประกาศยุบสภาภายใน ๓๐ วัน ให้ตั้งกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบเหตุการณ์ในวันที่ ๑๐ เมษายน และเหตุการณ์บนถนนสีลมในวันที่ ๒๒ เมษายน โดยรัฐบาลต้องแสดงความรับผิดชอบ[๙๖] โดย นปช. พร้อมเจรจาเพื่อหาทางออกอย่างสันติวิธี

วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๓ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี กล่าวถึงการส่งตัวแทนไปเจรจากับกลุ่ม นปช. ว่าในขณะนี้ นายกอร์ปศักดิ์ สภาวสุ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้ยุติบทบาทดังกล่าวแล้ว หลังจาก นปช. ปฏิเสธการเจรจา ด้านนายวีระ มุสิกพงศ์ และนายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ แกนนำ นปช. ได้กล่าวปราศรัยว่า จากกรณีที่นายอภิสิทธิ์ ประกาศยุติการเจรจาและไม่ยอมรับข้อเสนอของ นปช. รวมทั้งมีกระแสข่าวว่าจะมีการสั่งสลายการชุมนุมภายใน ๔๘ ชั่วโมง นปช. จึงจำเป็นต้องยกระดับการชุมนุม

วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๓ การ์ด นปช. ได้แจกจ่ายเสื้อผ้าสีต่างๆ ให้แก่ผู้ชุมนุม ขณะที่การรักษาความปลอดภัยเป็นไปอย่างเข้มงวด โดยมีการเพิ่มกำลังการ์ด ในจุดสุ่มเสี่ยงรวม ๖ ด่าน วันเดียวกันเกิดเหตุคนร้ายขว้างระเบิดเอ็ม ๖๗ ใส่รถยนต์ที่บริเวณหน้าบ้านพักของนายบรรหาร ศิลปอาชา

---

[๙๓] คำวินิจฉัยศาลแพ่งตามคดีหมายเลขดำที่ ๑๔๓๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓

[๙๔] การแถลงข่าวของ พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก ศอฉ., เมษายน ๒๕๕๓

[๙๕] วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๓ เวลา ๐๘.๓๐ น. นพ.เพชรพงษ์ กำจรกิจการ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร หรือศูนย์เอราวัณ รายงานตัวเลขผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากเหตุการณ์ระเบิดที่แยกศาลาแดงหลายจุดเมื่อค่ำวันที่ ๒๒ เมษายน ว่า มีผู้บาดเจ็บทั้งหมด ๘๗ ราย ในจำนวนนี้ เสียชีวิต ๑ ราย คือ นางสาวธัญยนันท์ แถบทอง อายุ ๕๐ ปี

[๙๖] พท.เห็นด้วย นปช.เสนอยุบสภา ๓๐ วัน ติงนายกฯ ควรทบทวน "จตุพร" แจงเงื่อนไขให้ต่างชาติรู้ เสื้อแดงยอมถอย, มติชน, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๓ http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1272021949&grpid=04&catid=no

ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๕๕ มีผู้บาดเจ็บ ๑๑ คน เป็นพลเรือน ๘ คน และ ทหาร ๓ คน และคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ใส่อาคารบัญชาการภาค ๕ จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ ศอฉ. ได้เปิดเผยบทวิเคราะห์เกี่ยวกับโครงข่ายขบวนการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือ"ผังล้มเจ้า" โดยกล่าวว่า เอกสารบทวิเคราะห์นั้นสามารถแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ใจกลางของขบวนการซึ่งมีเป้าหมายในการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ เริ่มต้นจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี โดยมีโครงข่ายอื่นๆ เชื่อมโยงอยู่ โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวว่า สิ่งที่จะต้องทำขณะนี้คือ การสร้างความเข้าใจในหมู่ประชาชนว่ากำลังเกิดปัญหาในรูปแบบดังกล่าวขึ้น และจะต้องดำเนินการตามกฎหมายต่อไป และหาผู้ร่วมขบวนการให้ครบถ้วน ขณะที่ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ แกนนำ นปช. แถลงมีมติให้กลุ่ม นปช. ในต่างจังหวัด สกัดกั้นตำรวจที่จะเดินทางเข้ามาในกรุงเทพฯ หลังทราบว่ารัฐบาลระดมตำรวจจากจังหวัดต่างๆ พร้อมเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่อย่าปฏิบัติตามคำสั่งรัฐบาล โดยให้การเมืองแก้ด้วยการเมือง

วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๓ พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก ศอฉ. แถลงว่า ที่ประชุมได้เตรียมจัดกำลังทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจลงในพื้นที่แยกราชประสงค์เพื่อตรวจสอบบุคคลต้องสงสัยไม่ให้ลักลอบนำอาวุธสงครามเข้า-ออกพื้นที่ดังกล่าว โดยหากพบผู้กระทำผิดสามารถจับกุมได้ทันที ขณะที่กลุ่มผู้ชุมนุมได้นำยางรถยนต์ไปวางขวางบนชานชาลารถไฟฟ้าบีทีเอสสถานีชิดลม เนื่องจากเกรงว่า รัฐบาลจะส่งกำลังทหารมาสลายการชุมนุมทางรถไฟฟ้า

วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๓ วันเดียวกัน เวลาประมาณ ๙.๓๐ น. นายขวัญชัย ไพรพนา นำผู้ชุมนุมกว่า ๑,๐๐๐ คน เคลื่อนขบวนรถกระบะและรถจักรยานยนต์ออกจากแยกราชประสงค์ไปตลาดไท เพื่อสนับสนุนกลุ่ม นปช.ที่ถูกสกัดอยู่ที่ตลาดไท เมื่อเคลื่อนขบวนมาถึงหน้าอนุสรณ์สถานแห่งชาติ ได้ปะทะกับเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจที่ตั้งด่านสกัดอยู่ มีผู้บาดเจ็บอย่างน้อย ๑๙ คน เป็นผู้พลเรือน ๑๗ คน และเจ้าหน้าที่ทหาร ๒ คน หลังจากเหตุการณ์ปะทะกัน พลทหารณรงค์ฤทธิ์ สาละสังกัดกองพลทหารราบที่ ๙ ถูกยิงเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ ขณะซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ในกลุ่มหน่วยทหารเคลื่อนที่เร็วซึ่งกำลังมุ่งหน้าไปยังแนวเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารซึ่งตั้งอยู่บนถนนวิภาวดีขาออก

วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๓ นายพายัพ ปั้นเกตุ แกนนำ นปช. นำผู้ชุมนุมเข้าตรวจค้นโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ผู้ชุมนุมบางส่วนบุกเข้าไปตรวจค้นในอาคารโรงพยาบาลฯ โดยให้เหตุผลว่ามีทหารแอบซ่อนตัวอยู่ในโรงพยาบาลฯ เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความตื่นตระหนกให้บุคคลากรของโรงพยาบาล ผู้ป่วย และญาติเป็นอย่างมาก ต่อมา เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พ.อ.สรรเสริญ แถลงว่า ที่ประชุม ศอฉ. มีมติให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเจรจาขอคืนพื้นที่บริเวณหน้าโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ทั้งหมดในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ หากการเจรจาไม่เป็นผลก็จำเป็นที่จะต้องใช้กำลัง โดยยืนยันว่าการขอคืนพื้นที่ดังกล่าวจะจำกัดอยู่เพียงบริเวณหน้าโรงพยาบาลเท่านั้น

วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๓ นปช. แถลงขอโทษต่อกรณีการบุกตรวจค้นโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยให้เหตุผลว่าไม่ได้ตั้งใจ ขณะที่นายแพทย์เหวง โตจิราการ แกนนำ นปช. ระบุว่าควบคุมมวลชนไม่อยู่และยอมรับว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ

วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้ย้ายคนไข้ไปรักษาโรงพยาบาลอื่นทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดร่วม ๒๗ แห่ง โดยในเวลา ๑๓.๓๐ น.สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นการส่วนพระองค์ ทรงเข้าเยี่ยมสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ที่รักษาอยู่ที่โรงพยาบาลฯ ต่อมาเวลา ๑๗.๔๐ น. คณะแพทย์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้ทูลเชิญสมเด็จพระสังฆราชไปรักษาต่อที่โรงพยาบาลศิริราช

วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ มีการเจรจาระหว่างแกนนำ นปช. กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเรื่องการคืนพื้นที่หน้าโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยกลุ่ม นปช. จะเปิดพื้นที่การจราจรบนถนนราชดำริทั้งสองฝั่งจากแยกศาลาแดงถึงบริเวณจุดกลับรถหน้าอาคาร สก. ของโรงพยาบาลฯ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกับการ์ด นปช. ตั้งด่านตรวจอาวุธตรงจุดดังกล่าว แต่ นปช. ขอพื้นที่บริเวณลานพระบรมรูปรัชกาลที่ ๖ สวนลุมพินี ไว้สำหรับผู้ชุมนุมสังเกตการณ์และพักอาศัย

วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เสนอกระบวนการสร้างความปรองดอง ๕ มาตรการ ได้แก่ ๑.ทุกฝ่ายต้องร่วมกันเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่ดึงสถาบันลงมาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมือง และดูแลมิให้มีการจาบจ้วงสถาบัน ๒.ปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาโครงสร้างและความไม่เป็นธรรม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ๓.การดูแลสื่อให้ทำหน้าที่อย่างมีเสรีภาพแต่ต้องเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ข้อมูล ข่าวสารต้องไม่เป็นไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งและแตกแยก ๔. ต้องมีการตั้งคณะกรรมการอิสระขึ้นมาตรวจสอบข้อเท็จจริงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อาทิ เหตุการณ์ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ๕.ร่วมกันวางกติกาทางการเมืองให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เช่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญ การเพิกถอนหรือตัดสิทธิ์ในทางการเมือง รวมถึงการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมทางการเมือง ทั้งนี้รัฐบาลพร้อมให้มีการเลือกตั้งในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

ที่ประชุมคณะกรรมการคดีพิเศษมีมติให้รับเรื่องคดีความผิดต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่มุ่งกระทำต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นคดีพิเศษ ตามที่ ศอฉ. เสนอ ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) พิจารณาคดีกลุ่มบุคคลที่กระทำการเป็นเครือข่ายตามผังล้มเจ้า ขณะที่ ศอฉ. แถลงผลการจับกุมผู้ต้องหาพร้อมอาวุธร้ายแรง เช่น ปืนเอ็ม ๑๖ ปืนเอเค พร้อมเครื่องกระสุนหลายร้อยนัด ลูกระเบิดชนิดขว้างชนิดเอ็ม ๖๗ ระเบิดชนิดยิงเอ็ม ๗๙ ประทัดยักษ์ กระสุนปืนลูกซอง เป็นต้น พร้อมหนังสติ๊ก ลูกแก้ว ขวดแก้วเครื่องดื่มบรรจุน้ำมันเพื่อใช้เป็นระเบิดเพลิงจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีเครื่องหมายสัญลักษณ์กลุ่ม นปช. เช่น ผ้าพันคอ ปลอกแขน เสื้อ ธงสัญลักษณ์ หมวก และแผ่นซีดี ที่ใช้ปลุกระดมจำนวนมาก รถยนต์ยี่ห้อฮอนด้าติดป้ายทะเบียนปลอม ๑ คัน และอาวุธมีดอีกจำนวนมาก

วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ กรมสอบสวนคดีพิเศษนำหลักฐานเข้ายื่นคำร้องขอให้ศาลอาญาอนุมัติหมายจับผู้ต้องหาซึ่งเป็นแกนนำ นปช. ฐานร่วมกันกระทำความผิดฐานก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๓๕/๑ แต่ศาลได้พิเคราะห์แล้วเห็นว่าผู้ต้องหาทั้ง ๙ ราย ประกอบด้วย นายวีระ มุสิกพงษ์ นายจตุพร พรหมพันธุ์ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ นพ.เหวง โตจิราการ นายสุพร อัตถาวงศ์ นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง นายขวัญชัย สาระคำ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล และ พ.ต.ท.ไวพจน์ อาภรณ์รัตน์ เป็นผู้ต้องหาที่มีหมายจับตาม พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ อยู่แล้ว จึงให้กรมสอบสวนคดีพิเศษใช้หมายจับเดิมเข้าจับกุมตัวผู้ต้องหา เมื่อจับกุมตัวได้ให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาก่อการร้ายเพิ่มเติม ขณะที่ นายวีระ มุสิกพงศ์ แกนนำ นปช. แถลงมติของ นปช. อย่างเป็นทางการบนเวทีที่ราชประสงค์ว่ายอมรับแผนปรองดองของรัฐบาล เพื่อรักษาเลือดเนื้อและชีวิตของผู้ชุมนุม ขอให้นายกรัฐมนตรีประกาศวันยุบสภาที่ชัดเจน รัฐบาลต้องลดการคุกคามทุกรูปแบบ นปช. ไม่ขอนิรโทษกรรมตนเองแต่ต้องดำเนินคดีกรณีการสลายการชุมนุมด้วย และต้องยุติการนำสถาบันพระมหากษัตริย์เข้ามาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง

วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้นาย กอร์ปศักดิ์ สภาวสุ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ประสานงานในการเจรจาเพื่อยุติการชุมนุม

ขณะที่ ศอฉ. ส่งข้อความสั้น (SMS) ทางโทรศัพท์มือถือให้กลุ่มผู้ชุมนุมว่า “รัฐบาลพร้อมปรองดอง กำหนดเลือกตั้ง ๑๕ พ.ย.ได้เวลากลับบ้านแล้ว..ศอฉ.” และยังมีข้อความ “แกนนำนปช.รับแผนปรองดองแห่งชาติได้เวลากลับบ้านรอเลือกตั้ง ๑๔ พ.ย.นี้...ศอฉ.” ก่อนหน้านั้น ผู้สื่อข่าวรายงาน ว่า ศอฉ.ได้ส่งข้อความให้กลุ่มผู้ชุมนุม ว่า "รักในหลวง ห่วงประเทศ ช่วยกันสร้างความสามัคคี เพื่อชาติไทย...ศอฉ." และ "ยุติการชุมนุมเพื่อร่วมถวายเป็นพระราชกุศลในโอกาสมหามงคล...ศอฉ."

วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พ.อ.สรรเสริญ โฆษก ศอฉ. แถลงยืนยันว่าบริเวณพื้นที่ชุมนุมมีการเก็บอาวุธสงครามไว้จำนวนหนึ่ง และมีกลุ่มผู้ก่อการร้ายพร้อมจะสร้างสถานการณ์ได้ตลอด ดังนั้นการตั้งด่านลอย ด่านย่อย ก็เพื่อป้องกันสกัดกั้นไม่ให้นำอาวุธสงครามออกนอกพื้นที่ ขณะที่นายธาริต เพ็งดิษฐ์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ แถลงว่าหมายจับแกนนำ ๙ คน ในข้อหาก่อการร้ายจะไม่ส่งผลให้ทำลายบรรยากาศการปรองดองระหว่างรัฐบาลและ นปช. และหากระหว่างนี้ยังจับกุมไม่ได้ก็จะรอถึงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ที่แกนนำ นปช. ได้ประกาศว่าจะยอมมอบตัวสู้คดีทั้งหมด ขณะที่นายคารม พลทะกลาง ทนายความผู้รับมอบอำนาจจากแกนนำ นปช. ยื่นคำร้องขอให้ศาลไต่สวนเพื่อมีคำสั่งเพิกถอนหมายจับ นายวีระ มุสิกพงศ์ กับพวกที่เป็นแกนนำและแนวร่วม นปช. รวม ๑๖ คน

วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๒๐.๔๕ น. บริเวณแยกศาลาแดง เกิดเหตุคนร้ายใช้อาวุธปืนยิงไปยังธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขาย่อย อาคารซิลลิค เฮ้าส์ ถนนสีลม มีผู้ได้รับบาดเจ็บ ๕ ราย และเสียชีวิต ๑ ราย คือ ส.ต.อ.กานต์นุพันธ์ เลิศจันทร์เพ็ญ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่บริเวณดังกล่าว

นายสุธาชัย ยิ้มประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ ๘ อาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นโจทก์ฟ้องนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ในฐานะผู้อำนวยการ ศอฉ. และพ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก ศอฉ. ในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และหมิ่นประมาทโดยการโฆษณากรณีแผนผังล้มเจ้า ขณะที่ นพ.เหวง โตจิราการ เรียกร้องให้พรรคประชาธิปัตย์ไล่นายฐนโรจน์ โรจนกุลเสฏฐ์ ส.ส. ชลบุรี ออกจากพรรค กรณีไม่ยืนเคารพเพลงสรรเสริญพระบารมีและควรดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๑๒ ขณะที่นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ กล่าวหาพรรคประชาธิปัตย์ว่ามีปัญหาเรื่องความจงรักภักดี และหากไม่ดำเนินการใดจะแจ้งความดำเนินคดี ต่อมาในวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ นายพร้อมพงศ์ นพฤทธิ์ โฆษกพรรคเพื่อไทยได้เข้าร้องทุกข์กล่าวโทษต่อกองปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ต่อนายฐนโรจน์ โรจนกุลเสฏฐ์ จากกรณีดังกล่าว

วันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ที่บริเวณทางเข้าสวนลุมพินีประตู ๓ บริเวณตรงข้ามอาคารอื้อจื่อเหลียง ถนนพระราม ๔ ซึ่งเป็นบริเวณที่ตั้งด่านตรวจความมั่นคงสนธิกำลังระหว่างตำรวจกับทหาร ศูนย์เอราวัณรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บจากเหตุดังกล่าว ๘ ราย ในจำนวนนี้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ๕ คน และเจ้าหน้าที่ทหาร ๓ คน และมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิต ๑ คน คือ จ.ส.ต.วิทยา พรหมสาลี วันเดียวกันเกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าใส่ธนาคารกรุงเทพ สาขาวิภาวดีรังสิต[๙๗] และสาขารัชดา-ลาดพร้าว

---

[๙๗] ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาชื่อ นายวัลลภ วิธีพรม รับสารภาพในชั้นสอบสวนว่าเป็นผู้ก่อเหตุดังกล่าวและก่อเหตุยิงเอ็ม ๗๙ อีกหลายจุด

วันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เกิดเหตุคนร้ายวางระเบิดหน้าบ้านพักนายอภิชาต สุขัคคานนท์ ประธาน ก.ก.ต. พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ได้ส่งข้อความผ่านทวิตเตอร์ว่า “วันนี้พี่น้องที่มาชุมนุม เขามีความคิดไปไกลกว่าแกนนำ เขาขอความยุติธรรมและประชาธิปไตย ใครจะตัดสินใจแทนเขา โดยเขาไม่เห็นด้วยคงทำได้ยาก”

พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เมื่อกลางดึกของคืนวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้โทรศัพท์ถึงตน สั่งการให้จัดตั้งแกนนำชุด ๒ ประกอบด้วย นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง นายสุพร อัตถาวงศ์ นายขวัญชัย ไพรพนา และ พ.ต.ท.ไวพจน์ อาภรณ์รัตน์ ขึ้นมาแทน โดยระบุว่าให้คนที่ไม่คิดต่อสู้ต่อกลับบ้านไป

วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ นปช. แถลงมติที่ประชุม[๙๘] ถึงแผนปรองดองของนายกรัฐมนตรีว่า ๑) นปช. ขอประกาศตอบรับการกำหนดวันเลือกตั้ง ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ตามที่นายกรัฐมนตรีเสนอและเมื่อประกาศตอบรับการเลือกตั้งและตอบรับกำหนดวันยุบสภาในช่วงวันที่ ๑๕ - ๓๐ กันยายน โดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อแสดงความจริงใจของ นปช. โดยไม่ต้องมีผู้บาดเจ็บหรือล้มตาย ๒) ยืนยันไม่ประสงค์นิรโทษกรรมและยินดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่รัฐบาลก็ต้องปฏิบัติตามกระบวนการยุติธรรมในมาตรฐานเดียวกัน โดยนายกรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกัน ๓) วันประกาศยุติการชุมนุมเพื่อเข้ากระบวนการปรองดอง จะเป็นวันเดียวกับที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี เดินทางไปพบเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่หากไม่ไปก็จะไม่ยอมยุติการชุมนุม "นายสุเทพมอบตัววันไหน กลับบ้านวันนั้น นายสุเทพปฏิเสธวันไหน ก็ปฏิเสธวันนั้น" ๔) ให้รัฐบาลยุติการปิดพีเพิลแชนแนล หากมีการตั้งคณะกรรมการก็ยินดีเข้าสู่กระบวนการพร้อมกับสถานีเอเอสทีวี ๕) เมื่อยุติการชุมนุม รัฐบาลต้องรับผิดชอบ หากจะคง พรก.ฉุกเฉิน ไว้ ประชาชนจะกดดันรัฐบาลมากขึ้น

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี ในฐานะ ผอ. ศอฉ. เดินทางไปรับทราบข้อกล่าวหากับกรมสอบสวนคดีพิเศษ[๙๙] ขณะที่แกนนำ นปช. ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการเดินทางไปรับทราบข้อกล่าวหาที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ เพราะเป็นหน่วยงานหนึ่งของ ศอฉ. จะพิจารณาและยุติการชุมนุมก็ต่อเมื่อนายสุเทพต้องไปรับทราบข้อกล่าวหากับกองบังคับการปราบปรามเท่านั้น หลังจากนั้นเวลา ๑๘.๑๕ น. นายจตุพร พรหมพันธุ์ แถลงไม่ยอมรับการเข้ารับทราบข้อกล่าวหาของรองนายกรัฐมนตรี และประกาศชุมนุมต่อไป ในวันเดียวกัน ศาลอาญายกคำร้องของแกนนำ นปช. ที่ยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนหมายจับ ขณะที่ ศอฉ. รายงานว่าได้มีคำสั่งให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) ปิดเว็บไซต์ที่เข้าข่ายปลุกระดมแล้วรวม ๖๑๒ เว็บไซต์

วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๒.๐๐ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ มายังสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ ถนนราชปรารภ ซึ่งเป็นบริเวณที่เจ้าหน้าที่ทหารวางกำลังอยู่แต่ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ[๑๐๐] วันเดียวกัน พ.อ. สรรเสริญ โฆษก ศอฉ. แถลงเริ่มใช้มาตรการปิดล้อมพื้นที่ โดยเริ่มจากการระงับสาธารณูปโภคและระงับการให้บริการขนส่งสาธารณะในบริเวณพื้นที่ชุมนุม

---

[๙๘] นายวีระ มุสิกพงศ์ ประธาน นปช. ไม่ได้ร่วมแถลงในครั้งนี้

[๙๙] นายธาริต เพ็งดิษฐ์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ แถลงว่า คดีในเหตุการณ์ ๑๐ เมษายน ได้ถูกยกระดับจากคดีสามัญเป็นคดีพิเศษ อำนาจการดำเนินคดีจึงอยู่ที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ

[๑๐๐] คำให้การของทหาร ในการประชุม Hearing ครั้งที่ ๘ “กรณีความรุนแรงบริเวณสามเหลี่ยมดินแดง-รางน้ำ-ราชปรารภ” วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔

ทั้งหมดเพื่อปิดเส้นทางเข้า-ออกและเส้นทางการส่งกำลังบำรุงให้กับกลุ่มผู้ชุมนุมแบบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ โดยมาตรการดังกล่าวจะเริ่มตั้งแต่เที่ยงคืนเป็นต้นไป ศอฉ. ยังย้ำเตือนเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติตามขั้นตอนตามหลักสากล พลแม่นปืนที่มีหน้าที่เฝ้าระวังป้องกันให้ยิงได้เฉพาะในกรณีจำเป็นที่จะต้องป้องกันภัย ให้ยิงต่อเป้าหมายที่มีอาวุธเท่านั้น และเตือนให้ผู้บังคับบัญชาไม่ให้จ่ายเอ็ม ๗๙ หรืออาวุธอื่นที่ใช้ในสงครามโดยเด็ดขาด[๑๐๑]

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลา ๑๑.๓๐ น. ศอฉ. แถลงผลการประชุมว่า ตั้งแต่เวลา ๑๘.๐๐ น. เป็นต้นไปจะมีการปิดล้อมพื้นที่อย่างสมบูรณ์[๑๐๒] พื้นที่ที่มีผลกระทบทางด้านเหนือเริ่มตั้งแต่แยกราชเทวีไปตามถนนเพชรบุรีจนถึงแยกขึ้นทางด่วนเพชรบุรี ทางทิศใต้ตั้งแต่แยกทางขึ้นด่วนเพชรบุรีตามถนนวิทยุจนกระทั่งสี่แยกถนนวิทยุ เรื่อยมาจนถึงถนนพระราม ๔ จนถึงแยกสามย่านและขึ้นเหนือไปบรรจบจุดเริ่มต้นตามถนนพญาไท จนกระทั่งถึงแยกราชเทวี ซึ่งเป็นลักษณะกรอบสี่เหลี่ยม สำหรับมาตรการปิดล้อมนั้น มีดังนี้

- พื้นที่ในกรอบสี่เหลี่ยมตามแนวถนนพญาไท ถนนเพชรบุรี ถนนวิทยุ[๑๐๓] ถนนพระราม ๔ โดยปิดการจราจรกลุ่มผู้ชุมนุมสามารถออกนอกพื้นที่ได้ แต่ไม่สามารถผ่านเข้าไปได้ ยกเว้นผู้อาศัยและผู้ที่มีสถานที่ทำงานในบริเวณนั้นจะได้รับอนุญาตให้ผ่านเข้าได้ แต่ต้องเตรียมเอกสารหลักฐานเพียงพอที่จะยืนยันได้ว่าอาศัยอยู่ในบริเวณเพื่อนำไปแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่ทหารประจำด่าน โดยในพื้นที่ที่มีการสกัดกั้นร้อยเปอร์เซ็นต์นั้น การบริการสาธารณะทุกชนิดทั้ง ไฟฟ้า ประปา การจราจร รถประจำทาง เรือ รถไฟฟ้าบีทีเอส และรถไฟฟ้าใต้ดินจะมีการระงับ โดยเริ่มตั้งแต่ ๑๘.๐๐ น. เป็นต้นไป[๑๐๔] เพื่อกดดันต่อผู้ชุมนุมให้ยุติการชุมนุมและออกจากพื้นที่โดยเร็ว

- ศอฉ. ขอความร่วมมือผู้ประกอบการ ห้างร้าน บริษัทเอกชนที่ประกอบการในพื้นที่ให้หยุดดำเนินกิจการชั่วคราว และอนุญาตให้พนักงานหยุดตั้งแต่วันที่ ๑๔ พฤษภาคม เป็นต้นไป จนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย

- ศอฉ. ได้ทำหนังสือร้องขอต่อศาลเพื่ออนุมัติให้ผู้ประกอบการธุรกิจโทรศัพท์มือถือตัดสัญญาณ โดยศาลอนุญาตให้สามารถตัดสัญญาณโทรศัพท์ได้ครั้งละ ๖ ชั่วโมงต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่ง ไม่จำกัดจำนวน ซึ่งจะมีการดำเนินการไปสักระยะหนึ่งจนกว่าสถานการณ์จะคลี่คลาย[๑๐๕]

- การกระชับวงล้อมของเจ้าหน้าที่ทหารตำรวจมีความจำเป็นต้องอาศัยรถเกราะหรือรถสายพานลำเลียงพล เพื่อเป็นเกราะป้องกันอันตรายจากอาวุธยิงต่างๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจที่ปฏิบัติภารกิจ และสร้างความปลอดภัยให้กับผู้ชุมนุม เพราะทาง ศอฉ. มั่นใจว่า ในกลุ่มผู้ชุมนุมมีผู้ก่อการร้าย ซึ่งมีอาวุธสงครามอยู่

---

[๑๐๑] เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๑๗๖

[๑๐๒] "สรรเสริญ" ลั่น ๖ โมงเย็นตัดน้ำตัดไฟเสื้อแดง ตั้งด่านสกัด ๑๐๐% ใช้อาวุธจริง รถหุ้มเกราะ, ประชาไท, ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓, http://prachatai.com/journal/2010/05/29429

[๑๐๓] ประกาศ ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน เรื่อง ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ

[๑๐๔] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๓๘๔ เรื่อง งดให้บริการในบางสถานี, คำสั่งที่กห ๐๔๐๗.๔๕/๓๘๖ เรื่อง งดให้บริการในบางสถานี, คำสั่งที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๓๘๓ เรื่องระงับการให้บริการเส้นทางคมนาคมทางน้ำ, คำสั่งที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๓๘๑ เรื่อง งดจ่ายกระแสไฟฟ้าในบางพื้นที่

[๑๐๕] คำสั่งศาลอาญาตามคำร้องขอที่ ๒/๒๕๕๓ และศอฉ.ประกาศกม.ฉุกเฉินอีก ๑๕ จว. สกัดเสื้อแดงเข้ากรุงสมทบม็อบโอบล้อมเพิ่มปิดถนนพระราม๑-ราชปรารภ, มติชน, ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=๑๒๗๓๗๒๘๐๐๑&grpid=๐๐&catid

- ในการกระชับวงล้อม อาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่จะเคลื่อนที่เข้าปะทะเจ้าหน้าที่ ดังนั้นเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอนหลักสากลจากเบาไปหาหนัก ๗ ขั้นตอน และมีการใช้อาวุธกระสุนจริงด้วย หากพยายามเคลื่อนที่เข้ามาและขอให้หยุดแล้วแต่ยังไม่หยุด จึงมีความจำเป็นต้องใช้กระสุนยางที่ยิงจากปืนลูกซอง หากยังเข้ามาอีก เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องใช้ปืนลูกซองกระสุนจริงในการยิงสกัดไม่ให้เข้ามา แต่เป็นการยิงที่ไม่ต้องการมุ่งทำร้ายเอาชีวิตประชาชน แต่ต้องการหยุดยั้งการปฏิบัติที่ผิดกฎหมาย และการพยายามเข้าถึงตัวเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ในส่วน ปลย. ที่มีอยู่ เช่น ปืนทราโว เอ็ม ๑๖ จะใช้ใน ๓ กรณี คือ ๑.การยิงข่มขวัญขึ้นฟ้า ๒.การยิงเพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่ที่ถูกทำร้ายโดยหมายเอาชีวิต ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ๓.การยิงไปยังบุคคลที่มีอาวุธอยู่ในมือไม่ว่าจะเป็นปืน ลูกระเบิด[๑๐๖] นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่อีกส่วนหนึ่ง คือ พลแม่นปืน ทำหน้าที่ในการระวังป้องกัน และใช้ยิงผู้ก่อการร้ายที่มีอาวุธ ทั้งนี้ทางเจ้าหน้าที่จะไม่มีอาวุธหนักอื่นนอกจากนี้ ไม่มีการใช้ลูกระเบิดขว้าง ระเบิดเอ็ม ๗๙ หรือปืนที่นอกเหนือไปจากนี้ และการยิงของเจ้าหน้าที่เป็นการยิงทีละนัด ไม่ได้ยิงแบบอัตโนมัติ โดยจะดำเนินการเมื่อมีการกดดันพื้นที่ และผู้ชุมนุมพยายามเข้าปะทะกับเจ้าหน้าที่ การดำเนินการนี้ไม่ได้หมายรวมถึงการขอพื้นที่คืนที่แยกราชประสงค์

- ขณะเดียวกัน นายกรัฐมนตรีได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ฉบับที่ ๒ ให้พื้นที่เขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร และอีก ๑๖ จังหวัด เป็นพื้นที่ในเขตประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง[๑๐๗]

เวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ถูกยิงด้วยอาวุธปืนความเร็วสูงที่ศีรษะระหว่างให้สัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าวต่างประเทศ บริเวณทางลงคนพิการ สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สถานีสีลม ฝั่งสวนลุมพินี ใกล้กับพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ ได้รับบาดเจ็บสาหัส โดยเจ้าหน้าที่ได้นำตัวส่งโรงพยาบาลหัวเฉียว และเสียชีวิตอีก ๔ วันต่อมา หลังเหตุการณ์พล.ต.ขัตติยะ ถูกยิง เหตุการณ์ทวีความรุนแรงขึ้น มีเสียงคล้ายระเบิดและเสียงปืนดังขึ้นหลายครั้ง มีการประกาศให้ผู้ชุมนุมเฝ้าระวังการเข้ามาสลายการชุมนุมและใช้ตาข่ายกรองแสงหรือสแลนสีดำมาขึงด้านบนของเวทีปราศรัยเพื่อระวังป้องกัน ต่อมาเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. เกิดเหตุปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารและผู้ชุมนุมบนถนนพระราม ๔ บริเวณหน้าอาคารอื้อจื่อเหลียง ในเหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้ชุมนุมถูกยิงเสียชีวิต ๑ คน และมีผู้บาดเจ็บจำนวนหนึ่ง (รายละเอียดเหตุการณ์ปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ศาลแพ่งยกคำร้องของ นปช. ที่ขอคำสั่งศาลให้ห้ามเจ้าหน้าที่ดำเนินการปิดล้อมการชุมนุมและห้ามสลายการชุมนุม โดยศาลเห็นว่ามาตรการปิดล้อมเป็นมาตรการหนึ่งในการสลายการชุมนุม เพื่อรักษาความสงบอันเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร ส่วนการใช้อาวุธหากมีความจำเป็นตามสถานการณ์เพื่อระงับยั้บยั้งหรือเพื่อป้องกันตนเองนั้น เป็นไปตามหลักสากล ขณะที่ ศอฉ. ออกประกาศห้ามใช้เส้นทางเพิ่มเติมบนถนนพระราม ๔ ตั้งแต่แยกสามย่านถึงแยกปากซอยงามดูพลี[๑๐๘] ทั้งนี้ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้เกิดเหตุความรุนแรงกระจายวงกว้างออกไปจากพื้นที่การชุมนุมที่แยกราชประสงค์ มาถึงบริเวณถนนวิทยุ ถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ ถนนราชปรารภ - สามเหลี่ยมดินแดง โดย ศอฉ. ดำเนินมาตรการปิดล้อมถึงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม

---

[๑๐๖] หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ประจำวันที่ ๑๔ พ.ค. ๒๕๕๓

[๑๐๗] http://media.thaigov.go.th/pageconfig/viewcontent/viewcontent1.asp?pageid=471&directory=1779&contents=44623

[๑๐๘] ประกาศ ศอฉ. เรื่อง ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ ฉบับที่ ๒ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๒๕๕๓ ซึ่งในระหว่างนี้มีการปะทะต่อเนื่อง ระหว่างเจ้าหน้าที่ ผู้ชุมนุม และคนชุดดำ โดยช่วงเวลาดังกล่าวมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก และมีการเผาอาคาร ร้านค้าต่าง ๆ หลายจุดทั่วกรุงเทพฯ ตลอดจนถึงการสลายการชุมนุมโดยการกระชับพื้นที่รอบสวนลุมพินีและแยกราชประสงค์ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ (รายละเอียดเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างช่วงการปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๓ – ๑๘ พฤษภาคม ปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พล.อ.เลิศรัตน์ รัตนวานิช สมาชิกวุฒิสภาและคณะเข้าพบแกนนำ นปช. เสนอเป็นตัวกลางเจรจา นายอภิสิทธิ์ เสนอให้ นปช. ต้องยุติการชุมนุมก่อนโดยให้แกนนำส่งผู้ชุมนุมกลับบ้านให้เรียบร้อยและเข้ามอบตัวกับตำรวจ ขณะที่แกนนำ นปช. ชี้แจงว่านายกรัฐมนตรีไม่ยอมเปิดการเจรจาอีกและต้องการสลายการชุมนุม ท้ายที่สุดการเจรจาไม่บรรลุผล และพล.อ.เลิศรัตน์ ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนต่อมาในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ว่าไม่มีการเจรจา "เนื่องจากท่าทีของรัฐบาลมีความชัดเจนแล้วว่าจะสลายการชุมนุม"[๑๐๙]

วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลา ๑๓.๒๕ น. แกนนำ นปช. ประกาศยุติการชุมนุม ขณะที่แกนนำ นปช. ได้ยืนแถลงข่าวอยู่ในเวลาประมาณ ๑๓.๒๐ น. มีเสียงอาวุธปืนดังขึ้นมาจากฝั่งสี่แยกประตูน้ำ ทำให้แกนนำต้องสลายตัวลงจากบนเวทีราชประสงค์ และผู้เข้าร่วมชุมนุมประมาณ ๔,๐๐๐ คนได้เข้าไปหลบอยู่ในวัดปทุมวนาราม ซึ่งได้รับการประกาศเป็นพื้นที่เขตอภัยทานตั้งแต่วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓ บางส่วนได้เดินไปทางสนามกีฬาแห่งชาติและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีผู้ชุมนุมบางส่วนได้ขว้างระเบิดขวด ระเบิดเพลิง จุดไฟ เผายางรถยนต์ บริเวณหน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ห้างสรรพสินค้าเซ็น[๑๑๐] ต่อมาแกนนำ นปช. ประกอบด้วย นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ นายวิภูแถลง พัฒนภูมิไทย นายขวัญชัย ไพรพนา นายนิสิต สินธุไพร นายยศวริศ ชูกล่อม (เจ๋ง ดอกจิก) เข้ามอบตัวที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติก่อนจะถูกนำไปควบคุมตัวไว้ที่ค่ายเนรศวร (ค่ายตำรวจตระเวนชายแดน) อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ขณะที่ ศอฉ. มีคำสั่งให้หยุดการปฏิบัติการและปรับกำลังรักษาพื้นที่บริเวณแนวปัจจุบันตั้งแต่เวลา ๑๓.๓๐ น. เป็นต้นไป และมีประกาศห้ามมิให้บุคคลใดในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ ออกนอกเคหสถานภายในเวลาตั้งแต่ ๒๐.๐๐ น. ของวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ถึงเวลา ๐๖.๐๐ น.ของวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงเพิ่มเติม อีก ๒ จังหวัด คือ กาฬสินธุ์ และมุกดาหาร[๑๑๑] (รายละเอียดเหตุการณ์วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

ด้านถนนพระราม ๑ นั้น เจ้าหน้าที่พยายามเข้าดับเพลิงซึ่งกำลังไหม้โรงหนังสยาม ช่วงเวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. เกิดเหตุยิงกันบริเวณแยกเฉลิมเผ่า และมีการยิงเข้าไปในบริเวณวัดปทุมวนาราม มีผู้ถูกยิงเสียชีวิต ๖ คน คือ นายสุวัน ศรีรักษา นายอัฐชัย ชุมจันทร์ นายมงคล เข็มทอง นายรพ สุขสถิตย์ นางสาวกมลเกด อัคฮาด นายอัครเดช ขันแก้ว และบาดเจ็บจำนวนหนึ่งรวมถึงนายแอนดริว บันคอมบ์ (Andrew Buncombe) ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ The Independent ประจำ

---

[๑๐๙] รัฐบาลจ่อสลาย เลิศรัตน์รับ “ล้มแผนเจรจา”, ไทยรัฐ, ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ http://www.thairath.co.th/content/pol/83901

[๑๑๐] ผู้สื่อข่าวชาวไทย, ภาพวีดิโอบันทึกเหตุการณ์ และภาพถ่าย, เวที คอป. พบสื่อมวลชนครั้งที่ ๑ และสัมภาษณ์เพิ่มเติมเดือนกรกฎา – ธันวาคม ๒๕๕๓

[๑๑๑] ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ฉบับที่ ๔ ในเขตท้องที่จังหวัดกาฬสินธ์และมุกดาหาร ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

ภูมิภาคเอเชีย ซึ่งกำลังวิ่งเข้าไปภายในวัดปทุมวนาราม ถูกยิงได้รับบาดเจ็บที่ขาขวา[๑๑๒] หลังจากนั้นได้มีการประสานไปยังสภากาชาดไทยเพื่อให้รถพยาบาลสามารถเข้ามารับผู้บาดเจ็บ ซึ่งมีผู้บาดเจ็บถูกลำเลียงออกไปทั้งหมดรวม ๖ คน[๑๑๓] ในเวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น. (รายละเอียดเหตุการณ์วัดปทุมวนารามปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

เกิดเหตุการณ์จลาจลและเพลิงไหม้อาคารสถานที่ราชการในหลายจังหวัด เช่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีรายงานผู้เสียชีวิต ๒ คน ที่ จังหวัดอุดรธานี และมีผู้เสียชีวิต ๑ คนที่จังหวัดขอนแก่น (รายละเอียดเหตุการณ์ปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พล.ต.ต.วิชัย สังข์ประไพ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ๑ ได้นำกำลังตำรวจเคลื่อนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เข้ามาภายในบริเวณวัดปทุมวนารามในช่วงเช้า และได้เกิดเสียงปืนดังขึ้นชุดหนึ่งจากบนรางรถไฟฟ้า จนเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประกาศผ่านเครื่องขยายเสียงว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ เสียงปืนจึงได้สงบลง[๑๑๔] เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำผู้ชุมนุมออกมาจากวัดปทุมวนารามทยอยเดินทางไปสนามกีฬาแห่งชาติเพื่อขึ้นรถกลับภูมิลำเนาได้ทั้งหมดในเวลาประมาณ ๙.๐๐-๑๐.๐๐ น. หลังจากนั้นสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม โดยแพทย์หญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ ได้เข้ามาชันสูตรศพผู้เสียชีวิตภายในวัดปทุมวนารามและตรวจสถานที่เกิดเหตุ ขณะที่ ศอฉ. ออกประกาศห้ามออกนอกเคหสถาน (เคอร์ฟิว) ต่ออีก ๓ วัน ตั้งแต่วันที่ ๒๐ - ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยห้ามออกนอกบ้านตั้งแต่เวลา ๒๑.๐๐ - ๐๕.๐๐ น. วันเดียวกันนายวีระ มุสิกพงษ์ นายก่อแก้ว พิกุลทอง และนายแพทย์เหวง โตจิราการ เข้ามอบตัวที่สำนักงานกองปราบปรามก่อนจะถูกนำไปควบคุมตัวไว้ที่ค่ายนเรศวรซึ่งเป็นสถานที่ควบคุมตัวแกนนำคนอื่น ๆ ที่เข้ามอบตัวก่อนหน้านี้

วันที่ ๒๑ - ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม เจ้าหน้าที่พบผู้เสียชีวิต ๑ คน ภายในอาคารศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ขณะที่เจ้าหน้าที่ตรวจพบอาวุธประดิษฐ์ ระเบิดแสวงเครื่อง และอาวุธสงครามจำนวนมากในบริเวณพื้นที่ชุมนุมและสวนลุมพินี เช่น ระเบิดซีโฟร์ถังดับเพลิงดัดแปลงเป็นระเบิดแสวงเครื่อง ระเบิดขว้างสังหาร ระเบิดเอ็ม ๗๙ กระสุน ปลย. ขนาด ๕.๕๖ และ ๗.๖๒ กระสุนปืนพก ระเบิดทำจากท่อเหล็ก ระเบิดขวดจุดระเบิดด้วยผ้าชุบน้ำมัน เป็นต้น[๑๑๕] และมีรายงานว่าภายในพื้นที่วัดปทุมวนารามเจ้าหน้าที่ตรวจพบปืนเอ็ม ๑๖ จำนวน ๑ กระบอก[๑๑๖] ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม เจ้าหน้าที่ทหารร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้นพื้นที่

---

[๑๑๒] นักกิจกรรมและผู้สังเกตุการณ์ชุมนุมชาวต่างประเทศ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓

[๑๑๓] กรุงเทพธุรกิจ, ข่าวสด และเว็บไซต์หนังสือพิมพ์เดอะโกลบ แอนด์ เมลล์ (The Globe and Mail) แคนาดา, ๒๕๕๓ และนักกิจกรรมและผู้สังเกตุการณ์ชุมนุมชาวต่างประเทศ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๓

[๑๑๔] บันทึกพฤษภา ๕๓ (เล่มที่ ๑), หนังสือพิมพ์ข่าวสด, กรกฎาคม ๒๕๕๓, ผู้สื่อข่าวชาวไทย, การประชุม Hearing ครั้งที่ ๙ เรื่อง “กรณีการเสียชีวิต ๖ ศพ ที่วัดปทุมวนารามฯ” เมื่อวันอังคาร ที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔

[๑๑๕] บันทึกข้อความที่ ยธ ๑๐๐๙/๑๓๘๕, สรุปผลการดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจากเหตุการณ์ขอคืนพื้นที่และกระชับพื้นที่ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์, หน้า ๕ - ๗

[๑๑๖] รายงานการสอบสวนคดีพิเศษที่ ๒๔๙/๒๕๕๓ แผนที่ ๕, เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลชั้นผู้ใหญ่ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕, และ “ตร.พบปืนเอ็ม๑๖ ซุกวัดปทุมฯ ถูกปล้นที่ดินแดง”, ไทยรัฐ, ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ http://www.thairath.co.th/content/region/86062, ส่วนเจ้าหน้าที่ทหารเข้าให้ข้อมูลในการประชุม Hearing ครั้งที่ ๙ เรื่อง “กรณีการเสียชีวิต ๖ ศพ ที่วัดปทุมวนารามฯ” เมื่อวันอังคาร ที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔ เอกสาร PowerPoint ระบุอาวุธที่ตรวจยึดได้ระหว่างวันที่ ๑๙- ๒๒ พฤษภาคม ปืนเล็กยาว(ปลย.) เอ็ม๑๖ จำนวน ๓

และอาคารภายในวัดปทุมวนาราม พบปืนพกไทยประดิษฐ์ จำนวน ๑ กระบอก กระสุนปืน ๗.๖๒ มม. จำนวน ๓๐๐ นัด แก๊สน้ำตา จำนวน ๒ ลูก ประทัดยักษ์และระเบิดปิงปองจำนวนหนึ่ง[๑๑๗] และจากการตรวจค้นอาคารสูง เช่น อาคารชีวาทัย พบระเบิดแสวงเครื่อง ระเบิดปิงปอง ส่วนโรงแรมเซ็นจูรี่ปาร์ค พบปลอกกระสุนปืน[๑๑๘]

วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ทหารดำเนินการตรวจสอบพื้นที่และประสานกับ กทม. เพื่อเข้าทำความสะอาดพื้นที่ชุมนุม

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ทหารได้เคลื่อนย้ายออกจากพื้นที่และขนเครื่องกีดขวางออกหมด และกองทัพภาคที่ ๑ ส่งมอบพื้นที่ให้กับตำรวจ ขณะที่ ศอฉ. ประกาศห้ามออกนอกเคหสถาน (เคอร์ฟิว) ต่ออีก ๒ วัน ยกเว้นพื้นที่เมืองพัทยาที่ได้ยกเลิกไปเมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม คือ ตั้งแต่เวลา ๒๓.๐๐ น. ของวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ถึงเวลา ๐๔.๐๐ น. ของวันที่ ๒๔ พฤษภาคม และตั้งแต่เวลา ๒๓.๐๐ น. ของวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ถึงเวลา ๐๔.๐๐ น. ของวันที่ ๒๕ พฤษภาคม[๑๑๙]

๒.๓ ข้อค้นพบเฉพาะกรณีในการตรวจสอบเหตุการณ์ความรุนแรงในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

การตรวจสอบและค้นหาความจริงในเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ ซึ่งมีความสลับซับซ้อนและมีรายละเอียดมาก ทั้งในส่วนของข้อมูล ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน รวมทั้งสถานที่เกิดเหตุซึ่งมีอยู่หลายจุดทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด คอป. โดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบค้นหาความจริง จึงดำเนินการตรวจสอบและค้นหาความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์โดยแบ่งเป็นเหตุการณ์เฉพาะกรณีจำนวน ๑๐ เหตุการณ์ คือ ๑) เหตุการณ์ความรุนแรงที่สถานีดาวเทียมไทยคม วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๓ ๒) เหตุการณ์ความรุนแรงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ รวมถึงกรณีการเสียชีวิตของช่างภาพชาวญี่ปุ่น ๓) เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณอนุสรณ์สถานแห่งชาติ วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๓ ๔) เหตุการณ์เสียชีวิตของพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ๕) เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณสวนลุมพินี - สีลม – ถนนพระราม ๔ บ่อนไก่ โดยแบ่งเป็นเหตุการณ์ก่อนการปิดล้อมพื้นที่และเหตุการณ์ช่วงการปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๓ – ๑๘ พฤษภาคม ๖) เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณถนนราชปรารภ – มักกะสัน – ดินแดง โดยแบ่งเป็นเหตุการณ์ก่อนการปิดล้อมพื้นที่และเหตุการณ์ช่วงการปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๓ – ๑๘ พฤษภาคม ๗) เหตุการณ์ความรุนแรงในวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๓ รวมถึงกรณีการเสียชีวิตของช่างภาพชาวอิตาลี ๘) เหตุการณ์บริเวณวัดปทุมวนาราม วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ๙) เหตุการณ์เผาอาคารสถานที่ในกรุงเทพมหานคร ๑๐) เหตุการณ์ชุมนุมและเผาอาคารสถานที่ในต่างจังหวัด คอป. พบว่าเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม มีผู้เสียชีวิตจำนวน ๙๒

กระบอก ปืนเล็กยาว(ปลย.) เอเค๔๗ จำนวน ๑ กระบอก เครื่องยิง เอ็ม ๗๙ จำนวน ๑ กระบอก กระสุนเอ็ม ๗๙ จำนวน ๒๙ ลูก กระสุนปืนกล เอ็ม ๖๐ จำนวน ๔๐๖ กระสุนปืนเล็ก จำนวน ๒๘๓ นัด กระสุนปืนลูกซอง จำนวน ๕ นัด ลูกระเบิดขว้าง จำนวน ๒ ลูก ระเบิดแสวงเครื่อง จำนวน ๗ ชนิด และอื่นๆ เช่น มีด, ระเบิดเพลิง, หนังสติ๊ก ฯลฯ

[๑๑๗] เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๒๒๕

[๑๑๘] พ.อ. ธรรมนูญ วิถี, ประชุม Hearing ครั้งที่ ๘ กรณีเหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณสามเหลี่ยมดินแดง-รางน้ำ-ราชปรารภ" วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔

[๑๑๙] ข้อ ๑.๑ ข้อกำหนดออกตามความในมาตรา ๙(๑) แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ ฉบับที่ ๕

คน[๑๒๐] และมีผู้บาดเจ็บไม่ต่ำกว่า ๑,๕๐๐ คน ปรากฏรายละเอียดข้อค้นพบโดยสังเขปเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ ความรุนแรงที่สถานีดาวเทียมไทยคม วันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๓.๑.๑ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นที่สถานีดาวเทียมไทยคม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ไม่มีผู้เสียชีวิต แต่มีเจ้าหน้าที่ทหารและผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง

๒.๓.๑.๒ เหตุการณ์เริ่มขึ้นเมื่อรัฐบาลใช้อำนาจตาม พรก.ฉุกเฉิน เพื่อระงับการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนล (สถานีประชาชน หรือ People Channel) ในวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ โดยให้เหตุผลว่า “การที่สถานีพีเพิลแชนแนล ถ่ายทอดการชุมนุม นปช. ที่เวทีราชประสงค์ โดยมีการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารและส่งผลกระทบต่อสถาบัน บุคคล และองค์กร ทำให้เกิดความเข้าใจผิด เป็นการปลุกระดมประชาชนให้มีความเกลียดชังรัฐและเจ้าหน้าที่ ทั้งการถ่ายทอดการชุมนุมดังกล่าว ซึ่งถูกประกาศว่าเป็นการชุมนุมที่ผิดกฎหมายและขัดต่อรัฐธรรมนูญตามคำสั่งศาลแพ่ง จึงเป็นการทำผิดกฎหมายและสนับสนุนการทำผิดกฎหมาย”[๑๒๑] การปิดสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนลเป็นการใช้อำนาจตามข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรการห้ามการเสนอข่าวหรือสื่ออื่นใด ที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนหวาดกลัว หรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์

---

[๑๒๐] กรณีการเสียชีวิตของนายอนันต์ ชินสงคราม หนึ่งในผู้ชุมนุมซึ่งเข้าร่วมชุมนุมตั้งแต่เดือนเมษายน – ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ นายอนันต์เสียชีวิตเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ที่จังหวัดขอนแก่น พบว่าเสียชีวิตด้วยอาการปอดอักเสบติดเชื้อ ซึ่งไม่สามารถยืนยันได้ว่าเสียชีวิตอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ หรือไม่ ส่วนนายรังสรรค์ รัตนวัน ซึ่งรายงานความคืบหน้า คอป. ฉบับที่ ๓ ระบุเป็นรายชื่อผู้เสียชีวิตลำดับที่ ๙๓ ตรวจสอบไม่พบข้อมูลวันและสถานที่เกิดเหตุจึงไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความรุนแรงระหว่างเหตุการณ์เมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ หรือไม่ นอกจากนี่มีรายชื่อผู้มีสิทธิได้รับเงินเยียวยาซึ่งประกาศโดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ไม่มีรายชื่อในฐานข้อมูลรายชื่อผู้เสียชีวิตของ_คอป. จำนวน ๑๕ คน คือ ๑. นายสมพงษ์ กิ่งแดง ไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับการเสียชีวิต ๒. น.ส.ละอองดาว กลมกล่อม ไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับการเสียชีวิต ๓. นายวรินทร คำรอด ตรวจสอบพบว่าเป็นผู้เสียชีวิตจากกรณีระเบิดสมานเมตตาแมนชั่น ตุลา ๕๓ ๔. นายอภิรักษ์ สัจจะบรรยงกิจ ตรวจสอบพบว่าเป็นผู้เสียชีวิตจากกรณีระเบิดสมานเมตตาแมนชั่น ตุลา ๕๓ ๕. นางสาวทัศนีย์ เจริญลาภ ตรวจสอบพบว่าเป็นผู้เสียชีวิตจากกรณีระเบิดสมานเมตตาแมนชั่น ตุลา ๕๓ ๖. นายรัตนชัย รัตนมณีรุ่งแสง หรือ แดงตีนโต ตรวจสอบพบว่าเสียชีวิตเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๓ ด้วยภาวะร่างกายขาดน้ำและป่วยสมองไม่ปกติ ๗. นายสมพงษ์ ศรีมานนท์ ตรวจสอบพบว่าเสียชีวิตเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ บริเวณหน้าเต้นท์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด้วยอาการป่วยเป็นโรคหืดหอบ ๘. นางอนงค์ คงสวัสดิ์ ไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับการเสียชีวิต ๙. นายชิต เขม้นการ ไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับการเสียชีวิต ๑๐. นายธวัชชัย ทองมาก ตรวจสอบพบว่าเสียชีวิตจากเหตุการณ์ระเบิดบริเวณหน้าห้างบิ๊กซี ราชดำริ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๓ ๑๑. พ.ต.ท.เมธี ชาตมนตรี หรือ สารวัตรจ๊าบ ตรวจสอบพบว่าเสียชีวิตจากเหตุการณ์พันธมิตร ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ๑๒. นายป้อม ผลพันพัว ตรวจสอบพบว่าเสียชีวิตจากเหตุการณ์เสื้อแดงปะทะกับชุมชนนางเลิ้ง ๑๓ เมษายน ๒๕๕๒ ๑๓. นายยุทธการ จ้อยชดช้อย ตรวจสอบพบว่าเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่ชุมชนนางเลิ้ง เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๒ ๑๔. ฉันทิกา วิเศษแก้ว ไม่พบข้อมูลเกี่ยวกับการเสียชีวิต ๑๕. กมลวรรณ หมื่นหนู ตรวจสอบพบว่าเสียชีวิตจาก เหตุการณ์ที่มีผู้ยิงระเบิดใส่พันธมิตร ธันวาคม ๒๕๕๑

[๑๒๑] ศอฉ. แจงปิดพีทีวีเพราะบิดเบือนข่าวสาร "สาทิตย์" แจง ปิดพีทีวีเพราะบิดเบือนข่าวสาร เตรียมจัดการวิทยุชุมชนเป็นคิวต่อไป, วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๓, http://www.komchadluek.net/detail/20100408/55195/ศอฉ.แจงปิดพีทีวีเพราะบิดเบือนข่าวสาร.html

ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน[๑๒๒] โดยเมื่อเวลา ๑๙.๓๐ น. ของวันที่ ๗ เมษายน ศอฉ.ได้ส่งเจ้าหน้าที่ทหารจำนวน ๗ กองร้อยพร้อมอุปกรณ์ควบคุมฝูงชน เช่น โล่ กระบอง แก๊สน้ำตา ปืนลูกซองและรถฉีดน้ำเคลื่อนกำลังมาที่สถานีดาวเทียมไทยคม ๒ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เพื่อระงับสัญญาณการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนล เจ้าหน้าที่สถานีดาวเทียมไทยคมอธิบายว่าสัญญาณไม่ได้ถูกส่งขึ้นที่สถานีดังกล่าว จึงไม่สามารถตัดสัญญาณได้ เจ้าหน้าที่จึงได้ใช้วิธีส่งสัญญาณรบกวนจนภาพสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนลหายไปเมื่อเวลา ๒๑.๕๐ น.

๒.๓.๑.๓ การปิดการส่งสัญญาณสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนลทำให้ นปช. ระดมผู้ชุมนุมประมาณ ๕,๐๐๐ คน นำโดยนายขวัญชัย ไพรพนา นายสุพร อัตถาวงศ์ และนายพายัพ ปั้นเกต ไปชุมนุมที่หน้าสถานีดาวเทียมไทยคม ๑ ย่านแคราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี และมีผู้ชุมนุมอีกประมาณ ๕๐๐ คน นำโดยนายชูชาติ หาญสวัสดิ์ และนายยศวริส ชูกล่อม ไปชุมนุมที่หน้าสถานีดาวเทียมไทยคม ๒ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่วันที่ ๗ เมษายน เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกการตัดสัญญาณเพื่อให้สถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนลออกอากาศได้

๒.๓.๑.๔ วันที่ ๙ เมษายน ผู้ชุมนุม นปช. ประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน นำโดยนายจตุพร พรหมพันธุ์ และนายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ เดินทางไปสมทบกับผู้ชุมนุมที่สถานีดาวเทียมไทยคม ๒ ขณะที่ ศอฉ. วางกำลังเจ้าหน้าที่ ๒๕ กองร้อยอยู่ที่สถานีดังกล่าว เมื่อการเจรจาระหว่างเจ้าหน้าที่กับแกนนำ นปช.ให้ต่อสัญญาณสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนลไม่เป็นผล ผู้ชุมนุม นปช.จึงได้บุกเข้าไปในบริเวณสถานีดาวเทียมไทยคม ๒ โดยมีการปราศรัยบนรถขยายเสียงให้ผู้ชุมนุมรื้อลวดหนามแล้วเข้าไปในบริเวณสถานีฯ[๑๒๓] จนเกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งใช้รถฉีดน้ำ โล่ กระบอง แก๊สน้ำตา ปืนลูกซองกระสุนยาง เพื่อขับไล่ผู้ชุมนุม ขณะที่ผู้ชุมนุมต่อสู้ขัดขวางเจ้าหน้าที่โดยใช้สิ่งเทียมอาวุธ เช่น ไม้ เหล็กแหลม ก้อนหิน และอาวุธประดิษฐ์ คือ ระเบิดเพลิง ไม่ปรากฏว่าผู้ชุมนุมมีหรือใช้อาวุธปืนต่อเจ้าหน้าที่ ในที่สุดผู้ชุมนุมสามารถฝ่าแนวป้องกันของเจ้าหน้าที่เข้าไปในบริเวณสถานีดาวเทียมไทยคม ๒ และดำเนินการต่อสัญญาณสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนลได้อีก แต่เมื่อผู้ชุมนุมกลับออกไปแล้ว เจ้าหน้าที่ทหารที่เหลืออยู่ที่สถานีดาวเทียม ได้ดำเนินการระงับการส่งสัญญาณของสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนลอีกครั้งหนึ่ง อย่างไรก็ตามในวันรุ่งขึ้น นปช. ได้กลับไปที่สถานีดาวเทียมไทยคม ๒ และดำเนินการให้มีการต่อสัญญาณได้ในที่สุด

๒.๓.๑.๕ ในควบคุมสถานการณ์ที่สถานีดาวเทียมไทยคม ๒ เจ้าหน้าที่ได้นำอาวุธประจำกาย ปลย.) พร้อมนำกระสุนจริงไปด้วย แต่เก็บไว้ในรถสัมภาระ โดยแยกกระสุนจริงจากอาวุธปืน และได้รับการกำชับจาก ศอฉ. และผู้บังคับบัญชาห้ามใช้อาวุธต่อผู้ชุมนุมโดยเด็ดขาด ผู้ชุมนุมได้ยึดอาวุธจากเจ้าหน้าที่และนำแสดงต่อสื่อมวลชนและได้คืนอาวุธทั้งหมดแก่ทางราชการ (เจ้าหน้าที่ตำรวจ) ในวันเดียวกัน แต่อุปกรณ์ควบคุมฝูงชนบางชิ้น เช่น เสื้อเกราะ โล่ และกระสุนปืนเอ็ม ๑๖ ไม่ได้คืน ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพมีความเห็นว่า เหตุที่ผู้ชุมนุมสามารถฝ่าแนวกั้นของเจ้าหน้าที่เข้าไปได้ไปเพราะพื้นที่บริเวณสถานีดาวเทียมไทยม ๒ แคบไม่เหมาะแก่การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของ ศอฉ. ที่ไม่ให้ทำร้ายผู้ชุมนุมอย่างเคร่งครัด ผู้ชุมนุมจำนวนมาก

---

[๑๒๒] ข้อ ๒ ข้อกำหนด ออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ มีผลใช้บังคับ ณ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓

[๑๒๓] ปรากฏตามภาพวีดิโอบันทึกเหตุการณ์

ใช้สิ่งเทียมอาวุธ เช่น ไม้แหลมยาวและท่อนเหล็กที่ยากจะป้องกันเข้าต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ และ นปช. ได้ตระเตรียมและฝึกฝนผู้ชุมนุมบางคนมาเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการตอบโต้มาตรการควบคุมฝูงชนของเจ้าหน้าที่

๒.๓.๑.๖ แม้ว่าในการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่จะไม่มีผู้เสียชีวิต แต่มีเจ้าหน้าที่และผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บทั้งสองฝ่าย ผู้ชุมนุมบางรายถูกยิงด้วยกระสุนยางได้รับบาดเจ็บ ยานพาหนะและทรัพย์สินของราชการถูกผู้ชุมนุมทุบทำลายเสียหาย มีการใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายกันทั้งสองฝ่าย มีผู้ชุมนุมบางคนรุมทำร้ายเจ้าหน้าที่ทหาร และปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ในลักษณะที่ทำให้เจ้าหน้าที่รู้สึกว่าถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรี[๑๒๔] ปรากฏเป็นภาพที่เผยแพร่ในสื่อทั่วไป จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หลายคนพบว่าเหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกที่สะเทือนใจในหมู่ทหาร[๑๒๕]

๒.๓.๑.๗ สำหรับกรณีที่เจ้าหน้าที่ทหารนำอาวุธ ปลย.ติดรถสัมภาระไปด้วย เจ้าหน้าที่ให้เหตุผลว่าเพราะเป็นทหาร จึงเป็นเรื่องปกติของทหารที่เมื่อไปปฏิบัติการในที่ต่างๆ ก็จะต้องนำอาวุธประจำกายติดไปด้วยเสมอ[๑๒๖] บางท่านให้เหตุผลว่านำไปเผื่อไว้ในกรณีฉุกเฉิน แต่ได้รับคำสั่งจาก ศอฉ. ห้ามไม่ให้ใช้อาวุธต่อผู้ชุมนุมซึ่งถือว่าเป็นคนไทยด้วยกันโดยเด็ดขาด แต่การที่เจ้าหน้าที่นำอาวุธปืนสงครามไปด้วย แม้จะเก็บไว้ในรถสัมภาระโดยแยกปืนกับกระสุนปืนจากกันและไม่ได้นำออกมาใช้ ก็อาจเป็นการตอกย้ำความเชื่อในกลุ่มผู้ชุมนุมว่า เจ้าหน้าที่นำอาวุธไปเพื่อปราบปรามผู้ชุมนุม

๒.๓.๑.๘ ผู้บริหารของสถานีดาวเทียมไทยคม ๒ มีความเห็นว่า การดำเนินการเพื่อระงับการส่งสัญญาณสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนลกระทบกระเทือนเครือข่ายสัญญาณที่สถานีดาวเทียมไทยคมบริการให้แก่ลูกค้าต่างประเทศอื่นๆ เป็นการกระทำที่ขัดต่อข้อบังคับของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union : หรือ ITU)

๒.๓.๑.๙ การดำเนินการระงับการออกอากาศของสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนล แม้จะเป็นการใช้อำนาจตาม พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ แต่ก็อาจหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนซึ่งได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ มีผลทำให้สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยและสมาคมเบิลทีวีแห่งประเทศไทย ออกแถลงการณ์ใจความตอนหนึ่งว่าการปิดกั้นสัญญาณของสถานีโทรทัศน์พีเพิลแชนแนลขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๕ และการที่รัฐบาลอ้างเหตุผลเพื่อป้องกันการบิดเบือนข่าวสาร ขณะที่รัฐบาลเองยังใช้สถานีวิทยุโทรทัศน์ของรัฐในการเสนอรายการที่มีลักษณะเป็นการนำเสนอข้อมูลด้านเดียว และยังปล่อยให้สถานีวิทยุและโทรทัศน์สัญญาณดาวเทียมอื่นๆ นำเสนอเนื้อหาในลักษณะเดียวกันซึ่งอาจนำไปสู่ความแตกแยกในสังคมมากขึ้นนั้น ย่อมเป็นการกระทำที่รัฐบาลอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการปฏิบัติ “สองมาตรฐาน”[๑๒๗] อีกทั้งการ

---

[๑๒๔] เช่น การให้เจ้าหน้าที่ทหารคุกเข่าแล้วปลดอาวุธและต้องยกมือไหว้

[๑๒๕] พ.อ.วิรัตน์ นาคจู ผู้บังคับการพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๑, เข้าให้ข้อมูลวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔

[๑๒๖] พ.อ. วิรัตน์ นาคจู ผู้บังคับการพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๑, เข้าให้ข้อมูลวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๔

[๑๒๗] สมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย แถลงการณ์ร่วมเรื่อง การสั่งปิดสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมและเว็บไซต์ วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๓ http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=1567:2010-04-08-10-25-14&catid=49:2552&Itemid=26

ระงับการออกอากาศสถานีพีทีวียังเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมเกิดความรู้สึกต่อต้านรัฐบาล และทำให้ผู้สนับสนุน นปช. เดินทางเข้ามาร่วมชุมนุมมากขึ้น

๒.๓.๒ เหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ความรุนแรงในเหตุการณ์สะพานมัฆวานรังสรรค์ สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า สี่แยกคอกวัว หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา และในสวนสัตว์ดุสิต

๒.๓.๒.๑ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในวันที่ ๑๐ เมษายน ทำให้มีผู้เสียชีวิตทั้งหมด ๒๖ คน เป็นพลเรือน ๒๑ คน เป็นทหาร ๕ คน พลเรือนที่เสียชีวิต ๑ คนถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูง บริเวณหน้ากระทรวงศึกษาธิการในเหตุการณ์สลายการชุมนุมที่บริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์ช่วงเวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. พลเรือนที่เสียชีวิตอีก ๑๙ คน เสียชีวิตจากเหตุการณ์สี่แยกคอกวัวและเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยาในช่วงค่ำ ในจำนวนนี้รวมถึงช่างภาพชาวญี่ปุ่น ๑ คนด้วย และยังมีพลเรือนอีก ๑ คนเสียชีวิตในสวนสัตว์ดุสิตเมื่อเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. ของวันดังกล่าว ส่วนเจ้าหน้าที่ทหาร ๑ คนเสียชีวิตจากเหตุการณ์สี่แยกคอกวัวและอีก ๔ คนเสียชีวิตจากเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา ในวันนั้นมีผู้บาดเจ็บอย่างน้อย ๘๖๔ คน ในจำนวนนี้เป็นทหารกว่า ๓๐๐ คน ทั้งเล็กน้อยและสาหัส ยานยนต์ทหาร รวมทั้ง รถสายพานลำเลียงหุ้มเกราะ และอาวุธยุทธภัณฑ์ ถูกผู้ชุมนุมทุบทำลายหรือใช้ไฟเผาเสียหายหลายรายการ อาวุธปืนสงคราม ปืนลูกซอง และเครื่องกระสุนถูกผู้ชุมนุมและ นปช. ยึดไปจำนวนมากและทางราชการยังไม่ได้คืน

๒.๓.๒.๒ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๓ นปช. ประกาศเคลื่อนขบวนใหญ่รอบ กทม. เพื่อมารวมตัวกันที่สะพานผ่านฟ้า นปช. เริ่มชุมนุมบนถนนราชดำเนินตั้งแต่วันที่ ๑๓ มีนาคม โดยตั้งเวทีปราศรัยที่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ ครอบคลุมพื้นที่บนถนนราชดำเนินนอกและราชดำเนินกลางเกือบตลอดสายและทุกช่องทางจราจรจากแยกมิสกวันถึงเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าฝั่งพระนคร มีการประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อตั้งจุดตรวจอาวุธและสิ่งผิดกฎหมายผู้ที่จะเข้าออกบริเวณที่ชุมนุม ต่อมาในวันที่ ๓ เมษายน นปช. ได้ขยายพื้นที่การชุมนุมคู่ขนานไปที่สี่แยกราชประสงค์ โดยตั้งเวทีปราศรัยที่สี่แยกราชประสงค์และประกาศว่าจะปักหลักชุมนุมจนกว่ารัฐบาลจะประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร การชุมนุมคู่ขนานที่สี่แยกราชประสงค์ ทำให้จำนวนผู้ชุมนุมบริเวณถนนราชดำเนินลดลง ก่อนหน้านี้ ศอฉ. ได้พยายามเจรจาขอคืนพื้นที่ถนนราชดำเนินกลางและราชดำเนินนอกเพื่อให้สามารถเปิดการจราจรบนสะพานพระรามที่ ๘ และสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าได้ แต่การเจรจาไม่ประสบความสำเร็จ ผู้ชุมนุมยังคงตั้งเวทีปราศัยใหญ่อยู่ที่บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศและยังคงใช้พื้นที่บนถนนราชดำเนินนอกและถนนราชดำเนินกลางเกือบตลอดสาย ศอฉ. จึงสั่งให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการสลายการชุมนุมเพื่อขอคืนพื้นที่ ในวันที่ ๑๐ เมษายน เวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่เคลื่อนกำลังไปบริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์ ถนนดินสอมุ่งหน้าวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และถนนตะนาว มุ่งหน้าสี่แยกคอกวัว โดยมีกำลังส่วนหนึ่งเคลื่อนจากฝั่งธนบุรีข้ามสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าเข้ามาสมทบ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงของ ศอฉ. และเจ้าหน้าที่ข่าวกรอง เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการของในวันดังกล่าว เชื่อว่า นปช. และกลุ่มบุคคลที่ใช้อาวุธสงครามต่อต้านรัฐบาล (ต่อไปนี้จะเรียกว่า คนชุดดำ) ล่วงรู้แผนปฏิบัติการขอคืนพื้นที่ของ ศอฉ.

๒.๓.๒.๓ ความรุนแรงในเหตุการณ์บริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์

๑) การปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ชุมนุม นปช.บริเวณถนนราชดำเนินนอกโดยเฉพาะบริเวณใกล้สะพานมัฆวานรังสรรค์ มีผู้ชุมนุมเสียชีวิต ๑ คน มีเจ้าหน้าที่และผู้ชุมนุมจำนวนหนึ่งบาดเจ็บจากแก๊สน้ำตา กระสุนยาง สิ่งเทียมอาวุธ และอาวุธประดิษฐ์

๒) ตั้งแต่เวลาประมาณ ๑๒.๕๕ น. เป็นต้นไป นายขวัญชัย ไพรพนา แกนนำ นปช.นำกลุ่มผู้ชุมนุมไปปิดล้อมประตูกองทัพภาคที่ ๑ ตลอดช่วงบ่าย มีการกระทบกระทั่งระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เคลื่อนกำลังออกจากที่ตั้งเข้าสลายผู้ชุมนุม โดยการฉีดน้ำ โล่ กระบอง แก๊สน้ำตา ผลักดันผู้ชุมนุม นปช.ออกจากถนนราชดำเนินนอกให้กลับไปรวมกันที่เวทีสะพานผ่านฟ้าลีลาศ และเจ้าหน้าที่ทหารบางหน่วยมุ่งหน้าไปถนนดินสอและถนนตะนาวเพื่อควบคุมพื้นที่บนถนนราชดำเนินกลาง[๑๒๘] มีจุดปะทะกันที่หน้าประตูกองทัพภาคที่ ๑ แยกพาณิชยการ และแยกมิสกวัน สะพานมัฆวานรังสรรค์ หน้าสำนักงานองค์การสหประชาชาติ หน้ากองบัญชาการกองทัพบก และหน้าวัดโสมนัสวรวิหาร ผู้ชุมนุมขัดขวางการเคลื่อนกำลังของเจ้าหน้าที่โดยใช้รถยนต์และเครื่องกีดขวาง ขว้างปาสิ่งของ ท่อนไม้และสิ่งเทียมอาวุธเข้าใส่เจ้าหน้าที่ ขณะที่เจ้าหน้าที่ใช้แก๊สน้ำตาและปืนลูกซองกระสุนยาง หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ได้เคลื่อนกำลังออกมาพร้อม ปลย.โดย ศอฉ. ประกาศกฎการใช้กำลังว่าต้องดำเนินการกับผู้ชุมนุมตาม ๗ ขั้นตอนจากเบาไปหาหนักตามหลักสากล[๑๒๙]

๓) การปะทะกันบริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์ ทำให้นายเกรียงไกร คำน้อย ผู้ชุมนุมคนหนึ่งเสียชีวิตจากการถูกยิงด้วยกระสุนปืนความเร็วสูง ในเวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. เศษ ขณะร่วมชุมนุมอยู่บริเวณหน้ากระทรวงศึกษาธิการใกล้สะพานมัฆวานรังสรรค์ ยังไม่สามารถยืนยันได้ว่าเกิดจากการยิงปืนของฝ่ายใด การตรวจสอบพบว่าเจ้าหน้าที่ใช้อาวุธปืนลูกซองยิงไปทางผู้ชุนนุมหลายคนใช้ปลย. กระสุนจริงยิงขึ้นฟ้า บางคนมีอาวุธปืนพก แต่ไม่พบว่าเจ้าหน้าที่ยิงปืน ในแนวระนาบไปในทิศทางที่ผู้ชุมนุมอยู่ อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงว่า ในเหตุการณ์ดังกล่าว ไม่ได้ใช้อาวุธปืนสงครามและกระสุนจริงต่อผู้ชุมนุม ไม่พบว่าผู้ชุมนุมมีอาวุธสงครามหรือบุคคลไม่ทราบฝ่ายใช้อาวุธปืนสงครามหรือถืออาวุธปืนสงครามอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุม

๒.๓.๒.๔ ความรุนแรงในเหตุการณ์บนสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า

๑) ความรุนแรงบริเวณสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ไม่มีผู้เสียชีวิต มีเจ้าหน้าที่บาดเจ็บเล็กน้อยจำนวนหนึ่ง อาวุธยุทธภัณฑ์จำนวนมากถูกผู้ชุมนุม นปช. ยึดเอาไป มียานยนต์ทหารหลายคันและทรัพย์สินของทางราชการถูกผู้ชุมนุม นปช. ทำลายเสียหาย

๒) เหตุเกิดเมื่อยานยนต์ลำเลียงพยายามลำเลียงเจ้าหน้าที่ทหารข้ามสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าจากฝั่งธนบุรีเพื่อไปสมทบกับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการขอคืนพื้นที่ถนนราชดำเนินกลาง เมื่อเวลาประมาณ ๑๖.๐๐ ขณะที่รถยนต์ลำเลียงส่วนหนึ่งอยู่บนสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า นายยศวริศ ชูกล่อม (เจ๋ง ดอกจิก) แกนนำ นปช. และการ์ด นปช. พร้อมผู้ชุมนุมประมาณ ๑,๐๐๐ คน ใช้กำลังสกัดกั้นยานยนต์เจ้าหน้าที่ ขณะที่เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลว่ามีคำสั่งไม่ให้ใช้กำลัง[๑๓๐] ทำให้กำลังเจ้าหน้าที่ทหารต้องเดินเท้าข้ามมาพร้อมอุปกรณ์ควบคุมฝูงชน ทิ้งยานยนต์และอาวุธยุทธภัณฑ์ส่วนหนึ่งไว้ในรถลำเลียงสัมภาระโดยมีเจ้าหน้าที่ทหารดูแลอยู่ประมาณ ๒๐ คน ผู้ชุมนุมได้ใช้กำลังยึดอาวุธ ปลย.พร้อมเครื่องกระสุนและยุทธภัณฑ์จำนวนมากในรถสัมภาระ นำไปแสดงไว้ที่เวทีปราศรัยใหญ่ของ นปช. ที่สะพานผ่านฟ้าลีลาศ พร้อมควบคุมตัวเจ้าหน้าที่ทหารคนหนึ่ง

---

[๑๒๘] พ.อ.ธรรมนูญ วิถี ผู้อำนวยการกองยุทธการ จากการเข้าให้ข้อมูลกับ คอป. เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

[๑๒๙] คำสั่ง ศอฉ. ที่ ๑/๒๕๕๓ กำหนดกฎการใช้กำลังเป็นเอกสารผนวกประกอบคำสั่งปฏิบัติ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ อ้างอิงจากเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๗๘

[๑๓๐] ปิยะเณศร์ ภัทรศาศวัตวงษ์ นายทหารยุทธการ กรมทหารราบที่ ๒๙ กองพลทหารราบที่๙ รอ. กาญจนบุรี เข้าให้ข้อมูลกับ คอป. เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๕

มานั่งแถลงข่าวที่หลังเวทีสะพานผ่านฟ้า นอกจากนี้ ผู้ชุมนุมบางคนยังทำลายยานพาหนะและทรัพย์สินอื่นๆ จำนวนหนึ่งของทางราชการ หรือทำให้เสียหาย ส่วนเจ้าหน้าที่ที่เหลือบนสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าได้ถอนกำลังกลับไปโดยไม่มีการปะทะ

๓) จากการตรวจสอบพบว่า อาวุธปืน กระสุน และยุทธภัณฑ์ ที่แกนนำ การ์ดและผู้ชุมนุม นปช. ได้ยึดและนำไปไว้ที่เวทีปราศรัยนั้น มีปืนลูกซอง ๓๕ กระบอก พร้อมกระสุนยาง ๑,๑๕๒ นัด ปลย. ชนิดทราโว ๑๒ กระบอก พร้อมกระสุนจริง ๗๐๐ นัด และยุทโธปกรณ์อื่นๆ อีกจำนวนหนึ่ง จากการตรวจสอบยังไม่พบว่าทางราชการได้รับอาวุธดังกล่าวทั้งหมดคืนจาก นปช.

๔) พบ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ปรากฏตัวอยู่บริเวณเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าฝั่งธนบุรีเมื่อเวลาประมาณ ๑๖.๔๐ น. พร้อมกับนายยศวริศ ชูกล่อม ซึ่งเป็นช่วงเกิดเหตุการณ์ที่ผู้ชุมนุมยึดอาวุธเจ้าหน้าที่[๑๓๑]

๒.๓.๒.๕ ความรุนแรงในเหตุการณ์สี่แยกคอกวัว หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา

๑) ความรุนแรงในเหตุการณ์สี่แยกคอกวัวและเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา มีผู้เสียชีวิต ๒๔ คน เป็นทหาร ๕ คน และเป็นพลเรือน ๑๙ คน ในจำนวนนี้จำแนกเป็น ๑) เสียชีวิตจากจากเหตุการณ์สี่แยกคอกวัวอย่างน้อย ๘ คน ๒) จากเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยาอย่างน้อย ๖ คน ๓) เสียชีวิตจากเหตุการณ์บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ๑ คน สาเหตุจากระบบหายใจล้มเหลว ๔) อีก ๔ คน ไม่แน่ชัดว่าเสียชีวิตจากเหตุการณ์ใด โดยพลเรือนที่เสียชีวิต ๑ คน เสียชีวิตจากสะเก็ดระเบิด ๑ คนเสียชีวิตจากระบบหายใจล้มเหลวตาม (คนเดียวกับข้อ ๓) ๒ คนเสียชีวิตจากกระสุนปืนแต่ผลชันสูตรไม่ระบุว่าเป็นกระสุนความเร็วสูงหรือไม่ ส่วนที่เหลือทั้งหมดเสียชีวิตจากกระสุนปืนความเร็วสูง สำหรับเจ้าหน้าที่ทหารที่เสียชีวิต ๕ คน จำแนกเป็น ๑) เสียชีวิตจากเหตุการณ์สี่แยกคอกวัว ๑ คน จากสะเก็ดระเบิดเอ็ม ๗๙ และ ๒) จากเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา ๔ คน โดย ๓ คนจากสะเก็ดระเบิดเอ็ม ๖๗ และอีก ๑ คน ไม่แน่ชัดว่าเสียชีวิตจากระเบิดเอ็ม ๗๙ หรือเอ็ม ๖๗ เหตุการณ์ทั้งสองมีผู้บาดเจ็บไม่น้อยกว่า ๘๐๐ คน ในจำนวนนี้เป็นเจ้าหน้าที่ทหารไม่น้อยกว่า ๓๐๐ คน ทั้งบาดเจ็บเล็กน้อยถึงสาหัส

๒) ในช่วงบ่ายวันที่ ๑๐ เมษายน เจ้าหน้าที่ทหารเคลื่อนกำลังพร้อมรถสายพานลำเลียงหุ้มเกราะ เพื่อสลายการชุมนุมโดยขอคืนพื้นที่ถนนราชดำเนินกลาง จาก นปช. เมื่อเคลื่อนกำลังออกจากที่ตั้ง ได้ถูกผู้ชุมนุมพยายามขัดขวางตลอดทาง มาถึงแยกสะพานเฉลิมวันชาติ เวลาประมาณ ๑๗.๐๐ น. กำลังส่วนหนึ่งได้เลี้ยวขวาไปหน้าวัดบวรนิเวศน์วิหาร ผ่านวงเวียนไปตามถนนตะนาวและส่วนหนึ่งเข้าไปถนนข้าวสาร เผชิญหน้ากับกลุ่มผู้ชุมนุม นปช.ที่บริเวณสี่แยกคอกวัว อีกส่วนหนึ่งได้เคลื่อนกำลังไปตามถนนดินสอ เผชิญหน้ากับกลุ่มผู้ชุมนุม นปช.ที่รวมตัวกันอยู่ในวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา ส่วนผู้ชุมนุมอื่นๆ กระจัดกระจายอยู่บนถนนราชดำเนินกลาง ผู้ชุมนุมสกัดกั้นเจ้าหน้าที่ตามคำเรียกร้องของแกนนำ นปช. เพื่อขัดขวางไม่ให้เจ้าหน้าที่เคลื่อนกำลังเข้าควบคุมพื้นที่ถนนราชดำเนินกลาง โดยรวมตัวกันและใช้รถยนต์จอดกีดขวางเจ้าหน้าที่ไว้ ในเวลาที่ใกล้เคียงกันเวลาประมาณ ๑๖.๓๕ น. มีเฮลิคอปเตอร์ลำหนึ่งได้บินวนอยู่เหนือผู้ชุมนุมบริเวณเหนือสะพานผ่านฟ้า แล้วทิ้งแก๊สน้ำตาลงมายังผู้ชุมนุม มีเฮลิคอปเตอร์ของกองทัพบกอีกลำหนึ่งบินมาโปรยใบปลิว ๒ ชุด มายังบริเวณที่ผู้ชุมนุมด้วย โดยมีข้อความว่า

---

[๑๓๑] หลักฐานปรากฏตามภาพถ่ายจากเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่บนสะพานปิ่นเกล้าในการเข้าให้ข้อมูลกับ คอป. เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๕

"การเข้าพื้นที่กำหนดห้าม ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย อย่าหลงเชื่อ ตามคำยุยงปลุกปั่น ขอให้พ่อแม่พี่น้องหยุดสร้างความวุ่นวายทำร้ายประเทศไทย กลับบ้านของตนเองเถอะครับ" และ *"โปรดทราบขณะนี้ เจ้าหน้าที่ทหารกำลังทำการเข้ายึดพื้นที่บริเวณถนนราชดำเนิน เพื่อคืนให้กับพี่น้องประชาชนได้ใช้งานตามปกติ ขอให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง ได้ออกจากพื้นที่ดังกล่าว เพื่อความปลอดภัย และความสะดวกของเจ้าหน้าที่ทหารที่จะเข้าปฏิบัติการ"* ปรากฏว่าในเวลาประมาณ ๑๗.๕๐ น. เฮลิคอปเตอร์ลำดังกล่าวถูกยิง โดย ปลย. ชนิดเอเค ๔๗[๑๓๒] ทะลุพื้นเครื่องบินถูกเจ้าหน้าหน้าที่ทหารคนหนึ่งคือ พ.อ. มานะ ปริญญาศิริ ได้รับบาดเจ็บสาหัส ในช่วงเย็นและค่ำ นอกจากการการยิงเฮลิคอปเตอร์ดังกล่าวแล้ว มีเพียงการกระทบกระทั่งกันบ้างระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่เป็นครั้งคราว มีการพูดคุยกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ชุมนุม แต่ไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้น

๓) จากการสัมภาษณ์ผู้ชุมนุมหลายคน พบว่าผู้ชุมนุมมีความรู้สึกโกรธแค้นเมื่อเห็นเฮลิคอปเตอร์บินวนทิ้งแก๊สน้ำตาและโปรยใบปลิวใส่ผู้ชุมนุม ผู้ชุมนุมรู้สึกว่าตนเองเป็นฝ่ายถูกกระทำแต่เพียงฝ่ายเดียว ผิดกับการเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ภาคพื้นดินที่ใช้อุปกรณ์ควบคุมฝูงชนต่อผู้ชุมนุมที่ผู้ชุมนุมสามารถตอบโต้ได้ด้วยสิ่งเทียมอาวุธเช่น ไม้ อิฐตัวหนอนและขวดน้ำ เป็นต้น ได้เช่นกัน สภาพดังกล่าวสอดคล้องกับข้อสังเกตุของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎการใช้กำลังและนักวิชาการว่าการใช้เฮลิคอปเตอร์ปฏิบัติการดังกล่าวนอกจากไม่ได้ผลในการสลายการชุมนุมแล้ว ยังเป็นการเร้าอารมณ์ผู้ชุมนุมให้โกรธแค้นเจ้าหน้าที่หรือ ศอฉ. ยิ่งขึ้นด้วย ส่วนเหตุผลของเจ้าหน้าที่ที่ใช้เฮลิคอปเตอร์ปฏิบัติการนั้น เนื่องจากไม่สามารถเข้าไปในพื้นที่ชุมนุมได้

๒.๓.๒.๖ การปรากฏตัวของคนชุดดำ

๑) มีผู้ชุมนุมบางคนใช้ผ้าปกปิดใบหน้า ผู้ปกปิดใบหน้าบางคนปีนขึ้นไปใช้ถุงดำคลุมหรือหันกล้องซีซีทีวีบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยไปในทิศทางที่ไม่สามารถบันทึกภาพเหตุการณ์ได้ ทาง ศอฉ. เห็นว่าเป็นกระทำอย่างมีแผนการเพื่อจะปกปิดการกระทำผิดกฎหมายของผู้ชุมนุม ขณะที่ นปช. อธิบายว่าเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ล่วงรู้ความเคลื่อนไหวของผู้ชุมนุม เป็นการป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่เข้าสลายการชุมนุม

๒) พบการปรากฏตัวของคนชุดดำพร้อมอาวุธสงคราม ๕ คน อยู่ในที่ชุมนุม ในจำนวนนี้มีผู้ใกล้ชิดกับ พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล (เสธ. แดง)[๑๓๓] ด้วย ผู้สื่อข่าวต่างประเทศคนหนึ่งพบเห็นกลุ่มบุคคลดังกล่าวถืออาวุธ ปลย. ชนิด เอเค ๔๗ และชนิดเอ็ม ๑๖ เครื่องยิงลูกระเบิดชนิดเอ็ม ๗๙ และปืนพก ที่บริเวณปากซอยข้างร้านแมคโดนัลด์ที่เชื่อมต่อไปออกถนนตะนาว ตรงด้านหลังอาคารสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล (ซอยหลังอาคารกองสลากเก่า) ถนนราชดำเนินกลาง โดยพบเมื่อเวลาประมาณ ๑๗.๓๐ น. ก่อนที่ทหารบนถนนตะนาวและบนถนนดินสอจะถูกโจมตีด้วยอาวุธสงครามไม่นาน นอกจากนี้ในช่วงเหตุการณ์ปะทะกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนของกองบังคับการตำรวจนครบาล ๖ พบคนชุดดำจำนวน ๔ คน ถืออาวุธปลย. ชนิดเอเค ๔๗ และ ปลย. ไม่ทราบชนิดเดินออกมาจากถนนตะนาวฝั่งอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลาฯ เข้าไปในกลุ่มผู้ชุมนุมที่บริเวณสี่แยกคอกวัว และหลังจากเหตุการณ์รุนแรงเจ้าหน้าที่ตำรวจคนดังกล่าวได้ยึดอาวุธเครื่องยิงลูกระเบิดชนิดเอ็ม ๗๙

---

[๑๓๒] ปรากฏตามพยานหลักฐานจากสำนวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ, เอกสารชี้แจงจากทหาร, และรายงานข่าว

[๑๓๓] สัมภาษณ์ ผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ และ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๓

จากคนชุดดำที่บริเวณสี่แยกคอกวัว ได้จำนวน ๑ กระบอก[๑๓๔] หลังเกิดเหตุรุนแรงบริเวณถนนตะนาว เวลา ๒๐.๓๗ น. มีนักข่าวชาวต่างประเทศคนหนึ่งพบคนชุดดำถืออาวุธ ปลย. ชนิดเอเค ๔๗ ในบริเวณเดียวกันและได้ถ่ายภาพไว้ด้วย[๑๓๕] ยังปรากฏภาพถ่ายคนถืออาวุธปลย. ชนิดเอ็ม ๑๖ ยืนอยู่ปะปนกับกลุ่มผู้ชุมนุมในช่วงเกิดเหตุรุนแรง สอดคล้องกับคำบอกเล่าของอาสาสมัครกู้ชีพคนหนึ่งซึ่งอยู่ในเหตุการณ์[๑๓๖] นอกจากนี้เวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. ก่อนที่เจ้าหน้าที่ทหารจะถูกโจมตีด้วยระเบิด มีผู้พบเห็นรถตู้สีขาวขนคนชุดดำสองสามคนพร้อมอาวุธสงครามมาส่งลงบริเวณวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยด้านร้านหนังสือเมืองโบราณและร้านเมธาวาลัย (ศรแดง) โดยมีการ์ด นปช. คอยห้อมล้อมเดินไปทางร้านแมคโดนัลด์ หัวมุมถนนดินสอติดกับโรงเรียนสตรีวิทยา เข้าไปในกลุ่มผู้ชุมนุม โดยการ์ด นปช. ห้ามมิให้ใครถ่ายรูป และมีผู้ชุมนุมบางคนพูดว่า “ส่งคนมาช่วยแล้ว” แต่ถูกการ์ด นปช. ห้ามไม่ให้พูด[๑๓๗] ยังปรากฏภาพรถตู้สีขาวในกล้องวงจรปิดบริเวณวงเวียนสี่กั๊กพระยาศรี ๒ ครั้ง ระบุเวลา ๒๐.๑๙ น. และอีกครั้งในเวลา๒๑.๐๑ น.[๑๓๘] และยังปรากฏภาพคนชุดดำถือเครื่องยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ ยืนอยู่ข้างรถตู้สีขาวจอดอยู่ในบริเวณที่มีผู้ชุมนุมอยู่แต่ไม่สามารถยืนยันแหล่งที่มาของภาพได้ เจ้าหน้าที่ทหารคนหนึ่งให้ข้อมูลว่า หลังเหตุการณ์ความรุนแรง มีรถตู้สีขาวซึ่งมีกลุ่มคนชุดดำ มีอาวุธสงครามโดยสารมาด้วยขับผ่านมาที่บริเวณหน้าวัดตรีทศเทพ คนในรถโผล่หน้าออกมาเยาะเย้ยทหารที่ได้รับบาดเจ็บ โดยเจ้าหน้าที่ทหารคนหนึ่งยืนยันว่าเห็นชายฉกรรจ์พร้อมอาวุธสองสามคนนั่งอยู่ในรถคันดังกล่าว

---

[๑๓๔] การเข้าให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์, การประชุมคณะอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริงครั้งที่ ๒๑/๒๕๕๔, เอกสารบันทึกตรวจยึดของ กก.สส.บก.น.๖ ลงนามโดยเจ้าหน้าที่ตรวจฝ่ายสืบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์และเป็นผู้ทำการตรวจยึด/บันทึก ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

[๑๓๕] ภาพถ่ายโดยผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศ เผยแพร่ครั้งแรกใน NewYork Times: Violence Erupts in Thai Streets, ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓, http://www.nytimes.com/2010/04/11/world/asia/11thai.html

[๑๓๖] ภาพถ่ายนายวสันต์ สายรัศมี นั่งอยู่ข้างศพนายวสันต์ ภู่ทอง ซึ่งปรากฏภาพคนแต่งกายพลเรือนถือเอ็ม ๑๖ ยืนอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุมในภาพ เข้าให้ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

[๑๓๗] สัมภาษณ์ผู้สังเกตการณ์การชุมนุม เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๑๓๘] การเข้าให้ข้อมูลของทหารเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๕, เอกสารนำเสนอชื่อไฟล์ “แนวความคิดที่ใช้ในการรักษาความสงบ: ๒”, และเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๙๔ - ๙๙

Figure 8
Left and right: pictures of a person in civilian clothes holding an unidentified object, alleged to be a grenade launcher.

Figure 9
Juxtaposition of an image of an M79 launcher and the shadow of the unidentified object. The grain of the picture and the fact that the shadow is cast at a certain angle on the car preclude any positive identification.

ภาพที่ ๑ ภาพคนชุดดำถืออาวุธที่มีรูปร้างคล้ายเครื่องยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ (ภาพด้านล่างจากการเปรียบเทียบจากเงาในวงกลมสีแดง โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศ[๑๓๙] (Ballistic Forensic) โดยไม่สามารถยืนยันแหล่งที่มาของภาพได้ แต่ภาพดังกล่าวได้ถูกเผยแพร่และนำไปใช้อย่างแพร่หลายโดยฝ่ายต่างๆ

[๑๓๙] Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012, page 9

ภาพที่ ๒ ภาพคนชุดดำถือปืนเอเค ๔๗
อยู่บริเวณถนนตะนาว ถ่ายโดยผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศ
ในวันที่ ๑๐ เมษายน เวลา ๒๐.๓๗ น.[๑๔๐]

๒.๓.๒.๗ ความรุนแรงในเหตุการณ์สี่แยกคอกวัว

๑) ในเวลาประมาณ ๑๗.๐๐ ถึง ๑๘.๐๐ น. ระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารเข้าควบคุมพื้นที่บนถนนตะนาวและถนนข้าวสารมุ่งหน้าสี่แยกคอกวัว เกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารกับกลุ่มผู้ชุมนุม ทหารตั้งแถวผลักดันผู้ชุมนุมโดยใช้โล่ กระบอง ปืนลูกซอง แถวหลังมี ปลย. ขณะที่ผู้ชุมนุมขัดขวางเจ้าหน้าที่ โดยใช้ขวดน้ำ และสิ่งเทียมอาวุธต่างๆ มีการใช้อาวุธมีดและปืนพกไม่ทราบชนิดทำร้ายเจ้าหน้าที่ทหารได้รับบาดเจ็บจากการถูกยิงจำนวน ๒ คน[๑๔๑] และมีการผลักดันกันในลักษณะดังกล่าวอีกหลายครั้ง จนกระทั่งเวลาประมาณ ๑๙.๒๐ น. เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารพยายามรุกคืบหน้าไปทางสี่แยกคอกวัวโดยใช้แก๊สน้ำตาแต่ถูกกลุ่มผู้ชุมนุมต้านทานไว้ด้วยการขว้างปาสิ่งของใส่เจ้าหน้าที่ทหาร ประกอบกับแก๊สน้ำตาถูกลมพัดหวนกลับมาใส่เจ้าหน้าที่ทหารทำให้ต้องถอยร่นไปตามถนนตะนาว และถนนข้าวสารดังเดิม

๒) จนเมื่อเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. มีผู้ยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ ไปที่แนวเจ้าหน้าที่ทหารบนถนนตะนาว ขณะที่ผู้ชุมนุมยังคงขว้างปาสิ่งเทียมอาวุธและระเบิดเพลิงใส่เจ้าหน้าที่ทหาร และพบว่ามีกระสุนปืนความเร็วสูงถูกยิงจากทิศทางที่เจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติหน้าที่อยู่มาทางสี่แยกคอกวัว จากการตรวจสอบพบว่ามีคนชุดดำสองสามคนที่ปะปนกับกลุ่มผู้ชุมนุมบริเวณหน้าร้านเบอร์เกอร์คิงส์ บนถนนตะนาวและบริเวณสี่แยกคอกวัว ได้ใช้อาวุธสงคราม รวมทั้ง ปลย. ชนิดเอเค ๔๗ ยิงไปทางวงเวียนวัดบวรนิเวศวิหารและไปทางถนนข้าวสารที่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการอยู่

---

[๑๔๐] ภาพถ่ายโดยผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศ Mr. Agnes Dherbeys เผยแพร่ครั้งแรกใน NewYork Times: Violence Erupts in Thai Streets, ๑๐เมษายน ๒๕๕๓, http://www.nytimes.com/2010/04/11/world/asia/11thai.html, สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศ Mr. Agnes Dherbeys เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕

[๑๔๑] สรุปเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ที่สี่แยกคอกวัว โดย บก.ควบคุมที่ ๑ ร.๒ รอ.

มีหลักฐานเป็นภาพถ่าย คลิปวีดิโอ ประจักษ์พยาน และมีภาพคลิปวีดิโอคนชุดดำที่ปะปนอยู่กับผู้ชุมนุมยิง ปลย. ชนิด เอเค ๔๗ ไปยังสิ่งต้องสงสัยว่าเป็นคนซุ่มยิงตรงระเบียงชั้นสามของอาคารสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งตั้งอยู่ตรงปากถนนตะนาวต่อกับถนนราชดำเนิน จากการตรวจสอบในเวลาต่อมาพบว่าน่าจะเป็นภาพของต้นปาล์ม และที่ปรากฏเป็นเหมือนควันออกจากปลายกระบอกปืนนั้นน่าจะเป็นฝุ่นของผนังปูนของอาคารที่แตกฟุ้งกระจายออกมาเมื่อถูกยิงด้วยกระสุนปืน กองพิสูจน์หลักฐานพบรอยกระสุนบนกำแพงขอบระเบียงดังกล่าวหลายจุด โดยพบหลักฐานว่าบางจุดเป็นรอยที่ถูกยิงด้วยลูกกระสุนปลย. ชนิดเอเค ๔๗ พบร่องรอยกระสุน ปลย. ยิงจากสี่แยกคอกวัวไปในถนนตะนาวทิศทางวงเวียนวัดบวรนิเวศวิหารและในทิศทางกลับกัน และยิงจากถนนตะนาวเข้าไปในถนนข้าวสารและในทิศทางกลับกัน โดยร่องรอยของกระสุนที่ยิงออกมาจากทางวงเวียนวัดบวรนิเวศวิหารและถนนข้าวสาร มีทั้งในแนวเฉียงขึ้นและในแนวระนาบ ไม่พบร่องรอยกระสุนที่ยิงลงมาจากที่สูง เจ้าหน้าที่กลุ่มงานตรวจสถานที่เกิดเหตุ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติพบหลุมระเบิดทั้งบนผิวจราจรและทางเท้าของถนนตะนาว ตั้งแต่บริเวณแยกถนนข้าวสารไปจนถึงวงเวียนวัดบวรนิเวศวิหารทั้งสิ้น ๘ จุด แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นระเบิดชนิดใด นอกจากนี้เจ้าหน้าที่กลุ่มงานตรวจอาวุธปืน กองพิสูจน์หลักฐานกลางยังพบรอยกระแทกและรอยสะเก็ดที่สามารถยืนยันได้ว่าเกิดจากลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ อีกจำนวน ๒ จุดที่ฝาปิดกระบะท้ายรถยนต์บรรทุกเล็ก และป้ายโฆษณาสายการบินแอร์เอเชียที่แขวนอยู่หน้าอาคารพาณิชย์ โดยมีวิถีการยิงจากสี่แยกคอกวัวไปทางวงเวียนวัดบวรนิเวศวิหาร และยังพบร่องรอยที่เกิดจากสะเก็ดระเบิดอีกหลายแห่ง เหตุการณ์ความรุนแรงที่สี่แยกคอกวัวทำให้เจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต ๑ คนจากสะเก็ดระเบิดเอ็ม ๗๙ คือ สิบเอกอนุพนธ์ หอมมาลี มีเจ้าหน้าที่ทหารหลายคนบาดเจ็บจากสะเก็ดระเบิด และ ๒๘ คนบาดเจ็บจากลูกกระสุนปืนเล็กยาวด้วย[๑๔๒]

๓) ในสภาพที่มีการชุลมุนจากการที่เจ้าหน้าที่ทหารถูกโจมตีด้วยอาวุธสงคราม โดยคนชุดดำ ปรากฏภาพวีดิโอและประจักษ์พยานว่า เจ้าหน้าที่ทหารที่อยู่บนถนนตะนาวด้านวงเวียนวัดบวรนิเวศวิหาร และในถนนข้าวสารยิง ปลย. ไปทางสี่แยกคอกวัว[๑๔๓] และกองพิสูจน์หลักฐานกลางพบร่องรอยจำนวนมากของกระสุนจริงที่ยิงจาก ปลย. มาจากทิศทางที่ทหารปฏิบัติการอยู่ ทั้งการยิงในแนวเฉียงขึ้นและในแนวระนาบ มายังบริเวณสี่แยกคอกวัวที่มีผู้ชุมนุมและการปรากฏตัวของคนชุดดำอยู่ มีร่องรอยกระสุนที่ยิงจากทิศทางดังกล่าวไปยังอาคารและระเบียงอาคารสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลซึ่งเป็นจุดเดียวกับที่ปรากฏภาพวีดิโอของสิ่งต้องสงสัยว่าเป็นคนซุ่มยิงดังที่ได้กล่าวแล้วในข้อ ๒.๓.๒.๗ (๒)เหตุการณ์สี่แยกคอกวัว มีผู้ชุมนุมเสียชีวิตจากกระสุนปืนอย่างน้อย ๘ คน คือ นายสวาท วางาม นายเทิดศักดิ์ ฟุ้งกลิ่นจันทร์ นายธวัฒนะชัย กลัดสุข นายไพรศล ทิพย์ลม นายอำพน ตติยรัตน์ นายอนันต์ สิริกุลวาณิชย์ นายบุญธรรม ทองผุย นายสมศักดิ์ แก้วสาร และผู้ชุมนุมบาดเจ็บจำนวนมาก

---

[๑๔๒] สรุปเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ที่สี่แยกคอกวัว โดย บก.ควบคุมที่ ๑ ร.๒ รอ.

[๑๔๓] ทั้งนี้ คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๕๙ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๑๑๒ - ๑๑๓ ระบุว่า “จากกรณีคนร้ายใช้อาวุธยิงใส่เจ้าหน้าที่และประชาชนผู้บริสุทธิ์ เพื่อให้การแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพจึงให้กำลังของทุกหน่วยรักษาแนว ณ ที่มั่นปัจจุบันตั้งแต่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ เวลา ๒๐.๓๐ น. เป็นต้นไป และพิจารณาใช้อุปกรณ์ควบคุมฝูงชนตามขั้นตอน รวมทั้งใช้อาวุธเฉพาะในกรณีที่จำเป็นเพื่อป้องกันตนเองและประชาชนผู้บริสุทธิ์” และยังได้กำหนดแนวทางการใช้อาวุธเมื่อปรากฏภัยคุกคามอย่างชัดเจนและให้เล็งในส่วนล่างของร่างกายเพื่อยับยั้งการกระทำของกลุ่มติดอาวุธ

๔) หลังจากเกิดการปะทะกันด้วยอาวุธอย่างหนักแล้ว นายทหารผู้บังคับหน่วยได้ขอถอนกำลังกลับเข้าไปที่สโมสรทหารบก ขณะกำลังถอนกำลังและช่วยเหลือทหารที่บาดเจ็บ กลุ่มผู้ชุมนุมบางส่วนก็เคลื่อนมาปิดทางด้านข้างของวัดบวรนิเวศวิหาร ล้อมและรุมทำร้ายเจ้าหน้าที่ทหารที่บาดเจ็บขณะกำลังส่งโรงพยาบาล ทำให้เจ้าหน้าที่หลายคนได้รับบาดเจ็บ บางคนได้รับความช่วยเหลือจากชาวชุมชน ถอดเครื่องแบบหรือเปลี่ยนเป็นชุดพลเรือนเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกรุมทำร้าย

ภาพที่ ๓ ภาพคนชุดดำบริเวณหน้าร้านเบอร์เกอร์คิงส์ กำลังยิงปืนไปในทิศทางถนนตะนาวซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่ โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนให้ความเห็นว่าเป็น ปลย.[๑๔๔] ทั้งนี้ไม่สามารถยืนยันแห่งที่มาของภาพได้ แต่ภาพดังกล่าวได้ถูกนำไปเผยแพร่อย่างแพร่หลายโดยฝ่ายต่างๆ

๒.๓.๒.๘ ความรุนแรงในเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา

๑) การเคลื่อนกำลังเจ้าหน้าที่ทหารที่ซึ่งมีโล่ กระบอง และปืนลูกซองอยู่ด้านหน้า และ ปลย. อยู่ด้านหลัง พร้อม รถยนต์สายพานลำเลียงหุ้มเกราะ เข้าควบคุมพื้นที่ถนนดินสอ หน้าโรงเรียนสตรีวิทยาในช่วงเย็นของวันที่ ๑๐ เมษายน เกิดการเผชิญหน้าและผลักดันกันกับผู้ชุมนุม นปช. ที่นำสิ่งของมาขวางทาง ในช่วงเวลาดังกล่าวมีการกระทบกระทั่งกันบ้างแต่ไม่ปรากฏว่ามีการปะทะรุนแรง

๒) เวลาประมาณ ๑๙.๓๐ น. เจ้าหน้าที่ประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่และเดินทางกลับบ้าน ขณะที่ผู้ชุมนุมโบกธงชาติไปมาและบอกต่อกันว่ามีผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บ ขณะที่เฮลิคอปเตอร์บินวนโดยรอบพร้อมกับทิ้งแก๊สน้ำตาลงมาเป็นระยะ จนเมื่อเวลาประมาณ ๒๐.๔๐ น. เกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ชุมนุมบริเวณวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยด้านหน้าโรงเรียนสตรีวิทยา ซึ่งผู้ชุมนุมได้ขว้างปาแก๊สน้ำตาและสิ่งของใส่เจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่ใช้โล่ กระบอง แก๊สน้ำตา ก่อนเกิดเหตุระเบิด มีแสงเลเซอร์สีเขียวส่องไปทางเจ้าหน้าที่ทหาร และเจ้าหน้าที่ทหารใช้ ปลย. ยิงขึ้นฟ้าไปทางผู้ชุมนุมและที่ปีกของอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยโดยใช้กระสุนจริง สังเกตได้จากเสียงปืนและลูกปืนที่กระทบกับปีกอนุสาวรีย์ บางลูกได้เลยไปตกในชุมชนฝั่งใต้ของ

---

[๑๔๔] [๑๔๔] Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012, page 8

ถนนราชดำเนินกลาง ซึ่งอยู่ด้านตรงข้ามกับบริเวณที่เจ้าหน้าที่อยู่ มีชาวชุมชนได้รับบาดเจ็บหลายคน[๑๔๕] ยังปรากฏภาพถ่ายปลอกกระสุนปืนที่เก็บได้จากบริเวณที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการได้เป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีผู้ชุมนุมนับสิบคนปีนเข้าไปในบ้านไม้โบราณหลังหนึ่งที่ตั้งอยู่บนถนนดินสอฝั่งตรงข้ามกับประตูทางเข้าโรงเรียนสตรีวิทยา โดยปีนข้ามรั้วบ้านมาจากด้านข้างซึ่งติดกับสวนหย่อมริมวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ข้างร้าน Sidewalk Cafe ใช้น้ำในบ้านล้างแก๊สน้ำตาและพากันออกไปทางรั้วด้านหลังบ้าน[๑๔๖]

๓) ในประเด็นการซุ่มยิงจากอาคารโรงเรียนสตรีวิทยานั้น ในช่วงที่มีการปะทะบริเวณถนนดินสอของวันที่ ๑๐ เมษายน ผู้ชุมนุมคนหนึ่งที่ได้รับบาดเจ็บจากการถูกยิงขณะร่วมชุมนุมอยู่บนฐานอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยในค่ำของวันดังกล่าว ได้ให้ข้อเท็จจริงว่าก่อนเกิดระเบิดที่หน้าโรงเรียนสตรีวิทยามีการยิงมายังบริเวณฐานและปีกอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และหลังเกิดเหตุระเบิดไม่นาน ตนได้มองขึ้นไปบนอาคารชั้นสูงสุดของโรงเรียนสตรีวิทยาเห็นคนเป็นเงาวิ่งไปมา ๓ คน เมื่อหันกลับไปทางเวทีสะพานผ่านฟ้าจึงถูกยิงเข้าที่แขนขวาจากด้านหลังทะลุด้านหน้า[๑๔๗] และผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศอีกคนหนึ่งให้ข้อเท็จจริงว่าหลังจากเกิดเหตุระเบิดยังมีการยิงมาจากบนอาคารโรงเรียนสตรีวิทยาและมีผู้ชุมนุมชี้ขึ้นไปบนอาคาร[๑๔๘] นอกจากนี้ในช่วงดึกเมื่อเจ้าหน้าที่ทหารได้ถอนกำลังไปแล้ว มีผู้ชุมนุมกลุ่มหนึ่งพยายามที่จะเข้าไปค้นโรงเรียนสตรีวิทยา แต่เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของโรงเรียนและหัวหน้าตำรวจจากกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๓ ที่ใช้โรงเรียนเป็นที่พักไม่อนุญาต และขอให้ นปช. มาตรวจค้นในตอนเช้า ทาง ศอฉ. และเจ้าหน้าที่ทหารยืนยันว่า ในวันที่ ๑๐ เมษายน ยังไม่มีคำสั่งให้วางกำลังบนที่สูง ทั้งทางโรงเรียนสตรีวิทยาก็ไม่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ทหารเข้าไปในบริเวณโรงเรียน แม้เมื่อเจ้าหน้าที่ถูกโจมตี ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตแล้วก็ตาม ก่อนและในวันเกิดเหตุ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค ๓ ประมาณ ๑๐๐ คน ที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้พักอยู่ที่โรงอาหารและห้องประชุมซึ่งอยู่ชั้นล่างของอาคารโรงเรียน จากถ้อยคำของผู้บังคับหน่วย ในช่วงเย็นวันเกิดเหตุ ได้กำชับให้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของโรงเรียนปิดประตูห้ามคนเข้าออก ตนและเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เห็นว่ามีผู้แปลกปลอมเข้าไปในบริเวณโรงเรียนแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ตำรวจคนดังกล่าวไม่ยืนยันว่ามีผู้ใดอยู่บนอาคารหรือไม่ เนื่องจากไม่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นไปบนอาคารเรียน แต่ก็มิได้สังเกตเห็นความผิดปกติใดๆ

๒.๓.๒.๙ การปะทะกันที่หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา

๑) เวลาประมาณ ๒๐.๓๐ น. ภายหลังทราบว่าเจ้าหน้าที่ทหารถูกโจมตีด้วยอาวุธสงครามที่บริเวณสี่แยกคอกวัว พล.ต.วลิต โรจนภักดี ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ ๒ รักษาพระองค์ (พล.ร.๒ รอ.) ซึ่งควบคุมกำลังพลอยู่บนถนนดินสอหน้าโรงเรียนสตรีวิทยา จึงประชุมผู้บังคับบัญชาที่ด้านหลังรถยนต์สายพานลำเลียงหุ้มเกราะ.หน้าโรงเรียนสตรีวิทยาเพื่อเตรียมการถอนกำลัง[๑๔๙] ระหว่างนั้น พ.อ.ธรรมนูญ วิถี ได้ลุกขึ้นไปกำชับให้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่อยู่ด้านหน้าให้วางกำลัง

---

[๑๔๕] ข้อมูลจากการบันทึกคำบอกเล่าของชาวชุมชนซึ่งได้รับผลกระทบ, โครงการบันทึกคำบอกเล่า (Statement Taking) โดย คอป.

[๑๔๖] สัมภาษณ์ผู้ดูแลบ้านเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๑๔๗] ผู้ชุมนุม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๕

[๑๔๘] สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวต่างประเทศ, วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๑๔๙] พ.อ.ธรรมนูญ วิถี, ผู้อำนวยการกองยุทธการ จากการเข้าให้ข้อมูลกับ คอป. เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

อย่างหนาแน่น เพราะเห็นกลุ่มผู้ชุมนุมด้านหน้าเปลี่ยนเป็นกลุ่มชายฉกรรจ์มาพร้อมกับรถเครื่องขยายเสียงขนาดใหญ่กลบเสียงสั่งการของทหาร ขณะที่ตนกำลังจะกลับมานั้น ได้เกิดระเบิดขึ้น ๑ ลูก บริเวณวงประชุมของผู้บังคับบัญชา และมีอีก ๑ ลูกต่อมาในเวลาไล่เลี่ยกันจากการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของอนุกรรมการฯและวิเคราะห์ภาพถ่ายคลิปจากกล้องวงจรปิดโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านภาพจากต่างประเทศ ประกอบกับภาพคลิปวีดิโออื่นๆ พบว่ามีผู้ขว้างระเบิดควันไปยังกลุ่มทหารที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว แล้วขว้างระเบิดสังหาร ๒ ลูก ใส่กลุ่มนายทหารระดับผู้บังคับบัญชาที่กำลังประชุมกันอยู่ ระเบิดลูกแรกระเบิดในเวลาประมาณ ๒๐.๔๔.๕๗ น. และลูกที่สองระเบิดตรงจุดใกล้กันในเวลาประมาณ ๒๐.๔๕.๓๑ น. เจ้าหน้าที่ทหารแจ้งว่าก่อนเหตุระเบิดมีแสงเลเซอร์สีเขียวส่องมาที่เป้าหมายก่อน การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยกองพิสูจน์หลักฐานกลางเชื่อได้ว่าระเบิดทั้งสองลูกนั้นเป็นระเบิดขว้างชนิดเอ็ม ๖๗ นอกจากระเบิดขว้างชนิดเอ็ม ๖๗ ทั้งสองลูกนั้นแล้ว เจ้าหน้าที่ทหารยังยืนยันว่าถูกโจมตีด้วยลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ อีกหลายลูก แต่กองพิสูจน์หลักฐานกลางและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ไม่ยืนยันว่ามีการยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าไปในถนนดินสอหรือไม่

Image 1: first explosion depicted from five different points of view

ภาพที่ ๔ ภาพวีดิโอระเบิดลูกแรก
วิเคราะห์เปรียบเทียบเวลากับภาพกล้องวงจรปิด (ภาพมุมล่างขวาเปรียบเทียบเวลากับภาพมุมล่างซ้าย) โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านภาพจากต่างประเทศ (Visual Imagery Forensic) เห็นว่าน่าจะเป็นเวลาประมาณ ๒๐.๔๔.๕๗ วินาที[๑๕๐]

[๑๕๐] Quentin Milliet, Forensic Imagery Report, 19th of June 2012 (Updated version of the 9th of July 2012): Mandated by the Swiss Expert Pool for Civilian Peacebuilding For the Truth for Reconciliation Commission of Thailand (TRCT), page 26

๒) การโจมตีเจ้าหน้าที่ทหารหน้าโรงเรียนสตรีวิทยา มีทหารเสียชีวิต ๔ คน ผลการชันสูตรศพพบว่าเสียชีวิตจากสะเก็ดระเบิด เมื่อพิจารณาประกอบกับผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุของกองพิสูจน์หลักฐานกลางพบว่า ๓ คน รวมทั้ง พ.อ.ร่มเกล้า ธุวธรรม เสียชีวิตจากสะเก็ดระเบิดขว้างชนิด เอ็ม ๖๗ ส่วนอีก ๑ คน ผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธคนหนึ่งเห็นว่าน่าจะเสียชีวิตจากสะเก็ดระเบิดเอ็ม ๗๙[๑๕๑] นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่ทหารได้รับบาดเจ็บจากสะเก็ดระเบิดจำนวนมาก รวมถึง พล.ต.วลิต โรจนภักดี ได้รับบาดเจ็บขาหักจากสะเก็ดระเบิดเอ็ม ๖๗ ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีเจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากกระสุนปืน รวมทั้งไม่ปรากฏหลักฐานว่า พ.อ.ร่มเกล้า ธุวธรรม มีบาดแผลที่เกิดจากกระสุนปืนแต่อย่างใด

๓) การตรวจสอบของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ และข้อมูลจากผู้ที่ดูแลบ้านไม้โบราณบนถนนดินสอฝั่งตรงข้ามกับประตูทางเข้าโรงเรียนสตรีวิทยาเชื่อว่าระเบิดขว้างชนิด เอ็ม ๖๗ ทั้ง ๒ ลูกนั้นถูกขว้างออกมาจากบริเวณภายในกำแพงบ้านหลังดังกล่าว ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับจุดที่พ.อ.ร่มเกล้า ธุวธรรม ถูกระเบิด[๑๕๒] ผู้ดูแลบ้านระบุว่าในช่วงหัวค่ำมีผู้ชุมนุมนับสิบคนปีนข้ามรั้วเข้ามาในบริเวณบ้านจากด้านวงเวียนอนุเสาวรีย์ประชาธิปไตยเพื่อหนีแก๊สน้ำตาแล้วออกไปทางด้านหลังบ้าน และได้ให้ข้อมูลอีกว่าในเช้าของวันรุ่งขึ้นคือวันที่ ๑๑ เมษายน ได้พบโลหะรูปโค้งคล้ายกระเดื่องของระเบิดสังหารจำนวนสองอันที่พื้นในบริเวณสนามของบ้าน ต่อมาในเช้าวันนั้นได้มีชาย ๒ คนอ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่แต่งกายพลเรือน ขอเข้ามาตรวจภายในบริเวณบ้านและเอาวัตถุทั้ง ๒ ชิ้นไป ก่อนที่เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานไปถึง

๔) หลังจากถูกโจมตีด้วยระเบิด เจ้าหน้าที่ทหารส่วนใหญ่จึงต้องถอนกำลังและพาผู้บาดเจ็บถอยไปทางสะพานเฉลิมวันชาติ แต่ยังมีรถยนต์สายพานลำเลียงหุ้มเกราะ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทหารอยู่ในรถและยังมีเจ้าหน้าที่ทหารบางคนที่ได้รับบาดเจ็บติดอยู่ด้านหน้าซึ่งมีผู้ชุมนุมห้อมล้อมอยู่จำนวนมาก จากการตรวจสอบจากภาพวีดิโอ และจากข้อมูลจากผู้ชุมนุม และผู้สื่อข่าวต่างประเทศ พบเจ้าหน้าที่ทหารบางคนบนถนนดินสอด้านสะพานวันชาติ ใช้ ปลย. ยิงมาทางด้านวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งมีผู้ชุมนุมอยู่หนาแน่น สอดคล้องกับผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุของกองพิสูจน์หลักฐานกลางและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ที่พบร่องรอยกระสุน ปลย. ยิงมาในลักษณะดังกล่าวจำนวนมาก เฉพาะบนถนนดินสอมีทั้งหมด ๑๒๐ รอย ยืนยันได้ว่าเป็นรอยจากกระสุนปืนความเร็วสูง ๑๑๔ รอย โดย ๔๒ รอยอยู่ในระดับต่ำกว่า ๑๗๐ ซม. ไม่พบร่องรอยกระสุนปืนที่ยิงไปในทิศทางสวนกันแต่อย่างใด นักวิชาการซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านกฎการใช้กำลังตั้งข้อสังเกตว่าในสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ทหารถูกโจมตีด้วยระเบิดโดยไม่ทันได้ตั้งตัวจนมีผลทำให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงบาดเจ็บและบางคนเสียชีวิตนั้น อาจทำให้การปฏิบัติและการใช้อาวุธของทหารเป็นไปอย่างสับสนและไร้การควบคุม[๑๕๓] จากการตรวจสอบพบว่ามีผู้ชุมนุมเสียชีวิตโดยสามารถยืนยันว่าเสียชีวิต

---

[๑๕๑] ความเห็น พล.ต.ท.อัมพร จารุจินดา จากการดูภาพถ่ายศพ, ภาพถ่ายบาดแผลและรายงานการชันสูตรพลิกศพของเจ้าหน้าที่ทหารที่เสียชีวิตจากการถูกระเบิดบริเวณถนนดินสอ จากการเข้าให้ข้อมูลกับ คอป. เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๑๕๒] จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลบ้านเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ และรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุที่ อ.๓๓๖/๒๕๕๓ ของกองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

[๑๕๓] การประชุมกลุ่มย่อยเรื่อง การจัดการการชุมชน: การป้องกันการใช้ความรุนแรง การควบคุมฝูงชนอย่างมีประสิทธิภาพ กฎในการใช้กำลัง วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕

จากเหตุการณ์ความรุนแรงหน้าโรงเรียนสตรีวิทยาอย่างน้อย ๕ คน โดยเสียชีวิตจากกระสุนปืนความเร็วสูงคือ นายวสันต์ ภู่ทอง นายทศชัย เมฆงามฟ้า นายจรูญ ฉายแม้น นายยุทธนา ทองเจริญพูลพร และช่างภาพชาวญี่ปุ่นอีก ๑ คน คือ นายฮิโรยูกิ มูราโมโตะ และยังมีผู้ชุมนุมบาดเจ็บจำนวนมาก

๕) ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์รุนแรง บริเวณการชุมนุมที่ถนนราชดำเนินยังคงมีการปราศรัย ในลักษณะที่เป็นการปลุกเร้าให้ผู้ชุมนุมต่อต้านเจ้าหน้าที่ทหารและประกาศระดมกำลังไปช่วยผู้ชุมนุมที่จุดปะทะแม้ในขณะที่เกิดความรุนแรงและมีผู้เสียชีวิตแล้ว ก็ยังคงมีการปราศรัยปลุกเร้าในลักษณะดังกล่าวต่อไป[๑๕๔]

๖) ภายหลังจากการปะทะจนมีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก นายทหารระดับผู้บังคับบัญชาที่ยังปฏิบัติหน้าที่ได้[๑๕๕] ได้ประสานไปยังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร คนหนึ่งของพรรคเพื่อไทยที่เดินตามกลุ่ม นปช. เข้ามา เพื่อเจรจายุติการปะทะทั้งหมด และนายจาตุรนต์ ฉายแสง อดีตรักษาการหัวหน้าพรรคไทยรักไทยได้รับการติดต่อจากนายกอร์ปศักดิ์ สภาวสุ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี จนมีการเจรจาตกลงถอยกันทั้งสองฝ่าย ศอฉ. จึงได้ประกาศว่าทั้งสองฝ่ายถอยและมีระยะห่างจากกันทันทีเพื่อยุติความรุนแรง[๑๕๖] เหตุการณ์จึงสงบลง

๒.๓.๒.๑๐ ในวันที่ ๑๐ เมษายน พบการปรากฏตัวของ พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล ในช่วงเย็นประมาณ ๑๖.๔๐ น. ในหมู่ผู้ชุมนุม นปช. พร้อมกับนายยศวริศ ชูกล่อม แกนนำ นปช. คนหนึ่ง ที่บริเวณเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าฝั่งธนบุรี ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่ผู้ชุมนุมยึดอาวุธของเจ้าหน้าที่ทหารบนสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ช่วงเย็นก่อนเหตุการณ์ปะทะหน้าโรงเรียนสตรีวิทยา มีผู้พบพล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล ที่หน้าร้านแมคโดนัลด์ วงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และเวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น. หลังการปะทะ มีผู้สื่อข่าวต่างประเทศพบพล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล นั่งรถตู้โฟล์คสวาเกนสีน้ำเงินมาลงที่หน้าร้านแมคโดนัลด์ และเดินเข้าไปในถนนดินสอ นอกจากนี้ในวันที่ ๑๑ เมษายน ในช่วงเย็นถึงค่ำ พล.ต. ขัตติยะ ได้ไปสำรวจสถานที่เกิดเหตุที่บริเวณสี่แยกคอกวัวและหน้าโรงเรียนสตรีวิทยา โดยมีนายเมธี อมรวุฒิกุล ร่วมเดินตรวจด้วย โดยพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ โดยมีการกล่างถึงกองกำลังไม่ทราบฝ่ายหรือนักรบโรนินว่าเป็นผู้ยิงตอบโต้เจ้าหน้าที่ทหาร ทั้งนี้นายเมธี ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมได้ในเวลาต่อมายังให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวนว่า ตนอยู่ในเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา โดยอยู่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยด้วย

---

[๑๕๔] ภาพวีดิโอการปราศรัยที่เวทีสะพานผ่านฟ้า โดยมีผู้ปราศรัยเช่น นายสุพร อัตถาวงศ์ (แรมโบ้อีสาน) นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง เวลาตามภาพระบุเวลาประมาณ ๒๐.๔๐ น., รายงานคณะทำงานที่ ๒, ข้อมูลเอกสารและจากการสัมภาษณ์ทหาร, และบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าให้ข้อมูลกับ คอป. ระบุว่าแกนนำที่ไปปรากฏตัวบนถนนราชดำเนินในช่วงที่มีการปะทะ คือ นายขวัญไชย ไพรพนา, นายยศวริศ ชูกล่อม (เจ่ง ดอกจิก), นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง และนายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ

[๑๕๕] พ.อ.ธรรมนูญ วิถี, ผู้อำนวยการกองยุทธการ จากการเข้าให้ข้อมูลกับ คอป. เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

[๑๕๖] บันทึกการเข้าให้ข้อมูลของนายจาตุรนต์ ฉายแสง, การประชุมคณะอนุกรรมการตรวจสอบ และค้นหาความจริง ครั้งที่ ๕/๒๕๕๕, วันศุกร์ที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕, กองบรรณาธิการ สำนักข่าว สำนักเครือข่ายสื่อสาธารณะและสำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วม สสท., ผู้รวบรวมเรียบเรียง, ผ่านฟ้าถึงราชประสงค์ บันทึกคนข่าวทีวีไทย, (กรุงเทพฯ: บจ.พริ้น ชิตี้, ๒๕๕๓), หน้า ๓๑๗.

๒.๓.๒.๑๑ การเสียชีวิตของนายฮิโรยูกิ มูราโมโตะ

เหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา ทำให้ช่างภาพชาวญี่ปุ่นจากสำนักข่าวรอยเตอร์ คือนายฮิโรยูกิ มูราโมโตะ เสียชีวิต จากการตรวจสอบภาพวีดิโอที่นายมูราโมโตะถ่ายเองและของนักข่าวต่างประเทศ พบว่าก่อนเวลาเกิดเหตุระเบิดมีการกระทบกระทั่งกันระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ทหาร โดยผู้ชุมนุมขว้างปาขวดน้ำและสิ่งของต่างๆ ใส่เจ้าหน้าที่ ซึ่งใช้โล่ กระบอง แก๊สน้ำตา เพื่อผลักดันกลุ่มผู้ชุมนุมนั้น ช่างภาพชาวญี่ปุ่นคนดังกล่าวอยู่ในแถวของเจ้าหน้าที่และได้ถ่ายภาพขณะเกิดเหตุระเบิดต่อมานายมูราโมโตะได้เดินขึ้นหน้ามาทางกลุ่มผู้ชุมนุมและหันไปถ่ายภาพทางอาคารที่อยู่ฝั่งตรงข้ามโรงเรียนสตรีวิทยา เยื้องไปทางสะพานเฉลิมวันชาติซึ่งเป็นภาพสุดท้ายที่ปรากฏ ถ่ายเมื่อเวลาประมาณ ๒๐.๕๓ น. ภาพกล้องวงจรปิดจากหน้าร้านแมคโดนัลด์ปรากฏภาพกลุ่มบุคคลและผู้สื่อข่าวห้อมล้อมผู้ได้รับบาดเจ็บที่ถูกหามออกมาจากถนนดินสอเวลาประมาณ ๒๐.๕๕ น. นายมูราโมโตะถูกยิงขณะอยู่บนทางเท้ากับทางม้าลายหน้าโรงเรียนสตรีวิทยา ผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านภาพจากต่างประเทศเห็นว่า นายมูราโมโตะน่าจะถูกยิงช่วงระหว่างเวลา ๒๐.๕๓.๕๐ วินาที - ๒๑.๐๑.๓๔ วินาที[๑๕๗] จากการตรวจภาพบาดแผล ผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธท่านหนึ่งมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ว่าช่างภาพดังกล่าวน่าจะถูกยิงด้วยกระสุนปืนขนาดที่ใหญ่กว่ากระสุน ๕.๕๖ มม. (กระสุนปืนเอ็ม ๑๖ หรือ ทราโว ที่กองทัพใช้)[๑๕๘] แต่ผู้เชี่ยวชาญจากกองสรรพาวุธสำนักงานตำรวจแห่งชาติและผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธปืนจากต่างประเทศเห็นว่า ไม่สามารถระบุขนาดกระสุนจากบาดแผลได้ แต่ก็เห็นว่ามีความเป็นได้ว่าจะเป็นขนาดกระสุนที่ใหญ่กว่าขนาด ๕.๕๖ มม. อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานว่า ขณะที่ถูกยิงช่างภาพญี่ปุ่นอยู่ในท่วงท่าหรือหันหน้าไปทางทิศใด จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่ากระสุนปืนยิงมาจากทิศทางใด โดยนาย มูราโมโตะล้มนอนหงาย หันหัวไปทางโรงเรียนสตรีวิทยา ทางป้ายที่เขียนว่าโรงเรียนดีเด่น “ปลายเท้าชี้ไปทางตึกสูงบ้านไม้หลังถนนดินสอ[๑๕๙]” ดังปรากฏตามภาพแผนที่เกิดเหตุโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษตามคำให้การของดาบตำรวจชาตรี อุตสาหรัมย์ พยานในที่เกิดเหตุ ผลการชันสูตรระบุว่าถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูง โดยมีทิศทางการยิงเข้าหน้าอกซ้ายเฉียงขึ้นบนเล็กน้อยทะลุออกด้านหลังของต้นแขนขวา โดยปกตินายมูราโมโตะแบกกล้องถ่ายภาพบนไหล่ขวา หากวิถีกระสุนมาจากด้านสะพานเฉลิมวันชาติที่เจ้าหน้าที่ทหารอยู่ขณะถูกยิงนายมูราโมโตะจะต้องหันหน้าไปทางฝั่งตรงข้ามกับประตูทางเข้าโรงเรียนสตรีวิทยา เฉียงไปทางสะพานเฉลิมวันชาติเล็กน้อย บริเวณหน้าโรงเรียนสตรีวิทยาพบรอยกระสุนปืน ๑ รอยที่บริเวณเสาไฟฟ้าส่องสว่าง หัวมุมถนนดินสอ-วงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ฝั่งโรงเรียนสตรีวิทยา โดยกลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน กองพิสูจน์หลักฐาน และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เห็นว่ามีทิศทางการยิงมาจากถนนดินสอฝั่งตรงข้ามเยื้องไปทางสะพานเฉลิมวันชาติ และรอยกระสุนที่กิ่งไม้ตรงหน้าป้ายโรงเรียนดีเด่นของโรงเรียน โดยกลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน กองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความเห็นว่า เป็นรอยที่เกิดจากลูกกระสุนปืนไม่ทราบชนิด

---

[๑๕๗] Quentin Milliet, Forensic Imagery Report, 27th of June 2011 : Case: Death of Mr. HIROYUKI MURAMOTO on the 10th April 2010,page 11

[๑๕๘] ความเห็น พล.ต.ท.อัมพร จารุจินดา จากการเข้าให้ข้อมูลกับ คอป. เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕, อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนกองบัญชาการ ตำรวจนครบาลให้ข้อมูลว่า จากการสอบถามแพทย์นิติเวช มีความเห็นว่า เนื้อเยื่อของมนุษย์มีความยืดหยุ่น จึงทำให้สรุปได้ยากว่าบาดแผลเกิดจากกระสุนปืนชนิดใด

[๑๕๙] สำนวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ คดีพิเศษที่ ๖๑/๒๕๕๓

และขนาด มีทิศทางการยิงมาจากถนนดินสอฝั่งตรงข้ามโรงเรียนสตรีวิทยา[๑๖๐] นอกจากนี้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ยังพบรอยกระสุนอีก ๑ รอยที่ต้นไม้อีกต้น รอยกระสุนบนกำแพงรั้วของโรงเรียน บนตู้โทรศัพท์ และเสาป้ายจราจรหน้าโรงเรียน ซึ่งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เห็นว่ามีทิศทางการยิงมาจากถนนดินสอมุ่งหน้าอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

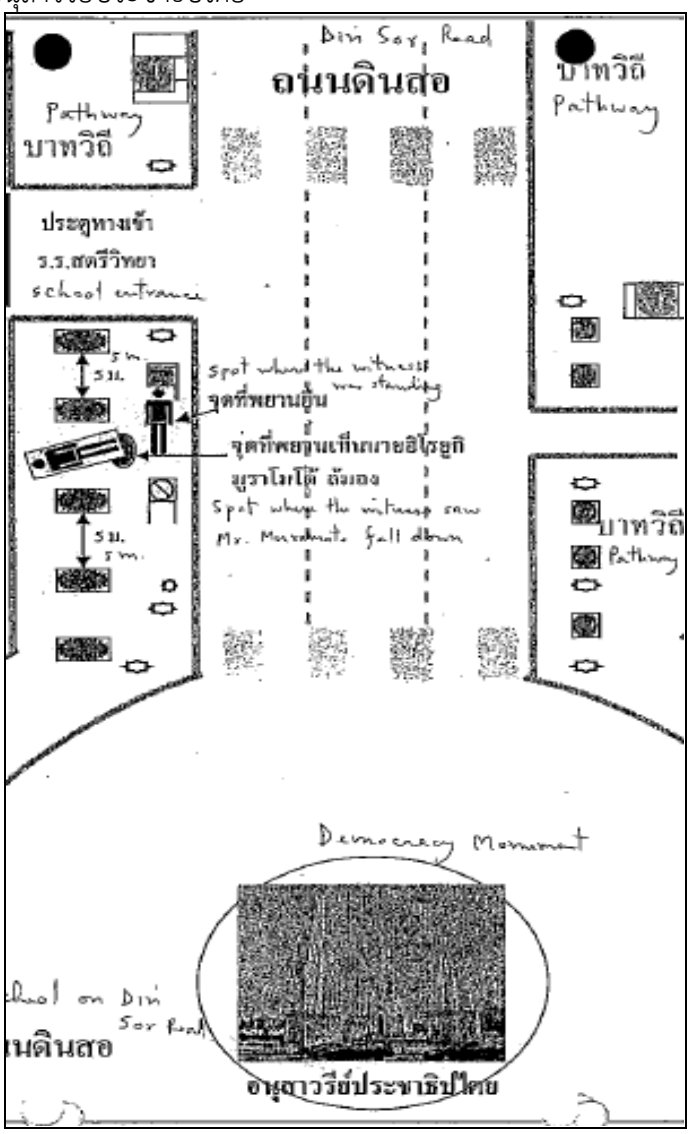

ภาพที่ ๕ แผนที่สถานที่เกิดเหตุจากคำให้การของ ดาบตำรวจชาตรี อุตสาหะรัมย์ ประจักษ์พยานในที่เกิดเหตุ
ที่มา: กรมสอบสวนคดีพิเศษ

[๑๖๐] จากการตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Image 2: last image taken from the viewpoint 3 indicated on the Illustration 3 (Appendix 1)

ภาพที่ ๖ ภาพวีดิโอนาทีสุดท้ายในกล้องของช่างภาพญี่ปุ่น วิเคราะห์เปรียบเทียบเวลากับภาพกล้องวงจรปิด (ภาพมุมล่างซ้าย) โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านภาพจากต่างประเทศ เห็นว่าน่าจะเป็นเวลาประมาณ ๒๐.๕๓.๗๒ วินาที[๑๖๑]

๒.๓.๒.๑๒ การเสียชีวิตของนายวสันต์ ภู่ทอง

จากการตรวจสอบภาพคลิปวีดิโอและผู้อยู่ในเหตุการณ์ พบว่านายวสันต์ ภู่ทอง ถูกยิงในเวลาและจุดที่ใกล้เคียงกับที่ช่างภาพญี่ปุ่นถูกยิง จากการตรวจสอบภาพวีดิโอขณะนายวสันต์ถูกยิง ผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านภาพจากต่างประเทศเห็นว่า นายวสันต์น่าจะถูกยิงเวลาประมาณ ๒๐.๕๗.๐๘ วินาที[๑๖๒] ตรงบริเวณทางม้าลายหน้าโรงเรียนสตรีวิทยา หลังจากที่มีการระเบิดและทหารส่วนใหญ่ได้ถอนกำลังไปทางสะพานเฉลิมวันชาติ โดยนายวสันต์ ภู่ทอง ถูกยิงด้วย ปลย. เข้าที่บริเวณด้านหลังศีรษะ ทะลุด้านหน้า มีวิถีการยิงมาจากด้านสะพานเฉลิมวันชาติที่เจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติหน้าที่อยู่ ขณะที่นายวสันต์ ภู่ทอง หันหน้าไปทางสวนหย่อมข้างร้านอาหาร Sidewalk Cafe ริมวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ทันทีที่ถูกยิงที่เข่าได้ทรุดลงและหงายหลังล้มลงไปในทิศทางสะพานเฉลิมวันชาติ โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศเห็นว่าจากลักษณะภาพบาดแผลที่ศีรษะถูกทำลายมากน่าจะเป็นกระสุนขนาดใหญ่ เช่น

---

[๑๖๑] Quentin Milliet, Forensic Imagery Report, 19th of June 2012 (Updated version of the 9th of July 2012): Mandated by the Swiss Expert Pool for Civilian Peacebuilding For the Truth for Reconciliation Commission of Thailand (TRCT), page 27

[๑๖๒] Quentin Milliet, Forensic Imagery Report, 19th of June 2012 (Updated version of the 9th of July 2012): Mandated by the Swiss Expert Pool for Civilian Peacebuilding For the Truth for Reconciliation Commission of Thailand (TRCT), page 28

๗.๖๒ x ๕๑ มม.[๑๖๓] (๗.๖๒ นาโต้) และทิศทางการล้มของผู้ที่ถูกยิงไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับทิศทางวิถีกระสุน

๒.๓.๒.๑๓ ผู้ชุมนุมควบคุมตัวเจ้าหน้าที่ทหาร ยึด ทำให้เสียหายซึ่งยุทธภัณฑ์ และยานยนต์จำนวนมากและทำร้ายทหารที่ได้รับบาดเจ็บ

๑) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา นอกจากผู้ชุมนุม ช่างภาพชาวญี่ปุ่น และเจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต และมีผู้บาดเจ็บจำนวนมากแล้ว จากการตรวจสอบยังปรากฏว่า ผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งได้ทำลายรถยนต์สายพานลำเลียงหุ้มเกราะจำนวนวนมาก นอกจากนั้นผู้ชุมนุมยังได้ยึดอาวุธปืนและยุทธภัณฑ์ของทางราชการจำนวนหนึ่งไปจากยานยนต์ดังกล่าวและเจ้าหน้าที่ทหารโดยผู้ชุมนุมนำอาวุธปืนและยุทธภัณฑ์ไปมอบไว้ที่เวที นปช.สะพานผ่านฟ้าลีลาศ ซึ่งรวมถึงปลย. ๑ กระบอก ปลย. ชนิดเอ็ม ๑๖ จำนวน ๙ กระบอก ชนิดทราโว จำนวน ๑๓ กระบอก ปืนลูกซอง ๑๐ กระบอก ปืนพกสั้นขนาด .๔๕ จำนวน ๑ กระบอก และยุทโธปกรณ์อื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่ง ปรากฏว่าอาวุธทั้งหมดดังกล่าว ทางราชการได้คืนมาเพียง ปลย. ชนิดเอ็ม ๑๖ จำนวน ๑ กระบอก โดยยึดคืนได้จากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้นโรงแรมเอสซีปาร์คในวันที่เจ้าหน้าที่พยายามจับตัวนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๓ ปลย. ชนิดทราโวอีก ๑ กระบอกยึดได้พร้อมกับการจับกุมนายเมธี อมรวุฒิกุล เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ และปลย. ชนิดทราวโว่อีก ๑ กระบอก พร้อมซองกระสุนจำนวน ๖ ซอง ยึดคืนได้จากการตรวจค้นโรงแรมสวัสดีหลังสวนอินน์ ใกล้สี่แยกราชประสงค์ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓[๑๖๔] นอกจากนั้นทางราชการยังไม่ได้รับคืน[๑๖๕] เจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษตรวจสอบพบว่าปืนทั้ง ๓ กระบอกดังกล่าวเป็นปืนที่ถูกผู้ชุมนุมยึดไปจากเจ้าหน้าที่ทหารในเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยาและอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

---

[๑๖๓] โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนให้ความเห็นว่าเนื่องจากไม่มีภาพถ่ายการขันสูตรจึงไม่สามารถระบุชนิดกระสุนได้ แต่จากภาพถ่ายผู้เสียชีวิตดูจากลักษณะบาดแผลเห็นว่าน่าจะเป็นกระสุนที่ใหญ่กว่ากระสุน ๕.๕๖ มม. หรือ ๗.๖๒ x ๓๙ มม.(๗.๖๒ โซเวียตซึ่งเป็นประสุนที่ใช้กับปืนเอเค ๔๗) อ้างอิงจาก Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012, page 9, 46

[๑๖๔] จากการรายงานการแถลงข่าวของกองบัญชการตำรวจนครบาล โดยสำนักข่าวหลายสำนัก ระบุตรงกันว่า พบปืนทราโว ๑ กระบอก ภายในซองกระสุน ๖ ซอง บรรจุกระสุน ๙๘ นัด นอกจากนี้ยังพบ ดาบปลายปืน ถูกซุกซ่อนไว้ในเอี๊ยมสีขาวซึ่งมีเครื่องหมายกาชาด กระเป๋าคาดเอวซุกซ่อนอยู่ภายในฝ้าเพดานห้องน้ำ ตรวจสอบภายในพบอาวุธปืนลูกซองสั้นไทยประดิษฐ์ จำนวน ๑ กระบอก กระสุนปืนลูกซองจำนวน ๘ นัด หมวกไหมพรม ๑ ใบ และโรงแรมดังกล่าวเป็นอาคารที่พักของนายพายัพ ปั้นเกตุ และนายขวัญชัย ไพรพณา ช่วงที่มีการชุมนุม อ้างอิงจาก http://archive.voicetv.co.th/content/14044/%E๐%B๘%๙E%E๐%B๘%๙A%E๐%B๘%๙B%E๐%B๘%B๗%E๐%B๘%๙๙%E๐%B๘%๙๗%E๐%B๘%A๓%E๐%B๘%B๒%E๐%B๙%๘๒%E๐%B๘%A๗%E๐%B๙%๘๘%E๐%B๙%๘๓%E๐%B๘%๙๙%E๐%B๘%AB%E๐%B๙%๘๙%E๐%B๘%AD%E๐%B๘%๘๗%E๐%B๘%๙E%E๐%B๘%B๑%E๐%B๘%๘๑%E๐%B๘%๙E%E๐%B๘%B๒%E๐%B๘%A๒%E๐%B๘%B๑%E๐%B๘%๙E%E๐%B๘%๘๒%E๐%B๘%A๗%E๐%B๘%B๑%E๐%B๘%๘D%E๐%B๘%๘A%E๐%B๘%B๑%E๐%B๘%A๒, และ http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9530000073347 ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓

[๑๖๕] ตารางข้อมูลสรุปคดีอาวุธของทางราชการที่สูญหาย โดยการรวบรวมข้อมูลเอกสารตารางสรุปข้อมูลคดีจากกรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งเข้าให้ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๕และจากการตรวจสอบข้อมูลกับพนักงานสอบสวนในคดีเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ (โทรศัพท์สอบถามข้อมูลกรณีอาวุธที่ยึดได้พร้อมกับนายเมธี อมรวุฒิกุล)

๒) จากการตรวจสอบทั้งจากเจ้าหน้าที่ที่ได้รับบาดเจ็บ แพทย์ทหาร บุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลวชิระ และหน่วยอาสาสมัครกู้ชีพ ได้ข้อเท็จจริงที่ตรงกันว่า ขณะที่เจ้าหน้าที่ทหารพยายามถอนกำลังจากถนนตะนาว ถนนข้าวสาร และถนนดินสอเพื่อกลับที่ตั้ง ซึ่งอยู่ไปทางด้านทิศเหนือของที่เกิดเหตุ ได้มีผู้ชุมนุมจำนวนมากได้ปิดทางถอยและรุมทำร้ายเจ้าหน้าที่ทหารจนได้รับบาดเจ็บ เจ้าหน้าที่บางคนต้องถอดเครื่องแบบทหารออกและเปลี่ยนเป็นชุดพลเรือนเพื่อให้รอดพ้นจากการทำร้าย นอกจากนั้นผู้ชุมนุมที่โกรธแค้นบางคนได้แย่งตัวเจ้าหน้าที่ทหารที่ได้รับบาดเจ็บจากรถยนต์ลำเลียงคนเจ็บลงมาทำร้ายด้วย ผู้ชุมนุมอีกจำนวนหนึ่งได้รุมทำร้ายเจ้าหน้าที่บางคนซึ่งออกมาจากรถยนต์สายพานลำเลียงหุ้มเกราะหลังจากเหตุการณ์ปะทะสงบลง รวมทั้งได้พยายามเข้าไปในโรงพยาบาลเพื่อค้นหาศพผู้เสียชีวิต เช่นการพยายามเข้าไปในห้องฉุกเฉินโรงพยาบาลวชิระ[๑๖๖] และติดตามไปที่โรงพยาบาลตากสิน จนเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลต้องนำตัวเจ้าหน้าที่ทหารไปซ่อนและย้ายไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลอื่น[๑๖๗] อย่างไรก็ตามพบว่ามีผู้ชุมนุมบางคนพยายามห้ามปรามและช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ทหารที่บาดเจ็บด้วยเช่นกัน ทั้งนี้พบว่ามีการปราศรัยโดยแกนนำบนเวทีสะพานผ่านฟ้าเมื่อเวลาประมาณ ๒๐.๔๐ น. ให้ผู้ชุมนุมตามไปดูที่โรงพยาบาลเพื่อค้นหาศพผู้เสียชีวิตเพราะเกรงว่าเจ้าหน้าที่ทหารจะแย่งศพไป[๑๖๘]

๒.๓.๒.๑๔ ผลกระทบจากเหตุการณ์สี่แยกคอกวัวและเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา

๑) เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในวันที่ ๑๐ เมษายน มีส่วนอย่างยิ่งในการสร้างความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารและผู้ชุมนุม นปช. โดยต่างรู้สึกว่าตนเองเป็นฝ่ายถูกกระทำด้วยความรุนแรง การปฏิบัติการของคนชุดดำมีส่วนอย่างยิ่งในการสร้างและยกระดับความรุนแรง โดยมีเป้าหมายเพื่อยั่วยุให้ทหารใช้อาวุธกับผู้ชุมนุมและต้องการให้มีการเสียชีวิตเกิดขึ้น

๒) หลังเกิดเหตุการณ์ ศอฉ. เริ่มใช้คำว่า “ผู้ก่อการร้าย” โดยกล่าวหาว่ามีผู้ก่อการร้ายปะปนอยู่กับผู้ชุมนุม และเชื่อว่ามาตรการที่ให้เจ้าหน้าที่ใช้เพียงอุปกรณ์ควบคุมฝูงชนนั้นไม่เพียงพอต่อการควบคุมและแก้ไขสถานการณ์ จึงได้ปรับยุทธวิธีโดยให้วางกำลังเจ้าหน้าที่ให้ห่างจากแนวผู้ชุมนุมประมาณ ๑๕๐ เมตรเพื่อไม่ให้ผู้ชุมนุมประชิดตัว วางหน่วยระวังป้องกันโดยพบว่ามีเจ้าหน้าที่พร้อมปืนติดกล้อง ควบคุมพื้นที่สูงข่มรอบจุดวางกำลังของเจ้าหน้าที่ ศอฉ. ยังอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ใช้กระสุนจริงเพื่อการป้องกันตัวและประชาชนได้ตามความจำเป็นและอย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ โดยต้องปฏิบัติตามกฎการใช้กำลังตามแนวทางของกองบัญชาการ กองทัพภาคที่ ๑ อย่างเคร่งครัด

๓) ในเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ทหารนำอาวุธ ปลย. และกระสุนจริงไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย หลังถูกโจมตีด้วยลูกระเบิด เจ้าหน้าที่ทหารใช้อาวุธ ปลย. กระสุนจริงยิงไปในทิศทางที่มีผู้ชุมนุมอยู่หนาแน่น โดยปรากฏร่องรอยกระสุนปืนจำนวนมากดังที่ได้กล่าวมาแล้ว พบผู้ชุมนุมเสียชีวิตและบาดเจ็บจากกระสุน ปลย. หรือกระสุนความเร็วสูง

---

[๑๖๖] ปรากฏตามภาพวีดิโอบันทึกเหตุการณ์

[๑๖๗] เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งได้รับบาดเจ็บและอยู่ในเหตุการณ์, ให้ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๕ ว่าถูกนำส่งโรงพยาบาลตากสินและผู้ชุมนุมมาล้อมโรงพยาบาลจนพยาบาลต้องพาไปหลบในห้องคลอดแล้วตอนหลังย้ายไปโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า

[๑๖๘] ปรากฏตามภาพวีดิโอการปราศรัยของนายสุพร อัตถาวงศ์ (แรมโบ้อีสาน)

จำนวนมาก และผู้ชุมนุมและนักข่าวพบปลอกกระสุนขนาด .๔๕ (๑๑ มม.) ของปืนพก และปลอกกระสุนขนาด ๗.๖๒ x .๕๑ มม. (NATO) ซึ่งใช้กับอาวุธปืน Sniper Rifle SR-๒๕ และปลอกกระสุนขนาด ๕.๕๖ มม. ซึ่งใช้กับปืนเอ็ม ๑๖ หรือปืนทราโวด้วย[๑๖๙]

๔) ตามความเห็นของนักวิชาการด้านกฎการใช้กำลัง การโจมตีเจ้าหน้าที่ด้วยอาวุธสงครามโดยคนชุดดำที่ปะปนอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุมและการที่เจ้าหน้าที่ทหารถูกโจมตีโดยไม่ทันได้ตั้งตัวจนมีผลทำให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงบาดเจ็บและบางคนเสียชีวิต มีผลอย่างยิ่งทำให้การปฏิบัติและการใช้อาวุธของทหารเป็นไปอย่างสับสนและไร้การควบคุม

๕) คนชุดดำปฏิบัติการโจมตีเจ้าหน้าที่ก่อนด้วยอาวุธสงคราม โดยก่อนและขณะโจมตี คนชุดดำพร้อมอาวุธสงครามอยู่ปะปนอยู่กับผู้ชุมนุม โดยผู้ชุมนุมและการ์ด นปช. ไม่ได้ห้ามปรามหรือขัดขวางการปฏิบัติการด้วยอาวุธของคนชุดดำแต่อย่างใด ทั้งยังกลับได้รับการสนับสนุนหรือร่วมมือจากการ์ด นปช. จำนวนหนึ่งด้วย โดยเวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. มีการประกาศบนเวทีว่า “สามารถยึดปืนสงครามจากทหารได้เป็นจำนวนมากและจะมีคนมาช่วยเหลือผู้ชุมนุมอย่างแน่นอน[๑๗๐]” และเมื่อพิจารณาประกอบกับประสบการณ์ของผู้ชุมนุมที่เคยถูกเจ้าหน้าที่ทหารใช้กำลังและอาวุธปืนสงคราม แม้จะยิงขึ้นฟ้า ในการสลายการชุมนุมเมื่อปี ๒๕๕๒จะทำให้ความเข้าใจที่ว่าเจ้าหน้าที่ทหารใช้กำลังปราบปรามผู้ชุมนุมมีมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเจ้าหน้าที่ทหารนำรถยนต์สายพานลำเลียงหุ้มเกราะ และอาวุธสงครามออกมาปฏิบัติการด้วย ทำให้ผู้ชุมนุมเข้าใจว่า การปฏิบัติการของคนชุดดำที่ต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ทหาร เป็นการช่วยเหลือปกป้องผู้ชุมนุม

๖) เจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านข่าวกรองและด้านความมั่นคง อธิบายว่าข่าวการปฏิบัติของ ศอฉ. รั่วไหลและเป็นไปได้ว่ามีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน ศอฉ. ที่ให้ข้อมูลกับฝ่ายผู้ชุมนุมโดยแกนนำ นปช. มักจะล่วงรู้แผนปฏิบัติการของ ศอฉ. ล่วงหน้า กรณีการปฏิบัติการของคนชุดดำจึงน่าจะเป็นการปฏิบัติการที่มีการตระเตรียมและวางแผนมาเป็นอย่างดี ทั้งมีความเป็นไปได้ที่จะล่วงรู้ถึงแผนปฏิบัติการและจุดวางกำลังของเจ้าหน้าที่และผู้บังคับบัญชา

๗) นักกิจกรรมด้านสันติวิธีซึ่งเข้าไปสังเกตการณ์ชุมนุมในวันที่ ๑๐ เมษายน ให้ข้อมูลว่าได้พบกับชายซึ่งอ้างว่าตนเองว่าเป็นทหารในประจำการและอยู่ในช่วงเวลาวันพักจึงเข้ามาเป็นการ์ด นปช. โดยให้ข้อมูลว่า “ในช่วงเวลาวันพัก ทหารจะตามนายที่เป็นทหารด้วยกันและเป็นคนที่ดูแลการ์ด นปช. มาอยู่ในพื้นที่ของกลุ่มการ์ด และทำหน้าที่เป็นการ์ดด้วย โดยมากันหลายคน”[๑๗๑]

๒.๓.๒.๑๕ เป็นที่น่าสังเกตว่าในวันที่ ๑๐ เมษายน ซึ่งเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณสี่แยกคอกวัวและหน้าโรงเรียนสตรีวิทยา ได้มีผู้ก่อวินาศกรรมในกทม. และปริมณฑลหลายจุด โดยในช่วงเช้ามืดเวลาประมาณ ๐๓.๓๐ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าใส่รั้วกองบังคับการปราบปราม กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ใส่ตึกนารีสโมสร ทำเนียบรัฐบาลแต่ระเบิดไม่ทำงาน เวลาประมาณ ๒๐.๑๕ น. เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ใส่ห้องสีงาช้าง ชั้น ๒ ตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาลแต่ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ

---

[๑๖๙] ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธทั้งไทยและต่างประเทศจากการตรวจสอบภาพถ่ายปลอกกระสุนปืนที่ผู้ชุมนุมเก็บได้ เชื่อว่าพบในที่เกิดเหตุในเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

[๑๗๐] สรุปเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ บก ควบคุมที่ ๑ ร.๒ รอ., หน้า ๑๗

[๑๗๑] นักวิชาการและนักกิจกรรมด้านสันติวิธี, เข้าให้ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ และสัมภาษณ์เพิ่มเติมทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น. เกิดเหตุการณ์วางระเบิดซีโฟร์ ๖ ลูกที่เสาไฟฟ้าแรงสูงขนาด ๒๓๐ กิโลโวลต์ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ริมถนนสายเอเชีย ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับความเสียหายแต่เสาไฟฟ้าไม่ล้มลงเนื่องจากระเบิดไม่ทำงาน ๓ ลูก (โดยตรวจพบเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๓) และหลังเที่ยงคืนของวันที่ ๑๑ เมษายน เกิดเหตุคนร้ายยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ใส่บ้านพักของ พ.อ.ทรงพล นีระสิงห์ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับบ้านของรองผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ถนนประดิพัทธ์ กรุงเทพมหานคร ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ ศอฉ. มีความเห็นว่าผู้ที่ก่อเหตุวินาศกรรมโดยการพยายามวางระเบิดทำลายเสาไฟฟ้าแรงสูงน่าจะมีความเชื่อมโยงกับการปฏิบัติการของคนชุดดำในเหตุการณ์สี่แยกคอกวัวและเหตุการณ์หน้าโรงเรียนสตรีวิทยา

๒.๓.๒.๑๖ ต่อกรณีที่มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า การที่เจ้าหน้าที่ทหารจำนวนมากยังคงอยู่ปฏิบัติการบริเวณสี่แยกคอกวัวและหน้าโรงเรียนสตรีวิทยาในเวลามืดค่ำนั้น เสี่ยงต่อการที่จะเกิดความรุนแรงเป็นอย่างมาก ทั้งที่เกิดจากการเข้าใจผิดระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ทหาร หรือการแทรกแซงของมือที่สาม ซึ่งจะโดยการรู้เห็นเป็นใจหรือสนับสนุนของแกนนำผู้ชุมนุมบางคนหรือไม่ก็ตาม การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ทหารในยามค่ำคืนไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง จากการตรวจสอบ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ให้ข้อเท็จจริงว่า ผอ.ศอฉ.ได้ออกคำสั่งที่ กห.๐๔๐๗.๔๕/๕๑ สั่งการให้ทุกหน่วยหยุดปฏิบัติการเวลา ๑๘.๑๕ น.เป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์อยู่ในภาวะสับสนวุ่นวายที่เกิดจากผู้ชุมนุมและปัญหาที่อาจสะท้อนให้เห็นถึงระบบการสื่อสารสั่งการและการวางแผนปฏิบัติการของ ศอฉ. กว่าที่เจ้าหน้าที่ทหารจะดำเนินการถอนกำลังกลับที่ตั้ง ก็ถูกโจมตีจากกลุ่มคนชุดดำที่ถนนตะนาว สี่แยกคอกวัว และตามมาด้วยการโจมตีเจ้าหน้าที่ทหารที่หน้าโรงเรียนสตรีวิทยาแล้ว

๒.๓.๓ วันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ นปช. ยุติการชุมนุมบนถนนราชดำเนินและย้ายมาชุมนุมรวมกันที่สี่แยกราชประสงค์เพียงแห่งเดียวและเริ่มเสริมที่มั่นการชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์

๒.๓.๓.๑ ขณะที่ นปช. ส่วนหนึ่งยังชุมนุมอยู่ที่ถนนราชดำเนิน การชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์ของ นปช.ก็ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ ๓ เมษายน โดย นปช. ประกาศว่าจะชุมนุม ๓ วัน แต่ในวันที่ ๔ เมษายน ประกาศเปลี่ยนเป็นการปักหลักชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์คู่ขนานไปกับการชุมนุมบนถนนราชดำเนินจนกว่ารัฐบาลจะประกาศยุบสภา จนวันที่ ๑๔ เมษายน นปช. ได้ประกาศยุติการชุมนุมบนถนนราชดำเนินและย้ายมาชุมนุมรวมกันที่สี่แยกราชประสงค์เพียงแห่งเดียว โดยมีพื้นที่ชุมนุมบริเวณสี่แยกราชประสงค์ที่ นปช. ควบคุมดูแลตามข้อมูลจากนายอารีย์ ไกรนรา หัวหน้าหน่วยการ์ด นปช. คือ พื้นที่บนถนนราชดำริและถนนพระรามที่ ๑ โดยตั้งเวทีปราศรัยกลางสี่แยกราชประสงค์มีพื้นที่ควบคุมบนถนนราชดำริจากแยกศาลาแดงฝั่งลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ ถึงสะพานเฉลิมโลกข้ามคลองแสนแสบก่อนถึงแยกประตูน้ำ มีพื้นที่ควบคุมบนถนนพระราม ที่ ๑ จากแยกปทุมวันถึงแยกเพลินจิต ตั้งเวทีปราศรัยที่สี่แยกราชประสงค์หันหน้าไปทางประตูน้ำโดยผู้ชุมนุมส่วนใหญ่จะอยู่บนถนนราชดำริด้านหน้าเวที ซึ่งเป็นด้านหน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิร์ล มีเต็นท์ส่วนกลางสำหรับการแถลงข่าวและเป็นสถานที่สำหรับผู้สื่อข่าวและบุคคลที่เข้ามาพบแกนนำ นปช. ตู้คอนเทนเนอร์สำหรับเป็นที่ประชุมของแกนนำ และเต็นท์การ์ด นปช. อยู่ด้านหลังเวที มีการตั้งเต็นท์ของผู้ชุมนุมที่มาจากที่ต่างๆ ตลอดพื้นที่ควบคุมตามแนวถนนราชดำริและถนนพระรามที่ ๑ ทั้งบนทางเท้าและบนพื้นผิวจราจร ช่วงที่จำนวนผู้ชุมนุมสูงสุดมีประมาณ ๘๐,๐๐๐ ถึง ๑๐๐,๐๐๐ คน

๒.๓.๓.๒ นปช. ได้ตั้งจุดตรวจคนเข้า-ออกที่ชุมนุมเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลภายนอกนำอาวุธและสิ่งผิดกฎหมายเข้าไปหรือมีผู้แปลกปลอมเข้าไปในที่ชุมนุม โดยในวันที่ ๒๐ เมษายน ได้ตั้งจุดตรวจบริเวณรอบพื้นที่ชุมนุม คือ จุดตรวจด้านทิศเหนือบนถนนราชดำริตรงสะพานข้ามคลองแสนแสบใกล้แยกประตูน้ำ ทิศใต้บนถนนราชดำริตรงสี่แยกศาลาแดง ทิศตะวันออกบนถนนพระรามที่ ๑ ตรงแยกเพลินจิตและทิศตะวันตกบนถนนพระรามที่ ๑ ตรงแยกเฉลิมเผ่าและแยกปทุมวัน โดยบนถนนราชดำริและถนนพระรามที่ ๑ มีการตั้งเต็นท์ของผู้ชุมนุม และเมื่อ ศอฉ.ได้วางกำลังเจ้าหน้าที่ไว้บนถนนสีลมตรงแยกศาลาแดง ถนนพระรามที่ ๔ ฝั่งตรงข้ามสวนลุมพินีตลอดมาถึงแยกสามย่าน ผู้ชุมนุมได้ช่วยกันสร้างแนวกีดขวางที่ทำด้วยยางรถยนต์ ลวดหนาม และไม้ไผ่ปลายแหลมอย่างแน่นหนาเพื่อป้องกันไม่ให้ ศอฉ. ส่งกำลังเข้าสลายการชุมนุม โดย นปช. เริ่มสร้างแนวกีดขวางที่แยกศาลาแดงในวันที่ ๒๐ เมษายน และมีการสร้างแนวกีดขวางในลักษณะเดียวกันบนแยกเพลินจิต แยกปทุมวัน แยกเฉลิมเผ่า และสะพานเฉลิมโลกใกล้แยกประตูน้ำ (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “สะพานข้ามคลองแสนแสบ”) ทั้งนี้รายงานข่าวระบุว่ามีการ์ดบางคนควบคุมตัวและทำร้ายบุคคลที่ตนสงสัยว่ามีอาวุธ[๑๗๒]

๒.๓.๓.๓ อย่างไรก็ตามนอกจากพื้นที่ชุมนุมแล้ว ผู้ชุมนุม นปช. ยังมีพื้นที่อิทธิพลที่นอกเหนือจากขอบเขตดังกล่าวบนถนนราชดำริและถนนพระรามที่ ๑ คือ ถนนสารสินและอาคารบางแห่งบนถนนสารสิน เช่น อาคารเคี่ยนหงวน ถนนหลังสวน วัดปทุมวนารามวรวิหารที่ผู้ชุมนุมได้เข้าไปพักอาศัยและใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับบริเวณสวนลุมพินีนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่นายหนึ่ง ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานงานกับ นปช.[๑๗๓] ให้ข้อมูลว่า เดิมเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี ต่อมาเมื่อ ผู้ชุมนุม นปช. ได้เคลื่อนเข้ามาถึงแยกศาลาแดง ควบคุมพื้นที่บริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ มีกลุ่มชายฉกรรจ์จากกลุ่มการ์ด นปช. ได้เข้าไปใช้พื้นที่ในสวนลุมพินี เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ถอนตัวออกจากสวนลุมพินี ย้ายไปวางกำลังที่ชั้นล่างของอาคารในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

๒.๓.๓.๔ แกนนำ นปช. บางคนมีแนวคิดจะขยายการชุมนุมไปบนถนนสีลม เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน[๑๗๔] ศอฉ. จึงประกาศห้าม นปช.ชุมนุมบนถนนสีลมพร้อมทั้งเพิ่มมาตรการควบคุมสถานการณ์ โดยส่งเจ้าหน้าที่ทั้งตำรวจและทหารเข้าไปประจำตามจุดต่างๆ รอบที่ชุมนุมในวันที่ ๑๘ เมษายน เพื่อจำกัดไม่ให้ผู้ชุมนุมขยายพื้นที่ไปที่อื่น โดยเฉพาะด้านถนนพระรามที่ ๔ และถนนสีลม[๑๗๕] ซึ่งถือว่ามีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศสูง และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปะทะกันระหว่าง ผู้ชุมนุม นปช. กับกลุ่มคนรักสีลม ซึ่งออกมารวมตัวกันต่อต้านการชุมนุมของ นปช. ต่อมาวันที่ ๒๗ เมษายน เจ้าหน้าที่ทหารเริ่มตั้งด่านตรวจรอบพื้นที่การชุมนุม และให้วางแผนเตรียมการปรับที่ตั้งของด่านตรวจให้เข้าใกล้พื้นที่แยกราชประสงค์มากขึ้น เพื่อปฏิบัติการเชิงรุกสกัดกั้นการเดินทางเข้าร่วมชุมนุม ต่อมาในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ได้มีการปรับที่ตั้งด่านตรวจให้เข้าใกล้พื้นที่แยกราชประสงค์มาก

---

[๑๗๒] พนง.ห้างแจ้งความ ถูกทำร้าย การ์ดนปช.รุมยำ,วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๓, http://www.thairath.co.th/content/pol/78891, หนุ่มล่ามแจ้งความถูกการ์ด-นปช.ทำร้ายร่างกาย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓, http://news.sanook.com/923522/หนุ่มล่ามแจ้งความถูกการ์ด-นปช.ทำร้ายร่างกาย

[๑๗๓] เจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลชั้นผู้ใหญ่, สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕

[๑๗๔] กทม.พร้อมประสานตร.ดูแลสีลมหลังม็อบเล็งตั้งเวที, วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ , http://www.komchadluek.net/detail/20100518/55952/แดงนัดชุมนุมใหญ่อีก ๒๐เม.ย.อุบสถานที่เคลื่อน.html#.UBaI1L8kfbk

[๑๗๕] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห. ๑๐๗.๔๕/๑๓๙ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓

ขึ้น และ ศอฉ. ยังมีคำสั่งให้วางกำลังบนพื้นที่สูงข่มโดยรอบ การชุมนุมที่แยกราชประสงค์เพื่อป้องกันกลุ่มผู้ไม่ประสงค์ดีใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าว[๑๗๖] นอกจากนี้วันที่ ๑๘ เมษายน ศอฉ. ยังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้อาวุธของเจ้าหน้าที่ โดยให้เหตุผลว่า "เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบัน ปรากฏว่ามีผู้ก่อการร้ายแฝงตัวมากับผู้ชุมนุมและใช้อาวุธ/ระเบิดต่อเจ้าหน้าที่และผู้บริสุทธิ์" โดย ศอฉ. กำหนดให้ *"ทุกหน่วยกำหนดแนวห้ามผ่านเด็ดขาดและทำเครื่องหมายหรือประกาศให้ผู้ชุมนุมทราบ ในกรณีที่ผู้ชุมนุมพยายามบุกรุกแนวห้ามผ่านเด็ดขาด เจ้าหน้าที่สามารถใช้โล่และไม้พลองยาว เมื่อต้านทานไม่อยู่สามารถใช้การฉีดน้ำ และ/หรือ คลื่นเสียงได้ แต่ถ้าผู้ชุมนุมยังฝ่าแนวห้ามผ่านเด็ดขาดเข้ามาได้ หากผู้บุกรุกมีจำนวนน้อยและไม่มีอาวุธ ให้เข้าทำการจับกุม หากมีจำนวนมากให้ใช้แก๊สน้ำตา กระบอง กระสุนยาง และยิงเตือนตามลำดับ และเมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนแล้ว ผู้ชุมนุมยังคงบุกรุกเข้ามาจนอาจก่อให้เกิดอันตราย ให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้อาวุธตามสมควรแก่เหตุ โดยใช้กระสุนจริงจากปืนลูกซอง และ ปลย. ตามลำดับ และหากผู้บุกรุกมีอาวุธ เช่น มีด ปืน วัตถุระเบิด ฯลฯ และฝ่าแนวห้ามผ่านเด็ดขาดเข้ามาได้ เจ้าหน้าที่สามารถข้ามขั้นตอนการใช้แก๊สน้ำตา กระบอง หรือกระสุนยาง ไปสู่การใช้กระสุนจริงได้ โดยผู้มีอำนาจตกลงใจสั่งการคือผู้บัญชาการหน่วยที่รับผิดชอบสถานที่นั้นหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย"* และเฉพาะเหตุการณ์ในกรณีพบความผิดซึ่งหน้าในลักษณะผู้ก่อเหตุใช้อาวุธยิงใส่เจ้าหน้าที่ หรือใช้อาวุธ/วัตถุระเบิดต่อที่ตั้งหน่วยและสถานที่สำคัญที่ ศอฉ. *"ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้อาวุธยิงผู้ก่อเหตุ เพื่อหยุดยั้งการปฏิบัติได้ แต่หากผู้ก่อเหตุอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุมจนอาจทำให้การใช้อาวุธของเจ้าหน้าที่ เป็นอันตรายต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ให้งดเว้นการปฏิบัติ ยกเว้นในกรณีที่หน่วยได้จัดเตรียมพลแม่นปืน (Marksmanship) ที่มีขีดความสามารถเพียงพอให้ทำการยิงเพื่อหยุดยั้งการก่อเหตุได้ นอกจากนี้ หากหน่วยพบเป้าหมายแต่ไม่สามารถทำการยิงได้ เช่น เป้าหมายหลบอยู่ในที่กำบัง ฯลฯ หน่วยสามารถร้องขอการสนับสนุนพลซุ่มยิง (Sniper) จาก ศอฉ. ได้"*[๑๗๗]

๒.๓.๔ วันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ความรุนแรงบริเวณอนุสรณ์สถานแห่งชาติ

๒.๓.๔.๑ จากการที่ ศอฉ. ได้ใช้มาตรการสกัดกั้นไม่ให้กลุ่ม นปช.จากต่างจังหวัดเดินทางเข้ามาร่วมชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์และได้สกัดกั้นกลุ่ม นปช. ที่เดินทางเข้ามา กทม. ตรงบริเวณตลาดไทเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน นายขวัญชัย ไพรพนา แกนนำ นปช. จึงเคลื่อนขบวนรถกระบะและรถจักรยานยนต์ พร้อมด้วยมวลชนกว่า ๑,๐๐๐ คน ออกจากสี่แยกราชประสงค์ไปตลาดไท เพื่อสนับสนุนกลุ่ม นปช.ที่ถูกสกัดอยู่ แต่เมื่อกลุ่ม นปช. เคลื่อนขบวนมาถึงหน้าอนุสรณ์สถานแห่งชาติ ถนนวิภาวดีรังสิต เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. ได้ถูกกำลังของเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจสกัดไว้โดยเจ้าหน้าที่มีปืนลูกซองใช้ ยิงกระสุนยาง ไปยังกลุ่มผู้ชุมนุม ยังพบว่ามีเจ้าหน้าที่ใช้ ปลย. กระสุนจริงยิงไปทางผู้ชุมนุมด้วย โดยเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลว่าเป็นการยิงขึ้นฟ้า ทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมถอยกลับไป การปะทะกันในครั้งนี้ ทำให้พลทหารณรงค์ฤทธิ์ สาละ สังกัดกองพลทหารราบที่ ๙ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ มีผู้บาดเจ็บ ๑๙ คน เป็นผู้ชุมนุม ๑๗ คน ในจำนวนนี้ ๓ คนได้รับบาดเจ็บจากกระสุนจริง อีก ๓ คน เป็นเจ้าหน้าที่ทหาร ที่ ได้รับบาดเจ็บจากการปะทะและผลักดันกันก่อนที่

---

[๑๗๖] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห. ๑๐๗.๔๕/๑๓๙ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ และคำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๑๔๐๗.๔๕/๒๙๖ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓ โดยยังไม่ได้รับรายละเอียดจากกองทัพว่ามีการวางกำลังในพื้นที่ใดบ้าง

[๑๗๗] คำสั่ง ศอฉ. ที่กห ๐๔๗๐๗.๔๕/๔๕ (สยก.)/๑๓๐ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ อ้างอิงจากเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๑๓๑ - ๑๓๒

พลทหารณรงค์ฤทธิ์ สาละ จะถูกยิง

๒.๓.๔.๒ เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในวันดังกล่าวมีทั้งอุปกรณ์ควบคุมฝูงชนและอาวุธ ปลย. กระสุนจริง ส่วนผู้ชุมนุมชุมนุมใช้ก้อนหิน หนังสติ๊ก ไม้ ระเบิดปิงปอง เข้าทำร้ายเจ้าหน้าที่ ประมาณ ๒ ชั่วโมงก่อนเกิดเหตุยิง พลทหารณรงค์ฤทธิ์ สาละ ปรากฏภาพชายใส่เสื้อและคลุมหน้าสีดำ ๑ คน ถืออาวุธปืนพกปะปนอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุมบนถนนวิภาวดีรังสิต นอกจากนั้นในวันดังกล่าวเจ้าหน้าที่ยังได้ตรวจยึดรถจักรยานยนต์คันหนึ่งพบอาวุธสงครามเป็นลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ จำนวน ๖๒ ลูก โดยพบและยึดได้บนถนนวิภาวดีรังสิตบริเวณหน้าสนามกีฬาธูปะเตมีย์ ใกล้กับจุดเกิดเหตุ ที่รถจักรยานยนต์คันดังกล่าวยังพบบัตรประชาชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจอำเภอคูคต จังหวัดปทุมธานี ซึ่งต่อมาได้ถูกจับกุมพร้อมอาวุธสงครามจำนวนมาก เช่น ปลย. เอเค ๔๗ พร้อมเครื่องกระสุน และลำกล้องเครื่องยิงลูกระเบิด เอ็ม ๗๙ เป็นต้น

๒.๓.๔.๓ สำหรับการเสียชีวิตของพลทหารณรงค์ฤทธิ์ สาละ นั้น จากการตรวจสอบพบว่าพลทหารณรงค์ฤทธิ์ สาละ ถูกยิง เวลาประมาณ ๑๕.๓๐ น. ขณะซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ในกลุ่มหน่วยทหารเคลื่อนที่เร็ว มุ่งหน้าไปยังแนวเจ้าหน้าตำรวจและทหารซึ่งตั้งแถวอยู่บนถนนวิภาวดีรังสิตขาออก โดยถูกยิงด้วยกระสุนขนาด ๕.๕๖[๑๗๘] ทะลุหมวกเหล็กเข้าที่บริเวณขมับด้านซ้าย พบเศษกระสุนฝังในศีรษะ และรอยกระสุนบนเบาะรถจักรยานยนต์ วิถีกระสุนจากซ้ายไปขวา จากหน้าไปหลังเล็กน้อย มีข้อบ่งชี้ว่าน่าจะเป็นการยิงจากแนวของเจ้าหน้าที่ซึ่งวางกำลังอยู่ริมถนนวิภาวดีรังสิตขาออกด้านซ้ายมือ ซึ่งน่าจะยิงด้วยความเข้าใจผิดว่าเจ้าหน้าที่ทหารชุดเคลื่อนที่เร็วด้วยรถจักรยานยนต์ซึ่งมีพลทหารณรงค์ฤทธิ์ สาละ อยู่ด้วย และกำลังมุ่งหน้าไปที่แนวเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจนั้นเป็นกลุ่มผู้ชุมนุม ขณะที่เกิดเหตุทัศนวิสัยไม่ดีเนื่องจากฝนตกและขาดการสื่อสารที่ชัดเจน[๑๗๙]

๒.๓.๕ วันที่ ๑๓ เมษายน - ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ความรุนแรงบริเวณสี่แยกศาลาแดงก่อน ศอฉ.ปิดล้อมพื้นที่ชุมนุม

๒.๓.๕.๑ นับตั้งแต่ นปช.ได้เข้าไปตั้งเวทีชุมนุมที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๓ จนถึงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นวันที่ ศอฉ. เริ่มใช้ปฏิบัติการปิดล้อมพื้นที่ชุมนุม ได้มีความรุนแรงเกิดขึ้นหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณสี่แยกศาลาแดง และพื้นที่ใกล้เคียงบนถนนสีลมและถนนพระรามที่ ๔ เป็นเหตุให้มีพลเรือนซึ่งเป็นผู้ชุมนุมกลุ่มคนรักสีลมเสียชีวิต ๑ คน เจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิต ๒ คน พลเรือนและเจ้าหน้าที่บาดเจ็บจำนวนมาก

๒.๓.๕.๒ การที่ นปช.ได้เข้าไปใช้พื้นที่ถนนราชดำริจนถึงแยกศาลาแดงเป็นพื้นที่ชุมนุมและในบางครั้งได้เข้าไปเดินขบวนบนถนนสีลม ส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยและประกอบกิจการงานอยู่ในย่านดังกล่าว โดยส่งผลกระทบต่อธุรกิจทั้งในเวลากลางวันและเวลากลางคืน ประชาชนที่อยู่ในย่านสีลมจึงได้เริ่มรวมตัวกันภายใต้ชื่อ “กลุ่มชาวสีลม” ชุมนุมบนถนนสีลมเพื่อคัดค้านการชุมนุมของ นปช. และเกิดการกระทบกระทั่งกับผู้ชุมนุม นปช. ที่ยึดครองพื้นที่ถนนราชดำริบริเวณแยกศาลาแดง ในคืนวันที่ ๒๑ เมษายน ได้มีการปะทะกันระหว่างกลุ่ม นปช. กับกลุ่มชาวสีลม บริเวณแยกศาลาแดงถนนสีลม แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจพยายามที่จะป้องกันการปะทะกัน แต่ทั้งสองฝ่ายก็ยังขว้างปาสิ่งของ

---

[๑๗๘] กระสุนชนิด ๕.๕๖ มม. (.๒๒๓) สามารถใช้ได้กับปืนเล็กยาว ชนิดเอ็ม ๑๖ และทราโว

[๑๗๙] พยานหลักฐานจากปากคำพยานในสำนวนคดีชันสูตรศพของกรมสอบสวนคดีพิเศษและภาพวีดิโอบันทึกเหตุการณ์

และด่าทอกัน ฝ่ายผู้ชุมนุม นปช. ได้ใช้อาวุธประดิษฐ์ เช่นลูกแก้วที่ยิงด้วยหนังสติ๊กและขว้างประทัดยักษ์ใส่ผู้ชุมนุมกลุ่มชาวสีลม ทำให้กลุ่มชาวสีลมจำนวนหนึ่งและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติคนหนึ่งได้รับบาดเจ็บ[๑๘๐] ความตึงเครียดบริเวณแยกศาลาแดงระหว่างกลุ่มชาวสีลมและกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในวันที่ ๒๒ เมษายน เวลาประมาณ ๒๐.๓๐ น. มีคนร้ายยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ จำนวน ๕ ลูก จุดแรก ๓ ลูก ลงที่หลังคาสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสศาลาแดง จุดที่ ๒ บริเวณ ชั้น ๒ เส้นทางสกายวอล์คของสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสเชื่อมต่อกับห้างสรรพสินค้า จุดที่ ๓ ลงหน้าธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด สาขาอาคารซิลลิคเฮาส์[๑๘๑] ทำให้มีผู้บาดเจ็บจากสะเก็ดระเบิดทั้งสิ้น ๘๗ ราย ในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิต ๑ ราย คือนางสาวธัญยนันท์ แถบทอง อายุ ๕๐ ปี เป็นผู้ชุมนุมกลุ่มชาวสีลม[๑๘๒] โดยมีความเป็นไปได้สูงว่าลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ มีทิศทางการยิงมาจากบริเวณสวนลุมพินีหรือลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ ซึ่งเป็นพื้นที่ควบคุมของ นปช.

๒.๓.๕.๓ เหตุการณ์ในคืนวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. นายพายัพ ปั้นเกตุ หนึ่งในแกนนำ นปช.ได้นำการ์ด นปช. และผู้ชุมนุมจำนวนประมาณ ๕๐๐ คนไปปิดล้อมหน้าประตูโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และเข้าไปตรวจค้นในโรงพยาบาล โดยให้เหตุผลว่ามีทหารแอบซ่อนอยู่บนอาคารโรงพยาบาล เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความตื่นตระหนกและความตึงเครียดให้แก่ผู้ป่วย ญาติ และบุคลากรของโรงพยาบาลเป็นอย่างมาก จนต้องเร่งเคลื่อนย้ายผู้ป่วยไปที่อื่น[๑๘๓] และในวันที่ ๓๐ เมษายน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ออกแถลงการณ์ฉบับที่ ๓ “ยืนยันว่าไม่เคยร้องขอหรืออนุญาตให้กำลังตำรวจ กำลังทหาร หรือผู้ใดก็ตามมาอยู่อาศัยหรือซ่อนตัวในอาคารภายในโรงพยาบาลอย่างเด็ดขาด” และโรงพยาบาลต้องงดบริการผู้ป่วยนอก งดรับผู้ป่วยใหม่ งดการผ่าตัดเพื่อความปลอดภัยของบุคลากรและเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน อย่างไรก็ตามโรงพยาบาลยังคงให้บริการห้องฉุกเฉินแต่มีความจำเป็นต้องย้ายไปปฏิบัติการที่อาคารจงกลนี[๑๘๔] ในวันเดียวกันแกนนำ นปช.ที่เวทีสี่แยกราชประสงค์ ได้แถลงข่าวขอโทษต่อกรณีการบุกตรวจค้นโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และได้ทำการรื้อแนวกั้นและเปิดพื้นที่ถนนราชดำริบางส่วนถึงบริเวณหน้าอาคาร สก. และย้ายแนวกั้นไปยังบริเวณทางเท้าด้านหน้าสวนลุมพินีบริเวณตรงข้ามอาคาร สก.[๑๘๕] เพื่อเปิดทางเข้าออกโรงพยาบาลด้านถนนราชดำริ ก่อนหน้านี้ในวันที่ ๒๓ เมษายน กลุ่มผู้ชุมนุม นปช.ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของโรงพยาบาลเพื่อขอขึ้นไปตรวจค้นอาคารแต่ไม่พบผู้ใด

---

[๑๘๐] เสื้อแดง-ชาวสีลม เผชิญหน้า ปาสิ่งของใส่กันวุ่น, ไทยรัฐ, ๒๑ เมษายน ๒๕๕๓ https://www.thairath.co.th/content/pol/78254, และข้อมูลบางส่วนจากผู้สังเกตการณ์ชุมนุม, พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๕๓

[๑๘๑] การแถลงข่าวของ พ.อ.สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษก ศอฉ., เมษายน ๒๕๕๓

[๑๘๒] วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๓ เวลา ๐๘.๓๐ น. นพ.เพชรพงษ์ กำจรกิจการ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร หรือศูนย์เอราวัณ รายงานตัวเลขผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจากเหตุการณ์ระเบิดที่แยกศาลาแดงหลายจุดเมื่อค่ำวันที่ ๒๒ เมษายน ว่า มีผู้บาดเจ็บทั้งหมด ๘๗ ราย ในจำนวนนี้ เสียชีวิต ๑ ราย คือ นางสาวธัญยนันท์ แถบทอง อายุ ๕๐ ปี สำหรับผู้บาดเจ็บส่วนใหญ่แพทย์ให้กลับบ้านได้แล้ว แต่ยังมีบางส่วนที่ยังนอนพักรักษาตัวอยู่ตามโรงพยาบาลต่างๆ ได้แก่ โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน ๔ ราย โรงพยาบาลเลิดสิน ๙ ราย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ๑๐ ราย โรงพยาบาลเซ็นต์หลุยส์ ๒ ราย นอกจากนี้ยังมีรักษาตัวอยู่ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลบีเอ็นเอช โรงพยาบาลตำรวจ และโรงพยาบาลหัวเฉียว ที่ละ ๑ ราย

[๑๘๓] แถลงการณ์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ฉบับที่ ๔ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ กรณีย้ายผู้ป่วย

[๑๘๔] แถลงการณ์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๓

[๑๘๕] แถลงการณ์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ฉบับที่ ๕ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓

แอบซ่อนอยู่[๑๘๖] นอกจากนี้รายงานขององค์กร Physician for Human Rights ระบุว่าการ์ด นปช. ยังทำการตรวจค้นรถยนต์ที่ผ่านเข้าออกโรงพยาบาลและบางครั้งตรวจรถพยาบาลด้วยเกรงว่าจะมีการขนอาวุธแต่ก็ไม่พบสิ่งใด พนักงานของโรงพยาบาลบางคนรายงานว่าถูกคุกคามโดยกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. และเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ผู้ชุมนุม นปช.ประมาณ ๖๐ คนได้เข้ามาขอตรวจค้นในโรงพยาบาลแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้ามาเจรจาจึงได้กลับออกไป รายงานยังระบุอีกว่าโรงพยาบาลได้ขอความคุ้มครองจากเจ้าหน้าที่รัฐแต่ได้รับการปฏิเสธว่าไม่สามารถให้ความคุ้มครองได้มากกว่าที่เป็นอยู่ และยังระบุว่าแพทย์คนหนึ่งพบถังสารเคมี Liquid Propane ห่างออกไปประมาณ ๕๐ เมตรจากด้านหน้าประตูห้องฉุกเฉิน[๑๘๗] นอกจากนี้รายงานขององค์กร Human Rights Watch ยังระบุว่าระหว่างวันที่ ๒๓ – ๒๙ เมษายน การ์ด นปช. ซึ่งพกอาวุธได้เข้าตรวจค้นโรงพยาบาลทุกคืน[๑๘๘]

๒.๓.๕.๔ วันที่ ๗ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. มีการยิงปืนไปทางอาคารซิลลิคเฮาส์เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตจากการถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูง ๑ คน คือ ส.ต.อ.กานต์นุพัฒน์ เลิศจันทร์เพ็ญ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่บริเวณดังกล่าว ในคืนเดียวกันเมื่อเวลาประมาณ ๐๑.๐๐ น. ของวันที่ ๘ พฤษภาคม มีการยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าใส่ด่านตรวจร่วมของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารบนถนนพระรามที่ ๔ บริเวณทางเข้าสวนลุมพินีประตู ๓ ถนนพระรามที่ ๔ ตรงข้ามอาคารอื้อจือเหลียง บริเวณดังกล่าวเป็นด่านตรวจสนธิกำลังระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับทหาร โดยระเบิดได้เกิดขึ้น ๓ ครั้ง ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินกรุงเทพมหานคร (ศูนย์เอราวัณ) สรุปยอดมีผู้บาดเจ็บ ๘ ราย เป็นมีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ๕ ราย คือ ด.ต.เกียรติศักดิ์ อินทรัพย์ทวี ส.ต.ต. ณัฐกานต์ โพธิ์น้อย จ.ส.ต.เกษม แก้วกุล ด.ต.ชูศักดิ์ แสงเย็น เสียชีวิต ๑ ราย คือ จ.ส.ต.วิทยา พรมสำลี ซึ่งทั้งหมดเป็นชุดปราบจลาจล สภ.หางน้ำสาคร จังหวัดชัยนาท และเจ้าหน้าที่ทหาร ๓ ราย คือ จ.ส.อ.มงคล บุเมืองปัก, พลทหารพีระศักดิ์ บุราธานี, พลทหารณรงค์ชัย นิตยกุล ทั้งหมดเป็นทหารจากค่ายสุรธรรมพิทักษ์ ร.๒๓ พ.๑ จังหวัดนครราชสีมา

๒.๓.๕.๕ จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุตามข้อ ๒.๓.๕.๔ โดยเจ้าหน้าที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พบรอยกระสุนบนกระจกด้านหน้าธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขา อาคารซิลลิคเฮาส์ ถนนสีลม ๒ รอย เชื่อว่าเกิดจากกระสุนปืนความเร็วสูง ขนาดประมาณ ๕.๕๖ โดยมีทิศทางยิงมาจากทางด้านแยกศาลาแดง และมีร่องรอยบริเวณเสาไฟฟ้าและต้นไม้ใกล้ทางเข้าสวนลุมพินี ประตู ๓ ถนนพระรามที่ ๔ และบนพื้นถนนพระรามที่ ๔ ฝั่งมุ่งหน้าแยกสาทรถูกยิงด้วยกระสุนขนาด ๕๐ มม. (ระเบิดเอ็ม ๗๙) โดยเป็นไปได้ว่ามีทิศทางการยิงจากบริเวณถนนพระรามที่ ๔ ฝั่งมุ่งหน้าแยกสาท บริเวณหน้าสวนลุมพินี หรือ ฝั่งมุ่งหน้าแยกศาลาแดง บริเวณตึกโอลิเปียเก่าหรือตึกไทยประกันชีวิต สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ น่าเชื่อได้ว่าการยิงปืนสงครามและระเบิดเอ็ม ๗๙ เป็นการยิงมาจากบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ หรือสวนลุมพินี ซึ่งเป็นพื้นที่อยู่ในการควบคุมของผู้ชุมนุม นปช. นอกจากนี้ขณะเกิดเหตุเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดอรินทราช ๑๙๑ ดูแลโดย พล.ต.ท.อัศวิน ขวัญเมือง ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ผช.ผบ.ตร.) ได้ค้นพบอาวุธเครื่องยิง

---

[๑๘๖] เอกสารจากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ “ผอ.รพ.จุฬาฯ ขอความร่วมมือกลุ่มผู้ชุมนุม” ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๓

[๑๘๗] “Hospital Staff Upholds International Medical Ethics During Unrest in Bangkok” A Briefing Paper by Physicians for Human Rights, May 2011

[๑๘๘] Human Rights Watch's World Report 2011: Thailand, http://www.hrw.org/world-report-2011/thailand

เอ็ม ๗๙ ภายในห้องน้ำ สวนลุมไนท์บาซาร์จำนวนหนึ่งด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏภาพคลิปคนชุดดำ ซึ่งไม่สามารถระบุที่มาของภาพได้ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธให้ความเห็นว่ากำลังยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ อยู่ในเวลากลางวันบริเวณใต้สะพานไทย-ญี่ปุ่นหน้าโรงแรมดุสิตธานี โดยมีทิศทางการยิงไปทางถนนสีลม[๑๘๙]

๒.๓.๖ ศอฉ.ใช้มาตรการปิดล้อมการชุมนุมของ นปช. และความรุนแรงระหว่างมาตรการปิดล้อมช่วงวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๓.๖.๑ วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โฆษก ศอฉ. แถลงข่าวการใช้มาตรการกดดันพื้นที่การชุมนุม นปช. โดยเริ่มต้นด้วยการตัดน้ำไฟ สาธารณูปโภค โทรศัพท์ ระงับการบริการสาธารณะ รถประจำทาง รถไฟฟ้า เส้นทางน้ำในคลองแสนแสบในบริเวณพื้นที่ชุมนุมทั้งหมด ปิดเส้นทางเข้า - ออก เส้นทางการส่งกำลังบำรุงให้กับกลุ่มผู้ชุมนุมตั้งแต่เที่ยงคืนเป็นต้นไป[๑๙๐]และขอให้ผู้ชุมนุม นปช. ออกจากพื้นที่ชุมนุม โดยตามคำสั่งของ ศอฉ. ระบุให้เริ่มงดจ่ายไฟฟ้าและบริการขนส่งสาธารณะ[๑๙๑] ตั้งแต่เวลา ๑๘.๐๐ น. ของวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เป็นต้นไป ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าการตัดไฟน่าจะเป็นเหตุทำให้กล้องวงจรปิดในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์[๑๙๒] บริเวณสถานีรถไฟฟ้าและกล้องวงจรปิดของกรุงเทพมหานครในบริเวณดังกล่าวไม่ทำงาน

๒.๓.๖.๒ ศอฉ. มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่วางกำลังเพิ่มเติมเพื่อการปิดล้อมพื้นที่ชุมนุมของ นปช. อย่างสมบูรณ์ตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐ น. ของวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เป็นต้นไป เพื่อสกัดกั้นไม่ให้ผู้ชุมนุมเข้าไปในพื้นที่ชุมนุมแต่สามารถออกจากพื้นที่ได้ โดย ศอฉ. ได้ประกาศว่า “การกระชับวงล้อมอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่จะเคลื่อนที่เข้าปะทะเจ้าหน้าที่ ดังนั้นเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอนหลักสากลจากเบาไปหาหนัก ๗ ขั้นตอน และมีการใช้อาวุธกระสุนจริงด้วย ในส่วน ปลย. ที่มีอยู่ เช่น ปืนทราโว และปืนเอ็ม ๑๖ จะใช้ได้ใน ๓ กรณี คือ ๑) การยิงข่มขวัญขึ้นฟ้า ๒) ยิงเพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่ที่ถูกทำร้ายโดยหมายเอาชีวิต ซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ๓) ยิงไปยังบุคคลที่มีอาวุธอยู่ในมือไม่ว่าจะเป็นปืน ลูกระเบิด นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่อีกส่วนหนึ่ง คือ พลแม่นปืน ทำหน้าที่ในการระวังป้องกัน และใช้ยิงผู้ก่อการร้ายที่มีอาวุธ[๑๙๓] ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่จะไม่มีอาวุธหนักอื่นนอกจากนี้ โดยจะไม่มีการใช้ลูกระเบิดขว้าง ระเบิดเอ็ม ๗๙ หรือปืนที่นอกเหนือไปจากนี้”[๑๙๔]

๒.๓.๖.๓ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ทหารเริ่มดำเนินการมาตรการปิดล้อมสกัดกั้นกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อขอคืนพื้นที่และพื้นผิวการจราจรบริเวณสี่แยกราชประสงค์ โดยมีการวางกำลังปิดล้อมเส้นทางเข้าสู่สี่แยกราชประสงค์ เริ่มตั้งแต่แยกราชเทวีตลอดแนวถนนเพชรบุรีไปจนถึงทางขึ้น

---

[๑๘๙] ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธ จากการดูภาพวีดิโอ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๑๙๐] ศอฉ.แถลงตัดน้ำไฟโทรศัพท์แดงราชประสงค์เที่ยงคืนนี้ ลั่นกองทัพพร้อมสลายม็อบ มั่นใจสงบก่อนเปิดเทอม, วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓, http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1273639937&grpid=๐๐&catid=

[๑๙๑] คำสั่งที่กห ๐๔๐๗.๔๕/๓๘๔ เรื่อง งดให้บริการในบางสถานี, คำสั่งที่กห ๐๔๐๗.๔๕/๓๘๖ เรื่อง งดให้บริการในบางสถานี, คำสั่งที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๓๘๓ เรื่องระงับการให้บริการเส้นทางคมนาคมทางน้ำ, คำสั่งที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๓๘๑ เรื่อง งดจ่ายกระแสไฟฟ้าในบางพื้นที่

[๑๙๒] พนักงานรักษาความปลอดภัย ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ให้ข้อมูลว่า การตัดน้ำตัดไฟ ทำให้กล้อง CCTV ไม่สามารถทำงานได้

[๑๙๓] ดูคำสั่ง ศอฉ. ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๒.๓.๔

[๑๙๔] ศอฉ.เปิดเกมรุก!"ตัดน้ำ-ไฟ-โทรศัพท์-ปิดถนน-งดบริการรถสาธารณะ" **๑๘.๐๐น.** พร้อมใช้กระสุนจริงยิง, วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓, http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1273728001&grpid=๐๐&catid

ทางด่วนเพชรบุรี และจากทางด่วนเพชรบุรีไปตามแนวถนนวิทยุจนถึงแยกวิทยุ แนวถนนพระรามที่ ๔ และที่แยกสามย่านไปตามแนวถนนพญาไทสิ้นสุดที่แยกราชเทวี โดยตรึงกำลังอยู่จนถึงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และจนกระทั่งมีการถอนกำลังในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยมีพื้นที่วางกำลังหลัก ๆ ๓ จุดคือ ๑) บนถนนราชปรารภตั้งแต่สถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ไปทางทิศเหนือถึงสถานีบริการน้ำมัน เอสโซ่[๑๙๕] บริเวณปากซอยรางน้ำ ๒) บนถนนพระรามที่ ๔ จากสะพานไทย – เบลเยี่ยม ไปทางทิศตะวันออกจนถึงสถานีบริการน้ำมัน ปตท. บริเวณชุมชนบ่อนไก่ บริเวณแยกศาลาแดงและแยกอังรีดูนังต์ และบนถนนวิทยุจากแยกสะพานไทย – เบลเยี่ยม (วงเวียนวิทยุเดิม) ไปทางทิศเหนือถึงหน้าสวนลุมไนท์บาซาร์ใกล้สถานทูตญี่ปุ่น ๓) บนถนนสุขุมวิท – พระรามที่ ๑ จุดแรกบริเวณแยกเพลินจิต และจุดที่สองบริเวณแยกปทุมวัน

๒.๓.๗ การเสียชีวิต พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๓.๗.๑ ในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ หลังจากที่ ศอฉ. ประกาศใช้มาตรการปิดล้อมพื้นที่ชุมนุม นปช.โดยการตัดน้ำไฟฟ้า งดการบริการขนส่งสาธารณะ และห้ามผู้ชุมนุมเข้าไปในพื้นที่ชุมนุม เมื่อเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล (เสธ.แดง) ถูกยิงที่ศีรษะด้วยอาวุธปืนสงครามเสียชีวิต โดยถูกยิงที่สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สถานีสีลม ตรงลิฟท์คนพิการ ด้านทางเข้า-ออกสถานีฝั่งสวนลุมพินี ใกล้กับลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ พล.ต.ขัตติยะ ถูกนำส่งโรงพยาบาลหัวเฉียว ก่อนจะย้ายไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลวชิระและเสียชีวิตในอีก ๔ วันต่อมา โดยจากการตรวจสอบพบว่าในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พล.ต.ขัตติยะ ไม่ได้ใส่เสื้อเกราะ[๑๙๖]

๒.๓.๗.๒ แม้ นปช. จะเคยประกาศว่า พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ นปช. แต่ยังปรากฏว่าแกนนำ นปช. บางคนและการ์ด นปช.บางส่วนยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล ซึ่งยังคงมีบทบาทอย่างมากในการชุมนุมของนปช. โดยเฉพาะบทบาทในกลุ่มการ์ด นปช. ทั้งพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ได้พูดต่อสาธารณะหลายครั้งเกี่ยวกับคนชุดดำหรือนักรบโรนิน รวมถึงการปราศรัยในการชุมนุมของ นปช. ๑ ครั้ง โดยมีการพูดถึงแก้วสามประการของการต่อสู้ คือ พรรคการเมือง มวลชน และกองกำลัง โดยได้มีการบรรยายและให้สัมภาษณ์หลายครั้งเกี่ยวกับกองกำลังไม่ทราบฝ่ายทั้งในสื่อหลักและสื่อซึ่งสนับสนุน นปช. ทั้งยังพบพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล สามารถเข้าออกและเคลื่อนไหวในพื้นที่ชุมนุมได้อย่างเสรี และพล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล ยังเดินตรวจตราแนวเครื่องกีดขวางของ นปช.ที่ทำไว้รอบพื้นที่ชุมนุมทั้งที่สี่แยกราชประสงค์ บริเวณศาลาแดงและแยกเฉลิมเผ่า นอกจากนี้ผู้ต้องหาบางคนได้ให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนว่าเป็นผู้ใช้อาวุธสงครามและตนมีความเกี่ยวพันใกล้ชิดกับพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล อย่างไรก็ตาม ต่อมาผู้ต้องหาดังกล่าว ได้ให้การปฏิเสธในชั้นศาลว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด

๒.๓.๗.๓ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล เป็นที่เคารพนับถือในหมู่การ์ด นปช. บางส่วนซึ่งเห็นว่า พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผลเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ซึ่งจะมาช่วยปกป้องผู้ชุมนุมและต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ทหารที่ใช้กำลังเข้าปราบปรามผู้ชุมนุม โดย พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ได้จัดตั้งและฝึกชายฉกรรจ์กลุ่ม

---

[๑๙๕] ปัจจุบันคือสถานีบริการน้ำมัน คาลเท็กซ์

[๑๙๖] น.ส.ขัตติยา สวัสดิผล ยืนยันว่า พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ไม่ใส่เสื้อเกราะระหว่างอยู่ในการชุมนุม เพราะ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล บอกว่า “ขนาดประชาชนยังไม่ใส่เสื้อเกราะเลย คุณพ่อจะใส่ได้อย่างไร”, วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๔, และจากผลชันสูตรพบรูกระสุนที่ศีรษะเพียงรอยเดียว ไม่มีการยิงมาที่อกอย่างที่ นพ. ตุลย์ ซึ่งให้ข้อมูลเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ได้กล่าวอ้าง

หนึ่ง เรียกว่า “นักรบพระเจ้าตาก” เพื่อให้ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้แก่การชุมนุม โดยดำเนินการจัดตั้งมาตั้งแต่ก่อนเหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๒ ที่ นปช.เรียกว่าเหตุการณ์ “เมษาเลือด” ซึ่ง นปช. กล่าวหาว่ารัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะได้ใช้กำลังทหารปราบปรามผู้ชุมนุม นปช. ทำให้มีผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และสูญหายเป็นจำนวนมาก จากเหตุการณ์ดังกล่าว พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล เชื่อว่า นปช.จะต้องมีกองกำลังอาวุธ จึงจะสามารถเอาชนะรัฐบาลได้ และได้เสนอความคิดเห็นดังกล่าวต่อแกนนำนปช. และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร แต่แกนนำ นปช. ส่วนใหญ่ ไม่ยอมรับบทบาทของพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิพล นอกจากนี้ ในช่วงที่มีข่าวรัฐบาลและแกนนำ นปช. กลุ่มของนายวีระ มุสิกพงษ์ สามารถตกลงกันได้ โดยจะให้เป็นไปตามแผนการปรองดองของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผลได้ออกมาคัดค้านและประกาศว่าได้จัดตั้งแกนนำ นปช.รุ่นที่ ๒ เตรียมไว้เพื่อนำการชุมนุมต่อไป หากแกนนำ นปช. ยอมรับแผนการปรองดองรัฐบาลยุติการชุมนุมและมอบตัวสู้คดี

๒.๓.๗.๔ จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอิสระด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศ พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล ถูกยิงด้วยอาวุธปืนสงครามที่ใช้กระสุนความเร็วสูงและเป็นการยิงระยะไกล แต่ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าเป็นกระสุนชนิดใด เนื่องจากบาดแผลกระสุนนั้นสัมพันธ์กับระยะการยิง บาดแผลลักษณะดังกล่าวจึงอาจเกิดจากกระสุน ๕.๕๖ มม. Nato หรือ ๗.๖๒ มม. Soviet หรือ Nato หากยิงในระยะที่ไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ ม. แต่หากยิงในระยะใกล้กว่า ๒๐๐ ม. ก็มีความเป็นไปได้ที่จะเป็น ๕.๗ x ๒๘ มม. ปืน P90[๑๙๗] ขณะที่ความเห็นของกองพิสูจน์หลักฐานกลางไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นกระสุน .๓๐๘ วินเชสเตอร์ หรือ ๕.๗ x ๒๘ มม. ปืน P90 โดยถูกยิงขณะที่กำลังยืนให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนอยู่ที่สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สถานีสีลม ตรงหน้าลิฟท์ผู้พิการ ด้านทางเข้า-ออก ฝั่งลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ โดยหันหน้าไปทางถนนพระรามที่ ๔ ซึ่งจากการตรวจสอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เห็นว่ามีความเป็นไปได้ว่าทิศทางการยิงมาจากสถานที่ซึ่งมีความสูงไม่น้อยกว่า ๖๐ ม. เช่น อาคาร ภปร. ของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์[๑๙๘] และผู้เชี่ยวชาญทั้งไทยและต่างประเทศเห็นว่ามีความเป็นไปได้ว่าทิศทางการยิงมาจากอาคารสูงทางด้านทิศตะวันตกของจุดที่ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผลยืนอยู่ เช่น อาคารสีลมเซ็นเตอร์ (อาคาร Robinson เดิม) อาคาร Crown Plaza อาคารซิลลิค และอาคาร ภปร. โรงพยาบาลจุฬาฯ[๑๙๙] ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเป็นไปได้มากที่สุดคือยิงมาจากอาคารสีลมพลาซ่า ซึ่งอาคารต่างๆดังกล่าวทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ควบคุมของเจ้าหน้าที่ตั้งแต่วันที่ ๑๘ เมษายน หลังจากที่ ศอฉ. ได้ส่งกำลังเจ้าหน้าที่ไปควบคุมสถานการณ์บนถนนสีม ถนนพระรามที่ ๔ ด้านโรงแรมดุสิตธานี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และแยกอังรีดูนังต์ พร้อมกับมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่เข้าควบคุมพื้นที่สูงข่มรอบจุดวางกำลังและรอบแยกราชประสงค์ นอกจากนี้ยังปรากฏว่าในช่วงเวลาเกิดเหตุมีเจ้าหน้าที่เข้าไปพักอาศัยและปฏิบัติการอยู่บนอาคารสูงบางแห่งที่อยู่ใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ เช่น อาคารชาญอิสระ และอาคารซีพีทาว์เวอร์ เป็นต้น

---

[๑๙๗] Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012, page 28

[๑๙๘] รายงานเลขที่ ๑๔๙๘/๒๕๕๓ กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

[๑๙๙] ความเห็นจากเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ และผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศ

ภาพที่ ๗ ภาพจาก Google Earth
โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศแสดงสถานที่เกิดเหตุและอาคารสูง ทางด้านทิศตะวันตกของจุดที่ พล.ต.ขัตติยะ ถูกยิง ในบริเวณสีน้ำเงินจากการคำนวณทิศทาง การหันศีรษะในระยะ ๓๐ องศา บริเวณเส้นสีแดงคือทิศทางกระสุนที่เป็นไปได้ กรณีที่ พล.ต.ขัตติยะ หันหน้าตรงไปทางถนนพระรามที่ ๔[๒๐๐]

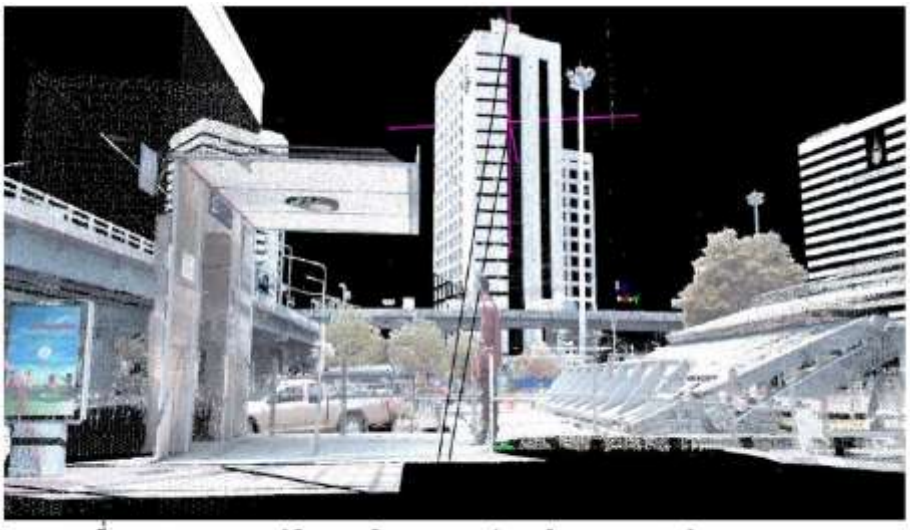

ภาพที่ 40 แสดงภาพจำลองวิถีกระสุนปืน ตามตำแหน่งการยืนของ พล.ต.ขัตติยะฯ ตาม ภาพถ่าย ที่มีบุคคล ถ่ายภาพไว้ ใกล้เวลาที่เกิดเหตุ โดยใช้กล้องถ่ายภาพ แบบ 3D เลเซอร์

ภาพที่ ๘ ภาพแสดงวิถีกระสุน
กรณีการเสียชีวิตของ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล จำลองวิถีกระสุนโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ตามตำแหน่งการยืนของ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ตามภาพถ่ายที่มีบุคคลถ่ายไว้ เมื่อเวลา ๑๘.๕๖ น. ในวันเกิดเหตุ[๒๐๑]

---

[๒๐๐] Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012,page 28

๒.๓.๗.๕ ทันทีหลังจาก พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล ถูกยิง มีผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศพบเห็นชาย ๓ คน คนหนึ่งถืออาวุธสงคราม อีก ๒ คนไปหยิบอาวุธปืนสงครามจากถุงดำซึ่งอยู่ในเต็นท์บริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ โดยคนหนึ่งได้ใช้อาวุธปืนสงครามดังกล่าวยิงไปทางโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ต่อมาภายหลังมีผู้ต้องหารายหนึ่งถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมแล้วให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนว่าเป็นคนสนิทของ พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล และเมื่อ พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล ถูกยิง ตนเป็นผู้ใช้อาวุธ ปลย. ชนิด ทราโว ยิงไปที่โรงแรมดุสิตธานี[๒๐๒]

๒.๓.๗.๖ จากการตรวจสอบพบว่า ศอฉ. ได้มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่วางกำลังเพิ่มเติมเพื่อปิดล้อมพื้นที่ชุมนุมของ นปช. ตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐ น. ของวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นวันที่มีการลอบสังหาร พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล และมีคำสั่งให้ตัดไฟ งดการบริการของรถไฟฟ้าใต้ดิน รถไฟฟ้า บีทีเอส ตั้งแต่เวลา ๑๘.๐๐ น. เป็นต้นไป และหลังจากพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผลถูกยิงเมื่อเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. นายทหารที่รับผิดชอบกำลังพลในพื้นที่บริเวณแยกศาลาแดงได้รับทราบคำสั่งดังกล่าวเมื่อเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น.[๒๐๓] โดยมีข้อสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญด้านข่าวกรองและด้านความมั่นคง[๒๐๔]และนายทหารชั้นผู้ใหญ่นายหนึ่ง[๒๐๕] เห็นว่าการเสียชีวิตของพล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล มีความเป็นไปได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติการปิดล้อมและกระชับพื้นที่ชุมนุม[๒๐๖]

๒.๓.๗.๗ มีข้อสังเกตว่าพฤติกรรมของ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ซึ่งเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ระดับนายพล ซึ่งยังอยู่ในประจำการที่ได้ออกมาต่อต้านรัฐบาลและผู้บังคับบัญชาในกองทัพอย่างเปิดเผยและต่อเนื่อง ทั้งในด้านคำพูดและการกระทำนั้น จากการตรวจสอบข้อมูลกับนายทหารพระธรรมนูญคนหนึ่งที่ร่วมสอบข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินการทางวินัย พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล พบว่า ไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจกองทัพใช้มาตรการลงโทษทางวินัยแก่นายทหารระดับนายพลได้ เช่นการขังคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงทางวินัยและทางอาญาทหารมีมติว่า พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผลได้กระทำผิดวินัยร้ายแรงจริง จึงให้กองทัพปลด พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ออกจากราชการและให้ถอดยศ และเนื่องจากพบว่า พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล มีความผิดตามกฎหมายอาญาทหาร จึงได้ส่งเรื่องให้อัยการทหารดำเนินการฟ้องคดีอาญาทหาร พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ต่อศาลทหารต่อไป แต่ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ได้เสียชีวิตเสียก่อนคดีจึงระงับไป

---

[๒๐๑] ภาพถ่ายประกอบรายงานเลขที่ ๑๔๙๘/๒๕๕๓ กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

[๒๐๒] ผู้ต้องหาชื่อ นายสุรชัย เทวรัตน์ (หรั่ง) ผู้ต้องหาตามหมายจับของศาลอาญา เลขที่ ๑๐๕๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

[๒๐๓] สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่บริเวณแยกศาลาแดงในคืนดังกล่าวและที่บ่อนไก่ระหว่างวันที่ ๑๔ – ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕

[๒๐๔] จากการให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านความมั่นคง เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านข่าวกรอง เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๒๐๕] สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๒๐๖] จากการให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านความมั่นคง เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านข่าวกรอง เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

๒.๓.๘. การชุมนุมย่อยและความรุนแรงในพื้นที่นอกแนวปิดล้อมของเจ้าหน้าที่

๒.๓.๘.๑ ตลอดช่วงเวลาของการปิดล้อมพื้นที่ชุมนุมตั้งแต่คืนวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม มีการชุมนุมย่อยในพื้นที่ต่างๆ นอกแนวปิดล้อมของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะตามแนวถนนพระรามที่ ๔ บริเวณคลองเตย ชุมชนบ่อนไก่ ถนนวิทยุ และตามแนวถนนราชปรารภถึงสามเหลี่ยมดินแดงและอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ โดยผู้ชุมนุมพยายามที่จะทำลายการปิดล้อมและก่อกวนเจ้าหน้าที่

๒.๓.๘.๒ พบว่าเจ้าหน้าที่ทหารใช้ปืนลูกซองกระสุนยางและกระสุนจริงและ ปลย. กระสุนจริงในการปฏิบัติหน้าที่ โดยในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พบว่าเจ้าหน้าที่ใช้โล่และกระบองด้วย โดยหลังจากเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ศอฉ. ปรับมาตรการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ไม่ให้เข้าเผชิญหน้ากับผู้ชุมนุมในระยะประชิด ซึ่งในระหว่างการปิดล้อมพื้นที่ เจ้าหน้าที่วางแนวกำลังห่างจากผู้ชุมนุมประมาณ ๑๕๐ เมตร ตั้งเครื่องกีดขวาง และเข้าควบคุมพื้นที่สูงข่มรอบที่ตั้ง[๒๐๗] นอกจากนี้ยังติดป้ายเขตกระสุนจริงในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม โดย ศอฉ. ชี้แจงว่าไม่ได้มีคำสั่งให้ติดป้ายเขตกระสุนจริง แต่เจ้าหน้าที่ดำเนินการเองเพื่อเตือนไม่ให้ผู้ชุมนุมและประชาชนเข้ามาในเขตดังกล่าว ขณะที่ผู้ชุมนุมใช้สิ่งเทียมอาวุธ เช่น ปั้งไฟ ประทัดยักษ์ หนังสติ๊ก และอาวุธประดิษฐ์ เช่น ระเบิดท่อพีวีซีข้างในบรรจุเศษวัสดุแหลมคม ระเบิดปิงปอง ระเบิดเพลิง และบางคนใช้ปืนพกสั้นตอบโต้เจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ผู้ชุมนุมยังสร้างแนวกำบังและเครื่องกีดขวางจากยางรถยนต์และมีการจุดไฟเผายางรถยนต์เพื่อให้มีควันดำปกคลุมอยู่ตลอดเวลา และมีการปฏิบัติการของกลุ่มคนชุดดำใช้อาวุธปืนสงครามและระเบิดโจมตีเจ้าหน้าที่ด้วย

๒.๓.๘.๓ เหตุการณ์ความรุนแรงช่วงการปิดล้อมพื้นที่ (หลังเหตุการณ์ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ถูกยิง) ตั้งแต่คืนวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม ได้เกิดเหตุการณ์รุนแรงหลายจุดในเขตกรุงเทพมหานคร มีผู้เสียชีวิตทั้งหมดถึง ๔๕ คน ในจำนวนนี้มีเจ้าหน้าที่ทหาร ๒ คน ที่เหลือเป็นพลเรือนเสียชีวิตจำนวน ๔๓ คน ในจำนวนนี้มีทั้งชาวชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่นอกแนวปิดล้อม ผู้ที่มาดูการชุมนุม อาสาสมัครหน่วยพยาบาล อาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย และผู้ชุมนุม โดยแบ่งเป็นผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่บริเวณศาลาแดง – สีลม – สวนลุมพินี - ถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ จำนวน ๒๒ คน และผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณถนนราชปรารภ – แยกมักกะสัน – ซอยรางน้ำ – สามเหลี่ยมดินแดง – พหลโยธินซอย ๒/๑ จำนวน ๒๓ คน มีพลเรือนได้รับบาดเจ็บจำนวนมากและมีเจ้าหน้าที่ทหารได้รับบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ไม่พบหลักฐานว่ามีการเคลื่อนย้ายศพเพื่อการซ่อนเร้นแต่อย่างใด

---

[๒๐๗] คำสั่งกำหนดแนวทางมาตรการป้องกันตนเองของเจ้าหน้าที่ในระหว่างการปฏิบัติ เนื่องมาจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ซึ่งเจ้าหน้าที่ถูกกลุ่มติดอาวุธ/ชายชุดดำใช้อาวุธระยะไกล/อาวุธวิถีโค้งยิงใส่แนววางกำลังของเจ้าหน้าที่ โดยให้รักษาระยะห่างระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ประมาณ ๑๕๐ ม. และวางเครื่องกีดขวางป้องกันการเผชิญหน้ากันโดยตรง รวมทั้งจัดกำลังเข้าควบคุมพื้นที่สูงข่มโดยรอบที่ตั้ง ตามคำสั่งวิทยุ รอง.นรม./ผอ.ศอฉ./ผู้กำกับการปฏิบัติงานฯ ลับ-ด่วนภายใน ๑๑ เม.ย. ๕๓ ที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๖๓ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๓ ลงนามโดย ผบ.ทบ./ผช.ผอ.ศอฉ.(๓)

๒.๓.๙ ความรุนแรงบริเวณศาลาแดง – สีลม – สวนลุมพินี - ถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ - ถนนวิทยุ ช่วงปฏิบัติการปิดล้อมวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๓.๙.๑ เหตุการณ์บริเวณศาลาแดง – สีลม – สวนลุมพินี - ถนนพระราม ๔ – บ่อนไก่ - ถนนวิทยุ ทวีความรุนแรงขึ้นตั้งแต่คืนวันที่ ๑๓ พฤษภาคม หลังเหตุการณ์ที่ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ถูกยิง และ ศอฉ. เริ่มมาตรการการปิดล้อมพื้นที่ชุมนุม นปช. จนถึงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ซึ่งเป็นวันก่อนการกระชับพื้นที่ชุมนุม นปช. ในเหตุการณ์ระหว่างการปิดล้อมพื้นที่บริเวณดังกล่าวมีผู้เสียชีวิตทั้งหมด ๒๒ คน[๒๐๘] เป็นเจ้าหน้าที่ทหารอากาศ ๑ คน และเป็นพลเรือนจำนวน ๒๑ คน ในจำนวนนี้มีอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ๑ คน ถูกยิงที่บริเวณปากซอยงามดูพลี ถนนพระรามที่ ๔ ตรงข้ามชุมชนบ่อนไก่ และพบศพผู้เสียชีวิต ๒ คนบริเวณสระน้ำในสวนลุมพินีในช่วงสายของวันที่ ๑๔ พฤษภาคม[๒๐๙] และมีผู้ชุมนุม ๑ คน ถูกยิงบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ ในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม[๒๑๐] ที่เหลือเป็นผู้ชุมนุมและชาวชุมชนที่อยู่ในบริเวณถนนพระรามที่ ๔ - บ่อนไก่ ส่วนใหญ่ถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูง แต่ที่น่าสังเกตคือ จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธซึ่งได้ตรวจสอบภาพเศษกระสุนที่พนักงานสอบสวนอ้างว่าพบในศพผู้เสียชีวิตบางคน มีความเห็นว่าเป็นเศษกระสุนปืนขนาด .๒๒ (กระสุนปืนลูกกรดแมกนั่ม) ซึ่งไม่มีใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหาร[๒๑๑]

๒.๓.๙.๒ หลังจากที่ นปช. ได้ย้ายการชุมนุมมาที่สี่แยกราชประสงค์และขยายพื้นที่ควบคุมมาตามถนนราชดำริจนถึงแยกศาลาแดง ได้เกิดการปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. กับกลุ่มคนรักสีลม และได้มีผู้ยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าใส่กลุ่มคนรักสีลมที่ชุมนุมต่อต้าน นปช. เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน และยิงใส่เจ้าหน้าที่บนถนนสีลม ถนนพระรามที่ ๔ หลายครั้งในช่วงเดือนเมษายนและต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ ดังที่ได้กล่าวแล้วในข้อ ๒.๓.๕ และหลังจากที่ ศอฉ. ประกาศใช้มาตรการปิดล้อมการชุมนุมของ นปช. และเหตุการณ์ที่ พล.ต.ขัตติยะ ถูกยิงเมื่อค่ำวันที่ ๑๓ พฤษภาคม เหตุการณ์บริเวณดังกล่าวทวีความรุนแรงขึ้น โดยในช่วงดึกของวันที่ ๑๓ พฤษภาคม มีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ทหารบนถนนพระรามที่ ๔ ใกล้ซอยศาลาแดง ๑ และในวันต่อๆ มา จนถึงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พื้นที่ความรุนแรงได้ขยายตัวไปตามถนนพระราม ๔ บริเวณหน้าโรงเรียนเตรียมทหาร เดิม บ่อนไก่ ปากซอยงามดูพลี และใต้ทางด่วนพระรามที่ ๔ นอกจากนั้น ยังเกิดความรุนแรงในสวนลุมพินีและบนถนนวิทยุจากแยกพระรามที่ ๔ - สาทร - วิทยุ (บริเวณใต้สะพานไทย-เบลเยี่ยม) ไปจนถึงสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี

๒.๓.๙.๓ ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม มีคนร้ายยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าไปในพื้นที่บริเวณรอบสวนลุมพินี แยกศาลาแดง และถนนสีลมอีกหลายครั้ง โดยมีความเป็นไปได้ว่าน่าจะยิงมาจากบริเวณสวนลุมพินีหรือแยกศาลาแดง

- วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าไปบริเวณแยกศาลาแดง ถนนสีลม

---

[๒๐๘] รวมนายบุญมี เริ่มสุข และนายฐานุทัศน์ อัศวสิริมั่นคง ชาวชุมชนบ่อนไก่ซึ่งเสียชีวิตในเวลาต่อมาภายหลังแล้ว

[๒๐๙] จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวทีวีไทยซึ่งเข้าไปรับศพพร้อมกับหน่วยกู้ชีพ ระบุว่าได้รับแจ้งตอนสายๆ เมื่อเข้าไป พบศพ ๑ ศพสภาพแข็งแล้ว ส่วนศพอีก ๑ ศพยังอุ่นอยู่ สัมภาษณเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๒๑๐] นายสมศักดิ์ ศิลารักษ์

[๒๑๑] จากการสัมภาษณ์ พล.ต.ท อัมพร จารุจินดา เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๕และผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

- วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ยิงลูกระเบิดเม ๗๙ เข้าไปในบริเวณแยกศาลาแดง ถนนสีลม และอาคารสีลมทาว์เวอร์

- วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ยิงลูกระเบิด เอ็ม ๗๙ เข้าไปในแฟลตตำรวจ สถานีตำรวจลุมพินี จำนวน ๖ ลูก ระเบิด ๓ ลูก และไม่ระเบิด ๓ ลูก เป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บ ๕ คน โดยมีผู้พบเห็นชายถือเครื่องยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ บริเวณแยกสารสิน[๒๑๒] และมีการจับกุมผู้ต้องหาซึ่งให้การในชั้นสอบสวนยอมรับว่าเป็นคนยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าใส่สถานีตำรวจนครบาลลุมพินีในวันดังกล่าว[๒๑๓]

- วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ เข้าไปในโรงแรมดุสิตธานีและอาคารอื้อจือเหลียง

- วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ยิงลูกระเบิด เอ็ม ๗๙ เข้าไปบนถนนวิทยุบริเวณหน้าสถานทูตญี่ปุ่น

๒.๓.๙.๔ การเสียชีวิตของนายชาติชาย ซาเหลา

เหตุการณ์บนถนนพระรามที่ ๔ และแยกศาลาแดง ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นหลังจากที่พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผลถูกลอบยิง โดยกลางดึกของคืนวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๒๒.๕๐ น. มีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมที่อยู่บนถนนพระรามที่ ๔ บริเวณเชิงสะพานไทย-เบลเยี่ยมก่อนถึงซอยศาลาแดง ๑ กับเจ้าหน้าที่ทหารที่มีอาวุธปืนสงครามและปืนลูกซองพร้อมกระสุนจริง กระสุนซ้อมรบ และกระสุนยาง ปฏิบัติการอยู่บริเวณถนนพระรามที่ ๔ หน้าอาคารอื้อจือเหลียง โดยเจ้าหน้าที่ทหารมีอาวุธปืนสงครามวางกำลังอยู่บนถนนพระรามที่ ๔ ตรงบริเวณและบนสะพานลอยข้ามถนนหน้าอาคารอื้อจือเหลียง ริมถนนพระรามที่ ๔ ฝั่งสวนลุมพินี และบริเวณซอยศาลาแดง ๑[๒๑๔] ในเหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้เสียชีวิต ๑ คน คือ นายชาติชาย ซาเหลา เสียชีวิตจากการถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูงที่ศีรษะ ขณะอยู่บริเวณหน้าบริษัทกฤษณา มาร์เก็ตติ้ง จำกัด ห่างจากปากซอยศาลาแดง ๑ มาทางสะพานไทย – เบลเยี่ยม ประมาณ ๒๐ เมตร บริเวณสถานที่เกิดเหตุพบเศษตะกั่วลูกกระสุนปืนแต่ไม่สามารถระบุชนิดกระสุนได้เนื่องจากสภาพเสียหายมาก ประกอบกับภาพวีดิโอขณะเกิดเหตุก่อนถูกยิงปรากฏภาพนายชาติชาย ซาเหลากำลังใช้กล้องวีดิโอถ่ายภาพโดยหันหน้าไปทางซอยศาลาแดง ๑ ผลการตรวจชันสูตรศพระบุแผลกระสุนปืนยิงเข้าบริเวณหน้าผากด้านขวาขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๕ ซม. และบาดแผลกระสุนปืนทะลุออกบริเวณศีรษะด้านหลังซ้าย มีแนววิถีกระสุนจากหน้าไปหลัง บนลงล่าง และขวาไปซ้าย จากการตรวจสอบวิถีกระสุนมีความเป็นไปได้ว่ายิงมาจากบนถนนพระรามที่ ๔ ฝั่งขาออกบริเวณด้านหน้าสวนลุมพินีใกล้ประตู ๓ หรือจากบนสะพานลอยคนข้ามด้านฝั่งขาเข้ามุ่งหน้าแยกศาลาแดง[๒๑๕] ประกอบกับรอยกระสุนบนบานประตูเหล็กม้วนของบริษัทกฤษณา มาร์เก็ตติ้ง จำกัด มีทิศทางการยิงมาจากถนนพระรามที่ ๔ ด้าน ด้านแยกศาลาแดงซึ่งเป็นบริเวณที่มีเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่

---

[๒๑๒] ครอบครัวข่าว ๓, ทำแผนยิง M ๗๙ ใส่ สน.ลุมพินี-สะพานมัฆวาน, วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๓, http://www.krobkruakao.com/ข่าว/30393/ทำแผนยิง-M-79-ใส่-สน-ลุมพินี-สะพานมัฆวาน.html

[๒๑๓] เจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.ลุมพินี ให้ข้อมูลว่ามีเอ็ม ๗๙ ยิงเข้าไป ๖ ลูก ระเบิด ๓ ลูก เป็นเหตุให้รถเสีย ๗ คัน และมีผู้บาดเจ็บ ๕ คน

[๒๑๔] รายงานการสอบสวนคดีชันสูตรพลิกศพที่ ช. ๑๐/๒๕๕๓ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

[๒๑๕] รายงานการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุคดีเกี่ยวกับความมั่นคง รายงานหมายเลขคดีที่ CSI -S – 5309 – 51 สำนักตรวจสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

ภาพที่ ๙ ภาพแสดงการจำลองวิถีกระสุน (เส้นสีเขียว)
บริเวณหน้าบริษัทกฤษณา มาร์เก็ตติ้ง จำกัด
ที่นายชาติชาย ซาเหลา ถูกยิงเสียชีวิตตามข้อ ๑๑.๔

๒.๓.๙.๕ ความรุนแรงบริเวณบ่อนไก่ ถนนพระรามที่ ๔ และถนนวิทยุ

๑) วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ทหารเริ่มปฏิบัติการปิดล้อมพื้นที่บริเวณถนนพระรามที่ ๔ และถนนวิทยุ ขณะเดียวกันเริ่มมีการชุมนุมนอกแนวปิดล้อมของเจ้าหน้าที่บนถนนพระรามที่ ๔ บริเวณชุมชนบ่อนไก่ โดยผู้ชุมนุมพยายามที่จะทำลายการปิดล้อมและก่อกวนเจ้าหน้าที่ ตลอดช่วงเวลาการปิดล้อมพื้นที่ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม พบว่าเจ้าหน้าที่ทหารใช้ปืนลูกซองกระสุนยางและกระสุนจริงและปลย. กระสุนจริงในการปฏิบัติหน้าที่ โดยวางแนวกำลังห่างจากผู้ชุมนุมประมาณ ๑๕๐ เมตร วางลวดหนามเป็นเครื่องกีดขวาง เข้าควบคุมพื้นที่สูงรอบที่ตั้ง[๒๑๖] และติดป้ายเขตกระสุนจริงในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม โดย ศอฉ. ชี้แจงว่ามิได้มีคำสั่งให้ติดป้ายดังกล่าว แต่เจ้าหน้าที่ทหารดำเนินการเอง

๑.๑) โดยเวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. ของวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ขณะที่ทหารเคลื่อนกำลังจากสะพานไทย-เบลเยี่ยม เข้าควบคุมถนนวิทยุถึงบริเวณหน้าสวนลุมไนท์บาซาร์ มีการต่อต้านจากกลุ่มผู้ชุมนุมโดยการเผารถประจำทาง ๑ คัน และใช้สิ่งเทียมอาวุธตอบโต้เจ้าหน้าที่ พบว่าเจ้าหน้าที่ทหารบนถนนวิทยุใช้อาวุธปืนลูกซองกระสุนยางและกระสุนจริง และ ปลย.กระสุนจริง โดยมีการใช้ ปลย.กระสุนจริงยิงเข้าไปในสวนลุมพินี และยิงไปทางแยกสารสินซึ่งมีผู้ชุมนุมอยู่ กระทั่งเวลา ๑๔.๐๐ น. มีผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศและชาวไทยถูกยิงได้รับบาดเจ็บจำนวน ๓ คน บริเวณทางเท้าริมรั้วสวนลุมพินีและหน้าสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี โดยผู้บาดเจ็บยืนยันว่ายิงมาจากทิศทางที่เจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่ และพบพลเรือน ๒ คนถูกยิงเสียชีวิตอยู่ที่บริเวณสระน้ำ ในสวนลุมพินี

---

[๒๑๖] ตามคำสั่งกำหนดแนวทางมาตรการป้องกันตนเองของเจ้าหน้าที่ในระหว่างการปฏิบัติ เนื่องมาจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ซึ่งเจ้าหน้าที่ถูกกลุ่มติดอาวุธ/ชายชุดดำใช้อาวุธระยะไกล/อาวุธวิถีโค้งยิงใส่แนววางกำลังของเจ้าหน้าที่ โดยให้รักษาระยะห่างระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ประมาณ ๑๕๐ ม. และวางเครื่องกีดขวางป้องกันการเผชิญหน้ากันโดยตรง รวมทั้งจัดกำลังเข้าควบคุมพื้นที่สูงข่มโดยรอบที่ตั้ง ตามคำสั่งวิทยุ รอง.นรม./ผอ.ศอฉ./ผู้กำกับการปฏิบัติงานฯ ลับ-ด่วนภายใน ๑๑ เม.ย. ๕๓ ที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๖๓ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๓ ลงนามโดย ผบ.ทบ./ผช.ผอ.ศอฉ.(๓))

๑.๒) เวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. ของวันที่ ๑๔ พฤษภาคม เจ้าหน้าที่ทหารเริ่มปฏิบัติการปิดล้อมพื้นที่โดยเคลื่อนกำลังจากสะพานไทย-เบลเยี่ยม เข้าควบคุมพื้นที่ถนนพระรามที่ ๔ บริเวณชุมชนบ่อนไก่ โดยยิงไล่ผู้ชุมนุมจนถอยไปทางด้านใต้ทางด่วนและหลบอยู่ตามซอยต่างๆ ทั้งสองข้างถนน เจ้าหน้าที่ทหารได้จับกุมผู้ชุมนุมจำนวนหนึ่งส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ แล้วได้ถอยมาวางลวดหนามกั้นถนนพระรามที่ ๔ ไว้ตรงบริเวณหน้าสถานีบริการน้ำมัน ปตท. ส่วนผู้ชุมนุมได้ใช้ยางรถยนต์เป็นแนวกีดขวางบนถนนพระราม ๔ เลยออกไปทางด้านทางด่วน ตรงบริเวณสะพานคนข้ามใกล้ปากซอยงามดูพลี

๒) ตลอดช่วงเวลาการปิดล้อมพื้นที่ถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม มีการก่อกวนโดยผู้ชุมนุม เช่น การเคลื่อนรถจักรยานยนต์มาก่อกวนเจ้าหน้าที่ การใช้สิ่งเทียมอาวุธ เช่น บั้งไฟ ประทัดยักษ์ หนังสติ๊ก และอาวุธประดิษฐ์ เช่น ระเบิดท่อพีวีซีข้างในบรรจุเศษวัสดุแหลมคม ระเบิดปิงปอง ระเบิดเพลิง และบางคนใช้ปืนพกสั้น และจุดไฟเผายางรถยนต์เพื่อให้มีควันปกคลุมอยู่ตลอดเวลา และมีการปฏิบัติการของคนชุดดำโดยใช้ ปลย.และลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ โจมตีเจ้าหน้าที่ทหารที่เป็นระยะๆ ขณะที่เจ้าหน้าที่ทหารที่ใช้อาวุธปืนลูกซองกระสุนยาง/กระสุนจริง และ ปลย.กระสุนจริงในการปฏิบัติหน้าที่ บางคนใช้ปืนติดลำกล้อง โดยวางแนวกำลังห่างจากผู้ชุมนุมอย่างน้อย ๑๕๐ เมตร และติดป้ายเขตกระสุนจริง ในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม เพื่อเตือนไม่ให้ผู้ชุมนุมและประชาชนเข้ามาในเขตดังกล่าว และมีการวางกำลังพลแม่นปืนบนชั้นสองของอาคารหน้าสนามมวยลุมพินี เจ้าหน้าที่ใช้อาวุธปืนลูกซองและปืนสงคราม ทั้งยิงขึ้นฟ้า ยิงแนวต่ำ และยิงไปในแนวระนาบในทิศทางที่มีผู้ชุมนุมอยู่[๒๑๗] โดยปรากฏรอยกระสุนจำนวนมากบนถนนพระรามที่ ๔ บริเวณบ่อนไก่ ถึงใต้ทางด่วนพระรามที่ ๔ โดยมีทิศทางการยิงมาจากถนนพระรามที่ ๔ ด้านสะพานไทย-เบลเยี่ยม[๒๑๘] ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติหน้าที่อยู่ พบว่าบริเวณนอกแนววางกำลังของเจ้าหน้าที่มีผู้ชุมนุมและชาวชุมชนหลายคนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการถูกยิงมาจากทิศทางดังกล่าว

๓) วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ผู้ชุมนุมยึดรถน้ำมัน ๑ คันจากสถานีบริการน้ำมันปตท. บริเวณชุมชนบ่อนไก่ ออกมาบนถนนพระรามที่ ๔ และภายหลังได้นำกลับเข้าไปที่เดิม

---

[๒๑๗] พยานหลักฐานปรากฏตามภาพวีดิโอและภาพถ่ายที่ปรากฏและการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวไทยพีบีเอสเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕ ประกอบกับผลการตรวจสอบร่องรอยกระสุนบนถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ โดยกองพิสูจน์หลักฐานกลางและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

[๒๑๘] กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

ภาพที่ ๑๐ จากการวิเคราะห์ภาพถ่ายเหตุการณ์บริเวณบ่อนไก่ของสำนักข่าวต่างประเทศ โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศระบุว่า ภาพปลอกกระสุนที่คัดออกมาจากกระบอกปืน (ในวงกลม) เป็นปลอกกระสุนจริงไม่ใช่กระสุนเปล่า (กระสุนซ้อมรบ หรือ Blank Bullet)[๒๑๙]

๒.๓.๙.๖ การปฏิบัติการของคนชุดดำบริเวณบ่อนไก่ในช่วงการปิดล้อมพื้นที่ชุมนุม

๑) ตั้งแต่วันที่ ๑๔ ถึง ๑๘ พฤษภาคม เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารเริ่มวางกำลังปิดล้อมพื้นที่ โดยวางลวดหนามบนถนนพระรามที่ ๔ หน้าสถานีบริการน้ำมัน ปตท. ชุมชนบ่อนไก่ตลอดช่วงเวลาดังกล่าวมีการยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ จากคนชุดดำเข้ามายังแนวที่ตั้งของเจ้าหน้าที่ทหารที่รวมแล้วไม่น้อยกว่า ๓๐ นัด[๒๒๐] และมีการใช้ ปลย.ยิงโจมตีเจ้าหน้าที่ด้วย ส่วนใหญ่ยิงในเวลากลางคืน ขณะที่เจ้าหน้าที่ทหารอยู่ในที่กำบัง โดยมีทิศทางการยิงมาจากพื้นที่นอกแนววางกำลังของเจ้าหน้าที่ เป็นเหตุให้มีเจ้าหน้าที่ทหารบาดเจ็บเล็กน้อยจากการถูกสะเก็ดระเบิดที่มือ ๑ คน และถูกกระสุนปืนเฉี่ยว ๑ คน

๒) มีผู้พบเห็นกลุ่มคนชุดดำมีอาวุธ ปลย.และเครื่องยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ อย่างน้อย ๕ คน อ้างว่าเป็นลูกน้องพล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล เคลื่อนไหวอยู่ในซอยต่างๆ บริเวณชุมชนบ่อนไก่และซอยงามดูพลี โดยควบคุมการปฏิบัติการของการ์ดผู้ชุมนุม เชื่อได้ว่าเป็นกลุ่มที่ใช้อาวุธสงครามโจมตีเจ้าหน้าที่ทหารผู้ให้ข้อมูลยังได้พบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ๒ ถึง ๓ นาย แต่งกายครึ่งท่อนซึ่งผู้ให้ข้อมูลรู้จัก อยู่ในบริเวณนั้นด้วย โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มดังกล่าวได้ห้ามมิให้ชาวบ้านพูดเรื่องคนชุดดำให้คนอื่นทราบ[๒๒๑]

๓) วันที่ ๑๙ พฤษภาคม เวลาบ่าย มีคนร้ายยิงปืนเข้าใส่ชาวชุมชนบ่อนไก่ที่บริเวณหน้าสถานีบริการน้ำมัน ปตท. ขณะชาวชุมชนกำลังพยายามลากสายฉีดน้ำจากสถานีบริการน้ำมัน ปตท. เพื่อข้ามไปดับไฟที่ธนาคารกสิกรไทย จำกัด ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้าม โดยมีทิศทางการยิงมาจากซอยงามดูพลีซึ่งอยู่นอกแนววางกำลังของเจ้าหน้าที่ทหารและเป็นพื้นที่ควบคุมของการ์ดผู้ชุมนุมและคนชุดดำ[๒๒๒]

---

[๒๑๙] Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012,page 14

[๒๒๐] ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการเข้าให้ข้อมูลของกองทัพและเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งปฏิบัติการในพื้นที่

[๒๒๑] สัมภาษณ์ผู้สังเกตการณ์ชุมนุมเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ และบันทึกการลงพื้นที่ภาคสนาม ชุมชนบ่อนไก่

[๒๒๒] สัมภาษณ์ผู้สังเกตการณ์ชุมนุม เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ และบันทึกการลงพื้นที่ภาคสนาม ชุมชนบ่อนไก่

๔) ปรากฏภาพคนชุดดำซึ่งปะปนอยู่กับผู้ชุมนุมกำลังยิงอาวุธจากบริเวณต้นซอยงามดูพลี ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธให้ความเห็นว่าน่าจะเป็นลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ [๒๒๓] และมีภาพคนชุดดำถืออาวุธปืนเอ็ม ๑๖ ปะปนกับผู้ชุมนุมอยู่ในบริเวณเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่าการ์ดผู้ชุมนุมส่วนใหญ่แต่งกายด้วยเสื้อสีดำหรือสีเข้มและคนชุดดำยังมีวิทยุสื่อสารด้วย

๕) พบว่ามีชาวชุมชนบ่อนไก่บางส่วนไม่พอใจกลุ่มผู้ชุมนุม ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าชาวชุมชนบางคนใช้อาวุธต่อต้านผู้ชุมนุมด้วย [๒๒๔]

๒.๓.๙.๗ ข้อสังเกตเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณสวนลุมพินี ถนนวิทยุ ถนนพระรามที่ ๔ - บ่อนไก่

๑) มีคนชุดดำปะปนอยู่กับผู้ชุมนุมและร่วมปฏิบัติกับการ์ดผู้ชุมนุมและผู้ชุมนุมบางคนอยู่บนถนนพระรามที่ ๔ และซอยต่างๆ ซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปถนนสารสินและสี่แยกราชประสงค์ได้ เช่น กำกับดูแลให้ผู้ชุมนุมบางคนประกอบอาวุธประดิษฐ์ เช่น ระเบิดปิงปอง และระเบิดขวด เป็นต้น ทั้งยังมีภาพวีดิโอคนชุดดำมีอาวุธสงครามปรากฏตัวอยู่ในบริเวณเดียวกับผู้ชุมนุม โดยอาศัยสถานการณ์ความวุ่นวายจากการตอบโต้ระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ และควันจากการเผายางเป็นกำบังในการใช้อาวุธสงครามโจมตีเจ้าหน้าที่ และสามารถใช้เส้นทางดังกล่าว ลำเลียงสะเบียงอาหารและอื่นๆ เข้าไปและออกมาจากสี่แยกราชประสงค์ได้

๒) มีผู้ขนวัตถุอุปกรณ์จำนวนมาก เช่น ไม้ไผ่ปลายแหลม ยางรถยนต์ สิ่งที่ใช้สำหรับประดิษฐ์เป็นอาวุธ ระเบิดปิงปอง ระเบิดเพลิง ระเบิดท่อพีวีซี มาให้ผู้ชุมนุมบนถนนพระรามที่ ๔

๓) มีคนชุดดำอยู่บริเวณสวนลุมพินี จากบทความของผู้สื่อข่าว Asia Times [๒๒๕] ระบุพบคนชุดดำเคลื่อนไหวอยู่ในสวนลุมพินี นอกจากนี้จากการตรวจสอบพบว่ามีการใช้อาวุธสงครามชนิดเครื่องยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ ยิงเข้าใส่หลายพื้นที่ในบริเวณถนนสีลมและบริเวณพื้นที่รอบสวนลุมพินี เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต ๒ ราย และบาดเจ็บอีกเป็นจำนวนมากดังที่ได้กล่าวแล้ว

---

[๒๒๓] ภาพข่าว France 24

[๒๒๔] พูดคุยกับนักกิจกรรมด้านสันติวิธีซึ่งอยู่บริเวณบ่อนไก่, สัมภาษณ์ผู้สังเกตสังเกตการณ์ชุมนุม เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ ,พล.ต.ท. อัมพร จารุจินดา ให้ข้อมูลว่า “ทราบว่ามีผู้เสียชีวิตจากกระสุนปืนชาวบ้านในพื้นที่ดังกล่าว” ให้ข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ และ ผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธให้ข้อมูลว่า “ได้ตรวจดูสภาพเศษกระสุนที่ตำรวจส่งมาให้ดู พบว่า ๔ ภาพเป็นเศษกระสุนอาวุธปืนลูกกรด ซึ่งไม่ใช่อาวุธที่ทหารใช้”

[๒๒๕] เคนเนธ ท็อดด์ รูอิซ และ โอลิวิเยร์ ซาร์บิล Unmasked: Thailand's men in black, Asia Times Online, http://atimes.com/at...a/LE29Ae02.html ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๓

๒.๓.๑๐ เหตุการณ์บริเวณถนนราชปรารภ แยกสามเหลี่ยมดินแดง และอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๓.๑๐.๑ เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณถนนราชปรารภ สามเหลี่ยมดินแดง และอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ระหว่างวันที่ ๑๔ ถึง ๑๘ มีพลเรือนเสียชีวิตจำนวน ๒๐ ราย[๒๒๖] ในจำนวนนี้มีเจ้าหน้าที่อาสาสมัครพยาบาลโรงพยาบาลวชิระ เสียชีวิต ๑ ราย[๒๒๗] เด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ๒ ราย[๒๒๘] และมีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก ในจำนวนนี้มีเจ้าหน้าที่ทหาร ๒ รายได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยถูกผู้ชุมนุมรุมทำร้ายและยึดอาวุธปืนเอ็ม ๑๖ ไป ๒ กระบอกซึ่งต่อมาเจ้าหน้าที่สามารถตรวจยึดคืนมาได้ ๑ กระบอกจากภายในวัดปทุมวนารามเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม และมีเจ้าหน้าที่ทหารอีก ๑ ราย บาดเจ็บจากกระสุนปืนเฉี่ยวที่มือ

๒.๓.๑๐.๒ ความรุนแรงบริเวณถนนราชปรารภ - สถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ราชปรารภ – แยกมักกะสัน - ประตูน้ำ

๑) เจ้าหน้าที่ทหารวางกำลังอยู่บริเวณสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ พฤษภาคม โดยมีปืนลูกซองกระสุนจริง/กระสุนยางและ ปลย.กระสุนจริง เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๐๒.๐๐ น. มีคนร้ายยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ ใส่สถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ ราชปรารภ ต่อมาวันที่ ๑๔ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ ถึง ๒๒.๐๐ น. มีคนร้ายยิงลูกระเบิด ๗๙ จำนวนมากและจรวดอาร์พีจี ๑ ลูก มายังบริเวณสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ และถนนราชปรารภบริเวณโรงแรมอินทราซึ่งเป็นบริเวณที่เจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติหน้าที่อยู่แต่ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บ[๒๒๙] ในช่วงเวลาเดียวกันมีนักข่าวชาวต่างประเทศที่อยู่ในพื้นที่ชุมนุมให้ข้อมูลว่าพบเห็นกลุ่มคนชุดดำจำนวน ๓ คน ปะปนอยู่กับการ์ด นปช.ที่บริเวณเต็นท์ภายในแนวกีดขวางของผู้ชุมนุม นปช. บนสะพานข้ามคลองแสนแสบ โดยชายชุดดำถือถุงขยะสีดำเข้ามาในเต็นท์ แล้วมีคนหนึ่งถือเครื่องยิงลูกระเบิดชนิดเอ็ม ๗๙ เดินออกไปทางประตูน้ำ โดยบอกกับผู้สื่อข่าวว่า “ไปทำงาน” อีก ๒ นาทีต่อมาก็มีเสียงปืนดังขึ้นและได้ยินเสียงระเบิดจำนวนสองสามลูก และผู้ชุมนุมและการ์ด นปช.ที่อยู่ในบริเวณนั้นก็พากันโห่ร้องและปรบมือด้วยความดีใจ กลุ่มคนชุดดำดังกล่าวสามารถเข้า-ออกพื้นที่ชุมนุมได้โดยไม่มีการตรวจค้น และยังให้ข้อมูลว่าหนึ่งในกลุ่มคนชุดดำนั้นเป็นที่รู้จักในกลุ่มการ์ด นปช. และผู้ชุมนุม และน่าจะเกี่ยวข้องกับ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ต่อมาเวลาประมาณ ๒๓.๑๕ น.[๒๓๐] มีการยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ บริเวณสามเหลี่ยมดินแดง ๑ นัด

---

[๒๒๖] ผู้เสียชีวิต ๒ รายเสียชีวิตจากการถูกยิงระหว่างขับขี่รถจักรยานยนต์อยู่บนทางยกระดับจตุรทิศบริเวณทางเบี่ยงลงมายังถนนราชปรารภ เสียชีวิตจากการถูกยิงระหว่างขับรถจักรยานยนต์ชนอยู่บนสะพานข้ามแยกสามเหลี่ยมดินแดงมุ่งหน้าอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ๑ ราย เสียชีวิตจากการถูกยิงบริเวณปากซอยพหลโยธิน ๒/๑ ๑ ราย และอีก ๑ ราย เสียชีวิตจากการถูกยิงขณะอยู่บนระเบียงห้องพักบนอาคาร The Complete Condo ชั้น ๒๗ ซึ่งอยู่บนถนนราชปรารภ

[๒๒๗] นายบุญทิ้ง ปานศิลา เจ้าหน้าที่พยาบาลจากโรงพยาบาลวชิระ เสียชีวิตจากการถูกยิงขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่บริเวณถนนราชปรารภ

[๒๒๘] เด็กชายคุณากร ศรีสุวรรณ เสียชีวิตจากการถูกยิงขณะเดินอยู่บริเวณสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์และเด็กชายสมาพันธ์ ศรีเทพ เสียชีวิตจากการถูกยิงขณะออกมาดูเหตุการณ์บริเวณถนนราชปรารภ

[๒๒๙] คำให้การของทหาร ในการประชุม Hearing ครั้งที่ ๘ “กรณีความรุนแรงบริเวณดินแดง-รางน้ำ-ราชปรารภ” วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔

[๒๓๐] ผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

๒) ตลอดช่วงเวลาปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม มีคนร้ายยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ จำนวนมากบนถนนราชปรารภบริเวณประตูน้ำถึงแยกมักกะสัน ส่วนใหญ่ยิงในเวลากลางคืนขณะที่เจ้าหน้าที่ทหารอยู่ในที่กำบัง ทั้งนี้ไม่ปรากฏว่ามีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต

๓) เจ้าหน้าที่ทหารที่ปฏิบัติการในพื้นที่ให้ข้อมูลว่าการยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ ดังกล่าวข้างต้น น่าจะยิงมาจากถนนราชปรารภหรืออาคารต่างๆ ด้านทิศตะวันออกของถนนดังกล่าวบริเวณประตูน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่ควบคุมหรือเป็นพื้นที่อิทธิพลของ นปช. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในย่านประตูน้ำได้ให้ข้อเท็จจริงว่า หลังจากที่เจ้าหน้าที่ทหารพยายามเข้าไปควบคุมพื้นที่บนถนนราชปรารภ บริเวณหน้าโรงแรมอินทรา ตลอดไปถึงสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ ในเวลากลางคืนจะมีกลุ่ม “คนไม่ดี” ซึ่งเป็นลูกน้องของผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ ออกมาปฏิบัติการตามตรอกซอกซอยต่างๆ ของถนนราชปรารภ โดยเฉพาะที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับโรงแรมอินทรา เพื่อก่อกวนเจ้าหน้าที่ โดยมีคนชุดดำ “ถือปืนยาว” คอยควบคุม ทั้งคนเหล่านั้นได้ทุบไฟตามซอยต่างๆ เพื่อพรางไม่ให้เจ้าหน้าที่เห็น

๔) วันที่ ๑๔ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๒๔.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งวางกำลังอยู่ที่บริเวณสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ยิงเข้าใส่รถตู้ซึ่งวิ่งมาจากซอยแห่งหนึ่งข้างโรงแรมอินทรามุ่งหน้ามาทางที่ด่านทหารที่อยู่ใต้สถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ เจ้าหน้าที่ให้สัญญาณให้หยุดแต่ไม่ยอมหยุด[๒๓๑] ในเหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงที่เกิดเหตุเสียชีวิต ๒ คน คือ นายพัน คำกอง และเด็กชายคุณากร ศรีสุวรรณ ส่วนผู้ขับรถตู้ได้รับบาดเจ็บสาหัส ผลการชันสูตรศพนายพัน คำกอง พบเศษกระสุนเป็นกระสุนปืนความเร็วสูงขนาด ๕.๕๖ มม.[๒๓๒]

๒.๓.๑๐.๓ ความรุนแรงบริเวณถนนราชปรารภ – สามเหลี่ยมดินแดง

๑) เจ้าหน้าที่ทหารวางกำลังอยู่บริเวณสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ต่อมาในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม เนื่องจากเจ้าหน้าที่ทหารบริเวณแอร์พอร์ตลิงค์ ถูกกดดันโดยผู้ชุมนุมจากสองทิศทางทั้งจากประตูน้ำและสามเหลี่ยมดินแดง ผู้ชุมนุมยึดรถน้ำของเจ้าหน้าที่ทหารบนถนนราชปรารภใกล้แยกมักกะสัน และมีคนร้ายโจมตีเจ้าหน้าที่ด้วยลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ เป็นระยะๆ จึงมีการส่งเจ้าหน้าที่ทหารมาเสริมกำลังโดยเคลื่อนกำลังมาจากกองพันทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ ถนนวิภาวดีรังสิต ถึงสามเหลี่ยมดินแดง แล้วเข้าไปในซอยทางด้านซ้ายของถนนราชปรารภ ทะลุออกมาบนถนนราชปรารภซอย ๒๐ บริเวณโรงแรม ออลซีซั่นส์ จากนั้นจึงเดินถอยหลังเพื่อไปวางกำลังบริเวณสถานีบริการน้ำมัน เอสโซ่ บริเวณปากซอยรางน้ำและวางกำลังควบคุมพื้นที่ต่อมาจากสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ ราชปรารภ จนถึงสถานีบริการน้ำมันเอสโซ ปากซอยรางน้ำ และอยู่จนถึงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม โดยในการเคลื่อนกำลังดังกล่าว พบว่าเจ้าหน้าที่ทหารมีอาวุธปืนลูกซองกระสุนยาง/กระสุนจริง และปลย. กระสุนจริง ระหว่างการเคลื่อนกำลังบนถนนราชปรารภมีการเผชิญหน้ากับกลุ่มผู้ชุมนุม ในช่วงวันดังกล่าวผู้ชุมนุมอยู่บริเวณสามเหลี่ยมดินแดงบนถนนราชปรารภ ในซอยรางน้ำ และตามตรอกซอกซอยตลอดสองข้างถนนราชปรารภ

เจ้าหน้าที่ทหารได้ติดป้ายเขตกระสุนจริงที่แนวลวดหนามบนถนนราชปรารภบริเวณประตูน้ำเมื่อวันที่ ๑๕ พ.ค.

---

[๒๓๑] รายงานการสอบสวนชันสูตรพลิกศพที่ ๕๕/๒๕๕๓ ปากคำพยานที่ ๒ นายคมสันติ ทองมาก ผู้สื่อข่าวสำนักข่าวเนชั่น

[๒๓๒] รายงานการตรวจพิสูจน์ กลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในสำนวนสอบสวนคดี นายพัน คำกอง สำนวนคดีชันสูตรพลิกศพที่ ๕๓/๒๕๕๓

๒) วันที่ ๑๔ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๑๗.๐๐ น. ผู้ชุมนุมกลุ่มหนึ่งรุมทำร้ายและยึดอาวุธจากเจ้าหน้าที่ทหารที่พยายามมาเอารถน้ำที่ถูกผู้ชุมนุมยึดไว้ โดยขับรถมาทางแยกสามเหลี่ยมดินแดง ผู้ชุมนุมได้ยึดอาวุธประจำกายของเจ้าหน้าที่เป็นปืนเอ็ม ๑๖ จำนวน ๒ กระบอก พร้อมเครื่องกระสุน ๑๐๐ นัด อย่างไรก็ตามก็มีผู้ชุมนุมบางคนได้พยายามห้ามปรามและให้การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่บาดเจ็บด้วย ต่อมาอาวุธที่ถูกผู้ชุมนุมยึดไปดังกล่าว ๑ กระบอก เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจยึดได้จากบริเวณภายในวัดปทุมวนารามในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม โดยซุกซ่อนอยู่บริเวณใต้ท้องรถหน้าศาลาสินธุเสก[๒๓๓]

๓) ระหว่างการปิดล้อมของเจ้าหน้าที่ทหารที่บริเวณถนนราชปรารภจากหน้าสถานีบริการน้ำมัน เอสโซ่[๒๓๔] ซอยรางน้ำมาทางด้านสามเหลี่ยมดินแดง ผู้ชุมนุมตอบโต้ด้วยการใช้สิ่งเทียมอาวุธ เช่น หนังสติ๊ก ประทัดยักษ์ อาวุธประดิษฐ์เอง เช่น ระเบิดเพลิง ระเบิดท่อพีวีซี ระเบิดปิงปอง ผู้ชุมนุมบางคนใช้อาวุธปืนพก และเจ้าหน้าที่ทหารได้ใช้อาวุธ ปลย.กระสุนจริงยิงไปตามถนนราชปรารภในทิศทางสามเหลี่ยมดินแดงซึ่งมีผู้ชุมนุมอยู่ จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุบนถนนราชปรารภโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศ พบรอยกระสุนจำนวนมากบนพื้นผิวคอนกรีตและโลหะ เช่น ตามประตูร้านค้า เสาไฟฟ้า ป้ายอาคารสถานที่ สะพานลอย กำแพงคอนกรีต ตู้ชุมสายโทรศัพท์ ส่วนใหญ่มีทิศทางการยิงมาจากแยกซอยรางน้ำทิศทางมุ่งสามเหลี่ยมดินแดง ซึ่งเป็นทิศทางการยิงมาจากจุดที่เจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่[๒๓๕] มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมากบนถนนราชปรารภจากแยกซอยรางน้ำถึงสามเหลี่ยมดินแดง อย่างไรก็ตาม พบว่ามีรอยกระสุนบางรอยที่ยิงมาจากทิศทางตรงกันข้ามจากด้านสามเหลี่ยมดินแดงทิศทางมุ่งซอยรางน้ำ พยานหลักฐานที่พบสอดคล้องกับผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุบนถนนราชปรารภโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกองพิสูจน์หลักฐานกลาง[๒๓๖] ที่พบรอยกระสุนจำนวนมากเชื่อว่าเกิดจากกระสุนความเร็วสูงชนิด ๕.๕๖ มม. (.๒๒๓) โดยมีทิศทางการยิงจากซอยรางน้ำมุ่งหน้าสามเหลี่ยมดินแดง บางรอยมีทิศทางการยิงจากสามเหลี่ยมดินแดงมุ่งหน้าซอยรางน้ำ และรอยกระสุนบริเวณริมถนนราชวิถีบริเวณสามเหลี่ยมดินแดงมีทิศทางการยิงมาจากถนนราชปรารภและ ๑ รอยมีทิศทางการยิงในทางตรงกันข้ามไปยังถนนราชปรารภ[๒๓๗]

๔) วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ขณะเจ้าหน้าที่ทหารเคลื่อนกำลังขึ้นมาตามถนนราชปรารภ พบว่าเจ้าหน้าที่ได้ระดมยิงใส่แนวเครื่องกีดขวางทีเป็นกองยางรถยนต์ของผู้ชุมนุมซึ่งอยู่บริเวณหน้าสถานีบริการน้ำมัน เชลล์ โดยยิงขึ้นไปตามถนนราชปรารภทิศทางมุ่งหน้าสามเหลี่ยมดินแดง ผู้สื่อข่าวไทยคนหนึ่งซึ่งบันทึกภาพวีดิโอเหตุการณ์ไว้ได้ถูกเจ้าหน้าที่ทหารข่มขู่ไม่ให้ถ่ายภาพและขู่จะยึดแผ่นบันทึกภาพ (memory card) เหตุการณ์ความรุนแรงในบริเวณและช่วงเวลาดังกล่าวมีผู้เสียชีวิต คือ นายชาญณรงค์ พลศรีลา และมีช่างภาพสำนักข่าวเนชั่นถูกยิงได้รับบาดเจ็บ

---

[๒๓๓] ไฟล์ PowerPoint ชื่อราชปรารภประตูน้ำ จากเจ้าหน้าที่ทหาร

[๒๓๔] ปัจจุบันคือสถานีบริการน้ำมัน คาลเท็กซ์

[๒๓๕] Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012, page 30-37

[๒๓๖] กองพิสูจน์หลักฐานกลางไม่พบรอยกระสุนซึ่งมีทิศทางการยิงมาจากสามเหลี่ยมดินแดง เนื่องจากมิได้ตรวจคลุมพื้นที่ แต่เป็นการตรวจตามพยานชี้

[๒๓๗] รายงานการตรวจสถานที่เกิดเหต กลุ่มงานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ รายงานหมายเลขคดีที่ CSI-S-5210-041

รายละเอียดปรากฏตามข้อ ๒.๓.๑๐.๔ (๔) สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศที่อยู่ในเหตุการณ์และปากคำพยานในสำนวนของพนักงานสอบสวน[๒๓๘]

๒.๓.๑๐.๔ ข้อค้นพบเกี่ยวกับบางกรณีการเสียชีวิตและบาดเจ็บบริเวณถนนราชปรารภ – มักกะสัน – สามเหลี่ยมดินแดง

๑) พบการเสียชีวิตหลายกรณีบนถนนราชปรารภระหว่างสถานีบริการน้ำมัน เอสโซ่ ซอยรางน้ำ ถึง บริเวณหน้าบริษัทวิริยะประกันภัย จำกัด เช่น กรณีการเสียชีวิตของนายกิตติพันธ์ ขันทอง นายบุญทิ้ง ปานศิลา นายสมาพันธ์ ศรีเทพ นายอำพล ชื่นสี นายชาญณรงค์ พลศรีลา และนายอุทัย อรอินทร์โดยจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุบริเวณที่ผู้เสียชีวิตถูกยิง โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศพบร่องรอยกระสุนซึ่งเชื่อว่าเกิดจากกระสุนความเร็วสูงขนาด ๕.๕๖ มม. มีทิศทางการยิงมาจากถนนราชปรารภด้านซอยรางน้ำมุ่งหน้าสามเหลี่ยมดินแดง ซึ่งขณะเกิดเหตุนั้นเจ้าหน้าที่ทหารวางกำลังปฏิบัติการและควบคุมพื้นที่อยู่บนถนนราชปรารภบริเวณหน้าสถานีบริการน้ำมัน เอสโซ่ ปากซอยรางน้ำลงไปจนถึงแยกมักกะสันช่วงระหว่างซอย ๑๒ ถึง ๑๔

[๒๓๘] รายงานการสอบสวนคดีที่ ช.๖๕/๒๕๕๓, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

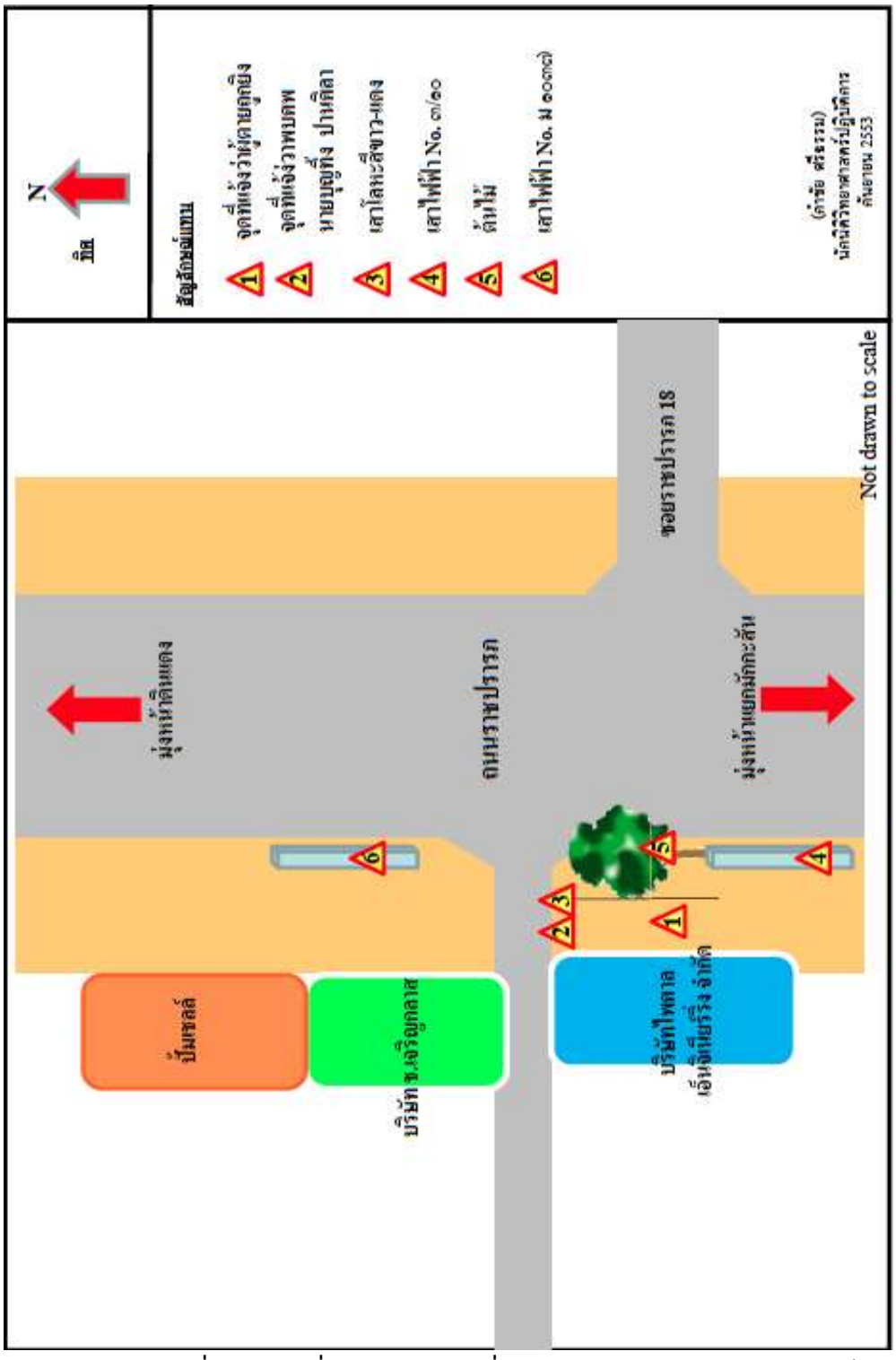

ภาพที่ ๑๑ แผนที่การตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ แสดงบริเวณเกิดเหตุกรณีนายบุญทิ้ง ปานศิลา ถูกยิงเสียชีวิตในตำแหน่งที่ ๑ ตามข้อ ๒.๓.๑๐.๔ (๑) โดยตำแหน่งที่ ๒ ถึง ๖ ระบุจุดที่พบรอยกระสุนมีทิศทางการยิงมาจากถนนราชปรารภจากแยกถนนรางน้ำมุ่งหน้าสามเหลี่ยมดินแดง[๒๓๙]

[๒๓๙] แผนที่ประกอบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุที่ CSI-S-5309-129 กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

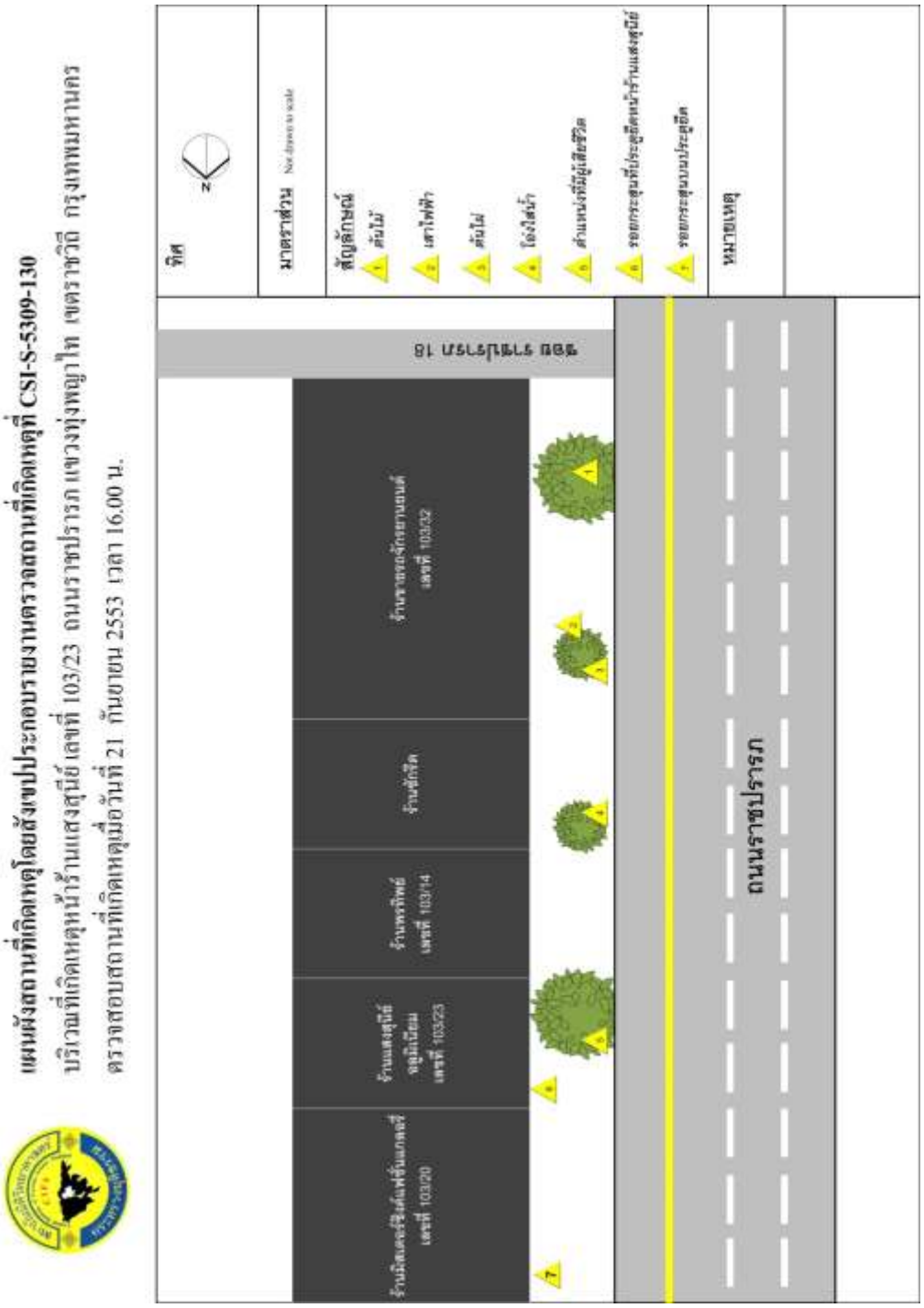

ภาพที่ ๑๒ แผนที่การตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ แสดงบริเวณที่นายสมาพันธ์ ศรีเทพ ถูกยิงเสียชีวิตในตำแหน่งที่ ๕ ตามข้อ ๒.๓.๑๐.๔ (๑) และตำแหน่งที่ ๖ และ ๗ พบรอยกระสุนมีทิศทางการยิงมาจากถนนราชปรารภจากแยกถนนรางน้ำมุ่งหน้าสามเหลี่ยมดินแดง[๒๔๐]

[๒๔๐] แผนที่ประกอบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุที่ CSI-S-5309-130 กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

๒) กรณีการเสียชีวิตของนายธันวา วงศ์ศิริ ซึ่งถูกยิงบริเวณทางเท้าหน้าร้านไทยสปา ด้านถนนรางน้ำ ตรงข้ามสถานีบริการน้ำมัน เอสโซ่ จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยสถาบันนิติวิทยาศาสต์และผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศพบรอยกระสุนจำนวนมากบริเวณที่เกิดเหตุ โดยพบบนประตูเหล็กม้วนของร้านและบนตู้ชุมสายโทรศัพท์หัวมุมถนนรางน้ำด้านหน้าร้าน โดยมีทิศทางการยิงมาจากถนนราชปรารภเข้าไปในถนนรางน้ำ ขณะนั้นเจ้าหน้าที่ทหารวางกำลังอยู่บนถนนราชปรารภบริเวณหน้าสถานีบริการน้ำมัน เอสโซ่ ปากซอยรางน้ำลงไปทางด้านแยกมักกะสันช่วงระหว่างซอย ๑๒ ถึง ๑๔

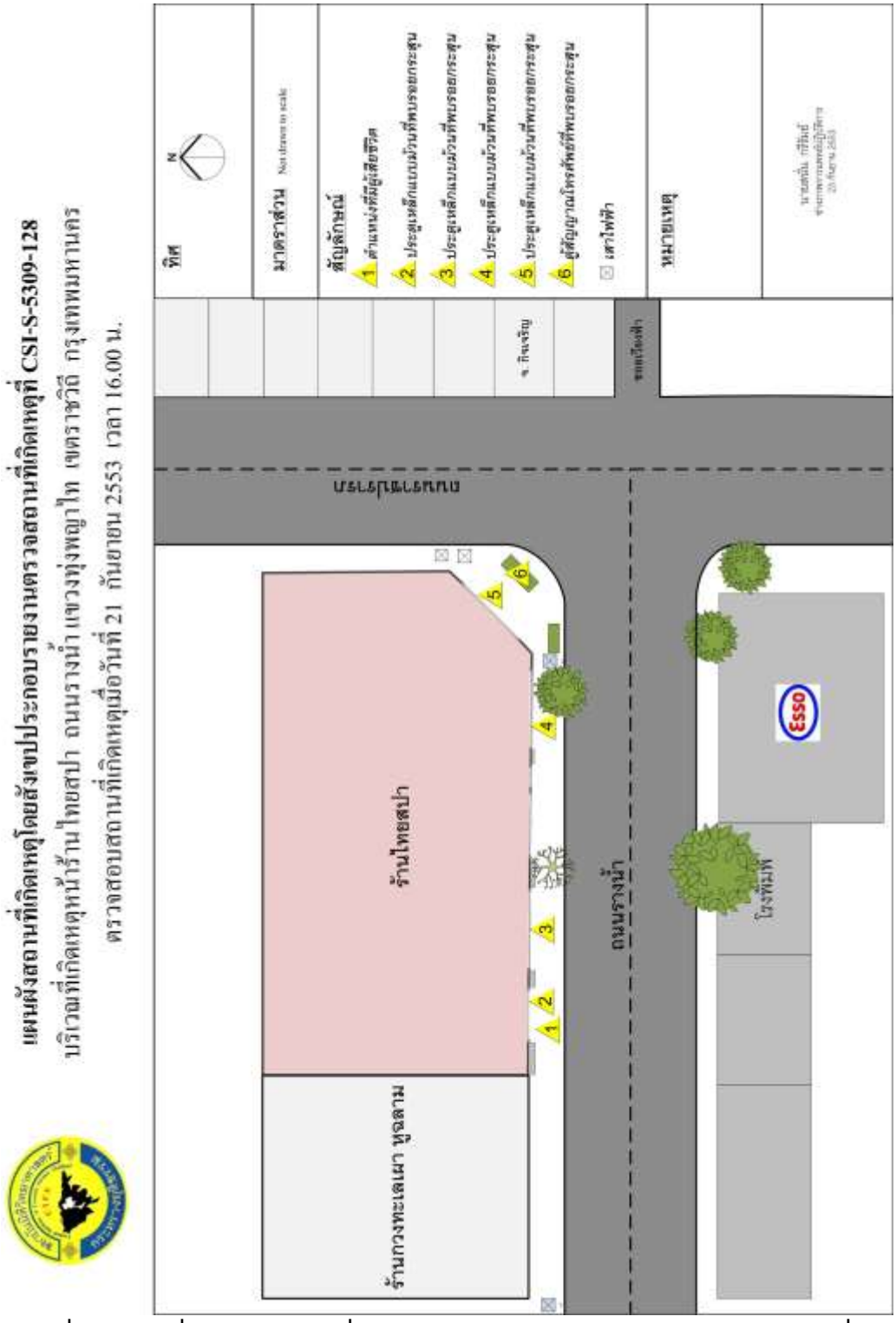

ภาพที่ ๑๓ แผนที่การตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ แสดงบริเวณที่นายธันวา วงศิริ ถูกยิงเสียชีวิตในตำแหน่งที่ ๕ ตามข้อ ๒.๑๐.๒.๒ และตำแหน่งที่ ๖ และ ๗ พบรอยกระสุน มีทิศทางการยิงมาจากถนนราชปรารภจากแยกถนนรางน้ำมุ่งหน้าสามเหลี่ยมดินแดง[๒๔๑]

[๒๔๑] แผนที่ประกอบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุ CSI-S-๕๓๐๙-๑๒๘ กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

ภาพที่ ๑๔ ภาพการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์แสดงจุดที่พนักงานสอบสวนแจ้งว่าพบศพนายธันวา วงศิริ ตามข้อ ๒.๓.๑.๔ (๒) สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์พนักงานร้านไทยสปา ซึ่งระบุว่าจุดดังกล่าวมีผู้ถูกยิงเสียชีวิต ๑ คน และในตำแหน่งหมายเลข ๑ และจุดที่ ๒ ถึง ๔ คือ บานประตูที่พบรอยกระสุน มีทิศทางการยิงมาจากถนนราชปรารภเข้าไปในถนนรางน้ำ[๒๔๒]

ภาพที่ ๑๕ ภาพจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศ แสดงจุดที่เกิดเหตุและวิถีกระสุนสอดคล้องกับผลการตรวจสอบของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตามภาพที่ ๑๔ (ลูกศรแสดงทิศทางจากที่กระสุนถูกยิงมา)[๒๔๓]

---

[๒๔๒] ภาพประกอบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุ CSI-S-5309-128 กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

[๒๔๓] Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012, page 35

๓) กรณีการเสียชีวิตของนางสาวสัญธนา สรรพศรี เสียชีวิตจากกระสุนความเร็วสูง และนายมนูญ ท่าลาด เสียชีวิตจากกระสุนปืนลูกโดด เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. ถูกยิงขณะกำลังขับรถจักรยานยนต์ลงจากทางยกระดับจตุรทิศ เบี่ยงลงถนนราชปรารภ จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พบรอยกระสุนปืน ๓ รอยเกิดจากการถูกยิงด้วยกระสุนปืนขนาด ๕.๕๖ มม. ยิงมาจากทางลงมาแยกมักกะสันขึ้นไปบนสะพานยกระดับจตุรทิศ โดยในช่วงเวลาดังกล่าวพบว่าเจ้าหน้าที่ทหารตั้งด่านอยู่ที่แยกมักกะสัน

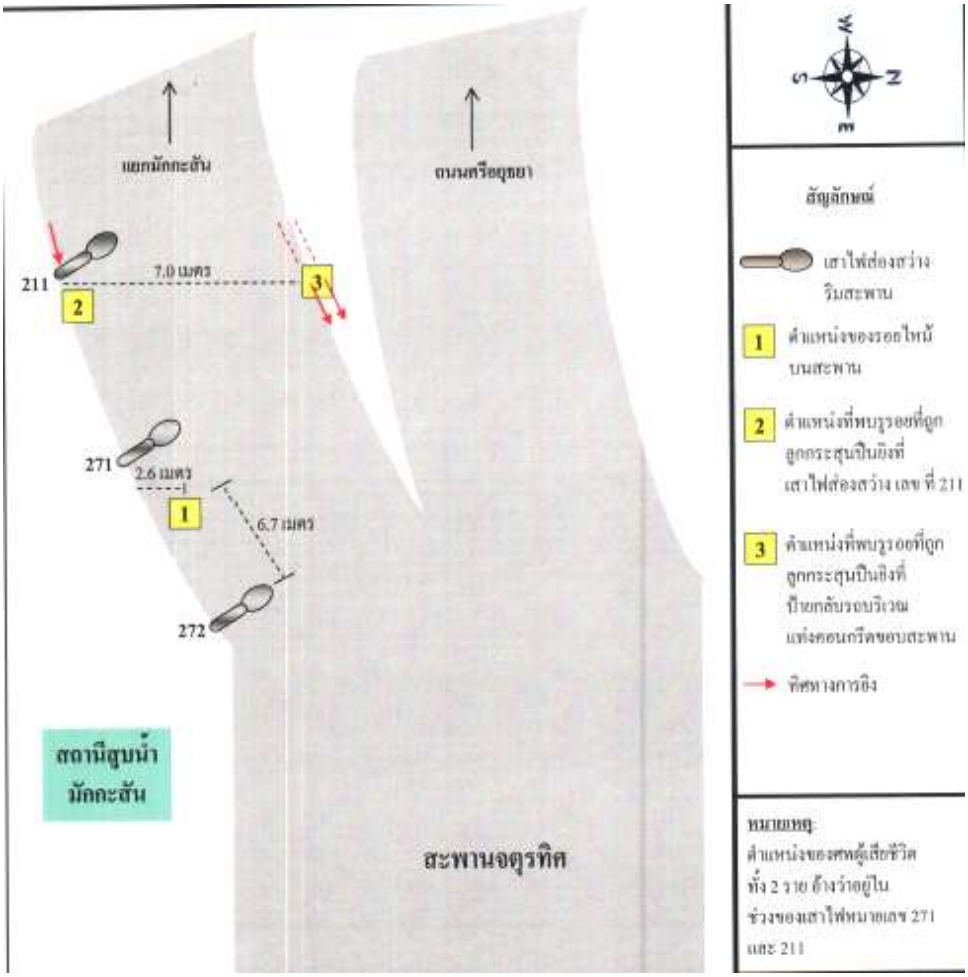

ภาพที่ ๑๖ แผนที่และภาพการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ แสดงบริเวณที่เชื่อว่านางสาวสัญธนา สรรพศรี และนายมนูญ ท่าลาดถูกยิง และบริเวณที่พบรอยกระสุน ตามข้อ ๒.๑๐.๔.๓ โดยภาพล่างถ่ายจากทางลงมาแยกมักกะสันขึ้นไปบนสะพานจตุรทิศ ระบุจุดที่พบรอยกระสุน[๒๔๔]

๔) กรณีการได้รับบาดเจ็บของนายไชยวัฒน์ พุ่มพวง ช่างภาพสำนักงานเนชั่น ได้รับบาดเจ็บที่หัวเข่าข้างขวาจากกระสุนปืนความเร็วสูง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. โดยในช่วงเวลาดังกล่าวนายไชยวัฒน์และสื่อมวลชนกลุ่มหนึ่งรายงานข่าวอยู่

[๒๔๔] แผนที่และภาพประกอบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุที่ CSI-S-5309-131 กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสอบสถานทีเกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

บริเวณทางเท้าฝั่งตรงข้ามของสถานีบริการน้ำมัน เชลล์หลังแนวกองยางที่ผู้ชุมนุมนำมาใช้เป็นที่กำบัง[๒๔๕] นายชัยวัฒน์ ให้ข้อเท็จจริงว่าทหารเป็นผู้ยิง โดยก่อนหน้าที่ตนจะถูกยิง ได้ยินเสียงปืนจากทหารเป็นชุดมาที่แนวกองยางหน้าสถานบริหารน้ำมันเชลล์ ปืนช่วงเวลาเดียวกันกับที่นายชาญณรงค์ พลศรีลา ถูกยิง[๒๔๖] ซึ่งขณะเกิดเหตุนั้นเจ้าหน้าที่ทหารวางกำลังอยู่บนถนนราชปรารภบริเวณหน้าสถานีบริการน้ำมัน เอสโซ่ ปากซอยรางน้ำลงไปทางด้านแยกมักกะสันช่วงระหว่างซอย ๑๒ ถึง ๑๔

๒.๓.๑๐.๕ ปฏิบัติการของคนชุดดำ

๑) วันที่ ๑๔ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ ถึง ๒๒.๐๐ น. มีคนร้ายยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ จำนวนมาก และอาร์พีจี ใส่แนววางกำลังของเจ้าหน้าที่ทหารบริเวณถนนราชปรารภหน้าโรงแรมอินทราถึงสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ดังที่ได้กล่าวแล้วในข้อ ๒.๓.๑๐.๒ (๑) เวลาประมาณ ๒๓.๑๕ น. มีการยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ บริเวณสามเหลี่ยมดินแแดง ๑ นัด โดยตลอดช่วงเวลาปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม มีการยิงเอ็ม ๗๙ จำนวนมาก ส่วนใหญ่บนถนนราชปรารภบริเวณประตูน้ำถึงแยกมักกะสัน

๒) ช่วงเวลาของการปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๔ ถึง ๑๘ พฤษภาคม เชื่อว่ามีการปฏิบัติการของคนชุดดำโดยใช้อาวุธปืนสงครามยิงเข้าใส่แนววางกำลังของเจ้าหน้าที่ทหาร โดยจากคำบอกเล่าของเจ้าหน้าที่ทหารในเหตุการณ์ซึ่งสอดคล้องกับผลการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์พบรอยกระสุน ๒ รอยบนสะพานลอยคนข้ามบนถนนราชปรารภ ใกล้สถานีบริการน้ำมันเชลล์ เป็นการยิงมาจากทิศทางสามเหลี่ยมดินแดงซึ่งเป็นพื้นที่ซึ่งมีผู้ชุมนุมอยู่

๒.๓.๑๐.๖ ข้อสังเกต

๑) มีผู้ขนวัตถุอุปกรณ์จำนวนมาก เช่น ยางรถยนต์ สิ่งที่ใช้สำหรับประดิษฐ์เป็นอาวุธ ระเบิดปิงปอง ระเบิดเพลิง ระเบิดท่อพีวีซี มาให้ผู้ชุมนุมบนถนนราชปรารภ

๒) กรณีมีพลเรือนถูกยิงเสียชีวิตที่ระเบียงห้องพักบนชั้นที่ ๒๗ อาคาร The Complete Condo บนถนนราชปรารภ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูง ทิศทางในแนวระดับเฉียงจากหน้าไปหลังเล็กน้อย โดยมีความเป็นไปได้ว่ามีทิศทางการยิงมาจากอาคารสูงหรือที่สูงบริเวณด้านซ้ายของตัวอาคาร A ของThe Complete Condo[๒๔๗] ซึ่งหัวหน้าช่างฝ่ายอาคารมหานครยิบซั่ม ซึ่งเป็นหนึ่งในอาคารบริเวณดังกล่าวให้การว่า ช่วงเกิดเหตุได้รับมอบหมายให้ดูแลความปลอดภัยภายนอกอาคาร ในช่วงแรกของเหตุการณ์ฝ่ายทหารให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องออกจากอาคาร และเจ้าหน้าที่ทหารได้เข้าตรวจสอบอาคารเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม แต่ไม่พบสิ่งผิดปกติ[๒๔๘]

---

[๒๔๕] สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวจาก ไทยพีบีเอส ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๒๔๖] นายชัยวัฒน์ พุ่มพวง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๕

[๒๔๗] รายงานผลการดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม หน้า ๕

[๒๔๘] เจ้าหน้าที่ทหารที่เข้าตรวจสอบคือ พันโทสมพงษ์ ใจจา ผบ.ป.พัน ๑ และเจ้าหน้าที่ทหารจากจังหวัดลพบุรีข้อมูลจากสำนวน DSI คดีนายเหิน อ่อนสา และนายธนากร ปิยะผลดิเรก

ภาพที่ ๑๗ ภาพจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ แสดงบริเวณด้านซ้ายของอาคาร โดยถ่ายจากระเบียงห้องที่เกิดเหตุตามข้อ ๑๒.๖.๒[๒๔๙]

๓) จากปากคำของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เล่าว่า วันที่ ๑๕ พฤษภาคม มีการยิงด้วยอาวุธปืนลงมาจากอาคารชีวาทัยใส่ผู้ชุมนุม เจ้าหน้าที่ตำรวจ และหน่วยกู้ชีพที่อยู่บนถนนราชปรารภด้านสามเหลี่ยมดินแดง เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของโรงแรมเซ็นจูรี่พาร์คให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวนปรากฏในสำนวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษว่า *“เห็นชาย ๔ คนแต่งกายคล้ายทหารถืออาวุธปืนยาวขึ้นไปบนอาคารชีวาทัย ในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๑๖.๐๐ น.*[๒๕๐]*”* สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ชุมนุมและประชาชนที่อยู่ในที่เกิดเหตุว่ามีกลุ่มติดอาวุธอยู่บนอาคารชีวาทัย นอกจากนี้ในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม มีผู้ชุมนุมพยายามเข้าไปเผาอาคารดังกล่าวแต่ไม่สำเร็จเพราะไม่วัตถุติดไฟเนื่องจากอาคารอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง ในวันเดียวกัน ศอฉ. แถลงว่ามีคนชุดดำบนอาคารชีวาทัยต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ทหาร ต่อมาในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม หลังเหตุการณ์สงบ เจ้าหน้าที่ทหารขึ้นไปตรวจอาคารชีวาทัย พบระเบิดแสวงเครื่องและระเบิดปิงปองและตรวจอาคารโรงแรมเซ็นจูรี่พาร์คพบปลอกกระสุนปืน[๒๕๑] อย่างไรก็ตามไม่สามารถตรวจสอบได้แน่ชัดว่าเป็นกลุ่มติดอาวุธบนอาคารดังกล่าวเป็นฝ่ายใด

๒.๓.๑๑ เหตุการณ์ความรุนแรงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๓.๑๑.๑ ก่อนเหตุการณ์การ “กระชับพื้นที่” ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ในช่วงเย็นของวันที่ ๑๘ พฤษภาคม พล.อ.เลิศรัตน์ รัตนวานิช ส.ว.สรรหา ได้นำ ส.ว. กลุ่มหนึ่งเข้ามาปรึกษากับแกนนำ นปช. ที่สี่แยกราชประสงค์เพื่อหาทางยุติความรุนแรง แต่การเจรจาไม่ได้ข้อยุติ โดยรัฐบาล

---

[๒๔๙] ภาพประกอบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหุต CSI-S-5309-132 กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

[๒๕๐] ปากคำนายสมชาย อินทนิน หัวหน้ารักษาความปลอดภัยภายนอกอาคารของโรงแรมเซ็นจูรี่ พาร์ค สำนวนสอบสอบคดีพิเศษที่ ๓๐๖/๒๕๕๓ คดีนายเหิน อ่อนสา

[๒๕๑] การประชุมคณะทำงานที่ ๔ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔

ยืนยันว่าจะเจรจาต่อเมื่อแกนนำและผู้ชุมนุมยุติการชุมนุมก่อน และให้แกนนำส่งผู้ชุมนุมกลับบ้านให้เรียบร้อยแล้วเข้ามอบตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขณะที่แกนนำ นปช. ชี้แจงว่านายกรัฐมนตรีไม่เปิดการเจรจาอีก

๒.๓.๑๑.๒ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ กลุ่มผู้ชุมนุม นปช.ยังคงชุมนุมในพื้นที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์และบริเวณใกล้เคียง และบริเวณรอบนอกพื้นที่การชุมนุมในจุดที่เจ้าหน้าที่ทหารตั้งด่านปิดล้อมพื้นที่อยู่ โดยยังคงปิดกั้นเส้นทางห้ามบุคคลเข้าไปบริเวณพื้นที่แยกราชประสงค์โดยเด็ดขาด แต่สามารถให้ผู้ร่วมชุมนุมออกจากพื้นที่ชุมนุมได้ เจ้าหน้าที่เริ่มปรับกำลังเตรียมพร้อมในเวลา ๐๓.๐๐ น. เพื่อดำเนินการตามมาตรการกระชับวงล้อมเพื่อสลายการชุมนุม โดยเริ่มปฏิบัติการตั้งแต่เวลา ๖.๐๐ น.ของเช้าวันที่ ๑๙ พฤษภาคมดังกล่าว โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเริ่มปิดการจราจรบนถนนพระรามที่ ๔ ถนนวิทยุ ถนนอังรีดูนังต์ และเจ้าหน้าที่ทหารเริ่มเข้าควบคุมพื้นที่สวนลุมพินีและพื้นที่โดยรอบ โดยเคลื่อนกำลังจากแยกสะพานไทย-เบลเยี่ยมไปตามแนวถนนวิทยุ จากหน้าอาคารอื้อจือเหลียงเข้าไปในสวนลุมฯ และจากแยกศาลาแดงเข้าทำลายแนวกั้นของผู้ชุมนุมบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ โดยเคลื่อนกำลังไปบนถนนราชดำริ ถึงแยกราชดำริเวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. จนกระทั่งแกนนำนปช. ประกาศยุติการชุมนุมเมื่อเวลา ๑๓.๒๐ น. ศอฉ. จึงมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ทหารทุกหน่วยหยุดการปฏิบัติและเตรียมพร้อมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ชุมนุมที่ต้องการไปยังสนามกีฬาแห่งชาติเพื่อเดินทางกลับภูมิลำเนา

๒.๓.๑๑.๓ เหตุการณ์ความรุนแรงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ มีผู้เสียชีวิตทั้งหมด ๑๕ คน ซึ่งเสียชีวิตบริเวณสวนลุมพินี-ถนนราชดำริ ๖ คนและเสียชีวิตบริเวณถนนราชปรารภและสามเหลี่ยมดินแดง ๓ คน เสียชีวิตในเหตุการณ์วัดปทุมวนาราม ๖ คน นอกจากนี้ยังมีการเผาอาคารสถานที่อีกหลายแห่งในบริเวณข้างต้น รวมถึงบริเวณถนนพระรามที่ ๔-บ่อนไก่

๒.๓.๑๑.๔ เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณสวนลุมพินีและถนนราชดำริ

๑) เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณสวนลุมพินีและถนนราชดำริในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม มีผู้เสียชีวิตระหว่างการกระชับพื้นที่บนถนนราชดำริในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ทั้งหมด ๖ ราย ในจำนวนนี้มีเจ้าหน้าที่ทหาร ๑ ราย และช่างภาพชาวอิตาลี ๑ ราย

๒) ในการสลายการชุมนุม โดยปฏิบัติการซึ่ง ศอฉ. เรียกว่า “การกระชับพื้นที่” และอธิบายว่าเป็นการดำเนินการตามมาตรการปิดล้อมสกัดกั้นกลุ่มผู้ชุมนุม สลายการชุมนุมบางส่วน โดยการกระชับพื้นที่การชุมนุมเพื่อขอคืนพื้นที่สวนลุมพินีและพื้นที่ต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่และยุติการชุมนุม[๒๕๒] เพื่อไปขึ้นรถที่ทาง ศอฉ. เตรียมไว้ที่สนามกีฬาแห่งชาติ กลับภูมิลำเนา เจ้าหน้าที่ทหารเริ่มปฏิบัติการในช่วงเช้าตรู่ของวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ขณะที่กลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ยังคงชุมนุมในพื้นที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์ โดยบริเวณรอบนอกพื้นที่การชุมนุมเจ้าหน้าที่ทหารตั้งด่านปิดล้อม ปิดกั้นเส้นทางห้ามบุคคลเข้าไปในบริเวณพื้นที่แยกราชประสงค์โดยเด็ดขาด แต่สามารถให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ได้ เจ้าหน้าที่ทหารเริ่มปรับกำลังเตรียมพร้อมในเวลา ๐๓.๐๐ น. เพื่อดำเนินการตามมาตรการกระชับวงล้อมเพื่อสลายการชุมนุม เวลา ๖.๐๐ น.[๒๕๓] เจ้าหน้าที่ทหารเริ่มเข้าควบคุมพื้นที่สวนลุมพินีและพื้นที่โดยรอบ โดยเคลื่อนกำลังจาก

---

[๒๕๒] การเข้าให้ข้อมูลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ต่อ คอป. เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๕ และการเข้าให้ของมูลของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ต่อคอป. เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๒๕๓] เอกสาร ศอฉ. การรักษาความสงบเรียบร้อยจากสถานการณ์การชุมนุมในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล หน้า ๓๕ และ ๔๕

หน้าอาคารอื้อจือเหลียงบนถนนพระราม ๔ เข้าไปในสวนลุมพินีทางประตู ๓ หลังจากนั้นประมาณ ๐๗.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ทหารอีกหน่วยเคลื่อนกำลังจากถนนวิทยุเข้าสู่ถนนสารสิน และอีกหน่วยเคลื่อนกำลังจากแยกศาลาแดงเข้าทำลายแนวสิ่งกีดขวางที่ทำจากยางรถยนต์ของผู้ชุมนุมบริเวณแยกศาลาแดง แล้วเคลื่อนกำลังไปบนถนนราชดำริ ถึงแยกราชดำริตัดถนนสารสินเวลาประมาณ ๑๑.๐๐ น. จนกระทั่งหลังจากที่แกนนำ นปช. ประกาศยุติการชุมนุมแล้ว ศอฉ. จึงมีคำสั่งให้หยุดการปฏิบัติเมื่อเวลา ๑๓.๒๐ น.[๒๕๔] ซึ่งในการปฏิบัติการดังกล่าวได้มีการวางกำลังบนรางรถไฟฟ้า บีทีเอส ด้านลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ บนสะพานไทย – ญี่ปุ่น และสะพานไทย – เบลเยี่ยมด้วย

๓) พบว่าผู้ชุมนุมได้วางระเบิดแสวงเครื่องไว้ตามแนวกีดขวางต่างๆ ของผู้ชุมนุม โดยการปฏิบัติการตามข้อ ๒.๓.๑๑ .๔ (๒) เจ้าหน้าที่ทหารใช้รถยนต์สายพานลำเลียงหุ้มเกราะ ปืนลูกซองและ ปลย. กระสุนจริงในการปฏิบัติหน้าที่ ระหว่างที่เจ้าหน้าที่ทหารเคลื่อนกำลังขึ้นไปตามถนนราชดำริ มุ่งหน้าแยกถนนสารสิน ซึ่งมีเต็นท์ของผู้ชุมนุมและสิ่งกีดขวางต่างๆ ทั้งบนทางเท้าและผิวจราจร มีบังเกอร์ยางรถยนต์ของผู้ชุมนุมลุกไหม้อยู่บริเวณหน้าอาคาร สก. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มีการต่อต้านจากกลุ่มผู้ชุมนุมโดยใช้สิ่งเทียมอาวุธ และมีการปะทะกับคนชุดดำซึ่งใช้อาวุธ ปลย. และยิงลูกระเบิดโจมตีเจ้าหน้าที่ทหาร ที่เคลื่อนกำลังไป มีผู้พบเห็นคนชุดดำอยู่ริมถนนใกล้แทงค์น้ำหน้าอาคารสภากาชาดไทย เจ้าหน้าที่ทหารตอบโต้ด้วยการยิงปืนลูกซองและ ปลย.กระสุนจริงไปตามถนนราชดำริในทิศทางสี่แยกราชประสงค์ซึ่งมีผู้ชุมนุมและชายชุดดำอยู่ จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุพบรอยกระสุนจำนวนมากบนตอม่อรางรถไฟฟ้า บีทีเอส และสองข้างทาง โดยมีทิศทางการยิงตอบโต้กัน ร่องรอยกระสุนส่วนใหญ่มีทิศทางการยิงไปทางสี่แยกราชประสงค์ เหตุการณ์ในเช้าวันดังกล่าวมีผู้ได้รับบาดเจ็บหลายคนจากกระสุนปืนความเร็วสูง ผู้ชุมนุม ๔ คน เสียชีวิต ช่างภาพชาวอิตาลีเสียชิวต ๑ คน ในการโจมตีเจ้าหน้าที่ทหารโดยชุดดำด้วยลูกระเบิด เอ็ม ๗๙ ทำให้ผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ทหารได้รับบาดเจ็บ และทำให้เจ้าหน้าที่ทหารหนึ่งคนเสียชีวิต รวมแล้วในเหตุการณ์ในบริเวณและวันดังกล่าว มีผู้เสียชีวิต ๖ คน

๔) กรณีผู้ชุมนุมที่ถูกยิงเสียชีวิตจำนวน ๔ คน เหตุเกิดในช่วงเวลาประมาณ ๑๐.๐๐ ถึง ๑๑.๐๐ น. คือ นายถวิล คำมูล ซึ่งถูกยิงบริเวณป้ายรถแท็กซี่อัจฉริยะฝั่งสวนลุมพินีซึ่งอยู่ตรงข้ามอาคาร สก. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยมีภาพผู้ชุมนุมที่เข้าไปช่วยเหลือพยายามใช้โต๊ะป้องกันกระสุนโดยหันด้านกำบังไปทางสวนลุมพินีในลักษณะท่าทางที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเพื่อกำบังกระสุนที่ยิงมาจากสวนลุมพินี ๑[๒๕๕] นายนรินทร์ ศรีชมภู ถูกยิงขณะอยู่หน้าอาคารคอนโดมิเนียมบ้านราชดำริ ใกล้แยกราชดำริ-ถนนสารสิน จากภาพคลิปวีดิโอประกอบกับร่องรอยกระสุนที่ปรากฏบริเวณสถานที่เกิดเหตุมีทิศทางการยิงมาจากศาลาแดง และมีผู้เสียชีวิตอีกสองราย คือ นายธนโชติ ชุ่มเย็น ถูกยิงเสียชีวิตบริเวณแยกราชดำริตัดถนนสารสิน ด้านหลังสวนลุมพินี และผู้เสียชีวิตอีกรายเป็นชายไม่ทราบชื่อซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าถูกยิงเสียชีวิตเวลาและตรงจุดใด แต่พบศพบนถนนราชดำริบริเวณหน้าอาคาร สก. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มีผู้ชุมนุมบาดเจ็บจำนวนหนึ่งจากการกระสุนปืนความเร็วสูง อย่างไรก็ตาม แม้จะปรากฏร่องรอยกระสุนที่มีทิศทางการยิงมาจากด้านสี่แยกราชประสงค์แต่ไม่พบว่ามีผู้เสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากการยิงดังกล่าว และไม่พบว่ามีเจ้าหน้าที่ทหาร

---

[๒๕๔] โดยเมื่อ นปช. ประกาศยุติการชุมนุม ศอฉ. ได้มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ทุกหน่วยซึ่งปฏิบัติการขอคืนพื้นที่บริเวณสวนลุมพินี “หยุดการปฏิบัติและปรับกำลังเพื่อรักษาพื้นที่แนวปัจจุบัน” ปรากฏตามคำสั่ง ศอฉ. ๑๔๐๗.๔๕/๗๒๖ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

[๒๕๕] ปรากฏตามภาพวีดิโอและภาพถ่ายขณะที่ผู้ชุมนุมพยายามเข้าไปช่วยนายถวิล คำมูล

บาดเจ็บจากกระสุนปืน ในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว เจ้าหน้าที่ทหารกำลังเคลื่อนกำลังไปบนถนนราชดำริจากแยกศาลาแดงมุ่งหน้าไปยังแยกราชดำริ-สารสิน อีกส่วนหนึ่งยังคงปฏิบัติการอยู่ในสวนลุมพินี โดยหน่วยทหารที่ปฏิบัติการในสวนลุมพินีให้ข้อเท็จจริงว่าขณะเข้าควบคุมพื้นที่ในสวนลุมพินีไม่มีการปะทะกับผู้ใด อย่างไรก็ตาม ศอฉ. ชี้แจงว่า “เมื่อเวลา ๑๐.๕๐ น. ฉก.ม.๓ ภายในสวนลุมพินีได้ปะทะกับกองกำลังติดอาวุธนานประมาณ ๓๐ นาที[๒๕๖]”

๕) ช่วงเวลาประมาณ ๑๐.๕๘ น. ช่างภาพชาวอิตาลี นายฟาบิโอ โปเลงกี ถูกยิงเสียชีวิตขณะเดินบนถนนราชดำริจากด้านแยกศาลาแดงผ่านแยกราชดำริ-สารสินมุ่งหน้าไปทางแยกราชประสงค์พร้อมกับผู้สื่อข่าวอื่นๆ อีก ๒-๓ คน ขณะนั้นเจ้าหน้าที่ทหารกำลังปฏิบัติการอยู่บนถนนราชดำริใกล้อาคาร สก. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยนายฟาบิโอถูกยิงบนถนนราชดำริชิดเกาะกลางของช่องทางจราจรที่มุ่งหน้าแยกราชประสงค์ด้านหน้าอาคารราชกรีฑาสโมสร และในขณะเดียวกันมีผู้สื่อข่าวต่างประเทศอีก ๒ คน ที่เดินไปพร้อมกับนายฟาบิโอถูกยิงได้รับบาดเจ็บด้วยเช่นกัน[๒๕๗] โดยนายฟาบิโอถูกยิงเข้าที่หลังด้านขวา วิถีกระสุนจากหลังไปหน้า ขวาไปซ้าย มีทิศทางการยิงมาจากแยกศาลาแดงซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่ หลังจากที่นายฟาบิโอถูกยิงล้มลง ชายคนหนึ่งสวมหมวกนิรภัยสีดำและมีผ้าปิดปาก แต่งกายคล้ายนักข่าว ได้เข้ามาหยิบกล้องถ่ายรูปของนายฟาบิโอไปในทันที ซึ่งในช่วงเวลาที่นายฟาบิโอถูกยิงล้มลงยังมีกลุ่มผู้สื่อข่าวกลุ่มใหญ่เดินตามมาด้านหลัง และมีเจ้าหน้าที่ทหารเคลื่อนมาพร้อมกับผู้สื่อข่าวกลุ่มดังกล่าว หลังจากเหตุการณ์นี้มีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่และคนชุดดำเมื่อเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. จากการจำลองแนววิถีกระสุนปืนบริเวณจุดที่เกิดเหตุ บนถนนราชดำริฝั่งขาเข้าแยกราชประสงค์โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่นายฟาบิโอ โปเลงกี ถูกลูกกระสุนปืนยิงโดยมีทิศทางมาจากบริเวณระหว่างแยกศาลาแดงถึงแยกราชดำริไปทางแยกราชประสงค์

๖) จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุบนถนนราชดำริโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์พบรอยกระสุนปืนบริเวณริมถนนราชดำริฝั่งขาเข้า (ไปแยกราชประสงค์) และฝั่งขาออก (ไปแยกศาลาแดง) บริเวณหน้าศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย และทางเข้าสมาคมราชกรีฑาสโมสร (ประตู ๗) ไปจนถึงสวนลุมพินีและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยมีทิศทางการยิงมาจากระหว่างแยกศาลาแดงไปทางแยกราชดำริและไปแยกราชประสงค์[๒๕๘] และพบรอยกระสุนบนเสาตอม่อรถไฟฟ้าบีทีเอส บริเวณเกาะกลางถนน ใกล้แยกราชดำริ-สารสิน โดยมีทิศทางการยิงมาจากแยกราชประสงค์แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นลูกกระสุนปืนชนิดใด[๒๕๙] ประกอบกับภาพวีดิโอพบว่าเจ้าหน้าที่ทหารบนถนนราชดำริใช้ ปลย.ยิงไปในทิศทางแยกราชประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศ จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุบนถนนราชดำริพบรอยกระสุนที่มีทิศทางการยิงมาจากด้านแยกศาลาแดงมุ่ง

---

[๒๕๖] เอกสาร ศอฉ. การรักษาความสงบเรียบร้อยจากสถานการณ์การชุมนุมในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล หน้า ๔๕

[๒๕๗] นักข่าวชาวอเมริกัน ชื่อนาย Bradley Cox และนักข่าวชาวเนเธอร์แลนด์ ชื่อ นาย Michel Mass

[๒๕๘] บันทึกข้อความที่ ยธ ๑๐๐๙/๑๓๘๕, สรุปผลการดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจากเหตุการณ์ขอคืนพื้นที่และกระชับพื้นที่ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์, หน้า ๖

[๒๕๙] รายงานเลขที่ ๒๘๐/๒๕๕๔ กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

หน้าแยกราชประสงค์จำนวนมากกว่าและรอยกระสุนบางรอยมีทิศทางการยิงมาจากด้านแยกราชประสงค์ไปทางศาลาแดง[๒๖๐]

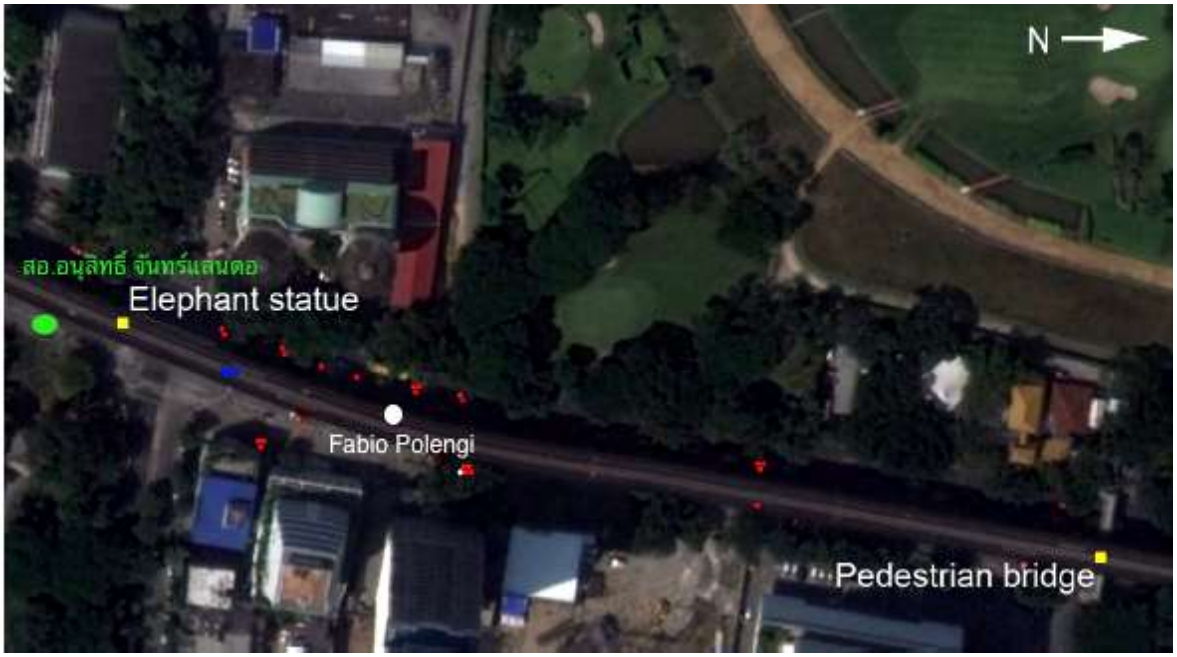

ภาพที่ ๑๘ ภาพโดยสังเขปจาก Google Earth ระบุจุดสีขาวคือบริเวณที่นายฟาบิโอ โปเลงกี ถูกยิงเสียชีวิต จุดสีเขียวคือบริเวณที่ สอ.อนุสิทธิ์ จันทร์แสนตอ ถูกระเบิดเอ็ม ๗๙ เสียชีวิต (เพิ่มจุดโดยผู้เขียน) จุดสีน้ำเงินแสดงบริเวณที่พบรอยกระสุนมีทิศทางการยิงจากด้านแยกราชประสงค์มุ่งหน้าแยกศาลาแดง และจุดสีแดงคือบริเวณที่พบรอยกระสุนมีทิศทางการยิงจากด้านแยกศาลาแดงมุ่งหน้าแยกราชประสงค์ (ภาพโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศ[๒๖๑] จำนวนจุดสะท้อนสัดส่วนเปรียบเทียบปริมาณรอยกระสุนแต่มิได้หมายถึงจำนวนรอยกระสุนที่พบ)

๗) เวลาประมาณ ๑๓.๓๐ น. หลังจากที่แกนนำ นปช. ประกาศยุติการชุมนุม คนชุดดำยิง ปลย.และลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ หลายลูกเข้าใส่เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งกำลังเคลื่อนมาจากศาลาแดงและหยุดอยู่ที่ริมสวนลุมพินีตรงแยกราชดำริ-สารสินเพื่อเข้าไปตรวจค้นอาคารบางกอกเคเบิล เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต ๑ ราย คือ สอ.อนุสิทธิ์ จันทร์แสนตอ และบาดเจ็บสาหัสอีกหลายราย และนักข่าวต่างประเทศชาวแคนาดาได้รับบาดเจ็บสาหัส ๑ ราย โดยมีทิศทางการยิงมาจากถนนราชดำริเลยแยกราชดำริ-ถนนสารสินไปทางสี่แยกราชประสงค์[๒๖๒] ซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ชุมนุม สำหรับผลการตรวจค้นอาคารบางกอกเคเบิลนั้น เจ้าหน้าที่ไม่พบว่ามีสิ่งผิดกฎหมาย

๘) มีรายงานว่าเวลาประมาณ ๑๐.๕๐ น. เชื่อว่ามีคนชุดดำยิงปืนสงครามเข้าใส่เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งปฏิบัติการอยู่ในสวนลุมพินีและเจ้าหน้าที่ทหารได้ปะทะกับกอง

---

[๒๖๐] รายงานเลขที่ ๒๘๐/๒๕๕๔ กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ หน้า ๕

[๒๖๑] Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012,page 40

[๒๖๒] เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์ เข้าให้ข้อมูลกับ คอป. เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

กำลังคนชุดดำในสวนลุมพินีเป็นเวลานานประมาณ ๓๐ นาที[๒๖๓] และปรากฏภาพวีดิโอบันทึกเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ทหารบนถนนราชดำริเล็ง ปลย. เข้าไปในสวนลุมพินีในลักษณะเตรียมพร้อมที่จะยิง ก่อนจะมีเจ้าหน้าที่ทหารคนอื่นพูดว่าเป็นเจ้าหน้าที่ทหารด้วยกันที่อยู่ในสวนลุมพินี จึงมีการตะโกนบอกเจ้าหน้าที่ทหารในสวนลุมพินีให้หยุดยิง[๒๖๔] นอกจากนี้ยังปรากฏภาพคนชุดดำใช้ปืนเอ็ม ๑๖ ยิงเข้าไปในสวนลุมพินี โดยเชื่อว่าเป็นภาพจากเหตุการณ์วันที่ ๑๙ พฤษภาคม[๒๖๕]

๒.๓.๑๑.๕ เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณถนนราชปรารภ – สามเหลี่ยมดินแดง

สำหรับเหตุการณ์บริเวณถนนราชปรารภและแยกสามเหลี่ยมดินแดง เจ้าหน้าที่ทหารยังคงตรึงกำลังอยู่ในแนวที่ตั้ง โดยในเหตุการณ์วันที่ ๑๙ พฤษภาคม มีผู้เสียชีวิตจากการถูกยิงบนถนนราชปรารภ ๒ ราย คือนางสาวประจวบ เจริญทิมและนายปรัชญา แซ่โค้วทั้งสองรายถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูง มีผู้เสียชีวิตจากการถูกยิงที่บริเวณนอกจุดปะทะ ๑ ราย คือ นางสาววาสิณี เทพปาน เสียชีวิตจากการถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูง เหตุเกิดที่หน้าปากซอยพหลโยธิน ๒/๑ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น. โดยพยานในที่เกิดเหตุตามสำนวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษระบุว่า ก่อนเกิดเหตุพบกลุ่มคนใส่เสื้อสีดำประมาณไม่ถึง ๑๐ คน วิ่งหลบอยู่ตามตอม่อรางรถไฟฟ้า บีทีเอส และต้นไม้บริเวณฝั่งตรงข้ามซอยพหลโยธิน ๒/๑ ไม่พบว่ามีกลุ่มเจ้าหน้าที่ทหารหรือตำรวจอยู่บริเวณดังกล่าว แต่ทราบว่ามีการตั้งด่านทหารอยู่บริเวณสนามเป้า ติดกับสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ห่างจากซอยพลโยธิน ๒/๑ ประมาณ ๕๐๐ เมตร และมีผู้พบเห็นเจ้าหน้าที่ทหารวางกำลังอยู่ที่บนสถานีรถไฟฟ้า บีทีเอส อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิในวันที่ ๑๘ พฤษภาคม[๒๖๖]

๒.๓.๑๑.๖ เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่

บริเวณถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ วันที่ ๑๙ พฤภคม เวลาประมาณ ๑๒.๔๕ น. มีเจ้าหน้าที่ทหารนายหนึ่งถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูง[๒๖๗] ขณะขึ้นไปตรวจการบนอาคารโครงการบลิสส์โฮเทล ออน เดอะพาร์ค พระราม ๔ ชั้น ๒๗ ซึ่งอยู่ระหว่างการก่อสร้าง[๒๖๘] บริเวณตรงข้ามสนามมวยลุมพินี มีทิศทางยิงมาจากพื้นที่นอกแนวปิดล้อมของเจ้าหน้าที่ไปทางด้านจุดขึ้นลงทางด่วนพระราม ๔ ฝั่งใต้[๒๖๙] นอกจากนี้ในเช้ามืดของวันที่ ๑๙ พฤษภาคม เจ้าหน้าที่ทหารได้ขึ้นไปตรวจ

---

[๒๖๓] เอกสาร ศอฉ. การรักษาความสงบเรียบร้อยจากสถานการณ์การชุมนุมในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล หน้า ๔๕ แต่จากการสัมภาษณ์ทหารที่ปฏิบัติการในสวนลุมบอกว่าไม่มีการปะทะ อย่างไรก็ตามเชื่อว่ามีการยิงออกมาจากในสวนลุมพินีในช่วงเวลาดังกล่าว และยังปรากฏภาพคนชุดดำใช้อาวุธปืนเล็กยาวยิงเข้าไปในสวนลุมพินี โดยจากคำบอกเล่าของผู้สื่อข่าวชาวชาติประเทศที่อยู่ในเหตุการณ์ เชื่อได้ว่าเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่ทหารเข้าควบคุมพื้นที่สวนลุมพินี

[๒๖๔] ภาพวีดิโอ ชื่อไฟล์ 20100519 footage assult 2 นาทีที่ ๓ - ๔

[๒๖๕] ภาพข่าว BBC และสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๒๖๖] สำนวนสอบสวนคดีพิเศษที่ ๓๐๖/๒๕๕๓, กรมสอบสวนคดีพิเศษ และ สัมภาษณ์ผู้ชุมนุมและผู้สังเกตสังเกตการณ์ชุมนุม เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๒๖๗] พอ.บุรินทร์ ทองประไพ นายทหารพระธรรมนูญ กองพันทหารม้า ที่ ๓ รักษาพระองค์ เข้าให้ข้อมูลพร้อมกับเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์ ให้ข้อมูลว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษบอกว่าเป็นกระสุนความเร็วสูง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๓

[๒๖๘] ปัจจุบันคือโรงแรม THE AETUS

[๒๖๙] บันทึกข้อความที่ ยธ ๑๐๐๙/๑๓๘๕, สรุปผลการดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวม

ค้นอาคารเคี่ยนหงวนตรงแยกสารสิน – วิทยุ ได้ควบคุมตัวชายฉกรรจ์ได้จำนวนหนึ่ง พร้อมอุปกรณ์อาวุธประดิษฐ์และสิ่งเทียมอาวุธ หลังจากนั้นจึงส่งตัวให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต่อไป

๒.๓.๑๑.๗ เหตุการณ์ความรุนแรงบนถนนพระรามที่ ๑

สำหรับพื้นที่บนถนนพระรามที่ ๑ ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ด้านแยกปทุมวันและสยามสแควร์ เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. ศอฉ. มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ทหารเคลื่อนกำลังบนถนนพระรามที่ ๑ เพื่อไปช่วยอำนวยความสะดวกให้เจ้าหน้าที่ดับเพลิง โดยเคลื่อนกำลังจากแยกปทุมวันเข้ามาเพื่อคุ้มครองหน่วยดับเพลิงซึ่งเพลิงกำลังไหม้อยู่ที่โรงหนังสยาม เมื่อเวลาประมาณ ๑๕.๓๐ น. แต่ถูกต่อต้านด้วยอาวุธโดยคนชุดดำ[๒๗๐] จึงล่าถอยกลับไปและกลับเข้ามาใหม่ประมาณ ๑๗.๐๐ น. โดยเคลื่อนกำลังมาถึงสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสสยามและวางกำลังทหารชุดระวังป้องกันอยู่บนรางรถไฟฟ้า บีทีเอสและบนสถานีสยาม[๒๗๑] ส่วนด้านเพลินจิต เวลา ๑๕.๓๐ น. ศอฉ. มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ทหารที่ประจำอยู่แยกเพลินจิตเคลื่อนกำลังมาแยกราชประสงค์[๒๗๒] เจ้าหน้าที่ทหารเคลื่อนกำลังมาถึงแยกราชประสงค์เวลาประมาณ ๑๗.๐๐ น.[๒๗๓] และอีกไม่นานก็ได้รับคำสั่งให้ถอนกำลังกลับไปที่แยกเพลินจิตเนื่องจากเหตุผลด้านความปลอดภัย สำหรับหน่วยทหารที่ประจำอยู่บนถนนราชปรารภใต้สถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ ไม่ได้มีการเคลื่อนกำลังเข้ามาที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์แต่อย่างใด โดยในขณะนั้นมีผู้ชุมนุมประมาณ ๔,๐๐๐ คนอยู่ในวัดปทุมวนาราม

๒.๓.๑๒ เหตุการณ์บริเวณวัดปทุมวนาราม วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๒.๓.๑๒.๑ในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ศอฉ. ยอมประกาศให้วัดปทุมวนารามเป็นเขตอภัยทานตามที่กลุ่มองค์กรสันติวิธีเรียกร้อง และได้มีการขึ้นป้าย “เขตอภัยทาน” ในวัดปทุมวนาราม จุดประสงค์หลักคือเพื่อใช้เป็นสถานที่พักและให้ความปลอดภัยแก่ผู้ชุมนุมที่เป็นเด็ก สตรีและผู้สูงอายุ โดยผู้ชุมนุมบางส่วนได้เข้าไปใช้พื้นที่ภายในวัดปทุมวนารามระหว่างการชุมนุมและก่อนวันที่ ๑๙ พฤษภาคมแล้ว โดยในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม มีผู้พบเห็นชายฉกรรจ์ แต่งกายในชุดสีดำและลายพรางจำนวนหนึ่งอยู่ภายในวัดปทุมวนารามด้วย[๒๗๔]

๒.๓.๑๒.๒ ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม หลังจากแกนนำ นปช. ประกาศยุติการชุมนุมในเวลาประมาณ ๑๓.๒๐ น. บริเวณเวทีแยกราชประสงค์เต็มไปด้วยความโกลาหล ทำให้ผู้ชุมนุม

พยานหลักฐานจากเหตุการณ์ขอคืนพื้นที่และกระชับพื้นที่ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๑๙ พฤภาคม ๒๕๕๓ โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์, หน้า ๘

[๒๗๐] เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลซึ่งได้รับมอบหมายให้ไปดูแลความปลอดภัยย่านศูนย์การค้าสยามสแควร์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔

[๒๗๑] เอกสาร powerpoint ชื่อไฟล์ "การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ในวันเกิดเหตุจากบรรยาย คอป ๒ จากหน่วยรบพิเศษ", บันทึกประชุม Hearing ครั้งที่ ๙ เรื่อง “กรณีการเสียชีวิต ๖ ศพ ที่วัดปทุมวนารามฯ” เมื่อวันอังคาร ที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔

[๒๗๒] คำสั่ง ศอฉ. ที่ ๐๔๐๗.๔๕/๗๓๑ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

[๒๗๓] เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ ทั้งนี้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และผู้ชุมนุมซึ่งยังอยู่บริเวณหน้าเวทีที่แยกราชประสงค์ ให้ข้อมูลว่า เจ้าหน้าที่ทหารเข้ามาจากทางแยกเพลินจิตถึงแยกราชประสงค์เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น., เข้าให้ข้อมูลกับ คอป. ในการประชุม Hearing ครั้งที่ ๑๒ “กรณีการเผาสถานที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด” เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๔

[๒๗๔] อาสาสมัครผู้ประสานงานอิสระเพื่อมนุษยธรรมและนักกิจกรรมด้านสันติวิธีซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในบริเวณวัดปทุมวนาราม, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒ พฤษจิกายน ๒๕๕๓

บางส่วนราว ๔,๐๐๐ คนได้ทยอยเข้าไปใช้พื้นที่ภายในวัดปทุมวนารามเป็นที่หลบภัย ต่อมาเมื่อเวลาประมาณ ๑๕.๓๐ น. ขณะเจ้าหน้าที่หน่วยรบพิเศษเคลื่อนกำลังทางภาคพื้นดินจากแยกปทุมวันไปโรงหนังสยามเพื่อช่วยคุ้มกันและอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ดับเพลิงซึ่งเพลิงกำลังไหม้โรงหนังสยาม เกิดการยิงปะทะกับคนชุดดำจำนวนสองคนบริเวณแยกเฉลิมเผ่า[๒๗๕] หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ชุดดังกล่าวจึงได้ถอยกลับไปวางกำลังที่สถานีรถไฟฟ้าสนามกีฬาแห่งชาติ ต่อมาเวลาประมาณ ๑๗.๓๐ น. จึงได้รับคำสั่งให้เคลื่อนกำลังมาบริเวณสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสสยามอีกครั้ง โดยมีกำลังเพิ่มเติมและได้เข้าควบคุมพื้นที่ชานชาลาทั้ง ๒ ชั้นของสถานีรถไฟฟ้า บีทีเอสสยาม ก่อนเวลาดังกล่าวอันเป็น เวลาประมาณ ๑๕.๓๐ น. เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานนายหนึ่งได้เห็น การ์ดผู้ชุมนุมสองคนถือวัตถุชนิดหนึ่งโดยมีผ้าพันไว้ ซึ่งเจ้าหน้าที่เชื่อว่าเป็นอาวุธปืนยาว เดินบนทางเท้าถนนอังรีดูนังต์ด้านกองพิสูจน์หลักฐาน เมื่อถึงแยกเฉลิมเผ่าได้เลี้ยวขวาไปทางกลุ่มผู้ชุมนุม และจากปากคำของนายตำรวจสันติบาลให้ข้อมูลว่า ในช่วงเวลาดังกล่าว ขณะที่ตนนั่งรถยนต์ผ่านสยามสแควร์มาถนนอังรีดูนังต์ ขณะที่จะเข้าประตูสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตรงข้ามกับร้านโคคาสุกี้ ได้ถูกคนร้ายยิงไล่หลังมาจากแยกเฉลิมเผ่า โดยพื้นที่ดังกล่าวกลุ่มผู้ชุมนุมได้ตั้งเครื่องกีดขวางถนนอังรีดูนังต์จากฝั่งร้านโคคาสุกี้ข้ามถนนไปยังหน้ากองบัญชาการสอบสวนกลาง

๒.๓.๑๒.๓ ช่วงเวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. มีเจ้าหน้าที่ทหาร ๗ คน วางกำลังอยู่บนรางรถไฟฟ้าชั้น ๑ ด้านหน้าวัดปทุมวนาราม และบนสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสสยาม ๕ นาย ทุกนายถืออาวุธปืนเอ็ม ๑๖ กระสุนจริง พบว่าเจ้าหน้าที่ทหารเล็งและยิงลงไปในทิศทางวัดปทุมวนาราม จากการตรวจพื้นที่ของเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษบนรางรถไฟฟ้าชั้น ๑ บริเวณเดียวกันพบปลอกกระสุนปืนขนาด .๒๒๓ (๕.๕๖) จำนวน ๒ ปลอกยิงมาจากปืนกระบอกเดียวกันและพบกระสุนชนิดเดียวกันอีกหนึ่งนัด นอกจากนี้พระวัดปทุมวนารามชั้นผู้ใหญ่รูปหนึ่งแจ้งว่า เห็นเจ้าหน้าที่ทหารอยู่บนรางรถไฟฟ้าหลายคนและในช่วงค่ำได้ยินเสียงปืนดังขึ้นบริเวณหน้าวัดจำนวนมาก และยังแจ้งว่า มีการ์ดผู้ชุมนุม ประมาณ ๗ คนขอเข้ามาซ่อนตัวอยู่ในกุฏิและฝากถุงเงินถุงใหญ่ไว้ด้วย[๒๗๖] ซึ่งต่อมาได้มารับคืนไป

๒.๓.๑๒.๔ พบรอยกระสุนจำนวนมากบนพื้นถนนบริเวณประตูทางออกและ ประตูทางเข้าวัด เสากั้น (รั้ว) ริมถนนพระราม ๑ และด้านนอกของกำแพงวัดปทุมวนาราม โดยมีทิศทางการยิงมาจากรางรถไฟฟ้าด้านหน้าวัดปทุมวนาราม และรอยกระสุนบนผนังด้านหลังศาลาสินธุเสก โดยมีทิศทางการยิงมาจากบริเวณสะพานลอยตรงแยกเฉลิมเผ่า[๒๗๗] ซึ่งเป็นบริเวณที่มีเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่ โดยมีความเป็นไปได้สูงว่าเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บบริเวณวัดปทุมวนาราม นอกจากนี้ยังพบกระจกอาคารภายในวัด และรถที่จอดภายในวัดได้รับความเสียหายจากกระสุนปืน

๒.๓.๑๒.๕ เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณวัดปทุมวนารามในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ทำให้มีผู้เสียชีวิต ๖ คน โดยถูกยิงบริเวณหน้าประตูทางออกวัดปทุมวนาราม ๑ คน คือนายอัฐชัย ชุมจันทร์ ที่เหลือถูกยิงภายในวัดปทุมวนาราม ๕ คน ในจำนวนนี้ ๒ คนเป็นอาสาสมัครหน่วยพยาบาล

---

[๒๗๕] เอกสาร powerpoint ชื่อไฟล์ "การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ในวันเกิดเหตุจากบรรยาย คอป๒ จากหน่วยรบพิเศษ", ประชุม Hearing ครั้งที่ ๙ “กรณีการเสียชีวิต ๖ ศพ ที่วัดปทุมวนารามฯ” เมื่อวันอังคาร ที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๔

[๒๗๖] สัมภาษณ์พระ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๕ โดยอนุกรรมการตรวจสอบและค้นหาความจริง

[๒๗๗] รายงานการตรวจสถานทีเกิดเหตุที่ CSI-S-5305 – 126, กลุ่มงานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ, สำนักตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

คือ นางสาวกมลเกด อัคฮาด และนายอัครเดช ขันแก้วโดยน่าจะถูกยิงบริเวณเต็นท์พยาบาลในวัดบริเวณประตูทางออกขณะเข้าไปช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และอีก ๑ คน เป็นอาสาสมัครหน่วยกู้ภัยถูกยิงขณะเข้าไปช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ คือ นายมงคล เข็มทอง ทั้งหมดเสียชีวิตจากการถูกยิงด้วยกระสุนความเร็วสูง โดยมีลำดับการเสียชีวิตดังต่อไปนี้

๑) นายสุวัน ศรีรักษา เสียชีวิตจากบาดแผลกระสุนปืนบริเวณไหล่ซ้ายด้านหน้า ขนาด ๐.๗ x ๐.๕ ต่ำจากบ่า ๕ ซม. แผลทะลุปอด หัวใจ ตับ และซี่โครง พบชิ้นส่วนโลหะคล้ายหัวกระสุนปืนหุ้มทองแดง ๑ ชิ้นค้างอยู่ที่กล้ามเนื้อชายโครงด้านขวา เป็นเศษกระสุนปืนเล็กกลขนาด ๕.๕๖ ทิศจากซ้ายไปขวา บนลงล่าง และหลังไปหน้าเล็กน้อย โดยถูกยิงที่บริเวณหน้าห้องน้ำที่กุฏิวัฒนา-ปราณี ด้านหลังศาลาสินธุเศกติดกับกำแพงวัดด้านห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลังฐานกลางได้พบเขม่าปืนบนมือของนายสุวัน อย่างไรก็ตามยอมรับว่าเขม่าที่ตรวจพบอาจเกิดจากการปนเปื้อนภายหลังได้เนื่องจากไม่ได้ไปเก็บตัวอย่างเขม่าจากจุดที่เกิดเหตุ ส่วนสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งได้ตรวจศพบริเวณจุดเกิดเหตุทันทีในวันรุ่งขึ้นยืนยันว่าไม่พบเขม่าปืน นอกจากนี้ยังพบรอบเลือดบริเวณใต้ต้นไม้ด้านหลังศาลาสินธุเสกในจุดที่เจ้าหน้าที่ทหารให้ปากคำว่ามีคนชุดดำอยู่บนต้นไม้กำลังยิงปืนใส่เจ้าหน้าที่ทหารจึงยิงปืนตอบโต้กลับไป ทั้งจากการสัมภาษณ์และตรวจสถานที่เกิดเหตุกับเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่คนหนึ่งซึ่งได้เข้าไปในวัดปทุมวนารามเมื่อเช้ามืดของวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ให้ข้อมูลว่าพบปลอกกระสุนปืนเอ็ม ๑๖ จำนวนหนึ่งตกอยู่ริมรั้วด้านในวัดบริเวณหน้าศาลาสินธุเสกและพบปืนเอ็ม ๑๖ ถูกซ่อนไว้ในบริเวณใกล้เคียง[๒๗๘]

๒) นายอัฐชัย ชุมจันทร์ เสียชีวิตจากบาดแผลกระสุนปืนทะลุบริเวณหลังด้านซ้าย ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๕ ซม. ต่ำจากบ่า ๗ ซม. ห่างจากแนวกลางตัว ๔ ซม. ทะลุบริเวณทรวงอกด้านซ้ายส่วนบน ขนาด ๓.๔ x ๒.๓ กระสุนปืนทำลายปอด ทิศทางจากหลักไปหน้า แนวตรง แนวระดับ โดยถูกยิงที่บริเวณประตูทางออกด้านนอกวัด

๓) นายมงคล เข็มทอง เสียชีวิตจากบาดแผลกระสุนปืนทะลุบริเวณทรวงอกด้านซ้าย ขนาด ๓.๒ x ๑ ซม. พบเศษทองแดงในเสื้อ เศษตะกั่วเล็ก ๆ ในหัวใจและปอด เป็นเศษกระสุนปืนเล็กกลขนาด ๕.๕๖ มม. โดยมีทิศทางจากซ้ายไปขวา หน้าไปหลัง และบนลงล่าง กระสุนปืนทำลายปอด หัวใจ และตับ โดยถูกยิงขณะเข้าไปช่วยเหลือผู้บาดเจ็บบริเวณประตูทางออกของวัด

๔) นายรพ สุขสถิตย์ เสียชีวิตจากบาดแผลกระสุนทะลุบริเวณทรวงอกด้านขวา ขนาด ๓.๕ x ๒. มม. ต่ำจากบ่า ๒๑ ซม. พบเศษทองแดง ๒ ชิ้นบริเวณขั้วยึดลำไส้ เป็นเศษกระสุนปืนเล็กกลขนาด ๕.๕๖ มม. ทิศทางจากขวาไปซ้าย หน้าไปหลัง บนลงล่าง กระสุนปืนทำลายปอดและตับ ถูกยิงบริเวณประตูทางออก นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลังฐานยังพบเขม่าปืนบนมือของนายรพ อย่างไรก็ตามยอมรับว่าเขม่าที่ตรวจพบอาจเกิดจากการปนเปื้อนภายหลังได้เนื่องจากไม่ได้ไปเก็บตัวอย่างเขม่าจากจุดที่เกิดเหตุ ส่วนสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งได้ตรวจศพบริเวณจุดเกิดเหตุทันทีในวันรุ่งขึ้น ยืนยันว่าไม่พบเขม่าปืน

๕) นางสาวกมลเกด อัคฮาด เสียชีวิตจากบาดแผลกระสุนปืนบริเวณหลังด้านขวา ต่ำจากบ่า ๑๒ ซม. ห่างจากกึ่งกลาง ๑๐ ซม. ทะลุกล้ามเนื้อด้านหลังขวาขึ้นมาด้านบน ทะลุผ่านฐานกะโหลกซีกซ้าย ทะลุสมองน้อยและสมองใหญ่ซีกซ้าย พบชิ้นส่วนโลหะค้างอยู่ในกะโหลกด้านหน้าขวา เป็นเศษกระสุนปืนเล็กกลขนาด ๕.๕๖ มม. ทิศทางจากล่างขึ้นบน จากหลังไปหน้า และ

---

[๒๗๘] สัมภาษณ์และลงพื้นที่วัดปทุมวนารามกับเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลชั้นผู้ใหญ่, วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕

ขวาไปซ้าย กระสุนปืนทำลายสมอง ถูกยิงบริเวณเต็นพยาบาลใกล้ประตูทางออก

๖) นายอัครเดช ขันแก้ว เสียชีวิตจากบาดแผลกระสุนปืน บาดแผลฉีกขาดบริเวณไหล่ขวาขนาด ๔.๕ x ๓ ซม. ทะลุเข้าในช่องปากบริเวณใบหน้าด้านขวาใต้หู เป็นเหตุให้เลือดออกใต้เยื่อหุ้มสมองชั้นนอก เนื้อสมองช้ำจากการถูกแรงกระแทก พบเศษตะกั่วในช่องปากและฐานกะโหลกศีรษะ และเศษรองกระสุนปืนทองแดงและตะกั่วบริเวณกระดูกก้นกบจากบาดแผลผิวหนังทะลุบริเวณก้น เศษกระสุนเสียสภาพมากไม่สามารถยืนยันขนาดและชนิดได้ ถูกยิงบริเวณเต็นท์พยาบาลใกล้ประตูทางออก

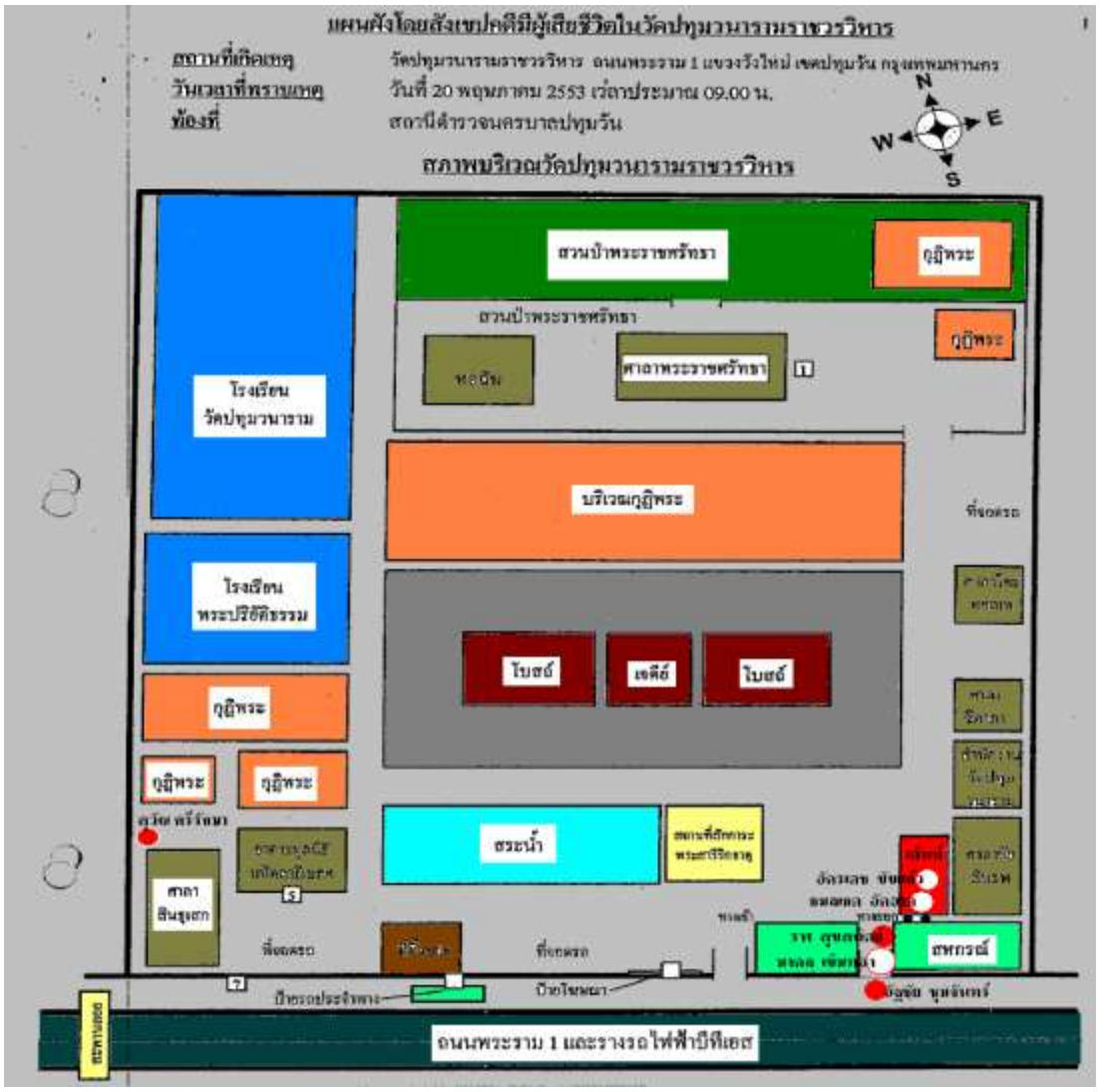

ภาพที่ ๑๙ แผนที่โดยโดยสังเขปแสดงสถานที่เกิดเหตุในวัดปทุมวนาราม ระบุบริเวณผู้เสียชีวิตถูกยิง จุดสีแดงคือผู้เสียชีวิตที่เป็นพลเรือนและจุดสีขาวคือผู้เสียชีวิตที่เป็นอาสาสมัครพยาบาล/หน่วยกู้ชีพ อ้างอิงจากข้อมูลในสำนวนไต่สวนชันสูตรพลิกศพ

๒.๓.๑๒.๖ จุดที่สันนิษฐานว่าผู้เสียชีวิตถูกยิงทั้งบริเวณประตูทางออกและด้านหลังศาลาสินธุเศก เป็นจุดที่สามารถยิงจากบริเวณที่ทหารปรากฏตัวอยู่บนรางรถไฟฟ้าได้ แต่มีข้อสังเกตว่าช่วงเวลาเกิดเหตุนั้นเป็นเวลาหลัง ๑๘.๐๐ น.[๒๗๙] และในจุดเกิดเหตุมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นปกคลุมอยู่ โดยเจ้าหน้าที่ทหารให้ข้อเท็จจริงว่ามีการยิงตอบโต้กันกับคนชุดดำในวัด

๒.๓.๑๒.๗ พบรอยแตกกระเทาะคล้ายรอยกระสุนปืนที่ผนังคอนกรีตและใต้คานรางรถไฟฟ้าบีทีเอส ด้านหน้าวัดปทุมวนาราม จำนวน ๔ รอย โดยมีทิศทางการยิงขึ้นไปจากพื้นด้านหน้าหรือในวัดปทุมวนาราม แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานกลางแจ้งว่าไม่ได้ตรวจสอบว่าเป็นรอยกระสุนปืนหรือไม่เนื่องจากอยู่สูงไม่สามารถขึ้นไปตรวจได้ ซึ่งหากเป็นรอยกระสุนจริงก็มีความเป็นได้ว่ามีการยิงมาจากด้านวัดปทุมวนารามไปยังกำแพงรางรถไฟฟ้าซึ่งมีทหารอยู่

๒.๓.๑๒.๘ เจ้าหน้าที่ทหารให้ข้อมูลว่า เวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. บริเวณแยกเฉลิมเผ่า พบคนชุดดำถือปืนเอ็ม ๑๖ ยิงใส่เจ้าหน้าที่แล้ววิ่งไปทางวัดปทุมวนารามโดยวิ่งเลียบไปตามกำแพงวัด และปรากฏภาพวีดิโอบันทึกเหตุการณ์ขณะเจ้าหน้าที่ทหารเคลื่อนกำลังไปบนถนนพระรามที่ ๑ บริเวณใต้สถานีรถไฟฟ้าบีทีเอส สถานีสยาม ฝั่งสยามเซ็นเตอร์ โดยในวีดิโอเจ้าหน้าที่ทหารพูดว่าพบผู้มีอาวุธอยู่บริเวณเสาตอม่อรถไฟฟ้า สั่งให้เจ้าหน้าที่ทหารคุ้มกัน เจ้าหน้าที่ทหารบางคนยิง ปลย. และแก๊สน้ำตา และมีเสียงปืนดังอยู่กว่า ๑๐ นาทีในภาพวีดิโอ[๒๘๐] นอกจากนี้ยังพบรอยกระสุนปืนบนทางเดิน SkyWalk และตอม่อรถไฟฟ้าบีทีเอส ตรงแยกเฉลิมเผ่า ซึ่งเป็นบริเวณที่มีผู้พบเห็นว่ามีคนชุดดำอยู่ โดยมีทิศทางการยิงมาจากสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอส สถานีสยาม[๒๘๑] ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทหารอยู่ และพบร่องรอยกระสุนปืนที่สถานีรถไฟฟ้า บีทีเอส สถานีสยาม ชั้นที่ ๑ ที่มีเจ้าหน้าที่ทหารอยู่ ประมาณ ๘ รอย โดยมีทิศทางการยิงมาจากด้านหน้าสำนักงานตำรวจแห่งชาติบริเวณแยกเฉลิมเผ่า[๒๘๒] แสดงว่ามีการยิงตอบโต้กันระหว่างเจ้าหน้าที่กับคนชุดดำจริง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจยังแจ้งว่าในตอนเช้ามืดของวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ตนได้ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุพบรอยเลือดของบุคคล ๒ คน บริเวณแยกเฉลิมเผ่าถูกลากเป็นทางยาวไปตรงจุดก่อนถึงประตูทางเข้าของวัดปทุมวนาราม[๒๘๓] ซึ่งสอดคล้องกับการตรวจสอบจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่ตรวจพบรอยเลือดบริเวณแยกเฉลิมเผ่าเช่นกัน

---

[๒๗๙] วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พระอาทิตย์ตกเวลาประมาณ ๑๘.๓๘ น.

[๒๘๐] ภาพวีดิโอ ชื่อไฟล์ 20100519 footage assult 2 นาทีที่ ๒๗ - ๔๐

[๒๘๑] รายงานที่ ๑๒๐๗ (๑๒๐๙/๒๕๕๓) กลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, หน้า ๙ และประชุมกับกองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๒๘๒] รายงานที่ ๑๒๐๗ (๑๒๐๙/๒๕๕๓) กลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, หน้า ๙ และประชุมกับกองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๒๘๓] เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลชั้นผู้ใหญ่, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕

๒.๓.๑๒.๙ ก่อนหน้าปฏิบัติการการกระชับพื้นที่ของ ศอฉ.ในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม มีผู้พบชายฉกรรจ์อยู่ในวัดปทุมวนารามและยังพบชายซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นหัวหน้าคนหนึ่งของการ์ด นปช.[๒๘๔] ในวัดด้วย นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจนายหนึ่งที่ได้พบกับผู้สื่อข่าวสตรีชาวจีนจำนวน ๓ คน ที่ขอให้ตนช่วยพาออกมาจากวัดปทุมวนารามในวันที่ ๑๘ พฤษภาคมว่า ที่ไม่ประสงค์จะอยู่ต่อไปในวัดปทุมวนารามเพราะกลัว เนื่องจากเห็นว่ามีอาวุธอยู่ในวัด[๒๘๕]

๒.๓.๑๒.๑๐ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจที่เกิดเหตุพบปืนเอ็ม ๑๖ จำนวน ๑ กระบอก ใต้รถกอล์ฟภายในวัดจอดอยู่บริเวณศาลาสินธุเสกใกล้กำแพงหน้าวัด ตรวจสอบแล้วพบว่าปืนเอ็ม ๑๖ กระบอกนี้เป็นปืนที่ผู้ชุมนุมยึดไปจากเจ้าหน้าที่ทหารบริเวณสามเหลี่ยมดินแดง เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม[๒๘๖] ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม เจ้าหน้าที่ทหารร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้นพื้นที่และอาคารภายในวัดปทุมวนาราม พบปืนพกไทยประดิษฐ์ จำนวน ๑ กระบอก กระสุนปืน ๗.๖๒ มม. จำนวน ๓๐๐ นัด แก๊สน้ำตา จำนวน ๒ ลูก ประทัดยักษ์และระเบิดปิงปองจำนวนหนึ่ง[๒๘๗] นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจยังตรวจพบอาวุธปืนและเครื่องกระสุนหลายรายการซุกซ่อนอยู่ภายในสวนป่า วัดปทุมวนาราม เช่น ปืนเอ็ม ๑๖ จำนวนหนึ่งกระบอก กระสุนปืนขนาด ๗.๖๒ มม. จำนวน ๒๗๘ นัด ระเบิดขว้างชนิดสังหารจำนวน ๔ ลูก และกระสุนปืน .๒๒๓ (๕.๕๖ มม.) จำนวน ๒๑๒ นัด และกระสุนระเบิดเอ็ม ๗๙ ขนาด ๔๐ มม. จำนวน ๔ นัด[๒๘๘] โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ตรวจพบอาวุธให้ข้อมูลว่าได้รับข้อมูลจากประชาชนคนหนึ่ง จึงเข้าไปตรวจค้นบริเวณสวนป่า พบอาวุธหลายรายการดังกล่าวข้างต้นและบัตรการ์ด นปช.หนึ่งใบโดยอาวุธและสิ่งของดังกล่าวถูกซุกซ่อนอยู่ใต้ฐานพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในสวนป่าภายในวัดปทุมวนาราม[๒๘๙]

๒.๓.๑๒.๑๑ มีข้อสังเกตว่า ผู้ชุมนุมซึ่งเข้าไปหลบอยู่ภายในวัดปทุมวนารามอยู่ในบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวว่าเจ้าหน้าที่ทหารจะเข้ามาปราบปรามและเข่นฆ่าผู้ชุมนุม ในขณะที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ทหารก็มีความหวาดระแวงว่า ภายในวัดปทุมวนารามเป็นที่ซ่องสุมกองกำลังและอาวุธจำนวนมากของคนชุดดำ ความหวาดกลัวและความหวาดระแวงดังกล่าว ทำให้หน่วยแพทย์-พยาบาลมีความยากลำบากในการลำเลียงและเข้าไปรับผู้ได้รับบาดเจ็บออกจากวัดปทุมวนาราม ประกอบกับเวลาเกิดเหตุเป็นเวลากลางคืนและบริเวณดังกล่าวอยู่ในความมืดเนื่องจากไฟฟ้าถูกตัด ผู้แทนหน่วยแพทย์ซึ่งเข้าให้การช่วยเหลือลำเลียงผู้บาดเจ็บออกจากวัดปทุมวนารามในคืนวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ให้

---

[๒๘๔] นักกิจกรรมด้านสันติวิธี, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒ พฤษจิกายน ๒๕๕๓ และนักวิชาการและนักกิจกรรมด้านสันติวิธี, เข้าให้ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ และสัมภาษณ์เพิ่มเติมทางโทรศัพท์เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ ให้ข้อมูลว่าพบชายซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนาม “จ่ายักษ์” ซึ่งเป็นหัวหน้าอีกคนหนึ่งของกลุ่มการ์ด นปช.

[๒๘๕] เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลชั้นผู้ใหญ่, สัมภาษณ์วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕

[๒๘๖] เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลชั้นผู้ใหญ่, สัมภาษณ์วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕

[๒๘๗] เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๒๒๕

[๒๘๘] สรุปผลการดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจากเหตุการณ์ขอคืนพื้นที่และกระชับพื้นที่วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ และ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, หน้า ๔ ระบุว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจพบวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๓, และบันทึกข้อความที่ ยธ ๑๐๐๙/๑๓๘๕, สรุปผลการดำเนินกำรตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจากเหตุการณ์ขอคืนพื้นที่และกระชับพื้นที่ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์, หน้า ๔ ไม่ระบุวันที่ตรวจพบ

[๒๘๙] **เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลชั้นผู้ใหญ่**, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕, ศอฉ.เล็งชงครม. เคาะกม.ฉุกเฉิน-ผงะตรวจใต้ฐานพระวัดปทุมฯพบอาวุธอื้อซ่า , มติชน, ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1285073176&grpid=03

ข้อมูลว่า *"การเข้าพื้นที่วัดปทุม ในวันที่ ๑๙ ได้รับแจ้งทางโทรศัพท์ว่ามีคนบาดเจ็บค้างอยู่ แต่เมื่อเช็คพบว่าเป็นความจริง ผู้ชุมนุมมีความหวาดกลัวว่าต้องฆ่าทั้งหมด ผู้ชุมนุมได้รับข้อมูลว่าต้องฆ่าพันสองพันคนให้เข็ด...ในการเข้าไปรับคนเจ็บ ตอนแรกก็ระแวง ทหารบอกว่าในวัดมีอาวุธจำนวนมาก หากเข้าไปอาจโดนลูกหลง หรือโดนจับตัวเป็นประกัน ขอไม่ให้เข้าไป แต่สุดท้ายเคลียร์กันได้ว่าต้องรีบเอาคนเจ็บออกมา สุดท้ายได้รับอนุญาตให้เข้าไปรับที่ประตูวัด ดึกและมืดสนิท ไม่มีใครกล้าขนคนมาประตู ขอให้เข้าไปในวัด แต่ทหารก็กลัวว่าจะถูกจับตัว สุดท้ายมีการแบกออกมาได้"*[๒๙๐]

๒.๓.๑๓. การเผาสถานที่ในกรุงเทพมหานคร

๒.๓.๑๓.๑ ระหว่างการชุมนุมของกลุ่มนปช. ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ถึง ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ อาคารต่างๆ ในจังหวัดกรุงเทพมหานครได้รับความเสียหายจากเพลิงไหม้จำนวน ๓๗ แห่ง โดยเป็นสถานที่ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ๓ แห่ง คือ การไฟฟ้านครหลวง พระรามที่ ๔ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ ๑๕ แห่ง คือ ประกอบไปด้วยธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ได้รับความเสียหาย ๗ แห่ง ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ๒ แห่ง ธนาคารนครหลวงไทย ๒ แห่ง ธนาคารกสิกรไทย ๑ แห่ง ธนาคารออมสิน ๑ แห่ง และธนาคารไทยพาณิชย์ ๑ แห่ง สถานประกอบธุรกิจของเอกชนนอกเหนือจากธนาคารพาณิชย์อีก ๑๙ แห่ง

๒.๓.๑๓.๒ ตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ก่อนหน้าเหตุเพลิงไหม้อาคารห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ มีเหตุการณ์เพลิงไหม้ในจุดที่มีผู้ชุมนุมอยู่ โดยที่บริเวณถนนราชปรารภและสามเหลี่ยมดินแดงมีเพลิงใหม้อย่างน้อยจำนวน ๕ จุด บริเวณถนนพระรามสี่ - บ่อนไก่จำนวน ๒ จุด และหลังจากแกนนำประกาศยุติการชุมนุมต่อมาในช่วงเย็นของวันที่ ๑๙ พฤษภาคม มีเพลิงไหม้จำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐ จุด ทั้งบริเวณถนนราชปรารภ - สามเหลี่ยมดินแดง ถนนพระราม ๔ บริเวณชุมชนบ่อนไก่ รวมถึงสถานีโทรทัศน์ช่องสาม โรงภาพยนตร์สยามและบริเวณใกล้เคียงบนถนนพระรามที่ ๑ อาคารร้านค้าบริเวณอนุเสาวรีย์ชัยสมรภูมิและห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี สาขาราชดำริ

๒.๓.๑๓.๓ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์เกิดเพลิงลุกไหม้ขึ้นหลังเวลา ๑๔.๐๐ น.[๒๙๑] โดยก่อนเกิดเหตุเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. กลุ่มผู้ชุมนุมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำ คลุมศีรษะ ประมาณ ๒๐ คน บุกเข้าไปในอาคารด้านประตูห้างสรรพสินค้าเซ็นด้านถนนพระรามที่ ๑[๒๙๒] พร้อมกับถังดับเพลิง โดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยห้ามไม่ให้เข้า ผู้ชุมนุมจึงถอยออกไป และกลับเข้ามาอีกครั้งเมื่อเวลาประมาณ ๑๔.๐๐ น. โดยผู้ชุมนุมประมาณ ๒๐ คน พร้อมหนังสติ๊ก ระเบิดขวด และระเบิดปิงปอง เริ่มจุดไฟเผาและโยนถังแก๊สเข้าไปประมาณ ๑๐ ถัง[๒๙๓] จากนั้นเกิดเสียงดังคล้ายระเบิดหลายครั้งเมื่อเวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ของห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์จำนวน ๘ คนได้รับบาดเจ็บจากระเบิดซึ่งเกิดจากระเบิดขว้างสังหารซึ่งเป็นอาวุธสงคราม โดยเจ้าหน้าที่รายหนึ่ง

---

[๒๙๐] การประชุมกลุ่มย่อย บทบาทและการคุ้มครองหน่วยแพทย์ - พยาบาล และหน่วยบรรเทาสาธารณภัย วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๒๙๑] ร.ต.อ.ปิยะ รักสกุล เจ้าหน้าที่จากกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้าให้ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๔

[๒๙๒] เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและผู้แทนห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ เข้าให้ข้อมูลเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๔

[๒๙๓] หน่วยรักษาความปลอดภัยของห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ เข้าให้ข้อมูลเมื่อวันที่เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๔

กล่าวว่าคนขว้างสวมใส่เสื้อผ้าสีดำและสวมหมวกไหมพรมปิดหน้า[๒๙๔] หลังจากนั้นไฟจึงลุกไหม้อย่างต่อเนื่องมาจากด้านห้างสรรพสินค้าเซ็น และลามมาที่ห้างเซ็นทรับเวิลด์ จนเมื่อเวลาประมาณ ๐๓.๐๐ น. ของวันที่ ๒๐ พฤษภาคม เจ้าหน้าที่จึงสามารถเข้าไปควบคุมเพลิงไว้ได้

๒.๓.๑๓.๔ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๑๒.๓๐ น. เจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจได้เข้าตรวจอาคารห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ พบผู้เสียชีวิตหนึ่งราย คือ นายกิตติพงษ์ สมสุข อยู่ในร้านโทรศัพท์มือถือโซนี่ อีริคสัน ชั้น ๔ โซนซี ของอาคาร สาเหตุการเสียชีวิตเนื่องจากสำลักควันและขาดอากาศหายใจ

๒.๓.๑๓.๕ ปรากฏภาพบุคคลจำนวนหนึ่งอยู่ภายในอาคาร โดยเชื่อว่าเป็นผู้ชุมนุมบางคนได้รับบาดเจ็บ และในภาพชุดเดียวกันปรากฏภาพพนักงานและพนักงานรักษาความปลอดภัยของห้างอยู่ด้วย โดยเชื่อว่าเป็นภาพที่ถ่ายในช่วงบ่ายถึงเย็นของวันที่ ๑๙ พฤษภาคม

๒.๓.๑๓.๖ เจ้าหน้าหน้าที่ทหารได้รับคำสั่งให้คุ้มครองหน่วยดับเพลิงเมื่อเวลาประมาณ ๑๕.๓๐ น. แต่ไม่สามารถเข้าไปในพื้นที่ได้เนื่องจากต้องผ่านบริเวณที่ยังมีการปะทะกันและมีสิ่งกีดขวางบนถนน

๑) กรณีเพลิงไหม้ที่โรงหนังสยาม หน่วยดับเพลิงเข้ามาถึงสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอส สยาม แต่ไม่สามารถเข้าไปในจุดที่เพลิงลุกไหม้ เนื่องจากมีการต่อต้านด้วยปืนสงครามจากคนชุดดำ จึงถอนกำลังกลับไปที่สนามกีฬาแห่งชาติ และสามารถเข้าไปควบคุมเพลิงได้ในช่วงเย็นแต่เพลิงได้ลุกไหม้ไปมากแล้ว

๒) กรณีเพลิงใหม้ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ หน่วยดับเพลิงไม่สามารถเข้าไปในพื้นที่ได้เนื่องจากความไม่ปลอดภัยและมีสิ่งกีดขวาง เมื่อได้ประสานไปทางผู้บริหารระดับสูงของกรุงเทพมหานคร จึงได้ประสานกับเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจซึ่งได้แนะนำให้เข้าไปทางด้านหลังห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน จึงสามารถเข้าไปได้เมื่อเวลาประมาณ ๒๑.๑๐ น.

๓) หน่วยดับเพลิงซึ่งอยู่บริเวณเพลินจิตและในสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่สามารถเข้าไปควบคุมเพลิงได้เนื่องจากเจ้าหน้าที่รายงานว่าพื้นที่ยังไม่มีความปลอดภัยและในเวลา ๒๑.๑๐ น. เจ้าหน้าที่จึงสามารถเข้าไปได้

๔) ช่วงเวลาประมาณ ๒๒.๐๐ น. รถดับเพลิงจำนวน ๑๖ คันเข้าควบคุมเพลิงที่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ สามารถควบคุมเพลิงได้ในเวลาประมาณ ๐๓.๐๐ น. ของวันที่ ๒๐ พฤษภาคม

๒.๓.๑๓.๗ พบว่าทั้งช่วงก่อนและระหว่างการชุมนุมมีการปราศัยจากแกนนำ นปช. บางคน ปลุกเร้าให้ผู้ชุมนุมทำการเผาอาคารสถานที่หลายครั้ง เช่น

- *“ถ้าพวกคุณยึดอำนาจ พวกผมเผาทั่วประเทศ เผาไปเลยพี่น้อง ผมรับผิดชอบเอง แล้วใครจะจับใครจะอะไรมาเอากับผม ถ้าคุณยึดอำนาจ เผา”* และ *“ใครอยู่ใกล้ตรงไหนก็ตกใจตรงนั้น เช่นอยู่ใกล้เซ็นทรัลเวิลก็ตกใจเซ็นทรัลเวิล ใกล้เกษรก็ตกใจเกษร ใกล้พารากอนก็ตกใจพารากอน ถ้าทหารหลายหมื่นคนเข้ามา คนหลายหมื่นคนเป็นแสนต่างคนต่างวิ่ง ต่างคนต่างตกใจ ชนข้าวของในห้างเขาระเนระนาดไปหมด...แล้วคนเสื้อแดงตกใจวิ่งชนของแพงเท่านั้นนะครับ”* [๒๙๕]

---

[๒๙๔] เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารเซ็นทรัลเวิลด์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕

[๒๙๕] ณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ ๒๗ มกราคม และ ๘ เมษายน ๒๕๕๓

- “พี่น้องนัดกันคราวหน้า ถ้ารู้ว่า เขาจะปราบปราม ไม่ต้องเตรียมอะไรมากมาด้วยกัน ขวดแก้วคนละใบ มาเติมน้ำมันเอาข้างหน้า บรรจุให้ได้ ๗๕ ซีซี ถึง ๑ ลิตร ถ้าเรามาหนึ่งล้านคนในกรุงเทพมหานคร มีน้ำมันหนึ่งล้านลิตร รับรองว่า กทม.เป็นทะเลเพลิงอย่างแน่นอน”[๒๙๖]

- “นึกว่ายุทธวิธีแบบนี้จะทำให้พี่น้องแตกฉานซ่านเซ็นกลับบ้าน ไอ้เรื่องแตกกลับบ้าน เป็นไปได้ แต่จะบอกให้รู้ไว้ว่า ไฟจะลุกท่วมทั่วตารางนิ้วของประเทศไทย ”[๒๙๗]

- “ขอให้เสื้อแดงซึ่งอยู่ต่างจังหวัด ฟังภารกิจดังต่อไปนี้ ให้ไปรวมตัวกันอยู่ที่ศาลากลาง รอเวลาให้มีการปราบเมื่อไหร่ ตัดสินใจได้ทันที ทุกจังหวัดให้ไปศาลากลาง ฟังสัญญาณจากที่นี่ จอมืดเมื่อไหร่แสดงว่ามีการปราบแล้ว พี่น้องมีดุลพินิจจัดการได้ทันที ห้างเซ็นทรัลเวิลด์ก็เช่นเดียวกัน ไม่ต้องไปกลัวอะไรกับประชาชนเลย เพราะประชาชนที่เขามาชุมนุม ถ้าเขาคิดไม่ดีกับห้างพวกคุณนี่ คุณปิดห้างคุณก็ฉิบหาย ถ้าคนคิดจะทำชั่วกับพวกคุณ แต่เรามาดี ไม่มีปัญหาอะไรเลย ”[๒๙๘]

๒.๓.๑๓.๘ ส่วนการชุมนุมคู่ขนานของนปช. เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๓ ในพื้นที่หลายจังหวัด เช่น ขอนแก่น อุดรธานี เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง น่าน อุบลราชธานี และนครสวรรค์ โดยมีการถ่ายทอดสัญญาณการออกอากาศของสถานีพีเพิลแชนแนล (พีทีวีหรือสถานีประชาชน) ซึ่งรายงานสดการชุมนุมใหญ่จากกรุงเทพมหานคร และการถ่ายทอดการโฟนอินของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ไปยังเวทีปราศัยตามจังหวัดต่างๆ ด้วยการชุมนุมคู่ขนานในต่างจังหวัดดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเรียกระดมผู้ชุมนุมและแจ้งถึงสถานการณ์การชุมนุมในกรุงเทพมหานครให้ผู้ชุมนุมรับทราบผ่านสถานีวิทยุชุมชนของกลุ่มผู้สนับสนุน นปช. ในจังหวัดต่างๆ ทั้งนี้พบการปราศรัยในการชุมนุม นปช. ทั้งในกรุงเทพมหานคร ต่างจังหวัด รวมถึงการปราศรัยผ่านวีดิโอลิ้งค์ของ พ.ต.ท. ทักษิณ ในลักษณะที่เป็นการชี้นำและสั่งการให้ผู้ชุมนุมไปชุมนุมกันที่ศาลากลางหากเกิดการปราบปรามผู้ชุมนุมที่กรุงเทพมหานคร โดยในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พบว่าผู้ชุมนุม นปช. ได้ชุมนุมที่ศาลากลางหลายจังหวัด และเกิดเหตุการณ์เผาศาลากลางจังหวัดขอนแก่น อุดรธานี อุบลราชธานี และมุกดาหาร และมีความพยายามเผาศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่นั้นแต่โดนขัดขวางโดยเจ้าหน้าที่ แต่มีการเผาบ้านของนายสุรชัย จงรักษ์ ปลัดจังหวัดเชียงใหม่จนได้รับความเสียหายทั้งหลัง

๒.๓.๑๓.๙ ข้อสังเกต

๑) ต่อข้อสังเกตที่ว่าเจ้าหน้าที่ทหารเผาหรือไม่นั้น ไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่าเจ้าหน้าที่ทหารเป็นผู้กระทำหรือเกี่ยวข้อง โดยพบว่ามีการพยายามวางเพลิงและไฟเริ่มไหม้อาคารเซ็นทรัลเวิลด์ช่วงเวลาหลัง ๑๔.๐๐ น. ไม่นานหลังแกนนำ นปช.ประกาศยุติการชุมนุม ซึ่งยังมีผู้ชุมนุมอยู่ในบริเวณแยกราชประสงค์ในช่วงเวลาดังกล่าว โดยไม่มีการห้ามปรามหรือขัดขวางจากกลุ่มผู้ชุมนุมแต่อย่างใด โดยเกิดขึ้นก่อนที่เจ้าหน้าที่ทหารหน่วยแรกจะสามารถเคลื่อนจากแยกเพลินจิตเข้าไปถึงแยกราชประสงค์ได้ในเวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. แต่ได้รับคำสั่งให้ถอนกำลังกลับทันทีเนื่องด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัย ซึ่งเจ้าหน้าที่สามารถเข้าควบคุมพื้นที่บริเวณดังกล่าวได้ในเวลาหลัง ๒๑.๐๐ น.

๒) ต่อข้อสังเกตที่ว่าการเผาสถานที่ต่างๆ เป็นการวางแผนโดย นปช. หรือไม่ พบว่าผู้เกี่ยวข้องบางส่วนมีการเตรียมอุปกรณ์วางเพลิงและมีการวางเพลิงอย่างมีการจัดตั้ง เช่น การเผาศาลากลางขอนแก่นมีกลุ่มบุคคลคลุมหน้าเข้าไปเผาศาลากลาง แต่ไม่พบหลักฐานว่ามีความ

---

[๒๙๖] อริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ๒๙ มกราคม ๒๕๕๓

[๒๙๗] วีระ มุสิกพงษ์ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓

[๒๙๘] จตุพร พรหมพันธุ์ ๓ เมษายน ๒๕๕๓

เกี่ยวข้องโดยตรงกับแกนนำ นปช. การวางเพลิงบริเวณปากซอยงามดูพลี น่าจะเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการของคนชุดดำ การวางเพลิงศาลากลางและสถานที่ในต่างจังหวัดเช่น อุบลราชธานี ขอนแก่น อุดรธานี มุกดาหาร และเชียงใหม่ น่าจะเกิดจากการยุยงโดยสถานีวิทยุชุมชนบางแห่ง

๓) ต่อข้อสังเกตที่ว่าการเผาสถานที่ต่างๆ เกิดจากภาวะจลาจลอันเป็นผลจากการปลุกเร้าในการปราศรัยระหว่างการชุมนุมอันยาวนานและความไม่พอใจที่แกนนำยุติการชุมนุมหรือไม่นั้น พบว่าสภาพการปลุกเร้าดังกล่าวเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ผู้ชุมนุมบางส่วนพร้อมที่จะก่อความรุนแรง ด้วยการเข้าไปเผาหรือร่วมเผาอาคารสถานที่ต่างๆ ดังนั้นเมื่อมีผู้ชุมนุมหรือบางคนพยายามวางเพลิงจะโดยเตรียมการมาหรือไม่ก็ตาม จึงมีผู้ร่วมชุมนุมคนอื่นเข้าร่วมปฏิบัติการด้วย เชื่อว่าสภาพดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สถานการณ์การวางเพลิงลุกลามและรุนแรงยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม พบว่า ในจุดเกิดเหตุบางแห่ง มีผู้ชุมนุมหรือชาวชุมชนบางส่วนเช่น บริเวณบ่อนไก่ได้พยายามห้ามปรามและช่วยกันดับเพลิง แต่ถูกขัดขวางโดยผู้ชุมนุมอีกกลุ่มหนึ่งและบางกรณีมีการขัดขวางโดยคนชุดดำที่ยิงปืนเข้าใส่ชาวชุมชนที่พยายามดับเพลิงเช่นกรณีเพลิงไหม้ที่ปากซอยงามดูพลี ตรงข้ามชุมชนบ่อนไก่เป็นต้น

๔) พบศพผู้เสียชีวิตในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ๑ ราย เสียชีวิตจากการสำลักควัน ๑ รายที่จังหวัดขอนแก่น เสียชีวิตจากการถูกยิงขณะที่พยายามบุกเข้าไปในบ้านของอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรายหนึ่งซึ่งน่าจะถูกหน่วยรักษาความปลอดภัยยิง และ ๒ รายที่จังหวัดอุดรธานี เสียชีวิตจากถูกยิงในบริเวณศาลากลางซึ่งกำลังเกิดเพลิงใหม้ โดยมีทิศทางการยิงมาจากบริเวณที่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการอยู่[๒๙๙]

๕) พบว่ามีผู้ถือโอกาสเข้าไปฉกฉวยทรัพย์สินในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์และอาคารร้านค้าอื่นๆ เช่น ร้านสะดวกซื้อ และห้างเซ็นเตอร์วัน เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่มักเกิดขึ้นเมื่อมีภาวะจลาจล

๒.๔ พฤติการณ์ของคนชุดดำที่ใช้ความรุนแรงและอาวุธสงคราม โดยปรากฏตัวอยู่ในพื้นที่ชุมนุม

๒.๔.๑ เหตุการณ์ความรุนแรงในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

๒.๔.๑.๑ ก่อนที่เจ้าหน้าที่ทหารจะถูกโจมตีด้วยระเบิด พบการปรากฏตัวและการใช้อาวุธของคนชุดดำ เมื่อเวลาประมาณ ๑๗.๓๐ น. มีผู้สื่อข่าวต่างประเทศพบคนชุดดำจำนวน ๕ คน ถืออาวุธปืนเล็กกลชนิดเอเค ๔๗ เอ็ม ๑๖ และเครื่องยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ และปืนพกในจำนวนนี้มีผู้ใกล้ชิดกับ พล.ต. ขัตติยะ สวัสดิผล (เสธ. แดง)[๓๐๐] อยู่ด้วย โดยพบบริเวณปากซอยหลังร้านแมคโดนัลด์ที่เชื่อมต่อไปออกถนนตะนาวด้านหลังอาคารของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล (ซอยหลังอาคารกองสลาก) และหลังเกิดเหตุระเบิดบริเวณถนนตะนาว และเวลาประมาณ ๒๐.๓๗ น. มีนักข่าวชาวต่างประเทศพบคนชุดดำถืออาวุธปืนเอเค ๔๙ ในบริเวณเดียวกันและได้ถ่ายภาพไว้ด้วย และเวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. มีผู้พบเห็นรถตู้สีขาวขนคนชุดดำสองสามคนพร้อมอาวุธสงครามมาส่งที่บริเวณวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยด้านร้านหนังสือเมืองโบราณและร้านเมธาวาลัย (ศรแดง) โดยมีการ์ด นปช. คอยห้อมล้อมเดินไปทางร้านแมคโดนัลด์ และห้ามมิให้ถ่ายรูป ขณะเดียวกันมี

---

[๒๙๙] รายงานคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการตรวจสอบคณะที่ ๕ เหตุการณ์ในจังหวัดขอนแก่นและอุดรธานี หน้า ๒๖

[๓๐๐] สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศ, เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ และ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๓

ผู้ชุมนุมบางคนพูดว่า “ส่งคนมาช่วยแล้ว” และถูกการ์ด นปช. ห้ามไม่ให้พูด นอกจากนี้ยังปรากฏภาพรถตู้สีขาวในกล้องวงจรปิดระบุเวลาประมาณ ๒๐.๒๙ น. บริเวณใกล้พื้นที่ชุมนุม และหลังจากเหตุการณ์ปะทะ เจ้าหน้าที่ทหารพบรถตู้สีขาวซึ่งมีกลุ่มคนชุดดำมีอาวุธสงครามโดยสารมาด้วยบริเวณวัดตรีทศเทพ และยังปรากฏภาพคนชุดดำถือเอ็ม ๗๙ ยืนอยู่ข้างรถตู้สีขาวจอดอยู่ในบริเวณที่มีผู้ชุมนุมอยู่

๒.๔.๑.๒ ช่วงที่มีการปะทะ (เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ – ๒๑.๐๐ น.) เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนของกองบัญชาการตำรวจนครบาลพบคนชุดดำจำนวน ๔ คน ถืออาวุธปืนเอเค ๔๗ และปืนเล็กยาวเดินออกมาจากถนนตะนาวฝั่งอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา เข้าไปในกลุ่มผู้ชุมนุมที่บริเวณสี่แยกคอกวัว และได้ยึดอาวุธปืนเอ็ม ๗๙ จากคนชุดดำที่บริเวณสี่แยกคอกวัวฝั่งอนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลาฯ ได้จำนวน ๑ กระบอก และปรากฏภาพคนชุดดำสองสามคนบริเวณสี่แยกคอกวัวหน้าร้าน Burger King บริเวณปากซอยหลังอาคารกองสลาก ใช้อาวุธปืนสงครามยิงไปในทิศทางที่ทหารปฏิบัติหน้าที่อยู่บนถนนตะนาวและถนนข้าวสาร และเชื่อว่ามีคนชุดดำที่ปะปนอยู่กับผู้ชุมนุมบริเวณสี่แยกคอกวัวใช้อาวุธปืนเอเค ๔๗ ยิงไปยังสิ่งต้องสงสัยว่าเป็นคนกำลังยิงปืนสงครามอยู่บนระเบียงชั้น ๓ ของอาคารสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่บริเวณสี่แยกคอกวัว[๓๐๑] โดยบนถนนตะนาวยังพบร่องรอยกระสุนยิงไปยังถนนตะนาวและถนนข้าวสารซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่ โดยมีทิศทางการยิงมาจากสี่แยกคอกวัวและจากถนนตะนาวบริเวณหน้าร้าน Burger King และพบร่องรอยกระสุนบนกำแพงอาคารด้านนอกของระเบียงอาคารกองสลาก นอกจากนี้ยังพบหลุมระเบิดบนถนนตะนาวโดยมีทิศทางการยิงมาจากสี่แยกคอกวัว[๓๐๒]

๒.๔.๑.๓ กรณีการเสียชีวิตของพ.อ. ร่มเกล้า ธุวธรรมน่าเชื่อได้ว่าระเบิดเอ็ม ๖๗ ถูกขว้างออกมาจากในบริเวณบ้านหลังหนึ่งซึ่งอยู่ต้นถนนดินสอตรงข้ามกับโรงเรียนสตรีวิทยา ในบริเวณใกล้เคียงกับจุดที่พบหลุมระเบิดซึ่งเป็นจุดที่ พ.อ. ร่มเกล้าถูกระเบิด[๓๐๓] ผู้ดูแลบ้านระบุว่าก่อนเกิดความรุนแรงมีผู้ชุมนุมปีนข้ามรั้วเข้ามาในบริเวณบ้านจากด้านวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยหลายคนแล้วออกไปทางด้านหลังบ้าน วันรุ่งขึ้นคือวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๓ ผู้ดูแลบ้านได้พบโลหะรูปร่างคล้ายกับภาพของกระเดื่องของระเบิดขว้างสังหารที่เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานให้ดู จำนวนสองอันที่พื้นในบริเวณสนามของบ้าน และในเช้าวันเดียวกันนั้นได้มีชายสองคนอ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่แต่แต่งกายชุดพลเรือน ขอเข้ามาตรวจภายบริเวณบ้านและเอาวัตถุดังกล่าวไป

๒.๔.๒ เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ และถนนราชปรารภ

๒.๔.๒.๑ ช่วงเดือนเมษายน ถึงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ มีการยิงเอ็ม ๗๙ จำนวนมากเข้าใส่หลายพื้นที่บริเวณถนนสีลมและรอบสวนลุมพินี เช่น ยิงเข้าใส่ผู้ชุมนุมกลุ่มคนรักสีลมในวันที่ ๒๒ เมษายน แฟลตตำรวจและสถานีตำรวจนครบาลลุมพินี โดยมีความเป็นไปได้สูงว่ามีทิศทางการยิงมาจากบริเวณสวนลุมพินี และหลังจากพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ถูกยิงในคืนวันที่ ๑๓ พฤษภาคม มี

---

[๓๐๑] ตามที่ปรากฏภาพวีดิโอว่ามีผู้ชุ่มยิงจากระเบียงชั้น ๓ ของอาคารเก่าสำนักงานกองสลากบริเวณสี่แยกคอกวัว จากการตรวจสอบพบว่าน่าจะเป็นภาพของต้นไม้ และที่ปรากฏเป็นเหมือนควันออกจากปลายกระบอกปืนนั้นจากการตรวจสอบเป็นฝุ่นของผนังปูนของอาคารที่แตกฟุ้งกระจายออกจายออกมาเมื่อถูกยิงด้วยกระสุนปืน เอเค ๔๗

[๓๐๒] รายงานที่ ๐๘๕๗(๐๘๒๒)/๒๕๕๓ กลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน้า ๙/๑๐

[๓๐๓] จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลบ้าน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๕ และรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุที่ อ.๓๓๖/๒๕๕๓ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศพบเห็นชาย ๓ คน คนหนึ่งถืออาวุธสงคราม อีก ๒ คนไปหยิบอาวุธปืนสงครามจากถุงดำซึ่งอยู่บริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชการที่ ๖ โดยคนหนึ่งได้ใช้อาวุธดังกล่าวยิงไปทางโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์[๓๐๔] ทราบจากพนักงานสอบสวนว่ามีการจับกุมผู้ต้องหาได้ในภายหลังโดยให้การในชั้นสอบสวนว่าเป็นคนสนิทของเสธแดงและเป็นผู้ใช้อาวุธปืนทราวโว่ ยิงไปที่โรงแรมดุสิตธานีและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในเหตุการณ์ดังกล่าว[๓๐๕] และระหว่างการที่ทหารเข้าควบคุมพื้นที่สวนลุมพินีในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม มีการปะทะกับคนชุดดำในสวนลุมพินีเป็นเวลานานประมาณ ๓๐ นาที[๓๐๖] จึงเชื่อว่าน่าจะมีคนชุดดำอยู่ภายในสวนลุมพินี[๓๐๗]

๒.๔.๒.๒ เหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ ช่วงปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๔ ถึง ๑๘ พฤษภาคม มีผู้พบเห็นกลุ่มคนชุดดำมีอาวุธปืนสงครามและเครื่องยิงลูกระเบิดเอ็ม ๗๙ อย่างน้อย ๕ คน อ้างว่าเป็นลูกน้อง เสธ.แดง เคลื่อนไหวอยู่ภายในซอยต่าง ๆ บริเวณชุมชนบ่อนไก่และซอยงามดูพลี โดยควบคุมการปฏิบัติการของการ์ดผู้ชุมนุม โดยเชื่อได้ว่าเป็นกลุ่มที่ใช้อาวุธสงครามโจมตีเจ้าหน้าที่ และผู้ให้ข้อมูลพบเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ในบริเวณนั้นด้วย โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวห้ามมิให้ชาวบ้านพูดเรื่องชายชุดดำให้คนอื่นทราบ และวันที่ ๑๙ พฤษภาคม เวลาบ่ายมีการยิงเข้าใส่ชาวชุมชนที่บริเวณหน้าสถานีบริการน้ำมัน ปตท. ขณะกำลังพยายามลากสายฉีดน้ำจากสถานีบริการน้ำมัน ปตท. เพื่อข้ามไปดับไฟที่ธนาคารกสิกรไทย โดยยิงมาจากซอยงามดูพลีซึ่งอยู่นอกแนวปิดล้อมของเจ้าหน้าที่ทหารและเป็นพื้นที่ควบคุมของการ์ดผู้ชุมนุมและคนชุดดำ นอกจากนี้ยังปรากฏภาพคนชุดดำกำลังยิงวัตถุชนิดหนึ่งซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าน่าจะเป็นระเบิดเอ็ม ๗๙ โดยคนชุดดำดังกล่าวปะปนอยู่กับผู้ชุมนุมในซอยงามดูพลี[๓๐๘] ถนนพระรามที่ ๔ และภาพคนชุดดำถืออาวุธปืนเอ็ม ๑๖ ปะปนอยู่กับผู้ชุมนุมอยู่ในบริเวณเดียวกัน ซึ่งตลอดการช่วงปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๔ ถึง ๑๘ พฤษภาคม มีการยิงปืนสงครามและระเบิดเอ็ม ๗๙ จำนวนมากเข้ามายังแนวที่ตั้งของเจ้าหน้าที่ทหาร[๓๐๙]

๒.๔.๒.๓ ในเหตุการณ์ความรุนแรงบริเวณถนนราชปรารภ-ดินแดง เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ ถึง ๒๒.๐๐ ทุ่ม มีการยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ และอาร์พีจี เข้าใส่แนววางกำลังของเจ้าหน้าที่ทหารบริเวณถนนราชปรารภหน้าโรงแรมอินทราถึงแอร์พอร์ตลิงค์และใน

---

[๓๐๔] ผู้สื่อข่าวต่างประเทศ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๓

[๓๐๕] รายงานการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ คดีพิเศษที่ ๑๘/๒๕๕๓

[๓๐๖] เอกสาร ศอฉ. การรักษาความสงบเรียบร้อยจากสถานการณ์การชุมนุมในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล หน้า ๕๕ แต่จากการสัมภาษณ์ทหารที่ปฏิบัติการในสวนลุมพินีระบุบอกว่าไม่มีการปะทะ จึงมีความเป็นไปได้ว่ามีทหารหลายหน่วยปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสวนลุมพินีในวันดังกล่าว นอกจากนี้ยังปรากฏภาพวีดิโอซึ่งผู้ชุมนุมถืออุปกรณ์กำบังในลักษณะที่เป็นการป้องกันกระสุนจากทิศทางสวนลุมพินีขณะเข้าไปช่วยนายถวิล คำมูล และยังปรากฏภาพวีดิโอจากระบุเป็นภาพของสำนักข่าว BBC ปรากฏคนชุดดำใช้อาวุธ ปลย. ยิงเข้าไปในสวนลุมพินีโดยผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศที่อยู่ในเหตุการณ์ให้ข้อมูลว่าเป็นเหตุการณ์วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

[๓๐๗] ประกอบกับบทความของผู้สื่อข่าวชาวต่างประเทศซึ่งเผยแพร่ใน Asia Time Online ซึ่งระบุว่ามีคนชุดดำอยู่ในสวนลุมพินี อ้างอิงจาก เคนเนธ ท็อดด์ รูอิซ และ โอลิวิเยร์ ซาร์บิล Unmasked: Thailand's men in black, Asia Times Online, http://atimes.com/at...a/LE๒๙Ae02.html ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

[๓๐๘] ภาพจากสำนักข่าว France ๒๔ และความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านอาวุธ, จากการดูภาพวีดิโอสัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๓๐๙] ข้อมูลจากการเข้าให้ข้อมูลของกองทัพและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเหตุการณ์

ช่วงเวลาเดียวกันมีนักข่าวชาวต่างประเทศพบเห็นกลุ่มชายชุดดำจำนวน ๓ คน ที่บริเวณเต็นท์ภายในแนวกีดขวางของผู้ชุมนุมบนสะพานข้ามคลองแสนแสบ ถือถุงขยะสีดำเข้ามาในเต็นท์ แล้วมีคนหนึ่งถือเครื่องยิงระเบิดชนิดเอ็ม ๗๙ เดินออกไปทางประตูน้ำ อีก ๒ นาทีต่อมาก็มีเสียงปืนดังขึ้นและได้ยินเสียงระเบิดจำนวนสองสามลูก ตามด้วยเสียงโห่ร้อง (เสียงเฮ) จากผู้ชุมนุม โดยกลุ่มคนชุดดำดังกล่าวสามารถเข้า-ออกพื้นที่ชุมนุมได้โดยไม่มีการตรวจค้น และยังให้ข้อมูลว่าหนึ่งในกลุ่มคนชุดดำนั้นเป็นที่รู้จักในกลุ่มการ์ด นปช. และผู้ชุมนุม เป็นอย่างดี และน่าจะเกี่ยวข้องกับเสธ.แดง ต่อมาเวลาประมาณ ๒๓.๑๕ น. มีการยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ บริเวณสามเหลี่ยมดินแดง ๑ นัด โดยตลอดช่วงเวลาปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม มีการยิงเอ็ม ๗๙ และอาร์พีจี จำนวนมากเข้าใส่เจ้าหน้าที่ทหารบริเวณประตูน้ำถึงแยกมักกะสัน และเชื่อว่ามีการปฏิบัติการของคนชุดดำโดยใช้อาวุธปืนยิงเข้าใส่แนววางกำลังของเจ้าหน้าที่ทหาร จากคำบอกเล่าของเจ้าหน้าที่ทหารในเหตุการณ์ซึ่งสอดคล้องกับผลการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุซึ่งพบรอยกระสุน ๔ รอย บนสะพานรั้วโลหะของสะพานลอยคนข้ามบนถนนราชปรารภใกล้สถานีบริการน้ำมันเชลล์ซึ่งมีทิศทางการยิงมาจากทางสามเหลี่ยมดินแดงซึ่งเป็นพื้นที่ซึ่งมีผู้ชุมนุมอยู่ไปยังทิศทางสี่แยกมักกะสันซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทหารอยู่

๒.๔.๒.๔ ระหว่างการกระชับพื้นที่บนถนนราชดำริในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๑๓.๓๐ น. หลังจากที่แกนนำ นปช. ประกาศยุติการชุมนุม มีการยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ หลายลูกเข้าใส่เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งเคลื่อนมาจากแยกศาลาแดงและหยุดอยู่ที่ริมรั้วสวนลุมพินีตรงแยกราชดำริ-สารสิน โดยเชื่อว่ายิงมาจากถนนราชดำริด้านที่เลยแยกราชดำริตัดถนนสารสินไปทางสี่แยกราชประสงค์

๒.๔.๒.๕ จากเหตุการณ์และการปฏิบัติการของคนชุดดำข้างต้นจึงเชื่อว่ามีคนชุดดำปะปนอยู่กับกลุ่มผู้ชุมนุมและปฏิบัติการร่วมกับการ์ดผู้ชุมนุมบางส่วนและโดยการรู้เห็นหรือสนับสนุนของแกนนำ นปช.บางคนโดยเฉพาะในเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน เหตุการณ์บนถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ และบนถนนราชปรารภ โดยอาศัยสถานการณ์ความวุ่นวายจากการตอบโต้ระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่และกลุ่มควันจากการเผายางเป็นกำบังในการใช้อาวุธสงครามโจมตีเจ้าหน้าที่

๒.๔.๓ พบว่าเคยมีการปราศรัยบนเวทีในเดือนมกราคม ๒๕๕๓ เกี่ยวกับ “กองกำลังไม่ทราบฝ่าย” ที่พร้อมจะมาช่วยผู้ชุมนุม ซึ่งเป็นหนึ่งในแก้วสามประการของการต่อสู้ คือ พรรคการเมือง มวลชน และกองกำลัง โดยแกนนำการชุมนุมคนอื่นๆ ก็มิได้ดำเนินการใดๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิเสธหรือการไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมการปราศรัยดังกล่าวแต่อย่างใด แม้ นปช. จะประกาศว่า พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ไม่มีความเกี่ยวข้องกับ นปช. แต่บทบาทของ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผลซึ่งเป็นที่ชื่นชอบในกลุ่มผู้ชุมนุม และยังปรากฏว่าแกนนำ นปช. บางคนและการ์ดส่วนหนึ่งยังมีความสัมพันธ์กับ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผลโดยที่ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ยังคงมีบทบาทอย่างมากในการชุมนุมของ นปช. โดยเฉพาะบทบาทในกลุ่มการ์ นปช. โดย พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล-ได้พูดต่อสาธารณะเกี่ยวกับคนชุดดำหรือนักรบโรนินหลายครั้งในทำนองว่ามาช่วยผู้ชุมนุม ประกอบกับผู้ต้องหาบางคนรับสารภาพในชั้นสอบสวนว่าใช้อาวุธสงครามและมีความเกี่ยวข้องกับ พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล รวมถึงการปราศรัยในการชุมนุมของ นปช. ๑ ครั้ง โดยมีการพูดถึงแก้วสามประการของการต่อสู้ คือ พรรคการเมือง มวลชน และกองกำลังไม่ทราบฝ่าย ทั้งได้มีการการบรรยายและให้สัมภาษณ์หลายครั้งเกี่ยวกับกองกำลังไม่ทราบฝ่ายทั้งในสื่อหลักและสื่อซึ่งสนับสนุน นปช. ทั้งยังพบพล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล เดินตรวจตราแนวกีดขวางและการ์ด นปช.รอบพื้นที่ชุมนุมที่แยกราชประสงค์ โดยเฉพาะบริเวณศาลาแดงและแยกเฉลิมเผ่า

๒.๔.๔ ก่อนและระหว่างการชุมนุมนปช. มีการก่อวินาศกรรมด้วยการวางหรือยิงลูกระเบิด และอาวุธปืนสงครามตามสถานที่ต่างๆในกรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียงจำนวนมาก รวมทั้งที่จังหวัดเชียงใหม่ พฤติกรรมและลักษณะการปฏิบัติการน่าจะเกิดจากกลุ่มคนกลุ่มเดียวกัน

๒.๕ ข้อค้นพบเกี่ยวกับพฤติการณ์การชุมนุมระหว่างเดือนมีนาคม ถึง พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๕.๑ การชุมนุมของ นปช. เป็นการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองเพื่อคัดค้านการรัฐประหารต่อต้านการแทรกแซงทางการเมืองโดยกลุ่มผู้มีอำนาจนอกระบบที่ นปช. เรียกว่า “อำมาตย์” และต่อต้านการกระทำอันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมที่ นปช. เรียกว่า “สองมาตรฐาน” และปฏิเสธรัฐบาลภายใต้การนำของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ โดยเรียกร้องให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากผู้ชุมนุมเห็นว่ารัฐบาลเกิดจากการแทรกแซงของกองทัพและเป็นผลพวงจากการรัฐประหารในวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ซึ่งขัดต่อหลักการประชาธิปไตย โดย นปช. ประกาศยึดมั่นในแนวทางการชุมนุมอย่างสันติและปราศจากอาวุธ ก่อนการชุมนุมใหญ่ที่กรุงเทพมหานคร นปช. จัดเวทีชุมนุมในหลายจังหวัดเพื่อเผยแพร่แนวความคิดและแนวทางของ นปช. และเพื่อระดมมวลชนให้เดินทางมาร่วมชุมนุมที่กรุงเทพฯ และเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๓ ณ เวทีการชุมนุมที่สะพานผ่านฟ้า นปช. แถลงการณ์อย่างเป็นทางการเรียกร้องให้รัฐบางยุบสภาภายใน ๒๔ ชั่วโมง[๓๑๐] หากรัฐบาลไม่ยอมตามข้อเรียกร้อง นปช. จะเดินขบวนทั่วกรุงเทพฯเพื่อกดดันรัฐบาล และพร้อมต่อสู้เพื่อให้บรรลุข้อเรียกร้อง[๓๑๑]

๒.๕.๒ การชุมนุมที่กรุงเทพฯ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ที่บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศบนถนนราชดำเนิน โดยมีพื้นที่ชุมนุมทอดแนวยาวตามแนวถนนราชดำเนินตั้งแต่แยกมิสกวัน แยกสะพานมัฆวานรังสรรค์ ถนนราชดำเนินกลาง วงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย แยกคอกวัว ตลอดจนถึงเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าฝั่งพระนคร ครอบคลุมพื้นที่ถนนราชดำเนินทุกช่องทาง จนกระทั่งวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๓ ผู้ชุมนุมบางส่วนเริ่มชุมนุมที่แยกราชประสงค์[๓๑๒]อีกแห่งหนึ่ง โดยประกาศว่าจะชุมนุมอยู่ ๓ วัน ต่อมาในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๓ ได้ประกาศว่าจะปักหลักการชุมนุมที่แยกราชประสงค์และสะพานผ่านฟ้าต่อไปโดยไม่มีกำหนด จนกว่านายกรัฐมนตรีจะยุบสภาตามข้อเรียกร้องของการชุมนุม และในวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๓ ผู้ชุมนุมทั้งหมดจึงได้ย้ายไปชุมนุมที่แยกราชประสงค์เพียงที่เดียว โดยมีพื้นที่ชุมนุมครอบคลุมถนนราชดำริทุกช่องจราจร จากแยกศาลาแดงฝั่งลานพระรูปรัชการที่ ๖ ถึงสะพานข้ามคลองแสนแสบก่อนถึงแยกประตูน้ำ และครอบคลุมถนนพระราม ๑ ทุกช่องจราจร จากแยกปทุมวันถึงแยกเพลินจิต มีการสร้างเวทีที่แยกราชประสงค์ ผู้ชุมนุมตั้งเต็นท์บนถนนตลอดแนวพื้นที่ชุมนุม ทั้งนี้การชุมนุมที่แยกราชประสงค์มีการจัดตั้งหน่วยการ์ดอย่าง

---

[๓๑๐] นปช.ประกาศ"สงครามไพร่" ปลุกแดงสู้ให้หัวใจแตกดับ แถลงการณ์บีบยุบสภา ขีดเส้นตายรอคำตอบ รบ.24ชม., http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1268541012&grpid=00&catid มติชน ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๓

[๓๑๑] นปช. ขีดเส้น ๒๔ ชม. ยุบสภา http://www.thairath.co.th/today/view/70739, ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓http://prachatai.com/journal/2010/03/28237 ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๓, http://archive.voicetv.co.th/content/9697/เสื้อแดงประกาศข้อเรียกร้องยุบสภาใน ๒๔ ชม.

[๓๑๒] บริเวณสี่แยกราชประสงค์และบริเวณใกล้เคียงเป็นพื้นที่สำคัญทางเศษรฐกิจ เป็นศูนย์กลางการพาณิชย์ และมีสถานทูตของหลายประเทศอยู่ในบริเวณนี้

เป็นระบบและกำหนดพื้นที่ชุมนุมที่ชัดเจน โดยในวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ เริ่มมีการสร้างแนวกีดขวางจากยางรถยนต์และไม้ไผ่ปลายแหลมบริเวณแยกศาลาแดง แยกชิดลม แยกปทุมวัน และสะพานข้ามคลองแสนแสบ โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุมรวมประมาณ ๘๐,๐๐๐ ถึง ๑๐๐,๐๐๐ คน และมีการจัดหน่วยรักษาความปลอดภัยหรือการ์ดผู้ชุมนุม โดยมีการตั้งด่านรอบตรวจอาวุธผู้ที่เข้าออกพื้นที่ชุมนุมเพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลภายนอกนำอาวุธและสิ่งผิดกฎหมายเข้าไปทั้งนี้รายงานข่าวระบุว่ามีการ์ดบางคนควบคุมตัวและทำร้ายบุคคลที่ตนสงสัยว่ามีอาวุธ[๓๑๓] แม้บุคคลนั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัตงานตามหน้าที่ก็ตาม

๒.๕.๓ ระหว่างการชุมนุม ผู้ชุมนุมบางส่วนเคลื่อนขบวนดาวกระจายไปตามสถานที่ต่างๆ เช่น เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๓ เคลื่อนขบวนไปกองพลทหารราบที่ ๑๑ ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๓ เคลื่อนขบวน ๘ จุดรอบพื้นที่ชุมนุมบนถนนราชดำเนินเพื่อไปกดดันเจ้าหน้าที่ทหารให้กลับกรมกอง เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๓ เคลื่อนขบวนไปตามถนน ๑๑ สายรอบกรุงเทพฯ ที่ ศอ.รส. ประกาศห้าม เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๓ เคลื่อนขบวนแบบดาวกระจายไปยังอาคารศูนย์ราชการซึ่งเป็นที่ทำการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ เคลื่อนขบวนไปยังรัฐสภา นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมสะสมเลือดจากผู้ชุมนุมและนำไปเทยังสถานที่ต่าง ๆ ประกอบกับการทำพิธีกรรมทางไสยศาสตร์สาปแช่ง เช่น เมื่อระหว่างวันที่ ๑๖ และ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ นำเลือดไปเทที่หน้าประตูทำเนียบรัฐบาล พรรคประชาธิปัตย์ และบ้านนายกรัฐมนตรี การเจาะเลือดดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสุขภาพของผู้ป่วยหรือมีวัตถุประสงค์เป็นการรับบริจาคเลือดเพื่อนำไปใช้ในทางการแพทย์ แต่เป็นการแสดงออกทางการเมือง และการเจาะเลือดอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยต่อผู้ชุมนุมที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ การนำเลือดของผู้ชุมนุมไปเทยังสถานที่ต่างๆ ยังส่งผลทางจิตวิทยาต่อผู้คนในสังคมให้รู้สึกหวาดกลัวและเป็นสัญลักษณ์ของความรุนแรง ทั้งยังสร้างความกังวลต่อการจัดการด้านสาธารณะสุขที่ต้องป้องกันไม่ให้เลือดที่นำไปเทไหลเข้าสู่ระบบน้ำสาธารณะ[๓๑๔]

๒.๕.๔ การปราศรัยที่มีเนื้อหาส่งเสริมความรุนแรง

พบว่าการในการชุมนุมของ นปช. ก่อนการชุมนุมใหญ่ในวันที่ ๑๒ มีนาคม ทั้งในต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ มีการปราศรัยโดยแกนนำ นปช. บนเวทีหลายครั้ง ที่มีลักษณะเป็นการยั่วยุชี้นำ ส่งเสริมให้ใช้ความรุนแรง ต่อเนื่องมาจนถึงการชุมนุมระหว่างเดือนมีนาคม ถึง พฤษภาคม ๒๕๕๓ ก็ยังคงมีการปราศรัยในลักษณะดังกล่าว โดยจากภาพวีดิโอการปราศรัยพบว่า ผู้ร่วมชุมนุมส่วนใหญ่ยอมรับและแสดงอาการพึงพอใจกับเนื้อหาการปราศรัยโดยการปรบมือ โห่ร้องสนับสนุน โดยไม่มีการแสดงท่าทีคัดค้านไม่ว่าจากผู้เข้าร่วมชุมนุมหรือผู้ปราศรัยคนอื่น และไม่ปรากฏว่าแกนนำคนอื่นๆ ซึ่งเป็นผู้จัดการและผู้นำการชุมนุมได้พยายามดำเนินการใดๆ ที่เป็นการคัดค้านหรือป้องกันมิให้เกิดการกระทำดังกล่าวขึ้นอีก โดยพบการปราศรัยในลักษณะดังกล่าวตามลำดับเวลาดังต่อไปนี้

---

[๓๑๓] พนง.ห้างแจ้งความ ถูกทำร้าย การ์ดนปช.รุมยำ, วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๓, http://www.thairath.co.th/content/pol/78891, หนุ่มล่ามแจ้งความถูกการ์ด-นปช.ทำร้ายร่างกาย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓, http://news.sanook.com/923522/หนุ่มล่ามแจ้งความถูกการ์ด-นปช.ทำร้ายร่างกาย/, ข้อมูลจากคุณสุนัย ผาสุข (Human Rights Watch)

[๓๑๔] แฉผลตรวจ ตย.เลือดเสื้อแดงพบเชื้อไวรัสร้ายแรง, หนังสือพิมพ์ข่าวสด, ๑ เมษายน ๒๕๕๓ http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=TVRJM01ERXdPRGt6TXc9PQ==

ตารางที่ ๑ การปราศรัยที่มีลักษณะเป็นการยั่วยุ ชี้นำ หรือส่งเสริมให้ใช้ความรุนแรง

เหตุการณ์	เนื้อหาการปราศรัย
นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ ปราศรัย ณ เวทีการชุมนุมของ นปช. ที่เขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ระหว่างวันที่ ๒๓ – ๒๔ มกราคม ๒๕๕๓[๓๑๕]	“ถ้าพวกคุณยึดอำนาจ พวกผมเผาทั่วประเทศ เผาไปเลยพี่น้อง ผมรับผิดชอบเอง แล้วใครจะจับใครจะอะไรมาเอากับผม ถ้าคุณยึดอำนาจเผา”
พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล ปราศรัยเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๓ ณ เวทีการชุมนุมของ นปช. ที่เขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี	“ดังนั้นพอเดือนเมษา [๒๕๕๒] เราถึงแตกทัพ....กาลเวลาผ่านมาจากเดือนเมษา...ถึงเดือนตุลา เริ่มมีนักรบดำ คือทหารพรานเข้ามาที่เวทีที่สนามหลวง พอเดือนพฤศจิกา มาอีกครั้ง ไม่ใช่การ์ดธรรมดาที่คุณอารีย์เขาจ่ายเบี้ยเลี้ยง...ขณะนี้บู้กับบุ๋นมันมาชนกัน หมายความว่าการที่ต่อสู้วันนั้น เราไม่ได้มีการต่อสู้ด้วยแก้วสามประการ คือ พรรคแนวร่วม กองกำลังติดอาวุธ เพราะว่าเราสู้กันคือการอหิงสา แต่พอคุมไม่อยู่ มันดิ้นไปเป็นจลาจล...ถึงเวลามาสุดท้าย เกิดกองกำลังติดอาวุธขึ้นมา มันครบแก้วสามประการ มันพร้อมรบแล้ว”
นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ปราศรัยเมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๓ ที่หน้ากองบัญชาการกองทัพบก	“พี่น้องนัดกันคราวหน้า ถ้ารู้ว่า เขาจะปราบปราม ไม่ต้องเตรียมอะไรมาก มาด้วยกัน ขวดแก้วคนละใบ มาเติมน้ำมันเอาข้างหน้า บรรจุให้ได้ ๗๕ ซีซี ถึง ๑ ลิตร ถ้าเรามาหนึ่งล้านคนในกรุงเทพมหานคร มีน้ำมันหนึ่งล้านลิตร รับรองว่า กทม.เป็นทะเลเพลิงอย่างแน่นอน" “การสู้ของคนเสื้อแดงแบบง่ายๆ อย่างนี้ บอกให้ทหารได้รับได้ทราบ บอกให้ทหารสุนัขรับใช้อำมาตย์ได้รู้ว่า ถ้าคุณทำร้ายคนเสื้อแดง แม้เลือดหยดแต่หยดเดียวนั่นหมายความว่า กรุงเทพฯ จะเป็นทะเลเพลิงทันที ส่วนต่างจังหวัด จตุพร (พรหมพันธุ์) ได้บอกแล้ว ให้รอฟังข่าวว่าพี่น้องที่อยู่ในต่างจังหวัด ไม่ได้มาไม่เป็นไร ถ้ามีอะไรเกิดขึ้นทันที รวมตัวกันที่ศาลากลาง ไม่ต้องรอเงื่อนไข จัดการให้ราพณาสูรเหมือนกัน” “ส่วนในกรุงเทพนี้พี่น้องฟังให้ดีว่า ครั้งหนึ่งตอนที่พฤษภาทมิฬ มันมียุทธวิธีที่จะเอาทหารมาปราบพี่น้องประชาชน แต่ก็มีขบวนมอเตอร์ไซค์รักชาติ ได้จัดการไฟเขียวไฟแดงตามสี่แยกต่างๆ เกิดเหตุชุลมุนวุ่นวาย รถติดกันทั้งกรุงเทพ รถ ... ทั้งรถยีเอ็มซี ไม่สามารถส่งทหารมาจัดการกับพี่น้องประชาชนได้ในครั้งนั้น ครั้งนี้ก็เหมือนกัน เราไม่ต้องปฏิบัติให้มันยุ่งยากจัดการสี่แยกไฟแดงให้เรียบ รถใน

[๓๑๕] อย่างไรก็ตามไม่พบข้อมูลที่สามารถระบุวันที่ที่แน่นอนได้ โดยปรากฏตามภาพวีดิโอ และ อ้างอิงจาก "ณัฐวุฒิ" บอก ปชป.ปราศรัยราชประสงค์ใส่ร้ายป้ายสี ไม่มีอะไรใหม่, วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๔, http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1308907501&grpid=๐๓&catid=&subcatid=,

ตารางที่ ๑ การปราศรัยที่มีลักษณะเป็นการยั่วยุ ชี้นำ หรือส่งเสริมให้ใช้ความรุนแรง

เหตุการณ์	เนื้อหาการปราศรัย
	กรุงเทพมหานครช่วยกันปล่อยลมยางทั้ง ๔ ล้อให้มันติดทั้งกรุงเทพ อยากจะรู้ว่ารถทหาร มึงจะเข้ามายังไง แล้วถ้าทหารจะเข้ามาจริงๆ มันก็ต้องเดินเท้าเข้ามา ลองคิดดูว่า จะใช้ประชาชนใช้ทหารเท่าไหร่ คำนวณดูให้ดี พี่น้องไม่ต้องใช้อาวุธ พอเห็นทหารเดินเข้ามา เราเข้าไปใกล้ๆ ๑ ต่อ ๓ จัดการแล้วก็มัดทหารเอาไว้ ยึดปืนเอาไว้ ปฏิบัติตามนี้ รับรองได้ว่า คนเสื้อแดงชนะพวกอำมาตย์อย่างแน่นอน” “วันนี้การต่อสู้เป็นครั้งสุดท้าย ถ้าไม่ชนะ เป้าหมายคือคุก หรือไม่ก็ตายเท่านั้นพี่น้อง ผมขอบอกข่าวดีว่า เดิมทีนั้น คนเสื้อแดงมีเพียงพรรคการเมือง และมวลชนเท่านั้น แต่วันนี้ แก้วอีกประการหนึ่งที่เรารอ นั่นคือกองกำลังไม่ทราบฝ่าย เขาพร้อมสนับสนุน และปกป้องคนเสื้อแดง และพร้อมที่จะเป็นปรปักษ์กับกองทัพ ถ้ากองทัพทำร้ายประชาชน”
นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ปราศรัยเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๓ ณ เวที นปช. จังหวัดขอนแก่น	"พี่น้องที่จะเดินทางเข้าไปกรุงเทพฯ ด้วยกัน เตรียมตัวให้พร้อม อย่างแรกคือ ๑ เสื้อผ้า ข้าวปลา อาหารแห้ง และขวดแก้ว ๑ ขวด จำนวน ๑ ล้านคน เราจะไปที่กรุงเทพฯ ขวดของเรานั้นไม่ต้องใส่น้ำมันไปจากขอนแก่น ไปซื้อเอาที่กรุงเทพฯ คนละ ๑ ลิตร... ๑ ลิตรเพื่อต่อรองกับนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ว่า คุณจะคืนรัฐธรรมนูญ ๔๐ ให้กับคนเสื้อแดงหรือไม่ ๑ ลิตรนี้เพื่อบอกกับอำมาตย์ว่า ถ้าคุณเข่นฆ่าคนเสื้อแดงเลือดตกยางออกสัก ๑ หยด นั่นหมายความว่าคุณก็จะไม่มีชีวิตอยู่บนแผ่นดินนี้เหมือนกัน"
นายสุพร อัตถาวงศ์ (แรมโบ้อีสาน) ปราศรัยเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ณ เวทีชุมนุม นปช. จังหวัดอุดรธานี	"ถ้ามีการปฏิบัติเมื่อไหร่....ส่วนคนที่อยู่ต่างจังหวัด แกนนำตามภูมิภาคให้เป้าหมายศาลากลางทันที และแน่นอนที่สุด เข้าไปอยู่ศาลากลางอากาศคืนนี้ที่อุดรฯ มันหนาวยิ่งนัก มันจำเป็นต้องก่อไฟผิงกันสักหน่อย" “นายชาตรี ธนาคารกรุงเทพ สมุนอำมาตย์ทั้งนั้นที่ให้เงินเล่นงานพวกเรา" “และจุดจบของอำมาตย์เปรม ก็ไม่ต่างจากผู้นำอิรัก ที่ชื่อซัดดัม ฮุสเซน นั่นหมายความว่า จุดจบของอำมาตย์เปรม ต้องถูกแขวนคอ โดยประชาชน ที่ต้นมะขามท้องสนามหลวง เพราะคุณทำลายชาติ ทำลายประชาชน และสั่งกองทัพเข่นฆ่าประชาชน เป็นครั้งที่ ๒"
นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ปราศรัยเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ณ เวทีชุมนุม นปช. จังหวัด	“ครั้งนี้จะเป็นการคิดบัญชีรัฐบาลทรราชอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และพวกอำมาตย์เฒ่าทั้งหลาย คุณไม่ต้องมาบอกว่าสถานที่สำคัญที่เขาจะไปก่อวินาศกรรม คุณไม่ต้องไปปูดข่าวบอกว่าสถานที่ที่เป็นศาสนสถานของพวกมุสลิม โรงพยาบาลแล้วก็ถนนราชวิถี สะพานข้ามแม่น้ำ

ตารางที่ ๑ การปราศรัยที่มีลักษณะเป็นการยั่วยุ ชี้นำ หรือส่งเสริมให้ใช้ความรุนแรง

เหตุการณ์	เนื้อหาการปราศรัย
อุดรธานี	โรงพยาบาลศิริราช สนามบิน ทำเนียบ กระทรวงสำคัญๆ ธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารพาณิชย์ ค่ายทหาร บ้านบุคคลสำคัญ และศาลยุติธรรม และองค์กรอิสระ คุณไม่ต้องบอก ถ้าหากว่าคุณใช้ความรุนแรงกับคนเสื้อแดง รับรองว่าไอ้สิ่งที่คุณพูดถึงนี้จะไม่เหลืออยู่ในประเทศไทยอย่างแน่นอน”
นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ปราศรัยเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๓ ณ เวทีสะพานผ่านฟ้า	“แต่ถ้าวันพรุ่งนี้อำมาตย์ยังคงอยู่ อภิสิทธิ์ไม่คืนอำนาจ เรื่องวันพรุ่งนี้จะเป็นเรื่องของผมคนเดียวล้วนๆ วันนี้ประชาชนเสียเลือด พรุ่งนี้อำมาตย์ยังไม่หยุด อภิสิทธิ์ยังไม่ยุบสภา กูจะไปเอาเลือดมึงหัวมึงมาล้างเท้าให้ได้ ไอ้เทพ ไอ้มาร์ค ไอ้หน้าหนา ไอ้ใจหยาบช้า ฟังให้ดี วันนี้ประชาชนเสียเลือดนับล้านซีซีขอให้คืนประชาธิปไตยให้พื้นปฐพี ให้คนทั้งแผ่นดิน ถ้าวันพรุ่งนี้ยังไม่สำนึกในประชาธิปไตยของคนส่วนใหญ่ จะขออนุญาตนำทัพไปบ้านนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีคนอื่นๆ ด้วย ผมอยากดูว่าเลือดชั่วในหัวมันจะแดงเข้มเหมือนคนเสื้อแดงในนี้หรือไม่”
นายวีระ มุสิกพงษ์ ปราศรัยเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ณ เวทีสะพานผ่านฟ้าลีลาศ	“มึงจะทำรุนแรง มึงมาทำกะไอ้แกนนำนี่ ยืนรับมึงอยู่ทุกเวลานาที อย่าให้พี่น้องเขาเดือดร้อน แล้วนึกว่ายุทธวิธีแบบนี้จะทำให้พี่น้องแตกฉานซ่านเซ็นกลับบ้าน ไอ้เรื่องแตกกลับบ้าน เป็นไปได้ แต่จะบอกให้รู้ไว้ว่าไฟจะลุกท่วมทั่วตารางนิ้วของประเทศไทย”
นายจตุพร พรหมพันธุ์ ปราศรัยเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๓ ณ เวทีแยกราชประสงค์	”ขอให้เสื้อแดงซึ่งอยู่ต่างจังหวัด ฟังภารกิจดังต่อไปนี้ ให้ไปรวมตัวกันอยู่ที่ศาลากลาง รอเวลาให้มีการปราบเมื่อไหร่ ตัดสินใจได้ทันที ทุกจังหวัดให้ไปศาลากลาง ฟังสัญญาณจากที่นี่ จอมืดเมื่อไหร่แสดงว่ามีการปราบแล้ว พี่น้องมีดุลพินิจจัดการได้ทันที” และ “ห้างเซ็นทรัลเวิลด์ก็เช่นเดียวกัน ไม่ต้องไปกลัวอะไรกับประชาชนเลย เพราะประชาชนที่เขามาชุมนุม ถ้าเขาคิดไม่ดีกับห้างพวกคุณนี่ คุณปิดห้างคุณก็ฉิบหาย ถ้าคนคิดจะทำชั่วกับพวกคุณ แต่เรามาดี ไม่มีปัญหาอะไรเลย”
นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ ปราศรัยเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๓ ณ เวทีแยกราชประสงค์	“ใครก็ตามที่คิดบ้าๆ จะเข้ามา สี่ทิศทางให้ดูชัยภูมิบ้าง เพราะข้างๆ เป็นห้างสรรพสินค้า ซึ่งไม่ใช่ของผม เป็นของคนรวยเขา ถ้าผู้ชุมนุมกำลังหลับอยู่ดีๆ มาสลายการชุมนุมอาจจะตกใจวิ่งทะลุกระจกห้าง ใครรับผิดชอบ เพราะมีทั้งเซ็นทรัลเวิลด์ พารากอน เกษรพลาซ่า ก็ต้องวิ่งหาที่กำบัง อาจจะขับรถเข้าไปข้างในด้วยเพราะว่าตกใจ ถ้าผมเป็นเจ้าของห้างจะโทรไปหา พล.อ.อนุพงษ์ (เผ่าจินดา) ว่าอย่ามา เพราะถ้ามา ฉิบหายแน่” และ “นอนๆ อยู่ดีๆ ตูม เซ็นทรัลเวิลด์ ดื้อๆ เลย ตูม เกสรฯ ตูมพารากอน อย่างนั้นเลยฮะ อุปนิสัยนี่ แล้วเวลาตกใจเนี่ย วิ่งเข้าไปในห้างเนี่ย ห้างเขาก็เป็นคอนกรีตนะฮะ เป็นปูนใหญ่ๆ ทีนี้ ผมนี่

ตารางที่ ๑ การปราศรัยที่มีลักษณะเป็นการยั่วยุ ชี้นำ หรือส่งเสริมให้ใช้ความรุนแรง

เหตุการณ์	เนื้อหาการปราศรัย
	เวลาตกใจยังไงผมจะไม่วิ่งชนปูนครับ ส่วนใหญ่เวลาตกใจผมวิ่งเข้าหากระจก แล้วพอวิ่งเข้าหากระจกนี่ ผมไม่ใช่จะชนกระจกไปเรื่อยๆ นะครับ ผมไม่ใช่นางเอกเรื่องทวิภพนี่ครับ โดดเข้ากระจกได้ เพราะฉะนั้นผม เวลาตกอกตกใจ มันวิ่งไปเฉยๆ ไม่ได้ครับ มีหินติดไม้ติดมือไปด้วย ผมขว้างไปเรื่อยไม่รู้เป็นอะไร แล้วผมดูๆ คนเสื้อแดงก็ขี้ตกใจกันเป็นแสนนะผมว่าเนี่ย และผมดูอาการแล้วเนี่ย พฤติกรรมในการตกใจไม่เหมือนกันด้วยนะ คือมักจะบอกว่าใครอยู่ใกล้ตรงไหนก็ตกใจตรงนั้น เช่นอยู่ใกล้เซ็นทรัลเวิลก็ตกใจเซ็นทรัลเวิล ใกล้เกษรก็ตกใจเกษร ใกล้พารากอนก็ตกใจพารากอน ถ้าทหารหลายหมื่นคนเข้ามา คนหลานหมื่นคนเป็นแสนต่างคนต่างวิ่ง ต่างคนต่างตกใจ ชนข้าวของในห้างเขาระเนระนาดไปหมด แล้วคนเสื้อแดงตกใจวิ่งชนของแพงเท่านั้นนะครับ”
นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ปราศรัยเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๓ ณ เวทีชุมนุมราชประสงค์	นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง ปราศรัยขู่สื่อมวลชนที่เข้าข้างรัฐบาล ทั้งนสพ.และโทรทัศน์ หากไม่เป็นกลาง ถ้าเสื้อแดงชนะ จะตามไปเอาคืน โดยเฉพาะช่องทีวี ๓ ๕ ๗ โมเดิร์นไนท์ และ NBT[๓๑๖]
นายสุพร อัตถาวงศ์ (แรมโบ้อีสาน) ปราศรัยเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๓ ณ เวทีแยกราชประสงค์	นายสุพร อัตถาวงศ์ (แรมโบ้อีสาน) ปราศรัยสั่งเสื้อแดงต่างจังหวัด เข้ายึด - เผาศาลากลางจังหวัด และที่ว่าการอำเภอ หากมีการสลายการชุมนุม ที่แยกราชประสงค์ ลั่นใช้ยุทธการผึ้งแตกรัง[๓๑๗]
นายจตุพร พรหมพันธุ์ ปราศรัยเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ณ เวทีราชประสงค์	นายจตุพร กล่าวว่า ถ้ามีการขนทหารมาฆ่าประชาชนทางรถไฟฟ้าจะทำให้รถไฟตกรางทันที และเจ้าหน้าที่คนไหนที่ขับรถมาส่งทหารก็จะให้คนเสื้อแดงไปจับ[๓๑๘] ปรากฏว่าเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๓ ผู้ชุมนุมบางคนนำยางรถยนต์ไปวางไว้บนชานชาลารถไฟฟ้าบีทีเอส บริเวณสถานีชิดลม และมีการหันกล้องซีซีทีวี บนชานชาลาและสถานีชิดลมไปในทิศทางที่ทำให้ไม่

[๓๑๖] จับตาสถานการณ์ "เสื้อแดงชุมนุม", วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๓, http://www.thairath.co.th/content/pol/75561

[๓๑๗] จับตาสถานการณ์ "เสื้อแดงชุมนุม", วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๓, http://www.thairath.co.th/content/pol/75142

[๓๑๘] BTS ปิดให้บริการตลอดเส้นทาง วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓, http://traffic.longdo.com/node/19

ตารางที่ ๑ การปราศรัยที่มีลักษณะเป็นการยั่วยุ ชี้นำ หรือส่งเสริมให้ใช้ความรุนแรง

เหตุการณ์	เนื้อหาการปราศรัย
	สามารถบันทึกภาพได้ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้รถไฟฟ้าบีทีเอส ต้องหยุดให้บริการ[๓๑๙]
พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร VDO Link มายังเวทีสะพานผ่านฟ้า (VDO ไม่ระบุวันที่ จากภาพการแถลงข่าวโดย ศอฉ.)	"ให้พี่น้องต่างจังหวัดไปที่ศาลากลาง กทม.ผมอยากฝากบอกคนเสื้อแดงทั่วประเทศ อีกครั้งหนึ่งว่า ถ้ามีอะไรเกิดขึ้นรุนแรงกับพี่น้องคนเสื้อแดงที่กรุงเทพฯ พี่น้องเสื้อแดงต่างจังหวัดไปที่ศาลากลางกันให้เต็มที่"

การปราศรัยที่มีเนื้อหาเสริมความรุนแรงโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปราศรัยในเรื่องการเผาอาคารสถานที่ดังกล่าวมานี้อาจเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดกฎหมายอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๕ บัญญัติว่า

“มาตรา ๘๕ ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และความผิดนั้นมีกำหนดโทษไม่ต่ำกว่าหกเดือน ผู้นั้นต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิด เพราะเหตุที่ได้มีการโฆษณาหรือประกาศตามความในวรรคแรก ผู้โฆษณาหรือประกาศต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ”

อย่างไรก็ตาม เท่าที่ คอป. สดับตรับฟังมานั้น กระบวนการยุติธรรมของประเทศก็หาได้ดำเนินการใดๆ กับการกระทำดังกล่าวมานี้ไม่

จะอย่างไรก็ตาม คอป. เห็นว่าข้อนี้เป็นเหตุผลประกอบประการหนึ่งที่แสดงว่า การชุมนุมของ นปช. หาใช่เป็นการชุมนุมโดยสงบแต่อย่างใดไม่

๒.๕.๕ พฤติการณ์การใช้ความรุนแรงในระหว่างการชุมนุม

การชุมนุมของ นปช. ระหว่างวันที่ ๑๒ มีนาคม ถึง ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ กล่าวได้ว่าการชุมนุมช่วงเดือนมีนาคม จนกระทั่งต้นเดือนเมษายนก่อนเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ โดยทั่วไปแล้วไม่พบพฤติการณ์ที่เป็นการใช้ความรุนแรง แม้จะเกิดการกระทบกระทั่งกันบ้างระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. กับเจ้าหน้าที่ หรือกับกลุ่มอื่นที่คัดค้าน นปช. ในระหว่างการดาวกระจายไปตามสถานที่ต่างๆ แต่เหตุการณ์ก็มิได้บานปลายเป็นการปะทะรุนแรงจนมีผู้เสียชีวิต ทั้งนี้การชุมนุมในที่ตั้งและการเคลื่อนขบวนดาวกระจายไปตามสถานที่ต่างๆ พบพฤติการณ์ที่มีการใช้ความรุนแรงหลายครั้งในการชุมนุม ทั้งในกรณีที่ผู้ชุมนุมเป็นผู้เริ่มใช้ความรุนแรงก่อนและกรณีผู้เข้าร่วมชุมนุมขัดขวางหรือตอบโต้การกระทำของฝ่ายตรงข้ามโดยใช้ความรุนแรงและอาวุธ เช่นในเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

๒.๕.๕.๑ เหตุการณ์ที่นายขวัญชัย ไพรพนา นำผู้ชุมนุมบุกเข้าไปในอาคารศูนย์ราชการซึ่งเป็นที่ทำการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันที่ ๕ เมษายน เหตุการณ์ที่ นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง นำผู้ชุมนุมบุกเข้าไปในบริเวณรัฐสภา โดยผู้ชุมนุมบางคนเข้าไปในอาคารรัฐสภาทำให้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี ต้องหลบออกจากรัฐสภา เนื่องจากหวั่นเกรงความ

---

[๓๑๙] ประมวลเหตุการณ์แดงขู่วางยางล้อรถขวางรางรถไฟฟ้า, วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๓, http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=TVRJMo1qTTFNemN3ToE9PQ==

ไม่ปลอดภัย ในเหตุการณ์ดังกล่าวการ์ดและผู้ชุมนุมบางคนรุมทำร้ายและปลดอาวุธของเจ้าหน้าที่สารวัตรทหาร (ส.ห.) ที่ประจำการอยู่ที่รัฐสภา หลังจากเหตุการณ์ นปช. แถลงข่าวว่าการกระทำดังกล่าวไม่ใช่มติของแกนนำ[๓๒๐] และเหตุการณ์ที่ผู้ชุมนุมบุกเข้าไปในสถานีดาวเทียมไทยคม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี จนเกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ทหารโดยผู้ชุมนุมใช้สิ่งเทียมอาวุธระเบิดเพลิง ผู้ชุมนุมบางคนรุมทำร้ายและแสดงพฤติกรรมเหยียดหยามศักดิ์ศรีเจ้าหน้าที่ทหาร โดยในเหตุการณ์ข้างต้นพบว่า มีการปราศรัยโดยผู้นำการชุมนุมในลักษณะที่เป็นการชี้นำและปลุกเร้าให้ผู้ชุมนุมฝ่าแนวกั้นของเจ้าหน้าที่เพื่อเข้าไปในสถานที่ราชการและเอกชน ในบางเหตุการณ์มีการปราศรัยยุยงให้ผู้ชุมนุมใช้กำลัง เข้าขัดขวางหรือตอบโต้เจ้าหน้าที่ และมีการประทุษร้ายเจ้าหน้าที่ เช่น เหตุการณ์บุกเข้าไปในบริเวณรัฐสภาและสถานีดาวเทียมไทยคม ซึ่งในกรณีการบุกเข้าไปในบริเวณรัฐสภานั้น นปช. แถลงข่าวภายหลังว่าการบุกรัฐสภาไม่ใช่มติแกนนำและอาจทบทวนบทบาทนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง แต่ไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินการอย่างใดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการทบทวนบทบาทของ นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรองหรือแกนนำคนอื่นที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรงแต่อย่างใด

๒.๕.๕.๒ เหตุการณ์ความรุนแรงในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

๑) แม้การชุมนุมบริเวณเวทีปราศรัยหลักที่สะพานผ่านฟ้าจะดำเนินไปโดยสงบ แต่มีหลายเหตุการณ์ในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ที่ผู้ชุมนุมมีพฤติการณ์ที่เป็นการใช้ความรุนแรงต่อสู้ขัดขวาง และประทุษร้ายเจ้าหน้าที่ เช่น การที่ นายขวัญชัย ไพรพนา นำผู้ชุมนุมไปปิดล้อมประตูสำนักงานกองบัญชาการกองทัพภาคที่ ๑ ซึ่งเป็นการปลุกเร้าและยั่วยุผู้ชุมนุมให้ต่อต้านขัดขวางเจ้าหน้าที่ เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารพร้อมโล่ กระบอง แก๊สน้ำตา อาวุธปืนลูกซองและปืนเล็กกลเข้ามาสลายการชุมนุมบริเวณสะพานมัฆวานในช่วงบ่าย และระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารเข้าควบคุมพื้นที่ถนนตะนาวและถนนดินสอในช่วงเย็นและช่วงค่ำ โดยบนถนนตะนาวและถนนข้าวสาร มีผู้ชุมนุมจำนวนมากได้เข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้ โดยใช้สิ่งเทียมอาวุธและอาวุธประดิษฐ์ เช่น ระเบิดเพลิง เข้าทำร้ายเจ้าหน้าที่ทหาร บางคนใช้อาวุธมีดและปืนไม่ทราบชนิด ส่วนบนถนนดินสอในช่วงเย็นไม่ปรากฏว่ามีการปะทะกันอย่างรุนแรง จนกระทั่งหลังจากเจ้าหน้าที่ทหารถูกโจมตีด้วยระเบิดและอาวุธปืนสงครามโดยคนชุดดำ ทำให้เหตุการณ์ทวีความรุนแรงขึ้นทั้งบริเวณถนนตะนาวและถนนดินสอ เจ้าหน้าที่ทหารเริ่มใช้อาวุธ ปลย. ยิงมาในทิศทางที่ผู้ชุมนุมอยู่ และผู้ชุมนุมยังคงตอบโต้ด้วยสิ่งเทียมอาวุธและระเบิดเพลิง นอกจากนี้ ยังมีการปราศรัยยั่วยุให้ผู้ชุมนุมต่อต้านเจ้าหน้าที่ทหารและประกาศให้ระดมกันไปช่วยผู้ชุมนุมในจุดปะทะ แม้ในขณะที่เกิดความรุนแรงและมีผู้เสียชีวิตแล้ว ก็ยังคงปราศรัยปลุกเร้าในลักษณะดังกล่าวต่อไป[๓๒๑] และไม่ปรากฏว่าแกนนำบนเวทีได้ห้ามการกระทำอันเป็นการยั่วยุดังกล่าว

---

[๓๒๐] " จตุพร " ระบุบุกสภา ไล่ล่า "สุเทพ" ไม่ใช่มติแกนนำเสื้อแดง สืบค้นจาก http://www.mcot.net/cfcustom/cache_page/41930.html เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

[๓๒๑] ปรากฏตามบันทึกวีดีโอการปราศรัยที่เวทีสะพานผ่านฟ้าในวันที่ ๑๐ เมษายน ระบุเวลาประมาณ ๒๐.๔๐ น. โดยมีผู้ปราศรัย คือ นายสุพร อัตถาวงศ์ (แรมโบ้อีสาน) นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง, รายงานคณะทำงานที่ ๒, ข้อมูลเอกสารและจากการสัมภาษณ์ทหารและบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลกับคอป.ระบุว่าแกนนำที่ไปปรากฏตัวบนถนนราชดำเนินในช่วงที่มีการปะทะ คือ นายขวัญชัย ไพรพณา นายยศวริศ ชูกล่อม (เจ๋ง ดอกจิก) นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง และนายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ

ห้ามการกระทำรุนแรงของผู้ชุมนุมต่อหรือตอบโต้เจ้าหน้าที่ หรือเตือนให้ผู้ชุมนุมถอยห่างจากจุดปะทะแต่อย่างใด[๓๒๒]

๒) ขณะที่เจ้าหน้าที่กำลังถอนกำลังและนำส่งทหารที่บาดเจ็บไปโรงพยาบาล ผู้ชุมนุมได้เข้าปิดล้อมทางถอยของเจ้าหน้าที่ทั้งบนถนนดินสอและถนนตะนาว และรุมทำร้ายทหาร โดยเฉพาะทหารที่บาดเจ็บ ทหารหลายคนต้องหลบซ่อนตัวอยู่ตามบ้านประชาชนและสถานที่ต่าง ๆ บริเวณนั้น บ้างต้องเปลี่ยนใส่ชุดพลเรือน อย่างไรก็ตาม ในเหตุการณ์เดียวกันผู้ชุมนุมบางคนได้พยายามห้ามปรามและให้การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่บาดเจ็บ นอกจากนี้ ผู้ชุมนุมบางส่วนได้พยายามเข้าไปในโรงพยาบาลวชิระ ซึ่งรับผู้ชุมนุมและทหารที่บาดเจ็บไว้จำนวนหนึ่ง เหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าว ทำให้ทหารซึ่งรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลต้องเปลี่ยนไปใส่ชุดพลเรือนหรือถูกนำตัวไปซ่อนไว้ เนื่องจากเกรงว่าจะถูกทำร้าย และต้องเร่งย้ายเจ้าหน้าที่ทหารที่บาดเจ็บบางส่วนออกไปรักษาที่อื่น ทั้งยังพบว่าหลังจากการปะทะบริเวณถนนดินสอสงบลง เจ้าหน้าที่ทหารที่ออกจากจากรถสายพานหุ้มเกราะยังถูกผู้ชุมนุมรุมทำร้ายและควบคุมตัวไปที่เวทีของผู้ชุมนุมที่สะพานผ่านฟ้า [๓๒๓] ผู้ชุมนุมบางคนยังบุกเข้าไปโรงพยาบาลวชิระเพื่อค้นหาศพผู้เสียชีวิต โดยแกนนำได้ปราศรัยบนเวทีให้ผู้ชุมนุมติดตามไปยังโรงพยาบาลเพื่อตามหาศพผู้เสียชีวิตเพราะเกรงว่าทหารจะแย่งศพ[๓๒๔]

๓) นอกจากนี้ แกนนำและผู้ชุมนุมบางคนได้ทำการยึดอาวุธเจ้าหน้าที่ทหาร โดยได้นำไปกองรวมกันไว้ที่เวทีปราศรัยเพื่อทำการแถลงข่าว และยังบังคับควบคุมตัวเจ้าหน้าที่ทหารเพื่อมาแถลงข่าวที่เวทีปราศรัย เหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงพฤติการณ์ของแกนนำบางคนและผู้ชุมนุมจำนวนมากที่มิได้เป็นการชุมนุมโดยสงบ และเมื่อมีผู้เริ่มใช้ความรุนแรง เหตุการณ์ได้บานปลายและไต่ระดับสู่การชุลมุนต่อสู้และการจลาจล โดยมีผู้ชุมนุมจำนวนมากเข้าร่วมในการต่อสู้และการจลาจลนั้น สาเหตุสำคัญอีกประการของเหตุการณ์ความรุนแรงในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ คือ การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ทหารโดยมีและใช้อาวุธสงคราม และการใช้เฮลิคอปเตอร์ทิ้งแก๊สน้ำตาในพื้นที่ชุมนุม อันเป็นการเร้าอารมณ์ของผู้ชุมนุมให้โกรธแค้นและเชื่อว่าทหารจะทำร้ายผู้ชุมนุม และปฏิบัติการของคนชุดดำซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการกระตุ้นให้เกินความรุนแรงยิ่งขึ้น

๔) ข้อสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับพฤติการณ์ในเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ คือ มีบุคคลนำวัสดุมาปิดคลุมกล้องวงจรปิดหรือหันกล้องในบริเวณพื้นที่ชุมนุมไปในทิศทางที่ไม่สามารถบันทึกภาพเหตุการณ์ได้ โดยบุคคลดังกล่าวและผู้ชุมนุมบางคนสวมผ้าปกปิดใบหน้า [๓๒๕] ในลักษณะเดียวกับการแต่งกายของคนชุดดำที่ปรากฏในภาพเหตุการณ์

๒.๕.๕.๓ ช่วงการปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และระหว่างการกระชับพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ทหารในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

---

[๓๒๒] จนกระทั่งนายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อเดินทางมาถึงและประกาศให้ผู้ชุมนุมถอยกลับมายังเวทีปราศรัยเมื่อประมาณเวลาหลัง ๒๑.๐๐ น.

[๓๒๓]

[๓๒๔] ปรากฏตามภาพวีดิโอการปราศรัยของ นายสุพร อัตถาวงศ์ (แรมโบ้อีสาน) ระบุเวลาตามภาพประมาณ ๒๐.๔๐ น.

[๓๒๕] เช่นกรณี นายมานพ ชาญช่างทอง ซึ่ง นปช. แถลงว่าเป็นการ์ดผู้ชมนุมกำลังนำอาวุธสงครามที่ยึดได้จากเจ้าหน้าที่ทหารจากบริเวณวงเวียนอนุสาวีย์ประชาธิปไตยและได้นำมามอบไว้ที่เวทีปราศรัย จากภาพที่ปรากฏนายมานพสวมผ้าคลุมหน้าและภาพอื่นๆที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ มีผู้ที่สวมผ้าคลุมหน้าอยู่ในพื้นที่ชุมนุมและอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุม

๑) ตลอดช่วงเวลาของการปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารใช้ปืนลูกซองกระสุนยางและกระสุนจริง และ ปลย. กระสุนจริงในการเข้าควบคุมพื้นที่และในการปิดล้อมพื้นที่บนถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ และถนนราชปรารภ – แยกมักกะสัน – ถนนรางน้ำ พบว่า มีการรวมตัวกันของผู้ชุมนุมนอกแนวปิดล้อมของเจ้าหน้าที่บนถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ และบนถนนราชปรารภ - สามเหลี่ยมดินแดง โดยผู้ชุมนุมพยายามที่จะทำลายการปิดล้อมและก่อกวนเจ้าหน้าที่ โดยการใช้สิ่งเทียมอาวุธ เช่น บั้งไฟ ประทัดยักษ์ หนังสติ๊ก และอาวุธประดิษฐ์ เช่น ระเบิดท่อพีวีซีข้างในบรรจุเศษวัสดุแหลมคม ระเบิดปิงปอง ระเบิดเพลิง และปืนพกสั้น ตอบโต้เจ้าหน้าที่ ตลอดจนเมื่อเจ้าหน้าที่ทหารเข้าควบคุมพื้นที่บนถนนราชดำริในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พบผู้ชุมนุมใช้สิ่งเทียมอาวุธและอาวุธประดิษฐ์ตอบโต้เจ้าหน้าที่ทหาร ทั้งยังสร้างสร้างแนวกำบังจากยางรถยนต์และจุดไฟเผาเพื่อให้มีควันปกคลุมอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่วันที่ ๑๔ – ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยให้เหตุผลว่าเพื่ออำพรางตัวจากการยิงของเจ้าหน้าที่ทหาร นอกจากนี้ยังมีการขนวัตถุอุปกรณ์จำนวนมาก เช่น ยางรถยนต์ สิ่งที่ใช้สำหรับประดิษฐ์เป็นอาวุธ ระเบิดปิงปอง ระเบิดเพลิง ระเบิดท่อพีวีซี มาให้ผู้ชุมนุมบริเวณถนนพระรามที่ ๔ และถนนราชปรารภ และยังพบว่าผู้ชุมนุมบางคนที่บริเวณแยกสามเหลี่ยมดินแดงทำร้ายและยึดอาวุธจากเจ้าหน้าที่ทหารในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ บางคนได้ทุบทำลายและเผาอาคารสถานที่ต่าง ๆ บริเวณนอกแนวปิดล้อม เช่น ร้านสะดวกซื้อ ธนาคาร การเผายางรถยนต์จนลุกลามไปติดอาคารข้างเคียง การเผาทำลายรถยนต์ และการเข็นรถน้ำมันออกมาบนถนนพระรามที่ ๔ พฤติการณ์ข้างต้นเป็นการก่อภยันตรายต่อสาธารณะและสร้างความหวาดกลัวเป็นอย่างยิ่งต่อสาธารณชน ทำให้หวั่นวิตกว่าจะเกิดความไม่ปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน เป็นสถานการณ์ที่เข้าสู่ภาวะจลาจลส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยสาธารณะ และไม่ใช่การชุมนุมโดยสงบ นอกจากนี้ มีข้อสังเกตว่า ผู้ชุมนุมบางคนสวมผ้าปกปิดใบหน้า มีการใช้วัสดุคลุมกล้องวงจรปิดเพื่อไม่ให้ถ่ายภาพได้ และมีการทุบทำลายหลอดไฟในบริเวณพื้นที่ชุมนุม[๓๒๖] ซึ่งพฤติการณ์ในลักษณะดังกล่าวเป็นการทำลายความไว้วางใจของสาธารณชนและเจ้าหน้าที่ ซึ่งโดยทางปฏิบัติทั่วไปแล้วจะนำมาสู่ความเชื่อของสาธารณชนและเจ้าหน้าที่ว่าผู้ชุมนุมจะใช้ความรุนแรง

๒) สาเหตุสำคัญอีกประการของความรุนแรงและการตอบโต้กันด้วยอาวุธระหว่างการปิดล้อมพื้นที่บริเวณถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ ถนนราชปรารภ-ดินแดง และระหว่างการกระชับพื้นบนถนนราชดำริ คือปฏิบัติการของคนชุดดำที่อาศัยเหตุการณ์ความวุ่นวายใช้อาวุธสงครามโจมตีเจ้าหน้าที่ทหาร และการที่เจ้าหน้าที่ทหารใช้อาวุธสงครามและกระสุนจริงในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากจะเป็นการสร้างความหวาดกลัวและเป็นอันตรายต่อผู้อยู่อาศัยและผู้ชุมนุม ยังเป็นการสร้างความโกรธแค้นในกลุ่มผู้ชุมนุมทำให้เกิดการตอบโต้เจ้าหน้าที่ทหารรุนแรงขึ้น และการโจมตีของคนชุดดำจากนอกแนวปิดล้อมของเจ้าหน้าที่ทหาร ประกอบกับควันจากการเผายางรถยนต์โดยผู้ชุมนุมทำให้เจ้าหน้าที่ทหารไม่สามารถตรวจการณ์ได้อย่างชัดเจน เป็นสถานการณ์ที่สร้างความวิตกกังวลและความเครียดให้เจ้าหน้าที่ทหาร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎการใช้กำลังและอาวุธดังจะได้กล่าวต่อไปในบทวิเคราะห์การควบคุมฝูงชน การใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าหน้าที่

๒.๕.๖ การยึดอาวุธจากเจ้าหน้าที่โดยผู้ชุมนุม

---

[๓๒๖] รายละเอียดปรากฏตามภาพเหตุการณ์ในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓, จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวและผู้สังเกตการณ์การชุมนุมและตามที่ปรากฏในรายงานเฉพาะกรณี

๒.๕.๖.๑ เหตุการณ์ยึดอาวุธจากเจ้าหน้าที่ตำรวจรัฐสภาเมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ และเหตุการณ์ยึดอาวุธซึ่งเก็บไว้บนรถของเจ้าหน้าที่ทหารในระหว่างเหตุการณ์ที่สถานที่ดาวเทียมไทยคม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๓

๒.๕.๖.๒ เหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๑๖.๐๐ น. ผู้ชุมนุมนำโดย นายยศวริศ ชูกล่อม (เจ๋ง ดอกจิก) ซึ่งเป็นแกนนำ นปช. คนหนึ่ง เข้ายึดอาวุธของเจ้าหน้าที่ทหาร เป็นปืนลูกซอง ๓๕ กระบอก พร้อมกระสุนยาง ๑,๑๕๒ นัด ปลย. ชนิดทราโว จำนวน ๑๒ กระบอก พร้อมกระสุนจริง ๗๐๐ นัด และยุทโธปกรณ์อื่นๆ อีกจำนวนหนึ่ง บนสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า พบว่าอาวุธดังกล่าวทั้งหมดทางราชการยังไม่ได้รับคืน นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ชุมนุมได้ยึดอาวุธของทหารซึ่งอยู่บริเวณถนนรอบทำเนียบรัฐบาล ถนนดินสอ และวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เป็น ปลย. ๑ กระบอก ปลย. ชนิดเอ็ม ๑๖ จำนวน ๙ กระบอก และชนิดทราโว ๑๓ กระบอก ปืนลูกซอง ๑๑ กระบอก และปืนพกสั้นขนาด .๔๕ จำนวน ๑ กระบอก และยุทโธปกรณ์อื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่ง ปรากฏว่าอาวุธทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น ทางราชการได้รับปืนคืนมาเพียง ๓ กระบอก คือ ปลย. ชนิดเอ็ม ๑๖ จำนวน ๑ กระบอก ยึดคืนได้เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๓ จากการตรวจค้นโรงแรมเอสซีปาร์คในวันที่ไปจับนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง และ ปลย. ชนิดทราโว ๑ กระบอกยึดได้พร้อมกับการจับกุม นายเมธี อมรวุฒิกุล เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ และอีกกระบอก พร้อมกระสุนจำนวนมาก ยึดคืนได้เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓ จากการตรวจค้นโรงแรมสวัสดีหลังสวนอินท์ใกล้สี่แยกราชประสงค์ ซึ่งเชื่อว่าเป็นที่พักของแกนนำ นปช. บางคน

๒.๕.๖.๓ เหตุการณ์รุมทำร้ายและยึดอาวุธจากเจ้าหน้าที่ทหารบริเวณแยกสามเหลี่ยมดินแดงในวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๓ โดยได้ยึดอาวุธ ปลย. ชนิดเอ็ม ๑๖ จำนวน ๒ กระบอก ต่อมาอาวุธดังกล่าว ๑ กระบอก ถูกตรวจยึดได้โดยเจ้าหน้าที่จากบริเวณวัดปทุมวนารามในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๒.๕.๖.๔ นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการวางระเบิดแสวงเครื่องไว้ตามแนวกีดขวางของพื้นที่ชุมนุม และภายหลังเหตุการณ์ตรวจพบอาวุธประดิษฐ์ อาวุธพาณิชย์ อาวุธสงครามจำนวนมากในพื้นที่ชุมนุม ทั้งมีการปรากฏตัวและการปฏิบัติการของคนชุดดำทั้งในพื้นที่ชุมนุมและพื้นที่ใกล้เคียงดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

๒.๕.๗ พฤติกรรมคุกคามหน่วยแพทย์พยาบาลและสื่อมวลชน

๒.๕.๗.๑ เหตุการณ์ในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. นายพายัพ ปั้นเกตุ หนึ่งในแกนนำ นปช. ได้นำการ์ด นปช. และผู้ชุมนุมจำนวนประมาณ ๕๐๐ คนไปปิดล้อมหน้าประตูโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และเข้าไปตรวจค้นในโรงพยาบาลฯ โดยให้เหตุผลว่ามีทหารแอบซ่อนอยู่บนอาคารโรงพยาบาลฯ เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความตื่นตระหนกและความตึงเครียดให้แก่ผู้ป่วย ญาติ และบุคลากรของโรงพยาบาลเป็นอย่างมาก จนต้องเร่งขนย้ายผู้ป่วยไปที่อื่น จน นปช. ออกมาแถลงข่าวขอโทษต่อการกระทำดังกล่าว ซึ่งการออกมาแถลงข่าวขอโทษ ถือเป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่า พฤติการณ์ดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับและขัดต่อแนวทางการชุมนุมที่ต้องการดำเนินไปอย่างสันติ ในขณะที่ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ยังคงชุมนุมโดยสงบ และมิได้เข้าร่วมในการกระทำดังกล่าว กรณีเช่นนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้จัดการชุมนุมที่ต้องดูแลให้การชุมนุมดำเนินไปโดยสงบ หากสงสัยว่ามีบุคคลผู้ไม่ประสงค์ดีที่อาจเข้ามาสร้างความรุนแรงอันจะเป็นการทำลายความสงบของการชุมนุมหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ชุมนุม แกนนำซึ่งเป็นผู้จัดการชุมนุมและผู้เข้าร่วมชุมนุมต้องให้ความร่วมมือกับ

เจ้าหน้าที่รัฐในการยับยั้งการกระทำดังกล่าว ไม่ใช่ดำเนินการเสียเองเช่นในกรณีนี้อันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

๒.๕.๗.๒ ผู้ชุมนุมและการ์ดผู้ชุมนุมบางคนมีพฤติกรรมคุกคามผู้สื่อข่าว เช่น เหตุการณ์วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๓ มีการปราศรัยบนเวทีโจมตีการทำงานของสื่อมวลชนว่าสื่อมวลชนไทยเสนอข่าวบิดเบือน รับใช้อำมาตย์ และให้ออกไปจากพื้นที่ชุมนุม การ์ดผู้ชุมนุมบางคนมีพฤติกรรมคุกคามสื่อมวลชน และยังเกิดเหตุการณ์ทุบทำลายกระจกรถถ่ายทอดสดของสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สื่อมวลชนหลายสำนักเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ต่อมา ในเย็นวันเดียวกัน นายวีระ มุสิกพงษ์ ปราศรัยชี้แจงและเรียกร้องให้ผู้ชุมนุมอำนวยความสะดวกกับสื่อมวลชน[๓๒๗] การแถลงข่าวเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๓ ข่มขู่ว่าจะบุกเข้าไปในสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ เพราะนำเสนอข่าวใส่ร้ายผู้ชุมนุม และการแถลงข่าวท้าให้สื่อมวลชนตามไปตรวจค้นโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มีการคุกคาม และเพ่งเล็งต่อการตั้งคำถามของนักข่าวรายหนึ่งระหว่างการแถลงข่าวในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๓ และเหตุการณ์ผู้ชุมนุมล้อมรถข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๓ ที่บริเวณสวนลุมพินีเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เหตุการณ์คุกคามสื่อมวลชนที่ทำข่าวอยู่ในวัดปทุมวนารามเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓[๓๒๘] และการไล่นักข่าวออกจากพื้นที่สามเหลี่ยมดินแดงเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ นอกจากนี้ เหตุการณ์อื่น ๆ ที่ทำให้ผู้สื่อข่าวภาคสนามเกิดความกังวลใจ คือ กรณีการ์ดผู้ชุมนุมให้สื่อมวลชนที่ทำข่าวการชุมนุมลงทะเบียนรับปลอกแขนที่มีข้อความ “ยุบสภา” เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน หรือในการแถลงข่าวของ นปช. ที่มีการต่อสายไปยังเครื่องขยายเสียงบนเวทีทำให้สื่อมวลชนถูกเพ่งเล็งในการถามคำถามระหว่างการแถลงข่าว ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเป็นอิสระ และเกิดความหวั่นเกรงว่าอาจเกิดความปลอดภัย[๓๒๙] นอกจากนี้ผู้ชุมนุมบางรายบุกเข้าไปและเผาอาคารสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ ซึ่งในขณะนั้นมีพนักงานอยู่ในอาคารถึง ๒๐๐ คน และเผาสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ ขอนแก่น เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ทั้งนี้ สาเหตุประการหนึ่งของพฤติกรรมดังกล่าว คือ ผู้ชุมนุมเห็นว่าสื่อปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นกลาง โดยผู้ชุมนุมจำนวนมากมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการปราศรัยบนเวทีซึ่งมีการโจมตีสื่อไทยหลายสำนัก ทั้งโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ อันเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง เป็นการเร้าอารมณ์ให้ผู้ชุมนุมบางคนมีพฤติกรรมที่เป็นการคุกคามสื่อ กรณีเช่นนี้แกนนำซึ่งเป็นผู้จัดการชุมนุมมีหน้าที่ต้องป้องปรามการกระทำดังกล่าวเพื่อให้สื่อสามารถทำงานได้อย่างเป็นอิสระโดยไม่ถูกคุกคามหรือแทรกแซงเหตุการณ์

---

[๓๒๗] อ้างอิงจาก http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2280:---2553&catid=24:media-center-surveillance-threats&Itemid=24 ๓๐ กันยายน ๒๕๕๓ สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕

[๓๒๘] อ้างอิงจาก แถลงการณ์ร่วมองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน เรื่อง ขอเรียกร้องให้แกนนำผู้ชุมนุมดูแลสวัสดิภาพและความปลอดภัยให้กับผู้สื่อข่าว, สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ,http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=1647:2010-05-18-11-25-44&catid=24:media-center-surveillance-threats&Itemid=24 ๓๐ กันยายน ๒๕๕๓

[๓๒๙] อ้างอิงจาก รายงานสถานการณ์สื่อ กุมภาพันธ์ – กันยายน ๒๕๕๓,สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=2280:---2553catid=24:media-center-surveillance-threats&Itemid=24 และข้อมูลจากการประชุม Focus Group เรื่องเสรีภาพสื่อเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕

๒.๕.๘ พฤติการณ์การทำลายทรัพย์สินของราชการและเอกชน

๒.๕.๘.๑ เหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ผู้ชุมนุมทำลายยุทโธปกรณ์และยานพาหนะของเจ้าหน้าที่ทหาร โดยการเผาทำลายและถอดชิ้นส่วนทั้งรถสายพานลำเลียงและรถบรรทุกที่อยู่บนสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าและที่อยู่บนถนนดินสอในเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

๒.๕.๘.๒ เหตุการณ์ทำลายทรัพย์สินและเอกสารของราชการในหลายเหตุการณ์ เช่น การเผาทำลายรถประจำทางบนถนนวิทยุ การเผาทำลายรถของเจ้าหน้าที่ทหารบนถนนราชปรารภ-สามเหลี่ยมดินแดง การทุบทำลายและเผาอาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น ร้านค้า ร้านสะดวกซื้อ ธนาคาร บนถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ และถนนราชปรารภ – ดินแดง ระหว่างวันที่ ๑๔ ถึง ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๒.๕.๙ การชุมนุมของ นปช. เป็นการชุมนุมขนาดใหญ่และเป็นการชุมนุมที่ยาวนานซึ่งส่งผลกระทบต่อสาธาณะอย่างมาก

๒.๕.๙.๑ นปช. เริ่มการชุมนุมที่กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๓ และเริ่มชุมนุมที่แยกราชประสงค์ในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๓ คู่ขนานไปกับการชุมนุมที่ถนนราชดำเนินโดยมีพื้นที่การชุมนุมดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๔.๑ โดยการชุมนุมที่แยกราชประสงค์เป็นการยกระดับความเข้มข้นของการชุมนุมเพื่อกดดันรัฐบาลให้ยุบสภาโดยเร็ว เนื่องจาก พื้นที่บริเวณแยกราชประสงค์ ถนนพระราม ๑ และถนนราชดำริ เป็นย่านเศรษฐกิจสำคัญ ประกอบไปด้วยห้างสรรพสินค้า ผู้ค้ารายใหญ่ รายย่อย และมีประชาชนทำมาหาเลี้ยงชีพอยู่ในบริเวณดังกล่าวเป็นจำนวนมาก เดิม นปช. เริ่มการชุมนุมที่แยกราชประสงค์เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๓ โดยประกาศจะชุมนุมอยู่ ๓ วัน แต่ในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๓ นปช. ประกาศปักหลักการชุมนุมที่แยกราชประสงค์จนกว่ารัฐบาลจะประกาศยุบสภา การปักหลักชุมนุมและยึดพื้นที่จราจรแยกราชประสงค์ ถนนพระรามที่ ๑ และถนนราชดำริ เป็นเวลานาน โดยไม่มีกำหนดว่าจะยุติลงเมื่อใด ไม่เพียงแต่สร้างภาระความเดือดร้อนแก่สาธารณชนที่ต้องสัญจรไปมา แต่ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เป็นมูลค่าถึง ๑๑,๒๗๕ ล้านบาท และมีผู้ประกอบการได้รับผลกระทบถึง ๒,๐๘๘ ราย[๓๓๐] ในจำนวนนี้มีทั้งผู้ประกอบการรายใหญ่ เช่น โรงแรม ศูนย์การค้า และผู้ประกอบการย่อยกว่าพันราย นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อการทำมาหาได้ของลูกจ้างรายวัน แผงค้า และผู้ค้ารายย่อยจำนวนมากที่ต้องขาดรายได้ในแต่ละวัน และยังส่งผลกระทบต่อพนักงานหลายหมื่นคน ประชาชนทั่วไปผู้อยู่อาศัยในชุมชนย่านราชประสงค์ และบริเวณใกล้เคียง เช่น ผู้อยู่อาศัย พนักงาน ผู้ประกอบการ และผู้ค้าบนถนนสีลม รวมทั้งสถานทูตประเทศต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบอย่างมากต่อการจราจร ไม่เพียงแต่บนถนนพระรามที่ ๑ และถนนราชดำริที่มีการชุมนุม แต่ยังส่งผลกระทบถึงการจราจรในเส้นทางต่อเนื่อง เช่น ถนน

[๓๓๐] นายกผู้ประกอบการราชประสงค์ ชี้สูญ ๓ หมื่นล้าน เร่งแผนฟื้นฟูดึงคนไทย-เทศ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1274802089&grpid=03

พระรามที่ ๔ ถนนวิทยุ ถนนสุขุมวิท ถนนสีลม ถนนสาทร ถนนเพชรบุรี และถนนพหลโยธิน องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก.) ต้องประกาศยุติการเดินรถประจำทางหลายสายใน ๑๗ เส้นทาง[๓๓๑]

๒.๕.๙.๒ ต่อประเด็นดังกล่าวนี้ ศาลแพ่งมีคำวินิจฉัยตามคดีหมายเลขดำที่ ร.๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๓ ว่าการชุมนุมที่แยกราชประสงค์ “เป็นการปิดกั้นกีดขวางการใช้เส้นทางคมนาคมและการใช้ยานพาหนะของประชาชนโดยทั่วไป ส่งผลกระทบต่อธุรกิจสำคัญ เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตปกติสุขของประชาชน เป็นการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางของประชาชนที่ใช้เส้นทางสาธารณะ สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมเกินกว่าขอบเขตที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๖๓ อันเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย” และคำวินิจฉัยในคดีหมายเลขดำที่ ๑๔๓๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ ว่า “การชุมนุมในที่สาธารณะบริเวณสี่แยกราชประสงค์ ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ถนนราชดำริถึงแยกศาลาแดง และถนนพระราม ๑ ถึงห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน อันเป็นการปิดกั้นกีดขวางการใช้เส้นทางคมนาคม และการใช้ยานพาหนะของประชาชนโดยทั่วไป ย่อมส่งผลกระทบต่อธุรกิจสำคัญ เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตปกติสุขของประชาชน เป็นการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางและสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จึงมีเหตุจำเป็นที่จำเลยทั้งสอง (นายกรัฐมนตรีและรองนายกรัฐมนตรี) ต้องใช้มาตรการขอคืนพื้นที่หรือที่โจทก์เรียกว่าเป็นการสลายการชุมนุมได้ ทั้งนี้เพื่อให้สังคมกลับสู่สภาวะปกติและเกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชน” โดยหากจะมีการสลายการชุมนุมให้ดำเนินการเท่าที่จำเป็น โดยคำนึงถึงความเหมาะสม มีลำดับขั้นตอนตามหลักสากล[๓๓๒]

๒.๕.๙.๓ นอกจากนี้พฤติกรรมของการชุมนุมที่ผู้ชุมนุมบุกและเคลื่อนขบวน เช่นขบวนรถจักรยานยนต์จำนวนมาก ไปตามสถานที่ต่างๆ ตรวจค้นอาคารสถานที่และรถยนต์ทั้งรถยนต์ส่วนตัวและรถยนต์สาธารณะ และความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากผู้ชุมนุมบางกลุ่มโดยที่แกนนำในการชุมนุมไม่ได้ห้ามปราม แต่กลับปราศรัยในทำนองยั่วยุและส่งเสริม ได้สร้างความรู้สึกหวาดกลัว และความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและความเป็นส่วนตัวในเคหสถานในหมู่ประชาชนเป็นอย่างมาก

๒.๖. การใช้กำลังและอาวุธในการควบคุมฝูงชนและการสลายการชุมนุม

๒.๖.๑ ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) มีคำสั่งปฏิบัติการที่ ๑/๕๓ ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ กำหนดวิธีการปฏิบัติการควบคุมฝูงชน ดังนี้ ๑) กระทำจากเบาไปหาหนัก พอสมควรแก่เหตุ มีการแจ้งเตือนก่อน ๒) ต้องเป็นไปตามหลักสากล หลักแห่งการเคารพสิทธิมนุษยชน เคารพและคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ๓) ต้องอดทนอดกลั้นอย่างถึงที่สุด ไม่ใช้ความรุนแรงที่อาจจะนำไปสู่การสูญเสียชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน ๔) ให้พึงระลึกอยู่เสมอว่าผู้ชุมนุมคือคนไทยด้วยกัน[๓๓๓] โดยได้กำหนดกฎการใช้กำลังเป็นเอกสารผนวกประกอบคำสั่งปฏิบัติการที่ ๑/๕๓ ลงวันที่

---

[๓๓๑] ขสมก.หยุดเดินรถ๑๗เส้นทาง-เรือแสนแสบไม่เพิ่มเที่ยว, กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, ๓ เมษายน ๒๕๕๓ http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/politics/20100403/108546/ขสมก.หยุดเดินรถ๑๗ เส้นทาง-เรือแสนแสบไม่เพิ่มเที่ยว.html

[๓๓๒] คำสั่งคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวฉุกเฉิน คดีหมายเลขดำที่ ๑๔๓๓/๒๕๕๓

[๓๓๓] เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๗๘

๗ เมษายน โดย ศอฉ. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติการเป็นแนวทางให้ทุกหน่วยยึดถือ นำไปใช้ในการปฏิบัติภารกิจการรักษาความสงบเรียบร้อยอย่างเคร่งครัดดังนี้

๑. ความมุ่งหมาย ๑) เพื่อเป็นแนวทางการใช้กำลังในการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้บรรลุภารกิจที่ได้รับมอบหมายภายใต้กรอบของกฎหมายเป็นไปตามหลักสากลและสอดคล้องกับแนวทางของนานาอารยประเทศ ๒) เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปด้วยความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ๓) เพื่อป้องกันการใช้กำลังหรือการปฏิบัติการที่เกินกว่าเหตุและป้องกันหรือหลีกเลี่ยงการสูญเสียที่จะเกิดแก่เจ้าหน้าที่ ๔) เพื่อป้องกันมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของพลเรือนเกินความจำเป็นอันเนื่องมาจากการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่

๒. ขั้นตอนในการใช้อาวุธ และเครื่องมือไว้ตามผนวก ค ข้อ ๒ ดังนี้ ๑) การเจรจากับกลุ่มแกนนำและขอความร่วมมือให้ชุมนุมโดยสงบไม่กระทำผิดกฎหมาย ๒) หากไม่ยินยอมให้ประชาสัมพันธ์ แจ้งด้วยเครื่องเสียง ๓) เมื่อมีการชุมนุมโดยไม่สงบให้ใช้มาตรการกดดันจากเบาไปหาหนัก ตามขั้นตอนดังนี้

๒.๓.๑ จัดรูปขบวนเจ้าหน้าที่ประกอบอุปกรณ์โล่ และ กระบอง เพื่อแสดงกำลัง

๒.๓.๒ แจ้งเตือนผู้ชุมนุม ทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ว่าจะมีการใช้กำลัง

๒.๓.๓ การใช้โล่

๒.๓.๔ การใช้น้ำฉีด/ใช้คลื่นเสียง

๒.๓.๕ การใช้แก๊สน้ำตา

๒.๓.๖ การใช้กระบอง

๒.๓.๗ การใช้กระสุนยางที่ยิงจากปืนลูกซอง

นอกจากนั้นยังระบุวิธีการที่เหมาะสม จุดตัดสินใจ และข้อห้ามไว้ชัดเจน เช่น ห้ามไม่ให้ใช้โล่ทุบตี หรือ ใช้สันโล่ผลักดันผู้ชุมนุม การฉีดน้ำให้ฉีดลงพื้นด้านหน้าผู้ชุมนุมก่อนเป็นการเตือน ให้ฉีดน้ำใส่บริเวณร่างกายส่วนล่าง ไม่ฉีดไปโดยอวัยวะที่บอบบาง เช่น ดวงตาและศีรษะ การใช้แก๊สน้ำตาให้ใช้ชนิดขว้างให้ตกห่างจากฝูงชนในระยะเหมาะสมไม่ให้โดนตัวบุคคล การใช้กระบองต้องไม่ตีบริเวณศีรษะ ต้นคอ ใบหน้า การยิงกระสุนยางจะยิงก็ต่อเมื่อ ผู้ชุมนุมมีท่าทีคุกคามต่อชีวิตเจ้าหน้าที่หรือประชาชน ให้ยิงส่วนล่างของร่างกาย ไม่ยิงในระยะใกล้กว่า ๒๐ เมตร และมีคำแนะนำให้เพิ่มความระมัดระวังต้องไม่ทำให้ผู้หญิง เด็ก คนชรา ได้รับบาดเจ็บ ในกรณีที่พบเห็นผู้บาดเจ็บต้องทำการปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บและส่งไปรักษาพยาบาลทันที ทั้งนี้ ในกฎการใช้กำลังได้ระบุผู้มีอำนาจสั่งการปฏิบัติตามขั้นตอนไว้เป็นการชัดเจนแน่นอน เช่น การกดดันจากเบาไปหาหนัก ๗ ขั้นตอน อยู่ในอำนาจการสั่งการของ ผบ.เหตุการณ์พื้นที่ ส่วนขั้นตอนในการใช้แก๊สน้ำตา การใช้กระบอง การใช้กระสุนยาง จะต้องได้รับอนุมัติจาก ผอ.ศอฉ. ทุกครั้ง”[๓๓๔]

๒.๖.๒ นอกจากนี้ ศอฉ. ยังได้กำหนดมาตรการเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการใช้กำลังไว้ ๗ ข้อ คือ ๑) การชี้แจงทำความเข้าใจ ๒) แสดงกำลังให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่มีความพร้อม ๓) ผลักดันด้วยโล่ ๔) การใช้น้ำฉีด ๕) การใช้เครื่องขยายเสียง ๖) การใช้แก๊สน้ำตา กระบอง ๗) การยิงกระสุนยางจากปืนลูกซอง และเมื่อมีเหตุอันจะต้องใช้กระสุนจริง ศอฉ. ก็มีเกณฑ์การใช้กระสุนซึ่ง

[๓๓๔] เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๗๘ – ๘๐

กำหนดให้กระทำใน ๓ กรณีคือ ๑) การยิงข่มขวัญขึ้นฟ้า ๒) ยิงต่อเป้าหมายเมื่อสามารถตรวจสอบได้ว่ามีกลุ่มก่อการร้ายหรือกลุ่มผู้ชุมนุมคนหนึ่งคนใดถืออาวุธร้ายแรง อาวุธสงคราม ลูกระเบิดที่จะสามารถทำร้ายเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และประชาชนผู้บริสุทธิ์ และ ๓) การยิงเพื่อป้องกันชีวิตของเจ้าหน้าที่เมื่อจะถูกทำร้ายถึงแก่ชีวิตและไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้ อย่างไรก็ตามการใช้ปืนของเจ้าหน้าที่ได้กำหนดอย่างชัดเจนว่าจะต้องยิงทีละนัด จะไม่มีการยิงเป็นชุดหรือยิงแบบอัตโนมัติโดยเด็ดขาด และจะไม่มีการใช้อาวุธที่ร้ายแรงกว่าอาวุธประจำกายนอกไปจากที่กำหนด[๓๓๕]

๒.๖.๓ สำหรับการปฏิบัติการในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ชี้แจงว่าการใช้อาวุธ “ในขั้นที่ ๑ จะเป็นการแจ้งเตือนด้วยวาจาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายเป็นจำนวน ๓ ครั้ง เพื่อให้ผู้ก่อเหตุหยุดการกระทำดังกล่าว สำหรับขั้นที่ ๒ เป็นการยิงเตือนขึ้นฟ้าหรือในทิศทางที่ปลอดภัย และขั้นที่ ๓ จะใช้อาวุธตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายและสมควรแก่เหตุตามหลักสากล โดยเป็นการยิงที่ไม่มุ่งประสงค์ให้ผู้ก่อเหตุเป็นอันตรายถึงชีวิต ทั้งนี้เจ้าหน้าที่สามารถข้ามขั้นตอนการปฏิบัติได้ หากประสบภัยคุกคามและภยันตรายที่ใกล้จะมาถึงและเป็นอันตรายต่อชีวิตตนเองและประชาชนผู้บริสุทธิ์” โดยติดอาวุธกองร้อยละประมาณ ๑๐ กระบอก[๓๓๖] ต่อมาคำสั่งเพิ่มเติมสำหรับวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ หลังเวลา ๒๐.๓๐ น. ให้เจ้าหน้าที่ทหารใช้อุปกรณ์ควบคุมฝูงชนตามขั้นตอนและใช้อาวุธเฉพาะในกรณีที่จำเป็นเพื่อป้องกันตนเองและประชาชน โดยมีหลักการดังนี้ “๔.๓.๑) ใช้อาวุธทำการยิงเมื่อปรากฏภัยคุกคามชัดเจน หรือกลุ่มติดอาวุธที่มีทีท่าคุกคามต่อชีวิตของเจ้าหน้าที่หรือประชาชนผู้บริสุทธิ์ ๔.๓.๒) การใช้อาวุธ ให้ดำเนินการโดยสมควรแก่เหตุ และไม่มุ่งประสงค์ต่อชีวิตของเป้าหมาย ดังนั้นจึงให้เล็งส่วนล่างของร่างกาย (ตั้งแต่เข่าลงมา) ยับยั้งการกระทำของกลุ่มติดอาวุธ ซึ่งมีท่าทีคุกคามต่อชีวิตของเจ้าหน้าที่ และประชาชนผู้บริสุทธิ์ รวมทั้ง ห้ามใช้อาวุธต่อกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หญิงและเด็ก”[๓๓๗]

๒.๖.๔ การปรับเปลี่ยนนโยบายของ ศอฉ. หลังเหตุการณ์ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ภายหลังจากการปรากฏตัวของชายชุดดำและความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเจ้าหน้าที่ทหาร ศอฉ. จึงปรับเปลี่ยนนโยบายโดยมีสาระสำคัญดังนี้

๒.๖.๔.๑ ในวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๓ ศอฉ. มีคำสั่งจากรองนรม./ ผอ. ศอฉ./ ผู้กำกับการปฏิบัติงาน ถึงผู้รับปฏิบัติว่า “จึงให้หน่วยพิจารณาใช้ปืนลูกซอง ซึ่งเป็นอาวุธที่ไม่ร้ายแรงและสามารถควบคุมการยิงได้ ในการป้องกันตนเองของเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้บริสุทธิ์” เนื่องจาก “มีกลุ่มติดอาวุธแฝงตัวเข้ามาในที่ชุมนุม” โดยกำหนดหลักเกณฑ์การใช้การใช้อาวุธดังนี้ “๑) ใช้อาวุธทำการยิงเมื่อปรากฏภัยคุกคาม หรือกลุ่มติดอาวุธที่มีท่าทีคุกคามต่อชีวิตของเจ้าหน้าที่หรือประชาชนผู้บริสุทธิ์ ๒) ให้ใช้อาวุธต่อเป้าหมายตามข้อ ๒.๒ ในระยะ ๓๐-๕๐ เมตร ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมวิถีกระสุนและควบคุมความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ให้สมควรแก่เหตุและห้ามใช้อาวุธต่อเป้าหมายที่เป็นผู้หญิงและเด็ก ๓) การใช้อาวุธให้ดำเนินการโดยไม่มุ่งประสงค์ต่อชีวิตของเป้าหมาย ดังนั้นจึงให้เล็งส่วนล่างของร่างกาย (ตั้งแต่เข่าลงมา) เพื่อระงับ ยับยั้ง การกระทำของกลุ่มติดอาวุธซึ่งมีท่าทีคุกคามต่อชีวิตของเจ้าหน้าที่หรือประชาชนผู้บริสุทธิ์”[๓๓๘]

---

[๓๓๕] เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๑๗๖

[๓๓๖] เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๙๐

[๓๓๗] เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๑๑๒

[๓๓๘] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๕๗.๔๕/๘๕ ลงวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๓

๒.๖.๔.๒ รักษาระยะห่างระหว่างแนวการวางกำลังของเจ้าหน้าที่และกลุ่มผู้ชุมนุมอย่างน้อย ๑๕๐ เมตรในขั้นต้น และวางแนวเครื่องกีดขวางเพื่อป้องกันการเผชิญหน้าโดยตรง หากมีผู้กีดขวางให้ทำตาม คำสั่งศอฉ. ที่ ๑/๕๓ และให้ใช้เสื้อเกราะและมีที่กำบังป้องกัน[๓๓๙]

๒.๖.๔.๓ “สำหรับการป้องกันกลุ่มติดอาวุธใช้อาวุธระยะไกล/อาวุธวิถีโค้ง ยิงเข้าใส่เจ้าหน้าที่หรือยิงเข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุมและป้ายความผิดให้เจ้าหน้าที่ ให้จัดกำลังเข้าควบคุมที่สูงข่มโดยรอบ เพื่อเฝ้าตรวจ/แจ้งเตือน และระงับ ยับยั้ง การกระทำดังกล่าว”[๓๔๐]

๒.๖.๔.๔ คำสั่งที่ กห ๐๔๕๗.๔๕/๘๕ กำหนดให้กองทัพภาค ๑ และกองกำลังรักษาความสงบ กองทัพภาค ๑ ตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด จุดเฝ้าระวังบนทางด่วน ทางพิเศษร่วมกับตำรวจ โดยให้กองกำลังตำรวจ “พิจารณาจัดกำลังร่วมปฏิบัติหน้าที่กับ ทภ. ๑/ กกล. รส. ทภ. ๑ ตามข้อ ๒.๒.๑ เมื่อได้รับการประสาน”[๓๔๑] และ “กำลังพลทุกนายสามารถใช้ ปลย. หรือ ปพ. ในการป้องกันตนเองหรือตอบโต้กลุ่มคนร้ายได้ โดยยึดแนวทางการใช้อาวุธตามที่ ศอฉ. ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ให้กำลังพลทุกนายสวมเสื้อเกราะ และมีที่กำบังสำหรับการป้องกันตนเอง ”[๓๔๒]

๒.๖.๔.๕ คำสั่งที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๘๖ ระบุให้ “๒.๑ จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจ ร่วมกับกองกำลังทหาร...ในการเฝ้าตรวจพื้นที่สูงข่มทุกจุด (กำลังตำรวจจุดละหนึ่งหมู่) โดยรอบ บก. ศอฉ. ในรัศมีประมาณ ๔๐๐ เมตร เพื่อป้องกันกลุ่มคนร้ายใช้อาวุธระยะไกล/ อาวุธวิถีโค้งยิงเข้าใส่ บก. ศอฉ. ทั้งนี้ให้พร้อมปฏิบัติตั้งแต่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๓ เวลา ๐๖.๐๐ น. เป็นต้นไป”[๓๔๓]

๒.๖.๔.๖ คำสั่งที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๑๑๓ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๓ ระบุให้ มีการตั้งด่านตรวจหลัก/ด่านตรวจเข้มแข็ง ในพื้นที่ที่ศอฉ.กำหนด ทั้งนี้ “๒.๑.๓ ให้จัดเตรียมอุปกรณ์ควบคุมฝูงชน ตามขั้นตอนของกฎการใช้กำลัง ได้แก่ แก๊สน้ำตาแบบขว้างและรถฉีดน้ำให้พร้อมใช้งาน ณ บริเวณด่านตรวจ ๒.๑.๔ ให้กำลังพลทุกนาย ที่ปฏิบัติหน้าที่บริเวณด่านตรวจพกพาอาวุธประจำกายพร้อมกระสุนที่เพียงพอต่อการป้องกันตนเอง และการระวังป้องกันที่ด่านตรวจ ”[๓๔๔]

๒.๖.๔.๗ ข้อยกเว้นการปฏิบัติตามขั้นตอนการใช้กำลัง ได้แก่ ในการรักษาความปลอดภัยสถานที่สำคัญและ/หรือด่านตรวจเข้มแข็ง ให้กำหนดแนวห้ามผ่านเด็ดขาดและทำเครื่องหมายให้ผู้ชุมนุมทราบ “การใช้อาวุธสามารถดำเนินการได้ทันทีในกรณีที่จำเป็นเมื่อมีการบุกรุกแนวห้ามผ่านเด็ดขาดที่กำหนดไว้”[๓๔๕] โดยกำหนดให้มีการเตือนด้วยวาจาเพื่อให้ผู้ก่อเหตุหยุดการกระทำดังกล่าว ยกเว้นเจ้าหน้าที่ถูกลอบยิงหรือถูกลอบทำร้ายด้วยอาวุธก่อน ให้ใช้อาวุธโต้ตอบ/

---

[๓๓๙] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๕๗.๔๕/๘๕ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ, หน้า ๑๒๐-๑๒๑

[๓๔๐] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๕๗.๔๕/๖๓ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๓

[๓๔๑] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๕๗.๔๕/๘๕ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ, หน้า ๑๒๐-๑๒๑ อย่างไรก็ตาม คอป. ไม่ได้รับข้อมูลในรายละเอียดว่าได้มีการวางกำลังไว้บนที่สูงข่มในจุดใดบ้าง แต่จากการตรวจสอบพบว่ามีการวางกำลังบริเวณสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสศาลาแดง สถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ ชั้นสองของสนามมวยลุมพินี สะพานลอยคนข้ามบนถนนพระราม ๔ หน้าอาคารอื้อจื่อเหลียง อาคารชาญอิสระ และอาคารซีพีทาวเวอร์ เป็นต้น

[๓๔๒] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๕๗.๔๕/๘๕ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ, หน้า ๑๒๐-๑๒๑

[๓๔๓] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๕๗.๔๕/๘๕ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ, หน้า ๑๒๒

[๓๔๔] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๕๗.๔๕/๑๑๓ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ, หน้า ๑๒๔

[๓๔๕] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๕๗.๔๕/๑๑๓ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ, หน้า ๑๒๔

ป้องกันตนเองได้ทันที ต่อมาให้ยิงเตือนขึ้นฟ้าหรือในทิศทางที่ปลอดภัย ขั้นสุดท้ายจึงให้ใช้อาวุธตามความจำเป็นเพื่อป้องกันตนเองหรือผู้อื่นหรือทรัพย์สิน โดยสมควรแก่เหตุ[๓๔๖] ต่อมาใน คำสั่ง กห ๐๔๗๐๗.๔๕/๔๕ (สยก.)/๑๓๐ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ ได้เพิ่มคำสั่งโดยกำหนดแนวทางปฏิบัติเฉพาะเหตุการณ์ในกรณีผู้ชุมนุมพยายามที่จะบุกรุกเข้ามาในที่ตั้งหน่วยและสถานที่สำคัญที่ ศอฉ. กำหนด และได้เพิ่มเติมรายละเอียดปฏิบัติโดยให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้โล่และไม่พลองยาวเพื่อต้านทานผู้บุกรุก และเมื่อมีแนวโน้มจะต้านทานไม่อยู่ให้ใช้การฉีดน้ำและ/หรือคลื่นเสียงได้ แต่ถ้าผู้ชุมนุมยังสามารถปีนรั้ว/เครื่องกีดขวาง/ฝ่าแนวห้ามผ่านเด็ดขาดเข้ามาได้ หากผู้บุกรุกมีจำนวนน้อยและไม่มีอาวุธ ให้เข้าทำการจับกุม หากมีจำนวนมาก ให้ใช้แก๊สน้ำตา กระบอง กระสุนยาง และยิงเตือนตามลำดับ และเมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนแล้ว ผู้ชุมนุมยังคงบุกรุกเข้ามาจนอาจก่อให้เกิดอันตราย ให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้อาวุธตามสมควรแก่เหตุ โดยการใช้กระสุนจริงจากปืนลูกซอง และ ปลย. ตามลำดับ ทั้งนี้หากผู้บุกรุกมีอาวุธ เช่น มีด ปืน วัตถุระเบิด ฯลฯ และฝ่าแนวห้ามผ่านเด็ดขาดเข้ามาได้ เจ้าหน้าที่สามารถข้ามขั้นตอนการใช้แก๊สน้ำตา กระบอง หรือกระสุนยาง ไปสู่การใช้กระสุนจริงได้ โดยในการใช้อาวุธกระสุนจริง ทั้งสองกรณี ผู้มีอำนาจตกลงใจสั่งการ คือ ผบ.หน่วยที่รับผิดชอบสถานที่นั้นหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย[๓๔๗] ดังนั้น คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ทหารสามารถข้ามขั้นตอน และสามารถใช้กระสุนจริง “หากผู้บุกรุกมีอาวุธ เช่น มีด ปืน วัตถุระเบิด ฯลฯ และฝ่าแนวห้ามผ่านเด็ดขาดเข้ามาได้ให้เจ้าหน้าที่สามารถข้ามขั้นตอนการใช้แก๊สน้ำตา กระบอง หรือกระสุนยาง ไปสู่การใช้กระสุนจริงได้ โดยในการใช้อาวุธกระสุนจริงทั้งสองกรณี ผู้มีอำนาจตัดสินใจสั่งการคือผู้บัญชาการหน่วยที่รับผิดชอบสถานที่นั้นหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

๒.๖.๔.๘ ศอฉ. ออกคำสั่งที่ กห ๐๔๗๐๗.๔๕/๔๕ (สยก.)/๑๓๐ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ ให้เพิ่ม “เจ้าหน้าที่ทำการปฐมพยาบาลผู้ก่อเหตุตามหลักมนุษยธรรม ภายหลังจากที่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้แล้ว”[๓๔๘]

๒.๖.๔.๙ แนวทางปฏิบัติการเฉพาะกรณีตาม คำสั่ง กห ๐๔๗๐๗.๔๕/๔๕ (สยก.)/๑๓๐ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ ได้เพิ่มคำสั่งและแนวทางปฏิบัติในการใช้กำลังและอาวุธดังนี้

๑) พบผู้ต้องสงสัยที่ไม่ยอมให้ตรวจค้น/ จับกุมและกำลังหลบหนี ให้ทำการยิงเตือน, ติดตาม และสกัดจับ รวมทั้ง ใช้อาวุธตามหลักเกณฑ์การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายและสมควรแก่เหตุ

๒) พบความผิดซึ่งหน้าในลักษณะผู้ก่อเหตุเตรียมใช้อาวุธ /วัตถุระเบิด เจ้าหน้าที่สามารถใช้อาวุธประจำกายเล็งไปยังผู้ก่อเหตุได้ และถ้าผู้ก่อเหตุพยายามหลบหนีให้ใช้เทคนิคการต่อสู้ระยะประชิด, การยิงเตือน และการใช้อาวุธยิงในจุดที่ไม่สำคัญของร่างกาย เพื่อหยุดการเคลื่อนที่ของผู้ก่อเหตุตามลำดับ

๓) พบความผิดซึ่งหน้าในลักษณะผู้ก่อเหตุใช้อาวุธยิงใส่เจ้าหน้าที่ หรือใช้อาวุธ/วัตถุระเบิดต่อที่ตั้งหน่วยและสถานที่สำคัญที่ศอฉ. กำหนด “ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้อาวุธยิงผู้ก่อเหตุ เพื่อหยุดยั้งการปฏิบัติได้ แต่หากผู้ก่อเหตุอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุมจนอาจทำให้การใช้

---

[๓๔๖] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๕๗.๔๕/๑๑๓ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ, หน้า ๑๒๕

[๓๔๗] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๗๐๗.๔๕/๔๕ (สยก.)/๑๓๐ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ, หน้า ๑๓๑

[๓๔๘] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๗๐๗.๔๕/๔๕ (สยก.)/๑๓๐ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ, หน้า ๑๓๑

อาวุธของเจ้าหน้าที่ เป็นอันตรายต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ให้งดเว้นการปฏิบัติ ยกเว้นในกรณีที่หน่วยได้จัดเตรียมพลแม่นปืน (Marksmanship) ที่มีขีดความสามารถเพียงพอให้ทำการยิงเพื่อหยุดยั้งการก่อเหตุได้ นอกจากนี้ หากหน่วยพบเป้าหมายแต่ไม่สามารถทำการยิงได้ เช่น เป้าหมายหลบอยู่ในที่กำบัง ฯลฯ หน่วยสามารร้องขอการสนับสนุนพลซุ่มยิง (Sniper) จาก ศอฉ. ได้ " [๓๔๙]

๒.๖.๕ พบอุปกรณ์ควบคุมฝูงชนและอาวุธที่ใช้ในปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ ๑) อุปกรณ์ปราบจลาจลทั่วไป ได้แก่ โล่ กระบอง เครื่องป้องกันตัว แก๊สน้ำตา รถฉีดน้ำ เครื่องส่งคลื่นเสียงความถี่สูง L-RAD ๒) อุปกรณ์ปราบจลาจลจำพวกอาวุธ ได้แก่ ปืนลูกซองและกระสุนยาง กระสุนปืนลูกซองเบอร์ ๑๒ (ลูกเก้า) [๓๕๐] ๓) อาวุธประจำหน่วยสำหรับนายสิบและนายทหารสัญญาบัตร ได้แก่ ปลย.[๓๕๑] เช่น เอ็ม ๑๖ รุ่นต่างๆ ปืนเล็กกล ทาร์โว TAR ๒๑ ปืนเล็กกล เอ็ช เค ๓๓ ปืนคาร์บิน เอ็ม ๔ ทั้งหมดใช้กระสุนขนาด ๕.๕๖x ๔๕ มม. นาโต้ ปืนพกสั้น ๔) อาวุธประจำหน่วยสำหรับพลแม่นปืน (Marksmen)[๓๕๒] ได้แก่ ปลย. เอ็ม ๑๖ พร้อมกล้องเล็ง ๕) อาวุธอื่นๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศตรวจพบภาพถ่ายและภาพวีดิโอที่บันทึกระหว่างช่วงเหตุการณ์ความรุนแรง[๓๕๓] ได้แก่ ปืนซุ่มยิงชนิด SR-๒๕ ใช้กระสุนขนาด ๗.๖๒ x ๕๑ มม. นาโต้ ปลย. เอ็ม ๑ Garand ปลย. ซุ่มยิง SSG 3000 ใช้กระสุนขนาด ๗.๖๒ x ๕๑ มม. นาโต้[๓๕๔]

๒.๖.๖ ปรากฏการเบิกจ่ายเครื่องกระสุนเพื่อสนับสนุนปฏิบัติการของ ศอฉ. ดังนี้

---

[๓๔๙] คำสั่งที่ กห ๐๔๗๐๗.๔๕/๔๕ (สยก.)/๑๓๐ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ, หน้า ๑๓๑-๑๓๒

[๓๕๐] เอกสาร "การแบ่งประเภทอาวุธที่ใช้ในกองทัพบก" พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รอง ผบ.ทบ. มอบให้ คอป. เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๓, หน้า ๑, ๑๐ - ๑๑

[๓๕๑] เอกสาร "การแบ่งประเภทอาวุธที่ใช้ในกองทัพบก" พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รอง ผบ.ทบ. มอบให้ คอป. เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๓

[๓๕๒] เอกสาร "การแบ่งประเภทอาวุธที่ใช้ในกองทัพบก" พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รอบ ผบ.ทบ. มอบให้ คอป. เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๓ ประกอบกับ คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห. ๐๔๐๗.๔๕ (สยก.)/๑๓๐ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ หน้า ๑๓๒ ระบุอนุญาตให้มีการใช้พลแม่นปืนและพลซุ่มยิงในกรณีจำเป็นตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำสั่งดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

[๓๕๓] แหล่งที่มาของภาพทั้งจากสำนักข่าวไทย สำนักข่าวต่างประเทศ ผู้สื่อข่าว และบางภาพไม่ปรากฏแหล่งที่มาแต่เป็นภาพที่ได้รับการเผยแพร่อย่างแพร่หลายและถูกนำไปใช้โดยฝ่ายต่าง ๆ อ้างอิงจาก Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, Overview of the weapons sighted during the protests, เอกสารประกอบ FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012, และเอกสาร "การแบ่งประเภทอาวุธที่ใช้ในกองทัพบก" พล.อ.ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รอบ ผบ.ทบ. มอบให้ คอป. เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๓, หน้า ๙ ระบุว่ามีการใช้ปืนชนิด SR – ๒๕

[๓๕๔] Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, Overview of the weapons sighted during the protests, เอกสารประกอบ FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012

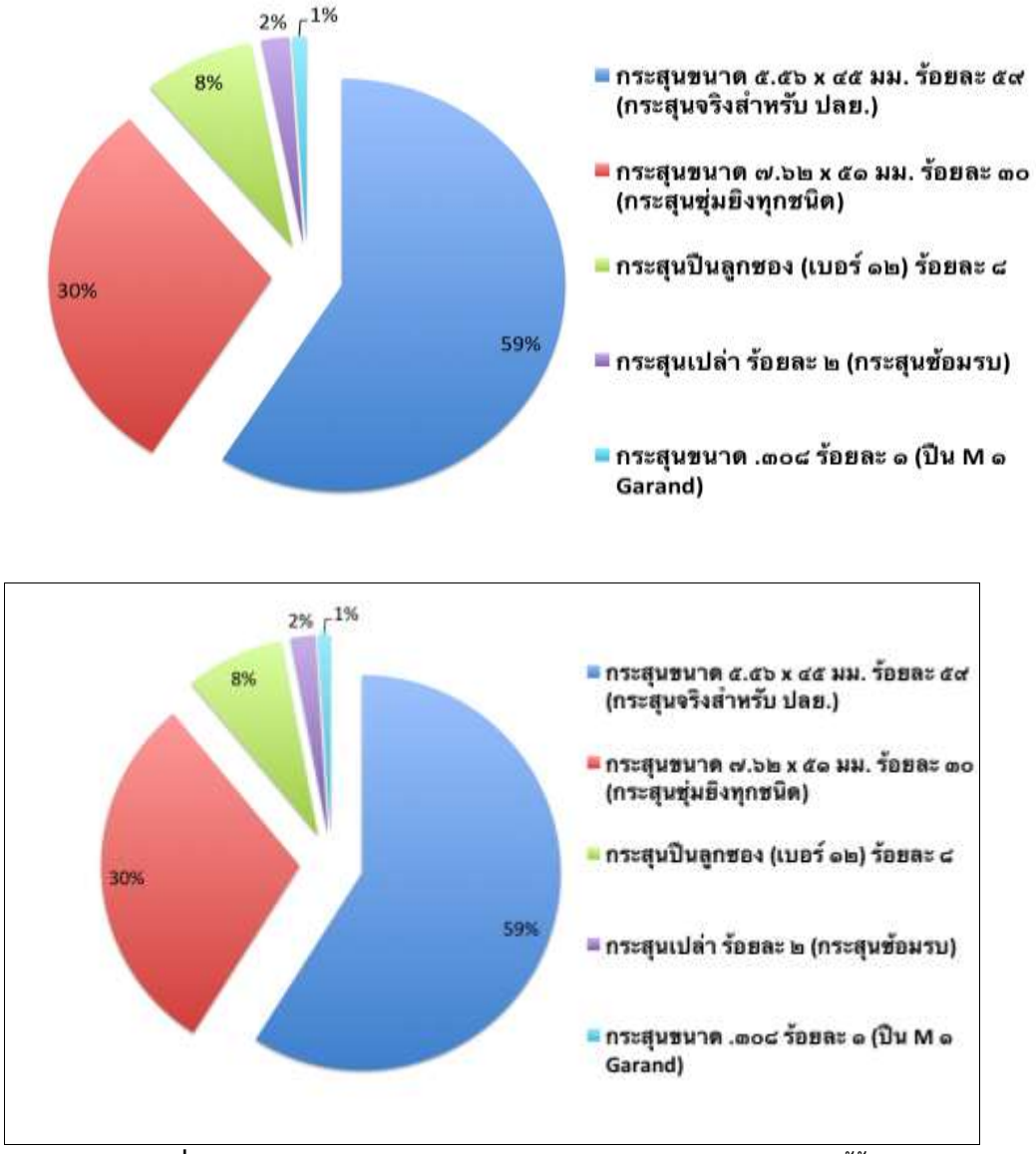

ภาพที่ ๒๐ อัตราส่วนกระสุนประเภทต่างๆ เบิกสนับสนุน ศอฉ.[๓๕๕]

จากแผนภูมิข้างต้นกระสุนที่เบิกสนับสนุน ศอฉ. มีกระสุนเปล่าเพียงร้อยละ ๒ ประกอบกับรายงานอาวุธที่สูญหายในเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ หลายรายการแสดงให้เห็นการจัดเตรียมอุปกรณ์และอาวุธซึ่งนำไปด้วยในการปฏิบัติการสลายการชุมนุม เช่น รถถังติดปืนกล ๕๙ ขนาด ๑๒.๗ มม. พร้อมกระสุนและวัตถุระเบิด กปตอ. ๑๒.๗ มม. ๕๐๐ - ๖๐๐ นัด[๓๕๖] ซึ่งเป็นอาวุธที่มีไว้ใช้ในการสงคราม มิใช่การควบคุมหรือสลายฝูงชน ทั้งการนำอาวุธสงครามไปด้วยยังเป็นการเร้าอารมณ์ผู้ชุมนุมดังที่ได้กล่าวมาแล้วและทำให้ควบคุมสถานการณ์ได้ยากยิ่งขึ้นเมื่ออาวุธจำนวนมากถูกผู้ชุมนุมยึดไป นอกจากนี้ ศอฉ. ยังอนุมัติให้ใช้กระสุนจริงได้โดยมีเงื่อนไขตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สอดคล้องกับการตรวจสอบภาพถ่ายและภาพวีดิโอบันทึกเหตุการณ์ที่ปรากฏต่อสาธารณะ

---

[๓๕๕] บัญชีสรุปรายการ สป.๕ สนับสนุน ศอฉ. หน่วย คส.สพ.ทบ. ลงนามตรวจถูกต้องโดย ร.อ.พิสัย ศรีกำเนิด หน.ตอนควบคุม สป.๕ คส.สพ.ทบ. ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๕, เอกสารให้ไว้กับ คอป. จาก พ.ต.อ.สืบศักดิ์ พันธุ์สุระ ผบ.ตร.นครบาล ๖, วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕

[๓๕๖] การเข้าให้ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ทหารกองพันทหารม้าที่ ๓ วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๕

เช่น ภาพข่าวจากสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศ โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศพบว่ามีภาพใดเลยที่มีการติดอุปกรณ์ช่วยคัดปลอกกระสุนเปล่า (Blank Firing Adapter) ที่สามารถสังเกตได้ไว้กับปืน[๓๕๗] ประกอบกับ ภาพปลอกกระสุนปืนที่คัดออกจากลำกล้อง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญอิสระฯ ตรวจสอบพบว่าเป็นปลอกกระสุนจริง ทั้งยังพบภาพที่แสดงให้เห็นว่ามีการติดอุปกรณ์พิเศษเพื่อช่วยในการเล็งระยะไกลและช่วยในการยิงกระสุนจริง เช่น อุปกรณ์เก็บเสียงและกล้องเล็งระยะไกล ซึ่งอุปกรณ์เหล่านั้นเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพและเพื่อหวังผลในการปฏิบัติการ ซึ่งไม่มีความจำเป็นและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการนำมาใช้กับ ปลย. กระสุนเปล่าที่ไม่มีหัวกระสุน ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่า ปลย. ส่วนใหญ่ใช้กระสุนจริง

๒.๖.๗ การปฏิบัติการ การใช้กำลังและอาวุธของเจ้าหน้าที่

๒.๖.๗.๑ การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยในช่วงแรกของเหตุการณ์ระหว่างการชุมนุมในช่วงเดือนมีนาคมจนกระทั่งก่อนเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ เมื่อมีการเผชิญหน้ากับผู้ชุมนุมในบางเหตุการณ์พบว่าเจ้าหน้าที่ตัดสินใจถอนกำลังออกจากที่ตั้งโดยไม่มีการปะทะ เช่น เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๓ ผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนไปกดดันเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ทหารตามจุดวางกำลังต่าง ๆ ใกล้ที่ชุมนุมที่ถนนราชดำเนิน และเหตุการณ์บริเวณถนนราชดำริเมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๓ ส่วนในเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ใช้กำลังในการเข้าควบคุมฝูงชนในเหตุการณ์วันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๓ เมื่อผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนไปที่สถานีดาวเทียมไทยคมเพื่อเรียกร้องให้นำสัญญาณพีเพิลแชนแนลกลับขึ้นออกอากาศและพยายามบุกเข้าไปในบริเวณสถานีฯ จนเกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งใช้การฉีดน้ำ โล่ กระบอง แก๊สน้ำตา ปืนลูกซองกระสุนยาง ขณะที่ผู้ชุมนุมใช้สิ่งเทียมอาวุธ เช่น ไม้ เหล็กแหลม ก้อนหิน และระเบิดเพลิง ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ทหารได้นำอาวุธปืนสงครามพร้อมกระสุนจริงไปด้วยโดยเก็บไว้ในรถแยกระหว่างปืนและกระสุน แต่เจ้าหน้าที่ทหารชี้แจงว่าได้รับคำสั่งจาก ศอฉ. ห้ามไม่ให้ใช้อาวุธต่อผู้ชุมนุมโดยเด็ดขาด ส่วนอาวุธที่นำไปนั้นเป็นการนำไปเผื่อกรณีฉุกเฉิน โดยอาวุธดังกล่าวถูกผู้ชุมนุมยึดและนำแสดงต่อสื่อมวลชนก่อนจะคืนอาวุธทั้งหมดแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในวันเดียวกัน ท้ายที่สุดเจ้าหน้าที่ทหารถอนกำลังออกจากพื้นที่ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หลายคนพบว่าภาพเหตุการณ์ดังกล่าวที่ผู้ชุมนุมบางคนรุมทำร้ายเจ้าหน้าที่ทหารและปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ในลักษณะที่เป็นการเหยียดหยามศักดิ์ศรีซึ่งเผยแพร่ในสื่อทั่วไปก่อให้เกิดความรู้สึกสะเทือนใจในหมู่ทหาร

๒.๖.๗.๒ เหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ (รายละเอียดปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

๑) ในช่วงบ่ายเมื่อผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนเข้ามาปิดล้อมหน้ากองทัพภาคที่ ๑ จนเกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งออกมาผลักดันเพื่อให้ผู้ชุมนุมกลับไปที่สะพานผ่านฟ้า โดยช่วงแรกเจ้าหน้าที่ทหารใช้แก๊สน้ำตาและปืนลูกซองกระสุนยาง ต่อมา พบเจ้าหน้าที่ทหารใช้อาวุธปืนลูก

---

[๓๕๗] Fabiano RIVA and Matthieu GLARDON, FORENSIC FIREARMS & BALLISTICS EXAMINATION FOR THE TRCT, June 21st 2012, page 10

ซองยิงไปทางผู้ชุมนุม เจ้าหน้าที่ทหารหลายคนใช้ ปลย. กระสุนจริงยิงขึ้นฟ้า ช่วงเวลาดังกล่าวไม่พบว่าผู้ชุมนุมมีอาวุธหรือมีบุคคลอื่นซึ่งมีอาวุธปะปนอยู่

๒) บริเวณถนนตะนาว –สี่แยกคอกวัว เจ้าหน้าที่ทหารพร้อมโล่และกระบองตั้งแถวผลักดันผู้ชุมนุมมาตามถนนตะนาวถึงบริเวณสี่แยกคอกวัวและวางกำลังอยู่บนถนนข้าวสารและถนนตะนาวเผชิญหน้ากับกลุ่มผู้ชุมนุมที่อยู่บริเวณสี่แยกคอกวัว และบนถนนดินสอ เจ้าหน้าที่ทหารพร้อมรถสายพานลำเลียงหุ้มเกราะ เคลื่อนกำลังมาถึงบริเวณวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเผชิญหน้ากับผู้ชุมนุมซึ่งอยู่บริเวณอนุสาวรีย์ฯ โดยในการเคลื่อนกำลังผลักดันผู้ชุมนุม เจ้าหน้าที่ทหารแถวหน้ามีโล่ กระบอง ปืนลูกซอง ทหารแถวหลังมี ปลย. บนถนนตะนาวมีการปะทะกับผู้ชุมนุมซึ่งใช้สิ่งเทียมอาวุธและระเบิดเพลิง มีเจ้าหน้าที่บางคนถูกทำร้ายด้วยอาวุธมีดและปืนพก ระหว่างนั้น มีเฮลิคอปเตอร์สองลำบินวนอยู่เหนือผู้ชุมนุมบริเวณถนนราชดำเนินและสะพานผ่านฟ้า และทิ้งแก๊สน้ำตาลงมายังกลุ่มผู้ชุมนุม และอีกลำหนึ่งโปรยใบปลิวประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่เนื่องจากเจ้าหน้าที่ทหารกำลังจะยึดพื้นที่

๓) เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ทหารถูกโจมตีด้วยระเบิดและปรากฏชายชุดดำอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุมบริเวณสี่แยกคอกวัวยิง ปลย. ไปในทิศทางที่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการอยู่ จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยกองพิสูจน์หลักฐานกลาง พบร่องรอยระเบิดเอ็ม ๗๙ มีทิศทางการยิงมาจากสี่แยกคอกวัว และร่องรอยกระสุนจำนวนหนึ่งมีทิศทางการยิงจากสี่แยกคอกวัวไปยังถนนข้าวสารและถนนถนนตะนาวซึ่งมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการอยู่ พบร่องรอยกระสุนจำนวนมากมีทิศทางการยิงจากถนนข้าวสารและถนนตะนาวด้านวงเวียนวัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่ไปยังสี่แยกคอกวัวซึ่งมีผู้ชุมนุมและคนชุดดำปรากฏตัวอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุม โดยมีระดับการยิงทั้งในแนวเฉียงขึ้นและแนวระนาบ ต่อมา ศอฉ. มีคำสั่งที่ กห ๐๗๐๔.๔๕/๕๙ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ระบุว่าจากกรณีคนร้ายใช้อาวุธยิงใส่เจ้าหน้าที่และประชาชนผู้บริสุทธิ์ . . . จึงให้กำลังของทุกหน่วยรักษาแนว ณ ที่มั่นปัจจุบัน ตั้งแต่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ เวลา ๒๐.๓๐ น. และพิจารณาใช้อุปกรณ์ควบคุมฝูงชนตามขั้นตอน รวมทั้งใช้อาวุธเฉพาะในกรณีที่จำเป็น เพื่อป้องกันตนเองและประชาชนผู้บริสุทธิ์”[๓๕๘]

๔) เวลาประมาณ ๒๐.๔๐ น. บริเวณถนนดินสอ เกิดการกระทบกระทั่งกันโดยผู้ชุมนุมได้ขว้างปาแก๊สน้ำตาและสิ่งของใส่เจ้าหน้าที่ทหาร ส่วนเจ้าหน้าที่ใช้โล่ กระบอง ปืนลูกซอง และใช้ ปลย. ยิงขึ้นฟ้าและยิงไปที่ปีกของอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ต่อมามีระเบิดลูกแรกตกใส่กลุ่มทหารระดับผู้บังคับบัญชาที่กำลังประชุมเพื่อถอนกำลังกันอยู่เมื่อเวลา ๒๐.๔๔.๕๗ น. และลูกที่ระเบิดตรงจุดที่ใกล้กันในเวลา ๒๐.๔๕.๓๑ น. ทำให้เจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต ๔ คน เจ้าหน้าที่ทหารส่วนใหญ่จึงต้องถอนกำลังและนำเจ้าหน้าที่ทหารที่บาดเจ็บถอยไปทางสะพานวันชาติ ระหว่างนั้นจากการตรวจสอบภาพวีดิโอและจากปากคำพยานซึ่งเป็นผู้ชุมนุมและผู้สื่อข่าวต่างประเทศ พบเจ้าหน้าที่ทหารบางคนบนถนนดินสอด้านสะพานวันชาติ ใช้ ปลย. ยิงมาทางด้านวงเวียนอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยซึ่งมีผู้ชุมนุมอยู่ สอดคล้องกับผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุของกองพิสูจน์หลักฐานกลางและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พบร่องรอยกระสุนที่ยิงมาในลักษณะดังกล่าวเฉพาะบนถนนดินสอทั้งหมด ๑๒๐ รอย ยืนยันได้ว่าเป็นรอยจากกระสุนปืนทั้งสิ้น ๑๑๔ รอย โดย ๔๒ รอยอยู่ในระดับต่ำ

---

[๓๕๘]เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๑๑๒

กว่า ๑๗๐ ซม. แต่ไม่พบร่องรอยกระสุนที่ยิงไปในทิศทางกลับกันแต่อย่างใด ทั้งนี้ ศอฉ. ชี้แจงภาพดังกล่าวว่าเป็นการยิงคุ้มครองเจ้าหน้าที่ทหารคนอื่นขณะถอนกำลัง

๕) จากข้อเท็จจริงข้างต้นพบว่าเจ้าหน้าที่ทหารนำอาวุธปืนสงครามและกระสุนจริงไปปฏิบัติหน้าที่ด้วย และหลังเหตุการณ์ระเบิด เจ้าหน้าที่ทหารใช้อาวุธดังกล่าวยิงมาในทิศทางที่มีผู้ชุมนุมอยู่ สอดคล้องกับร่องรอยกระสุนปืนจำนวนมากที่ยิงมาจากทิศทางที่เจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่ดังที่ได้กล่าวมากแล้ว และผู้ชุมนุมยังพบปลอกกระสุนขนาด ๕.๕๖ x ๕๖ มม. ซึ่งใช้กับปืนเอ็ม ๑๖ หรือทราโวในพื้นที่ดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบปลอกกระสุนขนาด .๔๕ (๑๑ มม.) ของปืนพก และปลอกกระสุนขนาด ๗.๖๒ x .๕๑ มม. (NATO) ซึ่งใช้กับอาวุธปืน Sniper Rifle SR-๒๕[๓๕๙]

๒.๖.๗.๓ ปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ในการปิดล้อมพื้นที่ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ (รายละเอียดปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

๑) ก่อนการสลายการชุมนุมไม่นาน มีความพยายามเจรจาระหว่างรัฐบาลและแกนนำ นปช. เพื่อยุติการชุมนุม โดยให้มีการยุบสภาและเลือกตั้งใหม่ แต่การเจรจาไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจาก ไม่สามารถตกลงระยะเวลาที่รัฐบาลจะกำหนดให้มีการยุบสภาและเลือกตั้งได้ (รายละเอียดปรากฏตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเจรจา) ระหว่างนั้นมีการวางกำลังเจ้าหน้าที่ทหารในบริเวณรอบนอกพื้นที่การชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์ รวมทั้ง บนพื้นที่สูงข่มรอบราชประสงค์ ทั้งยังมีคำสั่ง ศอฉ. ให้หน่วยปฏิบัติการเตรียมพลแม่นปืน และ ศอฉ. จัดพลซุ่มยิงสำหรับกรณีพบผู้ก่อเหตุด้วย รายละเอียดปรากฏตามที่ได้กล่าวแล้วในข้อ ๕.๔ ต่อมา ศอฉ. ได้มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่วางกำลังเพิ่มเติมเพื่อปิดล้อมพื้นที่ชุมนุมของ นปช. ตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐ น. ของวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และมีคำสั่งให้ตัดสาธารภนูปโภคและขนส่งสาธารณะทุกชนิดตั้งแต่เวลา ๑๘.๐๐ น. เป็นต้นไป เป็นมาตรการสกัดกั้นการเข้าไปในพื้นที่ชุมนุมและเพื่อกดดันให้ผู้ชุมนุมยุติการชุมนุม ขณะเดียวกันตลอดช่วงเวลาของการปิดล้อมพื้นที่ตั้งแต่คืนวันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ มีการชุมนุมย่อยในพื้นที่ต่างๆ นอกแนวปิดล้อมของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะตามแนวถนนพระราม ๔ บริเวณชุมชนบ่อนไก่ ถนนวิทยุ และตามแนวถนนราชปรารภถึงสามเหลี่ยมดินแดงและอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ

๒) ระหว่างการเข้าควบคุมพื้นที่และตลอดช่วงการปิดล้อมพื้นที่พบว่าเจ้าหน้าที่ทหารใช้ปืนลูกซองกระสุนยางและกระสุนจริงและ ปลย. กระสุนจริงในการปฏิบัติหน้าที่ โดยในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พบว่าเจ้าหน้าที่ทหารบริเวณถนนพระราม ๔ ใช้โล่และกระบองด้วย โดย ศอฉ. มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่วางแนวกำลังห่างจากผู้ชุมนุมประมาณ ๑๕๐ เมตร[๓๖๐] และมีการติดป้ายเขตกระสุนจริงในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดย ศอฉ. ชี้แจงว่าไม่ได้มีคำสั่งดังกล่าว แต่เจ้าหน้าที่ดำเนินการเอง เพื่อเตือนไม่ให้ผู้ชุมนุมและประชาชนเข้ามา ขณะเดียวกันตลอดช่วงเวลาของ

---

[๓๕๙] ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการตรวจสอบภาพถ่ายปลอกกระสุนปืนที่ผู้ชุมนุมเก็บได้เชื่อว่าพบในที่เกิดเหตุในเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

[๓๖๐] คำสั่งกำหนดแนวทางมาตรการป้องกันตนเองของเจ้าหน้าที่ในระหว่างการปฏิบัติ เนื่องมาจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ซึ่งเจ้าหน้าที่ถูกกลุ่มติดอาวุธ/ชายชุดดำใช้อาวุธระยะไกล/อาวุธวิถีโค้งยิงใส่แนววางกาลังของเจ้าหน้าที่ โดยให้รักษาระยะห่างระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ ประมาณ ๑๕๐ เมตร และวางเครื่องกีดขวางป้องกันการเผชิญหน้ากันโดยตรง รวมทั้งจัดกำลังเข้าควบคุมพื้นที่สูงข่มโดยรอบที่ตั้ง ตามคำสั่งวิทยุ รอง.นรม./ผอ.ศอฉ./ผู้กำกับการปฏิบัติงานฯ ลับ-ด่วนภายในวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๓ ที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๖๓ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๓ ลงนามโดย ผบ.ทบ./ผช.ผอ.ศอฉ.(๓)

การปิดล้อมพื้นที่ ผู้ชุมนุมพยายามที่จะทำลายการปิดล้อมและก่อกวนเจ้าหน้าที่โดยใช้สิ่งเทียมอาวุธ เช่น บั้งไฟ ประทัดยักษ์ หนังสติ๊ก และอาวุธประดิษฐ์ เช่น ระเบิดท่อพีวีซีข้างในบรรจุเศษวัสดุแหลม คม ระเบิดปิงปอง ระเบิดเพลิง บางคนใช้ปืนพกสั้นตอบโต้เจ้าหน้าที่ และผู้ชุมนุมยังสร้างสร้างแนวกำบังจากยางรถยนต์และจุดไฟเผาเพื่อให้มีควันปกคลุมอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังปรากฏปฏิบัติการของกลุ่มคนชุดดำซึ่งใช้อาวุธปืนสงครามและระเบิดโจมตีเจ้าหน้าที่

๓) ระหว่างการเข้าควบคุมพื้นที่บนถนนวิทยุในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ มีการใช้ ปลย. กระสุนจริงยิงเข้าไปในสวนลุมพินีและยิงไปทางแยกสารสินซึ่งมีผู้ชุมนุมอยู่ โดยปรากฏว่ามีผู้ถูกยิงได้บาดเจ็บบริเวณถนนวิทยุ เช่นเดียวกันกับบริเวณถนนพระราม ๔ –บ่อนไก่ โดยระหว่างการเข้าควบคุมและการปิดล้อมพื้นที่ เจ้าหน้าที่ใช้ปืนลูกซองและ ปลย. กระสุนจริง บางคนใช้ปืนติดลำกล้อง โดยติดป้ายเขตกระสุนจริง ในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เพื่อเตือนไม่ให้ผู้ชุมนุมและประชาชนเข้ามาในเขตดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการวางกำลังพลแม่นปืนบนชั้นสองของอาคารหน้าสนามมวยลุมพินี เจ้าหน้าที่ใช้อาวุธปืนลูกซองและ ปลย. ทั้งยิงขึ้นฟ้า ยิงแนวต่ำ และยิงไปในแนวระนาบในทิศทางที่มีผู้ชุมนุมอยู่[๓๖๑] จากการตรวจสอบโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกองพิสูจน์หลักฐานกลาง พบรอยกระสุนจำนวนมากบนถนนพระราม ๔ - บ่อนไก่ ถึงใต้ทางด่วนพระราม ๔ โดยมีทิศทางการยิงมาจากถนนพระราม ๔ ด้านสะพานไทย-เบลเยี่ยม[๓๖๒] จากการวิเคราะห์ภาพถ่ายของสำนักข่าวต่างประเทศ ถ่ายที่บริเวณถนนพระราม ๔ –บ่อนไก่ โดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศระบุว่าเป็นภาพที่เจ้าหน้าที่ทหารใช้ ปลย. กระสุนจริง

๔) การปิดล้อมพื้นที่บนถนนราชปรารภ เจ้าหน้าที่ทหารวางกำลังอยู่บริเวณสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิ้ง ตั้งแต่วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยมีปืนลูกซองกระสุนจริง/กระสุนยางและ ปลย. กระสุนจริง มีการยิงปืนเอ็ม ๗๙ จำนวนมากที่ถนนราชปรารภบริเวณประตูน้ำถึงแยกมักกะสัน ส่วนใหญ่ยิงในเวลากลางคืนขณะเจ้าหน้าที่ทหารอยู่ในที่กำบัง เหตุการณ์วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เวลาประมาณ ๒๔.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งวางกำลังอยู่ที่บริเวณสถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิ้ง ยิงเข้าใส่รถตู้ซึ่งวิ่งมาจากซอยแห่งหนึ่งข้างโรงแรมอินทรามุ่งหน้ามาทางที่ด่านทหารใต้สถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ หลังจากเจ้าหน้าที่ให้สัญญาณให้หยุดแต่ไม่ยอมหยุด[๓๖๓] ในเหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงที่เกิดเหตุเสียชีวิต ๒ คน คือ นายพัน คำกอง และเด็กชายคุณากร ศรีสุวรรณ ส่วนผู้ขับรถได้รับบาดเจ็บสาหัส ผลการชันสูตรศพ นายพัน คำกอง พบเศษกระสุนเป็นกระสุนปืนขนาด ๕.๕๖ มม.[๓๖๔] ผลการตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบกระสุนของกลางไม่สามารถระบุได้ว่ายิงมาจากปืนที่เจ้าหน้าที่ทหารส่งมอบให้ตรวจ[๓๖๕]

---

[๓๖๑] จากภาพวีดิโอบันทึกเหตุการณ์และภาพถ่ายที่ปรากฏ ประกอบกับร่องรอยกระสุนบนถนนพระราม ๔ - บ่อนไก่

[๓๖๒] ประชุมกับกองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๓๖๓] รายงานการสอบสวนชันสูตรพลิกศพที่ ๕๕/๒๕๕๓ ปากคำพยานที่ ๒ นายคมสันติ ทองมาก ผู้สื่อข่าว สนข. เนชั่น

[๓๖๔] รายงานการตรวจพิสูจน์ กลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในสำนวนสอบสวนคดี นายพัน คำกอง

[๓๖๕] รายงานการสอบสวนคดีชันสูตรที่ ๕๗/๒๕๕๓ กองบังคับการตำรวจนครบาล ๑ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, แผ่นที่ ๒๘

๕) ต่อมาเมื่อเวลาประมาณ ๑๓.๕๐ ของวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ทหารที่มาเสริมกำลัง เคลื่อนกำลังมาจากกองพันทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ ถนนวิภาวดีรังสิต ถึงสามเหลี่ยมดินแดง และวางกำลังบริเวณสถานีบริการน้ำมัน เอสโซ่ บริเวณปากซอยรางน้ำ และวางกำลังอยู่จนถึงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พบว่า เจ้าหน้าที่ทหารมีอาวุธปืนลูกซองกระสุนยาง/กระสุนจริง และ ปลย. กระสุนจริง ระหว่างการเคลื่อนกำลังบนถนนราชปรารภมีการเผชิญหน้ากับผู้ชุมนุม จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุบนถนนราชปรารภโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศ พบรอยกระสุนจำนวนมากบนพื้นผิวคอนกรีตและโลหะ เช่น ตามประตูร้านค้า เสาไฟฟ้า ป้ายสถานที่ สะพานลอย กำแพงคอนกรีต ตู้ชุมสายโทรศัพท์ ส่วนใหญ่มีทิศทางการยิงมาจากแยกซอยรางน้ำมุ่งหน้าสามเหลี่ยมดินแดง ซึ่งเป็นทิศทางจากจุดที่เจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่ และมีรอยกระสุนบางรอยที่ยิงมาจากทิศทางตรงกันข้าม จากสามเหลี่ยมดินแดงมุ่งหน้าซอยรางน้ำ สอดคล้องกับผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์บนถนนราชปรารภพบรอยกระสุนจำนวนมากเชื่อว่าเกิดจากกระสุนชนิด ๕.๕๖ มม. (.๒๒๓) มีทิศทางการยิงจากซอยรางน้ำมุ่งหน้าสามเหลี่ยมดินแดง บางรอยมีทิศทางการยิงจากสามเหลี่ยมดินแดงมุ่งหน้าซอยรางน้ำ[๓๖๖] พบกรณีการเสียชีวิตหลายรายบนถนนราชปรารภระหว่างสถานีบริการน้ำมัน เอสโซ่ ซอยรางน้ำ ถึง บริเวณหน้าบริษัทวิริยะประกันภัย จำกัด (ก่อนถึงแยกสามเหลี่ยมดินแดง) เช่น นายกิตติพันธ์ ขันทอง นายบุญทิ้ง ปานศิลา นายสมาพันธ์ ศรีเทพ นายอำพล ชื่นสี นายชาญณรงค์ พลศรีลา และนายอุทัย อรอินทร์ (รายละเอียดปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

๕) ระหว่างการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ทหาร พบการต่อต้านจากการปฏิบัติการของคนชุดดำที่ยิงระเบิดเอ็ม ๗๙ หลายลูก ระเบิดอาร์พีจี บริเวณแอร์พอร์ตลิงค์ และมีปากคำของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์เล่าว่า วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ มีการยิงปืนลงมาจากอาคารชีวาทัยใส่ผู้ชุมนุม เจ้าหน้าที่ตำรวจ และหน่วยกู้ชีพที่อยู่บนถนนราชปรารภ[๓๖๗] อย่างไรก็ตามไม่สามารถตรวจสอบได้แน่ชัดว่าเป็นกลุ่มติดอาวุธฝ่ายใด

๒.๖.๗.๔ ปฏิบัติการสลายการชุมนุมบริเวณสวนลุมพินีและถนนราชดำริ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๑) เจ้าหน้าที่ทหารตั้งด่านปิดล้อมพื้นที่ โดยยังคงปิดกั้นเส้นทางห้ามบุคคลเข้าไปบริเวณพื้นที่แยกราชประสงค์โดยเด็ดขาด แต่สามารถให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ได้ และเริ่มปรับกำลังเตรียมพร้อมในเวลา ๐๓.๐๐ น. เพื่อดำเนินการตามมาตรการกระชับวงล้อมเพื่อสลายการชุมนุมตั้งแต่เวลา ๖.๐๐ น. โดยกองกำลังตำรวจเริ่มปิดการจราจรบนถนนพระราม ๔ ถนนวิทยุ ถนนอังรีดูนังต์ และกองกำลังทหารเริ่มเข้าควบคุมพื้นที่สวนลุมพินีและพื้นที่โดยรอบ โดยเคลื่อนกำลังจากแยกสะพานไทย-เบลเยี่ยมไปตามแนวถนนวิทยุ จากหน้าอาคารอื้อจือเหลียงเข้าไปในสวนลุมพินี และจากแยกศาลาแดงเข้าทำลายแนวกั้นของผู้ชุมนุมบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ ๖ การปฏิบัติการดังกล่าวได้มีการวางกำลังบนรางรถไฟฟ้าบีทีเอส ด้านลานพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่

---

[๓๖๖] รายงานการตรวจสถานที่เกิดเหต กลุ่มงานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ รายงานหมายเลขคดีที่ CSI-S-5210-041

[๓๖๗] สัมภาษณ์ผู้ชุมนุมที่อยู่ในเหตุการณ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ และภาพวีดิโอเหตุการณ์บนถนนราชปรารภ

๖ บนสะพานไทย –ญี่ปุ่น และสะพานไทย –เบลเยี่ยมด้วย จนกระทั่งหลังจากที่แกนนำ นปช. ประกาศยุติการชุมนุม ศอฉ. จึงมีคำสั่งให้หยุดการปฏิบัติเมื่อเวลา ๑๓.๒๐ น.[๓๖๘]

๒) พบว่ามีการวางระเบิดแสวงเครื่องไว้ตามแนวกีดขวางต่างๆ ของผู้ชุมนุม โดยเจ้าหน้าที่ทหารใช้รถสายพานหุ้มเกราะ ปืนลูกซองและ ปลย. กระสุนจริงในการปฏิบัติหน้าที่ มีการต่อต้านจากกลุ่มผู้ชุมนุมโดยใช้สิ่งเทียมอาวุธ และมีการปะทะกับคนชุดดำซึ่งใช้อาวุธ ปลย. และระเบิดโจมตีเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ทหารตอบโต้ด้วยการยิงปืนลูกซองและ ปลย. กระสุนจริงไปตามถนนราชดำริในทิศทางสี่แยกราชประสงค์ซึ่งมีผู้ชุมนุมและชายชุดดำอยู่ และจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุพบรอยกระสุนจำนวนมากบนตอม่อรางรถไฟฟ้าและสองข้างทาง โดยมีทิศทางการยิงตอบโต้กัน ร่องรอยกระสุนส่วนใหญ่มีทิศทางการยิงไปทางสี่แยกราชประสงค์ เหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้ชุมนุมและผู้สื่อข่าวได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากกระสุนปืน ในจำนวนนี้รวมถึงช่างภาพชาวอิตาลี ๑ คนซึ่งเสียชีวิตจากกระสุนปืน (รายละเอียดปรากฏตามรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี)

๓) เวลาประมาณ ๑๐.๕๐ น เชื่อว่ามีคนชุดดำยิงปืนสงครามเข้าใส่เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งปฏิบัติการอยู่ในสวนลุมพินีและเจ้าหน้าที่ทหารได้ปะทะกับกองกำลังคนชุดดำในสวนลุมพินีเป็นเวลานานประมาณ ๓๐ นาที[๓๖๙] และเวลาประมาณ ๑๓.๓๐ น. คนชุดดำยิง ปลย. และระเบิดเอ็ม ๗๙ หลายลูกเข้าใส่เจ้าหน้าที่ทหารซึ่งเคลื่อนมาจากศาลาแดงและหยุดอยู่ที่ริมสวนลุมพินีตรงแยกราชดำริ-สารสิน เพื่อเข้าไปตรวจค้นอาคารบางกอกเคเบิล เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต ๑ คน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บสาหัสอีกหลายรายทั้งเจ้าหน้าที่ทหารและนักข่าวต่างประเทศชาวแคนาดา ๑ คน โดยมีทิศทางการยิงมาจากถนนราชดำริเลยแยกราชดำริ-ถนนสารสินไปทางสี่แยกราชประสงค์ซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ชุมนุม

๔) บริเวณถนนพระรามที่ ๑ ด้านเพลินจิต เวลา ๑๕.๓๐ น. ศอฉ.[๓๗๐] มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ทหารที่ประจำอยู่แยกเพลินจิต เคลื่อนกำลังไปแยกราชประสงค์ ถึงแยกราชประสงค์เวลาประมาณ ๑๗.๐๐ น.[๓๗๑] และอีกไม่นานก็ได้รับคำสั่งให้ถอนกำลังกลับไปที่แยกเพลินจิต เนื่องจากเหตุผลด้านความปลอดภัย สำหรับหน่วยทหารที่ประจำอยู่บนถนนราชปรารภใต้สถานีรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ ไม่ได้มีการเคลื่อนกำลังเข้ามาที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์

๒.๖.๗.๕ ปฏิบัติการบริเวณถนนพระราม ๑ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และเหตุการณ์บริเวณวัดปทุมวนาราม (รายละเอียดปรากฏตามผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงเฉพาะกรณี)

---

[๓๖๘] โดยเมื่อ นปช. ประกาศยุติการชุมนุม ศอฉ. ได้มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ทุกหน่วยซึ่งปฏิบัติการขอคืนพื้นที่บริเวณสวนลุมพินี “หยุดการปฏิบัติและปรับกำลังเพื่อรักษาพื้นที่แนวปัจจุบัน” ปรากฏตามคำสั่ง ศอฉ. ๑๔๐๗.๔๕/๗๒๖ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓.

[๓๖๙] เอกสาร ศอฉ. การรักษาความสงบเรียบร้อยจากสถานการณ์การชุมนุมในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล หน้า ๔๕ แต่จากการสัมภาษณ์ทหารที่ปฏิบัติการในสวนลุมบอกว่าไม่มีการปะทะ อย่างไรก็ตาม เชื่อว่ามีการยิงออกมาจากในสวนลุมพินีในช่วงเวลาดังกล่าว และยังปรากฏภาพคนชุดดำใช้อาวุธปืนเล็กยาวยิงเข้าไปในสวนลุมพินี โดยจากคำบอกเล่าของผู้สื่อข่าวชาวชาติประเทศที่อยู่ในเหตุการณ์ เชื่อได้ว่าเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่ทหารเข้าควบคุมพื้นที่สวนลุมพินี

[๓๗๐] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๐๗.๔๕/๗๓๑ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓

[๓๗๑] ส.อ.กิตติพงษ์ สืบสาย ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕ ส่วนนางผุสดี งามขำ ผู้ชุมนุมซึ่งยังอยู่ในบริเวณดังกล่าวและพนักงานรักษาความปลอดภัยของเซ็นทรัลเวิลด์ เข้าให้ข้อมูลกับ คอป. ในการประชุม Hearing ครั้งที่ ๑๒ “กรณีการเผาสถานที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด” เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๔ โดยให้ข้อมูลว่าเจ้าหน้าที่ทหารเคลื่อนกำลังมาถึงแยกราชประสงค์เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น.

๑) วัดปทุมวนารามได้รับการประกาศเป็นเขตอภัยทานตั้งแต่วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓ จุดประสงค์หลักคือเพื่อใช้เป็นสถานที่พักและให้ความปลอดภัยแก่ผู้ชุมนุมที่เป็นเด็ก สตรี และผู้สูงอายุ โดยผู้ชุมนุมบางส่วนได้เข้าไปใช้พื้นที่ภายในวัดปทุมวนารามก่อนวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓[๓๗๒] ในเหตุการณ์วันที่ ๑๙ พฤษภาคม เมื่อเวลาประมาณ ๑๕.๓๐ น. บริเวณถนนพระราม ๑ ศอฉ. มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ทหารเคลื่อนเพื่อไปช่วยอำนวยความสะดวกให้เจ้าหน้าที่ดับเพลิง เพื่อคุ้มครองหน่วยดับเพลิงซึ่งเพลิงกำลังไหม้อยู่ที่โรงหนังสยาม แต่ถูกต่อต้านด้วยอาวุธโดยคนชุดดำ จึงล่าถอยกลับไป และกลับเข้ามาใหม่ประมาณ ๑๗.๓๐ น. เคลื่อนกำลังมาถึงสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสสยาม และวางกำลังทหารชุดระวังป้องกันอยู่บนรางรถไฟฟ้าบีทีเอส และบนชานชาลาชั้น ๒ ของสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสสยาม[๓๗๓] พบว่าเมื่อเวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. มีเจ้าหน้าที่ทหาร ๗ คน วางกำลังอยู่บนรางรถไฟฟ้าชั้น ๑ ด้านหน้าวัดปทุมวนาราม และบนสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสสยาม ๕ คน ทุกนายถืออาวุธปืนเอ็ม ๑๖ กระสุนจริง พบว่าเจ้าหน้าที่ทหารเล็งและยิงลงไปในทิศทางวัดปทุมวนาราม บนรางรถไฟฟ้าชั้น ๑ และบริเวณเดียวกันพบปลอกกระสุนปืนขนาด ๕.๕๖ (.๒๒๓) จำนวน ๒ ปลอกยิงมาจากปืนกระบอกเดียวกันและพบกระสุนชนิดเดียวกันอีกหนึ่งนัด[๓๗๔] ทั้งยังพบรอยกระสุนจำนวนมากบนพื้นถนนบริเวณประตูทางออก ประตูทางเข้า เสากั้น (รั้ว) ริมถนนพระราม ๑ และด้านนอกของกำแพงวัดปทุมวนาราม โดยมีทิศทางการยิงมาจากรางรถไฟฟ้าด้านหน้าวัดปทุมวนาราม และรอยกระสุนบนผนังด้านหลังศาลาสินธุเสก โดยมีทิศทางการยิงมาจากบริเวณสะพานลอยตรงแยกเฉลิมเผ่า[๓๗๕] ซึ่งเป็นบริเวณที่มีเจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการอยู่ โดยมีความเป็นไปได้สูงว่าเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บบริเวณวัดปทุมวนาราม นอกจากนี้ ยังพบกระจกอาคารภายในวัด และรถที่จอดภายในวัดได้รับความเสียหายจากกระสุนปืน โดยเหตุการณ์บริเวณวัดปทุมวนารามมีผู้เสียชีวิต ๖ คน โดยถูกยิงบริเวณหน้าประตูทางออกวัดปทุมวนาราม ๑ คน คือ นายอัฐชัย ชุมจันทร์ ที่เหลือถูกยิงภายในวัดปทุมวนาราม ๕ คน

๒) เจ้าหน้าที่ทหารให้ข้อเท็จจริงว่ามีการยิงตอบโต้กันกับคนชุดดำ โดยมีผู้พบเห็นคนชุดดำบริเวณบริเวณแยกเฉลิมเผ่า ซึ่งพบร่องรอยกระสุนบริเวณดังกล่าว โดยมีทิศทางการยิงมาจากสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอส สถานีสยาม ซึ่งมีเจ้าหน้าที่อยู่ และพบร่องรอยกระสุนปืนที่สถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสสยาม ชั้น ๑ จำนวน ๘ รอย โดยมีทิศทางการยิงมาจากหน้าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

---

[๓๗๒] เมื่อเวลาประมาณ ๑๕.๓๐ น. เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานนายหนึ่งได้เห็น การ์ดผู้ชุมนุมสองคนถือวัตถุชนิดหนึ่งโดยมีผ้าพันไว้ ซึ่งเจ้าหน้าที่เชื่อว่าเป็นอาวุธปืนยาว เดินบนทางเท้าถนนอังรีดูนังต์ด้านกองพิสูจน์หลักฐาน เมื่อถึงแยกเฉลิมเผ่าจึงเลี้ยวขวาไปทางกลุ่มผู้ชุมนุม และจากปากคำของนายตำรวจสันติบาลให้ข้อมูลว่าในช่วงเวลาดังกล่าว ขณะที่นั่งรถยนต์ผ่านสยามแสควร์มาถนนอังรีดูนังต์ จะเข้าประตูสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตรงข้ามกับร้านโคคาสุกี้ ได้ถูกคนร้ายยิงไล่หลังมาจากแยกเฉลิมเผ่า

[๓๗๓] กองพันรบพิเศษที่ ๑ กรมรบพิเศษที่ ๓ จากจังหวัดลพบุรี

[๓๗๔] บันทึกข้อความที่ ยธ ๑๐๐๙/๑๓๘๕, สรุปผลกำรดำเนินกำรตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจากเหตุการณ์ขอคืนพื้นที่และกระชับพื้นที่ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์, หน้า ๓

[๓๗๕] รายงานการตรวจสถานทีเกิดเหตุที่ CSI-S-๕๓๐๕ – ๑๒๖, กลุ่มงานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สำนักตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

บริเวณแยกเฉลิมเผ่า[๓๗๖] แสดงว่ามีการยิงตอบโต้กันจริง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจยังแจ้งว่าในตอนเช้ามืดของวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุพบรอยเลือดของบุคคล ๒ คน บริเวณแยกเฉลิมเผ่า ถูกลากเป็นทางยาวไปก่อนถึงประตูทางเข้าของวัดปทุมวนาราม[๓๗๗] ซึ่งสอดคล้องกับการตรวจสอบจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่ตรวจพบรอยเลือดบริเวณแยกเฉลิมเผ่า ต่อมาวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเข้าไปตรวจที่เกิดเหตุให้ข้อมูลว่าพบปลอกกระสุนปืนเอ็ม ๑๖ จำนวนหนึ่งตกอยู่ริมรั้วในด้านวัดบริเวณหน้าศาลาสินธุเสก และพบปืนเอ็ม ๑๖ จำนวน ๑ กระบอก ใต้รถกอล์ฟภายในวัดจอดอยู่บริเวณศาลาสินธุเสกใกล้กำแพงหน้าวัด ตรวจสอบแล้วพบว่าปืนเอ็ม ๑๖ กระบอกนี้ เป็นปืนที่ผู้ชุมนุมยึดจากเจ้าหน้าที่ทหารบริเวณสามเหลี่ยมดินแดงเมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓[๓๗๘] ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่ทำการตรวจค้นพื้นที่และอาคารภายในวัดปทุมวนาราม พบปืนพกไทยประดิษฐ์ จำนวน ๑ กระบอก กระสุนปืน ๗.๖๒ มม. จำนวน ๓๐๐ นัด แก๊สน้ำตา จำนวน ๒ ลูก ประทัดยักษ์และระเบิดปิงปองจำนวนหนึ่ง[๓๗๙] และในเดือนกันยายน ๒๕๕๓ หลังจากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับข้อมูลจากประชาชนคนหนึ่ง จึงเข้าไปตรวจค้นบริเวณสวนป่าภายในวัดปทุมวนาราม พบอาวุธสงคราม เครื่องกระสุนปืนหลายรายการ และบัตรการ์ดนปช. ๑ ใบ โดยสิ่งของดังกล่าวซุกซ่อนอยู่ใต้ฐานพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในสวนป่า เช่น ปืนเอ็ม ๑๖ จำนวนหนึ่งกระบอก กระสุนปืนขนาด ๗.๖๒ มม. จำนวน ๒๗๘ นัด ระเบิดขว้างชนิดสังหารจำนวน ๔ ลูก และกระสุนปืน . ๒๒๓ (๕.๕๖ มม.) จำนวน ๒๑๒ นัด และกระสุนระเบิดเอ็ม ๗๙ ขนาด ๔๐ มม. จำนวน ๔ นัด[๓๘๐]

ตารางที่ ๒ ภาพรวมการใช้กำลังควบคุมและการสลายการชุมนุม ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๓		
มาตรฐานการควบคุมการชุมนุมการสลายการชุมนุม และกฎการใช้กำลังและอาวุธ	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติตามมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติที่แตกต่างจากมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**
การใช้กำลังและอาวุธโดยเคารพต่อสิทธิใน	คำสั่งและการจัดหน่วยพยาบาลตามหลักมนุษยธรรม	หลายกรณีมีการใช้กระสุนจริงยิงในแนวระนาบในทิศทางที่มีผู้ชุมนุม

[๓๗๖] รายงานที่ ๑๒๐๗ (๑๒๐๙/๒๕๕๓) กลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและครื่องกระสุน กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, หน้า ๙ และประชุมกับกองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๓๗๗] เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลชั้นผู้ใหญ่, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕

[๓๗๘] รายงานการสอบสวนคดีพิเศษที่ ๒๔๙/๒๕๕๓ แผนที่ ๕ พล.ต.ท. ตรีทศ รณฤทธิวิชัย ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕, และ “ตร.พบปืนเอ็ม๑๖ ซุกวัดปทุมฯ ถูกปล้นที่ดินแดง”, ไทยรัฐ, http://www.thairath.co.th/content/region/86062

[๓๗๙] เอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๓๘๐] สัมภาษณ์ พล.ต.ท. ตรีทศ รณฤทธิวิชัย เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕, รายละเอียดอาวุธที่ตรวจพบปรากฏตามสรุปผลการดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจากเหตุการณ์ขอคืนพื้นที่และกระชับพื้นที่วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ และ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, หน้า ๔ ระบุว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจพบวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๓, และบันทึกข้อความที่ ยธ ๑๐๐๙/๑๓๘๕, สรุปผลการดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจากเหตุการณ์ขอคืนพื้นที่และกระชับพื้นที่ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ และวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์, หน้า ๔ ไม่ระบุวันที่ตรวจพบ

ตารางที่ ๒ ภาพรวมการใช้กำลังควบคุมและการสลายการชุมนุม ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๓		
มาตรฐานการควบคุมการชุมนุมการสลายการชุมนุม และกฎการใช้กำลังและอาวุธ	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติตามมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติที่แตกต่างจากมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**
ชีวิต ลดความสูญเสีย การบาดเจ็บ ตลอดจนรักษาชีวิตมนุษย์[๓๘๑] ทั้งชีวิตของทหารที่ออกปฏิบัติภารกิจ ชีวิตประชาชนทั่วไป และชีวิตของผู้เข้าร่วมชุมนุมด้วย”[๓๘๒]	คำสั่งศอฉ.ให้ใช้กำลังเพียงเพื่อการระงับ ยับยั้งเหตุ มิให้ใช้กำลังโดยมุ่งหมายชีวิต การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในบางกรณีมีการเข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บ นำส่งโรงพยาบาล[๓๘๓] พบกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการประสานงานกับหน่วยบรรเทาสาธารณภัยในการเข้าให้การช่วยเหลือผู้ที่บาดเจ็บ[๓๘๔]	ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในรายงานข้อค้นพบเฉพาะกรณี อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน หลังจากเจ้าหน้าที่ถูกโจมตีด้วยระเบิด เป็นการปฏิบัติในสถานการณ์คับขันโดยปราศจากผู้บังคับบัญชาเนื่องจากหลายคนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต พบกรณีการใช้กระสุนยางที่ใกล้เกินกว่าระยะที่กำหนดและยิงเหนือเข่า ทำให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรงและมีผู้พิการจากการถูกกระสุนยางที่ดวงตา การขาดการประสานงานเท่าที่ควรกับหน่วยงานที่ให้การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ทั้งการประสานงานเรื่องแผนปฏิบัติ การคุ้มครองความปลอดภัยในการเข้าพื้นที่[๓๘๕] อีกทั้งยังมีความไม่ไว้วางใจในบุคคลากรและยานพาหนะของหน่วยแพทย์ว่าอาจเป็นฝ่ายตรงข้าม ซึ่งทำให้หน่วย

[๓๘๑] Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials

[๓๘๒] คำพิพากษาคดีหมายเลขดำที่ ๕๙๗๑/๒๕๕๒ คดีหมายเลขแดงที่ ๒๓๐๒/๒๕๕๔ <http://prachatai.com/journal/2012/05/40664>

[๓๘๓] เช่น กรณีนายชัยวัฒน์ พุ่มพวง ช่างภาพสำนักข่าวเนชั่น และ นางสาวสรรธนา สรรพศรี ซึ่งถูกยิงบนทางยกระดับจตุรทิศ เป็นต้น ซึ่งเจ้าหน้าที่ทหารได้เข้าให้การช่วยเหลือและนำส่งโรงพยาบาล

[๓๘๔] เช่น กรณีที่ พล.ต.ท. วิชัย สังฆ์ประไพ พร้อมหน่วยกู้ชีพพยายามเข้าให้การช่วยเหลือผู้บาดเจ็บบนถนนราชปรารภ

[๓๘๕] ความเห็นจากการประชุม Focus Group เกี่ยวกับบทบาทและการให้ความคุ้มครองหน่วยแพทย์ พยาบาล และหน่วยบรรเทาสาธารณภัย เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

ตารางที่ ๒ ภาพรวมการใช้กำลังควบคุมและการสลายการชุมนุม ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๓		
มาตรฐานการควบคุมการชุมนุมการสลายการชุมนุม และกฎการใช้กำลังและอาวุธ	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติตามมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติที่แตกต่างจากมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**
		แพทย์พยาบาลและหน่วยบรรเทาสาธารณภัยปฏิบัติงานได้ยากยิ่งขึ้น และพบกรณีที่หน่วยแพทย์ถูกคุกคาม[๓๘๖]
การแยกแยะเป้าหมายในการควบคุมฝูงชนและการใช้กำลัง การแยกแยะระหว่างผู้ชุมนุมที่ใช้ความรุนแรงกับไม่ใช้ความรุนแรงและจัดการอย่างเหมาะสม การระงับปฏิบัติการต่อผู้ชุมนุมที่มีอาวุธ หากการปฏิบัตินั้นจะส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์หรือผู้ชุมนุมที่ใช้เสรีภาพโดยสงบ	ศอฉ. ระบุให้แยกแยะผู้ที่กระทำผิดและเป็นภัยต่อเจ้าหน้าที่กับผู้อื่น ทั้งยังกำหนดให้ใช้มาตรการการจัดการที่ส่งผลกระทบข้างเคียงต่อผู้เกี่ยวข้องน้อย เช่น การต่อสู้ระยะประชิด การใช้พลแม่นปืนในการจัดการผู้มีอาวุธที่แฝงอยู่ในกลุ่มผู้ชุมนุมปกติ ศอฉ. ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้อาวุธยิงผู้ก่อเหตุ เพื่อหยุดยั้งการปฏิบัติได้ แต่หากผู้ก่อเหตุอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุมจนอาจทำให้การใช้อาวุธของเจ้าหน้าที่เป็นอันตรายต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ ให้ “งดเว้น” การปฏิบัติ	ในการสลายการชุมนุมพบการใช้ปืนลูกซอง และ ปลย. กระสุนจริงยิงในแนวระนาบในทิศทางที่มีผู้ชุมนุมอยู่โดยทั่วไป โดยการปฏิบัติดังกล่าว เจ้าหน้าที่อธิบายว่าเป็นการตอบโต้คนชุดดำซึ่งใช้อาวุธสงครามโจมตีเจ้าหน้าที่ จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยกองพิสูจน์หลักฐานกลาง สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศ พบรอยกระสุนส่วนใหญ่ มีทิศทางการยิงจากด้านที่เจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการหรือวางกำลังอยู่[๓๘๗] มายังบริเวณที่มีผู้ชุมนุมและพลเรือนที่ไม่ใช่ผู้ชุมนุมอยู่[๓๘๘] ซึ่งได้

[๓๘๖] พบรายงานว่าเจ้าหน้าที่ทหารคุกคามอาสาสมัครหน่วยบรรเทาสาธารณภัยที่ซอยงามดูพลี ถนนพระราม ๔ – บ่อนไก่ แม้แสดงว่าเป็นหน่วยพยาบาลโดยสวมใส่เครื่องแบบและมีสัญลักษณ์ของหน่วยงาน, อ้างอิงจากการประชุมกลุ่มย่อย เรื่อง บทบาทและการคุ้มครอง หน่วยแพทย์-พยาบาล และหน่วยบรรเทาสาธารณภัย วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕ ประชาไท “ปากคำ ‘หน่วยกู้ภัย’ : Q: “ยิงทำไม นี่รถพยาบาล?” A: “ก็พวกมึงขว้างกู”” http://prachatai.com/journal/2010/05/29681 ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๓

[๓๘๗] บางพื้นที่มีรอยกระสุนที่มีทิศทางการยิงในทางตรงกันข้าม โดยมาจากด้านที่มีผู้ชุมนุมอยู่ คือ บนถนนราชปรารภ ถนนพระราม ๔ – บ่อนไก่ ถนนราชดำริ และถนนตะนาว จากเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ซึ่งในบริเวณถนนพระราม ๔ – บ่อนไก่ ถนนราชดำริ และถนนตะนาว พบว่าเป็นพื้นที่ซึ่งมีคนชุดดำอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุม

[๓๘๘] เช่นบนถนนราชปรารภและถนนพระราม ๔ - บ่อนไก่

ตารางที่ ๒ ภาพรวมการใช้กำลังควบคุมและการสลายการชุมนุม ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๓		
มาตรฐานการควบคุมการชุมนุมการสลายการชุมนุม และกฎการใช้กำลังและอาวุธ	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติตามมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติที่แตกต่างจากมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**
		บาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมากอยู่ในบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้จากสำนวนคดีไต่ชันสูตรศพของกรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และคำร้องของอัยการ ไม่พบข้อมูลว่าผู้เสียชีวิตมีอาวุธ วิธีการควบคุมฝูงชนโดยของเจ้าหน้าที่บางวิธีไม่เหมาะสมและเป็นการเร้าอารมณ์ผู้ชุมนุมและเหตุการณ์ให้มีความตึงเครียดมากยิ่งขึ้น เช่น การโปรยแก๊สน้ำตาลงมาจากเฮลิคอปเตอร์ และการนำอาวุธสงครามมาด้วยในการปฏิบัติ
การใช้กำลังและอาวุธต้องกระทำโดยพอสมควรแก่เหตุ	คำสั่งของศอฉ. ให้มีการใช้กำลังและอาวุธโดยสมควรแก่เหตุ เพื่อป้องกันตนเอง อันตรายที่ใกล้จะมาถึงต่อชีวิตของเจ้าหน้าที่หรือประชาชนผู้บริสุทธิ์ เช่น เมื่อพบผู้ที่มีอาวุธที่มีท่าทีคุกคามต่อชีวิตของเจ้าหน้าที่หรือประชาชนผู้บริสุทธิ์ การใช้อาวุธให้ดำเนินการเพียงเพื่อการระงับ ยับยั้งเหตุ มิให้ใช้กำลังโดยมุ่งหมายชีวิต คำสั่ง ศอฉ. ให้ใช้ปืนลูกซองที่มี	ในการสลายการชุมนุมพบการใช้ปืนลูกซอง และ ปลย. กระสุนจริงยิงในแนวระนาบในทิศทางที่มีผู้ชุมนุมอยู่โดยทั่วไป โดยการปฏิบัติดังกล่าวเจ้าหน้าที่อธิบายว่าเป็นการตอบโต้คนชุดดำซึ่งใช้อาวุธสงครามโจมตีเจ้าหน้าที่ จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยกองพิสูจน์หลักฐานกลาง สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญอิสระนิติวิทยาศาสตร์ด้านอาวุธและกระสุนปืนจากต่างประเทศ พบรอยกระสุนส่วนใหญ่ มีทิศทางการยิง

ตารางที่ ๒ ภาพรวมการใช้กำลังควบคุมและการสลายการชุมนุม ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๓		
มาตรฐานการควบคุมการชุมนุมการสลายการชุมนุม และกฎการใช้กำลังและอาวุธ	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติตามมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติที่แตกต่างจากมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**
	อานุภาพรุนแรงน้อยกว่า ปลย. และในการใช้อาวุธให้ยิงกลุ่มติดอาวุธระดับตั้งแต่เข่าลงมา เหตุการณ์ที่สถานีดาวเทียมไทยคม เจ้าหน้าที่ทหารปะทะกับผู้ชุมนุมที่ใช้สิ่งเทียมอาวุธและอาวุธประดิษฐ์ เช่น ระเบิดเพลิง ทำร้ายเจ้าหน้าที่ ขณะที่เจ้าหน้าที่ทหารใช้อุปกรณ์ควบคุมฝูงชน เช่น รถฉีดน้ำ โล่ กระบอง แก๊สน้ำตา และปืนลูกซองกระสุนยาง โดยไม่พบว่ามีการใช้กำลังหรืออาวุธที่รุนแรงในการควบคุมฝูงชน และผู้บังคับบัญชายังมีคำสั่งห้ามมิให้ใช้อาวุธต่อผู้ชุมนุมโดยเด็ดขาด	จากด้านที่เจ้าหน้าที่ทหารปฏิบัติการหรือวางกำลังอยู่[๓๘๙] มายังบริเวณที่มีผู้ชุมนุมและพลเรือนที่ไม่ใช่ผู้ชุมนุมอยู่[๓๙๐] ซึ่งได้บาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมากอยู่ในบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้จากสำนวนคดีชันสูตรศพของกรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และคำร้องของอัยการ ไม่พบข้อมูลว่าผู้เสียชีวิตมีอาวุธหรือเป็นภัยร้ายแรงต่อเจ้าหน้าที่ คำสั่ง ศอฉ. หลังเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ซึ่งมีการปรับยุทธวิธี โดยมีคำสั่งอนุญาตให้ข้ามขั้นตอนการปฏิบัติจากเบาไปหาหนักได้ในบางกรณี[๓๙๑] เช่น. ในกรณีที่มีผู้บุกรุกแนวห้ามผ่านเด็ดขาดของเจ้าหน้าที่ โดยหากผู้บุกรุกมีอาวุธ เช่น มีด ปืน วัตถุระเบิด ฯลฯ[๓๙๒] พบว่ามีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก

[๓๘๙] บางพื้นที่มีรอยกระสุนที่มีทิศทางการยิงในทางตรงกันข้าม โดยมาจากด้านที่มีผู้ชุมนุมอยู่ คือ บนถนนราชปรารภ ถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ ถนนราชดำริ และถนนตะนาว จากเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ ซึ่งในบริเวณถนนพระรามที่ ๔ – บ่อนไก่ ถนนราชดำริ และถนนตะนาว พบว่าเป็นพื้นที่ซึ่งมีคนชุดดำอยู่ปะปนกับผู้ชุมนุม

[๓๙๐] เช่นบนถนนราชปรารภและถนนพระรามที่ ๔ - บ่อนไก่

[๓๙๑] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๐๗.๔๕ (สยก.)/๑๓๐ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๑๓๑

[๓๙๒] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๐๗.๔๕ (สยก.)/๑๓๐ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๑๓๑

ตารางที่ ๒ ภาพรวมการใช้กำลังควบคุมและการสลายการชุมนุม ระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๓		
มาตรฐานการควบคุมการชุมนุมการสลายการชุมนุม และกฎการใช้กำลังและอาวุธ	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติตามมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**	**กฎการใช้กำลัง คำสั่งของ ศอฉ. และการปฏิบัติที่แตกต่างจากมาตรฐานและกฎการใช้กำลัง**
		ในบริเวณนอกแนวปิดล้อมของเจ้าหน้าที่ โดยได้รับบาดเจ็บบริเวณส่วนของร่างกายที่สูงกว่าระดับเข่า เช่น บาดเจ็บที่ดวงตา ใบหน้า ช่วงอก และท้อง พบกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมผลกระทบจากการใช้อาวุธในกรณีที่เจ้าหน้าที่พยายามยับยั้งผู้ที่ต้องสงสัยว่าเป็นภัยได้ ทำให้บุคคลอื่น ๆ ที่มิได้เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบ เช่น กรณีการใช้ ปลย. ยิงเพื่อหยุดรถตู้ที่วิ่งฝ่าด่านที่ใต้สถานีแอร์พอร์ตลิงค์ราชปรารภ ซึ่งมีพลเรือนที่อยู่ในบริเวณดังกล่าวถูกยิงเสียชีวิต ๒ คน
การเตือนก่อนการใช้กำลัง	ศอฉ.กำหนดเจ้าหน้าที่ต้องประกาศใช้ชัดเจนก่อนการใช้กำลัง หากใช้อาวุธจะต้องเตือน ๓ ครั้ง ยกเว้นเหตุสุดวิสัยที่เป็นอันตรายต่อเจ้าหน้าที่หรือผู้อื่น ศอฉ.ใช้การเตือนพื้นที่ห้ามเข้าผ่านสื่อมวลชน การให้เจ้าหน้าที่ประกาศเตือนทางโทรโข่งก่อนปฏิบัติการ	ในกรณีที่มีผู้บุกรุกแนวห้ามผ่านเด็ดขาดของเจ้าหน้าที่ โดยหากผู้บุกรุกมีอาวุธ เช่น มีด ปืน วัตถุระเบิด ฯลฯ และฝ่าแนวห้ามผ่านเข้ามาได้ เจ้าหน้าที่สามารถข้ามขั้นตอนการใช้แก๊สน้ำตา กระบอง หรือกระสุนยาง ไปสู่การใช้กระสุนจริงได้ โดยมี ผบ.หน่วยหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้มีอำนาจสั่งการ[๓๙๓]

๒.๖.๘ เป็นที่น่างสังเกตว่า เมื่อทาง ศอฉ. ได้มอบหมายภาระกิจให้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการแล้ว จากการสอบถามผู้นำระดับสูงของ ศอฉ. ทั้งที่เป็นฝ่ายการเมือง และผู้นำกองทัพ ปรากฏว่าไม่มีการติดตามตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติการโดยวิธีอื่น นอกจากรายงานตามสายงานของผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นเท่านั้น ทั้งๆที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานยาวนานเกือบสองเดือน

[๓๙๓] คำสั่ง ศอฉ. ที่ กห ๐๔๐๗.๔๕ (สยก.)/๑๓๐ วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๓ อ้างถึงในเอกสารชี้แจง คอป. ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕, หน้า ๑๓๑

ตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงปลายเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ สำหรับระบบงานข่าวกรองของทางราชการแทบจะไม่มีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงานของ ศอฉ.และเจ้าหน้าที่ได้เลย ผู้นำของ ศอฉ.บางคนและหัวหน้าชุดปฏิบัติการในพื้นที่ ต้องพึ่งพาการหาข่าวของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้น ข่าวที่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ได้รับจากผู้บังคับบัญชาใน ศอฉ. บางครั้งยังไม่ตรงกับความจริง และอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือวิตกกังวลเกินสมควรแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่อีกด้วย เช่น การแจ้งจำนวนคนชุดดำที่จะเข้าโจมตีก่อกวนเจ้าหน้าที่ในจำนวนที่เกินจริงเป็นอย่างมาก เป็นต้น

๒.๗ ข้อค้นพบเกี่ยวกับกรณีผู้สูญหาย การซ้อมทรมาน และการข่มขืน

๒.๗.๑ กรณีผู้สูญหายระหว่างเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดย คอป. ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีผู้สูญหาย ๑ คน คือ นายอดิลักษณ์ อินสันเทียะ อายุ ๒๔ ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ โดยนางสาวสมมาตร ช่วยพิมาย มารดาของนายอดิลักษณ์ เข้าให้ข้อมูลกับ คอป. เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๕ ว่า นายอดิลักษณ์หายตัวไปตั้งแต่วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๓ โดยมีความเชื่อว่านายอดิลักษณ์ไปร่วมชุมนุม นปช. กับเพื่อน อย่างไรก็ตาม เพื่อที่ไปด้วยกันได้กลับบ้านมาหมดแล้ว แต่นายอดิลักษณ์ไม่ได้กลับมาด้วย โดยตนได้ร้องเรียนไปยังพรรคเพื่อไทย มูลนิธิกระจกเงา และได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์ข้อมูลประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุมกรณี เม.ย.-พ.ค. ๕๓ (ศปช.) ทั้งนี้มูลนิธิกระจกเงารายงานจำนวนผู้สูญหาย ณ วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๓ โดยได้รับเรื่องร้องเรียนจำนวน ๗๔ คน ยังติดตามไม่พบจำนวน ๕๑ คน[๓๙๔] ทั้งนี้จากการตรวจสอบกับมูลนิธิกระจกเงาและศูนย์ข้อมูลประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุมกรณี เม.ย.-พ.ค. ๕๓ ถึงข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม พบว่าได้พบบุคคลตามรายชื่อแล้วหลายคนและยังเหลือผู้สูญหายที่ติดตามไม่พบอีกจำนวน ๓ คน

๒.๗.๒ กรณีการซ้อมทรมานเกี่ยวกับเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดย คอป. ได้รับรายงานกรณีการซ้อมทรมานจำนวน ๒ กรณี

๒.๗.๒.๑ กรณี นายกฤษณะ ธัญชัยพงศ์ แกนนำนักศึกษากลุ่มเสรีปัญญาชน ซึ่งร่วมเคลื่อนไหวชุมนุมกับ นปช. และตนเคยขึ้นเวทีปราศรัยของ นปช. นายกฤษณะให้ข้อมูลกับ คอป. ว่าถูกซ้อมทรมานพร้อมกับเพื่อนนักศึกษาและเยาวชนอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี (นักเรียนมัธยม) อีก ๒ คน โดยเจ้าหน้าที่ทหารขณะเดินทางออกจากพื้นที่ชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๓ นายกฤษณะให้ข้อมูลว่าระหว่างเดินทางกลับจากแยกราชประสงค์ โดยออกจากแยกราชประสงค์มาด้วยรถจักรยานยนต์มาถึงแยกปทุมวันซึ่งจอดรถยนต์ไว้ แล้วจึงขับรถยนต์มาถึงซอยจุฬาฯ ๑๒ หลังสนามศุภชลาศัย เวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. พบด่านของเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ทหารได้มัดมือตนไพล่หลัง ให้นั่งคุกเข่า หันหน้าเข้าหากำแพง และปิดตา เจ้าหน้าที่ทหารซักถามว่าในที่ชุมนุมแกนนำอยู่ที่ไหน ใครอยู่ที่ไหน มีอาวุธซ่อนที่ไหน หัวหน้าซุ่มอยู่จุดใดบ้าง ตนตอบไปว่าไม่ทราบ เพราะเพิ่งมาร่วมชุมนุม โดยขณะที่สอบถาม ตนถูกแตะ และถูกปิดตาโดยมีปืนจ่ออยู่ เพื่อนอีกสองคนถูกปิดตาเช่นเดียวกัน หลังจากนั้นยี่สิบนาทีจึงเปิดตา และสอบถามเช่นเดิมหลายครั้ง นอกจากนี้ยังถูกทุบตีและถูกขู่ว่าหากไม่บอกเดี๋ยวจะเจอขาโหด หลังจากนั้นมีคนนั่งรถกระบะมาสอง-สามคน ใส่ชุดทหารหรือชุดสีดำสวมโม่ง ตนถูกชายดังกล่าวแตะและบีบคอจนหายใจไม่ออกจึงปล่อย คนเหล่านั้นใช้น้ำมันราดแล้วแกล้งจ่อไฟแช็คเพื่อขู่ว่าจะเผา และตนถูกฟาดด้วยแส้ เพื่อให้ตอบคำถาม และมีการพูดว่าจะทำ

---

[๓๙๔] หายลึกลับเหตุการเมือง แจ้งหายแล้ว ๗๔ ราย, ไทยรัฐ, ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ http://www.thairath.co.th/content/pol/88061

เหมือนกับสามจังหวัดภาคใต้ด้วย ตนและเพื่อนอยู่บริเวณดังกล่าวโดยถูกซักถามประมาณ ๑ ชั่วโมง หลังจากนั้นจึงมีนักข่าวมาสัมภาษณ์ แต่ไม่ได้แจ้งนักข่าวว่าถูกซ้อมทรมาน ขณะที่นักข่าวมามีคนเอาของมากองข้างหน้าทำเป็นของกลาง มีสนับมือและหนังสติ๊กซึ่งถูกอ้างว่าเป็นของตน โดยถูกควบคุมตัวอยู่ประมาณ ๓ ชั่วโมงก่อนเจ้าหน้าที่ตำรวจมานำตัวไปที่ สถานีตำรวจนครบาลปทุมวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตให้ปรึกษาทนายความและไม่ได้รับอนุญาตให้ติดต่อญาติ ถูกควบคุมตัวอยู่ที่ สถานีตำรวจนครบาลปทุมวันจนถึงเช้าวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓ จึงถูกนำตัวมายังศาลแขวงปทุมวัน ส่วนเยาวชน ๑ คนถูกนำตัวไปศาลเยาวชนฯ[๓๙๕] โดยนายกฤษณะและเพื่อนนักศึกษาถูกดำเนินคดีข้อหาฝ่าฝืนข้อกำหนด ประกาศ หรือคำสั่งตาม พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานกาณ์ฉุกเฉิน ๒๕๔๘ และในวันเดียวกันศาลชั้นต้นตัดสินลงโทษจำคุก ๑ ปี โดยศาลมิได้สอบถามใดๆ ต่อมาศาลอุทธรณ์ลดโทษจำคุกเหลือ ๖ เดือน[๓๙๖]

๒.๗.๒.๒ กรณีมีรายงานข่าวว่ามีการซ้อมทรมานผู้ต้องหาในเหตุการณ์เผาศาลากลางจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดมุกดาหาร[๓๙๗] จากการตรวจสอบพบว่า ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยควบคุมตัวไว้ในรถบรรทุกผู้ต้องหา ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่า เป็นกรณีการควบคุมตัวตาม พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งมาตรา ๑๑ ห้ามมิให้ควบคุมตัวไว้ที่สถานีตำรวจ แต่ไม่ได้มีการจัดเตรียมสถานที่ควบคุมตัวอื่นไว้ อย่างไรก็ตามการนำไปควบคุมตัวไว้ในรถบรรทุกผู้ต้องหา เป็นการกระทำที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของพระราชกำหนดฯ ซึ่งห้ามไม่ให้ปฏิบัติต่อผู้ถูกควบคุมตัวในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิด และการกระทำดังกล่าวยังเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของผู้ถูกควบคุมตัว

๒.๗.๓ กรณีการข่มขืน ระหว่างเหตุการณ์เมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดย คอป. ได้รับรายงานกรณีผู้ชุมนุมถูกทำร้ายร่างกายและข่มขืน โดยจากการสัมภาษณ์เหยื่อผู้ถูกข่มขืน ได้ความว่าเป็นผู้เข้าร่วมชุมนุม โดยมีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ เข้าร่วมชุมนุมตั้งแต่ช่วงการชุมนุมบนถนนราชดำเนิน และได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยจากแก๊สน้ำตาและถูกทุบตีในเหตุการณ์วันที่ ๑๐ เมษายน ต่อมาได้มาชุมนุมที่แยกราชประสงค์ จนกระทั่งวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้เดินทางออกจากแยกราชประสงค์เพื่อกลับบ้าน โดยนั่งรถจักรยานยนต์ออกมาทางแยกปทุมวัน ใกล้ๆ ห้างสรรพสินค้ามาบุญครอง แล้วเดินมุ่งหน้าออกไปทางด่านของเจ้าหน้าที่ทหาร โดยเจ้าหน้าที่ทหารได้ขอตรวจค้นกระเป๋าและได้ยึดรูป พล.ต.ขัตติยะ สวัสดิผล และบัตร นปช. ไว้ แต่ไม่พบสิ่งผิดกฎหมายใดๆ แต่ทหารไม่ปล่อยตัวกลับบ้าน ประกอบกับเป็นช่วงเวลาค่ำแล้ว ตนจึงโมโหและด่าเจ้าหน้าที่ทหาร จึงถูกเจ้าหน้าที่ทหารควบคุมตัวไปไว้หลังป้ายรถประจำทาง แต่ก็ยังไม่ปล่อยตัว ตนจึงด่าเจ้าหน้าที่ทหารอีกรอบ จึงถูกนำตัวไปไว้ข้างอาคารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย แล้วเจ้าหน้าที่ทหาร ๕ – ๗ คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทหารประจำด่านทางเข้าออกศูนย์การค้า รุมทำร้ายร่างกายตน ด้วยการต่อยท้อง จนตนสลบหมดสติไป ฟื้นขึ้นมาอีกครั้งในคืนวันเดียวกัน พบว่ากางเกงในถูกดึงลงไปอยู่ที่ขา เสื้อและเสื้อในถูกถอดออก และมีน้ำอสุจิเปรอะเปื้อนบริเวณขาและช่อง

---

[๓๙๕] นายกฤษณะ ธัญชัยพงษ์ เข้าให้ข้อมูลกับ คอป. เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕

[๓๙๖] เปิดใจเหยื่อสลายชุมนุมแดงทั้ง"โหด-หิน-อยุติธรรม" ถึงข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล"ยิ่งลักษณ์"ในการเยียวยา , มติชนทีวี, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ http://www.matichon.co.th/play_clip.php?newsid=1313668033

[๓๙๗] เปิดใจเหยื่อสลายชุมนุมแดงทั้ง"โหด-หิน-อยุติธรรม" ถึงข้อเรียกร้องต่อรัฐบาล"ยิ่งลักษณ์"ในการเยียวยา, มติชนทีวี, ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ http://www.matichon.co.th/play_clip.php?newsid=1313668033

คลอด มดลูกไหลออกมานอกช่องคลอด ใบหน้ามีรอยฟกช้ำ เจ็บรอบๆ ศีรษะ และหน้าอกเป็นรอยช้ำ แต่ไม่เห็นว่ามีใครเฝ้าอยู่แล้ว เหตุเกิดเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ – ๒๒.๐๐ น. ตนจึงวิ่งออกมาทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและเรียกรถตุ๊ก ๆ สามล้อให้ไปส่งที่สนามหลวง ต่อมาตนได้เดินทางไปที่พรรคเพื่อไทยเพื่อร้องเรียนขอความช่วยเหลือ และพรรคได้ให้การ์ดพาตนไปแจ้งความร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ สถานีตำรวจนครบาลปทุมวัน พนักงานสอบสวนจึงส่งตนไปตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลกลาง[๓๙๘]

พนักงานสอบสวนเข้าให้ข้อมูลเพิ่มเติมความว่า ผลการตรวจชันสูตรบาดแผล พบคราบอสุจิทั้งภายในช่องคลอดและภายนอกช่องคลอด แต่ไม่สามารถระบุเวลาการมีเพศสัมพันธ์ได้ แต่โดยปกติแล้วจะไม่สามารถตรวจพบได้หากมีเกินกว่า ๗๒ ชั่วโมง บริเวณสถานที่เกิดเหตุมีด่านตรวจของเจ้าหน้าที่ทหารอยู่ติดกับซอยจุฬา ๑๒ และแยกเจริญผล ผู้เสียหายคนนี้เดินมาเจอด่านทหารที่หัวมุมถนนตรงข้ามมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย โดนเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งแต่งเครื่องแบบและมีปืนทำการตรวจค้น และผู้เสียหายมีการด่าทอเจ้าหน้าที่ทหารตามเหตุการณ์ที่กล่าวข้างต้น ต่อมามีบุคคลกลุ่มหนึ่งแต่งกายคล้ายทหารสวมชุดลายพรางแต่ไม่มีปืน คนกลุ่มนี้เข้าไปเจรจากับเจ้าหน้าที่ทหารที่ด่าน และนำผู้เสียหายเดินออกมาทาทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย แล้วจึงโดนทำร้ายร่างกายจนหมดสติ ผู้เสียหายตื่นมาพบตนเองนอนอยู่ข้างอาคารภาควิชาออกแบบอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย ซึ่งอยู่ติดกับรั้วจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เลยจากด่านของเจ้าหน้าที่ทหารออกมาประมาณ ๑๐๐ เมตร คดีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้ตรวจสถานที่เกิดเหตุทันที แต่ผู้เสียหายนำชี้สถานที่เกิดเหตุหลังเหตุการณ์สงบลงแล้วประมาณ ๑ เดือน ผลการสอบสวนเชื่อว่าถูกข่มขืนจริง และได้สรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการแล้ว โดยได้สเก็ตภาพผู้ต้องหาและออกหมายจับแล้ว แต่ยังไม่สามารถจับกุมตัวได้ นอกจากนี้ พนักงานสอบสวนได้ขอความร่วมมือไปยังเจ้าหน้าที่ทหาร เพื่อขอให้นำตัวเจ้าหน้าที่ประจำด่านมาให้ผู้เสียหายชี้ตัว โดยได้ทำหนังสือไปที่ผู้บัญชาการทหารบก แต่ไม่ได้รับการตอบกลับแต่อย่างใด จึงไม่ทราบว่ามีเจ้าหน้าที่ทหารผู้ใดปฏิบัติหน้าที่อยู่บริเวณดังกล่าว[๓๙๙]

ทั้งนี้ ผู้เสียหายได้ร้องเรียนเพื่อขอรับการเยียวยาไปยังกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยได้รับแจ้งว่า ไม่สามารถเยียวยากรณีถูกข่มขืนได้ จึงเยียวยาเป็นกรณีบาดเจ็บเล็กน้อย และได้ยื่นเรื่องขอเยียวยาผู้เสียหายในคดีอาญาไว้กับกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ผู้เสียหายยังให้ข้อมูลว่า หลังเหตุการณ์ที่ตนถูกข่มขืนได้รับรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์หลายฉบับ มีบุคคลคอยติดตามและถูกดักทำร้าย ซึ่งผู้เสียหายเชื่อว่าน่าจะเป็นคนเดียวกับที่ข่มขืนตน โดยได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ไว้กับพนักงานสอบสวนด้วย[๔๐๐]

---

[๓๙๘] บันทึกคำบอกเล่า (Statement Taking) เลขที่ 1010001

[๓๙๙] การเข้าให้ข้อมูลของ พ.ต.ท.รุ่งโรจน์ พุทธิยาวัฒน์ พนักงานสอบสวนคดี วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

[๔๐๐] บันทึกคำบอกเล่า (Statement Taking) เลขที่ ๑๐๑๐๐๐๑

ส่วนที่ ๓

สาเหตุและรากเหง้าของความขัดแย้ง

๓.๑ ที่มาและความสำคัญ

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้มีคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) โดยให้ คอป. มีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือ "...๒) จัดให้มีการศึกษาวิจัยทำความกระจ่างกับรากเหง้าของปัญหา ทั้งในทางกฎหมาย การเมือง และประวัติศาสตร์ที่ส่งผลให้เกิดความแตกแยกและความรุนแรง"ซึ่ง คอป. ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านการศึกษาวิจัยและกิจกรรมทางวิชาการ ที่ คอป. แต่งตั้งขึ้นทำหน้าที่ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างความกระจ่างเกี่ยวกับรากเหง้าของปัญหาทั้งในทางกฎหมาย การเมือง ประวัติศาสตร์ และด้านอื่นที่ส่งผลให้เกิดความแตกแยกและความรุนแรง รวมทั้ง การจัดให้มีเวทีสาธารณะ การประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลและความเห็น เสนอผลการตรวจสอบและศึกษา ให้การศึกษากับสังคมเป็นระยะ ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสาธารณชนที่เกี่ยวข้อง และหาแนวทางสู่การสร้างความปรองดองภายในประเทศ อันจะนำไปสู่การอำนวย ความยุติธรรม โดยให้การเยียวยา ฟื้นฟูบุคคล สังคม องค์กร และสถาบันที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงตามแนวทางความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านและความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปรองดองในประเทศต่อไป

๓.๒ วิธีการศึกษาวิจัยและแนวทางการดำเนินงาน

๑. คอป. ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์สาเหตุและรากเหง้าที่นำไปสู่ความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงในเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ โดยใช้กิจกรรมทางวิชาการ เช่น การประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด การจัดเวทีสาธารณะ การเสนอผลการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักวิชาการ สาธารณชน และทุกภาคส่วน อันเป็นกระบวนการสำคัญในการรวบรวมข้อมูล ประเด็นปัญหา รับฟังความคิดเห็น ศึกษาทฤษฎีทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์ และจัดทำกรอบแนวคิดในการวิจัย ๕ เรื่อง ได้แก่

๑.๑ โครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทย

๑.๒ ความรุนแรงทางการเมือง: พลวัตสังคมและวัฒนธรรมและแนวทางแก้ไข

๑.๓ กระบวนการยุติธรรมกับสถานการณ์ทางการเมืองที่มีความรุนแรง: ปัญหาและแนวทางแก้ไข

๑.๔ การปฏิรูปองค์การด้านความมั่นคง

๑.๕ ขอบเขตการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย

๒. สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยทั้ง ๕ เรื่องและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๒.๑ ผลงานวิจัยของคณะอนุกรรมการฯ ใน คอป. และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๑) แนวคิดเรื่องการจัดการความขัดแย้ง[๔๐๑]

๒) แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างสันติภาพ[๔๐๒] (Peace Building)

๓) แนวคิดเรื่อง Do No Harm[๔๐๓]

๔) แนวคิดเรื่องความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน[๔๐๔] (Transitional Justice)

---

[๔๐๑] ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว สังคม รัฐ จนถึงระดับโลก ด้วยความแตกต่างกันในด้านเป้าหมาย วิธีการ ค่านิยม วัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การคิด ความรู้สึก การกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแตกต่างกัน ไม่ยอมให้กัน เกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น และถ้าความขัดแย้งนั้นหาทางออกไม่ได้หรือไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกทางแล้วจะกลายเป็นข้อพิพาท และนำไปสู่ความรุนแรง ซึ่งความรุนแรงเป็นไปได้ตั้งแต่การใช้คำพูด ภาษาท่าทาง จนถึงการลงมือทำร้ายกัน และในท้ายที่สุดแล้วอาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือความสูญเสียตามมาทั้งทรัพย์สิน เวลา ความรู้สึก จนถึงการสูญเสียอำนาจอธิปไตยก็อาจจะเป็นไปได้

แนวคิดเรื่องการจัดการความขัดแย้ง ได้ศึกษาความหมายของความขัดแย้ง ลักษณะของความขัดแย้ง สาเหตุของความขัดแย้ง ระดับการขยายตัวของความขัดแย้ง กระบวนการของความขัดแย้ง ผลของความขัดแย้ง แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้ง และความขัดแย้งกับความรุนแรง

[๔๐๒] แนวคิดการเสริมสร้างสันติภาพเป็นที่รู้จักครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๗๕ จากบทความเรื่องสามแนวทางสู่สันติภาพ: การรักษาสันติภาพ การทำให้เกิดสันติภาพ และการเสริมสร้างสันติภาพ (Three Approaches to Peace: Peacekeeping Peacemaking and Peacebuilding) ของ Johan Galtung นักวิจัยสันติภาพยุคใหม่ โดย Galtung ได้นำเสนอโครงสร้างการเสริมสร้างสันติภาพเพื่อเป็นแนวทางสู่สันติภาพที่ยั่งยืน โดยการระบุถึงรากเหง้าของความขัดแย้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรง ผ่านกิจกรรมสำหรับแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ตามรูปแบบของสันติศึกษาเพื่อนำไปสู่การแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้งด้วยสันติวิธี (United Nations, ๒๐๑๐)

จนกระทั่งในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ การเสริมสร้างสันติภาพได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น เมื่อเลขาธิการสหประชาชาติได้มีข้อเรียกร้อง “วาระสันติภาพ” (An Agenda for Peace) ที่ระบุว่าสหประชาชาติและประชาคมนานาชาติมีความรับผิดชอบต่อการจัดการความขัดแย้ง ในรูปแบบของมาตรการทางการทูตในเชิงป้องกัน (preventive diplomacy) การทำให้เกิดสันติภาพ (peacemaking) และการรักษาสันติภาพ (peacekeeping) ส่งผลให้แนวคิดการเสริมสร้างสันติภาพเป็นที่รู้จักและนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งอย่างแพร่หลายในสังคมโลกยุคปัจจุบัน

[๔๐๓] Do no harm เริ่มเป็นที่รู้จักในต้นปี ค.ศ.๑๙๙๐ โดยสมาชิกขององค์กรระหว่างประเทศ องค์กรพัฒนาเอกชนท้องถิ่นเพื่อประสานความร่วมมือผ่านโครงการพลังท้องถิ่นเพื่อสันติภาพ (the Local Capacities for Peace Project) หรือต่อมารู้จักในชื่อ โครงการ“Do No Harm” (DNH) ซึ่งถูกพัฒนาโดย Mary B. Anderson (CDA Collaborative Learning Projects, ๒๐๐๔)

โดยสรุป Do no harm เป็นวิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้กับเหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยการให้เจ้าหน้าที่จากฝ่ายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวแทนจากองค์กรกลาง หน่วยงานทหาร หน่วยงานจากรัฐ ลงไปในพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้ง เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ อย่างมีมนุษยธรรม และแสวงหาต้นตอของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยระดมความคิดเห็นจากหลายฝ่ายเพื่อการวางแผนให้ความช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในสถานที่ความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ หน่วยงานต่างๆ ต้องมีประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ในเรื่องของประวัติศาสตร์ สภาพสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต รวมถึงสถานการณ์ความตึงเครียดของผู้คนในพื้นที่ โดยอาศัยการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง บรรเทาปัญหาความขัดแย้งนั้น มิใช่กระตุ้นให้ความขัดแย้งนั้นเลวร้ายขึ้นไปกว่าเดิมโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

[๔๐๔] ความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน เกิดขึ้นในปลายทศวรรษ ๑๙๘๐ เป็นกระบวนการที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง หลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้มีความยุติธรรมเกิดขึ้นใน ซึ่งแนวคิดและการดำเนินกระบวนการนี้ได้แพร่หลายและถูกนำไปใช้ในหลายๆ ประเทศที่มีความขัดแย้งอย่างรุนแรง เช่น อาร์เจนตินา ชิลี แอฟริกาใต้ เอลซัลวาดอร์ เฮติ ติมอร์ตะวันออก ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับความท้าทายในสังคมที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน เนื่องจากกระบวนการเปลี่ยน

๕) แนวคิดเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์[๔๐๕] (Restorative Justice)

๒.๓ ประสบการณ์การจัดการความขัดแย้งภายในประเทศ

๒.๔ กรณีศึกษาจากคณะกรรมการค้นหาความจริงเพื่อการปรองดอง (TRC) ใน ๕ ประเทศ จาก ๓ ทวีป ได้แก่ ประเทศแอฟริกาใต้ ประเทศศรีลังกา ประเทศไลบีเรีย ประเทศชิลี และประเทศติมอร์เลสเต

๓. สรุป สังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง

๓.๓ การวิเคราะห์รากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย

สังคมทุกสังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นภาวะปกติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และมักจะนำมาซึ่งความขัดแย้ง ดังนั้น ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง สังคมจึงต้องแสวงหาวิธีการในการจัดการความขัดแย้งเพื่อให้สังคมดำรงอยู่และพัฒนาต่อไปได้ความขัดแย้งจึงไม่ใช่สิ่งเลวร้ายหรือผิดปกติแต่อย่างใด อีกทั้ง ความขัดแย้งยังมีข้อดีในการช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในสังคม[๔๐๖] อย่างไรก็ตาม หากสังคมไม่มีกลไกในการจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ ความขัดแย้งอาจพัฒนาเป็นความรุนแรงในสังคมที่อาจเป็นอันตราย และสร้างผลเสียต่อสังคมได้ ซึ่งเมื่อเกิดความขัดแย้งแล้ว สังคมอาจเลือกวิธีการจัดการความขัดแย้งได้ ๒ แนวทาง คือ ๑) แนวทางที่ไม่ใช้ความรุนแรง (Non-Violence Approach) หรือสันติวิธี และ ๒) แนวทางที่ใช้ความรุนแรง (Violence Approach) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตนต้องการ

ในการวิเคราะห์รากเหง้าความขัดแย้งที่แปรเปลี่ยนเป็นความรุนแรงในครั้งนี้ มุ่งศึกษาถึงรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งมีธรรมชาติของการก่อตัวในลักษณะที่มีการผสมผสานกันในหลายเหตุปัจจัย โดยไม่สามารถมองแบบแยกเหตุปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งได้โดยลำพัง นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์ได้ใช้กรอบการวิเคราะห์ความขัดแย้ง (Conflict Analysis) ๔ ระดับ[๔๐๗] ในการอธิบายการก่อตัวของความขัดแย้งและขยายตัวสู่ความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ผ่านมีข้อจำกัดมากมายทั้งข้อจำกัดด้านนโยบาย ข้อจำกัดด้านศักยภาพของรัฐบาล เช่น ความอ่อนแอของกระบวนการยุติธรรม ปัญหาคอรัปชั่น ปัญหาของกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญและการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้อาจเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในประเด็นใหม่ๆ ขึ้นต่อไปได้

[๔๐๕] ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา กระแสการเคลื่อนไหวในสังคมโลกส่งผลให้มีปรับเปลี่ยนกระบวนวิธีคิดของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักได้เคลื่อนย้ายจากการใช้กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเพียงรูปแบบเดียวสู่การใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกและการยุติข้อพิพาทในทางอาญาบางประเภทด้วยวิธีการที่นำไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสันติสุขยุติธรรมในสังคม โดยกระบวนการยุติธรรมทางเลือกรูปแบบหนึ่งคือกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการยุติความขัดแย้งหรือระงับข้อพิพาทที่เชื่อว่าการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเหยื่ออาชญากรรมจะทำให้เกิดความยุติธรรมและนำมาซึ่งความสงบสุขในชุมชนเพราะเหยื่ออาชญากรรมเป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด

[๔๐๖] แนวความคิดความขัดแย้งด้าน Human Relations Approach และ Contemporary Approach

[๔๐๗] กรอบการวิเคราะห์ความขัดแย้ง ๔ ระดับ ดังกล่าวได้แก่

๑) ความขัดแย้งระดับบ่มเพาะ (Latent Tension) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยที่ยังไม่แสดงอาการของความขัดแย้ง สังคมยังไม่รับรู้ถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและยังไม่ตระหนักว่าเรื่องดังกล่าวเป็นปัญหาอันจะนำไปสู่ความขัดแย้ง ความขัดแย้งระดับนี้ยังอยู่ในวิสัยที่สามารถใช้วิธีการป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งเกิดขึ้น

๒) ความขัดแย้งระดับปรากฏ (Overt Conflict) เป็นความขัดแย้งที่มีอาการชัดเจนของความเป็นปรปักษ์ หรือความไม่ลงรอยในสังคม ซึ่งมีสาเหตุจากความไม่เท่าเทียมด้านอำนาจ ความไม่ยุติธรรม และ

นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์ยังใช้บริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นแต่ละช่วงเวลาตามเส้นเวลา (Timeline) มาประกอบในการอธิบายความสัมพันธ์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๓.๓.๑ ระยะเริ่มแรกของความขัดแย้ง หรือระยะบ่มเพาะความขัดแย้ง (Latent Tension)

๓.๓.๑.๑ ปัจจัยที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง ในช่วงที่ความขัดแย้งยังไม่ปรากฏอาการนั้น รากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งเป็นปัจจัยที่โยงใยสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน ไม่มีมูลเหตุใดเพียงลำพังที่จะสามารถอธิบายว่าทำไมสังคมจึงเผชิญกับความขัดแย้งรุนแรงหรือสะท้อนความไม่มั่นคงทางการเมืองได้ดีที่สุด เนื่องจาก ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นมีการก่อตัวบ่มเพาะและปะทุเป็นวงจรที่ต่อเนื่องยาวนาน และมีปัจจัย ที่หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าสังคมไทยในอดีตมีความไม่เท่าเทียมกันเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมมาโดยตลอด โดยมีปัจจัยที่สำคัญ คือ

(๑) ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองและชนบท ที่มีการกระจายความเจริญอย่างไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและความเจริญในทุกๆ ด้านในขณะที่ชนบทเป็นพื้นที่ห่างไกลความเจริญที่รัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้อย่างเพียงพอ ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ของกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ที่มีมากกว่าในชนบท

(๒) ความแตกต่างระหว่างภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ที่มีสัดส่วนของรายได้แตกต่างกันมาก แรงงานในภาคเกษตรกรรมซึ่งอยู่ในส่วนภูมิภาค มีจำนวนร้อยละ ๔๐ ของแรงงานทั้งหมด แต่มีรายได้คิดเป็นสัดส่วนเพียงประมาณร้อยละ ๑๐ ของ GDP ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมที่มีรายได้ประมาณร้อยละ ๓๓ ของ GDP กลับมีแรงงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ ๑๙ ของแรงงานทั้งประเทศ ผู้ที่อยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศจึงเป็นกลุ่มที่มีฐานะยากจนและอาศัยอยู่ในชนบท ในขณะที่ผู้ที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะผู้เป็นนายทุนที่อาศัยอยู่ในเมืองเป็นกลุ่มที่มีฐานะดีกว่า

ผลประโยชน์ เป็นสถานการณ์ความขัดแย้งที่ยังอยู่ในวิสัยที่สามารถจัดการได้โดยการแก้ไขหรือยุติความขัดแย้ง โดยใช้คนกลางหรือใช้อนุญาโตตุลาการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

๓) ความขัดแย้งระดับช่วงชิงอำนาจ (Power Struggle) เป็นความขัดแย้งที่สร้างความรู้สึกตึงเครียดหรือเกิดการเผชิญหน้าแย่งชิงอำนาจระหว่างสองฝ่าย เมื่อปัญหาความขัดแย้งขยายตัวและมีความตึงเครียดเพิ่มสูงขึ้น เป็นสถานการณ์ความขัดแย้งที่จำเป็นต้องใช้วิธีการบางอย่างเพื่อยับยั้งหรือรักษาระดับไม่ให้ความขัดแย้งเพิ่มขึ้น โดยใช้คนกลาง รวมถึงใช้ความพยายามในการจัดการความขัดแย้งที่เข้มข้นยิ่งขึ้น

๔) ความขัดแย้งระดับรุนแรง (Destructive Violence) เป็นภาวะที่ความขัดแย้งพัฒนาไปสู่ ความรุนแรง มีการปะทะ ใช้กำลังในสังคม ซึ่งเป็นความรุนแรงทางตรง (direct violence) ความขัดแย้งขั้นนี้เป็นระดับความขัดแย้งขั้นสูงสุดจนเกินกว่าที่จะใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งทั้ง ๓ วิธี อันได้แก่ วิธีการป้องกัน วิธีการแก้ไข และวิธีการยับยั้งหรือการรักษาระดับไม่ให้ความขัดแย้งเพิ่มขึ้นได้อีกต่อไป ซึ่งความขัดแย้งระดับนี้ก่อให้เกิด ความรุนแรงและผลเสียอย่างมิอาจประมาณค่าได้

จากระดับความขัดแย้งทั้ง ๔ ระดับดังกล่าว จนถึงการเกิดความรุนแรงขึ้น การจัดการกับความขัดแย้งและความรุนแรงจำเป็นจะต้องใช้วิธีการที่แตกต่างกัน หากเลือกวิธีการหรือเครื่องมือผิดอาจไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงได้ เช่น เมื่อความขัดแย้งอยู่ในระดับรุนแรงแล้ว การเจรจาต่อรอง อาจไม่สามารถจัดการความขัดแย้งในขณะนั้นได้ แต่ทำได้เพียงป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งรุนแรงมากขึ้นหรือขยายตัว แล้วจึงใช้มาตรการอื่นๆ ในภายหลัง

(๓) การครอบครองทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียม โดยเฉพาะการครอบครองปัจจัยการผลิตซึ่งนายทุนเป็นผู้ครองอำนาจในการซื้อ ในขณะที่คนชนบทและเกษตรกรส่วนใหญ่มีความยากจนและไม่ได้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะที่ดินทำกินในประเทศที่ส่วนใหญ่เป็นของนายทุนซึ่งเป็นคนส่วนน้อย เพียงประมาณร้อยละ ๑๐ ของประชากรเป็นเจ้าของที่ดินมากกว่าคนละ ๑๐๐ ไร่ ในขณะที่คนอีกร้อยละ ๙๐ ถือครองที่ดินไม่เกินคนละ ๑ ไร่ นอกจากนี้ ที่ดินประมาณร้อยละ ๗๐ ถูกทิ้งร้างไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ เนื่องจากเจ้าของที่ดินส่วนใหญ่ถือครองที่ดินเพื่อเก็งกำไร

(๔) การกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม จากความเจริญที่กระจุกตัวอยู่แต่ในเมืองและความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ทำให้ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจอยู่กับคนเมืองซึ่งเป็นคนส่วนน้อยของประเทศ โดยกลุ่มประชากร ๑ ใน ๕ ที่มีรายได้สูงสุดของประเทศ มีรายได้รวมกันมากกว่าร้อยละ ๕๐ ของรายได้รวมของประชากรทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มประชากร ๑ ใน ๕ ที่มีรายได้ต่ำที่สุด มีรายได้รวมกันเพียงร้อยละ ๓.๘๔ ของรายได้รวมทั้งประเทศเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนรวยที่สุดมีรายได้มากกว่ากลุ่มคนจนที่สุด ประมาณ ๑๓ เท่า

(๕) นโยบายและกลไกการจัดการของรัฐไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมได้ โครงสร้างและระบบภาษีไม่สามารถกระจายความมั่งคั่งจากคนรวยไปสู่คนจนได้ ทำให้ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจมีการเติบโตในระดับสูง แต่ช่องว่างระหว่างชนชั้นทางสังคมกลับยิ่งห่างมากขึ้น พร้อมๆ กับที่การดำเนินนโยบายรัฐมีสองมาตรฐานหรือมากกว่า และกฎหมายที่เอื้อประโยชน์แก่คนรวย ทำให้ช่องว่างระหว่างชนชั้นทางสังคมเหล่านี้สร้างความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำของโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ เช่น บริการสาธารณสุข และการศึกษา ที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยิ่งเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

(๖) การบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม รากเหง้าของปัญหาด้านกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย โดยกระบวนการยุติธรรมเป็นปัญหาที่เกิดจากความคับข้องใจ เมื่อระบบการเมืองมีปัญหาและมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหลายชุด รวมทั้งมีการรัฐประหารหลายครั้ง ทำให้เกิดความเคลือบแคลงใจในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายที่ยอมรับคำสั่งของคณะปฏิวัติในฐานะผู้ทรงอำนาจรัฐว่าถูกต้อง และบางฝ่ายไม่ยอมรับกติกาสังคมที่มีอยู่ในการจัดการความขัดแย้ง ความขัดแย้งจึงลุกลามบานปลายและเกิดความรุนแรงขึ้น ท้ายที่สุดจึงนำไปสู่กระบวนการตุลาการภิวัฒน์ซึ่งทำให้เป็นที่ถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์ในเวลาต่อมา

กฎหมายเป็นกลไกการควบคุมทางสังคมที่เป็นทางการซึ่งมีผลต่อการสร้างพฤติกรรมหรือควบคุมทางสังคมที่น้อยที่สุด ต่างจากกลไกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นกลไกที่มีอำนาจมากและมีอิทธิพลมากกว่ากฎหมาย โดยเป็นกฎเกณฑ์แบบไม่เป็นทางการ เช่น การตั้งข้อรังเกียจทางสังคม (social sanction) แต่ในสังคมไทยพบว่า กลไกดังกล่าวยังไม่เข้มแข็งพอที่จะทำให้คนในสังคมตระหนัก และเกรงกลัวที่จะทำพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

จากลักษณะทั้ง ๖ ประการดังกล่าว ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันเชิงโครงสร้างในสังคม ส่งผลให้สังคมไทยมีชนชั้นอยู่ ๒ ชนชั้น ได้แก่ **ชนชั้นผู้ปกครองที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ** ซึ่งเป็นผู้ถือครองปัจจัยการผลิตและมีอำนาจทางการเมือง กับ **ชนชั้นผู้อยู่ใต้ปกครอง** หรือประชาชนที่ด้อยโอกาส ในลักษณะของสัมพันธภาพเชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งในสังคม แต่ความขัดแย้งเหล่านี้ไม่ปรากฏอาการและไม่แสดงออกถึงความรุนแรง

เพราะสังคมยังคงมีดุลยภาพระหว่างชนชั้นทั้งสองอยู่ เนื่องจากมีโครงสร้างทางสังคมที่ทำหน้าที่ในการรักษาสมดุลทางอำนาจในสังคมท่ามกลางพลวัตที่เกิดขึ้นในสังคม

๓.๓.๑.๒ โครงสร้างทางสังคมที่ทำหน้าที่ในการรักษาสมดุลทางอำนาจในสังคม จากปัจจัยที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งข้างต้นเปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์แห่งความขัดแย้งที่รอเวลาปะทุในเวลาที่เหมาะสม โดยสังคมมีกลไกที่ช่วยชะลอไม่ให้ความขัดแย้งแปรเปลี่ยนเป็นความรุนแรง กลไกดังกล่าว คือ

(๑) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทยๆ และความเชื่อเรื่องบุญกรรม สังคมไทยในอดีตมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject-Political Culture) คือ วัฒนธรรมที่ผู้อยู่ใต้การปกครองมักอยู่ในฐานะผู้รอรับผลประโยชน์ทางการเมือง โดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเสนอความต้องการของตนเองต่อระบบ โดยเห็นว่าตนเองไม่มีอิทธิพลใดๆ ต่อกลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งลักษณะเหล่านี้ทำให้กลุ่มผู้อยู่ใต้การปกครองในสังคมไทยไม่มีบทบาทในการเรียกร้องและยอมตามอำนาจรัฐ ดังนั้น ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันหรือความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย จึงไม่ปรากฏอาการที่ทำให้เกิดการเรียกร้องต่อรัฐซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ทำให้ชนชั้นที่เสียเปรียบไม่ค่อยเรียกร้องหรืออ้างสิทธิใด ๆ กับชนชั้นผู้ปกครอง ประกอบกับ ความเชื่อเรื่องบุญกรรมทำให้ประชาชนมีวิธีคิดแบบยอมจำนน และไม่โต้แย้งต่อความไม่ยุติธรรมทางสังคมในประเด็นต่าง ๆ

(๒) การเมืองแบบ “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” และการต่อรองอำนาจและผลประโยชน์ที่ลงตัวในกลุ่มชนชั้นนำ ในยุคหนึ่งของประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยครึ่งใบ และมีการต่อรองอำนาจและผลประโยชน์ในกลุ่มชนชั้นนำ ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ใช่เจ้าของอำนาจอย่างแท้จริง เนื่องจากไม่มีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ และไม่มีการรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องสิทธิต่างๆ ทำให้การปกครองเป็นเรื่องของการต่อรองอำนาจเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำ ซึ่งประกอบด้วย ทหาร ข้าราชการ นักการเมือง และกลุ่มนายทุน ซึ่งเป็นไปในลักษณะเอื้อประโยชน์ต่อกัน ถึงแม้จะมี ความขัดแย้งและแย่งชิงอำนาจระหว่างทหาร ข้าราชการ นักการเมือง โดยมีนายทุนเป็นผู้สนับสนุน แต่ความรุนแรงก็ไม่ได้ปะทุขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ความขัดแย้งจึงเป็นที่ตกลงกันได้หากผลประโยชน์ลงตัว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นนำ (Elite) ไม่ใช่เรื่องของประชาชน

(๓) บทบาทของรัฐเป็นแบบรัฐสงเคราะห์หรือรัฐจัดการ รัฐยังคงรวมศูนย์อำนาจการจัดการ การให้บริการสาธารณะ หรือสวัสดิการสังคม ในขณะที่ประชาชนยังไม่ตระหนักถึงศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ทั้งในระดับปัจเจก และระดับชุมชน บทบาทของรัฐจึงเป็น “ผู้ให้” ในขณะที่ประชาชนเป็น “ผู้ขอ” และอยู่ร่วมกันได้โดยไม่เกิดประเด็นความขัดแย้งที่รุนแรง ซึ่งลักษณะเหล่านี้ทำให้ประชาชนที่เดือดร้อนมักรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องต่อรัฐเป็นรายกรณี รัฐก็จะแก้ปัญหาให้และปัญหาก็จะหมดไปเฉพาะกรณีนั้นๆ เช่น การเรียกร้องเรื่องปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตร ปัญหาราคาน้ำมัน ปัญหาค่าครองชีพ ซึ่งเป็นการเรียกร้องปัญหาในรายกรณี ไม่ได้เป็นการเรียกร้องเชิงโครงสร้าง

โครงสร้างทั้ง ๓ ประการนี้เปรียบเสมือนเสารั้วที่ทำหน้าที่ค้ำจุนโครงสร้างของสังคมให้มีดุลยภาพอยู่ได้ โดยไม่ทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นขยายตัวไปสู่ความรุนแรง แม้ในอดีตสังคมไทยจะมีความขัดแย้งเกิดขึ้นตลอดเวลา แต่มักจะเป็นความขัดแย้งเฉพาะประเด็นหรือรายกรณี ไม่ใช่ความขัดแย้งในเชิงของโครงสร้างของระบบ จึงไม่ทำให้ระบบต้องล้มหรือพังทลายลงไป เนื่องจากยังมีเสารั้วที่เหลือทำหน้าที่ค้ำยันระบบของสังคมให้สามารถดำรงอยู่ได้ แม้จะคลอนแคลนก็ตาม

นอกจากนี้ สังคมมักมีแนวทางหรือภูมิปัญญาที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ รวมทั้งยังอาจแก้ไขโดยการตกลงกันภายในกลุ่มชนชั้นนำด้วยกันเอง

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างเหล่านี้สามารถสร้างดุลอำนาจในสังคมได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากสังคมมีลักษณะเป็นพลวัต จึงมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ กระแสโลกาภิวัฒน์ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและ และการเมืองแบบประชาธิปไตย ทำให้มีการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การกระจายความเจริญและการปรับตัวสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแสดงถึงการปรับตัวของสังคมให้สอดคล้องกับโลกาภิวัตน์ และกระทบต่อสมดุลอำนาจทางสังคมที่อาจเหมาะสมในช่วงเวลานั้น แต่ไม่เหมาะสมกับสังคมสมัยใหม่ที่เจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไป เช่น การพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น ทำให้ประชาชนเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยยิ่งขึ้น การสร้างดุลยภาพแบบเดิมโดยใช้กลไก ๓ ประการข้างต้น จึงไม่สามารถสร้างสมดุลได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป

เมื่อสังคมไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม เมื่อมีปัจจัยอื่นเป็นตัวกระตุ้น ประกอบกับกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่ด้อยประสิทธิภาพ ความขัดแย้งจึงยกระดับไปสู่ความรุนแรง

๓.๓.๒ ระยะความขัดแย้งปรากฏ (Overt Conflict)

เมื่อสังคมพัฒนาสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ทำให้สังคมไทยเกิดการปรับตัวครั้งสำคัญ อันส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเดิมในสังคมและผันแปรความขัดแย้งที่มีอยู่เดิมไปสู่ความรุนแรง หากมีเหตุปัจจัยและตัวกระตุ้นเข้ามาเสริม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

๓.๓.๒.๑ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จากการที่ประเทศไทยมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจแบบขนานใหญ่ โดยมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ทำให้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองไปสู่การเกษตรกรรมเชิงพาณิชย์ มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม เกิดการเคลื่อนย้ายทุน แรงงาน และการกระจายความเจริญไปยังส่วนภูมิภาค มีการย้ายฐานการผลิตออกจากกรุงเทพมหานครไปยังจังหวัดอื่นๆ โดยเฉพาะในภาคกลางและภาคตะวันออก เช่น การเติบโตของเศรษฐกิจในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) แต่การย้ายฐานการผลิตดังกล่าวยังไม่ได้กระจายไปยังทุกภูมิภาคของประเทศ

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างดังกล่าวส่งผลให้พื้นที่ชนบทเริ่มมีความสำคัญมากขึ้น และเกิดการ “สะสมทุน” ในชนบทตามแบบทุนนิยมสมัยใหม่ เช่น ที่ดิน เครื่องจักร และสินค้าทุนอื่นๆ รวมทั้งการสะสมทุนผ่าน “การออม” ประเภทต่างๆ เพื่อระดมทุนไปใช้ในการผลิตที่เป็นผลมาจากขยายตัวของโครงการประชานิยม เช่น โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน โครงการธนาคารประชาชน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ OTOP และโครงการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน (SML) ของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ตลอดจนโครงการในลักษณะเดียวกันของรัฐบาลต่อ ๆ มา ซึ่งมีผลต่อการเติบโตของการผลิตในชนบท และเพิ่มโอกาสการจ้างงานและโอกาสทางเศรษฐกิจอื่นๆ ประกอบ

กับการเพิ่มรายจ่ายของงบประมาณที่กระจายไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการเพิ่มสัดส่วนของรายได้นอกภาคเกษตรกรรมของครัวเรือนทั่วประเทศที่สูงถึงร้อยละ ๖๐ ของรายได้รวมของครัวเรือน โดยเฉพาะ สัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรกรรมของครัวเรือนในภาคตะวันออกฉียงเหนือนั้นสูงถึงร้อยละ ๘๐ ของรายได้รวมของครัวเรือน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อ “การสะสมทุน” ในชนบท และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจชนบทเป็นอันมาก

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจเหล่านี้ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้นในทางเศรษฐกิจ ความรู้สึกที่ประชาชนต้องการความเท่าเทียมทำให้เกิดสำนึกความเป็น **“พลเมือง”** มากกว่าเป็นผู้ใต้ปกครองที่รอคำสั่งจากรัฐเพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้าที่มีอยู่แต่เดิม และโครงสร้างประชาธิปไตยแบบครึ่งใบ รวมถึงการเปลี่ยนบทบาทรัฐ แบบรัฐจัดการหรือรัฐสงเคราะห์มาเป็นการจัดการแบบรัฐสวัสดิการ (Welfare State) ซึ่งมองว่าสิ่งที่รัฐให้เป็นสิทธิอันพึงได้ของประชาชนมากกว่าการสงเคราะห์

การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ยุคทุนนิยมอย่างเต็มรูปแบบ ก่อให้เกิด “**กลุ่มทุนใหม่**” เช่น ธุรกิจกลุ่มโทรคมนาคม สื่อสารมวลชน และบันเทิง ซึ่งมีการขยายตัวมากกว่า “**กลุ่มทุนเก่า**” เช่น กลุ่มธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน กลุ่มธุรกิจค้าปลีก และกลุ่มอุตสาหกรรมที่สำคัญ เช่น ปูนซีเมนต์ ยานยนต์และชิ้นส่วน ซึ่งถือครองอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองเดิม นอกจากนี้ การที่ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้มีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรมากขึ้น ทำให้วัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้าค่อย ๆ เลือนหายไป และเกิดวัฒนธรรมแบบ “ปัจเจกชน” หรือแนวคิดแบบ “เสรีนิยม” ที่บุคคลมีความเชื่อมั่นในศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้โดยไม่ร้องขอ หรือเป็นผู้รอรับจากฝ่ายรัฐ

๓.๓.๒.๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเกิดขึ้นสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕[๔๐๘] และเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มาจากการรับฟังเสียงของประชาชนโดยถือได้ว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” อย่างแท้จริง รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้มีการปฏิรูปการเมืองเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบอำนาจรัฐเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในระบอบการเมือง โดยให้มีวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง มีองค์กรอิสระและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ พร้อมกับมีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมควบคู่กันไปด้วย นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวยังส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน รวมทั้ง รับรองสิทธิความเป็นพลเมือง ทำให้เกิดแนวคิด “ความเป็นพลเมือง” ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจทางการเมือง ทำให้การปกครองแบบรวมศูนย์ค่อยๆ ปรับเปลี่ยนไปสู่การกระจายอำนาจมากขึ้น ประชาชนและชุมชนเริ่มมีบทบาททางการเมืองและตระหนักในความเท่าเทียมกันมากขึ้น ทำให้วัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้าและรัฐแบบสงเคราะห์เกิดการสั่นคลอน และทำให้ปัญหารากเหง้า

---

[๔๐๘] เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ เกิดจากประชาชนส่วนหนึ่งออกมาเคลื่อนไหวประท้วงรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจมาจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) หลังจากนั้นชนชั้นกลางมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น และต้องการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ลดอำนาจของระบอบอำมาตยาธิปไตยและทหารที่มักแทรกแซงการเมืองด้วยการรัฐประหาร โดยเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง ประธานสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นประธานรัฐสภา และลดอำนาจวุฒิสมาชิก จนเกิดกระแสการปฏิรูปการเมือง อันนำไปสู่การเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญและเกิดสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น

ความขัดแย้งที่แต่เดิมไม่ปรากฏอาการ เริ่มแสดงอาการชัดเจนขึ้น และก้าวเข้าสู่ความขัดแย้งระดับปรากฏ ด้วยเหตุดังกล่าว คอป. จึงถือเอารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาสาเหตุและรากเหง้าที่นำไปสู่ความรุนแรงในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓

จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเกิดขึ้นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและรับรู้ถึงสิทธิความเป็นพลเมืองของตนได้มากขึ้น จึงเกิดปรากฏการณ์การเรียกร้องสิทธิต่างๆ จากรัฐ และเกิดการรวมกลุ่มในลักษณะของ **“ประชาชนระดับรากหญ้า”** ที่ตื่นตัวและต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง (Political Movement) มากยิ่งขึ้น

กลุ่มทุนใหม่และประชาชนระดับรากหญ้าได้มีการเชื่อมโยงระหว่างกันโดยผ่านการนำเสนอนโยบายประชานิยมของรัฐบาลที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนกลุ่มรากหญ้า และอาศัยประชาชนกลุ่มรากหญ้าเป็นฐานเสียงสำคัญ เพื่อให้กลุ่มทุนใหม่ได้มาซึ่งอำนาจรัฐ (กลุ่มทุนใหม่ให้ประชานิยมแก่รากหญ้า รากหญ้าตอบแทนด้วยคะแนนเสียง) การเชื่อมโยงดังกล่าวทำให้กลุ่มทุนใหม่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๔๔[๔๐๙] และได้จัดตั้งรัฐบาลในการบริหารประเทศ[๔๑๐] ซึ่งแสดงถึงการเข้ามามีอำนาจรัฐแบบเต็มตัว และเมื่อเข้ามาบริหารประเทศแล้วจึงได้มีการนำเสนอนโยบายประชานิยม[๔๑๑] อย่างเต็มที่เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนรากหญ้าในฐานะที่เป็น

---

[๔๐๙] เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีผลใช้บังคับและเมื่อใกล้จะมีการเลือกตั้งใหม่ได้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มการเมืองต่างๆ รวมทั้งการจัดตั้งพรรคไทยรักไทย โดย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นผู้ก่อตั้ง และมีผู้เข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมืองที่เป็นนักธุรกิจ นักการเมือง ข้าราชการ และบุคคลจากหลากหลายอาชีพที่ได้รับการยอมรับในสังคม รวมทั้งมีกระบวนการกำหนดนโยบายโดยการทำวิจัย สำรวจความคิดเห็น และเน้นการตลาด ซึ่งเป็นมิติใหม่ของพรรคการเมืองที่นำแนวคิดการบริหารจัดการ มาใช้นำในการหาเสียงทางการเมือง ในขณะที่พรรคการเมืองเดิมหรือพรรคการเมืองอื่นมีการปรับตัวเพื่อรองรับกลไกหรือกติการใหม่ตามรัฐธรรมนูญเพื่อให้ชนะการเลือกตั้งได้ไม่ดีเท่ากับพรรคไทยรักไทย

[๔๑๐] การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ พรรคไทยรักไทยได้ชูนโยบาย **“คิดใหม่ ทำใหม่”** ในขณะนี้พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลเดิมได้ชูนโยบาย **“ไม่เลือกเราเขามาแน่”** แต่ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคไทยรักไทยได้รับชัยชนะอย่างถล่มทลาย และเป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาลผสม โดยมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้จัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ โดยยุบรวมพรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กกว่า เช่น พรรคความหวังใหม่ พรรคเสรีธรรม เข้าด้วยกันทำให้พรรคไทยรักไทยมีเสียงในสภาจำนวน ๒๙๔ เสียง ต่อมาภายหลัง มีการยุบรวมพรรคชาติพัฒนาเข้าด้วยอีกทำให้พรรคไทยรักไทยมี ส.ส. ๓๑๙ คน เมื่อไปรวมกับพรรคชาติไทย ๒๔ คน และพรรคความหวังใหม่ที่เหลืออีก ๑ คน ทำให้ฝ่ายรัฐบาลมีเสียงในสภามากถึง ๓๔๔ เสียง คุมอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นฝ่ายค้าน มี ส.ส. เพียง ๑๒๘ คน ในการมีเสียงเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในสภาผู้แทนราษฎร ทำให้รัฐบาลพรรคเพื่อไทย ถูกกล่าวหาว่าเป็น **“เผด็จการรัฐสภา” หรือ “เผด็จการเสียงข้างมาก”** ในการออกกฎหมายและบริหารประเทศในเวลาต่อมา ขณะที่องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงวุฒิสภาไม่สามารถทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลได้อย่างเต็มที่เนื่องจากปัญหาการแทรกแซงทางการเมือง โดยเฉพาะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ในคดีตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดตามรัฐธรรมนูญ

[๔๑๑] รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้นำนโยบายประชานิยมที่ในการหาเสียงมาแปลงเป็นนโยบายรัฐบาลและมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง เช่น การพักหนี้เกษตรกรรายย่อย การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน โครงการ ๓๐ บาทรักษาทุกโรค และโครงการเอื้ออาทร เป็นต้น รวมทั้งนำรูปแบบวิธีการทางองค์กรธุรกิจมาใช้ในบริหารราชการ เช่น การกำหนดให้มีผู้ว่าซีอีโอ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

ฐานคะแนนเสียงสำคัญที่ทำให้ได้รับชัยชนะและนำไปสู่การสร้างความนิยมและศรัทธาในตัวผู้นำจากการดำเนินนโยบายและแนวทางในการบริหารดังกล่าว

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ประชาชนในสังคมหรือกลุ่มผู้อยู่ใต้ปกครองเดิมเกิดความรู้สึกถึงความเท่าเทียมและรู้ถึงสิทธิความเป็นพลเมือง รวมทั้งมีการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ที่พึงได้จากรัฐ และยังนำไปสู่การเกิด “กลุ่มทุนใหม่” ซึ่งมีความขัดแย้งกับ “กลุ่มทุนเก่า” เกิด “แนวคิดแบบเสรีนิยมและแนวคิดความเป็นพลเมือง” ซึ่งตรงข้ามกับ “วัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้า” เกิด “ประชาชนระดับรากหญ้า” ซึ่งขัดแย้งกับ “ชนชั้นนำ” เหล่านี้ทำให้สังคมเกิดความขัดแย้งและการต่อสู้แย่งชิงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และชนชั้นทางสังคม

อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นภาวะการปรับตัวทางสังคม ซึ่งสร้างความเท่าเทียมกันทางสังคม และความเป็นพลเมือง ที่เหมาะสมกับสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ในขณะที่ความเชื่อในวัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้ายังคงมีอยู่ จึงเกิดการปะทะกันระหว่างความเชื่อดังกล่าวเป็นระยะๆ

ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าว ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการชะงักงันในการพัฒนาอยู่ระยะหนึ่ง ช่วงเวลาดังกล่าวทำให้กลุ่มทุนใหม่ภายใต้การสนับสนุนของประชาชนรากหญ้าเข้ามามีอำนาจในการบริหารประเทศ และดำเนินนโยบายประชานิยม จนเกิดระบอบทักษิโณมิกส์ มี**ปัญหาการคอร์รัปชั่นเชิงนโยบายอย่างกว้างขวาง** รวมถึงการเกิดคดีซุกหุ้น กระแสความไม่พอใจรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้ก่อให้เกิด “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ขึ้น และใช้ประเด็นเหล่านี้เรียกร้อง อันนำไปสู่การสร้างปมความขัดแย้งที่รุนแรงและเรื้อรัง

การพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสื่อสารส่งผลให้มีผู้ที่เข้ามาเป็นสื่อมวลชนที่เป็นสื่อทางเลือก เช่น เคเบิลทีวี ทีวีดาวเทียม และวิทยุชุมชน เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะทำได้ง่าย ลงทุนน้อย ซึ่งสื่อทางเลือกเหล่านี้บางช่องทางเป็นสื่อมวลชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มการเมืองหรือเป็นผู้สนับสนุนทางการเมืองกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อันนำไปสู่ข้อกล่าวหาที่ว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารนั้นไม่ใช่การเสนอข่าวของ **“สื่อแท้”** แต่เป็น **“สื่อเทียม”** ซึ่งเป็น **“สื่อการเมือง”** ที่สร้างความสับสนแก่ประชาชนทั่วไปในฐานะผู้รับข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ พัฒนาการของ “สื่อใหม่” ที่เป็นเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ส่งผลให้ประชาชนมีช่องทางในการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) อย่างเสรี ประชาชนทั่วไปจึงสามารถเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร หรือเรียกได้ว่าเป็น **“สื่อบุคคล”** ซึ่ง “สื่อบุคคล” เหล่านี้ถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มการเมืองหรือผู้สนับสนุนทางการเมืองกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเช่นกัน

เมื่อความขัดแย้งเริ่มปรากฏขึ้น **สื่อมวลชนเป็นปัจจัยกระตุ้น** ตลอดจนขยายระดับความรุนแรงของความขัดแย้ง เนื่องจากสื่อกระแสหลักเป็นสื่อที่ควบคุมโดยรัฐ ทำให้ข้อมูลที่นำเสนอสู่สาธารณะเป็นข้อมูลด้านเดียวที่สนับสนุนภาครัฐ ในขณะที่ประเด็นทางลบของรัฐบาลไม่ถูกนำเสนอ ลักษณะเช่นนี้จึงเอื้อให้ **“สื่อการเมือง”** ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเรียกร้องของฝ่ายต่างๆ ในลักษณะของการสร้างภาพเสมือนจริงทางโทรทัศน์ (Reality Show/Reality TV) ซึ่งสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ทำให้ประชาชนผู้ที่รับสื่อสามารถมีส่วนร่วมเป็นผู้แสดงและเป็นผู้ให้ข่าวผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การส่งข้อความสั้นแสดงความคิดเห็น (sms) ซึ่งมีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับสื่อได้มากขึ้น ส่งผลให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมขนานใหญ่ในทุกระดับ กระบวนการเหล่านี้ทำให้ผู้รับสื่อที่เดิมรับสื่อเพียงฝ่ายเดียวปรับเปลี่ยนบทบาท

มาเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารได้ทั้งสองทาง คือ เป็นผู้รับและผู้ส่ง นอกจากนี้ยังมีสื่อทางเลือกและสื่อบุคคล เช่น Social Network วิทยุชุมชน ที่รัฐไม่สามารถควบคุมได้ โดยอาจเป็นสื่อที่เลือกข้างทางการเมือง

ปัจจัยดังกล่าวได้กระตุ้นให้ความขัดแย้งขยายวงกว้างออกไป โดยยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นตัวกระตุ้นและแปรเปลี่ยนความขัดแย้งให้เป็นความรุนแรงซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

๓.๓.๓ ระยะความขัดแย้งในระดับการช่วงชิงอำนาจ (Power Struggle) และการเกิดความรุนแรง (violence)

เมื่อความขัดแย้งปรากฏ ได้เกิดสองกลุ่มที่เป็นปรปักษ์กันอย่างชัดเจนเข้ามาช่วงชิงอำนาจรัฐ ในระยะที่ความขัดแย้งเข้าสู่ขั้นของการช่วงชิงอำนาจและแปรเปลี่ยนเป็นความรุนแรง ได้มีปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้แปรเปลี่ยนความขัดแย้งไปสู่ความรุนแรงหลายประการ ดังนี้

๓.๓.๓.๑ ความเข้าใจระบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน หลังจากเกิดความขัดแย้งในสังคมในลักษณะแบ่งสี สังคมได้แบ่งกลุ่มออกเป็น ๒ กลุ่มอย่างชัดเจน ความขัดแย้งประเด็นหนึ่งที่ทั้งสองกลุ่มหยิบยกขึ้นกล่าวถึงคือ **ความเข้าใจและการรับรู้ระบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน**ของทั้งสองกลุ่ม อันได้แก่

(๑) กลุ่มที่เชื่อว่ามีประชาธิปไตยแบบที่จับต้องได้ โดยมองว่าประชาธิปไตยเป็นเรื่องของเสียงข้างมาก มีนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งเห็นว่าถ้าได้รับเลือกตั้งจะมีอำนาจสิทธิขาดในการบริหารประเทศ ได้แก่ **“กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)”**[๔๑๒] ที่เชื่อว่า รัฐบาลต้องมีนโยบายที่ตอบสนองความต้องการประชาชนรากหญ้า ส่งผลให้เกิดรัฐบาลเสียงข้างมากที่มาจากการเลือกตั้ง และอ้างสิทธิการเป็นตัวแทนของประชาชนอันเป็นความชอบธรรมตามหลักการเสียงข้างมากในระบอบประชาธิปไตย แม้จะมีการคอร์รัปชั่นบ้างก็ตาม

(๒) กลุ่มที่เชื่อว่าประชาธิปไตยเป็นเรื่องของความโปร่งใส และการถูกตรวจสอบ

ความเชื่อที่แตกต่างของกลุ่มทั้งสองดังกล่าว ทำให้การนำประชาธิปไตยไปใช้มีความแตกต่างกัน ได้แก่ “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย[๔๑๓]” มีความเชื่อว่าประชาธิปไตย

---

[๔๑๒] ๑. เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๐ มีการจัดตั้ง **“เวทีประชาธิปไตย ขับไล่เผด็จการ”** ชุมนุมใหญ่ที่สนามหลวง และมีการจัดตั้ง “**องค์กรแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปก.)**” ขึ้น เพื่อขับไล่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)

๒. ภายหลังผลประชามติส่วนใหญ่เห็นชอบรับร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปก.) ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “**แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)**” เพื่อทำหน้าที่เคลื่อนไหวทางการเมืองต่อ โดยใช้สัญลักษณ์ “เสื้อแดง” ชุมนุมทางการเมือง โดยมีประชาชนจำนวนมากเข้าร่วมทั้งจากประชาชนที่นิยม พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี นโยบายพรรคไทยรักไทยโดยทั่วไปและประชาชนที่มีจุดยืนต่อต้านการรัฐประหาร โดยมีแกนนำภาคประชาชนและแกนนำจากสมาชิกพรรคไทยรักไทยเดิมเป็นแกนนำการเคลื่อนไหว

๓. หลังจากการสลายการชุมนุมเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๒ นปช. ได้สรุปบทเรียนการเคลื่อนไหว โดยปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ เป็น **“แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) แดงทั้งแผ่นดิน”** เพื่อการดำเนินงานและการเคลื่อนไหวที่เป็นเอกภาพยิ่งขึ้น มีการจัดตั้ง โรงเรียน นปช. อบรมผู้ปฏิบัติงานในระดับจังหวัด และมีการฝึกการ์ด นปช. อย่างเป็นระบบ

[๔๑๓] นายสนธิ ลิ้มทองกุล ได้จัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรขึ้นในพื้นที่สาธารณะและถ่ายทอดรายการออกสื่อในเครือผู้จัดการ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์และเว็บไซต์ โดยได้รับการตอบรับจากประชาชนที่ไม่พอใจ พ.ต.ท.ทักษิณ

ที่ถูกต้อง ต้องมีความชอบธรรม ปราศจากการคอร์รัปชั่น มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และผู้มีอำนาจรัฐต้องพร้อมที่จะถูกตรวจสอบตลอดเวลา (Accountability) หลักการนี้นำไปสู่ความต้องการในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล การมีฐานความเชื่อที่ต่างกันเช่นนี้เป็นการเลือกมองประชาธิปไตยเฉพาะส่วนที่ตรงกับความเห็นของฝ่ายตน ซึ่งเป็นความจริงเพียงส่วนเดียว และปฏิเสธความจริงของฝ่ายตรงข้าม ทำให้หาจุดร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ยาก และพัฒนาไปสู่ความรุนแรงได้ในที่สุด

๓.๓.๓.๒ การขยายตัวของสื่อการเมืองและสื่อบุคคล ที่มีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูล ตลอดจนความคิดเห็นเฉพาะในส่วนที่สนับสนุนฝ่ายตนและต่อต้านฝ่ายตรงข้าม สื่อเหล่านี้รัฐไม่สามารถควบคุมได้ โดยสื่อแต่ละฝ่ายจะทำหน้าที่ผลิตและขยายภาพความดีของฝ่ายตนให้ใหญ่กว่าปกติ แต่ลดขนาดภาพความผิดพลาด หรือข้อบกพร่องของฝ่ายตนให้เล็กกว่าปกติ ในขณะเดียวกันก็ลดขนาดภาพความดีของฝ่ายตรงข้ามให้เล็กกว่าปกติ และขยายภาพความผิดพลาดของฝ่ายตรงข้ามให้ใหญ่กว่าปกติ ซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อการเมืองและสื่อบุคคลเหล่านี้ เป็นการเผยแพร่ข้อมูลโดยที่ไม่มีกลไกกลั่นกรองหรือตรวจสอบใดๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือการตรวจสอบควบคุมกันเอง ดังนั้น การเผยแพร่ข้อมูลในลักษณะการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) หรือการเผยแพร่ถ้อยคำที่ทำให้เกิดความเกลียดชัง (Hate Speech) จึงทำได้ง่าย และข้อมูลเหล่านั้นก็ถูกนำไปเผยแพร่ซ้ำในวงกว้างโดยการส่งข้อมูลต่อๆ กัน (Sharing) ผ่านสื่อบุคคลทั้งที่เป็นเครือข่ายสังคม และเว็บบอร์ดต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว

เมื่อมีสื่อทางเลือกที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้โดยเสรีเกิดขึ้น ก็ทำให้ข้อมูลที่ไม่เคยถูกเผยแพร่ กลับถูกนำมาเปิดเผย และแพร่กระจายไปในวงกว้างได้ง่าย โดยที่รัฐบาลไม่สามารถแทรกแซงหรือควบคุมได้มากนัก หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่ปลอดจากรัฐ ประชาชนสามารถเลือกรับหรือไม่รับเนื้อหาข้อมูลข่าวสารตามที่ตนต้องการได้โดยเสรี ซึ่งกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มุ่งประสงค์ให้เกิดความรุนแรงก็อาศัยความอยากรู้อยากเห็นข้อมูลข่าวสารที่เคยถูกปิดกั้นจากภาครัฐมาใช้เพื่อโฆษณาชวนเชื่อ หรือปลุกระดมด้วยเช่นกัน

ชินวัตร จำนวนมาก ทำให้เกิดแนวร่วมต่อต้าน “ระบอบทักษิณ” และจัดตั้ง “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ขึ้นในวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชนต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่ง และเปิดโปงความไม่ชอบธรรมและวาระซ่อนเร้นของรัฐบาล จากปมปัญหาพฤติกรรมการซุกหุ้นรอบ ๒ ในการขายหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นกว่า ๗๓,๐๐๐ ล้านบาท ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และข้อกล่าวหาพฤติการณ์ที่กระทบกับสถาบันพระมหากษัตริย์ การคอร์รัปชั่นเชิงนโยบายและผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งทำให้เกิดการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล โดยการนำของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และใช้สัญลักษณ์ “เสื้อเหลือง” ในการชุมนุม

๓.๓.๓.๓ การรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙[๔๑๔] ๒๕๔๙ คณะปฏิรูปการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้กระทำการ “รัฐประหาร” ยึดอำนาจการปกครองของรัฐบาลที่มี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี รักษาการ ในระหว่างที่เดินทางไปราชการต่างประเทศ โดยมี พล.อ. สนธิ บุณยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้า

แม้การรัฐประหารดังกล่าวจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนบางส่วน โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครที่เบื่อหน่ายต่อปัญหาความวุ่นวายทางการเมือง อันเนื่องมาจากการบริหารราชการของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และการเลือกตั้งที่ผ่านมา โดยไม่เห็นหนทางอื่นที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว แต่การรัฐประหารเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้เกิดความรุนแรง ทั้งนี้เพราะสังคมมีความเชื่อว่าการรัฐประหารเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ปกติและไม่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งทำให้เกิดการไม่ยอมรับขึ้น แม้ว่าจะมีข้ออ้างว่าหากไม่ทำการรัฐประหารอาจเกิดความรุนแรงที่มีความรุนแรงและความเสียหายมากกว่าก็ตาม ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ความรุนแรงเพื่อหยุดยั้งความรุนแรงซึ่งก็เป็นการสร้างความรุนแรงอยู่ดี อีกทั้งยังนำไปสู่การตั้งข้อสงสัยต่อความเป็นนิติรัฐของประเทศ จากบทบาทของทหารที่เข้ามาแทรกแซงการเมืองในประเทศไทยอย่างชัดเจน อันส่งผลลบต่อพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย

---

[๔๑๔] ๑.คณะปฏิรูปการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ส่งผลให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญชุดเก่าถูกยกเลิก และได้ตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่จำนวน ๙ คน นอกจากนี้ยังได้ออกประกาศคณะปฏิวัติและคำสั่งทั้งสิ้น ๓๗ ฉบับ รวมถึงประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ขึ้นใหม่จำนวน ๕ คน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) จำนวน ๙ คน และคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) จำนวน ๑๒ คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการเฉพาะกิจ เพื่อตรวจสอบปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

๒. คปค. ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ และจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้นโดยมีพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เป็นนายกรัฐมนตรี โดยได้เปลี่ยนชื่อ คปค. เป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) และแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ สนช. ได้ผ่านกฎหมายถึง ๗๐ ฉบับ ซึ่งบางฉบับมีผลเป็นการเพิ่มอำนาจให้แก่ทหาร เช่น พระราชบัญญัติจัดระเบียบข้าราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อป้องกันไม่ให้การเมืองเข้ามาแทรกแซงกองทัพ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ให้บทบาทและอำนาจอย่างกว้างขวางแก่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ที่มีกองทัพบกเป็นแกนนำ และกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งยังคงใช้บังคับอยู่จนถึงปัจจุบัน

๓.๓.๓.๔ ความเคลือบแคลงในหลักนิติธรรม (Rule of Law) ของประเทศไทย

จากกรณีคำวินิจฉัยคดี “ซุกหุ้น”[๔๑๕] ของศาลรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๒ คน ลงมติว่าคดีดังกล่าวไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ผนวกกับการลงมติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก ๖ คนที่วินิจฉัยว่า พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้กระทำผิดในข้อกล่าวหา “ซุกหุ้น” ทำให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ต่อไป และเป็นเหตุการณ์สำคัญที่สนับสนุนให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร มีความชอบธรรมในการบริหารประเทศ[๔๑๖]

ตลอดจนกรณีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ประกาศคปค.) ฉบับที่ ๒๗[๔๑๗] ที่เพิ่มโทษเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ

---

[๔๑๕] คดีนี้เป็นคดีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙๕ กรณี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน และเอกสาร อันประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ในช่วงที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี

พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อ้างว่าการไม่ได้ยื่นบัญชีทรัพย์สินดังกล่าวเป็นเพราะตนและภริยามีทรัพย์สินมากยากแก่การกรอกแบบฟอร์ม และเกิดจากความไม่รู้ และไม่เข้าใจในแบบฟอร์มและคำอธิบายการกรอกตามหลักเกณฑ์ของ ป.ป.ช. และได้ยืนยันว่าเป็นเพราะความบกพร่องมิใช่ความจงใจ ในขณะที่คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ให้การว่า การแสดงรายการทรัพย์สินของตนนั้นได้ให้เลขานุการส่วนตัวเป็นผู้จัดทำ โดยตนไม่ทราบว่าเลขานุการไม่ได้แจ้งหุ้นเหล่านั้นไว้ในบัญชี

[๔๑๖] อย่างไรก็ตาม มีการวิพากษ์วิจารณ์เนื่องจาก มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๗ คน ได้วินิจฉัยว่า พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้ทำการซุกหุ้นจริง ในขณะที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเพียง ๖ คน วินิจฉัยว่า พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้กระทำผิดในข้อกล่าวหา แต่ศาลรัฐธรรมนูญกลับนำเอาคะแนนเสียงอีก ๒ เสียงของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เคยลงมติว่าคดีไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญแต่ไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดในเนื้อหาของคดีเข้าไปบวกรวมกับคะแนนเสียง ๖ เสียงที่วินิจฉัยว่า พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้กระทำผิดในข้อกล่าวหาว่า แล้วศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยชี้ขาดยกฟ้อง เป็นการปฏิบัติที่ผิดหลักกฎหมายโดยแท้ ซึ่งในการวินิจฉัยคดีไม่ว่าของศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลใด ๆ ก็ตาม ศาลต้องตั้งประเด็นประการแรกว่าคดีที่ศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดนั้นอยู่ในอำนาจของศาลหรือไม่ อันเป็นประเด็นในเรื่องเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี (Prerequisite for Prosecution) ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ต้องพิจารณาก่อน (Prerequisite) และหากศาลเห็นว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลแล้ว ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยต่อไปคือผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ อันเป็นประเด็นในเนื้อหาของคดี

[๔๑๗] ประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๗ กำหนดให้กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมืองยังคงบังคับใช้ต่อไป และกำหนดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีกำหนด ๕ ปี อันเป็นการกำหนดโทษใหม่เพิ่มขึ้นจากเดิม เนื่องจาก พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๔๑ กำหนดเพียงว่าหากพรรคการเมืองใดถูกศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ยุบพรรค ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบ ไม่อาจจัดตั้งหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ หรือไม่อาจเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอื่นใดได้ภายใน ๕ ปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยุบพรรคการเมืองเท่านั้น และโดยหลักแล้วหากไม่มีการกำหนดเป็นอย่างอื่น กฎหมายย่อมมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศกฎหมายฉบับนั้น การใช้กฎหมายย้อนหลังไปเป็นผลร้ายแก่บุคคลไม่สามารถทำได้ เพราะบุคคลจำเป็นที่จะต้องทราบผลร้ายจากการกระทำของตนในขณะที่กระทำการนั้น แต่ประกาศ คปค. ฉบับดังกล่าวกลับกำหนดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคหากพบว่ามีการกระทำต้องห้ามตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๔๑ แม้ว่าจะเป็นการกระทำก่อนที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับก็ตาม (ศาลรัฐธรรมนูญได้นำประกาศฉบับดังกล่าวมาวินิจฉัยเพิกถอนสิทธิกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย พรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า ในคำวินิจฉัยที่ ๑-๒/๒๕๕๐ และคำวินิจฉัยที่ ๓-๕/๒๕๕๐)

กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบ และ ประกาศ คปค. ฉบับที่ ๓๐ ที่แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) ขึ้นมาทำหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งทำให้เกิดการโต้เถียงในสังคมเกี่ยวกับความชอบธรรมของคณะรัฐประหาร ความชอบธรรมในการออกกฎหมายย้อนหลัง การตั้งบุคคลที่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์มาสอบสวน และการนิรโทษกรรมตามมาตรา ๓๐๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ระบุว่า ให้การกระทำใดๆ ที่รับรองตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๙ ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ยังรวมถึงกรณีปัญหาอื่นๆ เช่น กรณีการฆ่าตัดตอนในการดำเนินนโยบายประกาศสงครามยาเสพติด[๔๑๘] การแทรกแซงองค์กรอิสระ การมีผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) ของฝ่ายบริหาร[๔๑๙] และการที่เจ้าพนักงานที่ไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และทางวินัยในการใช้อำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงเกี่ยวกับความสอดคล้องกับ หลักนิติธรรมมาอย่างต่อเนื่อง[๔๒๐]

ข้อถกเถียงเรื่องหลักนิติธรรมในสังคมไทยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การที่นักกฎหมายยอมรับประกาศคณะปฏิวัติในฐานะกฎหมาย เนื่องจากสังคมมีการพัฒนาแนวคิดที่ว่ากฎหมายคือคำสั่งของผู้มีอำนาจ เมื่อใครมีอำนาจรัฐจะสั่งอย่างไรก็ได้ ทั้งๆ ที่กฎหมายต้องมีเนื้อหาสาระที่เป็นธรรมตามธรรมชาติ ปกป้องผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และมีกระบวนการออกกฎหมายที่ชอบธรรม มิใช่แค่คำสั่งของผู้มีอำนาจ อีกทั้งกฎหมายต้องเป็นใหญ่เหนือกฎที่คนๆ เดียวเขียนขึ้น หรือกฎหมู่ที่คนตั้งขึ้น และมิใช่แค่เพียงกฎเกณฑ์ที่ออกโดยรัฐาธิปัตย์เพื่อใช้บังคับ เพราะหากเป็นเช่นนั้น

---

[๔๑๘] รัฐบาลมีนโยบายปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดอย่างรุนแรง สามารถทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดและควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติด แต่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเพราะทำให้มีผู้เสียชีวิตกว่า ๒,๐๐๐ รายจากการฆ่าตัดตอนเพื่อไม่ให้สืบสวนไปถึงผู้บงการรายใหญ่ และเป็นการตัดตอนกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ยังมีการวิสามัญฆาตกรรมผู้บริสุทธิ์และมิได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

[๔๑๙] รัฐบาลมีนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เข้าตลาดหลักทรัพย์และขายหุ้นบางส่วนให้เอกชน เพื่อดำเนินตามนโยบายการเปิดเสรีทางการลงทุนและการค้าตามกระแสโลกาภิวัตน์ ดึงดูดให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้เศรษฐกิจไทยเจริญเติบโต เพื่อจะลดรายจ่ายของรัฐบาลในการต้องไปกู้หรือค้ำประกันให้รัฐวิสาหกิจนั้นๆ และรัฐวิสาหกิจจะได้ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยรัฐบาลได้ผลักดันให้มีการแปรรูปการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.)

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจนี้ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในหลายประเด็น เช่น การผลักดันให้มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่มีผลกำไรดีอยู่แล้ว ทั้งที่รัฐบาลให้เหตุผลว่าเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งควรเลือกแปรรูปรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนและการบริหารงานไม่ค่อยมีประสิทธิภาพมากกว่า นอกจากนี้ ยังมีการกระจายหุ้นที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากภายหลังการเปิดจองเพียง ๑ นาที ปรากฏว่าหุ้นที่เตรียมจัดสรรให้ประชาชนทั่วไปถูกจองหมดแล้ว โดยปรากฏว่าคนไทยที่ได้สิทธิซื้อหุ้นจองมากที่สุด ๒๐ อันดับแรกล้วนเป็นตระกูลนักการเมืองที่มีอำนาจในรัฐบาล

อย่างไรก็ดี สำหรับกรณีการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ ฟ. ๕/๒๕๔๙ ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจ สิทธิ และประโยชน์ของบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนเวลายกเลิกกฎหมายว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๘ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

[๔๒๐] แม้จะมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นการกระทำที่สุจริต ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น แต่เมื่อมีการนำมาตรการตามพระราชกำหนดดังกล่าวมาใช้ ก็ส่งผลให้เจ้าหน้าที่เลือกใช้วิธีการที่รุนแรงต่อผู้ชุมนุมได้ เนื่องจากความไม่ชัดเจนในการตีความคำว่า “สมควรแก่เหตุ” หรือ “กรณีจำเป็น”

นักกฎหมายก็จะรับไปใช้โดยไม่สนใจว่ากฎหมายที่ออกมามีเนื้อหาชอบธรรมหรือไม่ กฎหมายจึงกลายเป็นเครื่องมือของผู้ที่มีอาวุธ หรือกลุ่มทุนนิยม ถ้ากฎหมายออกมาเอื้อเศรษฐกิจเชิงทุนนิยม นักกฎหมายจะกลายสภาพเป็นเครื่องมือรับใช้กลุ่มทุนโดยไม่รู้ตัว

๓.๓.๓.๕ ตุลาการภิวัฒน์[๔๒๑] เมื่อโครงสร้างการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติเสียดุลไป กล่าวคือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติเป็นฝ่ายเดียวกัน เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรีและมาจากพรรคเดียวกัน ฝ่ายตุลาการจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการถ่วงดุลอำนาจ ทำให้เกิดข้อวิพากษ์วิจารณ์ในลักษณะที่ไม่ยอมรับกลไกของกระบวนการยุติธรรม และนำไปสู่การโจมตีบทบาทดังกล่าว ทำให้สังคมมีสภาพที่เสมือนหนึ่งขาดผู้รักษากติกาที่เป็นกลางในสถานการณ์ความขัดแย้งเช่นนี้

๓.๓.๓.๖ การแทรกแซงองค์กรอิสระ ซึ่งมีทำหน้าที่เป็นกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ เป็นต้นมา กลับไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร องค์กรอิสระต่างๆ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง[๔๒๒] ทำให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่โปร่งใสและไม่เป็น

---

[๔๒๑] กรณีตัวอย่างของตุลาการภิวัฒน์ได้แก่

๑. ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ตัดสินยุบพรรคการเมือง ๔ พรรค คือ พรรคไทยรักไทย พรรคแผ่นดินไทย พรรคพัฒนาชาติไทย และพรรคประชาธิปไตยก้าวหน้า โดยเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคทั้ง ๔ พรรคเป็นเวลา ๕ ปีตามประกาศ คปค. ที่กำหนดให้กรณีที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรค ๕ ปี โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มีมติตัดสินไม่ยุบพรรคประชาธิปัตย์

๒. ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๒-๑๓/๒๕๕๑ ในกรณีที่นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี เป็นพิธีกรรายการ ชิมไปบ่นไป และ ยกโขยงหกโมงเช้า โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ว่ากรณีดังกล่าวเข้าข่ายเป็นลูกจ้างบริษัทเอกชนซึ่งเป็นคุณสมบัติต้องห้ามตาม**รัฐธรรมนูญ** มาตรา ๒๖๗ และเมื่อความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) จึงเป็นเหตุให้รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๐ วรรคหนึ่ง (๑๐) โดยการวินิจฉัยคดีนี้ ศาลอาศัยนิยามของลูกจ้างตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าคำว่าลูกจ้างในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยแรงงาน และกฎหมายประมวลรัษฎากร การตีความเช่นนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการตีความที่กว้างเกินไปและไม่สอดคล้องกับหลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ซึ่งจะต้องเป็นการรับผลประโยชน์จากบุคคลใดๆ ที่มีอิทธิพลมากเพียงพอที่จะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการในตำแหน่งหน้าที่การงานของตน เพื่อเอื้อผลประโยชน์ส่วนตัวอันเป็นการกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่และเป็นการใช้อำนาจรัฐไปโดยมิชอบ

๓. ศาลรัฐธรรมนูญพิพากษาคดีการทุจริตการเลือกตั้ง ตัดสินยุบพรรคการเมือง ๓ พรรค คือพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคมัชฌิมาธิปไตย จึงทำให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ รักษาการหัวหน้าพรรคพลังประชาชนพ้นจากตำแหน่งไปโดยปริยาย พร้อมกับการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรค ๕ ปี

[๔๒๒] สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้องค์กรเหล่านี้ถูกกล่าวหาว่ามีการแทรกแซงมาจากกระบวนการสรรหาบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กร เนื่องจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้ผู้แทนของพรรคการเมืองเป็นกรรมการสรรหา ซึ่งปรากฏว่า ผู้แทนจากพรรคการเมืองส่วนใหญ่มาจากพรรคร่วมรัฐบาลทั้งสิ้น ทำให้ผู้แทนของพรรคการเมืองสามารถปฏิเสธบุคคลที่พรรคการเมืองไม่พึงประสงค์ได้ นอกจากนี้วุฒิสภา ซึ่งมีหน้าที่คัดเลือกบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งในองค์กรเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำให้ฝ่ายการเมืองเข้ามามีอิทธิพลต่อวุฒิสภาได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงได้เปลี่ยนหลักการสำคัญในการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์อิสระ โดยลดสัดส่วนของนักการเมือง เพิ่มจำนวนของฝ่ายตุลาการในองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา และลดอำนาจของวุฒิสภาให้มีหน้าที่เพียงให้

กลาง โดยเฉพาะศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง คณะกรรมการการเลือกตั้ง[๔๒๓] และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จนกลายเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองในเวลาต่อมา

๓.๓.๓.๗ การตั้งข้อกล่าวหาที่รุนแรงเกินจริงของผู้ที่มีอำนาจรัฐต่อผู้ต่อต้าน โดยเฉพาะการตั้งข้อกล่าวหาการก่อการร้ายกับกลุ่มผู้ชุมนุม และการควบคุมตัวผู้ชุมนุมในข้อหาละเมิดคำสั่งตามพระราชกำหนดกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ทำให้เกิดการต่อต้านและความอาฆาตแค้นที่นำไปสู่ความรุนแรงมากขึ้น และเนื่องจากข้อกล่าวหาการก่อการร้ายเป็นคดีอุกฉกรรจ์ทำให้การประกันตัวเป็นไปได้ยาก (ข้อกล่าวหาไม่ได้สัดส่วนกันกับการกระทำ) จึงเป็นการสร้างความคับข้องใจว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม อันนำไปสู่ความเกลียดชังและความก้าวร้าวรุนแรงมากขึ้น

๓.๓.๓.๘ การสร้างการรับรู้ว่ากระบวนการยุติธรรมมีสองมาตรฐาน มีการกล่าวอ้างว่ามีการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมทั้งในด้านการบังคับใช้กฎหมาย และการทำหน้าที่ขององค์กรอิสระ ทำให้เกิดความเคลือบแคลงต่อหลักนิติธรรม และความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม เช่น กรณีที่มีผู้ถูกกล่าวหาในคดีเดียวกันของทั้งสองฝ่าย แต่ฝ่ายหนึ่งได้รับการประกันตัว ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก ทำให้ถูกนำไปขยายผลและโจมตีว่ามีการเลือกปฏิบัติหรือสองมาตรฐานเกิดขึ้น

๓.๓.๓.๙ การกล่าวอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อประโยชน์ทางการเมือง ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในความขัดแย้ง ซึ่งไม่ต้องการสูญเสียอำนาจหรือผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้น จึงพยายามรักษาสถานภาพ (status quo) ของตนโดยการกล่าวอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์หรือดึงสถาบันพระมหากษัตริย์มาเป็นประเด็นในทางการเมืองเพื่อสร้างความชอบธรรมจากมวลชนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของตน ทำให้ปัญหาทางการเมืองลุกลามบานปลาย จนเกิดความแตกแยกของประชาชน รวมทั้งมีการกระทำในลักษณะที่จาบจ้วงหรือกระทบกระทั่งต่อสถาบัน และการใช้กฎหมายหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเครื่องมือในการกำจัดศัตรูทางการเมือง โดยการโจมตีฝ่ายตรงข้ามว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และสร้าง

ความเห็นชอบบุคคลที่คณะกรรมการสรรหาส่งรายชื่อมาเท่านั้น อย่างไรตาม การแก้ไขกระบวนการสรรหาโดยให้องค์กรตุลาการมีบทบาทมากขึ้น ประกอบกับการตัดสินคดีหลายคดีของศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง ทำให้องค์กรตุลาการถูกมองว่ามีบทบาทมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง และใช้อำนาจตุลาการเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง อันทำให้เกิดข้อถกเถียงเรื่องตุลาการภิวัฒน์มากยิ่งขึ้น

[๔๒๓] คณะกรรมการการเลือกตั้งชุด พล.ต.อ.วาสนา เพิ่มลาภ จัดให้มีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ โดยจัดคูหาเลือกตั้งหันหลังให้กรรมการเลือกตั้งและประชาชนทั่วไป และการจัดให้มีการเลือกตั้งซ่อมเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๙ ซึ่งต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มี คำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๔๙ วินิจฉัยว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ ตลอดจน การเลือกตั้งที่เกี่ยวเนื่องกับการเลือกตั้งดังกล่าว เป็นกระบวนการจัดการเลือกตั้งที่มิชอบด้วยรัฐธรรมนูญมาตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ และศาลปกครองกลางได้มี คำพิพากษาที่ ๖๐๗-๖๐๘/๒๕๔๙ ให้การเลือกตั้งในครั้งนี้ไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน หลังจากนั้น ศาลอาญาจำคุกคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งสามคนได้แก่ พล.ต.อ.วาสนา เพิ่มลาภ นายปริญญา นาคฉัตรีย์ และนายวีระชัย แนวบุญเนียร ๔ ปี โดยไม่รอลงอาญาในความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จากกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดการเลือกตั้งใหม่เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๔๙ โดยไม่มีอำนาจ และเอื้อประโยชน์ให้กับพรรคไทยรักไทย พร้อมทั้งพิพากษาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้ง ๓ คน มีกำหนดคนละ ๑๐ ปี มีผลให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง

ความชอบธรรมให้แก่ฝ่ายตนเองว่ามีจุดมุ่งหมายเพื่อการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบเกิดความคับแค้นใจ และส่งผลร้ายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงมีความพยายามที่จะทำให้สถาบันเป็นแค่สัญลักษณ์ ซึ่งสร้างความขัดแย้งหรือความรุนแรงได้ง่าย เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว รวมทั้งมีการผลิตชุดความคิดที่ว่าสถาบันองคมนตรีเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองและขยายผลอย่างกว้างขวาง อันนำมาซึ่งการต่อสู้และการกระทบกระทั่งระหว่างฝ่ายที่มีความเห็นแตกต่างกันในสังคม

๓.๓.๓.๑๐ สังคมขาดองค์ความรู้ในการจัดการความขัดแย้งและสันติวิธีส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งใช้วิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยความรุนแรง กล่าวคือ กลุ่มผู้ต่อต้านฝ่ายที่มีอำนาจรัฐมุ่งที่จะยั่วยุให้เกิดความรุนแรง เพราะเชื่อว่าหากเกิดความรุนแรงแล้วรัฐจะใช้กำลังในการปราบปรามเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามแพ้ โดยทั้งสองฝ่ายจะถือว่าฝ่ายใดที่ใช้กำลังก่อนเป็นผู้แพ้ เช่น การเดินขบวนยั่วยุให้รัฐใช้กำลังปราบปราม ในขณะที่ฝ่ายผู้มีอำนาจรัฐต้องการรักษาอำนาจ จึงมักจะเลือกใช้การปราบปราม หรือสลายการชุมนุมเรียกร้องด้วยวิธีการที่รุนแรง โดยอ้างว่าดำเนินการเพื่อป้องกันการขยายตัวของความรุนแรง ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการขาดองค์ความรู้ทางสังคมที่นำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี อันจะป้องกันมิให้ใช้ ความรุนแรง

๓.๓.๓.๑๑ การใช้ทหารจัดการกับความขัดแย้ง มาตรการที่ผู้มีอำนาจรัฐใช้ในการควบคุมและดำเนินการกับผู้เข้าร่วมชุมชนทั้งในเหตุการณ์การชุมนุมเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ ไม่สอดคล้องกับบทบาททหารที่ถูกฝึกขึ้นมาเพื่อปราบปรามศัตรูผู้รุกรานมากกว่าที่จะดำเนินการกับผู้ชุมนุมซึ่งมีความเชื่อหรืออุดมการณ์ที่ต่างกัน การขาดความรู้ความชำนาญและการมีค่านิยมของหน่วยงานที่ต้องปราบปรามฝ่ายตรงข้ามจึงเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ความรุนแรงขยายตัวมากยิ่งขึ้น

๓.๓.๓.๑๒ การโฟนอินของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (อดีตนายกรัฐมนตรี)[๔๒๔] ส่งผลให้กลุ่มผู้สนับสนุนจะเกิดความฮึกเหิม แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มตรงข้ามเกิดความรู้สึกต่อต้านและไม่ไว้วางใจ

๓.๓.๓.๑๓ การป่วนทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงความเกลียดชัง และตอกย้ำข้อขัดแย้งที่มีอยู่เดิม เช่น พรรคเพื่อไทยกลายเป็นพรรคเผาไทย พรรคประชาธิปปัตย์กลายเป็นพรรคประชาวิบัติ เป็นต้น รวมทั้งมีการแสดงออกที่แสดงถึงความเกลียดชัง ยั่วยุให้เกิดความแตกแยกแบ่งพรรคแบ่งพวก โดยใช้ความจริงเพียงบางส่วนเป็นตัวตอกย้ำเพื่อขยายความขัดแย้งให้ร้าวลึก

๓.๓.๓.๑๓ ความขัดแย้งแบบเดิมพันสูง[๔๒๕] ลักษณะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นแบบผู้ชนะกินรวบ จนแต่ละฝ่ายรู้สึกแพ้ไม่ได้ เพราะมีต้นทุนที่จะสูญเสียเป็นจำนวนมาก และจะต้องถูกแก้

---

[๔๒๔] เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี กลับเข้าประเทศครั้งแรกตั้งแต่ถูกยึดอำนาจเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๔๙ ภายหลังพรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้งและได้จัดตั้งรัฐบาล โดยได้เดินทางไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อรายงานตัวในคดีทุจริตที่ดินย่านถนนรัชดาภิเษก และรายงานตัวต่ออัยการสูงสุดในคดีปกปิดโครงสร้างผู้ถือหุ้นบริษัท เอสซี แอสเซท จำกัด (มหาชน) แต่ได้เดินทางออกนอกประเทศอีกครั้งระหว่างที่กำลังมีการดำเนินคดีทุจริตที่ดินย่านถนนรัชดาภิเษก โดยไม่ไปรายงานตัวต่อศาลในคดีดังกล่าวเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๑

[๔๒๕] ๑.กรณีการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

แค้นเอาคืนอย่างถึงรากถึงโคนจากฝ่ายผู้ชนะ นอกจากนี้ เมื่อความขัดแย้งดำเนินไป การเดิมพันแพ้ชนะก็ยิ่งสูงขึ้นเรื่อยๆ จึงนำมาสู่การระดมสรรพกำลังและมวลชนแบบทุ่มสุดตัว และนำเสนอข้อเรียกร้องในลักษณะที่ไม่ให้ทางเลือกหรือประนีประนอมรอมชอมกับฝ่ายที่เป็นคู่ขัดแย้งแต่อย่างใด ประเด็นความขัดแย้งจึงขยายตัวออกไปอย่างไม่หยุดยั้ง มีการเปิดประเด็นความขัดแย้งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง จนสาเหตุตั้งต้นหรือประเด็นพื้นฐานแห่งความขัดแย้งถูกหลงลืมไป การโจมตีพฤติกรรมการเผชิญความขัดแย้งและความชั่วร้ายเลวทรามสุดขั้วของฝ่ายตรงข้ามถูกนำมาใช้เป็นยุทธวิธีหลักในการระดมมวลชนและดำรงความชอบธรรมและความดีงามถูกต้องของฝ่ายตน ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจากการเจรจาเพื่อความปรองดองระหว่างรัฐบาลและแกนนำกลุ่มผู้ชุมนุมที่ล้มเหลวเนื่องจากการแสดงท่าทีในลักษณะดังกล่าวของทั้งสองฝ่าย

นอกจากนี้ กลุ่มผู้ต่อต้านฝ่ายที่มีอำนาจรัฐมีความพยายามหรือผลักดันให้เกิดความรุนแรงความขัดแย้งจึงยกระดับเป็นความรุนแรงและขยายตัวมากขึ้นจากการที่ผู้นำในการเรียกร้อง และรัฐเองเลือกใช้วิธีการที่รุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง กล่าวคือ ฝ่ายที่ต่อต้านอำนาจรัฐพยายามผลักดันให้เกิดความรุนแรงผ่านการยั่วยุให้เกิดการปราบปรามจากรัฐ โดยมุ่งหวังชัยชนะเพราะเชื่อว่าหากรัฐทำการปราบปรามจะถูกมองว่าใช้ความรุนแรง อันจะทำให้ฝ่ายรัฐถูกโจมตีและไม่สามารถอยู่ในตำแหน่งได้ ขณะที่ฝ่ายผู้มีอำนาจรัฐเลือกอยู่ในตำแหน่งและปราบปรามผู้ชุมนุมมากกว่าการลาออกโดยเชื่อว่าการลาออกจากตำแหน่งเป็นการแสดงถึงการยอมตามข้อเรียกร้องหรือเป็นการยอมแพ้ต่อผู้ชุมนุมที่มากดดัน

- เพื่อต่อต้านรัฐบาลที่มี นายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีนโยบายที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่เป็นผลพวงจากการรัฐประหาร โดยชุนนุมกันบริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์ และต่อมาได้ยกระดับการชุมนุมเป็นการขับไล่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ออกแถลงการณ์โค่นล้มระบอบทักษิณ ไล่รัฐบาลอันธพาลหุ่นเชิด รวมทั้งเคลื่อนขบวนเข้ายึดทำเนียบรัฐบาลได้สำเร็จ รวมถึงสถานที่ราชการหลายแห่ง และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (เอ็นบีที)

- เพื่อเรียกร้องให้ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ และคณะรัฐบาลลาออกจากตำแหน่งทันทีและไม่มีเงื่อนไข โดยนำกำลังเข้าปิดล้อมรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แต่เมื่อการประชุมรัฐสภาถูกเลื่อนออกไป จึงเคลื่อนขบวนไปปิดท่าอากาศยานดอนเมืองที่รัฐบาลใช้เป็นทำเนียบรัฐบาลชั่วคราว ต่อมาจึงเคลื่อนขบวนไปท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อกดดันรัฐบาล

๒. กรณีแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)

- เดือนมกราคม ๒๕๕๒ ได้อ้างความไม่ชอบธรรมในการจัดตั้งรัฐบาลที่มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นประเด็นในการชุมนุมต่อต้านรัฐบาล โดยจัดงาน **“แดงทั้งแผ่นดิน”** ขึ้นที่สนามหลวง และเคลื่อนขบวนไปยังทำเนียบรัฐบาล โดยเรียกร้อง ๔ ข้อ คือ ๑) ให้มีการดำเนินคดีกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ๒) ให้ปลดนายกษิต ภิรมย์ ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ๓) ให้นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กลับมาใช้ และ ๔) ให้รัฐบาลยุบสภา

- วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๒ กลุ่มผู้ชุมนุม นปช. นำโดยนายอริสมันต์ พงศ์เรืองรอง เคลื่อนขบวนสู่โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นสถานที่จัดการประชุมสุดยอดผู้นำกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน เพื่อต่อต้านนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี และเกิดการปะทะกับกลุ่มคนเสื้อน้ำเงินซึ่งออกมาชุมนุมขัดขวางกลุ่มคนเสื้อแดง แต่นายอริสมันต์ พงศ์เรืองรอง แกนนำ นปช. นำกลุ่มผู้ชุมนุมบุกเข้าไปในโรงแรมฯ จนทำที่ประชุมอาเซียนไม่สามารถดำเนินการประชุมได้ รัฐบาลร่วมกับที่ประชุมอาเซียนจึงได้ประกาศเลื่อนการประชุมออกไป และรัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตพื้นที่เมืองพัทยาและจังหวัดชลบุรี จนกระทั่งผู้นำประเทศต่างๆ ได้เดินทางกลับโดยปลอดภัย รัฐบาลจึงได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

๓.๓.๓.๑๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐[๔๒๖] และประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ความขัดแย้งแปรเปลี่ยนเป็นความรุนแรง โดยประเด็นของรัฐธรรมนูญนี้เริ่มตั้งแต่การที่คนบางส่วนยังให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน คนกลุ่มนี้จะมีทัศนคติในทางลบต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และเมื่อมีสภาเข้ามาทำหน้าที่ก็มีการเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเนื่องจากบางส่วนวิพากษ์วิจารณ์ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีปัญหาหลายประการ คือ การตรวจสอบอำนาจศาลซึ่งไม่สามารถกระทำได้ ขณะที่อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารมีการถูกตรวจสอบ ปัญหาการแก้ไขปัญหาสาธารณะทำไม่ได้เนื่องจากการให้อำนาจกับท้องถิ่นมากกว่าอำนาจรัฐบาล ปัญหามาตรา ๑๙๐ ที่ทำให้การดำเนินการในเรื่องหนังสือสัญญาและพันธกรณีกับต่างประเทศต้องผ่านกลไกของสภาทำให้รัฐบาลทำงานไม่ได้ ปัญหาเรื่องการยุบพรรคตามมาตรา ๒๓๗ ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม ปัญหาอำนาจและบทบาทขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีบทบาทมากเกินไป ปัญหาที่มาของวุฒิสมาชิกในส่วนที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง และปัญหามาตรา ๓๐๙ ที่ระบุเรื่องการนิรโทษกรรมให้คณะปฏิวัติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้มีความพยายามในการแก้ไขรัฐธรรมนูญและเกิดการต่อต้านจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยอันนำไปสู่การขยายผลของความขัดแย้งให้เป็นความรุนแรง

๓.๔ สรุป

จากสภาพของรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งจนกระทั่งความขัดแย้งพัฒนาไปสู่ความรุนแรงในสังคมนั้น ปัจจัยเหล่านี้จะมีความเชื่อมโยงกันและส่งผลกระตุ้นซ้ำกันและกัน ความรุนแรงจึงไม่ได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง และจะมีลักษณะที่เป็นองค์รวม ซึ่งเกิดจากการผสมผสานปัจจัยหลายๆด้านที่มีความสลับซับซ้อน เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้เชื่อมโยงกันแบบแยกไม่ออก และมีความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา

รากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมาจึงสะท้อนให้เห็นว่าวิกฤต ความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ๒๕๕๓ นั้น แม้จะดูเสมือนว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ยึดมั่นในอุดมการณ์แตกต่างกันเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้หยั่งรากลึกถึงปัญหาในระดับโครงสร้างขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม ชนชั้น และการเมืองของประเทศ โดยความขัดแย้งนั้นเดิมอาจเริ่มจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งมีความแตกต่างทางแนวคิดและอุดมการณ์อย่างชัดเจน และมีความหวาดระแวงต่อการ

---

[๔๒๖] สภาร่างรัฐธรรมนูญภายใต้การแต่งตั้งของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อทำประชามติ แต่มีกลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ นำโดย นายสมบัติ บุญงามอนงค์ ได้รณรงค์ **“แดงไม่รับ”** ที่สนามหลวง โดยใช้สัญลักษณ์สีแดงในการเคลื่อนไหวรณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช.๒๕๕๐ ในการลงคะแนนเพื่อทำประชามติ

ในช่วงเดือนสิงหาคม ๒๕๕๐ เครือข่าย ๑๙ กันยาต้านรัฐประหาร กลุ่มพลเมืองภิวัฒน์ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปก.) กลุ่มอดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย และกลุ่มต่างๆ ได้ร่วมกันรณรงค์ให้ประชาชนลงประชามติไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ตามจุดต่างๆ ทั่วกรุงเทพฯ

อย่างไรก็ดี ได้มีการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยผลการออกเสียงประชามติ เห็นชอบจำนวน ๑๔,๗๒๗,๓๐๖ คน และไม่เห็นชอบจำนวน ๑๐,๗๔๗,๔๔๑ คน และได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐

ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งว่าจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์หรืออำนาจที่เคยมีอยู่เดิม ทำให้เกิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เพื่อรักษาสถานะเดิมของตนไว้มิให้เปลี่ยนแปลง (Status Quo)

ความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลในลักษณะดังกล่าว เมื่อประกอบกับสภาพปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic Structures) ความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นในสังคม การเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหารด้วยการรัฐประหาร การใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการขยายผลความขัดแย้ง และความอ่อนแอของกลไกในระบอบประชาธิปไตยและกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความสอดคล้องกับหลักนิติธรรมของกลไกของรัฐต่างๆ ทำให้เห็นได้ว่าแท้จริงแล้ววิกฤตความขัดแย้งในประเทศไทยนั้นเกิดจากรากเหง้าของปัญหาที่โยงใยกันอย่างซับซ้อน ไม่มีมูลเหตุใดเพียงลำพังที่จะสามารถอธิบายปัญหาความขัดแย้งได้

ปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากที่มีการรัฐประหาร ซึ่งเป็นประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายใช้เป็นข้ออ้างในการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจรัฐในการเข้ามาบริหารประเทศ และทำให้ฝ่ายผู้ที่มีอำนาจรัฐและกลุ่มผู้สนับสนุน กับฝ่ายที่ต่อต้านอำนาจรัฐและกลุ่มผู้สนับสนุนผลัดกันเข้ามามีอำนาจรัฐ ตลอดระยะเวลากว่า ๕ ปี โดยสลับกันเป็นฝ่ายที่มีอำนาจรัฐและฝ่ายต่อต้าน และปัจจัยเหล่านี้เปรียบเสมือนเชื้อเพลิงที่เติมเข้าไปในความขัดแย้งและความรุนแรงให้ยังคงอยู่และขยายตัวตลอดช่วงเวลาดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่ ๔

เหยื่อ และการเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อ

๔.๑ ทฤษฎี แนวคิดทางการดำเนินการ เยียวยา ฟื้นฟูและป้องกันความรุนแรง กรณีมีเหตุการณ์ไม่สงบทางการเมือง

เพื่อให้การดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคล สังคม องค์กร และสถาบันที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เป็นไปตามแนวทางความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และความยุติธรรมทางสังคม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปรองดองและป้องกันมิให้เกิดความรุนแรงและความสูญเสียขึ้นอีกในอนาคตอย่างเป็นรูปธรรมนั้น

คอป. ได้ดำเนินการทบทวนทฤษฎีและแนวคิดทางการดำเนินการ โดยได้ทำการศึกษาถึงความหมายและแนวคิดของการเยียวยา หลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาในต่างประเทศ นำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในกระบวนการเยียวยา ฟื้นฟู และป้องกันมิให้เกิดความรุนแรงและความเสียหายสูญเสียซ้ำอีกในอนาคตต่อไป

๔.๑.๑ นิยาม ความหมายของการชดเชย (Reparation)

ความหมายของการชดเชยได้เปลี่ยนแปลงไปตามการตีความในหลักยุติธรรมของยุคสมัยและกาลเวลา แต่มีความเข้าใจในวงกว้างคือค่าตอบแทนและมาตรการชดเชยอื่นๆที่จัดให้แก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงต่อการถูกล่วงละเมิดตามสิทธิมนุษยชน จากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อสิทธิของเหยื่อผู้ที่ได้รับบาดเจ็บภายใต้การดูแลของสหประชาชาติ

ด้วยกลไกของกระบวนการยุติธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย การชดเชยจึงมีรูปแบบเฉพาะที่ไม่ซ้ำรอยกัน โดยปรับตามสถานที่และสถานการณ์ของผู้ที่เป็นเหยื่อในเหตุการณ์ความรุนแรง อีกทั้งการชดเชยในปัจจุบันไม่ได้มีความหมายเฉพาะการมีค่าตอบแทนและมาตรการชดเชยทางด้านอื่นๆ แต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นเสมือนสัญลักษณ์ที่สะท้อนให้สาธารณชนรับรู้ถึง “คำขอโทษ” ต่อเหตุการณ์ที่ผ่านมา และยังสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของรัฐและสังคมในการตอบสนองต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้การทำให้การชดเชยเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นอกจากเรื่องค่าตอบแทนและมาตรการชดเชยด้านอื่นๆแล้ว ยังจำเป็นต้องมีการแสวงหาความจริง มีการปฏิรูปสถาบันต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เพื่อให้สังคมมีความมั่นใจว่ามาตรการการชดเชยไม่ได้เป็นเพียงสัญญาที่ว่างเปล่าหรือความพยายามปิดปากผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้เสียหายเท่านั้น

๔.๑.๒ ความสำคัญของการชดเชย

การศึกษาถึงความสำคัญของกลไกการชดเชย เยียวยาเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงานได้กำหนดมาตรการ และแผนการปฏิบัติงานได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ จากการศึกษาพบข้อสรุปความสำคัญของการชดเชยในประเด็นหลักๆดังนี้

การชดเชย เยียวยา ถือเป็นกลไกที่สำคัญของหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน

การช่วยเหลือชดเชย เยียวยาเป็นการให้ความสำคัญโดยตรงและอย่างเปิดเผยต่อสภาพความเป็นอยู่ของผู้เสียหายและมุ่งชดเชยต่อสิทธิที่ถูกละเมิด มุ่งแก้ไขความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้น และมุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีของบุคคล ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า การชดเชยเยียวยาที่สัมฤทธิ์ผลควรมุ่งยืนยันสถานภาพของผู้เสียหายในฐานะผู้ทรงสิทธิ์ที่จะได้รับการเยียวยา นอกจากนั้นควรทำหน้าที่เป็นกลไกที่นำไปสู่สภาพการยอมรับต่อการละเมิดที่เกิดขึ้นรวมถึงความรับผิดชอบของรัฐที่มีต่อความเสียหาย

และพันธกิจของสังคมที่จะหาทางแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างยาวนาน จากการรวบรวมข้อมูลทั้งในและต่างประเทศพบเหตุการณ์ที่ผู้เสียหายเห็นการยอมรับของสังคมต่อการละเมิดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสูงสุดของการเยียวยา แต่ในตรงข้ามเรื่องนี้ได้ถูกละเลยและมักจะเป็นสิ่งที่ขาดหายไปเสมอ

การชดเชย เยียวยา มีบทบาทที่สำคัญต่อยุทธศาสตร์การฟื้นฟู

จากการศึกษาพบว่า การช่วยเหลือ ชดเชย เยียวยามีความสัมพันธ์กับมาตรการฟื้นฟูเยียวยาอื่นๆ ทั้งในเชิงแนวคิดและการปฏิบัติ ทั้งนี้ในหลายกรณีแม้ว่าจะมีการตอบสนองสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมขั้นพื้นฐานให้กับผู้เสียหายไปแล้ว แต่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน สิทธิพลเรือนรวมถึงสิทธิทางการเมืองให้กลับคืนมา โดยในทางปฏิบัติอาจต้องมีการปฏิรูปสถาบันต่างๆ หรือมีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลและบังคับใช้ตามสิทธิเหล่านี้ ด้วยปัจจัยแวดล้อมเหล่านี้ทำให้กลไกการเยียวยาจำเป็นต้องสอดรับและเสริมกับกลไกหรือมาตรการอื่นๆ เป็นอย่างดีจึงจะทำให้การทำงานสัมฤทธิ์ผล

๔.๑.๓ ลักษณะและประเภทของการชดเชย

แนวคิดทางกฎหมายของการชดเชยมีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณาอยู่ ๒ องค์ประกอบด้วยกันคือ สิทธิของเหยื่อผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์และหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้ สหประชาชาติได้ให้หลักการพื้นฐานและแนวทางเกี่ยวกับสิทธิในการเยียวยาและชดเชยสำหรับกฎหมายสากลต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นต้น และกฎหมายระหว่างประเทศต่อการละเมิดมนุษยธรรมขั้นร้ายแรง โดยสามารถอธิบายการชดเชยได้ ๕ รูปแบบ ได้แก่

๑. การชดใช้ความเสียหาย (Restitution) โดยกำหนดมาตรการการฟื้นฟูเหยื่อจากเหตุการณ์ความรุนแรงให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ ทั้งในด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพของบุคคล ชีวิตครอบครัว สิทธิการเป็นพลเมือง การคืนสู่ถิ่นฐานบ้านเกิดที่อยู่อาศัย สิทธิการจ้างงาน และการคืนทรัพย์สิน

๒. ค่าตอบแทนความเสียหาย (Compensation) การจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นให้จ่ายตามความเหมาะสมตามสัดส่วนและสถานการณ์การละเมิดแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ความเสียหายดังกล่าวรวมถึงการบาดเจ็บทางร่างกายหรือทางจิตใจ การสูญเสียโอกาส ความเสียหายต่อทรัพย์สิน และการสูญเสียรายได้ รวมทั้งค่าใช้จ่ายต่างๆ อาทิ ค่าใช้จ่ายทางกฎหมาย ค่าบริการทางการแพทย์ ค่าเยียวยาจิตใจ และค่าบริการทางสังคม

๓. การฟื้นฟู (Rehabilitation) เป็นการบำบัดและฟื้นฟูทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ได้รับความเสียหาย รวมไปถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายและการช่วยเหลือทางสังคมด้วย

๔. การสร้างความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นรูปแบบของการชดเชยโดยมีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการล่วงละเมิดอื่นๆ เช่น การแสวงหาความจริง การค้นหาผู้สูญหาย การกู้และฝังซากศพที่หลงเหลือ การพิจารณาคดีและการลงโทษ การขอโทษประชาชน การสร้างอนุสรณ์สถาน และอนุสาวรีย์

๕. การให้หลักประกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำรอย (Guarantees of Non-Recurrence) โดยการปฏิรูปองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าสามารถป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในอนาคตได้

รวมถึงการควบคุมทหารและกองกำลังรักษาความปลอดภัย เสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรตุลาการให้เป็นอิสระ การคุ้มครองข้าราชการพลเรือนและผู้ปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายรวมถึงมาตรฐานสิทธิมนุษยชนทั้งหมด และการจัดตั้งกลไกเพื่อป้องกันและตรวจสอบความขัดแย้งทางสังคม และแก้ไขความขัดแย้ง

ทั้งนี้จากรายงานการศึกษาในหลายประเทศพบว่า การชดเชย เยียวยาที่สัมฤทธิ์ผลที่ดีนั้น จะมีองค์ประกอบของรูปแบบที่กล่าวข้างต้นอย่างครบถ้วนและสอดรับกันเป็นอย่างดี กล่าวลงในรายละเอียดมาตรการดังกล่าวจะครอบคลุมตั้งแต่มาตรการที่ให้ประโยชน์ในเชิงวัตถุไปจนถึงมาตรการในเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งมาตรการในเชิงสัญลักษณ์ ได้แก่ การแถลงการณ์เพื่อขอโทษ การตั้งชื่อถนนให้เป็นเกียรติกับผู้เสียหาย การค้นหาซากศพของบุคคลอันเป็นที่รัก การจัดทำที่ฝังศพให้สมเกียรติ การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูและศูนย์ชุมชน การให้เงินกู้ยืม หรือการให้ทุนสนับสนุนโดยตรงต่อชุมชนตามโครงการเยียวยา มาตรการเหล่านี้อยู่ในรูปแบบของการฟื้นฟู การสร้างความพึงพอใจ และการให้หลักประกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำรอย

๔.๑.๔ บุคคลที่เข้าข่ายได้รับการชดเชย

โดยหลักการเบื้องต้นผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือเหยื่อที่ถูกล่วงละเมิดตามสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศหรือกฎหมายมนุษยธรรม มีสิทธิโดยชอบธรรมในการจะแจ้งถึงสิทธิการชดเชยเยียวยาอย่างเพียงพอ ทั้งนี้การถูกล่วงละเมิดดังกล่าว หมายรวมถึงการบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ ความทุกข์ทรมานทางอารมณ์ การสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจหรือการสูญเสียสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเป็นรูปธรรมผ่านการกระทำหรือการละเว้นที่เป็นการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนขั้นต้น หรือเป็นการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศอย่างร้ายแรงต่อครอบครัว หรือบุคคลที่อยู่ในการดูแลอุปการะของเหยื่อโดยตรง และบุคคลผู้ได้รับความเดือดร้อนอันตรายจากการแทรกแซงช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ หรือจากการป้องกันผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ สำหรับบุคคลผู้ได้รับการเยียวยาจากการศึกษาพบว่ายังสามารถแบ่งเป็น ๒ ลักษณะด้วยกันคือ

๑. แบบเป็นรายบุคคล

มาตรการแบบรายบุคคลจะต้องอาศัยการจำแนกบุคคลอย่างแม่นยำ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้เข้าถึงความช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม มาตรการรายบุคคลมีความสำคัญเนื่องจากมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศมักจะกำหนดการเยียวยารายบุคคลเป็นหลัก เนื่องจากเป็นการเน้นย้ำถึงคุณค่าของมนุษย์แต่ละคนและสถานภาพของความเป็นผู้ทรงสิทธิ หลีกเลี่ยงการมองอย่างเหมารวมต่อผู้เสียหาย ที่อาจเป็นการลดทอนคุณค่าของการเยียวยา แต่ในอีกแง่หนึ่ง เนื่องจากสภาพการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละกรณีและแนวทางการปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน มาตรการรายบุคคลอาจทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติได้ เป็นเหตุให้ผู้เสียหายบางกลุ่มหรือบางชุมชนอาจได้รับการเยียวยาในขณะที่ผู้เสียหายหรือสมาชิกชุมชนคนอื่นๆ อาจไม่ได้รับการเยียวยา ซึ่งอาจทำให้เกิดความตึงเครียดในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

๒. แบบเป็นกลุ่ม

มาตรการแบบกลุ่มมุ่งให้ประโยชน์ต่อบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในข้อจำกัดที่ไม่สามารถพิสูจน์ตัวบุคคลได้ชัดเจนหรือมีจำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น

มาตรการเยียวยาแบบกลุ่มอาจมุ่งแก้ปัญหาเชิงอัตลักษณ์อันเนื่องมาจากการละเมิดของบุคคล หรือการละเมิดบางประเภทที่ไม่สามารถตีมูลค่าความเสียหายเป็นตัวบุคคลได้ เช่น มีการทำลายกลุ่มองค์กรหรือหมู่บ้าน ในบริบทเช่นนี้ การเยียวยาแบบกลุ่มอาจเป็นการแก้ปัญหาที่ดีต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในลักษณะของการคืนโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน การฟื้นคืนความเสียหายที่มีต่ออัตลักษณ์และความเชื่อมั่น อย่างไรก็ตามการเยียวยาแบบกลุ่ม พบว่ามีปัญหาในหลายกรณี เพราะไม่สามารถตอบสนองความต้องการภายในอันเป็นผลมาจากการละเมิดและความทุกข์ที่เกิดขึ้น และบ่อยครั้งไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะจำแนกว่าชุมชนใดจะได้รับประโยชน์ หรือจะหาเหตุผลที่เลือกให้บางชุมชนแต่ไม่ให้ชุมชนอื่น นอกจากนั้น วิธีการเยียวยาเช่นนี้ยังอาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมือง อย่างไรก็ตามในด้านกลับกัน ในบางกรณีของการเยียวยาแบบกลุ่มอาจช่วยส่งเสริมความสามัคคีในชุมชนและลดความตึงเครียดลงได้

จากการศึกษาพบว่า การผสมผสานมาตรการเยียวยาทั้งแบบตรงและแบบกลุ่มตามสถานการณ์เป็นกรณีไป จะเป็นวิธีการที่ดีที่สุดภายใต้สถานการณ์ที่หลากหลายและงบประมาณในการเยียวยาที่มีอยู่จำกัด

๔.๑.๕ ผู้ที่รับผิดชอบในการให้การชดเชย

จากการศึกษาหลายๆกรณีที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ พบว่าโดยทั่วไปแล้ว รัฐมีความรับผิดชอบในการประกันให้พลเมืองทุกคนในเขตแดนของตนเข้าถึงสิทธิมนุษยชน และประกันว่าผู้ที่ถูกละเมิดทุกคนจะได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียม หน้าที่ดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากทั้งตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้หรือเป็นผลมาจากความเป็นธรรมในขั้นพื้นฐานที่มีต่อผู้เสียหาย ซึ่งควรได้รับการปฏิบัติเสมอเหมือนกันไม่ว่าผู้กระทำผิดจะเป็นใคร เนื่องจากอยู่เหนือการควบคุมของรัฐ ทั้งนี้จุดประสงค์อย่างหนึ่งของการเยียวยาคือ การช่วยให้ผู้เสียหายกลับเข้าไปอยู่ในสังคมได้ ทำให้พวกเขารู้สึกว่าสังคมโดยรวมใส่ใจต่อความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับพวกเขาและให้ความช่วยเหลือ ทั้งยังเป็นการกระจายภาระการเยียวยาต่อความเสียหายให้กับสังคมโดยรวมด้วย ในการทำเช่นนี้ รัฐจะสามารถให้การเยียวยาไม่ใช่เพราะมีส่วนรับผิดชอบต่อความผิดที่เกิดขึ้น แต่เพราะมีหน้าที่ต้องทำประโยชน์เพื่อสังคมโดยรวม และช่วยให้ผู้เสียหายกลับเข้าไปอยู่ในสังคมได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด

อย่างไรก็ตามในหลายๆกรณีที่รัฐต้องแบกรับความรับผิดชอบมากมาย การได้รับความสนับสนุนจากประชาคมนานาชาติสามารถเป็นสิ่งที่ทำได้ แม้ในกรณีที่หน่วยงานระหว่างประเทศมีบทบาทในความขัดแย้ง และจะไม่เข้ามาให้การเยียวยาโดยตรง แต่หน่วยงานสากลเหล่านี้อาจประสงค์ที่จะช่วยเหลือในด้านอื่นๆ ซึ่งจะทำให้รัฐมีทรัพยากรเพื่อการเยียวยามากขึ้น แต่แม้ความช่วยเหลือเหล่านั้นจะเป็นการแก้ปัญหาในเชิงวัตถุเนื่องจากการละเมิด แต่ก็ขาดองค์ประกอบในเชิงสัญลักษณ์ในแง่ของการที่สังคมตระหนักถึงความผิดที่เกิดขึ้น

๔.๒ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาในต่างประเทศ

คอป. ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาใน ๕ ประเทศได้แก่ เยอรมัน ชิลีแอฟริกาใต้ สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา ซึ่งล้วนแล้วแต่ผ่านสถานการณ์ความรุนแรงทางสังคม โดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และมีรูปแบบของการเยียวยาเป็นมาตรการที่แตกต่างกันไป[๔๒๗]

๔.๓ แนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยา ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง

จากภารกิจในด้านการเยียวยาของ คอป. ที่มีเป้าหมายหลักในการดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูบุคคล สังคม องค์กรและสถาบันที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ตามแนวทางความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และความยุติธรรมทางสังคม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปรองดองและป้องกันมิให้เกิดความรุนแรงและความสูญเสียขึ้นอีกในอนาคตอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการดำเนินงานผ่านหลักการเยียวยาหลักๆ ในเรื่องของการช่วยเหลือและฟื้นฟูเหยื่อ (Victim Support) โดยการเข้าถึงเหยื่อและชุมชนที่เป็นเหยื่อจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยตรง หรือที่เกี่ยวข้อง โดยความช่วยเหลือทางกฎหมาย สังคม จิตวิทยา รักษาพยาบาล และเสนอแนะมาตรการชดเชยเยียวยาเหยื่อ (Reparations) การใช้หลัก “ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” (Restorative Justice) ที่ให้ความสำคัญในเรื่องการเยียวยาเหยื่อ/ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง และเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิด เหยื่อ/ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ทุกฝ่าย ซึ่งกระบวนการดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้กระทำผิด เหยื่อ/ผู้เสียหาย ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐและการจัดเวทีสาธารณะสำหรับเหยื่อ (Victim Hearing) เพื่อเปิดโอกาสให้เหยื่อได้บอกเล่าเหตุการณ์ในมุมมองของตน ตลอดจนระบายออกถึงความรู้สึกนึกคิดความคับแค้นใจ ฯลฯ (Airing of Grievances) ซึ่งเป็นกระบวนการเยียวยาในเชิงจิตวิทยา (Healing Process) ไปในตัว

คอป. ตระหนักอยู่เสมอมาว่า การเยียวยานั้นถือเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการสร้างความปรองดอง และรวมถึงการป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นอีก นี้การเยียวยาเปรียบเสมือนงานในการบริหารความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งระดับความพึงพอใจของทุกๆคนย่อมมีความแตกต่างกันเป็นเรื่องปกติ ดังนั้นการเยียวยาจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยหลักเกณฑ์ทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและในระดับสากล จึงจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้ากรณีใกล้เคียงที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้ในการกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงสำหรับเหตุการณ์ในช่วงที่ผ่านมา ทั้งนี้จะเป็นการแยกพิจารณาข้อจำกัดและหลักเกณฑ์ของประเทศไทย รวมถึงข้อจำกัดและหลักเกณฑ์ที่นานาชาติใช้ในการข้ามผ่านเหตุการณ์รุนแรงต่างๆที่เคยเกิดขึ้น คอป. จึงได้ดำเนินการทบทวนและเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาของประเทศไทย และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาในต่างประเทศ

---

[๔๒๗] ผนวก ๑๘

๔.๓.๑ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์การเยียวยาของประเทศไทย

ในประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติกฎหมายรองรับสิทธิการเยียวยาความเสียหายของผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองไว้โดยตรง อาศัยแต่เพียงมติคณะรัฐมนตรีและอาศัยบทบัญญัติโดยเทียบเคียงจาก พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๕๔๒๘ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๓๕๔๒๙ และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑๔๓๐ ซึ่งการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์หรือผู้ใช้แรงงานจะเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเป็นการเฉพาะ แต่มิได้มีการรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากความเสียหายอันเนื่องจากการชุมนุมทางการเมืองโดยตรงที่มีลักษณะแตกต่างจากการกระทำความผิดอาญาโดยทั่วไป

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการพิเศษที่ไม่ติดยึดอยู่กับสิทธิที่มีอยู่ตามกรอบของกฎหมายและแนวปฏิบัติของหน่วยงานและองค์กรที่ดำเนินการในกรณีปกติ ทั้งนี้เพื่อให้การเยียวยามีผลในการป้องกันเหตุการณ์ความรุนแรงในอนาคตและสร้างความปรองดองในชาติ

๔.๓.๒ การเยียวยาความเสียหายในกรณีความรุนแรงทางการเมือง

หลักเกณฑ์และแนวทางการเยียวยาความเสียหายในกรณีความรุนแรงทางการเมืองจำแนกออกเป็น

๔.๓.๒.๑ การเยียวยาในลักษณะที่ไม่เป็นตัวเงิน มี ๔ มาตรการหลักดังนี้

๑. มาตรการการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิม

มีเป้าหมายเพื่อหวนคืนหรือทำให้การกระทำที่ก่อให้เกิดการละเมิดเป็นโมฆะไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นการเยียวยาในเชิงสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากยังอยู่ในวิสัยที่สามารถทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ โดยมาตรการดังกล่าวมีหลายประการ อาทิ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอาญาใหม่ การฟื้นฟูสิทธิตามกฎหมาย การฟื้นฟูเสรีภาพโดยการทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมหรือการรับรองความเป็นพลเมือง การฟื้นฟูเสรีภาพโดยการกลับคืนสู่ถิ่นพำนักอาศัยของตนเอง การกลับคืนสู่การจ้างงาน การคืนทรัพย์สิน เป็นต้น

๒. มาตรการการฟื้นฟู

มาตรการการฟื้นฟู มักจะถูกพิจารณาภายใต้กรอบของการชดเชยความเสียหาย และมีส่วนที่เหลื่อมซ้อนกันอยู่ระหว่างข้อค้นพบที่ว่า เจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินมาตรการ

---

[๔๒๘] ซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นการรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นและไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น รวมทั้งการรับรองสิทธิในการได้รับค่าทดแทนในกรณีของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี

[๔๒๙] ที่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่ประสบภัยจากรถยนต์เนื่องจากผู้ประสบภัยไม่ได้รับความคุ้มครองความเสียหายอันเกิดจากภัยของรถยนต์

[๔๓๐] ที่ได้บัญญัติคุ้มครองผู้ใช้แรงงานที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการใช้แรงงานนั้นๆ [๔๓๐]

ฟื้นฟูกับรัฐจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนภายใต้มาตรการฟื้นฟู โดยส่วนใหญ่แล้วมักมีเพียงคำสั่งให้รัฐจ่ายค่าสินไหมทดแทนสำหรับค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟู

๓. มาตรการการทำให้พอใจ

มาตรการนี้จัดเป็นรูปแบบของการชดใช้ความเสียหายที่ไม่ได้เป็นตัวเงินสำหรับความเสียหายทางจิตใจหรือความเสียหายต่อศักดิ์ศรีหรือชื่อเสียง ไม่ว่าจะเป็น (๑) รูปแบบของการทำให้พอใจโดยคำวินิจฉัยของฝ่ายตุลาการว่าเหยื่อเหล่านั้นถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน (๒) การขอโทษ การประกาศต่อสาธารณะ และการยอมรับความรับผิดชอบก็ถือเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้เกิดความพอใจ โดยการขอโทษ รวมถึงการยอมรับต่อสาธารณะถึงข้อเท็จจริง และการยอมรับความรับผิดชอบ และ (๓) ในรูปแบบของการรำลึกสาธารณะซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในกรณีการละเมิดสิทธิของกลุ่มหรือคนจำนวนมากหรือบางกรณีไม่สามารถระบุเหยื่อในเชิงปัจเจกบุคคลได้ หรือในกรณีการละเมิดที่เกิดขึ้นมานานแล้วในอดีต การรำลึกนี้มีคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ และเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการชดใช้ความเสียหายกับคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคต เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายของไทยคงมีเพียงพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นมาพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ ที่บัญญัติรูปแบบความพึงพอใจโดยกำหนดให้คำวินิจฉัยของฝ่ายตุลาการไว้ในมาตรา ๑๓ ที่ว่าด้วยเรื่องของการพิจารณาคดีที่รื้อฟื้นขึ้นพิจารณาใหม่ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

๔. มาตรการการประกันว่าจะไม่มีการกระทำผิดซ้ำอีก

การประกันว่าจะไม่มีการกระทำผิดซ้ำอีกถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการชดใช้ความเสียหาย โดยเป็นการป้องกันมิให้เกิดการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนซ้ำอีก สามารถทำได้ในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น (๑) หน้าที่ที่จะต้องออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันการละเมิดยิ่งขึ้นอีก (๒) การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ ทางกฎหมาย สื่อ และเจ้าหน้าที่อื่นๆ (๓) การอบรมสิทธิมนุษยชน และ (๔) การที่พลเรือนควบคุมกองกำลังทหารและฝ่ายความมั่นคง

๔.๓.๒.๒ การเยียวยาในลักษณะที่เป็นตัวเงิน มี ๒ มาตรการหลักดังนี้

๑. ค่าสินไหมทดแทนต่อร่างกายและจิตใจ

ลักษณะของค่าสินไหมทดแทนอันประกอบไปด้วยการชดใช้ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน และกำหนดเป็นความเสียหายที่ “ประเมินได้ทางเศรษฐกิจ” ไม่ได้หมายถึงความเสียหายต่อวัตถุสิ่งของหรือทรัพย์สินทางเศรษฐกิจเท่านั้น ในทางตรงข้ามหน้าที่หลักประการหนึ่งของค่าสินไหมทดแทนก็คือ การเยียวยาต่อความเสียหายทางร่างกายและจิตใจของบุคคล ในกรณีที่ไม่สามารถกลับคืนสู่สภาพเดิม การเยียวยาดังกล่าวสามารถประเมินทางเศรษฐกิจได้ง่ายๆ เมื่อนำไปสู่ค่าใช้จ่ายทางการแพทย์หรือการรักษาทางจิตใจ ยาและอื่นๆ โดยวัดบนฐานของ “ความเท่าเทียม” ซึ่งเป็นวิธีการที่เป็นที่ยอมรับในการประเมินความเสียหายในกฎหมาย วิธีนี้เป็นเพียงวิธีเดียวในการประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความเจ็บป่วย ความทรมาน ความโกรธ และความกังวลใจ และสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของบุคคลด้วย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายของไทยพบว่า ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๕ มิได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “ค่าสินไหมทดแทน” ไว้โดยตรงแต่ได้กำหนด “ค่าตอบแทน” ไว้ให้หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นและได้มีกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยกรอบทั่วไปไว้ว่า ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ให้คณะกรรมการคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย[๔๓๑] และยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้ (๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท (๒) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสองหมื่นบาท ... และค่าตอบแทนตาม (๑) และ (๒) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกินหกร้อยบาท[๔๓๒] และในกรณีที่ผู้เสียหายในคดีอาญาถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายนั้น ดังต่อไปนี้ (๑) ค่าตอบแทน ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนตั้งแต่สามหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท (๒) ค่าจัดการศพ ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบาท[๔๓๓]

ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ พ.ศ.๒๕๓๕ ก็ได้บัญญัติ “ค่าเสียหายเบื้องต้น” ไว้โดยกล่าวถึงค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดการศพ รวมทั้งค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอย่างอื่นเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยในเบื้องต้น[๔๓๔] โดยมีจำนวนเงิน ดังนี้ กรณี

---

[๔๓๑] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๒. ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ให้คณะกรรมการคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

[๔๓๒] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๓. ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายดังนี้ (๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท (๒) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสองหมื่นบาท (๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาท เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ (๔) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท และค่าตอบแทนตาม (๑) และ (๒) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกินหกร้อยบาท

[๔๓๓] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๔. ในกรณีที่ผู้เสียหายในคดีอาญาถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายนั้น ดังต่อไปนี้ (๑) ค่าตอบแทน ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนตั้งแต่สามหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท (๒) ค่าจัดการศพ ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบาท (๓) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท (๔) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

[๔๓๔] พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๔ “ความเสียหายเบื้องต้น หมายความว่า ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดการศพ รวมทั้งค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอย่างอื่นเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยในเบื้องต้น ทั้งนี้ ตามรายการและจำนวนเงินที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๒๐ วรรคสอง”

บาดเจ็บ จะได้รับการชดใช้เป็นค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลตามที่จ่ายจริง แต่มีวงเงินจำกัด กรณีเสียชีวิต จะได้รับการชดใช้เป็นค่าปลงศพและค่าใช้จ่ายอันจำเป็นเกี่ยวกับการจัดการศพ กรณีเสียชีวิตภายหลังการรักษาพยาบาล จะได้รับการชดใช้เป็นค่ารักษาพยาบาลตามที่จ่ายจริงและค่าปลงศพ

สำหรับพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ ก็ยังได้บัญญัติ “ประโยชน์ทดแทน” ไว้ว่า ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ได้แก่[๔๓๕] (๑) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค (๒) ค่าบำบัดทางการแพทย์ (๓) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล (๔) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์ (๕) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ป่วย (๖) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น รวมถึงค่าทดแทนจากการขาดรายได้ และประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพได้แก่[๔๓๖] (๑) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค (๒) ค่าบำบัดทางการแพทย์ (๓) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์ (๔) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล (๕) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ทุพพลภาพ (๖) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจและอาชีพ (๗) ... ส่วนประโยชน์ทดแทนในกรณีตายได้แก่[๔๓๗] (๑) เงินค่าทำศพ (๒) เงินสงเคราะห์

นอกจากนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ใช้หลักเกณฑ์การช่วยเหลือเดียวกันกับหลักเกณฑ์การช่วยเหลือเหตุการณ์ความไม่สงบ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ และวันที่ ๘-๑๔ เมษายน ๒๕๕๒ เพื่อเป็นการเยียวยาและช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ที่ได้รับ

---

[๔๓๕] พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ มาตรา ๖๓ ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน ได้แก่ (๑) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค (๒) ค่าบำบัดทางการแพทย์ (๓) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล (๔) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์ (๕) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ป่วย (๖) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้ประกันตนที่ต้องหยุดงานเพื่อการรักษาพยาบาลตามคำสั่งของแพทย์ให้ได้รับเงิน ทดแทนการขาดรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๔ ด้วย

[๔๓๖] พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๗๐ ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ ได้แก่ (๑) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค (๒) ค่าบำบัดทางการแพทย์ (๓) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์ (๔) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล (๕) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ทุพพลภาพ (๖) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจและอาชีพ (๗) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น

มาตรา ๗๑ ในกรณีที่ผู้ประกันตนทุพพลภาพอันมิใช่เนื่องจากการทำงานให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ในอัตราร้อยละห้าสิบของค่าจ้างตามมาตรา ๕๗ ตลอดชีวิต

[๔๓๗] พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๗๓ “ในกรณีที่ผู้ประกันตนถึงแก่ความตายโดยมิใช่ประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ถ้าภายในระยะเวลาหกเดือนก่อนถึงแก่ความตายผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือน ให้จ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย ดังนี้ (๑) เงินค่าทำศพตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง... (๒) เงินสงเคราะห์กรณีที่ผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย ให้จ่ายแก่บุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์นั้น แต่ถ้าผู้ประกันตนมิได้มีหนังสือระบุไว้ก็ให้นำมาเฉลี่ยจ่ายให้แก่สามีภริยา บิดามารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนในจำนวนที่เท่ากัน...”

มาตรา ๗๓ ทวิ ในกรณีที่ผู้ประกันตนที่ทุพพลภาพตามมาตรา ๗๑ ถึงแก่ความตาย ให้นำความในมาตรา ๗๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้นำเงินทดแทนการขาดรายได้ที่ผู้ประกันตนได้รับในเดือนสุดท้ายก่อนถึงแก่ความตายมาเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ

บาดเจ็บและผู้เสียหาย โดยแบ่งเป็น ๒ ลักษณะคือ[๔๓๘] ๑. การช่วยเหลือเร่งด่วน ได้แก่ กรณีเสียชีวิต กรณีทุพพลภาพ ไม่สามารถประกอบกิจการงานประจำตามปกติได้ กรณีบาดเจ็บสาหัส นอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลเกิน ๒๐ วัน กรณีบาดเจ็บนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลไม่เกิน ๒๐ วัน และบาดเจ็บเล็กน้อย ไม่ต้องนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล ๒. การช่วยเหลือต่อเนื่องกรณีทุพพลภาพและทายาทผู้เสียชีวิต ได้แก่ ผู้เสียหายที่ทุพพลภาพต้องเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามระดับความพิการ นอกจากนี้ บุตรผู้ได้รับความเสียหายที่เสียชีวิตหรือทุพพลภาพ จะได้รับเงินยังชีพรายเดือนจนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ พบว่า ได้ให้ความช่วยเหลือโดยแบ่งออกเป็น ๒ กรณี ได้แก่[๔๓๙] กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ทหาร ตำรวจ ข้าราชการพลเรือนพนักงานรัฐวิสาหกิจลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว กำนัน/สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครรักษาดินแดน แพทย์ประจำตำบล นักการเมืองท้องถิ่น) หากเสียชีวิต จังหวัด โดยสปน.ให้ความช่วยเหลือรายละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท พม. ให้ความช่วยเหลือโดยให้เงินยังชีพรายเดือน โดยจำแนกออกเป็นเด็กก่อนวัยเรียน ๑,๕๐๐ บาท อนุบาล ๑,๐๐๐ บาท ประถม (ปอเนาะ) ๑,๐๐๐ บาท กศน. ๑,๕๐๐ บาท มัธยม ๑,๕๐๐ บาท ปวช. ๑,๕๐๐ บาท ปวส. ๒,๕๐๐ บาท อุดมศึกษา ๒,๕๐๐ บาท และเงินครอบครัวอุปถัมภ์เกิน ๓ คนขึ้นไป เหมาจ่าย ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน (บิดามารดาเสียชีวิตทั้งคู่) หน่วยงาน ศธ. ให้ทุนการศึกษา สำหรับสถาบันปอเนาะเป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท อนุบาล ๖,๐๐๐ บาท ประถม ๖,๐๐๐ บาท กศน. ๕,๐๐๐ บาท มัธยม ๑๐,๐๐๐ บาท ปวช. ๑๐,๐๐๐ บาท ปวส. ๒๐,๐๐๐ บาท อุดมศึกษา ๒๐,๐๐๐ บาท หน่วยงาน ปก. ให้เงินค่าจัดการศพ แก่หัวหน้าครอบครัว ๕๐,๐๐๐ บาท และสมาชิกในครอบครัว ๒๕,๐๐๐ บาท และหน่วยงานท้องถิ่น ให้เงิน ๒๐,๐๐๐ บาทต่อครอบครัว นอกจากนี้หน่วยงานต้นสังกัดยังได้มีการให้ความช่วยเหลือดังนี้ หน่วยงานทหาร ได้แก่ เงินค่าทดแทนชดเชยกรณีเสียชีวิต ค่าจัดการศพ เงินช่วยเหลือครอบครัวผู้เสียชีวิต เงินช่วยเหลือทหารผ่านศึก โครงการประกันชีวิต (นายทหาร ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท/นายสิบ ๕๐๐,๐๐๐ บาท/ พลทหาร/ อส.ทพ. ๓๐๐,๐๐๐ บาท และเงิน บ.ท.ช. (เงินพิเศษสู้รบ) และหน่วยงานตำรวจ เงินฌาปนกิจ เงินสวัสดิการสงเคราะห์ เงินช่วยเหลือสมคบแม่บ้านตำรวจ มูลนิธิสายใจไทย เงินช่วยพิเศษ ๓ เดือน เงินบำเหน็จตกทอด เงินบำนาญพิเศษ เงิน บ.ท.ช.

สำหรับหน่วยงานข้าราชการพลเรือน ได้แก่ เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ เงินช่วยพิเศษ ๓ เดือน เงินบำนาญตกทอด เงินบำนาญพิเศษ เงินมูลนิธิสายใจไทย (เฉพาะข้าราชการครู) และสำหรับกรณี

---

[๔๓๘] กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, หลักเกณฑ์การเยียวยาและช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บและผู้เสียหายจากเหตุการณ์ความรุนแรง

[๔๓๙] การช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะอนุกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์และอำนวยการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มงานช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบฯ สำนักประสานนโยบายสังคมจิตวิทยา (สสค.), หน้า ๙-๑๒

บาดเจ็บ จังหวัดโดย สปน. ให้ความช่วยเหลือสาหัส ๕๐,๐๐๐ บาท ทุพพลภาพ ๕๐๐,๐๐๐ บาท บาดเจ็บ ๓๐,๐๐๐บาท บาดเจ็บเล็กน้อย ๑๐,๐๐๐ บาท เงินสงเคราะห์ครอบครัว ๓,๐๐๐ บาท พม. ให้ความช่วยเหลือ เงินค่ายังชีพรายเดือน ได้แก่ เด็กก่อนวัยเรียน ๑,๕๐๐ บาท อนุบาล ๑,๐๐๐ บาท ประถม ๑,๐๐๐ บาท กศน.๑,๕๐๐ บาท มัธยม ๑,๕๐๐ บาท ปวช.๑,๕๐๐ บาท ปวส.๒,๕๐๐ บาท อุดมศึกษา ๒,๕๐๐ บาท เงินฟื้นฟูสมรรถภาพ ๒๐๐,๐๐๐ บาท และเงินยังชีพผู้พิการ ๑,๐๐๐-๓,๐๐๐ บาท (ตามระดับความพิการ) หน่วยงาน ศธ. ให้ความช่วยเหลือทุนการศึกษา สถาบันปอเนาะ ๕,๐๐๐ บาท อนุบาล ๖,๐๐๐ บาท กศน.๕,๐๐๐ บาท มัธยม ๑๐,๐๐๐ บาท ปวช.๑๐,๐๐๐ บาท ปวส.๒๐,๐๐๐ บาท และอุดมศึกษา ๒๐,๐๐๐ บาท และหน่วยงาน ปก. ให้ความช่วยเหลือทุพพลภาพ ๑๐,๐๐๐ บาท บาดเจ็บสาหัส ๓,๐๐๐ บาท บาดเจ็บเล็กน้อย ๒,๐๐๐ บาท (ทุกประเภทจะได้รับเงินปลอบขวัญ ๒,๐๐๐ บาท) หน่วยงานท้องถิ่นให้เงินช่วย ๒๐,๐๐๐ บาทต่อครอบครัว หน่วยงานกรมคุ้มครองสิทธิให้ค่ารักษาพยาบาล ๓๐,๐๐๐ บาท และค่าขาดผลประโยชน์ทำมาหากินวันละไม่เกินอัตราค่าแรงขั้นต่ำของพื้นที่นั้นตามระยะเวลาการรักษาพยาบาล และหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่หน่วยงานทหาร ให้เงินค่าทดแทนกรณีบาดเจ็บ เงินช่วยเหลือครอบครัวผู้บาดเจ็บ เงินองค์กรทหารผ่านศึก เงิน บ.ท.ช. (เงินพิเศษสู้รบ) หน่วยงานตำรวจ ให้เงินสวัสดิการสงเคราะห์ เงินช่วยเหลือสมาคมแม่บ้านตำรวจ มูลนิธิสายใจไทย เงิน บ.ท.ช. หน่วยงานข้าราชการพลเรือนให้เงินมูลนิธิสายใจไทย (เฉพาะข้าราชการครู) นอกจากนี้แล้วยังได้กำหนดให้ความช่วยเหลือกับประชาชนที่ช่วยเหลืองานราชการและผู้นำศาสนา ประชาชนทั่วไปและข้าราชการบำนาญ โดยใช้หลักการเดียวกับที่กล่าวข้างต้น

๒. ค่าสินไหมทดแทนในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

ค่าสินไหมทดแทนในเชิงเศรษฐกิจและสังคมจะจ่ายสำหรับสิ่งที่เรียกว่าความเสียหายทางวัตถุ สามารถจัดหมวดหมู่ได้เป็น

การสูญเสียทรัพย์สินและอสังหาริมทรัพย์

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกฎหมายของไทยพบว่า ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๕ มิได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “ค่าสินไหมทดแทน” ไว้โดยตรงแต่ได้กำหนด “ค่าตอบแทน” ไว้ให้หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากมีการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น[๔๔๐] และได้มีกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้ เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดกรอบทั่วไปไว้ว่าในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ให้คณะกรรมการคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงโอกาสที่

---

[๔๔๐] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๓ “ค่าตอบแทน” ไว้ให้หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากมีการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น

ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย[๔๔๑]และยังได้กำหนดหลักเกณฑ์วงเงินให้คณะกรรมการจ่ายตามเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท[๔๔๒] และในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็ได้บัญญัติ"ค่าเสียหายเบื้องต้น" รวมแล้วจะได้รับค่าเสียหายเบื้องต้นไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ อนุมัติกรอบวงเงินงบประมาณจากงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น จำนวน ๒๕๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อยและประชาชนที่ทรัพย์สินได้รับความเสียหายโดยตรงอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบจากการชุมนุมทางการเมือง นอกเหนือไปจากการให้ความช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ของกรุงเทพมหานคร โดยให้คณะกรรมการช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อยและประชาชนที่ทรัพย์สินได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ความไม่สงบฯรับไปพิจารณาต่อไป และตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๓๗ เบื้องต้นได้มีการจ่ายเงินทุนประกอบอาชีพ ครอบครัวละไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท[๔๔๓]

การสูญเสียรายได้

ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๕ มิได้กำหนดคำนิยามของคำว่า "ค่าสินไหมทดแทน" ไว้โดยตรง แต่ได้กำหนด "ค่าตอบแทน" ไว้ให้หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากมีการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น[๔๔๔] และได้มีกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้ เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดกรอบทั่วไปไว้ โดยมีการกำหนดค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถ

---

[๔๔๑] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๒. ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาให้คณะกรรมการคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

[๔๔๒] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๔. ในกรณีที่ผู้เสียหายในคดีอาญาถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายนั้น ดังต่อไปนี้ (๑) ค่าตอบแทน ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนตั้งแต่สามหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท (๒) ค่าจัดการศพ ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบาท (๓) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท (๔) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

[๔๔๓] คณะกรรมการช่วยเหลือผู้ประกอบการและลูกจ้างที่ได้รับผลกระทบจากการชุมนุม สรุปมาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการชุมนุม, หน้า ๑-๒

[๔๔๔] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๓ "ค่าตอบแทน" ไว้ให้หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากมีการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น

ประกอบการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาท เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ

สำหรับพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ ก็ยังได้บัญญัติ “ประโยชน์ทดแทน” ไว้ว่า ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ได้แก่[๔๔๕] (๑) ...(๖) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น รวมถึงค่าทดแทนจากการขาดรายได้ และประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ ได้แก่ ๔๔๖ (๑) ... (๗) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น รวมถึงค่าทดแทนจากการขาดรายได้ ส่วนประโยชน์ทดแทนในกรณีตายได้แก่๔๔๗ (๑) ... (๒) เงินสงเคราะห์ รวมถึงค่าทดแทนจากการขาดรายได้ก่อนเสียชีวิต

ความเสียหายทางวัตถุอื่นๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายทางกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๕ มิได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “ค่าสินไหมทดแทน” ไว้โดยตรง แต่ได้กำหนด “ค่าตอบแทน” ไว้ให้หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากมีการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น[๔๔๘] และได้มีกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้ เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และ

---

[๔๔๕] พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ มาตรา ๖๓ ประโยชน์ทดแทนในกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยอันมิใช่เนื่องจากการทำงาน ได้แก่ (๑) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค (๒) ค่าบำบัดทางการแพทย์ (๓) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล (๔) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์ (๕) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ป่วย (๖) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการการแพทย์กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้ประกันตนที่ต้องหยุดงานเพื่อการรักษาพยาบาลตามคำสั่งของแพทย์ให้ได้รับเงิน ทดแทนการขาดรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๔ ด้วย

[๔๔๖] พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ มาตรา ๗๐ ประโยชน์ทดแทนในกรณีทุพพลภาพ ได้แก่ (๑) ค่าตรวจวินิจฉัยโรค (๒) ค่าบำบัดทางการแพทย์ (๓) ค่ายาและค่าเวชภัณฑ์ (๔) ค่ากินอยู่และรักษาพยาบาลในสถานพยาบาล (๕) ค่ารถพยาบาลหรือค่าพาหนะรับส่งผู้ทุพพลภาพ (๖) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจและอาชีพ (๗) ค่าบริการอื่นที่จำเป็น

มาตรา ๗๑ ในกรณีที่ผู้ประกันตนทุพพลภาพอันมิใช่เนื่องจากการทำงานให้มีสิทธิได้รับเงินทดแทนการขาดรายได้ในอัตราร้อยละห้าสิบของค่าจ้างตามมาตรา ๕๗ ตลอดชีวิต

[๔๔๗] พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๗๓ “ในกรณีที่ผู้ประกันตนถึงแก่ความตายโดยมิใช่ประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ถ้าภายในระยะเวลาหกเดือนก่อนถึงแก่ความตายผู้ประกันตนได้จ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือน ให้จ่ายประโยชน์ทดแทนในกรณีตาย ดังนี้ (๑) เงินค่าทำศพตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง... (๒) เงินสงเคราะห์กรณีที่ผู้ประกันตนถึงแก่ความตาย ให้จ่ายแก่บุคคลซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์นั้น แต่ถ้าผู้ประกันตนมิได้มีหนังสือระบุไว้ก็ให้นำมาเฉลี่ยจ่ายให้แก่สามีภริยา บิดามารดา หรือบุตรของผู้ประกันตนในจำนวนที่เท่ากัน...”

มาตรา ๗๓ ทวิ ในกรณีที่ผู้ประกันตนที่ทุพพลภาพตามมาตรา ๗๑ ถึงแก่ความตาย ให้นำความในมาตรา ๗๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้นำเงินทดแทนการขาดรายได้ที่ผู้ประกันตนได้รับในเดือนสุดท้ายก่อนถึงแก่ความตายมาเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ

[๔๔๘] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๓ “ค่าตอบแทน” ไว้ให้หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากมีการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น

อัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดกรอบทั่วไปไว้ว่า ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ให้คณะกรรมการคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย[๔๔๙] และยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้ (๑) ... (๔) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท[๔๕๐] และในกรณีที่ผู้เสียหายในคดีอาญาถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายนั้น ดังต่อไปนี้ (๑) ...(๓) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท (๔) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท[๔๕๑]

นอกจากนี้ยังมีหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสำรวจจำนวนเด็กก่อนวัยเรียน นักเรียน นักศึกษา ที่ประสบเหตุจนเป็นผลให้บาดเจ็บสาหัส หรือทุพพลภาพ รวมทั้ง เด็กกำพร้าหรือเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เนื่องจากบิดา มารดา หรือผู้อุปการะเสียชีวิต บาดเจ็บสาหัส ทุพพลภาพในระยะยาว โดยให้ความช่วยเหลือเป็นทุนการศึกษารายปีต่อเนื่องโดยจ่ายเป็นรายปี เด็กเล็กก่อนวัยเรียน/การศึกษานอกโรงเรียน ๕,๐๐๐ บาท/คน/ปี อนุบาล/ประถมศึกษา ๖,๐๐๐ บาท/คน/ปี มัธยมศึกษา ๑๐,๐๐๐ บาท/คน/ปี ,อุดมศึกษา ๒๐,๐๐๐ บาท/คน/ปี” ตามหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือเยียวยาฯ ดังนี้ “ให้เงินฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับผู้บาดเจ็บสาหัส หรือทุพพลภาพ ๒๐๐,๐๐๐ บาท/คน และจ่ายเงินยังชีพรายเดือนให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน นักเรียน นักศึกษา ที่บิดา มารดา หรือผู้อุปการะเสียชีวิต บาดเจ็บสาหัส และทุพพลภาพ หรือเด็กก่อนวัยเรียน นักเรียน นักศึกษาที่ประสบเหตุจนเป็นผลให้บาดเจ็บสาหัส หรือทุพพลภาพจนจบการศึกษาระดับ

---

[๔๔๙] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๒. ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ให้คณะกรรมการคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

[๔๕๐] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๓. ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายดังนี้ (๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท (๒) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสองหมื่นบาท (๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาท เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ (๔) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท และค่าตอบแทนตาม (๑) และ (๒) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกินหกร้อยบาท

[๔๕๑] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๔. ในกรณีที่ผู้เสียหายในคดีอาญาถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายนั้น ดังต่อไปนี้ (๑) ค่าตอบแทน ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนตั้งแต่สามหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท (๒) ค่าจัดการศพ ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบา(๓) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท (๔) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

ปริญญาตรี หรือตามศักยภาพของเด็ก ทั้งนี้ อายุไม่เกิน ๒๕ ปีบริบูรณ์ (ระดับอนุบาล/ประถมศึกษา เดือนละ ๑,๐๐๐ บาท/คน ระดับเด็กเล็กก่อนวัยเรียน/การศึกษานอกโรงเรียน/มัธยมศึกษา เดือนละ ๑,๕๐๐ บาท/คน ระดับอุดมศึกษา/ปวส. เดือนละ ๒,๕๐๐ บาท/คน)"

การสูญเสียโอกาส รวมถึงการจ้างงานและการศึกษา

เมื่อพิจารณามาตรการกฎหมายของไทย มิได้มีการบัญญัติถึงค่าสูญเสียโอกาสไว้โดยตรง แต่เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๕ มิได้กำหนดคำนิยามของคำว่า "ค่าสินไหมทดแทน" ไว้โดยตรงแต่ได้กำหนด "ค่าตอบแทน" ไว้ให้หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากมีการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น[๔๕๒] และได้มีกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้ เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดกรอบทั่วไปไว้ว่า ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาให้คณะกรรมการคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย[๔๕๓] ก็พอจะนำหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้มาเทียบเคียงได้ในฐานะเป็นค่าเสียหายโดยทั่วไปดังนี้ (๑) ...(๔) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท[๔๕๔] และในกรณีที่ผู้เสียหายในคดีอาญาถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายนั้น ดังต่อไปนี้ (๑) ... (๔) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท[๔๕๕]

---

[๔๕๒] พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๓ "ค่าตอบแทน" ไว้ให้หมายถึง เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับเพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากมีการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น

[๔๕๓] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๒. ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาให้คณะกรรมการคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

[๔๕๔] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๓. ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายดังนี้ (๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท (๒) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสองหมื่นบาท (๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาท เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ (๔) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท และค่าตอบแทนตาม (๑) และ (๒) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกินหกร้อยบาท

[๔๕๕] กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๔. ในกรณีที่ผู้เสียหายในคดีอาญาถึงแก่ความตายให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายนั้น ดังต่อไปนี้ (๑) ค่าตอบแทน ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนตั้งแต่สามหมื่นบาท แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท (๒) ค่าจัดการศพ ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบา(๓) ค่าขาดอุปการะ

๔.๔ องค์กรและวิธีการเยียวยาสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงทางการเมือง

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดในการจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาในประเทศไทย ซึ่งเป็นการที่รัฐจ่ายเงินให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายเพื่อช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรม จึงเป็นการจ่ายแบบให้เปล่า (ex gratia) และไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะความผิดของใคร (no-fault liability) การจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากความขัดแย้งของคนในสังคมในกรณีนี้ นอกจากจะเป็นการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายโดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นกลุ่มหรือฝ่ายใดที่ขัดแย้งกันแล้ว ยังเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ที่มุ่งเน้นการปรองดองและให้อภัยเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขสันติมากกว่าการพิสูจน์ความผิดและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

ในต่างประเทศ เมื่อการความวุ่นวายในบ้านเมืองและเกิดการเปลี่ยนโอนอำนาจหรือแนวคิดในการบริหารประเทศ (Transitional Justice) จนมีความจำเป็นต้องเยียวยาให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความวุ่นวายนั้น มักจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงอันเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยให้มีอำนาจในการพิจารณาแนวทางการเยียวยา (remedy) ด้วย

ในกรณีเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดจากการชุมนุมและสลายการชุมนุมในไทยตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๓ เป็นต้นมานั้น แม้เหตุการณ์ความวุ่นวายจะยุติลงแล้ว แต่ความคลุมเครือและความขัดแย้งทางความคิดของคนในสังคมยังคงมีให้เห็นอยู่เพราะยังไม่ปรากฏชัดเจนว่าข้อเท็จจริงและการกล่าวอ้างต่างๆที่ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันนั้นเป็นความจริงหรือไม่ เพียงใด การช่วยเหลือเยียวยาโดยไม่คำนึงว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิด จึงจำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากคนในสังคมและผู้ได้รับผลกระทบว่าการดำเนินการดังกล่าว เป็นการช่วยเหลือของรัฐที่มีความเป็นกลาง

การจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานขึ้นมาโดยเฉพาะให้มีหน้าที่ในการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหายในรูปของคณะกรรมการหรือศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาที่มีองค์ประกอบของกรรมการที่มีความหลายหลาย (เช่น มีตัวแทนของฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ องค์กรเอกชน ทนายความ เป็นต้น) จะเป็นการแสดงจุดยืนที่ชัดเจนของรัฐบาลว่ามีความจริงใจในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบมากกว่าการให้หน่วยงานใดของรัฐเป็นผู้พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหายดังกล่าว

รูปแบบของคณะกรรมการหรือศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาดังกล่าวคล้ายกับการจัดตั้งศูนย์เยียวยาช่วยเหลือผู้ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และคณะอนุกรรมการพิจารณาหลักเกณฑ์และอำนวยการการให้ความช่วยเหลือเยียวยาสืบเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

สำหรับวิธีการเยียวยา เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ได้ความเสียหายในการยื่นเรื่องขอรับเงินช่วยเหลือเยียวยา ควรกำหนดให้ผู้ได้รับความเสียหาย ทายาทหรือครอบครัวอุปถัมภ์อาจมอบอำนาจ

เลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท (๔) ค่าเสียหายอื่นนอกจาก (๑) (๒) และ (๓) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

ให้บุคคลใดมาดำเนินการยื่นเรื่อง ให้ถ้อยคำ ส่งมอบเอกสาร หรือรับเงินช่วยเหลือเยียวยาแทนได้ตามแนวทางที่กำหนด

สถานที่หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับเรื่องการขอรับเงินช่วยเหลือเยียวยานั้น นอกจากคณะกรรมการ หรือศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาแล้ว ควรกำหนดให้สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอ (แล้วแต่กรณี) ในท้องที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย หรือที่ผู้ได้รับความเสียหาย ทายาทหรือครอบครัวอุปถัมภ์มีภูมิลำเนาเป็นศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาประจำเขต/อำเภอ มีอำนาจหน้าที่รับเรื่องดังกล่าวแทนคณะกรรมการได้ รวมทั้งให้มีอำนาจพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยาเบื้องต้นได้ด้วย ทั้งนี้การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาประจำเขต/อำเภอควรกำหนดให้มีองค์ประกอบที่หลากหลายทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ

นอกจากนี้ ศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาประจำเขต/อำเภอควรทำหน้าที่กลั่นกรองเรื่อง พร้อมทั้งเสนอความเห็นเกี่ยวกับจำนวนเงิน ประเภทและรูปแบบการช่วยเหลือเยียวยาโดยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ส่งไปยังคณะกรรมการที่อยู่ส่วนกลางเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

ในกรณีที่ผู้ได้ความเสียหายไม่พอใจผลการพิจารณาเรื่องขอรับเงินช่วยเหลือเยียวยาของศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาประจำเขต/อำเภอ ก็อาจยื่นหนังสือคัดค้านต่อศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาประจำเขต/อำเภอ ที่พิจารณาเรื่องนั้นเพื่อให้ส่งเรื่องดังกล่าวพร้อมคำคัดค้านไปยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ การดำเนินการของคณะกรรมการและศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาประจำเขต/อำเภอ ควรมีกรอบระยะเวลาที่แน่นอนเพื่อมิให้การพิจารณาเกิดความล่าช้าเกินสมควร

บุคคลที่ประสงค์จะรับเงินช่วยเหลือเยียวยา อาจยื่นเรื่องเป็นหนังสือตามแนวทางที่กำหนดหรือจะเสนอเรื่องด้วยวาจาเพื่อให้คณะกรรมการหรือศูนย์ช่วยเหลือเยียวยาประจำเขต/อำเภอจัดทำเป็นหนังสือก็ได้ โดยต้องเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น สำเนาบัตรข้าราชการหรือบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาใบรับรองแพทย์ สำเนาบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี สำเนาใบเกิด ภาพถ่ายทรัพย์สินที่เสียหาย เป็นต้น

๔.๕ สรุปผลการรายงานและการติดตามความคืบหน้าการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง

(๑) จากการตรวจสอบข้อมูลพบว่า ได้มีการเยียวยาแก่ผู้ได้รับผลกระทบทางร่างกาย[๔๕๖] คือ ผู้เสียชีวิต ๙๒ ราย ให้การช่วยเหลือรายละ ๔๐๐,๐๐๐ บาท รวมทั้งสิ้น ๓๖,๘๐๐,๐๐๐ บาท ผู้ทุพพลภาพ ๔ ราย ให้การช่วยเหลือรายละ ๓๒๕,๐๐๐ บาท ผู้บาดเจ็บสาหัส (พักรักษาตัวภายในโรงพยาบาลเกิน ๒๐ วัน) ๘๖ ราย ให้การช่วยเหลือรายละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท รวม ๘,๖๐๐,๐๐๐ บาท ผู้บาดเจ็บธรรมดา (พักรักษาตัวภายในโรงพยาบาลไม่เกิน ๒๐ วัน) ๕๙๙ ราย ให้การช่วยเหลือ รายละ ๖๐,๐๐๐ บาท รวม ๓๕,๙๔๐,๐๐๐ บาท ผู้บาดเจ็บเล็กน้อย (ไม่พักรักษาในโรงพยาบาล) ๙๘๔

[๔๕๖] กรณีการชดเชยเยียวยาก่อนการแต่งตั้งคณะกรรมการประสานและติดตามผลการดำเนินการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ หรือ ปคอป. ที่มา : ข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ราย ให้การช่วยเหลือรายละ ๒๐,๐๐๐ บาท รวม ๑๙,๖๘๐,๐๐๐ บาท และมีผู้รักษาต่อเนื่องที่ต้องให้ค่ารักษาพยาบาลเป็นกรณีพิเศษ ๑ ราย เป็นจำนวนเงิน ๔๒๓,๒๐๙ บาท

ตารางที่ ๑ ข้อมูลการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๕๓

ลักษณะ	จำนวน (ราย)	เงินช่วยเหลือ (บาท/ต่อราย)	รวมเงินช่วยเหลือ (บาท)
๑. ผู้เสียชีวิต	๙๒	๔๐๐,๐๐๐	๓๖,๘๐๐,๐๐๐
๒. ผู้ทุพพลภาพ	๔	๓๒๕,๐๐๐	๑,๓๐๐,๐๐๐
๓. ผู้บาดเจ็บสาหัส	๘๖	๑๐๐,๐๐๐	๘,๖๐๐,๐๐๐
๔. ผู้บาดเจ็บธรรมดา	๕๙๙	๖๐,๐๐๐	๓๕,๙๔๐,๐๐๐
๕. ผู้บาดเจ็บเล็กน้อย	๙๘๔	๒๐,๐๐๐	๑๙,๖๘๐,๐๐๐
๖. ช่วยค่ารักษาพยาบาลเป็นกรณีพิเศษ	๑	๔๒๓,๒๐๙	๔๒๓,๒๐๙
รวม	๑,๗๖๖		๑๐๒,๗๔๓,๒๐๙

(๒) นอกจากนี้ ยังสามารถรวบรวมและสรุปรายงานทหารที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้รวม ๗๘๒ ราย ประกอบด้วยทหารที่เสียชีวิตรวม ๔ ราย ทหารที่บาดเจ็บธรรมดา ๓๕๓ ราย บาดเจ็บเล็กน้อยรวม ๔๒๑ ราย และมีทหารที่ยังคงนอนรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอีก ๔ ราย[๔๕๗] (ตารางที่ ๒)

ตารางที่ ๒ ข้อมูลการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาทหารที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง ระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓

ลักษณะ	จำนวน (ราย)
๑. ผู้เสียชีวิต	๔
๒. ผู้บาดเจ็บธรรมดา	๓๕๓
๓. ผู้บาดเจ็บเล็กน้อย	๔๒๑
๓. นอนรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล	๔
รวม	**๗๘๒**

(๓) เหตุการณ์ความรุนแรงที่ผ่านมา มีผู้ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้างและจำนวนมาก ทาง คอป. ได้ประสานงานกับกรมสุขภาพจิตเพื่อรับทราบผลการดำเนินการเยียวยา ปัญหาอุปสรรค และ

[๔๕๗] ปัจจุบันทหารทั้ง ๔ รายได้ออกจากโรงพยาบาลแล้ว

ร่วมประสานในการจัดทีมแพทย์เคลื่อนที่ และเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขด้านการเยียวยาจิตใจ จำนวน ๕๗,๗๑๘ คน เข้าเยี่ยมเยียน พบปะพูดคุยกับครอบครัวของผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อประเมินสภาพจิตใจของประชาชนทั่วไปหลังเกิดเหตุการณ์ จำนวน ๔๑๒,๘๖๓ ครัวเรือน ใน ๒,๖๐๒ ตำบล จากพื้นที่ ๔๒ จังหวัด (๒๓ จังหวัดเป็นพื้นที่ประกาศ พรก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ) โดยมีกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจรวม ๓,๒๕๐ โครงการ การติดตามยังครอบคลุมถึงกลุ่มที่ถูกผลกระทบจาก พรก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เนื่องจากทางกรมสุขภาพจิตได้ดำเนินการติดตามโครงการและได้รับงบประมาณพิเศษที่ทาง ครม.อนุมัติให้ ซึ่งจะสิ้นสุดการดำเนินงานในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ นี้ แต่เนื่องจากยังมีประชาชนที่ได้ผลกระทบทั้งทางกายและจิตใจเป็นจำนวนมาก จึงเห็นควรที่รัฐบาลควรอนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินการเยียวยาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ผลการเยียวยา ฟื้นฟู ในเบื้องต้น พบปัญหาที่เกิดขึ้นทางกายภาพจำนวน ๙๗๓ ราย จากจำนวนผู้เข้าตรวจทั้งสิ้น ๒๔,๐๒๑ ราย และพบปัญหาทางด้านจิตใจ ๔,๕๓๗ ราย ในจำนวนนี้มีผู้ซึมเศร้า ๑,๓๒๒ ราย เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย ๒๓๑ ราย มีความผิดปกติทางจิตใจภายหลังเหตุการณ์ หรือ Post - traumatic stress disorder (PTSD) ๖๗ ราย จากผู้ตรวจทั้งสิ้น ๖๘,๙๒๖ ราย

ตารางที่ ๓ ข้อมูลผลการตรวจผู้ได้รับผลกระทบ

การตรวจทาง*กาย*		**การตรวจทาง*จิตใจ***	
รายละเอียด	**ราย**	**รายละเอียด**	**ราย**
พบปัญหาทางกาย	๙๗๓	พบปัญหาสุขภาพจิต	๔,๕๓๗
- พบบาดเจ็บ	๖๑	- โรคซึมเศร้า	๑,๓๘๒
- พบพิการ	๙๗	- เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย	๒๓๑
- พบอาการดีขึ้น	๕๗๕	- โรค PTSD	๖๗
- พบอื่นๆ	๒๔๐	- โรควิตกกังวล	๒,๗๓๖
ไม่พบปัญหาทางกาย	๒๓,๐๔๘	- อื่นๆ	๒๑
ให้การรักษา/การปรึกษา	๘,๖๔๖	ไม่พบปัญหาทางจิตใจ	๔,๓๘๙
		ให้การรักษา/การปรึกษา	๑๕,๕๓๖
รวมตรวจทางกาย	๒๔,๐๒๑	รวมตรวจทางจิตใจ	๖๘,๙๒๖

ที่มา: คณะอนุกรรมการอำนวยการ ดูแลและฟื้นฟู ระดับกระทรวง ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ก.ย. ๒๕๕๓

(๔) ในส่วนของผู้ประกอบการที่ได้รับความเสียหายด้านทรัพย์อันเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองดังกล่าว พบมีผู้ประกอบการเสียหายรวมทั้งสิ้น ๓,๐๙๖ ราย เข้ารับการช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นจำนวนเงิน ๑๕๔,๘๐๐,๐๐๐ บาท (ตารางที่ ๔)

ตารางที่ ๔ ข้อมูลการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง ระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓

การจ่ายเงิน	วันที่	จำนวน (ราย)	เป็นเงิน (บาท)
ครั้งที่ ๑	๒ มิ.ย.๕๓	๗๖๙	๓๘,๔๕๐,๐๐๐
ครั้งที่ ๒	๗ มิ.ย.๕๓	๑๘๙	๙,๔๕๐,๐๐๐
ครั้งที่ ๓	๙ มิ.ย.๕๓	๑๗๖	๘,๘๐๐,๐๐๐
ครั้งที่ ๔	๑๑ มิ.ย.๕๓	๑๐๒	๕,๑๐๐,๐๐๐
ครั้งที่ ๕	๒๐ มิ.ย.๕๓	๗๗๓	๓๘,๖๕๐,๐๐๐
ครั้งที่ ๖	๒๐ ก.ค.๕๓	๙๖๑	๔๘,๐๕๐,๐๐๐
ครั้งที่ ๗	กำหนดจ่ายตั้งแต่วันที่ ๑๑ ส.ค. ๕๓ เป็นต้นไป	๑๒๖	๖,๓๐๐,๐๐๐
รวมทั้งสิ้น		๓,๐๙๖	๑๕๔,๘๐๐,๐๐๐

(๕) นอกจากนี้ ยังมีการติดตามความคืบหน้าผลกระทบจาก พรก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พบผู้กระทำความผิดและถูกจับกุมจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม ๒๕๕๓ ดังนี้

ผลสรุปคดีก่อความไม่สงบทางการเมือง และคดีที่เกี่ยวเนื่อง (แยกตามประเภทคดี) ประกอบด้วย

- ร่วมกันหรือใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดหรือสนับสนุนให้มีการกระทำผิดฐานก่อการร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๕/๑, ๑๓๕/๒, ๑๓๕/๓

- มั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไปใช้กำลังประทุษร้ายฯ หรือกระทำการให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองโดยมีอาวุธ โดยเป็นหัวหน้าหรือผู้มีหน้าที่สั่งการ, ต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานโดยใช้กำลังประทุษร้าย

- หมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

- ฝ่าฝืน พ.ร.ก. บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ, ฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจฯ หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในเขตพื้นที่ที่มี ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง

- ลักทรัพย์หรือรับของโจร บุกรุก ร่วมกันลักทรัพย์ในเวลากลางคืน โดยผ่านสิ่งกีดกั้นโดยใช้ยานพาหนะ ปล้นทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์

- ร่วมกันทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจามิใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดินฯ

- ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

- พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด

- วางเพลิงเผาทรัพย์

- ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ

- ฆ่าผู้อื่น

- คดีอื่น ๆ เช่น พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ร.บ.คนเข้าเมือง มีเครื่องสื่อสารโทรคมนาคมโดยไม่ได้รับอนุญาต

หมายเหตุ : บางรายต้องหาในหลายคดี

ในการดำเนินคดีผู้ก่อความไม่สงบทางการเมือง และคดีที่เกี่ยวเนื่องนั้น มีคดีที่ศาลตัดสินแล้วดังนี้ (ตารางที่ ๕)

ตารางที่ ๕ ผลการดำเนินคดีผู้ก่อความไม่สงบทางการเมือง และคดีที่เกี่ยวเนื่องที่ศาลตัดสินแล้ว

คดี	กำหนดโทษ	จำนวน (คน)
๑. พ.ร.ก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน	จำคุก ๖ เดือน ถึง ๑ ปี กักขัง ๓ เดือน แทนโทษจำคุก	๕ ๒
๒. ฝ่าฝืนคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่สถานการณ์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน	จำคุก ๒ ปี ๖ เดือน	๑
๓. พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ร.ก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน	กักขัง ๑๓๕ วัน แทนค่าปรับ ๒๗,๐๐๐ บาท	๑
๔. พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ร.ก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน	กักขัง ๘๕ วัน แทนค่าปรับ ๑๗,๐๐๐ บาท	๑
๕. พ.ร.ก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ร.บ.อาวุธปืน	จำคุก ๑ ปี	๑
๖. พ.ร.บ.อื่นๆ ก่อความวุ่นวายในบ้านเมือง	จำคุก ๒ ปี	๑
๗. ฆ่าผู้อื่น	จำคุก ๒๐ ปี	๑

ส่วนที่ ๕

ข้อเสนอแนะ

เหตุการณ์ความไม่สงบและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้สร้างความเสียหายอย่างประมาณค่ามิได้ต่อประเทศไทย คอป. มีความห่วงใยอย่างยิ่งต่อสถานการณ์ความขัดแย้งที่ดำเนินอยู่จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากมีความสุ่มเสี่ยงที่จะมีปัจจัยกระตุ้นให้ความขัดแย้งขยายตัว และยกระดับไปสู่เหตุการณ์ความรุนแรงได้อีกครั้งหนึ่ง คอป. ขอให้ทุกฝ่ายตระหนักว่าประเทศชาติได้รับความเสียหายอย่างมหาศาลและบอบช้ำจากปัญหาความขัดแย้งและความแตกแยกในสังคมมาเป็นเวลานานแล้ว และควรนำวิกฤตการณ์ความรุนแรงในอดีตมาเป็นบทเรียนเพื่อระลึกถึงความสูญเสียที่เกิดขึ้นและร่วมกันประคับประคองสถานการณ์ไม่ให้ประเทศต้องประสบกับเหตุการณ์ความรุนแรงอีก รวมทั้งช่วยกันนำพาสังคมไทยให้ก้าวข้ามความขัดแย้งไปสู่ความปรองดองอย่างยั่งยืนต่อไป

คอป. มีข้อเสนอแนะอันเป็นแนวทางในการสร้างความปรองดองในชาติ ซึ่ง **คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมนำข้อเสนอแนะของ คอป. ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดผลต่อการปรองดองอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และไม่เลือกปฏิบัติตามเฉพาะข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตนหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น โดย คอป. มีข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญต่างๆ ดังนี้**

๕.๑ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการนำข้อเท็จจริงของเหตุการณ์และรากเหง้าของความขัดแย้งมาเป็นบทเรียนในการสร้างความปรองดองที่ยั่งยืน

คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐบาล ผู้นำฝ่ายค้าน พรรคการเมือง กลุ่มการเมืองทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง สื่อมวลชนและประชาชนให้ความสำคัญต่อการแสวงหาแนวทางร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงอย่างจริงจัง โดยการร่วมกันรักษาบรรยากาศของการปรองดอง ยุติการกระทำที่จะนำไปสู่การสร้างความขัดแย้ง และทำความเข้าใจความจริงซึ่งเป็นสาเหตุที่นำมาสู่ความขัดแย้ง เพื่อให้สังคมไทยสามารถก้าวข้ามความขัดแย้งไปสู่ความปรองดองอย่างยั่งยืน โดยคอป. มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑.๑ คอป. ขอให้ทุกฝ่ายเข้าใจว่าการปรองดองเป็นทั้งเป้าหมาย (Outcome) ที่ต้องการให้เกิดขึ้น และเป็นกระบวนการ (Process) ที่ต้องขับเคลื่อนด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยไม่มีการเร่งรัดกระบวนการเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมาย ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันรักษาบรรยากาศของการปรองดองในประเทศและประคับประคองสถานการณ์ความขัดแย้งไม่ให้เกิดความรุนแรงขึ้น โดยดำเนินการด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ และตั้งอยู่บนหลักประชาธิปไตย คอป. ขอย้ำว่ากระบวนการปรองดองต้องอาศัยเวลา ความอดทน และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย การดำเนินการใดๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยพยายามที่จะรวบรัดหรือเร่งรัดกระบวนการปรองดองนั้น เป็นการกระทำที่ไม่เอื้อต่อบรรยากาศของการปรองดอง ทำให้สังคมเกิด

ความหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการแสวงหาทางออกไปสู่การปรองดองของคนในชาติต่อไป[๔๕๘]

๕.๑.๒ คอป. ขอเรียกร้องให้ทุกฝ่ายยุติการดำเนินการใดๆ ที่นำไปสู่การสร้างความขัดแย้งและทำลายบรรยากาศของการปรองดอง โดยพึงตระหนักว่าความปรองดองจะเกิดขึ้นไม่ได้หากผู้ที่มีส่วนในความขัดแย้งมุ่งแต่เอาชนะ โดยไม่มีการประนีประนอมรอมชอมต่อกัน และขอให้ทุกฝ่ายเปิดใจกว้างเพื่อรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ยุติการเผยแพร่ข้อมูลหรือข้อความในลักษณะที่ยั่วยุให้เกิดความเกลียดชังและความรุนแรงระหว่างกัน ใช้เหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์ในการพิจารณาประเด็นต่างๆ เคารพสิทธิและเสรีภาพระหว่างกัน และลดทัศนคติในการเอาชนะหรือมองปัญหาในมุมมองของตนฝ่ายเดียว

๕.๑.๓ คอป. เห็นว่าปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมาเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางผลประโยชน์ของผู้ที่ไม่ต้องการสูญเสียอำนาจหรือผลประโยชน์ของตน นำมาซึ่งการใช้อำนาจทางการเมืองโดยมิชอบและการแทรกแซงหน่วยงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อส่วนรวมและประเทศชาติ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการขาดจริยธรรมและจิตสำนึกที่ดีในทางการเมืองของนักการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง ซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างความปรองดองในชาติ คอป. ขอเรียกร้องให้ภาคการเมืองและนักการเมืองทุกคนพึงสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนในฐานะผู้ที่อาสารับใช้ประชาชน โดยทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ซื่อสัตย์ โปร่งใส รักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของประเทศชาติ และไม่ใช้พื้นที่ทางการเมืองเพื่อทำให้ประเด็นความขัดแย้งขยายตัวออกไปหรือเปิดประเด็นความขัดแย้งใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นการซ้ำเติมสถานการณ์ความขัดแย้งให้เลวร้ายลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่นำเอาข้อได้เปรียบทางการเมืองมาใช้เป็นประโยชน์ในการยั่วยุให้เกิดความเกลียดชังและความแตกแยกของคนในสังคมเพื่อความได้เปรียบเฉพาะหน้า ทั้งนี้ ภาคการเมืองควรใช้รัฐสภาเป็นพื้นที่หลักในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง และไม่ควรใช้เวทีนอกรัฐสภาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาทางการเมือง นอกจากนี้ คอป. เห็นว่า พรรคการเมืองทุกพรรคควรประนีประนอมต่อกันและร่วมกันจัดทำข้อตกลงว่าจะช่วยกันลดเงื่อนไขของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร เพื่อสร้างความไว้วางใจและบรรยากาศของการปรองดองให้เกิดขึ้น

๕.๑.๔ จากการศึกษาของคอป.พบว่าข้อเท็จจริงของเหตุการณ์และรากเหง้าของปัญหา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่า วิกฤตความขัดแย้งที่เกิดขึ้นที่สั่งสมและนำมาสู่ความรุนแรง โดยเฉพาะในช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ๒๕๕๓ นั้นแม้จะดูเสมือนว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล แต่แท้จริงแล้วความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้หยั่งรากลึกถึงปัญหาในระดับโครงสร้างขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ และนำไปสู่ความหวาดระแวงระหว่างกลุ่มต่างๆในสังคมไทยต่อดุลยภาพที่มีอยู่เดิม ทำให้เกิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเพื่อรักษาสถานะเดิม (Status Quo) ไว้ ความขัดแย้งในลักษณะดังกล่าวเมื่อผนวกกับสภาพปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic Structures) ความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นในสังคม ความอ่อนแอของกลไกในระบอบประชาธิปไตย หลักนิติธรรมและกระบวนการยุติธรรม และการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการขยายผลความขัดแย้ง ทำให้เกิดวิกฤตความขัดแย้งที่โยงใยกันอย่างซับซ้อน ไม่มี

[๔๕๘] ข้อเสนอแนะ ๓.๑ ของรายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๓

มูลเหตุใดเพียงลำพังที่สามารถอธิบายปัญหาความขัดแย้งได้ คอป. เห็นว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยกำลังอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่าน (Society in Transition) ทุกฝ่ายจึงควรเรียนรู้และทำความเข้าใจรากเหง้าของความขัดแย้งเพื่อแสวงหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานและปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมเพื่อให้สามารถก้าวข้ามความขัดแย้งไปสู่ความปรองดองอย่างยั่งยืน

๕.๑.๕ ในการเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิกฤตความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น คอป. มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในสังคมอันเป็นรากฐานสำคัญของกระบวนการปรองดอง และนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาสรุปบทเรียนเพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศชาติต้องประสบกับวิกฤตการณ์เช่นนี้อีก การเข้าใจความจริงทุกฝ่ายต้องเปิดหู เปิดตา เปิดใจให้กว้างขวาง อดทน รับฟัง และยอมรับความแตกต่าง คอป. มีความห่วงใยอย่างยิ่งว่าภายหลังจากการเปิดเผยข้อเท็จจริงแล้วอาจมีการนำข้อเท็จจริงบางเรื่องไปขยายผลในลักษณะที่ทำให้ความขัดแย้งลุกลามบานปลายหรือเปิดประเด็นข้อโต้แย้งใหม่ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเปิดเผยความจริงของ คอป. เช่น การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเลือกข้อเท็จจริงเพียงบางส่วนที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตนมานำเสนอต่อสาธารณชนอย่างไม่รอบด้านเพื่อโจมตีคู่ขัดแย้งฝ่ายตรงข้าม คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐบาล พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง และสื่อมวลชนรับทราบถึงความห่วงใยของ คอป. และงดเว้นการกระทำที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งดังกล่าว และคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมจากการนำเสนอข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่ไม่ครบถ้วนหรือรอบด้าน

๕.๑.๖ กระบวนการปรองดองมีความเกี่ยวข้องและกระทบต่อทุกภาคส่วนและประชาชนทั้งประเทศ การดำเนินการใดๆ ของรัฐบาลและภาคการเมืองเพื่อให้เกิดการปรองดองจึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมเป็นสำคัญ โดยรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องเปิดเผยข้อมูลและชี้แจงเหตุผลอย่างชัดเจนให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ และมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียและผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยต้องเปิดพื้นที่หรือสร้างช่องทางให้ประชาชนได้สื่อสาร ทำความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถกเถียงอภิปรายอย่างกว้างขวางในประเด็นที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง เพื่อให้สังคมเข้าใจประเด็นปัญหาความขัดแย้งชัดเจนยิ่งขึ้นและนำมาซึ่งการแสวงหาทางออกร่วมกัน เช่น การรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ การส่งเสริมการจัดเวทีสาธารณะ การสานเสวนา และการประชาเสวนาหาทางออก (Public Deliberation)[๔๕๙] เพื่อให้ผู้ที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างอันเป็นช่องทางในการลดความไม่

---

[๔๕๙] (๑) การจัดเวทีสาธารณะ (public forum) เป็นการประชุมที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมากและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น โดยเน้นการรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม ส่วนคณะทำงานที่จัดเวทีสาธาณะมีหน้าที่ตอบข้อซักถามและนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ต่อไป

(๒) การสานเสวนา (deliberative dialogue) เป็นการอภิปรายที่มีผู้เข้าร่วมจากหลายฝ่าย โดยมิต้องเป็นผู้แทนของภาคส่วนใดและไม่จำกัดเฉพาะคู่ขัดแย้งเท่านั้น ผู้เข้าร่วมจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์และสะท้อนมุมมองที่แตกต่างกัน เพื่อให้เข้าใจปัญหาอย่างรอบด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการตัดสินใจหรือดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป โดยไม่จำเป็นจะต้องได้ข้อยุติในประเด็นปัญหาความขัดแย้งแต่อย่างใด

(๓) การประชาเสวนาหาทางออก (public deliberation) แตกต่างจากการสานเสวนาที่มิใช่เพียงการอภิปรายเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน แต่เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันของสาธารณะ หรือแสวงหาฉันทามติร่วมกันในการแก้ไขปัญหาว่าต้องดำเนินการอย่างไรโดยมิได้มุ่งเอาแพ้เอาชนะกัน

ไว้วางใจกัน สร้างความประนีประนอมต่อกัน และนำไปสู่ความเข้าใจร่วมกันเพื่ออยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างสันติสุขท่ามกลางความแตกต่างในสังคม

๕.๑.๗ คอป.เห็นว่าการปรองดองเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย แม้ คอป. จะสิ้นสุดวาระในการดำเนินงานแล้ว กระบวนการปรองดองก็ยังต้องดำเนินต่อไป อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความแตกแยกในสังคมและการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของประชาชนในปัจจุบัน การเคลื่อนไหวของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรวมถึงการผลักดันของรัฐบาลเพื่อให้เกิดการปรองดองอาจถูกต่อต้านหรือตอบสนองด้วยด้วยความหวาดระแวง โดยเฉพาะจากฝ่ายที่เป็นปรปักษ์ในความขัดแย้ง ด้วยเหตุนี้ คอป. จึงเห็นว่า รัฐควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลไกต่างๆซึ่งมีความเป็นกลางเพื่อสนับสนุนให้กระบวนการปรองดองเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดย รัฐควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณโดยไม่แทรกแซงการทำงานของกลไกดังกล่าว ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งเครือข่ายด้านการปรองดองในชาติซึ่งอาจเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลซึ่งมีความเป็นกลางและเป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สื่อสารมวลชน และสถาบันวิชาการ ซึ่งประสงค์จะมีบทบาทนำในกระบวนการปรองดองตามวิถีประชาธิปไตยและแนวทางของสันติวิธี

๕.๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านมาปรับใช้

หลักการทั่วไป

๕.๒.๑ ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามปกติธรรมชาติในทุกสังคม หากสังคมขาดกลไกในการจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพ ก็อาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อสังคมเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่คู่ขัดแย้งใช้ความรุนแรงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการนั้นเป็นสิ่งที่สังคมไม่อาจยอมรับได้ คอป. เห็นว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น ทุกฝ่ายควรทำความเข้าใจและปรับใช้หลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่จะช่วยนำพาสังคมให้ก้าวข้ามความขัดแย้งและป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้นอีก อย่างไรก็ตาม การนำกลไกต่างๆ ของหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านมาใช้ต้องนำมาปรับใช้แบบองค์รวม (holistic approach) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในประเทศไทย มิใช่เลือกมาตรการใดมาตรการหนึ่งที่เป็นประโยชน์กับฝ่ายตนมาใช้ อีกทั้งต้องคำนึงว่ามาตรการต่างๆ ตามหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านเป็นมาตรการที่มิได้ยกเลิกกระบวนการยุติธรรมหลัก เพียงแต่พยายามนำเสนอกลไกที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมในสถานการณ์ความขัดแย้งเพื่อให้สังคมสามารถก้าวข้ามความขัดแย้งนั้นได้ การนำเอาหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านมาใช้ ต้องเริ่มจากการเปิดเผยความจริง และสร้างกระบวนการรับรู้ความจริงในหมู่ผู้ได้รับผลกระทบ ผู้เกี่ยวข้องและสังคมโดยรวมอย่างกว้างขวาง ความจริงที่ได้เปิดเผยจะนำไปสู่การตัดสินใจว่าสมควรจะมีการดำเนินคดี หรือการดำเนินการเพื่อแสดงความรับผิดชอบอย่างอื่นที่มิใช่การดำเนินคดี หรือการนิรโทษกรรมในกรณีต่างๆ เหล่านั้นหรือไม่ หรือควรมีการดำเนินการอย่างไรเพื่อหาทางออกที่เป็นที่รับได้ของทุกฝ่าย โดยในระหว่างที่มีการดำเนินการไปสู่แนวทางดังกล่าวจักต้องมีการเยียวยาอย่างเหมาะสมกับผู้ได้รับผลกระทบทุกฝ่าย

การดำเนินคดี

๕.๒.๒ คอป.เห็นว่าในการกระทำความผิดตามกฎหมายผู้กระทำต้องมีความรับผิดชอบในทางกฎหมาย (Legal Accountability) ที่เหมาะสม หากมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นผู้กระทำความผิดโดยหลักการต้องมีความรับผิดชอบทางอาญา (Criminal Liability) และจะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย คอป. เชื่อมั่นในหลักการว่าสันติภาพและความสงบสุขในสังคมมิอาจเกิดขึ้นได้หากความยุติธรรมไม่เกิดขึ้น เพราะผู้กระทำความผิดไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม คอป. จึงขอเรียกร้องให้รัฐดำเนินการสืบสวน สอบสวน และนำตัวผู้กระทำความผิดทุกฝ่ายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ รัฐต้องรับประกันว่าการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดจะเป็นไปอย่างเป็นธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา จำเลย และผู้เสียหายในคดีอาญาอย่างเคร่งครัด และได้รับการพิจารณาพิพากษาจากองค์กรตุลาการซึ่งมีความสามารถ มีความเป็นอิสระ และเป็นกลาง

๕.๒.๓ อย่างไรก็ตาม คอป. เห็นว่าการกระทำผิดกฎหมายอาญาในระหว่างที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงหรือสถานการณ์ทางการเมืองซึ่งมีความขัดแย้งอย่างสูงในห้วงเวลาที่ผ่านมา มิใช่พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในภาวะปกติทั่วไปในสังคม เพราะเป็นการกระทำที่มีมูลเหตุจูงใจมาจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองและการปลุกเร้าให้เกิดความเคียดแค้นที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ในบางกรณีผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางการเมืองเช่นนี้ จึงมิใช่ผู้ร้ายหรืออาชญากรโดยกมลสันดาน การใช้มาตรการลงโทษพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้น อาจเพิ่มความรู้สึกคับแค้นใจและเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความปรองดอง คอป. เห็นว่า การนำหลักความยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ที่มุ่งแต่การลงโทษทางอาญาเพียงอย่างเดียวมาใช้ในคดีอาญาซึ่งสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งทางการเมือง ไม่อาจแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้และไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยซึ่งอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนผ่าน (Transition) คอป. จึงขอเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการนำหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน และหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาใช้ร่วมกับการดำเนินกระบวนยุติธรรมทางอาญา เพื่อฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างคู่ขัดแย้ง อำนวยความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายและลดปัญหาความขัดแย้ง โดยอาจนำมาตรการหรือศึกษาประสบการณ์ของต่างประเทศที่เคยเผชิญความขัดแย้งอย่างรุนแรงมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของประเทศไทย

การเยียวยา

๕.๒.๔ คอป.เห็นว่าการชดเชยเยียวยาและฟื้นฟูเหยื่อและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทุกฝ่ายและคืนความเป็นธรรมให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำที่ขัดต่อหลักนิติธรรม เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการลดความขัดแย้ง และสร้างความพร้อมต่อการปรองดองในชาติให้เกิดขึ้น คอป. เห็นว่า รัฐบาลต้องดำเนินการเยียวยาอย่างจริงจัง เป็นระบบ ทั่วถึง และต่อเนื่อง โดยครอบคลุมความเสียหายในลักษณะต่างๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ และชดเชยให้กลับคืนสู่สภาพเดิมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ โดยไม่จำกัดที่การเยียวยาด้วยตัวเงินเท่านั้น[๔๖๐] รัฐต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมให้เหมาะสมกับความเสียหายและความสูญเสียที่เกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ เช่น การเยียวยาฟื้นฟูสภาพจิตใจอย่างถูกวิธีโดยมีแนวทางในการติดตามเพื่อบำบัดฟื้นฟูอย่างต่อเนื่อง

[๔๖๐] ข้อเสนอแนะ ๕.๔.๓ ของรายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๒

การฟื้นฟูเกียรติยศของเหยื่อ การให้คำปรึกษาและการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย การให้คำแนะนำในการประกอบวิชาชีพหรือการฝึกอบรมอาชีพ การให้บริการทางการศึกษา การฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ การใช้มาตรการทางภาษีโดยการยกเว้นหรือลดภาษี และการขอโทษ เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐควรให้ความสำคัญต่อการเยียวยาและฟื้นฟูพื้นที่ ชุมชน หรือสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งที่อยู่อาศัยหรือย่านธุรกิจการค้าที่ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมและเหตุการณ์ความรุนแรงด้วย เช่น การมีมาตรการช่วยเหลือเรื่องค่าเช่า การจัดหาสถานที่หรือพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับทำการค้า หรือการผ่อนปรนค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น

๕.๒.๕ รัฐควรจัดทำบันทึกความทรงจำ จดหมายเหตุ หรือมีการสร้างสัญลักษณ์ความทรงจำให้แก่สาธารณชนเพื่อเตือนใจให้รำลึกถึงสถานการณ์ความรุนแรง เหยื่อของความรุนแรง และความเสียหายของประเทศไทยจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้ระลึกถึงการชดใช้เยียวยาและการป้องปรามการใช้อำนาจโดยมิชอบของทุกฝ่าย รวมถึงให้ประชาชนในชาติเกิดความรู้สึกร่วมกันในการมีส่วนป้องกันมิให้เหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นซ้ำอีกในอนาคต

๕.๒.๖ คอป. ขอย้ำถึงข้อเสนอแนะของ คอป. เกี่ยวกับการเยียวยากลุ่มผู้เข้าร่วมชุมนุมในช่วงความขัดแย้งทางการเมืองในระยะหลายปีที่ผ่านมาที่ถูกดำเนินคดีโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งพบว่ายังไม่ได้รับการปฏิบัติตามอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐเร่งดำเนินการเยียวยาและฟื้นฟูกลุ่มดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ถูกตั้งข้อหารุนแรงเกินสมควรและไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ซึ่งนอกจากจะขาดโอกาสในการต่อสู้คดีแล้ว ยังได้รับผลกระทบทั้งต่อส่วนตัวและครอบครัวด้วย[๔๖๑] รัฐบาลต้องหามาตรการในการลดผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวของจำเลยที่ไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในด้านมนุษยธรรม นอกจากนี้ รัฐบาลควรจ่ายค่าทดแทนแก่จำเลยที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องแล้วโดยไม่ต้องพิจารณาว่าศาลได้พิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่

การแสดงความรับผิดชอบด้วยการขอโทษ

๕.๒.๗ จากข้อเท็จจริงและรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องย่อมมีส่วนรับผิดชอบอยู่บ้างไม่มากก็น้อย ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ฝ่ายค้าน พรรคการเมือง ผู้นำในการชุมนุม หน่วยงานด้านความมั่นคง และสื่อมวลชน ควรพิจารณาทบทวนบทบาทและการกระทำของตนในสถานการณ์ดังกล่าว คอป. ขอเรียกร้องให้ผู้นำทุกฝ่ายกล่าวขอโทษต่อสาธารณชน (Public Apology) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายกรัฐมนตรีที่บริหารประเทศขณะเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง และ/หรือนายกรัฐมนตรีซึ่งบริหารประเทศอยู่ในปัจจุบัน ควรแสดงความรับผิดชอบในฐานะผู้นำรัฐบาลต่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะต่อเหยื่อของความรุนแรง เนื่องจากรัฐมีความบกพร่องและขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองให้ดำเนินไปตามครรลองของสันติวิธี จนเกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และความรู้สึกของประชาชนอย่างมาก รวมทั้งแสดงเจตจำนงที่จะประกันความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน โดยพยายามอย่างสุดความสามารถที่จะระมัดระวังไม่ให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงขึ้นอีกในอนาคต คอป. เห็นว่า การกระทำดังกล่าวนอกจากจะเป็นการเยียวยาโดยคำนึงถึงเกียรติยศและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเหยื่อจากเหตุการณ์ความรุนแรงแล้ว ยังเป็น

[๔๖๑] ข้อเสนอแนะ ๕.๖ ของรายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๒

แบบอย่างที่ดีในการแสดงความรับผิดชอบทางการเมืองให้เกิดขึ้นในสังคม และช่วยรักษาบรรยากาศของการปรองดองในประเทศให้ดียิ่งขึ้น คอป. ขอให้ทุกฝ่ายตระหนักว่าการยอมรับผิดชอบและการขอโทษเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นที่จะนำไปสู่ความปรองดองในชาติ ทั้งนี้ ไม่ว่าเหตุการณ์จะผ่านพ้นไปนานเพียงใดก็ตาม

การนิรโทษกรรม

๕.๒.๘ แม้การนิรโทษกรรมจะเป็นกลไกหนึ่งที่อาจนำไปสู่การปรองดอง แต่การนำการนิรโทษกรรมมาใช้ จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ทั้งในแง่ของเวลา สถานการณ์ และกระบวนการ โดยเฉพาะการเร่งรัดให้เกิดการนิรโทษกรรมนอกจากจะไม่ส่งผลให้เกิดการปรองดองแล้ว ยังอาจเป็นการสร้างประเด็นความขัดแย้งขึ้นมาใหม่ จากที่มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการนิรโทษกรรมการกระทำความผิดที่เกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์ความไม่สงบและความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงที่ผ่านมา โดยการผลักดันให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. ... ซึ่งมีผลเป็นการนิรโทษกรรมผู้กระทำผิดนั้น คอป. เห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการเร่งรัดกระบวนการปรองดอง ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกฝ่าย โดยเฉพาะเหยื่อและผู้เสียหายที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการนิรโทษกรรมอันมีผลเป็นการยกเว้นการดำเนินคดีและการลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมต่อผู้กระทำผิด การเร่งรัดเพื่อให้เกิดการนิรโทษกรรมเช่นนี้กระทบต่อบรรยากาศของความปรองดองในชาติและทำให้สังคมเกิดความหวาดระแวง ซึ่งอาจนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างกันและยกระดับไปสู่ความรุนแรงได้

๕.๒.๙ การนิรโทษกรรมไม่ใช่เป้าหมายหรือผลลัพธ์สุดท้ายของการปรองดอง คอป. เห็นว่าแม้การนิรโทษกรรมจะเป็นแนวทางหนึ่งที่อาจช่วยให้สังคมเกิดความปรองดอง แต่ในระหว่างที่สังคมไทยกำลังเปลี่ยนผ่านจากสังคมที่มีความขัดแย้งสูงไปสู่สังคมแห่งการปรองดองนั้น การนำการนิรโทษกรรมมาใช้จะต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง โดยพิจารณาองค์รวมของหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านและคำนึงถึงมาตรการที่สอดรับกันระหว่างการสนองความต้องการของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงและความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด การทำความเข้าใจกับความจริงที่เกิดขึ้นและสาเหตุของความขัดแย้ง การให้ผู้กระทำความผิดต้องชดเชยเยียวยาหรือแสดงความรับผิดต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบและต่อสังคมจนผู้ที่มีความขัดแย้งต่อกันในอดีตเกิดความเข้าใจ และให้อภัยหรือประนีประนอมกันเพื่อการนิรโทษกรรมได้ ทั้งนี้ ในระหว่างที่ยังไม่ได้ข้อยุติเกี่ยวกับการนิรโทษกรรม รัฐจะต้องประกันและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและดำเนินคดีแก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเท่าเทียมกัน

๕.๒.๑๐ คอป. เห็นว่า การนิรโทษกรรมจะต้องกระทำโดยไม่กระทบต่อสิทธิของเหยื่อและผู้ที่ได้รับผลกระทบในการรับรู้ความจริงที่เกิดขึ้น สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม สิทธิในการได้รับการเยียวยาที่เหมาะสม การยอมรับผิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง และการรับประกันจากรัฐว่าจะไม่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้นอีก ซึ่งล้วนเป็นกลไกหลักของความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน การนิรโทษกรรมที่จำกัดสิทธิของผู้เสียหายดังกล่าวมีแนวโน้มอย่างสูงที่จะถูกต่อต้านจากสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการเจรจาตกลงเพื่อการสร้างความปรองดองในชาติต่อไป

๕.๒.๑๑ การนิรโทษกรรมไม่สามารถดำเนินการโดยปราศจากขอบเขต แต่ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรมและมาตรฐานที่เป็นสากลโดย คอป. เห็นว่าการออกกฎหมายนิรโทษกรรมจะต้องมิใช่การนิรโทษกรรมตนเอง (Self-Amnesty) ที่ผู้มีส่วนในการกระทำความผิดบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการยกเว้นความรับผิดของตนเอง หรือการนิรโทษกรรมแบบครอบคลุมเป็นการทั่วไป (Blanket Amnesty) หรือครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยปราศจากเงื่อนไข แต่จะต้องมีการกำหนดความผิดที่จะนิรโทษกรรมและเงื่อนไขในการนิรโทษกรรมอย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจง โดยพิจารณาแยกแยะลักษณะการกระทำของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งต้องสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ และตั้งอยู่บนหลักประชาธิปไตยโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

๕.๒.๑๒ การนิรโทษกรรมต้องคำนึงถึงการอำนวยความยุติธรรมแก่เหยื่อโดยการป้องกันมิให้เกิดการลบล้างการกระทำความผิดหรือยกเว้นความผิดโดยมิชอบ (impunity) นอกจากนี้ คอป. เห็นว่ารัฐบาลต้องพิจารณาทบทวน แก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายซึ่งมีผลเป็นการลบล้างความผิดโดยมิชอบ และเร่งการพิจารณาให้สัตยาบันต่อธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of International Criminal Court) เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดลอยนวลหรือหลุดพ้นจากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และช่วยยุติการก่ออาชญากรรมร้ายแรงในอนาคต รวมถึงการพิจารณาแก้ไขกฎหมายให้ศาลไทยสามารถดำเนินคดีตามหลัก “การพิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลย” (Trial in Absentia) หรือการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย สำหรับคดีความผิดอาญาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีร้ายแรงบางประเภท บนเงื่อนไขที่รัฐสามารถให้มีหลักประกันในการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมโดยกำหนดเงื่อนไขที่มีความชัดเจนและเคร่งครัด

๕.๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักนิติธรรมและกระบวนการยุติธรรม

สถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้สังคมไทยเกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายและเกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน คอป. เห็นว่า ความเคลือบแคลงในหลักนิติธรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดความไม่ไว้วางใจและความรู้สึกที่เป็นปรปักษ์ต่อกัน การขาดความเชื่อมั่นในหลักนิติธรรมที่เกิดขึ้นมิใช่เป็นเฉพาะความไม่ไว้วางใจต่อองค์กรใดองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม หรือประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเท่านั้น แต่เป็นความไม่ไว้วางใจต่อระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมโดยรวมทั้งระบบอันสืบเนื่องมาจากความขัดแย้ง

ในเหตุการณ์ที่ผ่านมาที่ทุกฝ่ายซึ่งเป็นคู่ขัดแย้งต่างนำเอากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมมาใช้อ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมและรักษาผลประโยชน์ของฝ่ายตน การดำเนินการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเสื่อมศรัทธาต่อระบบยุติธรรมโดยรวม ตัวอย่างของการดำเนินการที่ถูกมองโดยคู่ขัดแย้งว่าเป็นสาเหตุสำคัญของการเสื่อมความศรัทธาในระบบนิติธรรม ได้แก่ กรณีคำวินิจฉัยคดีชุกหุ้นของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ในช่วงต้นของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่มีการกล่าวอ้างว่ามีการบิดเบือนหรือหักดิบกฎหมาย หรือกรณีหลังการรัฐประหารในเดือนกันยายน ๒๕๔๙ ที่มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๒๗ ที่เพิ่มโทษการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบ และฉบับที่ ๓๐ ที่แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) มาทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งทำให้มีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการออกกฎหมายย้อนหลังและการตั้งปฏิปักษ์มาสอบสวน กรณีการนิรโทษกรรมตามมาตรา

๓๐๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ กรณีมาตรา ๒๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ยุบพรรคการเมืองและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าขัดต่อหลัก ความได้สัดส่วนและความพอสมควรแก่เหตุภายใต้หลักนิติธรรม และกรณีการวินิจฉัยคดีชิมไปบ่นไปเมื่อปี ๒๕๕๑ ที่ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์ให้นายสมัคร สุนทรเวช พ้นสภาพการเป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากการเป็นพิธีกรรายการโทรทัศน์ เข้าข่ายเป็นลูกจ้างบริษัทเอกชนซึ่งเป็นคุณสมบัติต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าศาลตีความกฎหมายกว้างเกินไปจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในเรื่องหลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ เป็นต้น

ในประเด็นเกี่ยวกับหลักนิติธรรมและกระบวนการยุติธรรม คอป. มีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ปัญหาสำคัญที่นำไปสู่ความเคลือบแคลงในระบบนิติธรรมของประเทศคือปัญหาจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมากำหนดให้องค์กรตุลาการมีบทบาทในการตรวจสอบถ่วงดุลทางการเมืองมากขึ้น อาทิเช่น การกำหนดให้มีศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น การกำหนดบทบาทขององค์กรตุลาการในลักษณะเช่นนี้เป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย การดำเนินการดังกล่าวแม้จะสอดคล้องกับหลักการตรวจสอบถ่วงดุล (Check and Balance) ระหว่างสถาบันต่างๆ ในระบอบประชาธิปไตย แต่การใช้อำนาจดังกล่าวต้องพึงใช้ด้วยความระมัดระวัง เพราะฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ต่างมีบทบาทที่เป็นอำนาจโดยเฉพาะของตนเองตามทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) และอำนาจทั้งสามฝ่ายต่างมีบทบาทในการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันตามหลักนิติธรรม คอป. ขอเรียกร้องให้ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการกำหนดบทบาทที่เหมาะสมตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติธรรม โดยเฉพาะอำนาจตุลาการซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการวินิจฉัยข้อพิพาทและข้อขัดแย้งต้องพึงระมัดระวังเป็นพิเศษในการใช้อำนาจที่เหมาะสมภายในกรอบกฎหมายและหลักนิติธรรม เพื่อให้การใช้อำนาจอธิปไตยของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการเป็นไปอย่างมีดุลยภาพ

๕.๓.๒ รัฐและกระบวนการยุติธรรมควรเป็นผู้นำสังคมสู่การใช้ทางเลือกในการจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง และระมัดระวังมิให้กลายเป็นผู้ทำลายหลักนิติธรรมและละเมิดสิทธิของประชาชนเสียเอง นอกจากนี้ รัฐบาลควรส่งเสริมการสร้างความเข้าใจในหลักนิติธรรมในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และควรสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการผดุงหลักนิติธรรมของประเทศไทย เพื่อให้มีนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ หรือสถาบันวิชาการเกี่ยวกับหลักนิติธรรมในประเทศให้มากขึ้น นอกจากนี้รัฐส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันของประชาชนเกี่ยวกับหลักนิติธรรม โดยอาจจัดเวทีสาธารณะหรือการสานเสวนาเพื่อเปิดพื้นที่ให้มีการถกเถียงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักนิติธรรมร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและศักยภาพของภาคประชาสังคมในการติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ

๕.๓.๓ คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐบาล ฝ่ายค้าน ฝ่ายการเมืองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทุกฝ่ายยุติการดำเนินการที่อ้างความถูกต้องของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเพื่อผลประโยชน์ในระยะสั้นของตนเอง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือศรัทธาต่อหลักนิติธรรมและกระบวนการยุติธรรมในระยะยาว โดยขอให้ทุกฝ่ายมุ่งเน้นการผดุงหลักนิติธรรมในประเทศไทยอย่างจริงจัง และให้แสดงเจตนารมณ์ทางการเมือง (Political Will) ร่วมกันโดยทุกฝ่ายอย่างชัดเจนที่จะ

ยึดถือหลักนิติธรรมในการบริหารประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความปรองดองในชาติอย่างยั่งยืน กล่าวคือ ยึดถือหลักในการปกครองและบริหารประเทศที่บุคคลทุกคน สถาบันและองค์กรต่างๆ ไม่ว่าภาครัฐหรือภาคเอกชนรวมถึงรัฐเองมีความรับผิดชอบภายใต้กฎหมายซึ่งถูกประกาศใช้ต่อสาธารณชนและบังคับใช้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลซึ่งเป็นอิสระ สอดคล้องกับมาตรฐานและหลักเกณฑ์สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยเคารพต่อหลักความสูงสุดของกฎหมาย หลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย หลักความเที่ยงธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หลักความแน่นอนของกฎหมาย หลักการไม่กระทำการตามอำเภอใจ หลักความโปร่งใสของกฎหมายและกระบวนการตามกฎหมาย[๔๖๒]

๕.๓.๔ รัฐพึงระลึกเสมอว่าการใช้อำนาจของรัฐในทุกองค์กรต้องสอดคล้องกับกระบวนการตามกฎหมาย (Due Process of Law) และเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น รัฐต้องดำเนินการให้มีกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะโดยกระบวนการทางนิติบัญญัติ ตุลาการ หรือองค์กรอิสระอื่นๆ รวมทั้งต้องอยู่ภายใต้การตรวจสอบจากองค์กรอื่นที่ไม่ใช่รัฐ เช่น ภาคประชาสังคมและประชาชนด้วย นอกจากนี้ รัฐต้องกำหนดให้มีมาตรการบังคับที่มีประสิทธิภาพในกรณีที่รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจโดยมิชอบด้วย

๕.๓.๕ กฎหมายที่ใช้บังคับในรัฐต้องมีที่มาโดยชอบ มีความชัดเจนแน่นอนและสามารถเข้าใจได้ รัฐบาลจึงต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลของรัฐและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและร่างกฎหมายต่างๆ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวางและทั่วถึง เนื่องจากประชาชนจำเป็นต้องรู้ว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่มีเนื้อหาและขอบเขตในการบังคับใช้อย่างไร เพื่อที่จะไม่กระทำการใดๆ ที่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการว่าบุคคลจะต้องทราบถึงผลร้ายของการกระทำของตนตามกฎหมายในขณะที่กระทำการนั้น

๕.๓.๖ กระบวนการยุติธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่แปรเปลี่ยนความขัดแย้งให้กลายเป็นความรุนแรง ในห้วงเวลาที่ผ่านมา กระบวนการยุติธรรมถูกตั้งข้อสงสัยว่าไม่เป็นอิสระ ถูกแทรกแซง และขาดกระบวนการตรวจสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินคดีหรือการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีความเกี่ยวเนื่องทางการเมือง ซึ่งบุคคลบางกลุ่มรู้สึกว่าไม่เป็นธรรมและมีการเลือกปฏิบัติ ทำให้เกิดการขยายผลไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ว่ากระบวนการยุติธรรมไทยมีสองมาตรฐาน และเมื่อคู่ขัดแย้งที่เคยเป็นฝ่ายค้านได้รับเลือกตั้งให้เป็นรัฐบาล กระบวนการยุติธรรมชั้นต้นที่เป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหาร เช่น พนักสอบสวน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ก็ถูกกล่าวหาว่ากลายเป็นเครื่องมือทาง

---

[๔๖๒] The “rule of law” is a concept at the very heart of the Organization’s mission. It refers to a principle of governance in which all persons, institutions and entities, public and private, including the State itself, are accountable to laws that are publicly promulgated, equally enforced and independently adjudicated, and which are consistent with international human rights norms and standards. It requires, as well, measures to ensure adherence to the principles of supremacy of law, equality before the law, accountability to the law, fairness in the application of the law, separation of powers, participation in decision-making, legal certainty, avoidance of arbitrariness and procedural and legal transparency. โปรดดูใน “The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies,” United Nations Security Council, Report of the Secretary General, S/2004/616 ¶ 6 (23 August 2004).

การเมืองของรัฐบาล ในการกำจัดฝ่ายตรงข้าม ส่งผลให้สาธารณชนเกิดความเคลือบแคลงสงสัยต่อกระบวนการยุติธรรมในทุกระดับ ความเสื่อมศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมได้กลายเป็นประเด็นที่สร้างแนวร่วมทางอุดมการณ์ของความไม่พอใจต่อการใช้อำนาจรัฐ และบางฝ่ายเกิดความรู้สึกคับแค้นใจและไม่ยอมรับกลไกของกระบวนการยุติธรรม ทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น บานปลายเป็นเหตุการณ์ความรุนแรง รัฐบาลและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำกับควบคุมการใช้อำนาจรัฐจึงต้องสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาของสาธารณชนว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดของฝ่ายบริหารสามารถทำหน้าที่ได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกแทรกแซงทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมพึงวางตนเป็นกลางโดยไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ยึดหลักความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ และ คอป. ขอเน้นย้ำข้อเสนอแนะที่เคยนำเสนอไปแล้วว่า “หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมสอบสวนคดีพิเศษต้องแสดงความเป็นกลางโดยยึดถือหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด และระมัดระวังที่จะไม่ทำให้เกิดความเข้าใจว่าเป็นเครื่องมือของรัฐซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้ง อัยการต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระ เป็นกลาง และมีความกล้าหาญที่จะยืนหยัดในหลักการที่ถูกต้องในการกำกับการสอบสวนและสั่งคดี ศาลยุติธรรมซึ่งเป็นที่พึ่งสุดท้ายมีความจำเป็นต้องเข้าใจถึงความซับซ้อนของปัญหา โดยพึงตระหนักถึงพัฒนาการที่ยาวนานและความซับซ้อนของปัญหาที่นำมาสู่ความขัดแย้ง”[๔๖๓]

๕.๓.๗ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสร้างความปรองดอง คอป. เห็นว่า รัฐจะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะในภาวะที่สถานการณ์ความขัดแย้งมีความละเอียดอ่อนเช่นนี้ รัฐบาลและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำกับควบคุมการใช้อำนาจรัฐทุกฝ่ายต้องบังคับใช้กฎหมายและดำเนินกระบวนการยุติธรรมด้วยความระมัดระวัง และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ดังนี้

(๑) คอป. เคยให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตีโซ่ตรวนผู้ต้องขังไปแล้ว[๔๖๔] และขอเน้นย้ำให้รัฐงดเว้นการตีตรวนและการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ถูกกล่าวหาและผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ค.ศ. ๑๙๕๕ (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, 1955) รวมทั้งข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มิใช่การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง ค.ศ. ๒๐๑๐ (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders, 2010) มาปรับแก้ไขข้อปฏิบัติในการบังคับโทษหรือกฎหมายราชทัณฑ์ให้สอดคล้องกับหลักสากลดังกล่าว และปรับใช้เพื่อให้เกิดผลต่อผู้ต้องขัง

(๒) คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการอย่างจริงจังในการตรวจสอบอย่างเป็นระบบให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับการตั้งข้อกล่าวหาที่รุนแรงเกินสมควร โดยหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรพิจารณาแยกแยะหรือคัดกรองคดีที่จะฟ้องต่อศาลที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิในการแสดงออกทางการเมือง และทบทวนการตั้งข้อกล่าวหาแก่กลุ่มที่เรียกร้องในทางการเมืองที่ร้ายแรงเกินสมควร เช่น ข้อหาการก่อการร้าย โดยให้กลั่นกรองหรือพิจารณาเป็นรายกรณีตามลักษณะหรือ

---

[๔๖๓] ข้อเสนอแนะ ๕.๕ ของรายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๑

[๔๖๔] อ้างแล้วในเชิงอรรถ ๒๓ ผนวก ๔ และข้อเสนอแนะ ๓.๒.๑ ของรายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๓

พฤติการณ์แห่งคดี และเร่งชี้แจงเหตุผลที่อาจจะเป็นข้อสงสัยของสาธารณชนในกรณีการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการปล่อยชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และดำเนินคดีต่อจำเลยโดยสอดคล้องกับพฤติการณ์แห่งคดีซึ่งมีหลักฐานที่เพียงพอในการพิสูจน์ความผิด

(๓) คอป. ขอเน้นย้ำถึงข้อเสนอแนะของ คอป. เกี่ยวกับการนำตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐตามหลักกฎหมาย ซึ่งคอป. เรียกร้องให้รัฐคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในการได้รับการปล่อยชั่วคราว[๔๖๕] คอป. จึงขอให้รัฐบาลและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างจริงจังให้มีการปล่อยชั่วคราว เพื่อให้ผู้ต้องหาและจำเลยสามารถต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ด้วยพยานหลักฐานอย่างเสมอภาคและลดผลกระทบซึ่งเกิดจากการจำกัดเสรีภาพโดยคำนึงถึงหลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) และตระหนักว่าการถูกตั้งข้อหาที่ร้ายแรงมิใช่เหตุที่จะไม่อนุญาตให้มีการปล่อยชั่วคราวตามกฎหมาย นอกจากนี้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามิได้กำหนดว่าจะต้องเรียกเอาเงินหรือทรัพย์สินเป็นประกัน การที่ทางปฏิบัติของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกำหนดให้มีหลักประกันเป็นการเปิดช่องให้นายประกันอาชีพและบริษัทประกันภัยเข้ามาแสวงหาประโยชน์จากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม รัฐบาลและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจึงต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว และดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย

(๔) คอป. พบว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญายังเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ผู้เสียหายมีสิทธิหลายประการ เช่น สิทธิในการดำเนินคดีอาญา สิทธิในการได้รับค่าสินไหมทดแทน แต่กฎหมายมิได้กำหนดหน้าที่ให้เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมแจ้งสิทธิดังกล่าวให้ผู้เสียหายทราบ ซึ่งหากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีความรู้ทางกฎหมาย หรือขาดที่ปรึกษาที่ดีแล้วแทบจะไม่ทราบถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเลย แตกต่างจากกรณีของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานแจ้งสิทธิต่างๆ ให้ผู้ถูกดำเนินคดีทราบ คอป. เห็นว่ารัฐควรปรับปรุงเรื่องการแจ้งสิทธิของผู้เสียหาย เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม และลดกระแสวิพากษ์วิจารณ์เรื่องความเป็นสองมาตรฐานของกระบวนการยุติธรรมไทย

๕.๓.๘ คอป. พบว่า การสืบสวนสอบสวนในคดีความที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ๒๕๕๓ มีการแทรกแซง และการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในบางกรณียังไม่สมบูรณ์และไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายได้ ดังนั้น เพื่อการอำนวยความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม คอป. เห็นว่ารัฐต้องส่งเสริมการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้เสียหายและผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิอย่างไม่เลือกปฏิบัติ และดำเนินกระบวนการสืบสวนสอบสวนคดีความต่างๆ อย่างเป็นกลางและเป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมือง รวมทั้งส่งเสริมการใช้กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานอย่างเป็นภาวะวิสัย เป็นกลาง และครบถ้วนสมบูรณ์

๕.๓.๙ ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมในระยะยาว คอป. เห็นว่ารัฐต้องปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับหลักนิติธรรม โดยการปฏิรูปต้องดำเนินการทั้งระบบตั้งแต่ต้น

---

[๔๖๕] อ้างแล้วในเชิงอรรถ ๒๔ ผนวก ๕ และข้อเสนอแนะ ๓.๒.๒ ของรายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๓

ทางจนถึงปลายทางของการบังคับใช้กฎหมาย ตั้งแต่ขั้นตอนของการสืบสวน สอบสวนและฟ้องร้องดำเนินคดี การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดและผู้ถูกกล่าวหา การพัฒนากลไกการป้องกันการนำกระบวนการยุติธรรมไปใช้ในทางที่ผิด การพิจารณาลดความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) และลดทอนโทษทางอาญา (Depenalization) ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การยกเลิกทุกกรณีที่มีผลเป็นการยกเว้นความรับผิดทางอาญาโดยมิชอบ (Impunity) การจัดให้มีกลไกกระบวนการยุติธรรมในสถานการณ์พิเศษ การส่งเสริมหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมและการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

๕.๓.๑๐ ปัญหาหลายประการที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมของไทย โดยเฉพาะในกระบวนวิธีพิจารณาความอาญาเกิดขึ้นจากการเรียนการสอนกฎหมายที่ทำให้ผู้ศึกษากฎหมายขาดความเข้าใจในหลักทฤษฎี เนื่องจากการศึกษากฎหมายในระดับมหาวิทยาลัยและเนติบัณฑิตในปัจจุบันเน้นการศึกษาทางด้านวิธีปฏิบัติและการท่องจำตัวบทกฎหมายมากกว่าการศึกษาทางด้านปรัชญาหรือทฤษฎีทางกฎหมาย คอป. เห็นว่ารัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากฎหมายของไทยต้องพัฒนาการศึกษากฎหมายและคุณภาพของบุคลากรในวงการกฎหมายของไทยให้มีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาและทฤษฎีทางกฎหมายและหลักความยุติธรรมอย่างลึกซึ้ง โดยให้ความสำคัญต่อการเคารพหลักนิติธรรมและการอบรมจริยธรรมของนักกฎหมาย นอกจากนี้ ยังควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนกฎหมายให้นักศึกษากฎหมายมีความรู้ความเข้าใจบริบทของสังคมและสภาพปัญหาทางสังคม เพื่อให้มีการพัฒนาแนวคิดทางกฎหมายและปรับใช้กฎหมายได้อย่างสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยที่แท้จริง

๕.๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตย หลักธรรมาภิบาล และการเคารพสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

คอป. พบว่า รากเหง้าของความขัดแย้งทางการเมืองประการหนึ่งคือมุมมองที่แตกต่างกันต่อความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ ระหว่างฝ่ายหนึ่งซึ่งให้น้ำหนักต่อความชอบธรรมของผู้บริหารประเทศจากการเลือกตั้ง ในขณะที่อีกฝ่ายให้น้ำหนักต่อคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารประเทศมากกว่าความเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ ฐานความเชื่อที่แตกต่างกันเช่นนี้ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการเลือกมองหรือตีความประชาธิปไตยเฉพาะส่วนที่สอดคล้องกับความเชื่อหรือผลประโยชน์ของฝ่ายตน และปฏิเสธมุมมองของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งนำไปสู่ความแตกแยกในสังคม คอป. มีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๔.๑ คอป. ขอให้สังคมและทุกฝ่ายเข้าใจว่า แม้ระบอบประชาธิปไตยจะมิใช่ระบอบการปกครองที่ไร้ซึ่งข้อบกพร่องแต่ก็เป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดในปัจจุบัน หากมีปัญหาที่เกิดจากความบกพร่องของระบอบประชาธิปไตย ประชาชนในชาติจะต้องอดทนและเรียนรู้ที่จะแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้น รวมทั้งการปรับปรุงและการปฏิรูปด้วยวิธีการตามระบอบประชาธิปไตยตามแนวทางของสันติวิธี เช่น ใช้กระบวนการทางรัฐสภา กระบวนการยุติธรรมทางศาล หรือการลงประชามติ เป็นต้น และต้องไม่แก้ไขปัญหาด้วยการรัฐประหาร คอป. จึงขอเรียกร้องให้ภาคการเมือง กองทัพ และประชาชนทุกคนเชื่อถือและยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเกิดปัญหาทางการเมืองที่ร้ายแรงเพียงใด ก็ต้องแก้ไขปัญหานั้นด้วยวิธีการตามระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น

นอกจากนี้ คอป. เห็นว่ารัฐต้องส่งเสริมการศึกษา แนวความคิด และกระบวนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีให้กับสังคมและเจ้าหน้าที่รัฐในทุกระดับ ตลอดจนการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาด้วย

๕.๔.๒ คอป. เห็นว่ารัฐต้องเผยแพร่หลักพื้นฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่น หลักความเสมอภาค หลักธรรมาภิบาล หลักนิติธรรม ให้เป็นความรู้พื้นฐานของประชาชน รวมถึงส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตยในครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรต่างๆ ในสังคม ให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตย รัฐต้องสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อปรับพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของคนในสังคมให้ตรงกันว่าเป็นการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ฉะนั้น ทุกฝ่ายจึงต้องยอมรับผลการเลือกตั้งที่เป็นไปโดยชอบธรรม ทั้งนี้ การเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวก็มิได้สะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง แต่ต้องมีระบบตรวจสอบการถ่วงดุลอำนาจที่ดีระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ และการบริหารประเทศต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส มีความรับผิดชอบ และเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๕.๔.๓ รัฐต้องนำหลักธรรมาภิบาล หรือระบบการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) มาประยุกต์ใช้เพื่อให้การบริหารปกครองประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมีกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม และสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารงานของรัฐ นอกจากนี้ รัฐต้องดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อแก้ไขปัญหาทุจริตและการเอื้อผลประโยชน์ต่อพวกพ้อง โดยส่งเสริมกลไกการตรวจสอบการทุจริตที่โปร่งใส เป็นอิสระ และเป็นกลางให้สามารถทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยปราศจากการแทรกแซงหรือตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และรัฐควรสนับสนุนการรวมตัวของภาคประชาสังคมหรือเครือข่ายภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบด้วยอีกทางหนึ่ง เพื่อเป็นการเสริมสร้างกลไกของมาตรการควบคุมและการลงโทษทางสังคม (Social Sanction) ซึ่งเป็นการตั้งข้อรังเกียจทางสังคมต่อนักการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ประพฤติมิชอบ

๕.๔.๔ คอป. ขอเรียกร้องให้นักการเมืองทุกคนยึดถือจริยธรรมและจรรยาบรรณในอาชีพ ภาคการเมืองควรปรับปรุงกระบวนการคัดสรรบุคคลเข้าสู่ระบบการเมืองให้มีความเหมาะสม เพื่อป้องกันบุคคลที่ขาดจริยธรรมและจิตสำนึกในทางการเมืองเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง และจูงใจให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีจริยธรรมเข้าสู่ระบบการเมืองเพื่อพัฒนาการเมืองไทยให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ขอเรียกร้องให้รัฐยึดถือและปฏิบัติตามพันธกรณีตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. ๒๐๐๓ (United Nations Convention Against Corruption, 2003) อย่างเคร่งครัด

๕.๔.๕ รัฐต้องคุ้มครองและประกันสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง และเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ป้องกันไม่ให้มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนไม่ว่าจากการกระทำของฝ่ายใด อันอาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรง รวมทั้งกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงขึ้น ทั้งนี้ ในระหว่างที่ประเทศชาติมีความขัดแย้งและมีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในหลากหลายมุมมองที่แตกต่างกัน คอป. เห็นว่ารัฐต้องคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกและแสดงความคิดเห็น (Freedom of Expression) ของประชาชนซึ่งดำเนินไปตามกรอบของกฎหมายโดยสันติวิธี รวมทั้งคุ้มครองไม่ให้บุคคลถูกคุกคามจากการใช้เสรีภาพดังกล่าว อีกทั้งต้องระมัดระวังอย่างยิ่งในการไม่ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในทาง

การเมืองเพื่อปิดกั้นหรือจำกัดการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามกรอบของกฎหมาย

๕.๔.๖ รัฐในฐานะสมาชิกองค์การสหประชาชาติมีหน้าที่เคารพหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ คอป. ขอให้รัฐบาลปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่มีสาระสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน อีกทั้ง ควรพิจารณาทบทวน แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมายที่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินความจำเป็น รวมทั้งกฎหมายซึ่งขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรมอย่างชัดแจ้ง เช่น กฎหมายที่มีผลเป็นการลบล้างความผิดโดยมิชอบ (Impunity) หรือกฎหมายที่มีผลย้อนหลังเป็นการลงโทษหรือเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำความผิด เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐควรเผยแพร่และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ และสาระสำคัญของพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง รวมทั้ง ต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ยึดถือปฏิบัติอย่างได้ผลด้วย

๕.๔.๗ รัฐต้องพัฒนากลไกและส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมโดยสันติวิธี ส่งเสริมการศึกษาให้ประชาชน และฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รัฐให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการใช้กลไกดังกล่าวเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในทุกระดับ โดยผู้นำทางการเมืองและสังคมต้องเป็นแบบอย่างในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยแนวทางของสันติวิธี

๕.๕ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพื้นฐานของสังคมไทย

คอป.มีความเห็นว่าตราบใดที่รากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งในประเทศไทยยังมิได้รับ การแก้ไขอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาพื้นฐานต่างๆ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การครอบครองทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม และปัญหาทุจริตคอร์รัปชั่น เป็นต้น สังคมไทยจะอยู่ในสภาพที่มีความขัดแย้งซึ่งบ่มเพาะอยู่และอาจปะทุกลายเป็นเหตุการณ์ความรุนแรงได้ในอนาคต เพื่อเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งในสังคมและสร้างความปรองดองในชาติอย่างยั่งยืน คอป. จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๕.๑ รัฐบาลต้องมีความมุ่งมั่นและมีเจตจำนงทางการเมือง (Political Will) ในการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กระบวนการยุติธรรม และกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาพื้นฐานของสังคมไทยอย่างจริงจัง

๕.๕.๒ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีรากเหง้าที่สำคัญประการหนึ่งจากระดับโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจและทางการเมืองมีความเหลื่อมล้ำและการไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคม ทำให้มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องของประชาชน คอป.เห็นว่า รัฐบาลควรมีมาตรการทางกฎหมายหรือนโยบายที่ลดความเหลื่อมล้ำในรูปแบบต่างๆ สร้างความเป็นธรรมทางสังคม และสร้างกลไกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เท่าเทียมกัน รวมถึงการมุ่งแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประชาชน ทั้งนี้ รัฐบาลควรคำนึงถึงสิทธิและโอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วย

๕.๕.๓ รัฐบาลต้องมุ่งเน้นการดำเนินมาตรการหรือนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนาที่เสมอภาคและยั่งยืน และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยให้การศึกษาแก่ประชาชนและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกัน สร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการ

ปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้ประชาชนและสังคมมีความรู้เท่าทันนักการเมืองและสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบนักการเมืองได้

๕.๕.๔ รัฐบาลควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และกระบวนการบริหารงานของภาครัฐและระบบราชการโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน การเสริมสร้างให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิและโอกาสในทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน การปรับเปลี่ยนทัศนคติของหน่วยงานภาครัฐให้ตอบสนองต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกันและมีประสิทธิภาพ การสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพให้กับชุมชนและสังคมให้สามารถยืนหยัดและพึ่งพาตนเองได้ รัฐบาลควรลดบทบาทในการดำเนินนโยบายในการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์แต่เน้นการกระจายอำนาจให้ชุมชนและประชาชนเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินการ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้ระบอบประชาธิปไตยและการเมืองภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง นอกจากนี้ รัฐบาลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของการเมืองภาคประชาชนกลุ่มต่างๆ โครงสร้างและพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกับท่าทีของรัฐและสังคมเพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการเมืองภาคประชาชนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศต่อไป

๕.๕.๕ รัฐบาล พรรคการเมือง และกลุ่มการเมืองควรส่งเสริมการสร้างและปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจที่เอื้อต่อการพัฒนาที่เสมอภาค มีสถาบันการเมืองหรือพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งมีความสามารถในการบริหารนโยบายปฏิรูปสังคมที่มุ่งเน้นความเท่าเทียมกันของประชาชน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักอย่างแท้จริง มิใช่เป็นของผู้นำหรือผู้มีอิทธิพลบางกลุ่ม

๕.๖ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม การเมืองและการปกครองของประเทศ จึงเป็นหัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติธรรมด้วย ความสำคัญของรัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายสูงสุดดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่ต้องได้การรับการยอมรับอย่างแท้จริงจากทุกฝ่าย ปัญหาความขัดแย้งในปัจจุบันจึงเชื่อมโยงกับผลจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีที่มาจากการรัฐประหาร และการล้มล้างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน จนมีการกล่าวอ้างถึงโดยทั่วไปว่าเป็น “รัฐธรรมนูญของประชาชน” แม้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะมีปัญหาเรื่องการยอมรับจากประชาชน แต่ คอป. มีความห่วงใยอย่างยิ่งต่อการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญเนื่องจากเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวและอาจทำให้ความขัดแย้งบานปลายได้ คอป. มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๖.๑ คอป. เห็นว่า แม้หลายฝ่ายที่เคลื่อนไหวให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมีเจตนาอันดีในการคลี่คลายความขัดแย้งในสังคมหรือเพื่อให้ปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้อยู่ในกรอบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยยิ่งขึ้น แต่ในระหว่างที่ประเทศชาติประสบปัญหาความแตกแยกเช่นนี้ การผลักดันเพื่อให้เกิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างเร่งด่วนโดยที่ประชาชนจำนวนมากยังมิได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วน รอบด้าน และไม่เข้าใจกระบวนการในการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างถูกต้องได้สร้างความเคลือบแคลงใจต่อการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น เนื่องจากมีฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับ การเร่งแก้ไขรัฐธรรมนูญ คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐบาล รัฐสภา พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ตระหนักว่าการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะต้องสอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (Supremacy of Constitution) และดำเนินไปอย่างถูกต้องตามหลักการและกระบวนการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ บนพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยอาจใช้รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความชอบธรรมทั้งในด้านเนื้อหาและกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชนตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นแบบ โดยมีการปรับปรุงตามความเหมาะสม

๕.๖.๒ คอป. ขอเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สังคมเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการที่เกิดขึ้นและเพื่อแสวงหาฉันทามติร่วมกันในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ รัฐต้องให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้อง สามารถเข้าใจประเด็นปัญหาและความจำเป็นในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ติดตามตรวจสอบว่าการแก้ไขนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยแท้จริง ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้ในการเสริมสร้างความมีส่วนร่วมดังกล่าว คอป. เห็นว่า รัฐต้องจัดให้มีเวทีสาธารณะหรือสานเสวนาเพื่ออภิปรายถกเถียงเกี่ยวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และการใช้อำนาจขององค์กรตามรัฐธรรมนูญว่ามีปัญหาอย่างไรและควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลที่รอบด้าน และสามารถพิจารณาผลดีผลเสียรวมทั้งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้อย่างรอบคอบก่อนมีกระบวนการลงประชามติเพื่อรองรับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่อาจจัดทำขึ้นในอนาคต คอป. เชื่อมั่นว่ากระบวนการดังกล่าวจะทำให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญที่ประชาชนเป็นเจ้าของโดยแท้จริง

๕.๖.๓ คอป. เห็นว่า รัฐต้องมุ่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนทั่วไปได้รับทราบและเข้าใจถึงกระบวนการยกร่างและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ผลของรัฐธรรมนูญต่อการบริหารประเทศ การตรวจสอบการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญขององค์กรต่างๆ รวมถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญให้ได้ผลจริงจัง นอกจากนี้ รัฐควรปลูกฝังให้ประชาชนเกิดความตระหนักว่าประชาชนเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญ จึงควรเคารพและหวงแหนรัฐธรรมนูญ บนพื้นฐานของความเข้าใจร่วมกันว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญสามารถกระทำได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการที่รัฐธรรมนูญนั้นบัญญัติไว้

๕.๗ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

สถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยจนถึงปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงความหวาดระแวงและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางอำนาจ (Power Shift) ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในความขัดแย้งซึ่งไม่ต้องการสูญเสียอำนาจหรือผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ อันนำมาซึ่งความพยายามในการรักษาสถานภาพ (Status Quo) ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของตนเองหรือพวกพ้อง รวมทั้งมีการกล่าวอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติเพื่อสร้างความชอบธรรมหรือแรงสนับสนุนจากมวลชนในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อประโยชน์ในการรักษาสถานภาพดังกล่าว การดึงสถาบันพระมหากษัตริย์มาเกี่ยวข้องกับประเด็นและความขัดแย้งในทางการเมืองทำให้ปัญหาทางการเมืองลุกลามบานปลาย จนเกิดความแตกแยกของประชาชน ทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และส่งผลให้คนบางส่วนเกิดการต่อต้านสถาบันพระมหากษัตริย์ และกระทำการจาบจ้วงหรือกระทบกระทั่งต่อสถาบัน ซึ่งนับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อประเทศชาติ ยิ่งไปกว่านั้น ยังปรากฏว่ามีการนำกฎหมายหมิ่นสถาบัน

พระมหากษัตริย์มาใช้เป็นเครื่องมือในการกำจัดศัตรูทางการเมืองโดยโจมตีฝ่ายตรงข้ามว่าไม่จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่งผลให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาเกิดความคับแค้นใจ และส่งผลร้ายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ คอป. จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

สถาบันพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ

๕.๗.๑ คอป. เห็นว่าข้อเสนอแนะที่ผ่านมาของของ คอป. เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ยังไม่ได้รับการปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักการเมือง พรรคการเมือง หรือกลุ่มการเมือง ซึ่งยังคงพาดพิงหรือมีพฤติกรรมที่นำสถาบันพระมหากษัตริย์มาเป็นประเด็นทางการเมือง คอป. ขอให้ทุกภาคส่วนตระหนักว่าการกล่าวอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อผลประโยชน์ในทางการเมืองจะยิ่งทำให้สถาบันตกอยู่ในอันตรายมากขึ้นและกระทบต่อความมั่นคงของชาติ คอป. ขอเน้นย้ำให้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของคอป.ว่า “ในห้วงเวลาที่เกิดความขัดแย้งทางการเมืองเช่นนี้ ทุกฝ่ายควรแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะยกย่องเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันที่อยู่เหนือจากความขัดแย้งทางการเมือง”[๔๖๖] และทุกฝ่ายต้องงดเว้นการกล่าวอ้างถึงสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อประโยชน์ในทางการเมืองกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

๕.๗.๒ คอป. เรียกร้องให้นักการเมือง พรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองหารือกันอย่างจริงจังเพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการให้เกิดผลอันเป็นการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ให้อยู่เหนือความขัดแย้งในทางการเมือง โดยอาจกำหนดชัดเจนเป็นวาระแห่งชาติ

๕.๗.๓ เพื่อให้สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยอยู่ในสถานะที่สามารถดำรงพระเกียรติยศได้อย่างสูงสุดภายใต้รัฐธรรมนูญและสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกันของสังคมเกี่ยวกับสถานะและบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และให้มีเวทีให้บุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันได้พูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสร้างสรรค์โดยสันติวิธี เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการเทิดทูนให้สถาบันพระมหากษัตริย์อยู่เหนือความขัดแย้งในทางการเมืองโดยสอดคล้องกับพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย

กฎหมายหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์[๔๖๗]

๕.๗.๔ การใช้กฎหมายหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ กล่าวคือ มาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในทางการเมืองนั้น นอกจากจะไม่เป็นการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์แล้ว ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการลดความขัดแย้งและสร้างความปรองดองในชาติด้วย ที่ผ่านมา คอป. จึงได้เสนอแนะแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์[๔๖๘]และเสนอแนะ

---

[๔๖๖] ข้อเสนอแนะ ๕.๖ ของรายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๑

[๔๖๗] มาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “กฎหมายหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์” หรือ “กฎหมายหมิ่นสถาบัน” การกระทำความผิดฐานนี้มักเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐

[๔๖๘] ข้อเสนอแนะ ๕.๖ ของรายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๒

ให้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์[๔๖๙] แต่ยังไม่ได้รับการพิจารณาหรือนำไปปฏิบัติตาม คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อเสนอแนะของ คอป. ในประเด็นดังกล่าวไปปฏิบัติตามด้วย เพราะจากการสังเกต คอป. พบว่าในความผิดที่บุคคลสาธารณะ (Public Figure) ตกเป็นผู้เสียหายนั้น ระบบกฎหมายของไทยยังไม่มี “ความผิดที่ต้องให้อำนาจ” (Authorization Delict) บุคคลในกระบวนการยุติธรรมจึงดูจะดำเนินคดีไปในทิศทางที่เกิดจากความกลัวหรือประจบประแจง

๕.๗.๕ คอป. เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ตามมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญามีการระวางโทษในอัตราที่สูงไม่ได้สัดส่วนกับความผิด จำกัดดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษที่เหมาะสม ไม่มีความชัดเจนในขอบเขตที่เข้าข่ายตามกฎหมาย และยังเปิดโอกาสให้บุคคลใดๆ สามารถกล่าวโทษเพื่อดำเนินคดีได้ ทำให้กฎหมายดังกล่าวถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อกลั่นแกล้งบุคคลที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามเพื่อหวังผลทางการเมืองหรือกำจัดศัตรูในทางการเมือง คอป. จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารัฐบาลและรัฐสภาจักร่วมกันแสดงความกล้าหาญในทางการเมือง เพื่อขจัดเงื่อนไขของปัญหาจากกฎหมายดังกล่าวด้วยการแก้ไขกฎหมายหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยศึกษานโยบายทางอาญาของประเทศต่างๆ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาปรับใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไขกฎหมาย ทั้งนี้ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่งในสังคมไทย การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวของรัฐบาลและรัฐสภาจะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างสูงว่าจะไม่ทำให้ความขัดแย้งรุนแรงยิ่งขึ้น โดยมีกระบวนการที่เปิดให้ภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว

๕.๗.๖ ในระหว่างที่ยังไม่มีการแก้ไขกฎหมายหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ คอป. ขอเรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำกับการใช้อำนาจรัฐและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมพึงระมัดระวังในการนำเอากฎหมายหมิ่นสถาบันมาใช้ในเวลาที่มีความขัดแย้งทางการเมืองเช่นนี้ โดยดำเนินการอย่างเด็ดขาดต่อผู้ที่จาบจ้วงล่วงละเมิดด้วยเจตนาร้ายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นที่สักการะและหวงแหนของปวงชนชาวไทย แต่ไม่ควรนำมาตรการในทางอาญามาใช้อย่างเคร่งครัดจนเกินสมควรโดยขาดทิศทางและไม่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนของคดี นอกจากนี้ ยังต้องหลีกเลี่ยงการบังคับใช้กฎหมายหมิ่นสถาบันให้กว้างขวางหรือครอบคลุมลักษณะการกระทำที่นอกเหนือไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้เนื่องจากจะกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครอง เช่น การแสดงความคิดเห็นอย่างสุจริต การวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ตามครรลองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๕.๗.๗ คอป. พบว่าการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับคดีหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์มีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบ และการดำเนินงานยังไม่สอดคล้องหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คอป. จึงเห็นว่า รัฐบาลต้องดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายหมิ่นสถาบันมีความเป็นเอกภาพ และดำเนินงานร่วมกันอย่างบูรณาการโดยกำหนดให้มีกลไกหรือองค์กรในการกำหนดนโยบายทางอาญาที่เหมาะสม สามารถจำแนกลักษณะคดีและกลั่นกรองคดีที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นสถาบัน โดยพิจารณาจากความหนักเบาของพฤติกรรม เจตนา แรงจูงใจในการกระทำ สถานภาพของบุคคลที่กระทำ บริบทโดยรวมของสถานการณ์ที่นำไปสู่

---

[๔๖๙] อ้างแล้วในเชิงอรรถ ๒๗ ผนวก ๘

การกระทำ รวมทั้งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำและการดำเนินคดี โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดขึ้นจากการถวายพระเกียรติยศสูงสุดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสำคัญ

๕.๗.๘ รัฐบาลต้องส่งเสริมการใช้ดุลพินิจของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกัน ซึ่งจะช่วยลดปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยไม่จำเป็น ทั้งนี้ คอป. เน้นย้ำถึงความสำคัญของอัยการในการใช้ดุลพินิจสั่งคดีดังที่ คอป. เคยได้เสนอแนะไปแล้วว่า “อัยการซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการใช้ดุลพินิจว่าจะดำเนินคดีหรือไม่ ควรให้ความสำคัญกับแนวทางการสั่งคดีโดยใช้ดุลพินิจ (Opportunity Principle) ซึ่งเป็นอำนาจของอัยการอันเป็นสากล แม้ว่าคดีมีหลักฐานเพียงพอในการสั่งฟ้อง แต่อัยการต้องให้ความสำคัญกับการชั่งน้ำหนักเปรียบเทียบผลดีผลเสียในการดำเนินคดีด้วย...อันเป็นแนวทางที่ใช้อยู่ในประเทศที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น”[๔๗๐]

๕.๘ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา คอป. พบว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความแตกแยก และทำให้ความขัดแย้งในสังคมยกระดับเป็นความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอข้อมูลและการใช้ภาษาที่มีการปลุกเร้าและกระตุ้นให้เกิดความเกลียดชัง (Hate Speech) หรือการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) และปลุกระดมมวลชนให้ใช้ความรุนแรงต่อฝ่ายที่เป็นปรปักษ์ ซึ่งได้สร้างความแตกแยกในสังคมไทยให้มีความร้าวลึกยิ่งขึ้น การเผยแพร่ข้อมูลเท็จ บิดเบือน หรือไม่รอบด้าน ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดของคนในสังคม อีกทั้ง ช่องทางในการรับรู้ของประชาชนมีความหลากหลายมากขึ้น คอป. จึงมีความห่วงใยอย่างยิ่งต่อบทบาทและการทำงานของสื่อโดยขาดจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคมดังกล่าว คอป. มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อองค์กรสื่อ

๕.๘.๑ คอป. เคยมีข้อเสนอแนะว่า “สื่อทุกแขนงต้องมีความระมัดระวังและมีความรับผิดชอบในการเสนอข้อมูลที่ถูกต้องต่อสาธารณชน โดยเฉพาะสื่อของรัฐต้องมีความเป็นกลางและให้โอกาสทุกฝ่ายเท่าเทียมกัน ทุกฝ่ายต้องหยุดใช้สื่อเพื่อปลุกระดมและยั่วยุให้เกิดการใช้ความรุนแรง โดยเฉพาะสื่อวิทยุชุมชน และหลีกเลี่ยงการวิเคราะห์และนำเสนอข่าวในลักษณะของการท้าทาย เนื่องจากจะเป็นการทำลายบรรยากาศของการสร้างความปรองดอง”[๔๗๑] จากการประเมินสถานการณ์ที่ผ่านมา คอป. พบว่า สื่อยังขาดความระมัดระวังในการนำเสนอข้อมูลและมีส่วนในการกระตุ้นให้ความขัดแย้งขยายวงกว้าง สื่อยังคงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเรียกร้องทางการเมืองโดยเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้ามในลักษณะที่บิดเบือนความจริงมากกว่าที่จะทำหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

๕.๘.๒ คอป. ขอเรียกร้องให้สื่อทุกแขนงปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมตามกรอบจริยธรรมและหลักวิชาชีพ สื่อต้องไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง และให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และรอบด้านแก่ประชาชน โดยตรวจสอบข้อเท็จจริงที่หามาได้ก่อนนำเสนอ สื่อต้องไม่นำเสนอข้อมูลและถ้อยคำที่สร้างความเกลียดชังหรือยั่วยุให้ใช้ความรุนแรงต่อคู่ขัดแย้ง รวมทั้งไม่นำเสนอภาพ

---

[๔๗๐] ข้อเสนอแนะ ๕.๖.๔ ของรายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๒

[๔๗๑] ข้อเสนอแนะ ๕.๗ ของรายงานความคืบหน้า คอป. ครั้งที่ ๑

ความรุนแรงในลักษณะที่ชี้นำให้สังคมเห็นว่าการใช้ความรุนแรงเป็นเรื่องปกติธรรมดาในสังคมไทย สื่อจึงควรคำนึงถึงผลกระทบและความเหมาะสมของสิ่งที่นำเสนอต่อสังคมด้วย

๕.๘.๓ คอป. มีความห่วงใยต่อสถานการณ์ความแตกแยกของผู้คนในประเทศซึ่งทำให้สังคมไทยมีการแบ่งแยกผู้คนออกเป็นกลุ่ม และมีการตั้งข้อสงสัยว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดสนับสนุนหรือต่อต้านฝ่ายใด ทำให้ขาดพื้นที่ที่เพียงพอสำหรับผู้ที่อยู่ตรงกลางหรือมีความเห็นกลางๆ (Moderates) ในความขัดแย้ง คอป. เห็นว่าสื่อมวลชนจำนวนน้อยเท่านั้นที่พยายามนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงและสะท้อนความคิดเห็นที่รอบด้านและหลากหลายของคนในสังคม คอป. ขอเรียกร้องให้สื่อเพิ่มบทบาทในการคลี่คลายวิกฤติความขัดแย้งของประเทศ โดยทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะหรือสำหรับทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้ที่มีความเห็นในสายกลาง เพื่อลดบทบาทของกลุ่มที่มีความเห็นอย่างสุดโต่ง (extremists) และมุ่งประสงค์ให้เกิดความรุนแรง คอป. ขอให้สื่อมวลชนเพิ่มบทบาทในการกระตุ้นให้สังคมช่วยกันแสวงหาทางออกในประเด็นต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ด้วยวิจารณญาณและเหตุผล มากกว่าการรายงานการโต้แย้งกันระหว่างคู่ขัดแย้ง

๕.๘.๔ องค์กรวิชาชีพสื่อต้องดำเนินการอย่างจริงจังต่อสื่อที่กระทำผิดมาตรฐานจรรยาบรรณ ควบคุมดูแลบุคลากรในวิชาชีพสื่อให้มีมาตรฐานและมีคุณธรรม นอกจากนี้ องค์กรวิชาชีพควรให้ความรู้แก่ประชาชนว่าการกระทำลักษณะใดเป็นการละเมิดมาตรฐานจรรยาบรรณและสามารถร้องเรียนได้ ตลอดจนกระบวนการในการตรวจสอบและร้องเรียน เพื่อเปิดช่องทางให้มีการตรวจสอบและร้องเรียนการทำหน้าที่ของสื่อโดยประชาชน และยังเป็นการสร้างรากฐานทางความรู้ในการรับสื่ออย่างมีวิจารณญาณของประชาชนด้วย

๕.๘.๕ องค์กรสื่อควรสนับสนุนให้มีการให้ความรู้และฝึกอบรมพนักงานอย่างเป็นระบบ โดยเน้นถึงความสำคัญของอุดมการณ์และจริยธรรมในวิชาชีพ ตลอดจนการจัดทำคู่มือการรายงานข่าวสารในสถานการณ์ความขัดแย้ง การฝึกอบรมการปฏิบัติงานสื่อสารมวลชนในภาวะความขัดแย้งซึ่งมีการใช้ความรุนแรงและอาวุธ ข้อควรคำนึงถึงเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวสารที่มีความอ่อนไหวต่อสถานการณ์ ซึ่งต้องอาศัยความแม่นยำและรอบด้าน ข้อควรปฏิบัติของสื่อมวลชนภาคสนามในการรายงานข่าวจากพื้นที่ซึ่งมีความรุนแรง กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแสดงตนและสัญลักษณ์ของสื่อมวลชน การสนับสนุนอุปกรณ์ความปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงาน การเตรียมพร้อมสภาพจิตใจก่อนการปฏิบัติงาน ตลอดจนสร้างความเข้าใจต่อสังคมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการคุ้มครองสื่อมวลชนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ซึ่งมีความรุนแรง

ข้อเสนอแนะต่อรัฐ

๕.๘.๖ รัฐควรฟื้นฟูและเยียวยาสื่อมวลชนซึ่งผ่านการปฏิบัติงานในพื้นที่ซึ่งมีความเสี่ยงต่อชีวิตและความปลอดภัย ทั้งการฟื้นฟูทางจิตใจและร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนที่ได้รับบาดเจ็บหรือครอบครัวของสื่อมวลชนที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ซึ่งต้องได้รับสวัสดิการ การเยียวยา และการเชิดชูเกียรติ ทั้งจากองค์กรต้นสังกัด องค์กรวิชาชีพ ภาครัฐ และสังคมโดยทั่วไป

๕.๘.๗ เนื่องจากรัฐธรรมนูญกำหนดว่า การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพจะกระทำมิได้[๔๗๒] รัฐจึงต้องไม่ใช้มาตรการปิดสื่อ หรือเข้าไปมีอิทธิพลใดๆ ต่อสื่อหรือมาตรการใดๆ ที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของสื่อในลักษณะเดียวกันกับการปิดสื่อ

---

[๔๗๒] มาตรา ๔๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

การอาศัยอำนาจตามกฎหมายเพื่อห้ามการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อใดๆ ต้องอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์โดยชอบและต้องไม่ใช้มาตรการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้การกำกับดูแลเนื้อหาการนำเสนอนั้น ต้องมีหลักเกณฑ์ มาตรการ และกระบวนการที่เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้มีการโต้แย้งได้จากสื่อมวลชนที่ได้รับผลกระทบ

๕.๘.๘ ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งด้วยเหตุผลด้านความปลอดภัยและการปฏิบัติการเพื่อรักษาความสงบที่มิอาจเลี่ยงได้ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีการต่อสู้โดยใช้อาวุธร้ายแรง รัฐอาจกำหนดให้มีพื้นที่ควบคุมซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการที่ไม่มีการรายงานข่าวอันอาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ แต่รัฐยังต้องคำนึงถึงความโปร่งใสและต้องมีการรายงานการปฏิบัติต่อสาธารณะอย่างตรงไปตรงมาและทันท่วงที

๕.๘.๙ รัฐต้องสนับสนุนการพัฒนากลไกในการควบคุมกันเองในทางมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของสื่อมวลชนตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ปกป้องสิทธิหน้าที่และเสรีภาพของสื่อมวลชนตามมาตรฐานจริยธรรมภายใต้สภาวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งเป็นการจัดตั้งโดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย โดยมีองค์ประกอบของกรรมการสภาวิชาชีพมาจากสื่อมวลชนด้วยกันเองเพื่อทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานจริยธรรมและกระบวนการควบคุมตรวจสอบ ทั้งนี้ เพื่อให้สื่อมวลชนสามารถใช้เสรีภาพได้อย่างอิสระ ภายใต้การควบคุมกันเองตามมาตรฐานจริยธรรมของสื่อ โดยปราศจากการแทรกแซง

๕.๘.๑๐ รัฐต้องสนับสนุนให้มีกลไกป้องกันการแทรกแซงและการคุกคามการทำงานของสื่อมวลชนไม่ว่าจากกลุ่มการเมือง กลุ่มอิทธิพล รวมถึงกลุ่มทุนใดๆ เพื่อให้สื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้โดยอิสระอย่างแท้จริง รัฐต้องแก้ไขปัญหาโครงสร้างความเป็นเจ้าของสื่อเพื่อป้องกันการครอบงำสื่อและควรออกกฎหมายคุ้มครองบุคลากรในกิจการสื่อมวลชนให้มีอิสระในการนำเสนอข่าวสารและความเห็นตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เช่น การกำหนดแยกระหว่างผู้ลงทุนในกิจการสื่อผู้บริหาร กับกองบรรณาธิการออกจากกันอย่างเด็ดขาด เพื่อให้กองบรรณาธิการสามารถใช้เสรีภาพภายใต้มาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพโดยไม่ตกอยู่ในอาณัติของผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการ

๕.๘.๑๑ รัฐต้องดำเนินการอย่างจริงจังในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในส่วนที่เกี่ยวกับเสรีภาพสื่อมวลชน โดยเฉพาะบทบัญญัติที่ห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการสื่อมวลชน ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เนื่องจากเป็นการกระทำที่ขัดกันแห่งผลประโยชน์ และอาจนำไปสู่การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้[๔๗๓]

๕.๘.๑๒ รัฐควรส่งเสริมการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ บทบาทและความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่อสังคมและประชาชน รวมทั้งกำหนดให้สถาบันการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีบทเรียนหรือหลักสูตรที่ทำให้ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อ มีความเป็นพลเมืองในการตรวจสอบสื่อมากกว่าเป็นเพียงผู้บริโภคสื่อ และในระยะยาวรัฐจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสมาคมคุ้มครองผู้บริโภคสื่อ เพื่อทำหน้าที่ในการคุ้มครองประชาชนในฐานะผู้บริโภคสื่อและควบคุมตรวจสอบสื่ออีกทางหนึ่ง

---

[๔๗๓] มาตรา ๔๘ มาตรา ๒๖๕ (๔) และมาตรา ๒๗๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๕.๘.๑๓ รัฐต้องแสวงหาช่องทางในการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถสื่อสารและพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยให้สื่อมีบทบาทสำคัญในการเป็นช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อลดช่องว่างแห่งความขัดแย้ง และสร้างความเข้าใจร่วมกัน

๕.๙ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกองทัพและทหาร

๕.๙.๑ การแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพและทหาร โดยเฉพาะการรัฐประหาร ส่งผลให้สังคมไทยขาดโอกาสเรียนรู้ที่จะจัดการวิกฤตการณ์ทางการเมืองตามครรลองแห่งระบอบประชาธิปไตย และสร้างความไม่พอใจแก่กลุ่มคนที่เห็นว่าอำนาจอธิปไตย สิทธิ และผลประโยชน์ของตนถูกคุกคามจากการรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ทำให้ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นมีความสลับซับซ้อนและลุกลามบานปลายยิ่งขึ้น ดังนั้น คอป. ขอเรียกร้องให้กองทัพและผู้นำกองทัพวางตัวเป็นกลางและไม่นำกองทัพไปยุ่งเกี่ยวทางการเมือง กองทัพต้องงดเว้นการก่อการรัฐประหารหรือการแทรกแซงทางการเมืองอย่างเคร่งครัดไม่ว่าในทางใด เช่น การใช้อิทธิพลกดดันนโยบายของรัฐบาล การข่มขู่ว่าจะใช้กำลังหรือยึดอำนาจ เป็นต้น นอกจากนี้ สังคมหรือกลุ่มการเมืองจะต้องไม่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้กองทัพเข้ามายุ่งเกี่ยวทางการเมือง โดยทุกฝ่ายจะต้องยึดหลักที่ว่า หน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะกองทัพต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง (Civilian Control) รัฐและกองทัพต้องสร้างทหารอาชีพที่มีความรู้ความสามารถในการป้องกันประเทศ ปลูกฝังจิตสำนึกให้ยึดมั่นอุดมการณ์ประชาธิปไตย โปร่งใส ตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้รัฐบาลควรพิจารณาจัดตั้งผู้ตรวจการกองทัพหรือผู้ตรวจการกลาโหม (Ombudsman) แห่งรัฐสภา ที่มีอำนาจในการตรวจสอบการทำงานของกองทัพ อย่างมีอิสระ

๕.๙.๒ ตามประวัติศาสตร์ของประเทศไทย การใช้กำลังทหารเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศมักนำไปสู่ความรุนแรง คอป. เห็นว่ารัฐบาลต้องงดเว้นหรือหลีกเลี่ยงการใช้กำลังทางทหารเข้าจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ และการชุมนุมของประชาชนโดยเด็ดขาด เนื่องจากกองทัพมีแนวคิด ปรัชญา อำนาจหน้าที่ การจัดตั้ง การปฏิบัติการ การฝึกฝน และลักษณะการบังคับบัญชาที่เหมาะสมกับการป้องกันประเทศ แต่ไม่เหมาะสำหรับการแก้ไขความขัดแย้งภายในประเทศและการควบคุมฝูงชนว่า

๕.๙.๓ รัฐบาลต้องปรับปรุงระบบการควบคุมกำกับอาวุธสงครามและอาวุธขนาดเล็กของกองทัพให้มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้อาวุธเล็ดรอดไปจากคลังสรรพาวุธสู่กองกำลังฝ่ายต่างๆ และป้องกันไม่ให้นำไปใช้เพื่อก่อความรุนแรง นอกจากนี้ รัฐต้องใช้มาตรการอย่างจริงจังเพื่อขจัดปัญหาอาวุธที่ผิดกฎหมาย การค้าอาวุธ และมาตรการเพื่อลดอาวุธในมือประชาชนหรือกลุ่มองค์กรอาชญากรรมต่างๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งโดยการปราบปราม และมาตรการเชิงบวก เช่น การซื้ออาวุธผิดกฎหมายเพื่อมาทำลาย การนิรโทษกรรมผู้ที่ครอบครองอาวุธผิดกฎหมายและนำอาวุธมามอบให้แก่ทางราชการ เป็นต้น

๕.๙.๔ กองทัพต้องมีมาตรการที่เข้มงวดและได้ผลในการป้องกันและด้านวินัยต่อพฤติกรรมของนายทหารนอกแถว ไม่ว่าจะเป็นนายทหารชั้นผู้น้อยหรือระดับนายพล ที่มีบทบาทกับกลุ่มการเมือง กลุ่มอิทธิพล และผลประโยชน์ต่างๆ ธุรกิจสีเทาหรือธุรกิจผิดกฎหมาย ซึ่งทำให้เกียรติภูมิของกองทัพเสื่อมเสีย และทหารของกองทัพถูกใช้ไปในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม และอาจนำไปสู่

ความแตกแยกในกองทัพได้ คอป. เห็นว่า รัฐควรแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้สามารถลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ทหารได้ทุกระดับรวมทั้งนายทหารระดับนายพลได้

๕.๑๐ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการชุมนุมและสิทธิผู้ชุมนุม

ในยามที่ประเทศชาติเผชิญกับปัญหาความขัดแย้ง ได้มีการเดินขบวนและรวมตัวชุมนุมเพื่อเรียกร้องสิทธิและกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยมีการใช้เสรีภาพในการชุมนุมทางการเมืองที่มิได้เป็นไปโดยสงบ มีการใช้อาวุธ และยั่วยุให้เกิดความเคียดแค้นชิงชังและใช้ความรุนแรง อีกทั้ง รัฐได้ใช้อำนาจในการปราบปรามเพื่อให้เกิดความสงบโดยเกินขอบเขตและให้ทหารมีบทบาทในการสลายการชุมนุม ทำให้เกิดความเสียหายและสูญเสียขึ้น คอป. จึงมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๑๐.๑ เสรีภาพในการชุมนุมเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และเป็นสิทธิทางการเมืองที่ต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองจากรัฐ อย่างไรก็ตาม การใช้เสรีภาพของผู้ชุมนุมมิใช่ว่าจะกระทำได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด (Non-Absolute Right) แต่ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย[๔๗๔] ซึ่งกำหนดเงื่อนไขของการชุมนุมว่าต้องกระทำโดยสงบและปราศจากอาวุธ[๔๗๕] คอป. ขอเรียกร้องให้ผู้นำและผู้ร่วมชุมนุมยึดมั่นในหลักการดังกล่าว และใช้เสรีภาพในการชุมนุมภายใต้กรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ต้องชุมนุมด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่ใช้อาวุธซึ่งรวมถึงการใช้สิ่งของใดๆ เยี่ยงอาวุธ คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนคนอื่นๆ ที่มิได้เข้าร่วมในการชุมนุม[๔๗๖] รวมทั้งให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ หน่วยงานด้านมนุษยธรรมและประโยชน์สาธารณะ เช่น หน่วยแพทย์ พยาบาล หน่วยงานบรรเทาสาธารณภัย หน่วยงานด้านการปกครองท้องถิ่นในการดูแลการชุมนุม การอำนวยความสะดวกต่อประชาชนในการใช้พื้นที่สาธารณะและการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งการอำนวยความสะดวกต่อสื่อมวลชนและหน่วยงานด้านมนุษยธรรมให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเป็นอิสระ

๕.๑๐.๒ คอป. เห็นว่าผู้นำการชุมนุมต้องมีความรับผิดชอบและควรสร้างความเข้าใจแก่ผู้ร่วมชุมนุมเกี่ยวกับการใช้เสรีภาพในการชุมนุมภายใต้กรอบของกฎหมาย และ คอป. ขอเรียกร้องให้ผู้นำและผู้ร่วมชุมนุมยึดมั่นในวิถีทางของสันติวิธีและไม่ใช้ความรุนแรงอย่างเคร่งครัด งดเว้นพฤติกรรมหรือการใช้ถ้อยคำที่กระตุ้นให้เกิดความเกลียดชัง ปลุกเร้าให้ใช้ความรุนแรง หรือสร้างความหวาดวิตกต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินในหมู่ประชาชนและผู้ชุมนุม รวมถึงพฤติกรรมที่ท้าทาย ดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือยั่วยุให้เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ชุมนุมใช้ความรุนแรงเพื่อผลักดันให้ความขัดแย้งขยายผลไปสู่ความรุนแรง เพื่อให้เกิดผลในการต่อสู้ทางการเมืองว่าฝ่ายใดที่ใช้กำลังก่อน

---

[๔๗๔] มาตรา ๖๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

[๔๗๕] การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ คือ การชุมนุมที่มีเจตจำนงและพฤติการณ์ที่สงบ สันติ ไม่ใช้ความรุนแรง ไม่ยั่วยุ ชี้นำ หรือส่งเสริมให้ใช้ความรุนแรงทั้งในทางกายภาพและทางจิตวิทยา ไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการคุมคามความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยสาธารณะ หรือทำให้ผู้อื่นหวาดกลัวว่าจะได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมที่ไม่สงบของปัจเจกบุคคลที่เข้าร่วมชุมนุมเพียงบางคนไม่เป็นเหตุให้ถือว่าเป็นการชุมนุมที่ไม่สงบ เว้นแต่การแสดงเจตจำนงของผู้เข้าร่วมชุมนุมโดยส่วนรวมหรือผู้นำในการชุมนุมยอมรับพฤติกรรมที่ไม่สงบดังกล่าว หรือไม่คัดค้านหรือห้ามบุคคลที่ใช้ความรุนแรงหรือพกพาอาวุธเข้าร่วมชุมนุมโดยทันที หรือไม่ใช้ความพยายามตามสมควรในการป้องกัน คัดค้าน ระงับเหตุ แก้ไข หรือหลีกเลี่ยงมิให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว เช่นนี้ย่อมมิใช่การชุมนุมโดยสงบ

[๔๗๖] มาตรา ๒๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

เป็นฝ่ายที่แพ้ นอกจากนี้ คอป. เห็นว่า ผู้นำการชุมนุมต้องแสดงความรับผิดชอบต่อกรณีที่มีการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยละเมิดกฎหมายและมีการใช้ความรุนแรงเกิดขึ้นด้วย

๕.๑๐.๓ คอป. ตระหนักดีว่าการใช้เสรีภาพในการชุมนุม โดยเฉพาะการชุมนุมทางการเมืองที่ยืดเยื้อและยาวนานได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่มิได้เข้าร่วมชุมนุม คอป. ขอให้ประชาชนเข้าใจว่าการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามครรลองของการระบอบประชาธิปไตยเพื่อสะท้อนปัญหาความเดือดร้อนและข้อเรียกร้องไปถึงรัฐบาล และตามธรรมชาติของการชุมนุมแล้ว ผู้ชุมนุมย่อมต้องการเรียกร้องความสนใจจากสื่อมวลชนและสังคม จึงมีการปราศรัยอย่างต่อเนื่องและเดินขบวนเรียกร้องในสถานที่สำคัญต่างๆ คอป. ขอให้ประชาชนที่มิได้ร่วมในการชุมนุมมีความอดทนอดกลั้น (tolerance) ต่อการใช้เสรีภาพดังกล่าว และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับผู้ชุมนุมด้วยการแสดงความไม่พอใจหรือต่อต้านการใช้เสรีภาพโดยการปะทะระหว่างกัน อันอาจนำไปสู่เหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นได้ คอป. ขอให้ประชาชนตระหนักว่า ในระหว่างที่ประเทศชาติเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเช่นนี้ สังคมไทยต้องร่วมกันสร้างวัฒนธรรมของสังคมที่มีความอดทนอดกลั้น (Tolerant Society) ที่บุคคลซึ่งมีความแตกต่างทางมุมมองและความคิดเห็นสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขโดยเคารพสิทธิและเสรีภาพระหว่างกัน

๕.๑๐.๔ รัฐต้องรับรองและประกันเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธของประชาชน โดยนอกจากจะไม่กีดกันและแทรกแซงการใช้เสรีภาพดังกล่าวแล้ว รัฐยังต้องคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ชุมนุมจากการก่อกวน แทรกแซง หรือประทุษร้ายโดยบุคคลที่สามที่เป็นปฏิปักษ์หรือต่อต้านการชุมนุมที่ดำเนินไปโดยสงบ ตลอดจนมีหน้าที่ในการจัดสรรการใช้พื้นที่สาธารณะ เช่น การจัดการจราจร การให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกต่อประชาชนที่ไม่ได้ร่วมชุมนุม เป็นต้น

๕.๑๐.๕ การจำกัดสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมต้องเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้[๔๗๗]และสอดคล้องกับหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๙ (International Covenant on Civil and Political Rights, 1969) ซึ่งต้องกระทำโดยเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่ขัดต่อหลักความได้สัดส่วนหรือพอสมควรแก่เหตุ (Proportionality) และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม โดยคำนึงถึงการรักษาสมดุลระหว่างการประกันเสรีภาพในการชุมนุมกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นที่ไม่ได้ร่วมชุมนุม

๕.๑๐.๖ คอป. มีความห่วงใยต่อการนำกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง เช่น พระราชบัญญัติ กฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ มาบังคับใช้เพื่อควบคุมการชุมนุม เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายเหล่านี้มีเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศโดยเฉพาะในกรณี

---

[๔๗๗] การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก (มาตรา ๖๓ วรรคสอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐) อีกทั้งการจำกัดเสรีภาพของบุคคลจะต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและจะต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิเสรีภาพนั้นๆ ด้วย (มาตรา ๒๙ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐)

ที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงหรือมีการก่อการร้ายซึ่งมุ่งทำลายระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่ การชุมนุมนั้นเป็นไปเพื่อเรียกร้องสิทธิหรือความเป็นธรรม นอกจากนี้ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามพระราชกำหนดไม่ต้องรับผิดทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัยเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ในการระงับหรือป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย[๔๗๘] ซึ่งแม้จะมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นการกระทำที่สุจริต ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่ากรณีจำเป็น แต่เมื่อมีการนำมาตรการตามพระราชกำหนดดังกล่าวมาใช้ในการควบคุมสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นจากการชุมนุมทางการเมืองก็ส่งผลให้เจ้าหน้าที่เลือกใช้วิธีการที่รุนแรงต่อผู้ชุมนุมได้ เนื่องจากความไม่ชัดเจนในการตีความคำว่า “สมควรแก่เหตุ” หรือ “กรณีจำเป็น” คอป. จึงขอให้รัฐบาลใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างสูงในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมาจัดการสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นจากการชุมนุมทางการเมือง เนื่องจากกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่สอดคล้องกับหลักของความได้สัดส่วนหรือพอสมควรแก่เหตุ และอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนและสังคมส่วนรวมได้

๕.๑๐.๗ คอป. เห็นว่ารัฐบาลต้องไม่สั่งการให้ทหารซึ่งถูกฝึกฝนให้ต่อสู้กับอริราชศัตรูของประเทศเข้ามามีบทบาทในการควบคุมฝูงชนหรือยุติการชุมนุมของประชาชนซึ่งใช้สิทธิเสรีภาพของพลเมืองในการสะท้อนความต้องการไปยังรัฐบาลหรือสังคม เพราะการให้ทหารมาปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวทำให้ภาพลักษณ์ที่ออกมาสู่สาธารณชนเป็นภาพที่มีความรุนแรง อาจทำให้สถานการณ์บานปลายได้ง่ายและอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งสร้างความสูญเสียอย่างมากดังเช่นวิกฤตการณ์ความรุนแรงในอดีตที่ทหารเข้าสลายการชุมนุมของประชาชน คอป. เห็นว่า ในการควบคุมการชุมนุมใดๆ รัฐบาลควรกำหนดให้เป็นบทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนที่มีการกำหนดสายการบังคับบัญชา หน้าที่ความรับผิดชอบ และขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งได้รับการฝึกอบรมการควบคุมฝูงชนมาเป็นการเฉพาะและมีการฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปฏิบัติภารกิจที่ต้องรับมือกับแรงกดดันและการโต้ตอบจากผู้ชุมนุม ทั้งในทางกายภาพและจิตวิทยา

๕.๑๐.๘ ในกรณีที่มีบุคคลที่ติดอาวุธแอบแฝงอยู่กับผู้ชุมนุมเพื่อใช้ความรุนแรง รัฐจะต้องดำเนินมาตรการพิเศษ โดยเจ้าหน้าที่หน่วยพิเศษที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นการเฉพาะจะต้องแบ่งแยกเป้าหมายอย่างแม่นยำและปฏิบัติการต่อเป้าหมายซึ่งใช้ความรุนแรงเพียงเท่าที่จำเป็นตามหลักความพอสมควรแก่เหตุ เพื่อป้องกันภัยที่เป็นประจักษ์หรือใกล้จะถึง และเพื่อยับยั้งการกระทำที่เป็นภัยดังกล่าวเท่านั้น โดยอยู่บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิในชีวิตและความปลอดภัยทั้งของเจ้าหน้าที่ ผู้ชุมนุม ผู้ก่อเหตุ และประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม ทั้งนี้ หากเจ้าหน้าที่ประเมินแล้วว่าการปฏิบัติการจะส่งผลกระทบเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น จะต้องหยุดการปฏิบัติการทันที

๕.๑๐.๙ รัฐบาลต้องเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการยุติการชุมนุมที่เหมาะสม ปลอดภัย มีคุณภาพ และเพียงพอ รัฐต้องฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในการควบคุมฝูงชนให้เตรียมความพร้อมเพื่อปฏิบัติภารกิจในการยุติการชุมนุมหรือควบคุมฝูงชนตามหลักสากลอย่างเคร่งครัด และให้มีทักษะความชำนาญอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยห้ามสลายการชุมนุมด้วยมาตรการที่รุนแรงไม่ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความรุนแรงของสถานการณ์หรือไม่เป็นไปตามขั้นตอนการใช้กำลังและอาวุธซึ่งต้องเริ่มจากระดับเบาไปหาหนักโดยใช้อาวุธที่ไม่เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตเพื่อลดความ

---

[๔๗๘] มาตรา ๑๗ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘

สูญเสียและบาดเจ็บ และมีมาตรการที่เหมาะสมแก่กลุ่มผู้ชุมนุมซึ่งเป็นเด็ก เยาวชน สตรี หรือผู้สูงอายุ เพื่อความมีประสิทธิภาพในการจัดการการชุมนุม

๕.๑๐.๑๐ รัฐบาลควรออกแบบจัดทำแผนปฏิบัติการยุติการชุมนุมและมาตรการในการควบคุมฝูงชนโดยไม่ใช้ความรุนแรง (Non-Violent Measures) และฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนและการจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรงด้วย เช่น การอบรมจิตวิทยาในการควบคุมการชุมนุมและฝึกฝนทักษะในการเจรจาต่อรอง นอกจากนี้ รัฐบาลต้องฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่เข้าใจถึงบทบาทและการอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมแก่บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข บรรเทาสาธารณภัย และสื่อมวลชน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ชุมนุม รวมทั้งต้องประเมินความพร้อมของเจ้าหน้าที่ทั้งสภาพร่างกาย จิตใจ และทักษะที่จำเป็นต่อการควบคุมและสลายการชุมนุม ทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติ ไม่ควรให้เจ้าหน้าที่ที่เผชิญหน้าและปะทะกับผู้ชุมนุมกลับไปปฏิบัติการโดยไม่ผ่านการประเมิน ฟื้นฟู และเตรียมพร้อมสภาพจิตใจก่อนจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่อีก

๕.๑๐.๑๑ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติการในการควบคุมฝูงชนหรือในพื้นที่ที่มีการชุมนุมจะต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อการยั่วยุหรือกระตุ้นให้ใช้ความรุนแรงจากผู้ชุมนุม ต้องดำเนินการโดยสอดคล้องกับหลักการสากล และเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่มีการใช้อำนาจโดยมิชอบหรือละเมิดหลักการสากลในการควบคุมฝูงชนและสลายการชุมนุม รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อการกระทำดังกล่าวโดยการตรวจสอบข้อเท็จจริง เยียวยาฟื้นฟูและอำนวยความยุติธรรมแก่เหยื่อและผู้ที่ได้รับผลกระทบ และนำตัวผู้ที่ต้องรับผิดชอบเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย นอกจากนี้ รัฐบาลและผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมสถานการณ์จะต้องแสดงความรับผิดชอบและขอโทษต่อกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นและมีการใช้มาตรการที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ

๕.๑๐.๑๒ รัฐควรส่งเสริมให้เกิดบรรทัดฐานของการชุมนุมและการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ปราศจากการใช้ความรุนแรงโดยสิ้นเชิง ซึ่งอาจเริ่มจากการจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นและกำหนดกติกาในการชุมนุมร่วมกัน และส่งเสริมให้กติกาดังกล่าวกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งอาจนำไปสู่การจัดระเบียบการชุมนุมโดยกำหนดเป็นกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการชุมนุมในอนาคต ทั้งนี้ การจัดระเบียบการชุมนุมต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ความรุนแรง และป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมในการชุมนุม โดยไม่เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและการแสดงออกโดยสงบและปราศจากอาวุธของประชาชน

๕.๑๐.๑๓ คอป. เห็นว่าการกำหนดกติกา ระเบียบ หรือการตรากฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะอาจส่งผลให้มีการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชน จึงต้องกระทำโดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัด รัฐต้องสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองการใช้เสรีภาพในการชุมนุมกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้ รัฐต้องคำนึงถึงประเภทและลักษณะของการชุมนุมสาธารณะเนื่องจากการชุมนุมสาธารณะในภาวะปกติดังเช่นการชุมนุมอันสืบเนื่องจากความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ สังคม หรือแรงงาน ย่อมแตกต่างจากการชุมนุมเพื่อเรียกร้องทางการเมืองซึ่งมีผู้เข้าร่วมชุมนุมจำนวนมากในภาวะที่ไม่ปกติและมีความขัดแย้งสูง รัฐบาลจึงต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำลายพื้นที่สำหรับสะท้อนความทุกข์ร้อนและความต้องการของประชาชนไปยังรัฐบาลและสังคม

ทั้งนี้ รัฐบาลควรศึกษาและนำตัวอย่างในต่างประเทศมาปรับใช้ให้เหมาะสม เช่น ประเทศอังกฤษซึ่งมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และรายละเอียดในการจัดการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน (Public Order Act ๑๙๘๖)

๕.๑๑ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทและการคุ้มครองของหน่วยแพทย์ พยาบาล หน่วยบรรเทาสาธารณภัย ในการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมในสถานการณ์ความขัดแย้ง

การเตรียมความพร้อมและการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์เป็นสิ่งที่ขาดมิได้ในระหว่างที่มีสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศ จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่ผ่านมา คอป. พบว่าหน่วยแพทย์ พยาบาล และหน่วยบรรเทาสาธารณภัยยังไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควรและได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ถูกข่มขู่คุกคามหรือมีการบุกรุกเข้าไปในสถานพยาบาลทำให้กระทบต่อการรักษาพยาบาลโดยตรง นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเรื่องความไม่ไว้วางใจและความเคลือบแคลงสงสัยต่อการปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ในระหว่างที่มีวิกฤตการณ์ทางการเมืองด้วย คอป. มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑๑.๑ คอป. ขอเรียกร้องให้ทุกฝ่ายคุ้มครองและอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรทางการแพทย์ หน่วยแพทย์ พยาบาล การขนส่งทางการแพทย์ หน่วยบรรเทาสาธารณภัย และอาสาสมัครซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์ความรุนแรงและขอเรียกร้องให้ทุกฝ่ายเคารพต่อเครื่องหมายกาชาด ซึ่งเป็นเครื่องหมายพิเศษอันเด่นชัด (Distinctive Emblem) ที่บ่งชี้ถึงการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์และมนุษยธรรม และไม่ใช้เครื่องหมายดังกล่าวโดยไม่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการใช้โดยไม่มีอำนาจ ใช้เพื่อเลียนแบบ หรือใช้เพื่อล่อลวง นอกจากนี้ คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายกาชาดโดยไม่ถูกต้องอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์ และเพื่อคุ้มครองและประกัน ความปลอดภัยของบุคลากรทางการแพทย์และพยาบาลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในเหตุการณ์ความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕.๑๑.๒ คอป. เห็นว่าการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์และสาธารณสุข และการบรรเทาสาธารณภัยในระหว่างที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงต้องตั้งอยู่บนหลักการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมสากลอย่างเป็นกลางโดยไม่เลือกปฏิบัติ เป็นอิสระจากคู่ขัดแย้ง ยึดมั่นในจรรยาบรรณและหลักจริยธรรมทางการแพทย์ และเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชน เพราะการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย นอกจากนี้ รัฐบาลควรส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อการเตรียมความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ในกรณีเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงหรือสถานการณ์ฉุกเฉิน

๕.๑๑.๓ รัฐควรแจ้งเตือนบุคลากรทางการแพทย์ พยาบาล และหน่วยบรรเทาสาธารณภัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ในการจัดการเหตุการณ์ความรุนแรงหรือสลายการชุมนุม เพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น โดยรัฐต้องประสานงานเพื่อให้หน่วยแพทย์ พยาบาล และหน่วยบรรเทาสาธารณภัยเตรียมการและวางแผนการช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกและคุ้มครองความปลอดภัยในการให้ความช่วยเหลือและลำเลียงผู้บาดเจ็บ ทั้งนี้ควรมีการหารือระหว่างทุกฝ่ายเพื่อให้ได้ข้อตกลงร่วมกันว่าหากเกิดสถานการณ์ความรุนแรงขึ้น จะใช้สัญลักษณ์อะไรในการปฏิบัติงาน มีกติกาในการปฏิบัติงาน การเตรียมความพร้อม และการประสาน

การปฏิบัติอย่างไร นอกจากนี้ ควรกำหนดตัวบุคลากรผู้ให้บริการทางการแพทย์และพยาบาลในพื้นที่อย่างชัดเจน เนื่องจากแต่ละฝ่ายต่างมีความหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจกัน

๕.๑๑.๔ รัฐควรจัดให้มีสวัสดิการ การฟื้นฟูเยียวยาบุคลากรของหน่วยแพทย์ พยาบาล หน่วยบรรเทาสาธารณภัย ทั้งบุคลากรวิชาชีพและอาสาสมัคร หลังจากการปฏิบัติหน้าที่ การให้ความช่วยเหลือกรณีได้รับบาดเจ็บ ตลอดจนการช่วยเหลือเยียวยาสำหรับครอบครัวบุคลากรที่เสียชีวิต และการเชิดชูเกียรติในความเสียสละ

๕.๑๑.๕ รัฐบาลควรส่งเสริมบทบาทของเจ้าหน้าที่ทหารเสนารักษ์[๔๗๙]และกำหนดบทบาทของทหารเสนารักษ์ให้ชัดเจนเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นกลางด้วยความไว้เนื้อเชื่อใจจากทุกฝ่าย เพราะในระหว่างสถานการณ์ความรุนแรง เจ้าหน้าที่ทหารเสนารักษ์จะสามารถประสานงานกับทหารได้โดยตรง โดยรัฐต้องให้ความรู้กับสังคมถึงบทบาทของทหารเสนารักษ์ เพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย

๕.๑๑.๖ รัฐบาลควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่สังคมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความสำคัญของหน่วยแพทย์ พยาบาล และหน่วยบรรเทาสาธารณ การให้บริการทางการแพทย์ในภาวะฉุกเฉิน สัญลักษณ์ทางการแพทย์ สัญลักษณ์กาชาดและบทบาทของสภากาชาด และที่สำคัญคือต้องสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นในหลักความเป็นกลางของแพทย์ และสร้างค่านิยมร่วมกันว่าการทำร้ายหน่วยแพทย์หรือใช้หน่วยแพทย์เป็นเครื่องมือในการสร้างความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้ ๕.๑๑.๗ รัฐบาลควรส่งเสริมการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบใน การควบคุมฝูงชนและจัดการสถานการณ์ความรุนแรงให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสากลในการคุ้มครองแก่บุคลากรทางการแพทย์ หน่วยการแพทย์ พยาบาล การขนส่งทางการแพทย์ หน่วยบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งแนวทางและมาตรการในการอำนวยความสะดวกแก่การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ นอกจากนี้ รัฐควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ชุดคุ้มครองหน่วยแพทย์ พยาบาล และหน่วยบรรเทาสาธารณภัยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงด้วย

๕.๑๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันศาสนา

๕.๑๒.๑ ความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการขาดศีลธรรมและจริยธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จริยธรรมของนักการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จนมีการนำประเด็นการขาดจริยธรรมมาเชื่อมโยงกับความไม่ชอบธรรมในการบริหารประเทศของรัฐบาล คอป. ขอเรียกร้องให้รัฐบาล และทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูหลักศีลธรรมและจริยธรรมเพื่อสร้างสรรค์สังคมไทยให้มีสันติภาพและส่งเสริมสันติวิธี รัฐควรส่งเสริมให้สถาบันศาสนาเข้ามามีบทบาทในการลดความขัดแย้งและยุติการใช้ความรุนแรง รวมถึงการเยียวยาทางด้านจิตใจแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ เช่น การให้แนวคิดและแนวทางปฏิบัติทางด้านจริยธรรมซึ่งสอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย การให้สติเพื่อป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งบานปลายไปสู่ความรุนแรง หรือการสร้างทัศนคติที่เอื้อต่อสันติภาพ เช่น การเคารพและยอมรับความหลากหลาย การรู้จักให้อภัย การมีขันติธรรมและเมตตาธรรมต่อผู้ที่เห็นต่าง เป็นต้น

---

[๔๗๙] หน่วยที่จะต้องให้บริการแพทย์แก่หน่วยทหารโดยใกล้ชิดในขณะที่ออกไปทำการฝึกหรือปฏิบัติราชการสนาม

๕.๑๒.๒ คอป. เห็นว่า บุคลากรทางด้านศาสนาทุกศาสนาควรเพิ่มบทบาทในการลดการใช้ความรุนแรงและความแตกแยกของบุคคลในสังคม ส่งเสริมสันติภาพ และการจัดการความขัดแย้งตามแนวทางของสันติวิธี ทั้งนี้ คอป. เห็นว่าสถาบันศาสนาควรรักษาและแสดงออกถึงความเป็นกลางในการแสดงธรรมหรือคำสอนทางจริยธรรม โดยพึงละเว้นจากการข้องเกี่ยวกับการชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง เนื่องจากการแสดงออกที่เป็นการเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในทางการเมืองในระหว่างที่มีความแตกแยกในสังคมไทยอาจส่งผลเสียต่อบทบาทของสถาบันศาสนาในการลดความขัดแย้งทางการเมืองและกระทบต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในสถาบันศาสนา

๕.๑๓ ข้อเสนอแนะในการเผยแพร่รายงานฉบับสุดท้าย

กระบวนการปรองดองเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนทั้งประเทศ และต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน **คอป. จึงขอเรียกร้องให้รัฐบาลและสื่อมวลชนนำเสนอและเผยแพร่รายงานฉบับสุดท้ายของ คอป. ซึ่งเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริง รวมทั้งรากเหง้าของความขัดแย้งและเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างความปรองดอง ให้ประชาชนและสังคมทุกระดับได้รับรู้อย่างกว้างขวาง** เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ต้องตรงกันต่อเหตุการณ์และสาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และรับทราบแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดย คอป. เห็นว่าความเข้าใจดังกล่าวจะมีส่วนสำคัญในการลดความรู้สึกโกรธแค้นชิงชัง ช่วยผสานความแตกแยกของคนในสังคม นำมาซึ่งการเปิดใจยอมรับฟังฝ่ายตรงข้ามและการให้อภัย ช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกร่วมกันของสังคมในการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และนำพาประเทศชาติไปสู่ความปรองดองได้ในที่สุด คอป.มีความเชื่อว่าในทุกสังคมต้องมีช่วงเวลาช่วงใดช่วงหนึ่งที่เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของสังคม หากสังคมไทยได้ใช้โอกาสแห่งการเปลี่ยนผ่านของสังคมทำความเข้าใจถึงปัญหาพื้นฐานที่สำคัญและแสวงหาแนวทางร่วมกันในการหาทางออก ก็จะทำให้สังคมไทยไม่เพียงก้าวข้ามปัญหาความขัดแย้งนี้ แต่จะทำให้สังคมไทยมีความเข้มแข็งและก้าวหน้าอย่างยั่งยืนด้วย

๕.๑๔ แนวทางการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ คอป.

๕.๑๔ แนวทางการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ คอป.

ข้อเสนอแนะ	ระยะเร่งด่วน	ระยะกลาง	ระยะยาว
การสร้างความปรองดองที่ยั่งยืน	- รัฐและทุกฝ่ายนำข้อเสนอแนะของ คอป. ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และไม่เลือกปฏิบัติตามเฉพาะข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตนเท่านั้น - ยุติการดำเนินการใดๆ ที่นำไปสู่การสร้างความขัดแย้งและทำลายบรรยากาศของการปรองดอง รวมถึงยุติการเผยแพร่ข้อมูลที่ยั่วยุให้เกิดความเกลียดชังและความรุนแรงระหว่างกัน - ทุกฝ่ายไม่นำข้อเท็จจริงที่ คอป. เปิดเผยไปขยายผลในลักษณะที่ทำให้ความขัดแย้งลุกลามบานปลายหรือเปิดประเด็นข้อโต้แย้งใหม่ - ภาคการเมืองต้องไม่ใช้พื้นที่ทางการเมืองหรือข้อได้เปรียบทางการเมืองเพื่อยั่วยุให้เกิดความเกลียดชังและความแตกแยกในสังคม - รัฐส่งเสริมการจัดตั้งกลไกซึ่งมีความเป็นกลางเพื่อสนับสนุนกระบวนการปรองดองให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ	- รัฐต้องเปิดพื้นที่หรือสร้างช่องทางให้ประชาชนได้สื่อสาร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เช่น การจัดเวทีสาธารณะ การสานเสวนา หรือการประชาเสวนาหาทางออก - ทุกฝ่ายเปิดใจกว้างเพื่อรับฟังความเห็นที่แตกต่าง เคารพสิทธิเสรีภาพระหว่างกัน ประนีประนอมรอมชอมต่อกัน และลดทัศนคติในการเอาชนะหรือมองปัญหาในมุมมองของตนฝ่ายเดียว	- รัฐส่งเสริมการเรียนรู้และทำความเข้าใจรากเหง้าของความขัดแย้งเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานและปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคม - ทุกฝ่ายมุ่งเน้นการผดุงหลักนิติธรรมอย่างจริงจัง และรัฐยึดถือหลักนิติธรรมในการบริหารประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความปรองดองในชาติอย่างยั่งยืน
การนำหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านมาปรับใช้	- รัฐนำผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งต้องมีความเป็นธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ โดยรัฐเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา จำเลย และผู้เสียหายอย่างเคร่งครัด	- รัฐเยียวยาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยครอบคลุมความเสียหายในลักษณะต่างๆ โดยไม่จำกัดเพียงการเยียวยาด้วยตัวเงินเท่านั้น - รัฐจัดทำบันทึกความทรงจำ จดหมายเหตุ	- หากจะมีการออกกฎหมายนิรโทษกรรม จะต้องระมัดระวังเป็นอย่างสูง โดยกำหนดความผิดและเงื่อนไขในการนิรโทษกรรมอย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจง แยกแยะลักษณะ

ข้อเสนอแนะ	ระยะเร่งด่วน	ระยะกลาง	ระยะยาว
	- รัฐนำหลักความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่านและหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาศึกษาและปรับใช้ร่วมกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ - รัฐเร่งเยียวยาและฟื้นฟูกลุ่มที่ถูกดำเนินคดีโดยไม่เป็นธรรม และให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมที่จำเป็น- ทุกฝ่ายทบทวนบทบาทและการกระทำของตนในสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และผู้นำทุกฝ่ายควรกล่าวขอโทษต่อสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำรัฐบาล เนื่องจากรัฐมีความบกพร่องในการจัดการความขัดแย้ง จนเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้น และแสดงเจตจำนงที่จะไม่ให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงอีก - รัฐไม่เร่งรัดให้เกิดการนิรโทษกรรม แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ทั้งในแง่ของเวลา สถานการณ์ กระบวนการ และควรสร้างความเข้าใจของสังคมต่อความจริงของเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นและสาเหตุของความขัดแย้ง	หรือสร้างสัญลักษณ์ให้แก่สาธารณชน เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ความรุนแรง เหยื่อของความรุนแรง และความเสียหายที่เกิดขึ้น - รัฐควรสร้างความเข้าใจแก่สังคมเกี่ยวกับการนิรโทษกรรม และการอภัยโทษ	การกระทำของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย - รัฐพิจารณาแก้ไขกฎหมายให้ศาลไทยสามารถดำเนินคดีตามหลักการพิจารณาโดยไม่มีตัวจำเลย โดยกำหนดเงื่อนไขที่มีความชัดเจนและเคร่งครัด และพิจารณาแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายซึ่งลบล้างความผิดโดยมิชอบ - รัฐพิจารณาให้สัตยาบันต่อธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ	ระยะเร่งด่วน	ระยะกลาง	ระยะยาว
กระบวนการยุติธรรมและหลักนิติธรรม	- รัฐต้องส่งเสริมการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างไม่เลือกปฏิบัติ เป็นกลาง และปราศจากอิทธิพลทางการเมือง รวมทั้งส่งเสริมการใช้นิติวิทยาศาสตร์เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานอย่างเป็นภาวะวิสัย เป็นกลาง และครบถ้วนสมบูรณ์ - รัฐต้องปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา และคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลดังกล่าว - รัฐต้องตรวจสอบการตั้งข้อกล่าวหาที่รุนแรงเกินสมควรแก่กลุ่มที่เรียกร้องในทางการเมือง - องค์กรตุลาการพึงระมัดระวังในการใช้อำนาจที่เหมาะสมภายในกรอบกฎหมายและหลักนิติธรรม เพื่อให้การใช้อำนาจอธิปไตยมีดุลยภาพ	- รัฐและกระบวนการยุติธรรมควรเป็นผู้นำสังคมสู่การใช้ทางเลือกในการจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้รุนแรง และระมัดระวังมิให้กลายเป็นผู้ทำลายหลักนิติธรรมและละเมิดสิทธิของประชาชนเสียเอง - รัฐต้องสร้างความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมว่าทำหน้าที่อย่างอิสระเป็นกลางและไม่ถูกแทรกแซง โดยหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายต้องแสดงความเป็นกลางโดยยึดถือหลักกฎหมายอย่างเคร่งครัด - รัฐต้องส่งเสริมการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับหลักนิติธรรม และสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการผดุงหลักนิติธรรมในประเทศไทย	- ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับการกำหนดบทบาทที่เหมาะสมตามหลักนิติธรรมและตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตย - รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและร่างกฎหมายต่างๆ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวางและทั่วถึง - รัฐต้องปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับหลักนิติธรรม
ความเป็นประชาธิปไตย หลักธรรมาภิบาล และการเคารพสิทธิมนุษยชน	- รัฐสร้างความเข้าใจแก่สังคมเกี่ยวกับมุมมองต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันของกลุ่มต่างๆ - ภาคการเมือง กองทัพ และประชาชนยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต้องเป็นไปโดยสันติวิธีด้วยวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตย โดยไม่สนับสนุนและหลีกเลี่ยงการรัฐประหารอย่างเด็ดขาด - รัฐคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามกรอบของกฎหมาย รวมทั้งคุ้มครองไม่ให้	- รัฐสร้างความเข้าใจในหลักพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ และสาระสำคัญของพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชน - รัฐส่งเสริมกลไกการตรวจสอบการทุจริตที่โปร่งใส เป็นอิสระ และเป็นกลาง และสนับสนุนการตรวจสอบของภาคประชาสังคม - รัฐต้องคุ้มครองและประกันสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน รวมทั้ง	- รัฐนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารประเทศ - รัฐส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตยในครอบครัว สถาบันการศึกษา และองค์กรต่างๆ ในสังคม - รัฐส่งเสริมการศึกษาแนวคิดและแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี - รัฐต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่มีสาระสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน

ข้อเสนอแนะ	ระยะเร่งด่วน	ระยะกลาง	ระยะยาว
	บุคคลถูกคุกคามจากการใช้เสรีภาพดังกล่าว - รัฐไม่ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการจำกัดการเข้าถึงข้อมูลและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล	ป้องกันไม่ให้มีการละเมิดสิทธิดังกล่าว และกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงขึ้น - รัฐเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐให้มีประสิทธิภาพ	- รัฐควรพิจารณา แก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายที่กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินความจำเป็น รวมทั้งกฎหมายซึ่งขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน
การแก้ไขปัญหาพื้นฐานของสังคมไทย	- รัฐควรปรับกระบวนทัศน์และการบริหารงานภาครัฐโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคประชาสังคมและชุมชน และปรับเปลี่ยนทัศนคติของหน่วยงานภาครัฐให้ตอบสนองต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกันและมีประสิทธิภาพ	- ภาคการเมืองควรส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีนโยบายปฏิรูปสังคมที่มุ่งเน้นความเท่าเทียมกันของประชาชนและคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก - รัฐควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของการเมืองภาคประชาชนกลุ่มต่างๆ โครงสร้างและพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาการเมืองภาคประชาชนที่เหมาะสม	- รัฐควรส่งเสริมการปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจที่เอื้อต่อการพัฒนาที่เสมอภาครัฐ - รัฐควรลดบทบาทการบริหารงานแบบรวมศูนย์ และเน้นการกระจายอำนาจให้ชุมชนและประชาชนดำเนินการ - รัฐควรลดความเหลื่อมล้ำในรูปแบบต่างๆ สร้างความเป็นธรรมทางสังคม ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน พัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างกลไกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เท่าเทียมกัน
การแก้ไขรัฐธรรมนูญ	- รัฐต้องไม่เร่งรัดกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ - รัฐต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ	- รัฐสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ กระบวนการยกร่างและแก้ไขเพิ่มเติม จัดเวทีสาธารณะหรือสานเสวนาเพื่อให้ประชาชนสามารถพิจารณาผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นได้ - รัฐควรปลูกฝังให้ประชาชนตระหนักว่าตนเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญ	- การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในอนาคตต้องสอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ โดยถูกต้องตามหลักการและกระบวนการตามรัฐธรรมนูญ โดยอาจปรับใช้รัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความชอบธรรมตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย
สถาบันพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ	- ทุกฝ่ายยุติการกล่าวอ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อประโยชน์ในทางการเมือง	- ภาคการเมืองควรกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการทำให้สถาบันอยู่เหนือความ	- รัฐควรสนับสนุนการเรียนรู้และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะและบทบาทของสถาบัน

ข้อเสนอแนะ	ระยะเร่งด่วน	ระยะกลาง	ระยะยาว
	และยกย่องเทิดทูนสถาบันให้อยู่เหนือความขัดแย้งทางการเมือง	ขัดแย้งทางการเมืองโดยสอดคล้องกับพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย โดยอาจกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ	พระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย และส่งเสริมให้มีเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์โดยสันติวิธี
กฎหมายหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์	- หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหลีกเลี่ยงการบังคับใช้กฎมายหมิ่นสถาบันให้กว้างขวางไปจากการกระทำที่กฎหมายบัญญัติ และไม่นำมาตรการทางอาญามาใช้อย่างเคร่งครัดจนเกินสมควรโดยขาดทิศทางและไม่คำนึงถึงความละเอียดอ่อนของคดี - รัฐส่งเสริมการใช้ดุลพินิจของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีหมิ่นสถาบันให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม	- รัฐควรจัดให้มีกระบวนการที่ภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวางเพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขกฎหมายหมิ่นสถาบัน	- รัฐควรแก้ไขกฎหมายหมิ่นสถาบัน โดยศึกษานโยบายทางอาญาของประเทศต่างๆ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาปรับใช้เป็นแนวทาง - รัฐดำเนินการให้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายหมิ่นสถาบันมีความเป็นเอกภาพและดำเนินงานร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อจำแนกและกลั่นกรองคดีที่เกี่ยวข้อง
บทบาทของสื่อมวลชน	- สื่อต้องยุติการนำเสนอที่ปลุกเร้าและกระตุ้นให้เกิดความเกลียดชัง - สื่อต้องระมัดระวังและรับผิดชอบต่อสังคม โดยนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน และรอบด้านแก่สาธารณชนตามกรอบของจริยธรรมวิชาชีพ - รัฐต้องสนับสนุนให้มีกลไกป้องกันการแทรกแซงและคุกคามการทำงานของสื่อมวลชน และไม่ใช้มาตรการปิดสื่อ หรือเข้าไปมีอิทธิพลใดๆ ต่อสื่อ หรือมาตรการอื่นใดที่กระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออกของสื่อ - รัฐต้องบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร	- สื่อควรเพิ่มบทบาทในการคลี่คลายความขัดแย้งในประเทศ โดยทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะให้ทุกฝ่ายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - องค์กรวิชาชีพสื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและดำเนินการต่อสื่อที่กระทำผิดจรรยาบรรณอย่างจริงจัง - รัฐควรให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ บทบาท และความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่อสังคมและประชาชน	- องค์กรสื่อควรฝึกอบรมพนักงานอย่างเป็นระบบ โดยเน้นจริยธรรมในวิชาชีพ จัดทำคู่มือการรายงานข่าวในสถานการณ์ความขัดแย้ง และข้อควรปฏิบัติของสื่อมวลชนภาคสนามในการรายงานข่าว - รัฐต้องสนับสนุนการพัฒนากลไกในการควบคุมกันเองในทางวิชาชีพของสื่อมวลชน - รัฐควรออกกฎหมายคุ้มครองบุคลากรในกิจการสื่อมวลชนให้มีอิสระ

ข้อเสนอแนะ	ระยะเร่งด่วน	ระยะกลาง	ระยะยาว
	ไทยอย่างจริงจัง โดยเฉพาะส่วนที่ห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการสื่อมวลชนอันเป็นการกระทำที่ขัดกันแห่งผลประโยชน์		
บทบาทของกองทัพและทหาร	- กองทัพและผู้นำกองทัพต้องวางตัวเป็นกลางและไม่ยุ่งเกี่ยวทางการเมือง ไม่ก่อการรัฐประหาร และไม่แทรกแซงทางการเมืองอย่างเคร่งครัดไม่ว่าในทางใด - สังคมหรือกลุ่มการเมืองต้องไม่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้กองทัพเข้ามายุ่งเกี่ยวทางการเมือง - รัฐบาลต้องงดเว้นการใช้กำลังทหารแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง และการชุมนุมของประชาชนโดยเด็ดขาด	- รัฐต้องปรับปรุงระบบการควบคุมอาวุธของกองทัพให้มีประสิทธิภาพ และใช้มาตรการขจัดปัญหาอาวุธที่ผิดกฎหมายอย่างเด็ดขาด	- ทุกฝ่ายต้องยึดหลักที่หน่วยงานด้านความมั่นคงอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง (civilian control) - รัฐและกองทัพต้องสร้างทหารอาชีพ และปลูกฝังจิตสำนึกให้ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล - รัฐควรพิจารณาตั้งผู้ตรวจการกองทัพหรือผู้ตรวจการกลาโหมแห่งรัฐสภา - กองทัพต้องมีมาตรการที่เข้มงวดในด้านวินัยต่อพฤติกรรมของนายทหารนอกแถว และรัฐควรแก้ไข พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. ๒๔๗๖ ให้ลงโทษทางวินัยนายทหารได้ทุกระดับ
การชุมนุมและสิทธิผู้ชุมนุม	- ผู้ชุมนุมต้องใช้เสรีภาพในการชุมนุมตามกรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด และงดเว้นการกระตุ้นให้เกิดความเกลียดชังและความรุนแรง รวมทั้งต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนคนอื่นๆ ที่มิได้เข้าร่วมในการชุมนุม - ประชาชนที่มิได้ร่วมชุมนุมต้องมีความอดทน	- รัฐควรส่งเสริมให้เกิดบรรทัดฐานของการชุมนุมและการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ปราศจากความรุนแรงโดยสิ้นเชิง - รัฐควรใช้ความระมัดระวังอย่างสูงในการนำกฎหมายด้านความมั่นคงมาจัดการสถานการณ์ความไม่สงบจากการชุมนุมทาง	- หากมีความจำเป็นต้องจำกัดเสรีภาพในการชุมนุม เช่น การตรากฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ ก็ต้องเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล โดยอาจศึกษากรณีในต่างประเทศเพื่อมาปรับใช้ให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ	ระยะเร่งด่วน	ระยะกลาง	ระยะยาว
	อดกลั้นต่อการชุมนุมตามกรอบของกฎหมาย - รัฐต้องรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธของประชาชน และคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ชุมนุม ตลอดจนอำนวยความสะดวกต่อประชาชนที่ไม่ได้ร่วมชุมนุม - เจ้าหน้าที่ซึ่งควบคุมฝูงชนต้องดำเนินการโดยสอดคล้องกับหลักสากล และคำนึงถึงการเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน - รัฐบาลต้องเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการจัดการการชุมนุมที่มีคุณภาพและเพียงพอ	การเมือง - รัฐควรออกแบบจัดทำแผนปฏิบัติการยุติการชุมนุมและมาตรการในการควบคุมฝูงชนโดยไม่ใช้ความรุนแรง (non-violent measures)	- รัฐฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในการควบคุมฝูงชนตามหลักสากลอย่างเคร่งครัด และให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนและการจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง
การคุ้มครองหน่วยแพทย์ พยาบาล และหน่วยงานบรรเทาสาธารณภัย	- ทุกฝ่ายต้องคุ้มครองและอำนวยความสะดวกแก่หน่วยแพทย์ พยาบาล และหน่วยบรรเทาสาธารณภัย ในกรณีที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบ - ทุกฝ่ายต้องเคารพเครื่องหมายกาชาด และไม่ใช้เครื่องหมายดังกล่าวโดยไม่ถูกต้อง - ควรมีการประสานงานและหารือระหว่างทุกฝ่ายเพื่อให้ได้ข้อตกลงร่วมกันว่าหากเกิดสถานการณ์ความไม่สงบจะใช้สัญลักษณ์ใด มีกติกาในการปฏิบัติงาน และการประสานการปฏิบัติอย่างไร - รัฐควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ชุดคุ้มครองหน่วยแพทย์ พยาบาล และหน่วยบรรเทาสาธารณภัยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงด้วย	- รัฐต้องบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายกาชาดโดยไม่ถูกต้องอย่างจริงจัง - การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์และสาธารณสุขต้องตั้งอยู่บนหลักการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมสากลอย่างเป็นกลางโดยไม่เลือกปฏิบัติ ยึดมั่นในหลักจริยธรรมทางการแพทย์ และเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชน - รัฐสร้างความเชื่อมั่นในหลักความเป็นกลางของแพทย์ และสร้างค่านิยมร่วมกันว่าการทำร้ายหน่วยแพทย์เป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้	- รัฐส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเพื่อการให้ความช่วยเหลือในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ - รัฐควรฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชนให้เข้าใจในการคุ้มครองหน่วยแพทย์ พยาบาล และบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการอำนวยความสะดวกแก่การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ - รัฐควรจัดให้มีสวัสดิการ การฟื้นฟูเยียวยาบุคลากรของหน่วยแพทย์ พยาบาล หน่วยบรรเทาสาธารณภัยหลังจากการปฏิบัติหน้าที่ - รัฐควรส่งเสริมบทบาทของเจ้าหน้าที่ทหารเสนารักษ์และกำหนดบทบาทของทหารเสนารักษ์ให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ	ระยะเร่งด่วน	ระยะกลาง	ระยะยาว
สถาบันศาสนา	- ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูหลักศีลธรรมและจริยธรรม และสนับสนุนให้สถาบันศาสนามีบทบาทในการลดความขัดแย้งและยุติการใช้ความรุนแรง	- บุคลากรทางด้านศาสนาควรเพิ่มบทบาทในการลดความแตกแยก ส่งเสริมสันติภาพ และแก้ไขความขัดแย้งในสังคมโดยสันติวิธี - สถาบันศาสนาควรรักษาและแสดงออกถึงความเป็นกลางในการแสดงธรรมหรือคำสอนทางจริยธรรมและพึงละเว้นจากการข้องเกี่ยวกับการชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง	
การเผยแพร่รายงานฉบับสุดท้าย	- รัฐและสื่อมวลชนควรนำเสนอและเผยแพร่รายงานฉบับสุดท้ายของ คอป. ให้ประชาชนและสังคมรับรู้อย่างกว้างขวาง		